

Obres de Ramon Lull

EDICIÓ ORIGINAL

FETA EN VISTA

DELS MILLORS Y MÉS ANTICHS MANUSCRITS

⁂ Volum V ⁂

PUBLICACIONS LULLIANES

Obres de Ramon Lull: edició original illustrada ab variants y facsímils dels més antichs m.ss., pròlechs, notes y glosaris, mostres de traduccions, etc.—Volums en 8.u major, al entorn de 500 pàgines cadascún. Ademés dels tres pertanyents a l'edició Rosselló (1886-92), interrompuda per malaltía y mort de l'editor, n'hi ha d'aquesta continuació, novament represa (1906), cinch volums publicats:

—Obres Doctrinals: **Doctrina Pueril. Libre del Orde de Cavallería. Libre de Clerecía. Art de Confessió**: ab 2 facsímils en fototipia y mostres de traduccions; pròlech general, variants y notes den *M. Obrador:* 1 vol. de més de 500 pàgs . . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom I (caps. 1 al 59), ab proemi den *M. Obrador,* taula completa ab les rúbriques dels 366 capítols, mostres de traduccions llatines, facsímil policromat d'un m.s. del s. XV, comentaris y notes bibliogràfiques . . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom II (caps. 60 al 102), ab facsímil policromat d'un altre m.s. quatrecentista, variants y notes. 7'50 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom III (caps. 103 al 168), ab un facsímil policromat d'un altre m.s. del s. XIV . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom IV (caps. 169 al 226), ab un facsímil policromat d'un m.s. del s. XIII . . . . . 12'50 pts.

EN PREPARACIÓ

—**Libre de Contemplació**; tom V (caps. 227 al 268).
—**Libre de Contemplació**; tom VI (caps. 269 al 314).
—**Libre de Contemplació**; tom VII (caps. 315 al 366).
—**Libre de Blanquerna.**

ALTRES EDICIONS LULLIANES

—**Libre d'Amich e Amat**; text original, ab facsímil; proemi, notes y glosari den *M. Obrador:* 1 vol. de 215 pàgs. en 8u . 2'50 pts.

Exemplars en paper de fil, perllongat, numerats . . - 4 »

—**Libre de les Besties**; (extr. del *Felix de Maravelles del mon);* ab introducció y glosari den *M. Obrador:* 1 vol. en 8u (de la Biblioteca Popular de *L'Avenç)* . . . . 0'50 pts.

—**Libre de la Doctrina Pueril**; text original; ab pròlech y notes den *M. Obrador:*—Barcelona, G. Gili editor, 1906: 1 vol. de 303 pàgs. en 8 u, paper de fil. . . . . 4 pts.

OBRES ORIGINALS
DEL
ILLUMINAT DOCTOR MESTRE RAMON LULL

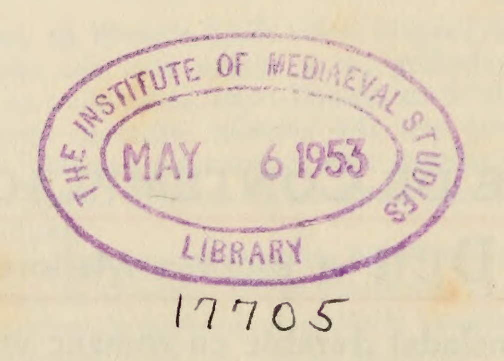
LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU

escrit a Mallorca & transladat darábic en romanç vulgar devers lany M.CC.lxxij.

TRANSCRIPCIÓ DIRECTA
AB FACSÍMILS Y VARIANTS DELS MÉS VELLS MANUSCRITS

Tom IV

PALMA DE MALLORCA
COMISSIÓ EDITORA LULLIANA
* 1911 *

En l'Estampa d'Amengual y Muntaner.—Conquistador, 30.

Palma de Mallorca

El codex princeps

Fins algún temps després de comensada la present edició del Libre de Contemplacio, la obra primogénita, senyora y majora de la abundosa producció literaria del Benaventurat Mestre Ramón Lull, no tengué noticia la *Comissió Editora* de que existía a la Biblioteca Ambrosiana de Milán un altre text de la metexa, molt millor y més genuí que tots els altres ja coneguts, puis que diu esser copia directa del primer exemplar posat en net sobre els manuscrits originals *(ab originali translatione penitus translataui);* afirmació, per altra banda, qui consona ab la data de 8 de juliol de 1280, que du expressament consignada en la subscripció final. Tot axò ens permet ben-bé admetre com a probable que la transcripció fou feta bax de la inspecció directe del propi autor, y que aquest per sí metex n'anava revisant els plechs tant com sortíen de la ploma del bon prevere Mossen Guillem Pagés qui'ls escrivía.

Es indubtablement el Codex Princeps, no tan sols del Libre de Contemplació, si no tal volta de tot l'*Opus lluliá;* y bé merexería una edició especial.

L'eminent romanista Dr. Pier Enea Guarnerio, Professor de la Universitat de Pavía, fou el qui primer ens ne

parlá a Barcelona quant tenguerem ocasió de fernos conexents ab ell ab motiu del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana al any 1906, y havem de confessar ingenuament que una mica d'aquell esperit escèptich y escabitiós de St. Tomás, qui no volgué creure fins a tocar ho ab les mans, nos feya posar de totduna les seves paraules en quarentena, tant facils com son de llenegar dins lo planer d'una conversa familiar les infidelitats de la memoria o les exageracions dels bons desigs. Més totes les nostres prevencions hagueren de cedir quant retornat a la seva terra el Dr. Guarnerio y de bell nou visurat el codex ab major mirament, nos confirmá per carta les seves afirmacions primeres y nos ne doná majors claricies.

Més tart, en Mateu Obrador (a. c. s.) després del seu viatge a Milán, nos ponderava ab aquell entusiasme seu y aquella devoció tan fervent, la gran importancia de la troballa, y l'emoció intensa qui l'havía corprès al tenirla entre ses mans y passar la vista per les seves planes, fins al punt d'obligarlo a inclinar el cap y estamparhi els llavis, com si's tractás d'una relliquia. Llástima que no puga esser ell l'encarregat d'escriure aquesta nota y de fer ab l'ajuda de sos recorts y de sa pericia diplomática y llingüistica la descripció cabal del venerable codex! Emperò els morts no tornen, y en lloch dels paragrafs calents que brollaríen ara de sa ploma sempre trempada, ens haurem d'aconortar a transcriure les breus apuntacions que de la part externa del llibre va dur com auxiliars de la memoria.

Diuen axí:

Llibre de Contemplació.

Forma 2 volums en fol, de 24×36 centímetros (la caixa 19×28); fulles de pergamí, escrites a dues columnes. Van marcats dits volums ab les signatures A. 268 inf. el primer y D. 549 inf. el segón.

Ms. A. 268 inf.

Enquadernació moderna y poch cuidadosament feta. En el llom la inscripció RAM. LVLL. LIBRE DE CONTEMPL. EN DEV.—

COP. SÆC. XIV.—10 fulles de paper ab una taula de les rúbriques, lletra moderna. 5 fols pergamí no foliats, contenint la metexa taula, d'igual lletra que'l text. Comensa llavors aquest del fol 1 fins al 259 contenint els volums I y II fins al capitol 226.

Fol 1: Orla vermella y blava, inicial miniada, d'aquets dos colors, lo metex que totes les altres de comensament de capítol; calderons blaus y vermells alternats; les rúbriques dels capitols sempre en vermell.

Deus glorios. en lo uostre nom e en la uostra aiuda comensa la .j.ª distinccio en alegre...

Al peu de dita plana, d'altra tinta y lletra.

hic liber est Mag.ⁱ Joannis cabaspre Lulliste.

Ms. D. 549 INF.

Iguals dimensions que l'anterior. La foliació indica que formava ab ell un sol volum. Dues guardes de paper devanteres; un fol de pergamí ab rúbriques, de lletra cursiva més recent. Comprèn el text del cap. 227 al 366 final. La foliació antiga (en vermelló) comensa pel número 260 y segueix fins a 527; la moderna (en llápis) comensa núm. 1. —Conforme avansa cap al final la lletra se fa un poch mes grossa y axamplada, y la tinta s'aclareix també de color. El fol 537 acaba axí:

¶ Hic liber est scriptus: qui scripsit sit benedictus.

A M E N

Ego Guillelmus pagesij presbiter diuina gratia auxiliante. hunc librum consolationis *(sic)* in Ciuitate Maioricharum ab originali translatione penitus translatauj .viij.º Idus Julii Anno domini .M.º CC.º Lxxx.º

Sig+num hoc feci.

Un fragment d'aquesta plana derrera ab l'explicit o suscripció que la clou, es lo que va reproduit, del metex tamany del original, en la lámina facsímil compresa en el present volum, feta ab los clixés fotográfichs que expressament per aquest fi va dur en Mateu Obrador de Milán, y ateses tan bé com hem sabut, les seves indicacions minucioses referents a la distribució dels colors y al efecte general del conjunt.

Al final d'aquest tom reproduim també alguns capítols, d'una manera *notarial,* just suplint les abreviatures y pres-

zindit de les ss antigues, de les quals el codex no n'abusa gens.

Com ja's notá en la *Advertencia* del tom anterior, designam aquest codex ab la lletra E.

Un altre dels manuscrits qui'ns han servit per la confronta, es la copia que va fer a mitján sigle XVII el franciscá Fra Joan Guardia, la qual jassia que sia plena de omisions y defectes, y sobre tots ells, de la llamentable verera de reduir el llenguatge a la forma vulgar llavors corrent, no ha dexat de fer molt bon servey per aclarir o comprovar el vertader sentit d'una frase oscura, gracies a lo que conserva de la excellencia de la versió antiga de hont fou presa. Ja en les *Ilustracions y Notes* del tom I, al descriure els quatre codis principals qui's tenien preparats per comensar, se'n feu menció incidentalment y s'adverti que *el libre antich qui es del Collegi del Sr. Canonge Lull,* que diu li servi d'original, no podía esser l'únich que avuy conexem de tal procedencia, que es el que tenim adoptat per base de la nostra publicació y designam ab la lletra A, si no que havia d'esser qualcún altre ara perdut o amagat, de la familia del de Milán, y dels bons temps segurament.

Aquesta copia es en 4.t menor, (21 cent.) y devía haver de formar tres toms, dels quals en conexem dos, qui pertenexen a la Biblioteca Provincial de Mallorca y provenen de la del Real Convent de St. Francesch de Palma.

El primer tom conté els tres primers llibres de l'obra. El I y II umplen els fols 1 a 263; en el III comensa numeracio nova y va de 1 a 356; seguex després la Taula en 3 fulles la dels dos primers llibres, y en 4 la del tercer, sense numerar.

El tom segón no sabem per on deu parar. El tercer, adquirit fa poc en una venda de llibres, comensa en el llibre V ab la llarguíssima distinccio XXXIX *de amor,* que

umpl 214 fols. Deu fols més envant, al 224, el text s'interromp repentinament ab les paraules: *On com Seynor lanima*.... qui son les del n.° 11 del cap. CCCXVII, y les fulles restants, no massa, romanen en blanch. Cal suposar que la mort va sorprende en aquest punt el copista.

Segons les indicacions qui's troben en els explicits dels llibres, la copia va esser feta desde els anys 1644 a 1648, per Fra Joan Guardia, del convent de St. Francesch de Palma. El llibre es en paper, d'una lletreta no molt grossa, fina, ben llegible y bastant igual del principi a la fi; però sense cap ornament ni primors caligráfiques, y se conserva en bon estat. El designam ab la lletra J.

Acabada e complida es aquesta translasio del libre de contemplatio darabic en romans. la qual translatio fo fenida lo primer dia del ayn en uolgar. E la compilatio darabic fo fenida e temenada en lo sant diuenres de pascha. en lo qual pres mort e passio nostre senyer deus Jhesu Crist. fil de la verge gloriosa nostra dona Santa Maria.

En lo cinque de aquesta obra, cap. 352, i fine dient que aquesta obra es per ell primer feta en Arabich, i après ell mateix traduda en aquest Romans.

Benedictio e gloria senyer deus sia donada a totz aquells e aqueles qui uos adoraran e us contemplaran ab aquesta obra. e qui pregaran per mi pobre peccador uilsos coupable mesqui. en lo qual no son los bens que nos deuem. qui son en molts los quals auem ditz per tal que la obra sia en parega pus enamorada. e que sia mes contemplada. uos pregaram. e qui a auant metran esta obra de contemplatio a gloria e a loor de uos qui sotz nostre honrat senyor deus Jhesu Crist.

Hic liber est scriptus qui scripsit sit benedictus.

A m e n.

Ego Guillelmus pagesii presbiter diuina gratia [illegible] hunc librum contemplationis in Ciuitate [illegible] ab originali translatore penitus translataui. viij. Idus Julij. Anno domini M. CC. [illegible]

Sig[num] [illegible] hoc

M.S. E, del sigle XIII (1280) existent a la Biblioteca Ambrosiana de Milán.

Libre de Contemplacio

Vol. II.

(Acabament)

De la .xxix. distinccio qui tracta en qual manera home ha apercebiment daver conexensa daquelles coses que vol entendre e conèxer.

¶ Cap. 169. *Com hom aperceb ab les coses sensuals quals coses son les coses entellectuals.*

Deus *gloriós acabat en vertuts!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e honor per tots temps: car enaxí com lo mirall representa e demostra la figura o figures estants en la sua presencia, enaxí les coses sensuals son escala e demostracio per les quals puja hom a aver conexensa de les coses intellectuals. ✠ 2. Mas com se esdevé, *Sènyer,* que lo mirall es tort e de mala disposicio, adoncs no ha endressament en sí metex com pusca demostrar la figura segons la qualitat ni la disposicio della, e per la tortea quel mirall ha en sí me-

tex[1] demostra mintent la figura en altra qualitat e en altre afigurament[2] segons lo qual no es la figura. On, en semblant manera se esdevé, *Sènyer,* de les coses sensuals; car com elles son desordonades e destorbades en lur disposicio e ordonacio, adoncs menten en la demostracio que donen a home de les coses intellectuals, les quals son en una disposicio e les sensualitats les demostren en altra. ✠ 3. On, en axí, *Sènyer,* com la dona enserca mirall dreturer e clar per tal que no li desmenta ses faysons, enaxí qui vol apercebre les coses intellectuals ab les coses sensuals, primerament se guart que les sensualitats no sien torbades ni desordonades ni empatxades a dar demostracio de les coses intellectuals, e esforsse[3] hom aitant com pusca de ensercar aquelles sensualitats les quals son pus covinents a demostrar e a significar aquelles intellectuitats de les quals hom vol esser certificat.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots Senyor noble sobre tots senyors e sobre tots principats sots poderós!* Com home es oent alcuna vou o alcuna paraula, per aquella vou o paraula que hom ou es lome certificat a entendre alcuna cosa per aquella veu o paraula. On, loyment, *Sènyer,* es sensual e lo significat qui es fet al enteniment del home per la vou o per la paraula, aquell es en lenteniment del home cosa intellectual. On, segons que es la qualitat de la sensualitat, es apercebut en aquell significat la qualitat de la intellectuitat. ✠ 5. Com home, *Sènyer,* sensualment e corporalment es guardant e veent les figures e les colors els demostraments que li fan sos ulls corporals, adoncs la anima del home detría entenent enfre color e color e enfre figura e figura e enfre qualitat e qualitat. On, de la demostracio que fan los ulls corporals sensualment, se muda home a entendre e a percebre intellectualment en so qui es a la anima demostrat significant per les sensualitats.

1. A, e per la tortea del mirall que ha en sí metexa. — 2. B, esguardament. — 3. A, esforse: B, sforse.

✠ 6. Com home odora o gusta o toca alcuna cosa corporal sensualment, adoncs les sensualitats signifiquen e demostren a les intellectuitats les natures e les proprietats e les diversitats de les coses elementades atentes per odorament[1] o per gustament o per tocament. On, per lo odorament[2] ol gustament ol tocament es hom pujant a entendre intellectualment la natura de les coses sentides, la qual natura ha hom en la generalitat de la cosa entesa e sabuda per les individuitats que hom ha sentides sensualment.

7. *Ah Sènyer Deus qui sots font e rayl e acabament de totes vertuts e de tots compliments!* Com lo maestre de la nau ha en prepòsit que bastesca nau e té denant sí la fusta don vol fer nau, adoncs es vista sensualment la materia de la nau e la nau es vista intellectualment. On, per la representacio sensual qui es feta als ulls corporals es representada a la anima intellectualment forma de nau.

✠ 8. *Amable Senyor!* Enaxí com lo maestre de la nau aestma en la fusta de qual qualitat ni de qual quantitat se porá fer daquella fusta la nau quen proposa fer, enaxí, *Sènyer,* los homens qui volen tractar de fer alcunes coses, veen intellectualment la qualitat e la quantitat significada en les coses sensuals, les quals coses sensuals representen a la intellectuitat la manera a la qual elles son aparellades a esser subject a aquella cosa que hom preposa a fer delles.

✠ 9. Com los senys corporals, *Sènyer,* qui son coses sensuals, usen de lur offici, adoncs per lusament que hom fa dells en les coses sensuals, se muda hom a entendre e a conèxer en les coses intellectuals; car per los senys corporals remembra hom so que no membrava, e per ells entén hom so que no entenía, e per ells vol hom so que dabans no volía. On, com la memoria e lenteniment e la volentat tracten daltres coses que no son aquelles sensualitats per les quals an reebut moviment a cogitar e a entendre e a

---

1. E, ordenament.—2. E, ordenament: B, ordonament.

aver consciencia e a aver subtilea e a aver coratgía, adoncs está la anima del home tractant intellectualment en los senys entellectuals membrant e entenent e volent.

10. *Dreturer Senyor al qual vén plaer daver misericordia e mercè!* Enaxí com per la composicio e per lajustament el[1] mesclament quis fa dels elements se demostra es representa sensualment cors, enaxí per lo mudament que hom fa de les sensualitats a aver conexensa de les intellectuitats, per assò, *Sènyer,* ha hom per les sensualitats conexensa de les intellectuitats les quals dabans no conexía. On, enaxí com lo cors sentit es vengut de potencia en actu per lajustament dels elements, enaxí la intellectuitat coneguda es atenta a esser coneguda per so car les sensualitats la an feta conèxer e la an aduita de potencia en actu per lo representament[2] que an donat de sí metexes. ✠ 11. Car enaxí com los cavallers conexen entellectualment quel rey ama lo cavaller a qui fa bell semblant en son venir, e aquella conexensa prenen en la cara del rey e en laculliment que fa al cavaller qui novellament vé davant ell, enaxí, *Sènyer,* en lestament e en les circumstancies de les sensualitats aperceb hom les intellectuitats. ✠ 12. Per so com les coses sensuals son ulls per los quals hom aperceb e veu les coses intellectuals membrant e entenent[3] e volent, per assò, *Sènyer,* los homens moltes de vegades volen amagar les coses intellectuals en les sensuals per so que hom no les pusca apercebre, e per assò fan contraris senyals e contraris de semblances[4] per tal que pusquen fer contraries coses daquelles que les sensualitats significaquen. Mas, car los homens fan aquests engans los uns als altres, esdevés que en los contraris senyals aperceb hom les intellectuitats que hom vol celar e amagar a aquells que vol[5] enganar o a qui les vol tenir secretes.[6]

13. *Sanctificat Senyor sobre totes forces abundós de ver-*

1. A,J, es.—2. E, presentament.—3. E, e tenent.—4. J, desemblants: M, *contrarias similitudines.*—5. B, qui volen.—6. B, secrets.

tuts! La raó ni la occasio per que les homens qui están en les ciutats e en los locs poblats an més de apercebiment e de conexensa en les coses entellectuals que los homens qui son habitants en los locs agrests ni en los locs qui son fora les ciutats, esdevé per so, *Sènyer,* car en les ciutats e en les viles e en los locs on es multitut de gents, pus diverses e més son les sensualitats que no son en los altres locs, e on més son les sensualitats més son significades per elles les intellectuitats. ✠ 14. Com home, *Sènyer,* veu alcún home vestit ab humils vestiments e com li ou dir paraules piadoses e paraules humils e com lo[1] veu portar humilment e com li veu fer bones obres, adoncs pot apercebre en ell leyaltat e veritat e homilitat[2] e les altres intellectuitats; car ab los senyals de fora conex hom e apercep les intellectuitats qui son en la anima. ✠ 15. Los ypòcrites, *Sènyer,* per tal que pusquen enganar les gents per tal que hom do laors dells, donen significats en lurs sensualitats, los quals son contraris a lurs intellectuitats; car de fora serán humils e de belles paraules, mas lurs entencions e lurs volers serán tots plens de falcíes e dengans. On, les obres que ells fan sensualment demostren significant veritat dels vicis intellectuals, los quals cuiden amagar ab pobres vestiments e ab paraules humils.

16. *Savi Senyor en totes dretures, del qual devallen totes misericordies!* En aquest mon, *Sènyer,* qui es casa[3] sensual apercebem lautre seggle qui es casa[3] intellectual als homens habitants en est seggle: car per les obres que veem e oym e sentim e palpam e per la breu vida que veem que vivim, apercebem laltre seggle; car los bens els mals quels homens fan en est mon, no veem que sien guaardonats a molt home en est seggle. On, pus que en est mon no son[4] guaardonats, convé que sia altre seggle en lo qual sien[5] guaardonats; car si no era altre seggle on fossen guardo-

1. A, li.—2. E, humelitat.—3. B,J, cosa: M, *res.*—4. B, som.—5. B, sian.

nats no seríets vos dreturer, car molt home peccador de mala vida ha moltes de benenances en est mon e molt home just ha en est mon moltes de malenances. ☙ 17. Com home, *Sènyer,* veu sensualment que totes les coses daquest mon li[1] son sirvents, axí con lo firmament e los vejetables e los animals e los metalls e tots los corces elementats, per aquesta sensualitat que hom veu en les creatures que son obligades e sotsmeses a home, aperceb home entellectualment que home es obligat e sotsmès a alcuna cosa quil ha honrat sobre les creatures de les quals se veu senyor e posseydor. ☙ 18. Com hom ha apercebut per la cosa sensual la cosa intellectual, adoncs cové, *Sènyer,* que hom entena la cosa intellectual segons natura entellectual; car si hom entenía la natura entellectual esser semblant a natura sensual, erraría hom e destruirsia lapercebiment que hom ha de les coses sensuals a les coses intellectuals: car enaxí com les sensualitats endressen hom a apercebre les intellectuitats, enaxí les sensualitats torbaríen hom si hom entenía les intellectuitats esser daquella metexa natura de la qual son les sensualitats.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots amor e plaer de mon cor e qui fets estar los meus ulls en lagremes e en plors!* Lapercebiment e la conexensa del home comensa a pujar de les coses sensuals a les coses intellectuals, e com es en les entellectuals qui son conegudes per les sensuals puja a altre escaló e conex e aperceb entellectuitats per les entellectuitats primeres, e puxes com es en lo ters escaló pot pujar el quart escaló per fe, sobrel qual escaló conexensa dome no pot abastar ni atènyer, car raó no pot tant pujar com fe; e assò es per so car raó e enteniment es en natura dome e fe es sobre natura dome. ☙ 20. En axí, *Sènyer,* com conèxensa dome puja per un escaló en altre tro al subirá escaló, enaxí conexensa dome

1. B, lis.

pot devallar per innorancia e per ublidar del subirà escaló tro al jusà; car per aquells escalons on pot pujar, per aquells meteis pot devallar.[1] ⁂ 21. Car enaxí com ordonacio feta de coses[2] sensuals e entellectuals endressa los escalons per los quals la conexensa del home pot pujar dels escalons sensuals als intellectuals, enaxí per desordonacio feta en les sensualitats e en les intellectuitats pot devallar la conexensa del home a esser innorable e sens enteniment; car gran ira o gran gog o gran fervor desordona a hom los escalons per los quals devalla conexensa dome a innorancia e a bestialitat.[3]

22. *Ah Senyor al qual en vetlant[4] trenuiten e van los meus desigs els meus pensaments!* La sensualitat en sa[5] part es a home sentida, e tota la generalitat de la sensualitat es a home intellectiva. On, per la part puja hom a apercebre tota la jeneralitat; car per la bocada de la mel que hom tasta o per la part del fel que hom tasta aperceb hom que tota mel es dolsa e tot fel es amargós.[6] ⁂ 23. Quantitat sensual significa e demostra quantitat intellectual; car en so que home veu que cors ha quantitat fenida e termenada en figura, entén que anima aja quantitat en vertut, la qual vertut es fenida e termenada: car enaxí com cors es fenit en figura, axí aperceb hom que de necessaria se cové que la anima aja quantitat fenida en vertut. On, enaxí com quantitat sensual se compta en los individuus corporals e sestén segons la multitut daquells, enaxí, *Sènyer,* quantitat intellectual sestén per les obres de vertuts qui son en la anima. ⁂ 24. *Amable Senyor!* Per differencies e per les proprietats e per les conveniencies e per les contrarietats que hom sent que son en les coses sensuals aperceb hom les concordances e les proprietats qui son en les coses intelectuals: car enaxí com les sensualitats se concorden generant e desacorden[7] corrompent, enaxí les

1. B, avallar.—2. B,J, per coses.—3. J, destralitat.—4. M, *vigilanter.* —5. B, de la.—6. B, amarc.—7. A, desacordant: B, desacordan.

coses intellectuals se concorden amant es desacorden aírant.

25. *Piadós Senyor lo qual agraciats mon cor damor e de plaer!* Per lajustament que nos veem sensualment fet en los individuus de materia e de forma, apercebem ajustament fet intellectualment de materia e de forma intellectual. On, per la multitut dels individuus animals sensuals apercebem multitut dels[1] individuus intellectuals; car sils individuus intellectuals eren privats, ja los animals sensuals no poríen esser animats. ✠ 26. Cascuna intellectuitat, *Sènyer,* ha apropriada[2] sensualitat qui li pusca esser sobject[3] per la qual sia coneguda: on, les unes entellectuitats an alcuns sensuals[4] per los quals son apercebudes, e altres entellectuals nan altres; e axí de grau en grau, *Sènyer,* cascuna intellectuitat ha sensualitat a ella cuvinent a significar e a demostrarla al enteniment humà. ✠ 27. Per la gran innorancia quels homens an de les sensualitats e per so car no saben apercebre lo conveniment qui es enfre la intellectuitat e la sensualitat en esser apercebuda la intellectuitat per la sensualitat, per assò, *Sènyer,* son en home moltes de intellectuitats innorades qui seríen conegudes si hom avía conexensa de les sensualitats qui son sobjects a aquelles a demostrar e a significar: car enaxí com lo infeel innora la vostra passio en la figura de la crou per so car no creu en ella, enaxí lo crestià catòlic per la figura de la creu qui es cosa sensual aperceb la greu mort que vos sostenguès, la qual mort es a ell cosa entellectual per so car está en la sua ymaginacio e en la sua memoria.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui los meus ulls umplits de lagremes e de plors e en lo meu cor ajustats amors e contriccions, e en la mia boca posats oracions e laors!* En la granea que nosaltres veem sensualment al mon apersebem

1. E,B, de.—2. A, a propria: B, ha proprietat.—3. A,J, object.—4. M, *sensualitates.*

la vostra granea entellectual; car qui ha fet tan gran mon com aquest, significat es quel creador sia molt gran e molt maravellós. ⁂ 29. En la bella disposicio e en la bella ordonacio, *Sènyer,* en que veem sensualment lo mon esser molt bell e molt ordonat, entenem e apercebem entellectualment la vostra gran saviea el vostre gran poder e la vostra gran justicia e la vostra dolsa misericordia e totes les altres vertuts; car tot so que vos avets demostrat a les nostres sensualitats, es demostracio de les vostres vertuts de les quals devallen tots los ordonaments qui son sentits en les sensualitats. ⁂ 30. Tot dia, *Sènyer,* legim e aprenem en les coses sensuals les coses intellectuals: car enaxí com les figures de les letres qui son coses sensuals nos demostren la intellectuitat del enteniment que signifiquen, enaxí mostrantse les sensualitats als nostres ulls que elles[1] an comensament e fi e mijá, e mostrantse que elles han passio en quant lo cors, per assò es revelat e significat que es creador qui ha creades les sensualitats, car pus que son fenides no son dignes de esser sens comensament; e per les penes els plaers que sentim sensualment nos son significades entellectualment les penes infernals e les glories que hom ha en la vostra presencia divinal.

1. B, mostrant sensualitats als nostres hulls per elles.

¶ CAP. 170. *Com lenteniment humà aperceb e entén per unes entellectuitats altres entellectuitats.*

OH *Deus gran en totes granèes, honrat en tots honraments!* Com home, *Sènyer,* ha apercebut ab los senys comuns les intellectuitats qui saperceben es conexen per los senys comuns, adoncs aperceb hom e entén per aquelles intellectuitats apersebudes per los senys comuns altres intellectuitats qui no son tan leugerament apercebudes com aquelles quis poden apercebre per comunitat dels senys sensuals e dels senys esperituals. ✱ 2. Com lenteniment dome entén, *Sènyer,* en general forma sens materia o materia sens forma, adoncs aperceb entellectuitat qui nos pot entendre tan solament per comunitat dels senys sensuals e dels esperituals, enans sentén sobre la intellectuitat apercebuda per la comunitat dels senys sensuals e dels espirituals; car forma sens materia o materia sens forma no pot esser sentida, doncs tota es apercebuda en la intellectuitat sens que en lapercebiment que hom nha no ha en aquell [1] temps parts [2] de la sensualitat. ✱ 3. Com lenteniment del home ses tant lunyat dels senys sensuals e ses tant empregonat en los senys espirituals que no tracta de nulla sensualitat, ans tot so de que tracta es [3] entellectual e spiritual, adoncs, *Sènyer,* tracta en altra intellectuitat apercebuda per la primera intellectuitat, axí com per forma o materia elementàl entellectualment entesa en quant entén hom materia sens forma e forma sens ma-

1. J, aquest.—2. J, part.—3. M, *sit.*

teria aperceb hom materia e forma esperitual component anima dome intellectualment creada de no re en cors humà, la qual composicio es simple a esguart de la composicio del cors.

4. *Ah Senyor al qual recorren*[1] *totes nostres forces e totes nostres esperances!* Com home es cogitant en la quantitat qui es en anima segons vertut, adoncs entén hom aquella quantitat major en vertut que la vertut ne la forsa del cors humà, lo qual cors no ha ses vertuts tan esteses en quantitat sensual com ha la anima en quantitat entellectual. ✠ 5. La demostracio per la qual hom aperceb que la anima es major en sa intellectuitat quel cors en sa sensualitat, es, *Sènyer,* per so car lo cors no pot estendre en vertut sensual per tants de locs ni per tants diverses locs ni per tan loncs espays de locs com fa la anima; car la anima pot apercebre en est mon so qui es en laltre, e la anima qui es a ponent pot aver ymaginacio e conexensa de so qui es a levant pus quei sia estada la sensualitat, el cors no pot bastar a tant. ✠ 6. En lenteniment, *Sènyer,* que hom ha de la vertut de la anima, aperceb hom que aquella cosa qui es lesser de la substancia de la anima qual que cosa ella sia,[2] es en molt pus noble natura e en molt pus noble disposicio que la substancia del cors humà: car en axí com la substancia de la anima estén pus luny e pus yvassosament ses vertuts quel cors humà, enaxí es apercebut e entés entellectualment que molt pus noble cosa es en sí metexa la substancia de la anima que la sustancia del cors.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots perdurable en tots temps!* Com som, *Sènyer,* cogitant en anima dome e entén[3] anima dome esser cosa avent vida, per la vida que entén[3] esser en ella aperceb que en anima dome ha volentat e enteniment e remembrament, e enaxí per la vida qui es

---

1. J, retornen.—2. B, que sia.—3. J, entenc: M: *intelligo.*

cosa entellectual aperceb entellectuitats essents e estants en la vida; e enaxí com per la vida hom entén e aperceb les vertuts essents en la vida, enaxí apercebent e entenent vertuts entellectuals aperceb hom e entén la vida esser en la anima; car sens vida vertuts entellectuals no poríen esser en esser. ✠ 8. Apercebre que anima aya major vertut intellectual quel cors nol ha sensual e apercebre per vida saviea e sciencia e amor, dues coses, *Sènyer,* aperceb hom, e la una no es apercebuda segons lapercebiment que es laltra apercebuda: car la major quantitat que hom aperceb en vertut en la anima, saperceb segons relacio de la quantitat menor quel cors ha en sa sensualitat, e lapercebiment que hom ha en la anima qui es viva pus que en ella ha vertuts, no es apercebut segons relacio de quantitat, enans ho es segons relacio de qualitats e de vertuts esser en sobject. ✠ 9. En so, *Sènyer,* que en anima dome es apercebuda quantitat en vertut, aperceb hom que la sustancia el sobject daquella vertut es fenida e termenada: car enaxí com la vertut de la anima no basta a apercebre ni a cogitar ni a ymaginar ni a amar ni a voler ni a entendre totes coses, enaxí cové que la sustancia on son les vertuts sia fenida e termenada, car sil sobject de les vertuts era infinit sería significat que les vertuts fossen infinides. On, com les vertuts sien finides, es apercebut e entès que la anima es sustancia fenida e termenada.

10. *Passient Senyor qui sots occasio de tota pau e de tota nostra salut!* Com son cogitant en anima dome e ymagén [1] que ella es cosa durable, adoncs aperceb, *Sènyer,* en anima lo ters significat qui no es semblant ab los .ij. primers, lo qual ters significat es concordament e conveniment qui es en la sustancia de la anima, per lo qual concordament e conveniment es durable. On, mills dona significacio durabletat de concordansa e de conveniencia en esser la sus-

1. B, ymagin.

tancia de la anima durable, que no fa la granea ne la vida de la sustancia a esser la sustancia durable. ✠ 11. Entendre e afermar,[1] *Sènyer*, que anima sia sustancia durable incorrompable, adoncs es significat que la durabletat qui es natura en la anima com sia incorrompable, aquella aperceb lenteniment humà que es natura ixent daquella cosa per la qual la anima es gran e daquella cosa per la qual la anima es scient e conexent e amant e volent; car per lo concordament qui es fet en natura en la sustancia de la anima enfre la vida que sia en la sustancia e la sustancia que sia viva[2] en ella, es la anima durable incorrompable. ✠ 12. Granea, *Sènyer*, ni vida no donen tan gran significacio en sustancia que sia la sustancia durable com fa concordansa e conveniencia en substancia, car moltes coses son grans e vives qui no son durables; mas durabletat no pot esser en nulla cosa si doncs la natura de la sustancia no es concordant e convenient en natura sens tota corrupcio.

13. *Humil Senyor lo qual es ple de dousor e de pietat!* Com nos ajam apercebut que en anima dome ha .iij. significats, la un de granea laltre de vida laltre de durabletat, per aquestes .iij. significacions, *Sènyer*, apercebem que en anima dome ha tres proprietats significades per los tres significats, les quals tres proprietats donen un significat a esser totes tres un esser intellectual, so es una sustancia esperitual. ✠ 14. Com hom aperceb, *Sènyer*, en anima que la sustancia de la anima es gran, una cosa aperceb; e com hom aperceb que la substancia de la anima es viva en tot aitant com es gran, altra cosa aperceb; e com hom aperceb que la substancia ha concordansa en natura de durar, altra cosa aperceb; e daquestes .iij. significacions que home aperceb en la sustancia de la anima entén hom la sustancia esser en tres coses, les quals .iij. coses son

1. M, *Quando homo affirmat et intelligit.*—2. A, uida.

tan solament una sustancia; e so per que son una sustancia es per so car tota la granea per la qual la sustancia es cosa gran es viva, e tota la vida per la qual la sustancia es viva es gran per tota la granea de la sustancia, e tota la conveniencia per la qual la sustancia es durable es concordansa ixent de la cosa per la qual la substancia es gran e de la cosa per la qual la sustancia ha volentat e saviea. ✠ 15. Com lenteniment, *Sènyer,* del home es tan alt pujat que ha apercebut entellectualment que tres coses son en la anima e puxes per estes .iij. que ha apercebudes l enteniment aperceb que totes .iij. son una sustancia simple; e comes pujada la conexensa del home tant a amunt[1] que aperceb que les .iij. coses son una sustancia, puxes puja altre escaló e aperceb que totes .iij. les coses qui son una substancia son eguals en vertut e en natura e en bonea; e com la anima ha apercebut de sí metexa tro al subirà escaló que pot apercebre de sí metexa, puxes ella puja al pus alt de sí metexa; e enaxí com home aperceb la sua anima esser en tres coses e les .iij. coses son una sustancia e totes les .iij. coses han egual vertut e egual bonea, enaxí la anima contemplant en la vostra substancia divina aperceb en la natura de sí metexa que la vostra natura divina es en una substancia tres persones e en tres persones una substancia, en la qual substancia son les .iij. persones eguals en vertuts e en bonea e en gloria.

16. *Ah Sènyer Deus al qual van les mies amors, del qual venen mes lagremes e mos plors!* Qui bé sabia apercebre ni entendre les intellectuitats qui son en la sua anima metexa, per aquelles qui fer ho volía ni fer ho sabía poría apercebre[2] e entendre en la vostra divinal essencia; car per los significats de la natura de la anima poría hom pujar sa conexensa a entendre e apercebre la vostra substancia unida de .iij. persones.[3] ✠ 17. Enaxí, *Sènyer,* com

1. E, tant amunt.—2. J, per aquelles qui o volra ni fer o sabra pora apercebre.—3. A,J, *(afigen)* mas asso prouam a auant per raons necessaries.

apercebem que en anima dome ha alcuna proprietat per la qual es major en vertut quel cors no es en la sua vertut metexa, enaxí com afermam que la vostra substancia es infinida en vertut e en sí metexa, entenem e apercebem que en la vostra substancia aja alcuna proprietat per la qual sia major que la granea del firmament qui es granea finida; e enaxí com apercebem que en la anima dome ha alcuna proprietat per la qual ha volentat e saviea, en axí apersebem que en la vostra substancia ha alcuna proprietat per la qual ha saviea e volentat e conexensa; e en axí com apercebem que en anima ha alcuna proprietat per la qual es durable e incorrompable, enaxí apercebem que en vos ha alcuna proprietat per la qual sots eternal e durable. ✠ 18. Com lenteniment humà, *Sènyer,* ha entesa en vostra substancia trinitat de persones e unitat en substancia, adoncs pot apercebre en la vostra substancia jeneracio e processio per los significats qui son en anima humana: car enaxí com la proprietat per la qual anima dome es membrant engenra la proprietat per la qual home es entenent, e enaxí com la proprietat per la qual anima dome es membrant e la proprietat per la qual home es entenent[1] donen eximent a la volentat, enaxí e molt mills encara sens tota comparacio, es la persona del Fill generada del Pare e la persona del Sant Espirit es ixent del Pare e del Fill; mas car paraula no pot a tant bastar com enteniment, per assò defall paraula qui es cosa sensual e no pot tam bé significar ni pronunciar[2] com enteniment qui es cosa intellectual pot apercebre ni entendre.

19. *Celestial Senyor ple de humilitat e de dousor e de plaer!* Com sia propria cosa e natural a la persona del Pare que sa granea sia infinida e que sa vida sia gran infenidament e que sa eternitat sia sens comensament e sens fi, per tot assò no román que la persona del Pare no sia sig-

1. M, *quia sicut proprietas per quam ipsa anima est intelligens generatur a proprietate per quam est memorans.*—2. E, prononciar.

nificada e demostrada al enteniment humà per la granea infinida, segons lo qual significat e demostracio no es significada en aquella manera la persona del Fill ni la persona del Sant Espirit, enans son significades en altra manera per la granea infinida. On, com la granea infinida significa en vostra substancia en una manera lo Pare e en altra lo Fill e en altra lo Sant Espirit, per assò es apercebut, *Sènyer,* que en la vostra substancia ha tres persones, significada cascuna en sa proprietat metexa. ✠ 20. En so, *Sènyer,* que la vida qui es en vostra substancia infinida e eternal dona una significacio e una demostracio en la persona del Fill e altra en la persona del Pare e altra en la persona del Sant Espirit, per assò aperceb hom que en vostra substancia es una cosa [1] lo Fill, altra lo Pare, altra lo Sant Espirit, ja sia so que la vida do significacio e demostracio de cascuna de les persones [2] esser una vida infenida eternal en una substancia infenida eternal: car enaxí com la un significat no es lautre, enaxí es demostrat que la una persona no es lautra. ✠ 21. En la persona del Sant Espirit entenem, *Sènyer,* granea e vida e durabletat [3] infinida e eternal; mas la persona del Sant Espirit es significada e demostrada per eternitat en una manera e en altra per infinitat de granea e en altra per infinida e per eternal saviea. On, per so car los significats ni les demostracions no son fetes al enteniment del home en una manera, ans ho son fetes en tres maneres, per assò, *Sènyer,* es apercebut que vostra substancia es en tres persones, les quals son una substancia.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual es tot nostre tresor e tota nostra esperansa!* Molt home es enganat es cuida que la vostra sancta trinitat no la pusca hom apercebre en est mon per raons necessaries ni per demostracions silogismes. On, per so car ells no poden entendre vos-

1. A,J, proprietat.—2. B, de cascunes les persones.—3. B, durabilitat.

tra trinitat per raons sensuals naturals, per assò affermen que la vostra trinitat nos pusca entendre sino per fe. On, si ells sabíen mudar lur enteniment de les coses sensuals a les intellectuals e de les unes entellectuals a altres entellectuals, ells poríen, *Sènyer*, apercebre e entendre per raons necessaries significades e demostrades a enteniment humà, que la vostra substancia divina es en trinitat de persones. 23. ✠ Com home, *Sènyer*, ha son enteniment empatxat per les coses sensuals e vol aver conexensa de les coses intellectuals, ja aquelles no porà[1] apercebre ne conèxer tro que desempatx e desembarc son enteniment de les coses sensuals e puxes quel pug en alt a les coses intellectuals. On, qui en esta manera desembarga son enteniment, adoncs porá aver conexensa per veres raons silogizants demostrants significants per les quals[2] vé lenteniment dome a vera conexensa de la vostra trinitat. ✠ 24. So a que no pot, *Sènyer*, bastar enteniment dome a entendre per raons necessaries, es a percebre la vostra essencia que es en sí metexa. On, assò no es necessaria a home a saber ni a conèxer, ni no es maravella si no pot home apercebre vostra essencia que es en sí metexa; car la essencia danima dome no pot null hom apercebre qual cosa es en sí metexa. Mas enaxí com hom aperceb per raons intellectuals necessaries que en la substancia danima[3] ha vida e sobject en lo qual es vida, e ha concordament de natura enfre lo sobject e la vida, e neguna destes tres coses no es lautra, e totes .iij. son lesser de la substancia, enaxí, *Sènyer*, aperceb hom per gracia vostra, pus ho vulla apercebre per significats intellectuals, que en la vostra gloriosa substancia ha trinitat de persones e unitat de substancia.

25. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor obeyt per tots los pobles!* Enaxí com al foc no es natural cosa refredament ni a la aigua escalfament, enaxí al enteniment humà

1. E, poria: M, *potest.*—2. E,B, per los quals,—3. A, dome.

no li es natural cosa entendre ni apercebre qual cosa sia la vostra substancia en sí metexa; car aquella cosa, qual cosa ella sia, no pot caber en enteniment dome a esser apercebuda en ell, car enteniment defall quant a sí metex, e defall en significats sensuals e entellectuals al enteniment, per los quals no pot apercebre la vostra substancia qual cosa sia en sí metexa. On, ja sia so que lenteniment dome no pusca bastar a apercebre la vostra[1] substancia qual cosa sia en sí metexa, al menys basta a aitant que aperceb la vostra substancia esser en trinitat e en una unitat, lo qual apercebiment ha per so com lin son donats significats entellectualment. ✠ 26. Enaxí com enteniment dome es abastant a apercebre que lo mon ha creador e es abastant a apercebre que es altre seggle en esser, e a tot assò a apercebre basta lenteniment dome per raó dels significats e de les raons necessaries qui assò li signifiquen, enaxí, *Sènyer,* es lenteniment dome abastant a apercebre en la vostra essencia trinitat de persones per raó dels significats qui li son demostrats ab raons necessaries. ✠ 27. En so, *Sènyer,* quels homens necis innorans vostra sancta trinitat no saben reebre los significats demostrats[2] entellectualment, per so[3] com seguexen los significats sensuals no poden apercebre en lur enteniment la trinitat de persones qui es en la vostra substancia. On, assò no esdevé per defalliment de vertut qui sia en lur enteniment potencial, car en lur enteniment es lapercebiment potencialment, lo qual apercebiment vendría en actu si avía estrument ab que vengués de potencia en actu; mas car lenteniment no reeb los significats qui demostren la vostra trinitat, per assò lapercebiment no vé de potencia en actu.

28. *Vertuós Senyor en lo qual ha compliment de tota vertut!* En les qualitats essencials e en les vertuts qui son en vos, *Sènyer,* les quals son a nosaltres coses entellectuals,

1. E,B, per la uostra.—2. B, significans demostrans.—3. A,E,B, e per so.

en aquelles apercebem nosaltres les vostres obres; car segons que a nostre enteniment es significada la vostra infinitat e la vostra eternitat e la vostra forsa e la vostra saviea e les altres vertuts, segons aquells significats aperceb la nostra anima quals son les vostres obres; car les vostres obres covenen esser segons los significats que donen de les vostres vertuts e de les vostres qualitats.

❧ 29. Com la vostra gran bonea el vostre gran acabament, *Sènyer Deus*, significa a la nostra intelligencia quals covenen esser les vostres obres segons esguart e relacio de vostra bonea e de vostre acabament, adoncs la nostra intelligencia aperceb e entén entellectualment tots los .xiiij. articles de la sancta fe crestiana; car afirmacio que vos siats, *Sènyer*, tot bo e tot acabat en vertuts es a la anima del feel crestià significant que tots los .xiiij. articles son segons veritat; car si ells no eren vers,[1] sería demostrat intellectualment que vos no sots acabat en bonea ni en vertuts en la vostra essencia ni en les vostres obres.

❧ 30. Qui los .xiiij. articles, *Sènyer*, vol apercebre per significats e per demostracions necessaries, liga en est LIBRE DE CONTEMPLACIO; car per diverses locs atrobará e apercebrá tots los .xiiij. articles esser verament en veritat ab que sapia apercebre ab les coses sensuals les intellectuals e ab les unes coses entellectuals sapia apercebre altres coses entellectuals, e que la sua entencio sia en honrar e loar e amar e servir son gloriós Deus.

---

1. E, verts.

¶ CAP. 161. *Com hom aperceb e entén lo cors de natura e les obres de natura.*

DEUS *amorós!* A vos, *Sènyer,* sia donada gloria e laor, e a vos sien fetes reverencies e honors: car com vos ajats creades les creatures, e natura sia creatura, covénse de necessaria que natura sia termenada e fenida; car tota creatura cové esser termenada e fenida. On, qui vol apercebre les obres de natura, cové de necessitat que aja conexensa dels termens dintre los quals sestén lo cors de natura, car part aquells termens no sestenen les obres de natura. ✠ 2. Com totes creatures se departesquen en dues maneres, les quals son creatures sensuals e creatures intellectuals, per assò, *Sènyer,* natura se departex en dues parts, natura sensual e natura intellectual. On, qui vol apercebre quals son les obres de natura, covése que aja conexensa qual cosa sia natura sensual ne qual cosa sia natura entellectual, e aúda[1] conexensa damdues aquestes natures, covése que hom enserc les obres sensuals de natura dintre los termens de natura sensual e les obres de natura intellectual dintre los termens de natura iutellectual. ✠ 3. En natura sensual e en natura intellectual ha, *Sènyer,* proprietats e diversitats e contrarietats e concordances e de altres qualitats. On, qui vol apercebre lo cors natural per lo qual obra natura, covè que aja conexensa del accidents qui caen en les coses substancials; car si no avía[2] conexensa quals coses son accidentals ni quals

1. A,B, e a auda.—2. A, auien.

coses son substancials, ni si no conexía les diversitats qui son en los accidents e les diversitats qui son en les substancies, ja no poría apercebre los atenyiments per los quals son apercebudes les obres de natura.

4. *Obeyt Senyor per tots los pobles, honrat Senyor per tots los angels!* Qui vol ensercar la natura de la poma ni so que natura fa en ella, en la poma metexa ho encerc; car mills porá atrobar e apercebre la natura de la poma en la poma metexa que no faría si la natura de la poma ensercava en la pera ni en lo codony; e si la natura de la poma vol encercar en la pera, pus leugerament la porá apercebre en lo perer que en la olivera ni en lo garrofer,[1] car pus prop es en natura pera o codony ab poma, que no es poma ab oliva ni ab garrofa.[2] ✠ 5. Qui vol apercebre, *Sènyer,* qual cosa es natura humana, pus leujerament ho porá apercebre en home que no fará[3] en los vegetables ni en les besties; car tota natura dome es termenada en home e tota natura dome no es en los vegetables ni en los animals inracionals; e assò es per so car en home ha natura raonable[4] la qual no es en los vegetables ni en los animals inracionals. ✠ 6. Qui vol ensercar, *Sènyer,* natura dome fora especia humana, enans la atrobará e la apercebrá en los animals inracionals que en los vegetables, car més sacosta especia dome en natura ab les especies dels animals inracionals que no fa ab les especies dels vegetables; e encara sacosta en natura especia dome més a alcunes especies dels animals que a altres, axí com bugía[5] o ors o vell marí, qui son pus semblants en figura a home que cavall ni sardina. E assò metex es en les especies dels vegetables, car pus semblant es home en figura ab mandragola[6] que ab romaguera.

7. *Ab Senyor en lo qual es tota nostra esperansa e tota nostra consolacio!* Qui vol encercar ni apercebre qual co-

1. E, garrouer.—2. E, garroua.—3. B, faria.—4. E,J, racionable.— 5. M, *simia.*—6. B, a mandragula.

sa sia natura de anima racional, en la natura de la sua anima metexa ho enserc; car mills ho porá atrobar en ella metexa que fora los termens de la anima; e si tant es que hom vulla ensercar natura danima fora sos termens, enserc la en los angels e no la encerc en lo cors humà; car pus prop es en natura anima dome a natura angelical que a natura corporal. ✠ 8. Qui vol apercebre, *Sènyer,* qual cosa sia la natura dels angels, en ells metexs la porá enans percebre si en ells la enserca, que no fará si la enserca en sí metex, car home es compost de dues natures e àngel no es mas tant solament duna natura simple; e si vol ensercar la natura del àngel fora los termens de natura angelical, enans la porá apercebre si la encerca en natura de anima que no si la encerca en natura de cors, car cors ab natura dàngel nos cové e fau natura danima; e si la vol ensercar en la anima dome, enans la i porá apercebre que en la vostra natura, car anima d ome e àngel se semblen es covenen en so que son creatures e que son ajustades de forma e de materia espiritual e an comensament e lur substancia e lur vertut es termenada e mudant de un loc en altre, e en la vostra natura neguna d estes coses no cau ni per sí ni per altre. ✠ 9. Qui vol apercebre, *Sènyer,* ni encercar la vostra divinal natura, en la vostra substancia divina la porá mills apercebre que en les creatures, car la cosa mills se demostra per sa natura metexa que per altra; e qui vostra gloriosa natura vol ensercar e apercebre per altra natura, mills la porá apercebre per creatura avent natura intellectual que per creatura avent natura sensual, car pus luny es la vostra natura de natura sensual que no es de creatura avent natura intellectual.

10. *Oh vos, Sènyer, en lo qual prenen exempli e ordonament tots los pobles!* Hom pot entendre e apercebre segons cors de natura potencialment que en lo gra del forment es la espiga del forment en quant potencia; mas qui en lo gra del forment volía apercebre espiga dordi, aquesta

intelligencia aital nos poría apercebre segons cors de natura, car no es natural cosa que en gra de forment se engenre espiga[1] dordi; e per assò, *Sènyer,* qui vol entendre que en gra de forment aja espiga dordi, no pot entendre segons natura, ans ho ha a entendre segons obra de miracle. ✠ 11. De home mascle e de fembra pot hom entendre, *Sènyer,* que pot esser engenrat enfant segons cors de natura, e assò per so car en la materia del home e de la fembra es potencia natural a la materia com sia generant alcún infant o mascle o fembra; [2] mas com en la materia de la fembra sens la materia del home no está potencialment engenrament dalcún infantó, per assò fembra no pot engenrar sens acostament dome. On, entendre que verge pusca enfantar infant estant verge, nos pot entendre ni apercebre segons obra de natura, enans ho fa segons obra de miracle. ✠ 12. On, enaxí com les generacions, *Sènyer,* aperceb hom dintre lo cors de natura, enaxí aperceb home moltes de coses fora los termens de natura: car enaxí com se pot fer segons natura que en gra de forment pusca esdevenir espiga de forment, enaxí fora los termens de natura ha pogut esser engenrat e nat enfant de donzella verge ans del part e aprés del part.

13. *Sanctificat Senyor del qual reeben gloria e benediccio los sants de paradís!* Qui vol epercebre, *Sènyer,* per obra de natura los empeltaments que hom fa en los vegetables, adoncs porá apercebre que perera e codonyer se poden empeltar en pomer; mas qui volía empeltar perer o codonyer en olivera o en datiler, adoncs covenría que si entenía aquella empeltacio, que la entesés segons obra feta fora lo cors de natura, per so car no es cosa natural que perer ne codonyer se pusquen pendre en oliver ni en datiler. ✠ 14. De cavall e de somera pot hom entendre segons cors de natura ques pot concebre mul, mas no pot

1. E, espida.—2. B, femella.

hom, *Sènyer,* entendre segons cors natural que de cavall ni de somera se pusca concebre leó: on, entendre que leó[1] se conceba en cavall e en somera, no sentén segons obra natural, enans ho fa segons obra de miracle qui es obra feta forals termens de natura. ☙ 15. No pot hom entendre, *Sènyer,* segons cors de natura que home pusca volar per laer ni que home pusca anar sobre aigua; car totes aquestes coses son fora obra de natura. On, qui vol entendre que hom pusca anar sobre mar e pusca volar per laer,[2] cové que ho entena en los poders qui son sobre les forces e les proprietats de natura.

16. *Benahuirat Senyor sobre tots honraments, graciós sobre totes gracies!* Com natura aja son cors, *Sènyer,* en dues maneres, les quals son cors sensual e cors entellectual, qui vol ensercar ne apercebre lo cors de natura sensual, cové que lenserc dintre los termens de natura sensual; e qui vol apercebre lo cors de natura entellectual, covése que lenserc dintre los termens de natura entellectual. ☙ 17. Mas, car los homens, *Sènyer,* moltes de vegades enserquen e cuyden entendre segons cors sensual la obra qui va segons cors intellectual, e la obra qui va segons cors sensual cuyden entendre segons cors entellectual, per assò son los homens enganats e decebuts en les obres de natura. ☙ 18. Enaxí, *Sènyer,* com es cosa impossíbol segons cors de natura que home pusca atrobar en lo foc la natura qui es atrobada en laigua, enaxí es impossíbol cosa que home pusca atrobar ni entendre la natura sensual en la natura intellectual, ni la natura intellectual en la[3] natura sensual. On, enaxí com sería foll lome[4] qui en lo foc cuidava refredar o en laigua freda cremar, enaxí es foll qui la obra de natura sensual cuida atrobar en la obra de natura entellectual, e la obra de natura entellectual en la obra de natura sensual.

1. A,E, lao.—2. B, sobre laer.—3. A, a la.—6. B,J, foll home.

19. *Rey dels reys, Senyor del senyors!* Segons cors natural aperceb home que naturalment es en los elements lo gra del forment potencialment e en lo forment es lo pa potencialment e en lo pa es la sanc potencialment e en la sanc es la carn potencialment. On, tot assò sentén, *Sènyer,* ques pot fer segons cors de natura. ✠ 20. On, si home entenía segons cors de natura, que potencia privás en materia e que no fos nulla cosa en materia potencialment si no actualment, no poría hom, *Sènyer,* apercebre segons cors de natura que de la materia se poguessen engenrar les formes qui son privades en ella actualment, les quals se engenren en materia per raó de la potencia segons la qual son en la materia. ✠ 21. Qui vulía entendre segons natura que los individuus composts de materia e forma[1] sien en potencia adoncs com son compots e son venguts en actu, adoncs erraría, *Sènyer,* son enteniment e son apercebiment, per so car volría apercebre segons natura so qui no es segons cors de natura ne dintre los termens de natura.

22. *Ah Jhesu Christ Sènyer qui per via de martire[2] vencès e sobràs lo demoni!* Tant son grans e molts los secrets de natura que no poden caber tots en conexensa dome, car lapercebiment humà no abasta a entendre ni a saber totes les obres de natura, car molt major es la possibilitat que natura ha en obrar segons son cors que no es la possibilitat que la anima dome ha a entendre[3] la obra de natura. ✠ 23. Car no es, *Sènyer,* null home qui pogués apercebre ni saber tota la proprietat ni la conveniencia que la caramida e la agulla an en natura com[4] la agulla se gir en la dressera de la tremuntana per lo tocament que fa en la caramida. On, per so car tota la natura no pot la anima del home apercebre en una cosa tan solament, per assò es demostrat que la natura ha en sí metexa molts secrets, los

1. A, e de forma.—2. B, martiri.—3. B, que la anima del home a entendre.—4. A, cor.

quals no pot apercebre en lur totalitat apercebiment humà. ✠ 24. On, si eneniment dome no pot apercebre tot so qui es segons cors de natura dintre los termens de natura, doncs ¿com bastará, *Sènyer,* la conexensa dome a apercebre[1] tot so qui es fora los termens de natura, e majorment com ho encerca dintre los termens de natura, dintre los quals termens no son termenades aquelles coses qui no son segons cors de natura?

25. *Singular Senyor al qual demana la mia anima gracies de dons e de perdons!* Enaxí com lome anant no poría anar si amdós sos[2] peus tenía tota ora en la terra, enaxí, *Sènyer,* anima dome no pot apercebre natura per ella metexa, enans enaxí com al home qui vol anar cové posar[3] la .j. peu en la terra e puxes levar lautre e mudar a avant,[4] enaxí qui vol apercebre les obres de natura segons veritat, cové que la sua conexensa conega en un temps les coses qui van segons cors de natura e en altre temps que aja conexensa de les coses qui son sobre cors de natura. ✠ 26. Car enaxí, *Sènyer,* com lome anant per la via posa la .j. peu per tal que laltre pusca levar e mudar a avant, enaxí qui vol apercebre so qui es segons natura cové que pos son enteniment en so qui es sobre natura, e qui vol apercebre so qui es fora natura cové que pos son enteniment en so qui es segons obra de natura; car so qui es segons cors de natura es apercebut per so qui es fora de natura, e so qui es fora de natura aperceb hom per so qui es segons cors de natura; car la .j.[5] es occasio a lautre com sia apercebut la .j. per lautre. ✠ 27. Enaxí com home mudant sos peus de .j. loc en altre enanta[6] son viatge, enaxí, *Sènyer,* com home muda son enteniment de obra de natura a assò qui nos fa per natura, e dassò qui nos fa segons natura a assò quis fa segons natura, pervé

1. E, ad apercebre: B, a percebre.—2. B, los.—3. A, coue a posar.—4. B, e puxes nudar laltre e levar a avant.—5. B, la u *(passim)*.—6. B, auanta.

hom a certa conexensa de so que vol apercebre ni conèxer. Mas, enaxí com lome no poría anar a peu si tota hora tenía sos peus en .j. loc en la terra, enaxí enteniment dome no poría aver abundament de saviea ni de conexensa si tota hora estava e ensercava e cogitava e ymaginava tan solament en les obres qui son segons cors de natura.

28. *Senyor simple sens nulla composicio e sens null comensament!* Com home sia compost e sia naturat segons cors de natura, per assò, *Sènyer*, es a home pus leugera cosa a apercebre les coses que van segons cors natural que no son les coses quis fan fora cors de natura; e assò esdevé per so car a home es pus manifest so qui es pus prop a sa natura que les coses qui li son pus luny en natura. ✠ 29. Enaxí, *Sènyer*, com la cosa que hom serca e demana no pot hom atrobar en altre loc sino en aquells locs on ella es, enaxí qui enserca ni demana natura, no la pot hom entendre ni atrobar sino en los termens on ella está e on ella es. On, qui innora alcuna cosa de natura sensual o entellectual, si la vol apercebre ni saber, cové que la enserc dintre los termens en los quals la cosa que enserca de natura es termenada e demostrada. ✠ 30. En axí com a home es semblant que moltes coses esdevenen a aventura, les quals son segons occasio, mas a home es semblant que sien esdevengudes a aventura per so car ha innorancia de les occasions per les quals esdevenen, enaxí molts homens innoren e menysconexen lo cors de natura en moltes coses, per so car innoren les occasions de natura e no enserquen aquelles segons la manera per la qual son possibols a esser enteses e atrobades en los termens dintre los quals les ha termenades lur Senyor Deu.[1]

1. J, lur senyor Deu omnipotent.

¶ CAP. 172. *Com hom aperceb e entén quals son aquelles coses qui no[1] van segons cors de natura e qui son fora los termens de natura.*

OH *Deus vertuós, acabat en laors e en gloria e en honraments!* Enaxí com es a home possíbol cosa apercebre lo cors de natura en les creatures ab les .iiij. occasions, les quals son lo faedor e la materia e la forma e la causa final, enaxí, *Sènyer*, es a home possíbol cosa que aperceba e entena per quatre coses quals son les coses qui no van segons cors de natura, les quals .iiij. coses son poder e saviea e volentat e acabament. ✠ 2. Car enaxí com les .iiij. occasions son en general demostracio[2] per la qual hom enserca les coses naturals dintre los termens on son termenades, enaxí *Sènyer,* en general les .iiij. coses son significats e demostraments[3] a home per los quals pot esser certificat de les coses qui van segons altra manera per la qual no van les coses naturals. ✠ 3. On, com aquesta cosa sia axí ordonada que hom pusca apercebre so qui es fora natura ab les .iiij. coses damundites, lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer,* confiant en la vostra ajuda, a gloria e a reverencia e a honor del vostre nom sesforsa aitant com pot de apercebre so qui es fora natura ab los significats que pren del vostre maravellós poder e de la vostra vertadera saviea e de la vostra beneyta volentat e del vostre gloriós acabament.

4. *Suau Senyor plen de dousor e de plaer!* Pus quel

1. A,J,M, manca aquesta negativa.— 2. B, son general demostracio.— 3. B, son significades e demostramens.

vostre servidor se vol aventurar a ensercar e a saber les coses qui son fora natura e qui no van per cors natural, covése, *Sènyer*, de necessaria que ell mova sa pensa e sa ymaginacio e son enteniment e sa cogitacio e sa memoria e sa volentat de les coses naturals, e que tractem[1] ab les vertuts e ab los senys de la anima en les coses qui son fora los termens de natura. ✠ 5. Car si jo no removía[2] los senys e les vertuts de la anima mia[3] de les coses sensuals naturals e que les pujás en les coses entellectuals no naturals, ja no poría la mia anima ensercar les coses qui son fora los termens de natura; car les coses sensuals naturals embarguen, *Sènyer*, la anima del home a ensercar les coses fora los termens de natura. Emperò enaxí com la anima es embargada per les coses sensuals en una manera, enaxí es endressada per elles en altra manera. ✠ 6. En so, *Sènyer*, que les coses qui son fora les termens de natura creada[4] son moltes e diverses e son molt en gran greujea de esser apercebudes e enteses, e com lo vostre servidor sia home molt pobre de saviea,[5] per assò no proposa[6] en est capítol que enserc sino en .viij. coses tan solament, les quals son creacio, resurreccio, trinitat, unitat, jeneracio, processio, incarnatio, sacrifici. On,enaxí com aquestes .viij. coses poden esser apercebudes e enteses, enaxí per semblant manera poden esser apercebudes totes les altres qui sien fora los termens de natura.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui ab lagremes e plors e ab escampament de sanc preciosa avets recreada la especia humana!* Qui vol apercebre en qual manera pot esser creada creatura de no re,[7] covése, *Sènyer*, que home mut son enteniment de les coses qui s fan segons cors de natura les unes de les altres privants dalcunes formes per tal que prenen altres formes; car crear re de no re, la cosa creada reebent

1. A,B, tracten.—2. A, si io no romania: E, si eu no remouia: B, si yo no remouia.—3. E, de ma anima.—4. A, manca aquest mot.—5. B, sia home pobre molt de saviea.—6. E, prepausa.—7. E, de non re.

forma e materia no priva en sa creacio de altra forma ni daltra materia per so car privacio no es cosa avent forma ni materia. ✠ 8. On, com lenteniment del home es pervengut a assò que en una manera entén creacio e en altra fer una cosa daltra, adoncs, *Sènyer,* pot pervenir sa intelligencia a percebre que enaxí com per les .iiij. ocasions naturals se pot engenrar una cosa daltra privant una forma e prenent altra forma, enaxí pot entendre e apercebre enteniment dome que per acabat poder e acabada saviea e per acabada volentat pot esser creada creatura de no re reebent forma e materia novellament esdevinent en esser per lacabament qui es en aquell qui ha poder e saviea e volentat com creatura esdevenga en esser per gracia dacabat poder e dacabada saviea e dacabada volentat. ✠ 9. Com lenteniment es pervengut a assò, *Sènyer,* que aperceb e entén que qui ha acabat poder e acabada saviea e acabada volentat que pot crear re de no re, e com en est LIBRE DE CONTEMPLACIO, sia provat manifestament que vos avets acabat poder e acabada saviea e acabada volentat, adoncs lenteniment del home pot apercebre que creatura pusca esser creada de no re; car acabat poder dona significacio que pusca crear re de no re, e acabada saviea significa que sapia[1] crear re de no re, e acabada volentat significa que vulla e que am crear re de no re; e aquest significat es demostrat en lo acabament de la substancia qui es digna com en creatura sia conegut lacabament que la substancia ha en son poder e en sa saviea e en son voler.

10. *Ah Senyor en lo qual contemplen e vetlen dia e nit mes cogitacions e mes amors!*[2] Si vos, *Sènyer,* no erets poderós de crear re de no re, auríets defalliment de poder, car vostre poder no auría pogut crear re de no re; e si vos no sabíets crear re de no re,[3] no sería vostra saviea acabada; e si vostre voler no vulía crear re de no re, no auría aca-

1. E, que deja crear: B, que dega crear.—2. A, e uetlen moltes cogitacions e amors.—3. B, ree.

bament; e si tots aquests defalliments eren en vos, les coses daquest mon no seríen creatures; e si no eren creatures, covenría que los comensaments delles, los quals son materia e forma e privacio, fossen coses eternals. ⁂ 11. E si eren eternals, no seríets vos acabat ni les coses no seríen finides: on, com vos, *Sènyer,* siats acabat e les creatures sien fenides e termenades, es significat al enteniment del home que les coses sentides e enteses an creador, lo qual creador aperceb hom en les creatures apercebent lacabament de vostre poder e de vostra saviea e de vostre voler, e la frevoltat el defalliment e la mesquinea de les creatures. ⁂ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car molt pus leujerament aperceb home per lo vostre acabat poder e per la vostra acabada saviea e per la vostra acabada amor, que no fa per les .iiij. causes naturals; car lo vostre poder el vostre saber el vostre voler an acabament sobre les .iiij. causes naturals, e les .iiij. causes son dejús lo vostre acabament; mas car les gents no agen tant tractat com se troben les coses qui son sobre natura com an tractat a ensercar per les .iiij. causes les obres de natura, per assò es estada tancada la porta a lur apercebiment[1] en les coses qui son sobre natura com no ensercaven ne obríen aquella porta ab lacabament qui es en vostre poder e en vostra saviea e en vostre voler, per lo qual[2] poden esser apercebudes totes coses.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets enamorat lo vostre servidor ab la amor on vos amats lo vostre amador!*[3] Com la mia anima enserca segons cors de natura si ja porá entendre ne apercebre que segons natura home pusca resuscitar, adoncs es demostrat a ma anima que natura no ha poder de resuscitar home mort, mas bé ha poder dome viu mortificar e auciure. On, adoncs, *Sènyer,* com la mia

1. B, percebiment.—2. A, per la qual.—3. A, O uos seyner deus qui auets enamorats los uostres seruidors ab la amor on uos amats los uostres amadors.

anima es fadigada[1] en lo cors natural e no pot apercebre segons natura resurreccio, adoncs cové que la mia anima enserc si porá entendre resurreccio fora lo cors de natura, lo qual ensercament fa en lacabament qui es en vostre poder e en la vostra saviea e en la vostra volentat. ✠ 14. Si vos, *Sènyer*, no erets poderós de resuscitar los morts, adoncs[2] sería significat que vos no avets acabat poder; e si vos no sabíets resuscitar[3] los morts, no auríets acabada saviea, car no seríets dreturer ni no auríets ordenat com home fos guaardonat de bé o de mal; e si vos no amavets e no volíets que home mort resuscitás, no auríets acabat voler, cár no amaríets acabadament home ni acabadament vos metex en so que no auríets ordenat com fos parays en lo qual home agués conexensa infinidament de la vostra excellent bonea. ✠ 15. Com sia provat, *Sènyer*, que vostre poder e vostra saviea e vostra volentat an acabament e que en vos no ha null defalliment, es apercebut e entès que será dia de resurreccio; car si nou era ja vos no seríets acabat en vostres obres. On aquesta prova e aquest testimoni que nosaltres avem del dia de la resurreccio, avem en lo vostre acabament, lo qual testimoni es pus vertader e pus digne de esser creegut quel testimoni qui es demostrat segons cors de natura, car natura no es axí[4] acabat subject a demostrar veritat de sa obra com es lo vostre acabament a demostrar veritat de vostra obra.

16. *Ah Sènyer en lo qual prenen acabament tots los meus desigs e totes les mies amors!* Com la mia anima tracta contemplant en la vostra trinitat e en la vostra unitat, entén,[5] *Sènyer*, que la vostra trinitat e unitat nos pot apercebre segons cors de natura; car en natura tot so qui sia unit en ella de dues coses o de més cové que sia compostament conjuncta e ajustada, e cové que temps caja en son ajus-

1. B, on adons Senyer la mia anima ses fadigada.—2. E, doncs: B, dons.—3. E,B, no resucitauets.—4. B, cor en natura no es enaxi.—5. E,B, adoncs enten.

tament. Mas, de la vostra trinitat e unitat nos pot assò entendre: car enaxí es la vostra substancia una en tres persones que no cau en ella composicio ni temps. On, per assò cové que hom entena fora lo cors de natura creada vostra substancia esser en .iij. persones e les .iij. persones esser una substancia. ❧ 17. Enaxí com les .iiij. occasions son sobject per lo qual hom entén e aperceb en lo cors natural les composicions e les conjunccions de les quals esdevenen les unitats e les singularitats dels individuus, enaxí, *Sènyer*, e molt mills encara, es sobject lacabament de vostre poder e de vostra saviea e de vostre voler a demostrar e a significar la unio e la trinitat qui es en la vostra essencia; e enaxí com les .iiij. occasions demostren dintre los termens de natura les conjunccions e les unitats qui son fetes en los corses elementats, enaxí lo vostre acabament e lo vostre poder e la vostra saviea e lo vostre voler demostren fora los termens de natura la vostra sancta unitat e la vostra vera trinitat. ❧ 18. La manera segons la qual anima dome aperceb en la vostra substancia divina trinitat de persones e unitat de substancia, es, *Sènyer*, segons los significats que donen lo vostre poder el vostre saber el vostre voler; car lacabament de vostre poder dona un significat en la vostra substancia, lo qual no dona en aquella manera la vostra saviea ni la vostra volentat; e lacabament de vostra saviea dona .j. significat en la vostra substancia, lo qual no dona en aquella manera lo vostre poder nil vostre voler; e lacabament del vostre voler dona .j. significat en la vostra substancia, lo qual no dona en aquella manera lo vostre poder ni la vostra saviea. On, per so car cascú ha son propri significat, donen .iij. significats, los quals .iij. signifiquen .iij. persones, les quals .iij. persones signifiquen .j. acabament en una substancia,[1] la qual substancia significa un acabament en persones.

---

1. E, en substancia: B, e una substancia.

19. *Singular Senyor qui sots comensament de mos comensaments e acabament de mos acabaments!* Com la mia anima contempla en la generacio e en la processio qui es en la vostra divinal natura, adoncs, *Sènyer,* cové que entena aquella fora los termens de natura creada, e que la entena segons la natura de vostra divina essencia increada; car generacio e processio en natura creada no pot esser sens temps e sens comensament e sens denantament e derreriament; mas la generacio e la processio qui es en vostra natura no es en temps ni cau en comensament ni en derreriament[1] ni en null componiment. ✠ 20. Lo sobject, *Sènyer,* don es[2] significat que en la vostra divinal[*] natura sia generacio e processio, es lacabament qui es significat en lo vostre acabat poder e en la vostra acabada saviesa e en lo vostre acabat voler, lo qual acabat poder ni acabada saviesa ni acabada volentat no sería significat si nò era en vostra divinal natura generacio e processio, la qual generacio e processio es entellectualment entès en nostra anima. ✠ 21. So per que es significat e demostrat, *Sènyer,* que en la vostra divinal natura ha generacio e processio, es per acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat; car al vostre acabat poder se cové que sia infenit en granea e que sia generant del vostre poder saviesa infenida e que del vostre poder sia ixent infenidament e eternal amor perdurable, car si axí no era no sería acabat poder; e al acabament de vostra saviesa se cové que reseba generacio a esser infenida saviesa, e que della isca eternalment amor perdurable, car si axí no era no sería saviesa acabada; e al acabament de vostre voler se cové que sia amor ixent infinidament, poderosament, saviament, eternalment, sens null consumament[3] ni defalliment, car si en axí no era no sería significat que vostra amor fos acabada.

1. A, aderreriament.—2. B, dona.

* Manquen els fols 109 y 110. Fins al n.º 23 del cap. 175 el trellat es del m.s. E.

3. B, comensament.

22. *Deus amorós qui garits*[1] *e sanats tots los vostres amadors!* Com la mia anima contempla en la gloriosa encarnacio que vos presès en nostra dona Verge gloriosa, adoncs, *Sènyer,* la mia anima no pot apercebre ni entendre la vostra encarnacio segons cors de natura, car la vostra encarnacio no fo segons occasions dobra de natura,[2] enans fo fora natura; e per assò qui vol apercebre ni entendre vostra encarnacio, covè que per altra manera qui no sia segons natura la entena, la qual manera es per lacabament qui es en vostre poder e en vostra saviesa e en vostra volentat. ✠ 23. Com home, *Sènyer,* sia corromput per lo primer peccat en nostre pare Adam e com lo mon fos corromput e afollat en lo corrompiment dome, es apercebut e entès per lacabament de vostre poder e de vostra saviesa e de vostra volentat la manera segons la qual vos fòs encarnat en nostra dona Sancta María; car sil mon qui es[3] obra vostra se corrompés e vos nol recreassets, vostra obra fora vana e debades, e si ho fos agra[4] en vos defalliment de poder e de saviesa e de volentat: on, com vos siats acabat en poder e en saviesa e en volentat, es significat e demostrat que vos per vostre acabat poder e per vostra acabada saviesa e per vostra acabada volentat, vos poguès encarnar eus sabès[5] encarnar eus volguès encarnar per so quel mon fos recreat, lo qual mon no pogra[6] esser recreat sens la vostra encarnacio.[7] ✠ 24. Enaxí, *Sènyer,* com lo mon fo creat e ordenat en lo comensament per acabat poder e per acabada saviesa e per acabada volentat, enaxí, com lo mon fo corromput e desordenat, covenc per fina forsa que fos recreat e ordenat per ajustament de la vostra deitat on es tot acabament, ab humana natura per tal que lo mon qui fo corromput en home fos recreat en home per ajustament dome e de la vostra dei-

1. B, guarits.—2. M, *secundum cursum naturæ.*—3. B, qui era.—4. B, aguera.—5. B, sabets.—6. B, poguera.—7. J, no pogra esser recreat tam be sens la vostra encarnacio.

tat; car en altra manera no pogra esser lo mon recreat ni ordenat en tan noble disposicio ni ordenacio com fo per ajustament de creador e creatura.

25. *Vesitador Senyor e consolador dels orfens e dels paubres qui en vos se confíen!* Com la mia anima vol apercebre la manera segons la qual la ostia el vi esdevenen[1] en vostra carn e en vostra sanc sobre lautar per vertut[2] de paraules, adoncs la mia anima no pot aquella manera apercebre segons cors de natura, car aquell sacrifici ni aquella alteracio nos fa segons cors de natura: on, covć aquella manera entendre per altra manera qui sia fora natura, la qual manera es, *Sènyer,* per vostre acabat poder e per vostra acabada saviesa e per vostra acabada volentat. ✠ 26. Enaxí com se pot entendre segons cors de natura quel pa el vi que hom reseb esdevenen[3] en carn e e en sanc en lo cors del home per raó de la potencia vegetable qui ha natura e proprietat com fassa alterar lo pa[4] el vi en carn e en sanc, enaxí, *Sènyer,* pot hom apercebre e entendre que la hostia el vi com son sacrats,[5] que poden esdevenir lo vostre cors e la vostra sanc per raó de acabat poder e de acabada saviesa e de acabada volentat: car enaxí com lacabament qui es en vostre poder e en vostra saviesa e en vostre voler pot crear lo mon de no re e pot resucitar los morts, enaxí pot alterar la hostia el vi en vera carn e en vera sanc. Mas enaxí com al enteniment humà está amagat sensualment com la hostia el vi sien en carn e en sanc segons cors de natura, enaxí es demostrat e revelat al enteniment humanal que aquella hostia e aquell vi en la sacra poden esser en vera carn e en vera sanc per acabament de poder e de saviesa e de volentat. ✠ 27. Enaxí com boca dome pot parlar e pronunciar que hostia e vi salteregen en carn e en sanc, enaxí, *Sènyer,* e molt mills encara, pot fer vostre acabat poder e vostra acabada saviesa e vostra

1. B, sdeue.—2. E, uertuts.—3. B, sdeue.—4. B, pan.—5. B, sagrats.

acabada volentat tot quant home pusca parlar ni pronunciar ab que sia cosa que fer se deja segons vostra bonea e vostra saviea: on, si home podía més coses parlar que vos fer, doncs ja sería significat que vos no auríets acabat poder, car pus poderós sería home en parlar que vos en obrar. On, enaxí com ma anima entén que home pot dir que hostia e vi sia carn e sanc en la sacra, enaxí la mia anima aperceb e entén en la vostra vertut que la hostia el vi poden esdevenir en tot so en ques vulla vostre acabat poder e vostra acabada saviesa e vostra acabada volentat.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual prenen vertut e forsa totes creatures!* Enaxí com en los termens de natura enserca hom segons natura en les obres de natura, enaxí, *Sènyer,* covér ensercar en les obres que vos fets fora natura per acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat: car enaxí com les .iiij. causes basten a obres naturals, enaxí, e molt mills encara, vostre acabament e vostre poder e vostra saviesa e vostra volentat basten a obrar e a fer e a crear tot so qui sia fora cors de natura. ✠ 29. On, enaxí com natura usa de son cors obrant generant o desolvent per les .iiij. occasions, enaxí, *Sènyer,* vos usats de vostra bonea en tot so quis fa per lacabament de vostre poder e de vostra saviesa e de vostra volentat. On, enaxí com home enserca a natura ses occasions, enaxí en les vostres obres deu hom ensercar occasions, so es a saber, si so que vos fets es feyt segons acabat poder e acabada saviesa e acabada volentat, car sens acabament daquestes .iij. coses, vos no poríets nulla cosa fer, car so que vos fets tot se fa per acabament sens null defalliment. Mas de nosaltres no es enaxí; car so que fem, si es bé feyt femho per lo vostre acabament, e si es mal feyt, femho per nostre defalliment. ✠ 30. On, enaxí, *Sènyer,* com natura fa de materia e de forma individuu en especia humana o en altra, enaxí si vos vos volíets, poríets fer fora natura al-

cú[1] individuu lo qual poría esser en especia humana e en especia docell e en especia de bestia e en especia de pex e en especia de vejetable. On, si assò era, *Sènyer,* en vostre poder, covenría[2] que fos en vostra acabada saviesa e en vostra acabada volentat; car fora del acabament qui es en vostra saviesa e en vostre voler, no fa nulla cosa vostre acabat poder divinal.

¶ CAP. 173. *Com home aperceb e entén les occasions per les quals home es sertificat o per les quals home cau en dubitacions.*

OH *Deus reclamat, adorat, refugi e esperansa dels vostres benvolens!* Com la pensa dome, *Sènyer,* vaja[3] per les coses sensuals e per les coses entellectuals, per assò, *Sènyer,* sesdevé que les coses sensuals e les coses entellectuals son occasions a home com cajen en home dubitacions e afermacions sensuals e entellectuals. ✠ 2. Aquelles coses sensuals qui an defalliment a esser sobjecs com hom per elles pusca apercebre veritat de la cosa que vol apercebre, son, *Sènyer,* sobjets per los quals es en home engenrada dubitacio; e aquelles sensualitats qui an acabament com per elles pusca home apercebre veritat de la cosa que enserca, aquelles sensualitats per raó de lacabament que an en sí metexes, son sobjects per los quals home es sertificat en aquella cosa que enserca. ✠ 3. *Gloriós Senyor!* Enaxí com les unes[4] sensualitats per raó del defalliment qui es en elles donen a home dubita-

1. B, algun.—2. B, covenia.—3. E, vasa.—4. J, mies.

cions, enaxí, *Sènyer*, sesdevé de alcunes entellectuitats que per raó del defalliment qui es en elles donen a home demostracio com home sia dubtant en elles. On, assò metex sesdevé de la sertificacio: car enaxí com son alcunes sensualitats qui per raó del acabament qui es en elles hom es sertificat en elles, enaxí son alcunes entellectuitats qui an tant dacabament en sí metexes que demostren a home com sia endresat e sertificat per elles.

4. *Ab celestial Pare qui sots bo sobre totes boneses e honrat sobre tots bonramens!* Moltes de vegades sesdevé, *Sènyer*, que les sensualitats o les entellectuitats per les quals hom vol esser sertificat en alcuna cosa son ordenades e endressades a demostrar veritat, mas car home no sab apercebre per elles e car es desordenat e desendressat en sí metex per alcunes coses, per assò sesdevé que hom no pot apercebre en lendressament de les sensualitats e les entellectuitats qui son fora dell metex, per raó del desordenament e del defalliment quel home[1] ha dintre sí metex de les sensualitats e de les entellectuitats. ✠ 5. Tota la dubitacio qui cau, *Sènyer*, en home, esdevé per so car hom no sab apercebre ni conèxer les concordances ni les descordances qui son enfre les unes sensualitats ab altres sensualitats e les unes sensualitats ab alcunes[2] entellectuitats e les unes entellectuitats ab altres entellectuitats. ✠ 6. Car si hom, *Sènyer*, sabía conèxer ni apercebre la desconveniensia o la concordansa qui es enfre una sensualitat e altra o enfre una sensualitat e alcuna entellectuitat o enfre una entellectuitat e altra entellectuitat, hom sabría e entendría e apercebría la cosa que enserca, en la qual sería sertificat si ho ensercava en aquella manera segons la qual ne poría esser sertificat.

7. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor temut!* Aquells homens, *Sènyer*, caen en dubtes qui enserquen les coses

1. B, que hom.—2. B, ab les altres.

sensuals en los termens de les entellectuals e les entellectuals enserquen en les sensuals, car cuiden esser sertificats en aquells termens on esdevenen dubtoses per so car desordenadament enserquen; car les coses sensuals volen entendre fora los termens on sentenen,[1] e les coses entellectuals cuyden apercebre fora los termens on no poden esser apercebudes. ⁂ 8. Qui saviament enserca, *Sènyer,* en aquelles coses en que vol esser sertificat, en aquells sobjects on está la veritat e la natura e la proprietat de so que demana, en aquell ho enserca; e car saviament enserca la cosa là[2] on pot esser atrobada, per assò es sertificat en so que dubtava. Mas qui follament enserca la cosa que demana e no la serca en lo sobject on pot esser atrobada, on més ensercará follament, més caurá en dubitacions. ⁂ 9. Com les sensualitats e les entellectualitats, *Sènyer,* se contrasten en los significats que donen, en so que uns significats donen les coses qui son sensuals, altres ne donen les coses qui son entellectuals, per assò les unes embargen a home les altres a esser sertificat per elles, e per assò en un temps es hom dubtós en aquelles coses qui son veres e en altre es hom afermant e cuydable esser[3] sertificat de so qui es contra veritat e fora de veritat.

10. *Desijat Senyor, amat, volgut per tots los pobles!* Com anima sia en .iij. coses, so es a saber, memoria e enteniment e volentat, e com anima sia, *Sènyer,* sobject en lo qual caen en home dubitacions e afermacions, per assò sengenra[4] en la memoria e en lenteniment e en la volentat occasions per les quals es la anima dubtosa o sertificada en alcunes coses. ⁂ 11. Com la memoria del home, *Sènyer,* no ha compliment a remembrar les coses passades, e com lenteniment humanal no ha acabament dentendre ni apercebre alcunes coses, e com la volentat del home no es amadora de ensercar com les coses pusca remembrar e entendre, adoncs es en

1. B, se tenen.—2. B, lla.—3. B,J, cuyda be esser: M, *putat esse.*—4. J, sementra: M, *generantur.*

la anima del home engenrat dubte e es en ella mortificada[1] afermacio. ✠ 12. Com sesdevé que la memoria del home remembra acabadament segons veritat alcuna cosa, e com enteniment dome la entén en aquella manera e en aquell estament en lo qual es aquella cosa que hom entén, e com la volentat del home es ordenada e atrempada en aquella cosa ad amar e a remembrar e a entendre, adoncs, *Sènyer,* es engenrada en home afermacio en aquella cosa de la qual home no ha dubitacio.[2]

13. *Ah Sènyer en lo qual es tota nostra consolacio e nostra esperansa!* Enaxí com les dubitacions e les afermacions sengenren en les .iij. vertuts de la anima, enaxí, *Sènyer,* sengenren en alcunes de les potencies de la anima; car com home ymagena alcunes coses, si tant es que la ymajenativa sia pus obedient e pus sotsmesa a la potencia sensitiva, adoncs es pus aparellada la anima del home a esser dubtosa que a esser sertificada, e si tant es que la ymajenativa sia pus enclinada e pus obedient a ymajenar segons la natura de la potencia racional que segons la natura de la potencia sensitiva, adoncs es la anima del home pus endressada a esser[3] sertificada que no es desendressada a esser dubtosa. ✠ 14. Natura es, *Sènyer,* de la potencia sensitiva que desendrès e afoll a la memoria e al enteniment los ulls entellectuals los quals son vista de la anima, e assò es per so car la potencia sensitiva ama més la vista sensual que la entellectual. E assò metex se seguex per contrari en la natura de la potencia racional, la qual ha natura denluminar e de endressar a la memoria e al enteniment los ulls sperituals per los quals la anima veu en les coses entellectuals: on, aquesta natura, *Sènyer,* cau en la potencia racional per so car ama més la vista entellectual que la vista sensual. On, com les coses duptoses sien pus prop a orbetat e a innorancia que a inluminament ni a sertificacio, e les co-

1. B, fortificada.—2. B, dubtacio.—3. E, a ser.

ses sertificades e demostrades sien pus prop a vista e a saviesa e sien luny a orbetat e a innorancia, per assò es apercebut que dubitacio vé de la potencia sensitiva e afermacio vé de la potencia racional. ⁂ 15. Com dubitacio sia caúda en home per raó de peccat, e com home sia caút en peccat en lo primer pare en la potencia sensitiva, per assò, *Sènyer*, vé pus leujerament en home dubitacio de part la potencia sensitiva que no fa de part la potencia racional, car si peccat no fos en esser, ja home no fora dubtós en nulla cosa, enans fora sertificat en totes coses; e per assò es la potencia sensitiva font e fonament de dubitacions, e la potencia racional es rayl e sobject per lo qual home aferma en les coses segons la veritat ni lestament[1] qui es en elles.

16. *Ah Senyor avocat e jutje dels vostres ben volents!* En home, *Sènyer,* caen dubtes[2] e sertificacions per raó de les dues entencions qui son en home; car com los homens falses e enganables volen enganar alcún home, muden les demostracions dels significats de les entencions; car si volen fer alcuna cosa de la primera entencio, farán semblant que sia la segona[3] e de la segona que sia la primera; e per assò cau hom en dubte, car no veu hom concordar los significats ab les entencions ni les obres ab los significats. ⁂ 17. Mas com hom, *Sènyer,* seguex ordenadament a les entensions lurs propris significats, e hom demostra per obres e per significats per la qual entencio hom fa aquelles coses de que tracta, adoncs son les jens sertificades per les entencions quis demostren ordenadament per significats e per obres; car com la primera entencio es demostrada esser primera e la segona esser segona, adoncs es hom sertificat per obres e per significats e per entencions concordans en demostracions. ⁂ 18. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per lo mudament el camiament que

1. E, enteniment.—2. B, On home Senyer cau en dubtes.—3. B, faran que sia semblant la segona.

fan los homens falces en los significats de les entencions, enganen e meten en dubitacions los homens leyals; car estans ells dubtoses, son enganats enans que pusquen esser sertificats dels engans que ls homens falces los fan.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui vivificats e magnificats tots aquells qui en grat vos venen!* Dubitacions e afermacions caen, *Sènyer,* en home per raó de les coses qui son possibols;[1] car com les coses possibols no son significans més les coses essens que les coses privades ni no donen major significat de les coses privades que de les coses essens, adoncs cau en home dubte per so car les possibolitats donen egual significat de les coses essens e de les coses privades. ✠ 20. Com en home, *Sènyer,* cau afermacio e sertificacio per raó de la cosa possíbol e impossíbol, adoncs es engenrada la afermacio e la sertificacio en la egaltat de la demostracio quí es significada per les coses possibols e per les coses impossibols; car les coses possibols demostren lur possibilitat e les coses impossibols demostren lur impossibilitat. On, significant les coses possibols lur possibilitat signifiquen la impossibilitat en les coses impossibols, e demostrant les coses impossibols lur imposibilitat demostren la possibilitat en les coses possibols. ✠ 21. Com home, *Sènyer,* es sertificat per raó de los significats que demostren les coses impossibols, les quals coses impossibols no son significades per les coses possibols, adoncs aperceb hom en les coses possibols aquelles proprietats e aquella natura qui son ad aquelles coses possibols proprietats e natura e qualitats impossibols de les coses impossibols, axí com a home volar; car impossibilitat de volar no es apercebuda en home per la possibilitat que home ha de esser movable.

22. *Maravellós Senyor qui demostrats e revelats los vostres secrets als vostres amadors!* Per gran amor o per gran

1. J, possibols e impossibols.

paor, *Sènyer,* caen en home dubtes o sertificaments e afermacions; car com hom ha gran amor ad alguna cosa, enans aferma hom o dupta en aquella que no fa en altra a qui no aja tan gran amor; e assò metex sesdevé de la paor, car de gran amor devalla gran paor. ✠ 23. Com hom es, *Sènyer,* molt enamorat o molt espaordit, no enserca hom les occasions per les quals son significades e demostrades aquelles coses que ama o aquelles coses don es temorós; e per assò aferma o dubta hom sens deliberacio[1] de la raó e del enteniment. On, com hom per gran amor o per gran paor aferma alcuna cosa e la potencia racional no significa lo contrari daquelles coses afermades, adoncs es hom afermant e cuyda hom esser sertificat; mas com hom per gran amor o gran paor vol afermar aquelles coses, que la potencia racional no reseb, esser veres, adoncs cau home en dubitacions; car de part la amor o la paor volría afermar, e de part la racionalitat dubta hom per so car ella mostra lo contrari de so que amor e paor volen afermar. ✠ 24. On, qui dest engán se vol guardar, *Sènyer,* no vulla afermar ni dubtar en nulla cosa massa amada o massa temuda, e do a la racionalitat deliberacio com pusca ensercar ordenadament e francament e no costreta en les coses de les quals hom vol esser sertificat: car enaxí com los ulls corporals son desapoderats contra la resplandor del sol, enaxí lenteniment dome qui es ull de la anima, es destorbat a conèxer veritat per sobre frevor damor o per sobre paor.

25. *Ah vos, Sènyer Deus, en lo qual se confíen e sesperen justs e peccadors!* Enaxí com lo natural[2] se sertifica en la obra de natura conexén a natura les .iiij. occasions per les quals va cors de natura, enaxí lo teòlec[3] es sertificat en les vostres obres conexén les raons per les quals vostra bonesa e vostra vertut es obrant e fasent en les creatures. Mas, enaxí, *Sènyer,* com en lome qui no es natural cau

1. B, ses deliberacions.—2. M, *philosophus.*—3. E, teoloc.

dubte per so car innora les occasions naturals, enaxí los homens nescis qui dubten en les vostres obres, dubten en elles per so car an innorancia de les raons per les quals vos obrats en les creatures. ❧ 26. Qui vol esser, *Sènyer,* sertificat en les vostres obres es vol guardar que no sia dubtós en elles, prenga senyal en la vostra bonea e enserc quals coses son covinens a esser feytes segons vostra bonea; car totes coses son possibols a esser feytes per vostra bonea pus que sien covinens a vostra bonea ni que vostra bonea ne sia demostrada e revelada a nosaltres. ❧ 27. Com lome, *Sènyer,* ha entencio que vos so que fets dejats fer a son profit e a assò que ell ama, e no ha entencio que vos so que fets dejats fer sino a esguart de so que ell ha mester a posseyr so que ama e de pervenir ad assò que desija, per assò sesdevé, *Sènyer,* que son molts homens dubtoses en les vostres obres, los quals poríen esser sertificats en elles si guardaven e ensercaven que so que vos fets tot ho fets per demostrar als homens vostra gran bonea e vostre acabat acabament.[1]

28. *Desijat Senyor, amat per tots los pobles!* Com los infesels oen que nosaltres cresem en la sancta trenitat, aytantost afermen que no sia trenitat; car sempre afermen que si trenitat era en esser, que fossen .iij. deus en esser. On si ells ensercaven si poríen apercebre que fos una substancia divina en .iij. persones, ells apercebríen que aytán propria cosa es a vostra essencia que sia en trenitat de persones com en unitat de substancia. ❧ 29. Com los infesels oen, *Sènyer,* que nosaltres deym que vos vos encarnàs e que fòs home e que morís, aytantost afermen lo contrari per so car afermen que vostra deitat no morí ni nos pot alterar. On, si ells donaven espay al enteniment qui vesés e entesés com los crestians cresen que vos fòs home sens que la deitat no salterá ni morí, ells apercebríen en

1. B, gran acabament.

lur enteniment so que los crestians aperceben per demostracions de raons vertaderes; car en so que la natura del enteniment dels infesels es una ab la natura dels fesels, en aquella natura per la qual lenteniment dels fesels aperceb veritat, en aquella natura metexa ho poríen apercebre los infesels si entendre ho volíen. ✠ 30. En so, *Sènyer,* que es pus prop dubte de fe que de raó e sertificacio es pus prop de raó que de fe, per assò dubta hom en lo comensament com fe está menys de raó; car per breujesa de temps lenteniment humanal ans que sia pervengut a la raó está dubtant en la fe moltes de vegades. On, con linfesel ou que vos sots en trenitat e que sots encarnat e mort, descreu encontinent; mas si ell en lo comensament avía fe en possibilitat que volgués guardar e ensercar si s pot fer o no, adoncs apercebría so que no pot apercebre per so com en lo comensament ho descreu de tot en tot; car nulla cosa hom no pot ensercar si es vera o falsa, si en lo comensament hom no consent si pot esser vera o falsa. On, si los infesels seguíen aytal manera, ells apercebríen que vos sots ver Deu e ver home e que sots en .iij. persones e en una unitat de substancia divina.

¶ Cap. 174. *Com hom ha apercebiment e conexensa de les coses qui son secretes.*

Ah *Deus poderós en totes forces, honrat en tots honramens!* Com home, *Sènyer,* sia especia composta de sensualitats e dentellectuitats, per assò son a home envelades e amagades les coses sensuals e entellectuals segons que sos senys corporals esperituals son termenats; car tot so qui sia part lo terme de sos senys es a home mès en secret e en amagat. On, tot quant pot esser a home amagat ni innorat, es en .vj. coses, so es a saber, vostra divinal essencia e vostres obres els angels els demonis e natura e les creatures animades. ✠ 2. On, pus que en estes .vj. coses, *Sènyer,* son les coses secretes[1] e amagades a home en so que los seus senys se termenen en elles, qui vol aver conexensa ni apercebiment daquelles coses que innora, enserc en estes .vj. coses so que vol apercebre ni conèxer delles. ✠ 3. On, aquells qui volrán esser ensercadors de les coses secretes e amagades greus dapercebre e dentendre, primerament, *Sènyer,* ajen conexensa de les coses revelades e demostrades covinens ad apercebre e a entendre; car per la conexensa daquelles porá hom pujar e muntiplicar son enteniment en les coses escures e greus de esser enteses e sabudes.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vera veritat, la qual veritat es font de justicia!* La raó ni la occasio per que vostra essencia divina, *Sènyer,* no pot esser tota sabuda ni entesa en sa totalitat per enteniment dome, es la infinitat qui

1. B, secretes coses.

es en vostra divinal essencia e la finitat qui es en enteniment humanal; car cosa qui sia tota acabada e tota infinida no pot tota caber nis pot tota saber en enteniment humanal[1] qui es cosa defallent e cosa fenida e termenada. ✠ 5. Qui en la vostra divinal essencia vol, *Sènyer,* ensercar los secrets quis son feyts a especia humana, sia ensercador en la vostra deitat ab los senys entellectuals: car en axí com lo mirall material demostra les figures e les formes sensuals, enaxí ab los senys sperituals qui son mirall de les coses entellectuals, aperceb hom en la vostra deitat aquelles coses les quals volets per gracia demostrar al enteniment humanal tota hora que hom sia aparellat e endressat[2] de conèxer so que vos lisenciats als senys sperituals que coneguen e sapien en vos ✠ 6. Enaxí, com de dos miralls materials que la .j. sia posat denant lautre e cascú es demostrant a lautre sa forma e sa qualitat e totes les figures qui son demostrades en la .j. son demostrades a lautre, enaxí es en la anima del home qui es mirall en lo qual son revelats los vostres secrets, com ella entellectualment veu contemplant les vertuts ni la gran bonea de la vostra deitat sens que les coses sensuals no la embargen a esser contemplant en vos. On, adoncs, *Sènyer,* la anima vesent vostres vertuts e vostre acabament e vostra bonea, veu sí metexa en la vostra vertut e en la vostra bonea; e vesent sí metexa vesent vos, aperceb conexensa de les coses qui li eren secretes adoncs com ella no veya sí metexa en lo vostre acabament.

7. *Oh vos, Sènyer, qui sots amor sobre totes amors e lausor sobre totes lausors!*[3] Enaxí com lo mirall no pot demostrar nulla figura si doncs no li es[4] posada denant, enaxí, *Sènyer,* la anima del home no poría apercebre negú dels vostres secrets menys que vos no li donassets[5] gracia com pogués aver conexensa de vostra bonea e de vostre aca-

1. B, no pot caber en enteniment huma.—2. B, ni dresat.—3. B, e lloar sobre totes lloars.—4. B, era.—5. E, donascets.

bament. On, enaxí com la .j. mirall sensual veu en lautre so qui es en ell, enaxí la anima del home vesent vostre acabament veu en home son defalliment, e vesent la anima lo defalliment qui es en home es vesent lacabament qui es en vos, e vesent lacabament divinal aperceb los secrets que dabans no apercebía com no veia los defallimens qui son en home. ✠ 8. Com hom fa estar .j. mirall poc denant .j. mirall gran e hom esgarda en lo gran mirall, adoncs veu hom, *Sènyer*, en lo mirall gran dues figures engenrades de una figura; car lo mirall gran demostra la figura del home fora los termens de la figura del mirall poc, e demostra altra figura del home dintre la forma quel mirall gran reseb del mirall poc, et enaxí la cara del home qui es una, es demostrada en lo mirall gran en .ij. partides. On, enaxí com sensualment lo mirall gran demostra al mirall poc en sí metex la figura del home qui es amagada al mirall poc en so que li está detrás, enaxí entellectualment es demostrat a la anima del home com ella aperceb e conex sa natura metexa; car vesent ella sí metexa esser una substancia la qual es en .iij. coses e les .iij. coses son una substancia, es apercebent en la vostra essencia divina la vostra trenitat e la vostra una unitat e la generacio e la processio de les persones, la qual conexensa que la anima ha de la vostra trenitat e unitat, era a ella amagada e secreta adoncs com la anima no avía conexensa de sí metexa. ✠ 9. On, per so, *Sènyer,* con los homens descresens infesels iretges cuiden apercebre sensualment los secrets de la vostra deitat e no enserquen aquells ab lo mirall entellectual en lo qual se demostren es revelen los secrets de la vostra deitat, per assò son aorbats e son innorables en so que enserquen, e ja per null temps no serán sertificats tro que enserquen en vos ab ulls sperituals entellectuals per los quals hom es poderós de veser entellectualment en la vostra deitat los secrets que son feyts a nostra sensualitat.

10. *Senyor Deus qui dousament e plaentment amats e per-*

donats! Qui vol apercebre ni saber les vostres obres secretes e amagades al enteniment humanal, seguesca, *Sènyer,* entellectualment la manera ques seguex sensualment en los .ij. miralls posant lo poc denant lo gran: car enaxí com lo mirall gran demostra .ij. coses, so es, lo mirall poc qui li es denant e la cara del home qui es detrás lo mirall poc e per so demostra en sí .iij. figures, una la figura del mirall poc, altra la figura del home en .ij. locs en sí metex, enaxí qui garda a la vostra bonesa e garda en les creatures, apercebrá e veurá .iij. coses, la una la vostra bonesa, lautra les vostres obres, la altra quals son aquelles coses qui no son de vostra obra, dintre les quals .iij. coses son totes quantes coses son en esser. ✠ 11. Gardant, *Sènyer,* e afermant lo vostre acabament, aperceb hom quals obres[1] son covinens de fer a vos per demostrar a nosaltres vostre acabament; e gardant quals coses son acabades ni quals son defallens ni vecioses, aperceb hom quals son vostres obres: car enaxí com en la forma del mirall gran son engenrades .iij. figures estant denant ell .ij. coses, so es mirall poc e cara dome vesent lo mirall gran, enaxí en anima dome gardant contemplant sertificant vostra bonesa, son apercebudes .iij. conexenses entellectuals de les quals .iij. son les .ij. conegudes conexent e apercebent, la una es vostra bonesa, la segona es les vostres obres, e la tersa es tot so qui no sia vos ni de vostres obres. ✠ 12. On, qui vol ensercar, *Sènyer,* si la ley dels crestians es obra vostra ni cosa plasent a vos, aja conexensa de la vostra bonea e del vostre acabament; car apercebent vostre acabament apercebrá si la sancta fe romana es de vostra obra, car vesent vostre acabament apercebrá lacabament qui es en la fe crestiana, e apercebent la vostra bonea e lacabament de la fe romana apercebrá lo defalliment qui es en les coses contraries a la fe catolica.

---

1. B, coses.

13. *Vensedor Sènyer, sobrancer, vigorós contra tots aquells qui an voler contra vostres forces!* Qui vol apercebre ni conèxer los secrets qui son en la natura angelical, gart e veja la natura de la sua anima metexa: car enaxí com .ij. miralls son demostrants[1] la .j. al autre les figures que reseben, la qual demostracio fa la .j. al autre per so com se covenen en natura, enaxí, *Sènyer,* per so com la anima racional es semblant en natura ab àngel, es demostrant sí metexa demostradora de la natura angelical. ✠ 14. En so, *Sènyer,* que hom ensercant la natura de la anima racional es contemplant en la natura de la anima, aperceb que anima racional es una substancia composta de materia e de forma speritual. On, enaxí com anima es substancia composta de materia e de forma speritual, enaxí aperceb e entén que àngel es substancia speritual composta de materia e de forma speritual, la qual composicio es ajustament simple a esgart de la composicio quis fa de materia e de forma corporal. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* com a anima racional es donada natura de fer bé e desquivar mal, enaxí es dada natura a àngel de fer bé e de esquivar mal. On, enaxí com anima es aparellada[2] a fer mal accidentalment per ajustament dels cors e della, enaxí per lo contrari, àngel ha aparellament de fer bé per so car no es ajustat ab cors.

16. *Rey dels reys qui avets honor sobre totes honors e honrament sobre tots honramens!* Qui vol aver conexensa del demoni, aja conexensa, *Sènyer,* de la sua anima metexa; car en quant substancia son semblans, exceptat[3] quel demoni no es ajustat a cors ni lo mal que fa nol fa per aclinacio de natura corporal corrompuda per peccat axí com fa anima dome qui saclina a fer mal per occasio del cors ajustat a ella. ✠ 17. Enaxí com lo mirall tort demostra figura torta al mirall qui es dret, enaxí, com la anima del home es endressada e no es empatxada per la sensualitat del cors,

---

1. E,B, demostrats.—2. B, apercebuda.—3. E, encebtat.

adoncs vesent sí metexa veu en sí metexa la malea e la desordenacio qui es en lo demoni, demostrant a ella les coses injurioses e contraries[1] a vertuts en semblansa que sien dretureres e acabades en vertuts. ✠ 18. En so que la anima del home, *Sènyer,* veu lo demoni esser contrariós als vostres manamens e a les vostres obres, aperceb los secrets del demoni; car afermant los vostres manamens esser bons e les vostres obres esser acabades, aperceb hom que totes les coses qui son contraries als vostres manamens ni al acabament qui es en vos, son falces obres e desordenades e tresportades en altres formes qui no s semblen ab les formes endressades per veres obres.

19. *Ah Sènyer Deus qui sots font viva de la qual prenen purificacio e nedesa e mundament los peccadors qui en vostra misericordia se confíen!* Com la obra de natura sia tan gran e tans sien los individuus en los quals es natura usán de son cors e de sa proprietat, per assò, *Sènyer,* en home no poden esser demostrats tots los secrets de natura; car no poríen tots caber en sa memoria ni en son enteniment ni en sa volentat. ✠ 20. Qui vol ensercar los secrets de natura, enserc los en les coses sensuals e en les coses entellectuals; car tot lo cors de natura va per coses sensuals o entellectuals, o enfre coses sensuals o entellectuals. On, com home sia compost de sensualitats e de entellectuitats, en home porá hom apercebre mills los secrets de natura e pus acabadament que en nulla altra creatura. ✠ 21. En .iiij. maneres, *Sènyer,* pot hom apercebre los secrets de natura en les coses sensuals e entellectuals, la primera com hom aperceb les unes sensualitats ab les altres sensualitats, segona com hom aperceb ab les unes entellectuitats les altres entellectuitats, tersa com hom aperceb los secrets de alcuna entellectuitat apercebent los secrets de alcuna sensualitat, quarta com hom aperceb los secrets de alcu-

1. B, contrarioses.

na sensualitat apercebent los secrets de alcuna entellectuitat.

22. *Liberal Senyor al qual lo vostre servidor demana abondansa damors e de plors!* Com natura sia obrant actualment e potencialment, amaga a les sensualitats sos[1] secrets en la potencia adoncs com priva de actualitat les formes e les torna en potencia. On, qui aquests secrets, *Sènyer,* vol apercebre, enserc los ab les entelletuitats en la potencia, e no vulla aquelles formes menyscreure ni innorar si bé son absentades a les sensualitats. ✠ 23. Enaxí, *Sènyer,* com home té secret son prepòsit e sa volentat per privament de paraules, enaxí natura ha sos secrets e sos amagamens en la potencia; car les coses qui son en natura * potencialment, no poden esser demostrades a neguns dels senys corporals. On, per assó cové aquelles coses que natura té secretes ensercar ab los senys espirituals qui son ulls per los quals hom vé a conexensa delles[2] com hom les enserca sens embargament de les sensualitats. ✠ 24. Los secrets que natura amaga en la potencia satroben es demostren ensercant los genres e les especies e les differencies e les proprietats els accidents en les .iiij. occasions e en les coses quis fan a aventura sens occasions. On, tots aquests ensercaments, *Sènyer,* covenen esser fets sobre los .iij. comensaments los quals son materia e forma e privacio.

25. *Celestial Senyor*[3] *per lo qual mon cor suspira e mos ulls ploren!* Qui vol ensercar ni apercebre los secrets dels homens, guart, *Sènyer,* en sí metex e en sa natura e en sa proprietat metexa: car enaxí com lo mirall demostra la forma del autre mirall en sí metex, enaxí lome conexent sa natura metexa apercebrá los secrets que enserca en los homens. ✠ 26. Com les compliccions[4] dels homens, *Sènyer,*

---

1. B, los.

* Torna reprende el còd. A, fol 111.

2. B, dells.—3. A, A celestial seynor.—4. E, compleccions *(passim):* B, complesions.

sien diverses, per assò son a home envelades e secretes les compliccions. On, qui vol ensercar e apercebre saviament en home les coses celades e secretes, aja primerament conexensa de lur compliccio e de lur calitat, e segons la compliccio e la qualitat en que será enserc en ell so que demana. ✱ 27. Lo pus acabat ensercament que hom pot fer en home, es que hom lo tempte[1] e lasag en tots sos[2] .v. senys sensuals e en tots sos[3] .v. senys entellectuals; car qual que cosa sia *Sènyer*, en hom secreta, covó que sia secreta en alcú o alcuns dels senys corporals o espirituals. On, enaxí com lalduf ol tempe[4] que tota hora que hom lo toca dona veu, enaxí totes les vegades que hom tempta e asaja lome en aquella sensualitat o entellectuitat on son los secrets que enserca, dona demostracio, o per semblants o per paraules, daquelles coses que té secretes.

28. *Senyor forts per lo qual sesforsen totes les mies forces!* Qui vol apercebre ni saber los secrets en alcún home o fembra, aperceba primerament les dues entencions e sapia qual[5] es la primera entencio ni qual es la segona; car pus que hom ha aúda conexensa de la primera entencio e de la segona, leugera cosa es puxes que hom aja conexensa de les coses secretes; car tot lo secret está, *Sènyer*, en aver innorancia de les dues entencions adoncs com hom no sab qual ses la primera entencio ni la segona. ✱ 29. Tot lo mellor ensercament que hom pot fer, *Sènyer*, sobre les coses secretes, es que hom enserc en los homens segons qual dels .ij. moviments son movables a aquelles coses on tenen los secrets que hom enserca; car si hom ha conexensa per qual dels .ij. moviments es negociant ni tractable, encontinent porá hom apercebre les coses secretes; car si va per lo primer moviment fará relacio sa obra a vertuts e a bones custumes e a bones obres, e si va per lo segón moviment fará relacio sa obra a vicis e a defalliments e a en-

1. B, tempre.—2. A,B,J, los.—3. B,J, los.—4. M, *tympanum*.—5. A, quala.

gans e a peccats e a culpes. ✠ 30. En los homens, *Sènyer,* avegades aperceb hom en ells les coses secretes per concordants senyals, avegades per contraries semblances; car lome qui sia just ni vertader, en los senyals de fora apercebrá hom los secrets que tendrá amagats en sa anima; mas en los homens qui son ypòcrites e qui son plens denggans e de falcíes, en aquells aperceb hom per semblances contraries; car no fan so que díen ni no son aitals en lur anima com demostren defora: on, affermant lo contrari de so que fan e que díen, aperceb hom aquelles coses que tenen secretes per enganar los homens, del qual engán aurán a retre raó al dia del juhii [1] en presencia de lur Senyor Deu.

¶ Cap. 175. *Com home a apercebiment e conexensa daquelles coses qui son possibols e daquelles coses qui son impossibols.*

OH *Deus gloriós qui amant donats als vostres servidors treballs e amors!* Totes les coses qui son possibols ne impossibols fan a ensercar en .v. coses, les quals son, en vos e en los angels e en los demonis e en natura e en los animals; per que nos, *Sènyer,* confiants en la vostra ajuda ensercarem en estes .v. coses possibilitat e impossibilitat. ✠ 2. *Amable Senyor!* Tres coses son per les quals hom aperceb e ha conexensa daquelles coses qui son possibols ne impossibols, les quals .iij. coses son poder e saviea e volentat; car per lo esser daquestes .iij. coses aperceb hom possibilitat, e per lo privament daquestes

1. E, juysi: B, juy.

tres aperceb hom impossibilitat. ☙ 3. *Vertuós Senyor!* Com nos ajam dit que en .v. coses encercarem possibilitat et impossibilitat, e com possibilitat sia en les coses per tres coses e impossibilitat sia en esser per privacio de tres coses, covése segons esta manera que en les .v. coses enserquem ab les .iij. coses per tal que ab les .iij. puscam[1] apercebre quals coses son possibols ni impossibols en les .v. coses.

4 *Ah franc Senyor en lo qual se confía lo vestre amador!*[2] Possíbol cosa es a vos que ajats de no re creades totes les creatures e que fassats tot so que us venga de plaer; car pus que vos, *Sènyer,* avets tot poder e tota saviea e tota benignitat, no es null defalliment en vos de poder ni de saviea ne damor per lo qual vos sia nulla cosa impossíbol pus que sia digna de esser feta. ☙ 5. Les coses qui son impossibols en vos, son per raó del vostre acabat poder e de la vostra acabada saviea e de la vostra acabada volentat; car tant sots abundós en poder e en saviea e en amor, que impossíbol cosa es, *Sènyer,* que vos siats privat de esser e que vos fassats nulla cosa qui sia falliment ni errada. ☙ 6. *Piadós Senyor!* Enaxí com per acabat poder e acabada saviea e acabada volentat vos son totes coses vertuoses possibols, enaxí per raó del acabament del vostre poder e de vostra saviea e de vostra volentat vos son totes coses vicioses e defallents impossibols; car si vos, *Sènyer,* defallíets ne erravets en vostres obres, significarsia que vos no aguessets acabat poder ni acabada saviea ni acabada volentat.

7. *Jhesu Christ Sènyer qui enamorats mi de la vostra gloriosa passio!* Contemplant lo vostre servidor en la vostra excellent bonea, aperceb quals coses son possibols ni impossibols als bonahuirats angels; car en so que los angels son coses naturades de natura espiritual e son confermats en la vostra graciosa gracia, per assò apercebem que als

1. B, pusquem.—2. J, lo uostre servidor e amador.

angels es possíbol cosa fer bé per lo gran poder e la gran saviea e la gran volentat quels navets donada, e quels es impossíbol cosa que sien corrompables ni que fassen peccats, e assò es, *Sènyer*, per la gran benediccio que han de vos reebuda. ✠ 8. Les coses qui son possibols als demonis son per raó de poder que an en fer mal, lo qual poder an per so car an voler de fer mal, lo qual poder e voler an per so car an subtilea e certea de fer mal. On, per so car defall als demonis saviea, so es ben fer, e han poder de fer mal e de voler mal,[1] per assò es al demoni possíbol cosa fer mal, e so qui es a ells impossíbol es fer bé; car volent fer mal no es possíbol cosa fer bé: car enaxí com mal es contrari de bé, enaxí es impossíbol que volentat mala fassa bé en aitant com es mala. ✠ 9. *Honrat Senyor!* Com vos ajats confermats los angels a fer bones obres e ells agen abundancia de poder e de saviea e damor ordonada, e com los demonis sien privats de la vostra gracia per raó de la lur[2] culpa, per la qual privacio de gracia los demonis no agen amor ordonada e agen poder e saber e voler de fer mal, per assò, *Sènyer*, es conegut e apercebut quals coses son en los angels e en lo demonis possibols ni impossibols.

10. *Senyor poderós en lo qual se confíen totes les mies forces!* Com la nostra cogitacio va menant nostra pensa en les coses qui son segons cors natural, adoncs apercebem dues maneres de natures,[3] una natura corporal, altra natutura espiritual. On, enaxí con apercebem dues natures, en axí apercebem quals coses son possibols ne impossibols a abdues les natures; car en moltes coses so qui es possíbol[4] a la natura espiritual es impossíbol a la natura corporal, e so qui es possíbol a la natura corporal es impossíbol a la natura espiritual. ✠ 11. En aitant com sestén, *Sènyer*, lo

1. E, per so cor defayl dels demonis sauiesa e an poder de uoler mal e poder de fer mal: B, per so cor defall dels demonis saviea e an poder de voler mal e poder de voler mal.—2. E,B, de lur.—3. E,B, apercebem dues natures.—4. E, possibol causa: B, possible cosa.

poder e la saviea e la volentat de la natura creada espiritual, en aitant[1] sestén, *Sènyer*, la[2] possibilitat; e aitant com es fora los termens de son poder e de sa saviea e de sa volentat, aitant sestén sa impossibilitat. E assò metex se seguex en la natura corporal segons lo poder e la vertut que vos li avets donada. ✠ 12. Car enaxí com es possíbol cosa que dome sia engenrat home e de leó leó e de galina[3] gall e que sia en datiler engenrat dàtil, enaxí es impossíbol que dome sia engenrat leó ni de galina dàtil ni de datiler home. On, totes aquestes possibilitats e impossibilitats son, *Sènyer*, segons la vertut e les proprietats els poders que vos avets donats a natura corporal, sia que sia elemental o que sia natura en la quinta essencia.

13. *Gloriós Senyor per lo qual los meus ulls ploren el meu cor se enamora!* Les coses qui son en home possibols ne impossibols esdevén[4] possibols o impossibols per raó de dues coses, les quals son acabament e defalliment, lo qual acabament e defalliment[5] es en tres coses, so es a saber, poder e saviea e volentat. On, les coses qui son a home possibols a fer bones obres son aitant possibols com es bastant son poder e sa saviea e sa bona volentat; e les coses qui son a home possibols en fer[6] males obres son aitant possibols com es gran son poder e sa innorancia e sa mala volentat; e assò metex esdevé de les impossibilitats per contrari seny. ✠ 14. Per so com en los homens caen possibilitats e impossibilitats segons les qualitats e les quantitats de poder e de saviea e de volentat, e los uns homens agen major poder o major saviea o major volentat que los altres, per assò se esdevé, *Sènyer*, que als uns homens son tals coses possibols que son als altres impossibols, e tals coses son als uns impossibols que als altres son possibols, e tals coses son en un temps impossibols que en altre temps son possibols. ✠ 15. Segons esta manera,

1. B, enaxí tant.—2. E, sa.—3. B,J, gallina *(passim)*.—4. B,J, esdeuenen.—5. E,J, acabament o defalliment.—6. J, a fer.

Sènyer, caen en home possibilitats e impossibilitats sensualment e entellectualment; car homens son qui poden sautar .xv. peus e comprar .C. cavalls e homens son qui no puríen sautar .x. peus ni comprar un cavall, e homens son qui an possibilitat de entendre raons logicals e naturals e teologes [1] e daltres homens son que negunes destes raons no sabríen ni puríen entendre. On, totes aquestes possibilitats e impossibilitats son escampades en los homens en diverses maneres segons lo cors e segons la anima.

16. *Santa Trinitat vera Unitat!* Enaxí com hom atroba que en los homens son alcunes coses que son als uns possibols e als altres impossibols, jassía que sien dintre un genre e una especia, enaxí, *Sènyer,* es manifesta cosa que cayen possibilitats e impossibilitats enfre dues coses que no sien en un lynatge ni en una especia ni en una natura. ✱ 17. Com vos, *Sènyer Deus,* siats creador e totes altres coses sien creatures, segons assò es demostrat a la nostra conexensa que tals coses son a vos possibols que nou son a les creatures, e tals coses son possíbols a les creatures per raó de lur defalliment que nou son a vos per raó del vostre gran acabament. ✱ 18. On, qui vol conèxer ni apercebre, *Sènyer,* quals coses son a vos possibols ne quals son a les creatures impossibols, guart a la vostra excellent essencia e a la vostra bonea, e guart a la viltat e a la mesquinea de natura creada qui es tota defallent e mesquina [2] a esguart de la natura de son creador. Mas, car molt home aferma aquelles coses esser possibols qui van segons natura creada e aquelles coses esser impossíbols qui no son segons cors de natura creada, per assò son enganats en les coses que son possibols segons natura del creador qui fa de natura creada tota cosa qui en son voler sia.

19. *Singular Senyor creador, benfactor, abundós* [3] *en tots bens!* Qui vol ensercar, *Sènyer,* quals coses son a vos possi-

1. B,J, theologals. —2. A, e tota mesquina.—3. E,B, aondos *(passim).*

bols o impossibols de fer, no cal que enserc en altra cosa sino en dues coses, les quals son justicia e misericordia; car totes coses son a vos possibols de fer pus vayen segons justicia e misericordia, e totes coses son a vos impossibols de fer pus que no sien segons justicia e misericordia. ✠ 20. On, com assò sia enaxí, tots aquells qui dubtarán en alcunes coses que sien fetes ne volgudes per vostre poder ni per vostra saviea ni per vostre voler, guarden, *Sènyer,* si aquelles coses son significants justicia ni misericordia, e si demostren e signifiquen[1] justicia ni misericordia poden afermar que aquelles obres[2] son vostres; que[3] aitant com es gran en vos justicia e misericordia, aytant es en vos gran vostre poder e vostra saviea e vostra volentat. ✠ 21. Sil vostre poder, *Sènyer,* e la vostra volentat eren majors en la vostra essencia que justicia ni misericordia, sería significat que la vostra saviea fos menor que lo vostre poder ni la vostra volentat, per so car en vos son egualment vostra saviea e vostra justicia e vostra misericordia. On, com la vostra saviea sia egual en la vostra essencia ab lo vostre poder e ab lo vostre voler, es significat que es egual vostra justicia e vostra misericordia ab vostre poder e ab vostra saviea e ab vostra volentat; e per assò es demostrat que totes aquelles coses son a vos possibols qui sien segons dretura e misericordia.

22. *Ah Sènyer Deus en lo qual se confía lo vostre servidor!* Jo[4] sent, *Sènyer,* mi metex poderós de dir que vos sots una substancia en tres persones e tres persones en una substancia. On, com jo sia poderós daquesta cosa a parlar e a dir e en mi aja defalliment de poder e de saber e de voler e aquestes paraules me sien possíbols a dir, ¡quant més, *Sènyer,* ho podets vos esser on es tot poder e tot saber e tota bona volentat! ✠ 23. *Amable Senyor!* A mi es possíbol cosa parlar e creure que vos sots creador e que

1. A, manca aquest mot.—2. B, coses.—3. E,B, cor.—4. E, eu *(casi sempre)*.

resuscitats los morts e queus encarnàs en la gloriosa Verge. On, si aquestes coses son a mi possibols a parlar e a creure e jo sia tant mesquina cosa, ¡quant més vos, *Sènyer,* on es tot acabament, podets fer més coses que jo no pusc parlar ni creure! ✱ 24. Tant sots vos, *Sènyer,* gran e vertuós en vostre poder e en vostra saviea e en vostre voler, que molt més coses e majors e mellors podets fer que a home no es possíbol cosa a sentir en sos senys corporals ni a saber en sos senys intellectuals, e per assò a null home no deu esser significat que a vos sien impossíbols coses aquelles que no pot reebre[1] en ses sensualitats ni en ses intellectuitats; car molt més ne podets vos fer que ell reebre ab que la obra sia segons raó e ordonacio e demostracio de vostre acabat poder e de vostra acabada saviea e de vostra acabada volentat.

25. *Excellent Senyor al qual lo vostre ben volent puja ses amors e sos remembraments!* Com la mia anima ymagena en la superficients de la terra qui es dejús nos, adoncs es semblant a ma conexensa e a ma rahó que totes les peres e les aigues qui son en la superficients dejús la terra deguesen caer a avall, e parme aquesta cosa possíbol que cayen e impossíbol que no cajen. On de esta possibilitat et impossibilitat sería lo contrari si tant sera que en la superficients de la terra dejús nos estiguessen[2] homens als quals parría possíbol que nosaltres e les peres e les aigues a amunt anassen, lo qual a amunt parría a ells que fos a avall per so car tendríen lurs peus en dressera de nos e nos los nostres en dressera dells. ✱ 26. So per que als homens qui están en la superficients de la terra en la qual es feta[3] figura de A es vijarès que sia empossíbol

A

TERRA

B

1. B, rebre *(casi sempre)*.—2. E, estauen: B, stauen.—3. B, sta.

cosa que cajen a amunt e quels es vijarès que les coses que están en la superficiens de la terra on es feta figura de B que cayen a avall, es, *Sènyer,* per la contrarietat dels locs quis contrariegen en autea e en baxea; e per assò par a hom possíbol so qui es impossíbol e par que sia impossíbol so qui es possíbol. On, per esta manera aital son molts homens contrastants e desacordants en fe, car no volen mortificar lur[1] sensualitat per tal que pusquen entendre veritat. ✠ 27. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per est exempli e per esta semblansa aperceb lo vostre servidor moltes de possibilitats e moltes de impossibilitats; car mortificant ma sensualitat e lo cors de natura que vos costrenyets totes les vegades queus volets, aperceb tals coses a vos esser possibols que no apercebría si no mortificava ma sensualitat: car enaxí com lome qui está en la superficients de la terra on es figura de A no pot entendre segons natura que les coses no sien caents qui están en la superficients de la terra on es figura de B tro que ha mortificada la natura de la autea e de la baxea segons son semblant, enaxí, *Sènyer,* jo no puc apercebre les coses qui son contra cors de natura tro que aferm e entén que vos sots poderós sobre natura; e per assò aitant com jo seguesc ma natura innor e aitant com guart segons vostra bonea e vostre poder aperceb.

28. *Oh vos, Sènyer, qui regnats per tots los elements e per tot lo firmament!* Com home seguex sa sensualitat e fa serva sa intellectuitat de sa sensualitat, adoncs es enganada sa intellectuitat per lo desordenament que pren en so que es sotsmesa a la sensualitat; e per assò es semblant e vijarès a la intellectuitat que sia possíbol cosa so qui es impossíbol e so qui es impossíbol que sia cosa possíbol. On, tot assò esdevé, *Sènyer,* per la contrarietat com hom posa dejús so qui deuría esser desús. ✠ 29. Qui vol ensercar quals

1. B, la.

coses son possibols ni quals son impossibols, sia continuant, *Sènyer,* en son encercament; car on més les encercará mills les apercebrá ab que ordonadament les enserc: car enaxí com l ome en la casa escura veu mills com hi ha estat una pessa que no fa en lo comensament com entra en la casa, enaxí tot home aperceb més en les coses que enserca on més dura son ensercament. ⁂ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* confessa e atorga e aferma e creu que vos sots aquell a qui son totes coses possibols pus que sien a demostracio del vostre honrat poder e de la vostra acabada[1] saviea e de la vostra benigna volentat, al qual poder e a la qual saviea e a la qual volentat son, *Sènyer,* totes coses impossibols que sien contraries a acabat poder e a acabada saviea e a acabada volentat divina.

¶ Cap. 176. *Com hom ha apercebiment e conexensa que nostre Senyor Deus es en esser.*

Deus *gloriós al qual fan reverencia e honor tots los pobles!* Com sia molt gran raó e molt gran convinentea que vos ajats esser e no siats privat de esser, per assò, *Sènyer,* totes quantes sensualitats son en esser son sobject e estrument a totes quantes entellectuitats son esser com elles donen a home certificaments e affermacions e demostracions veres del vostre gloriós esser, lo qual excellent esser es pus vertaderament en esser que null altre esser qui sia en esser. ⁂ 2. Qui es, *Sènyer,* duptós en lo vostre vertuós esser e vol ensercar si vos sots en esser

1. B, honrrada.

o no, cové que ordonadament enserc lo vostre maravellós esser, lo qual fa a ensercar[1] en .iiij. maneres, so es a saber, que per les unes sensualitats sapia apercebre e aver conexensa daltres sensualitats, e per les unes sensualitats sapia apercebre e conèxer les intellectuitats, e per les intellectuitats apercebudes e conegudes per les sensualitats sapia apercebre e conèxer altres intellectuitats, ab les quals intellectuitats pot hom apercebre e conèxer vertaderament que vos sots en esser, so es a saber, que avets esser; car lesser en que vos sots e vostra essencia tot es un esser. Mas car ensercam si vos sots en esser, la paraula ha a dir que vos sots en esser: on, lenteniment ho entén pus sanament que la paraula no ho diu. ✠ 3. *Amable Senyor!* Enaxí com les obres sensuals quels maestrals an fetes donen significat e demostracio que an faedor, enaxí totes les sensualitats e les intellectuitats ordonades donen significat e demostracio que an faedor e ordonador e creador e senyor, lo qual les ha creades e fetes e ordonades e beneficiades.

4. *Ah Senyor maravellós al qual son sotsmeses totes creatures!* Enaxí com les coses que sentim e entenem e posseym demostren e signifiquen les .iiij. occasions, so es faedor e materia e forma e causa final, e la demostracio que fan les coses daquestes .iiij. occasions es en so que elles no poríen esser[2] si les .iiij. occasions no eren en esser; enaxí, *Sènyer*, les .iiij. occasions donen demostracio e significacio[3] del vostre excellent esser, car sens lo vostre esser no poríen neguna de les .iiij. occasions esser en esser. ✠ 5. Daquestes .iiij. occasions on nos entenem parlar, avem, *Sènyer*, conexensa que son occasions termenades e fenides, e so per que nos apercebem que son fenides e termenades es per raó de les obres quis fan en elles e delles e per elles qui son parts fenides e termenades en temps e en loc e en

1. B, fa encercar.—2. E,B, no poríen esser en esser.—3. A, e signifiquen.

quantitat e en qualitat. On, en so que les .iiij. occasions son fenides e termenades en lurs obres, es demostrat que la una occasio no es lautra, e per so car la una no es lautra, cové la una esser fenida en lautra e la una termenada per lautra, e cascuna delles cové aver quantitat fenida. ✠ 6. Com les .iiij. occasions sien en tota lur totalitat e en totes lurs parts fenides e termenades, es significat, *Sènyer*, que lur vertut e lur forsa sia fenida e termenada. On, com sien les .iiij. occasions sensuals en general e en especial finides e termenades, es apercebut que sia alcuna cosa en esser qui sia infinida, la qual sia termenant totes les .iiij. occasions en quantitat de granea e en quantitat de vertut, la qual cosa qui es infinida en granea e en vertut, apercebem, *Sènyer*, que es en esser, lo qual esser es la vostra excellent essencia divina.

7. *Senyor amat, Senyor honrat sobre totes amors e sobre tots honraments!* Cogitant e ymaginant qual cosa es acabament ni qual cosa es defalliment, pot hom, *Sènyer*, enservar e apercebre si vos sots en esser o no; car acabament mills se cové en natura e en proprietat ab esser que no fa ab privacio; car enfre acabament e privacio no ha nulla natura ni nulla proprietat ni nulla concordansa. On, semblant manera es de defalliment e de privacio; car defalliment e privacio se concorden per so car defalliment no es altra cosa sino privacio de esser[1] on sia poder e saviea e vertut e gracia[2] e bonea; car per so car aquestes coses son privades en alcuna substancia, es defalliment en aquella. On, com en est mon vejam que moltes coses sien en esser on es defalliment de alcunes coses, doncs significat es a la raó humana entenent e apercebent aquests significats, que alcuna cosa cové que sia en esser en lo qual esser no sia null defalliment. ✠ 8. *Vertuós Senyor!* Nos veem que lo firmament e los elements e los individuus composts dells son

1. A, defaliment es cosa de priuacio de esser.—2. A, granea.

en esser, e apercebem que en lo firmament e en los elements e en los individuus ha defalliment de moltes coses; car lo firmament es finit e priva, en so que no sent, de sensibilitat e de intellectuitat per so car no entén; e los elements, *Sènyer,* veem que son fenits e corrumputs[1] en los individuus en ques componen; e veem los animals que an defalliment en quantitat e en durabletat e en sciencia e en moltes daltres coses. On, ja sia que totes aquestes coses ajen molts defalliments en elles metexes, per tot assò no román que elles no sien posseydores de esser, pus que son avents esser. On, si coses on ha molts defalliments an alcuna dignitat per la qual merexen aver esser !quant més, *Sènyer,* es significat que alcuna cosa sia en esser on no aja null defalliment e que aja tot acabament, per lo qual acabament sia digna cosa que aja esser e que sia descovinent cosa que sia privada de esser! ✠ 9. Tuit, *Sènyer,* som certificats e certs que moltes coses son en lo mon on ha molts de defalliments; emperò si bé an molts defalliments, més amen esser avents aquells defalliments que si eren privades de esser, e assò es per so car cada cosa ama més esser en esser que no fa privacio de son esser; e que assò sia ver provas en so que cada creatura conserva son esser aitant com pot. On, si a les coses on ha defalliment es millor cosa esser que no esser, significat e demostrat es que, pus cosa avent defalliment sia posseidora de esser e que aquella possessio li sia bona cosa, que sia alcuna altra cosa en esser qui per son acabament sia avent esser, lo qual esser li sia bona cosa a aver[2] e a posseyr, lo qual bé e la qual possessio es la vostra excellent essencia divina, car tot so qui es en ella es Deu.

10. *Ab Senyor, Sent dels sants,*[3] *Pare de vertuts!* Si vos no fossets en esser, totes quantes coses son en est mon totes foren en va; car pus vos no fossets no fora altre seggle,

1. E, corrompen.—2. A, a ueer.—3. E, sens.

e pus altre seggle no fos aquest seggle fora debades. On, per assò es apercebut, *Sènyer,* que vos sots en esser; car si vos no fossets, més fora acabament en privacio que defalliment, e més fora defalliment en esser que acabament; e assò es impossíbol, car nos cové natura dacabament ab privacio e fa ho ab esser, e natura de defalliment nos cové ab esser e fa ho ab privacio; e per assò es significat que molt més ha dacabament en esser que en privacio, e molt més ha en privacio de defalliment que en esser. ✠ 11. Com home, *Sènyer,* es contemplant en la vostra gloriosa essencia, adoncs cogitant e ymagenant e aestmant, aperceb hom que molt més ha dacabament en la vostra essencia que no son tots los acabaments e tots los defalliments qui son ne pusquen esser en totes les creatures; car tots los acabaments qui son en vos son infinits e tots los acabaments els defalliments[1] qui son en les creatures son fenits e termenats. On, si vos no erets en esser, sería més dacabament privat de esser que no sería defalliment, e assò es impossíbol que acabament pusca esser privat de esser pus fort que defalliment. ✠ 12. Nos veem que home per so car ha pus noble esser que los vegetables nils animals inracionals, que es senyor e posseydor dels vegetables e dels animals; e assò es, *Sènyer,* per so car es pus digna cosa que aquell qui més val sia senyor e posseydor. On, esta semblansa significa a la raó humana que aperceba que vos sots en esser, car si hom es en esser e es senyor e posseydor de les coses dejús sí qui no an tant de acabat[2] esser com home e home ha molts defalliments en sí, significat es que sia en esser alcuna cosa qui aja acabat esser, per lo qual acabament de esser sia digna cosa que ella sia en esser e que sia senyor e posseydor de home e de totes coses en les quals aja alcuns defalliments a esguart dacabat esser.

13. *Recreador Senyor qui per nosaltres peccadors portès*

1. B,J, e tots los defalliments: M, *perfectiones et defectus.*— 2. E,B, tan acabat.

moltes langors![1] Vos sabets que les entellectuitats son ulls[2] ab que hom vos veu esser en esser; car nos entenem e sabem que en home ha molts defalliments; emperò si bé ha en home molts defalliments, no román per so[3] que noy aja moltes de vertuts e molts de bens; car nos veem que home ha vida e amor e voler e enteniment e plaer e molts daltres bens. On, si home ha tots aquests bens e totes estes vertuts ¡quant més es significat que tots los bens e totes les vertuts damunt dites qui son en home dejen esser en alcuna cosa on no aja null vici ni null defalliment! Car si bé ni vertut es en cosa qui es sobject a vicis e a defalliment, molt mills deu esser en cosa on no aja null vici ni null defalliment. ☙ 14. *Vertuós Senyor!* Home posseex més daquests bens temporals que nulla altra creatura; emperò tants non posseex que li sien abastants ne que sen tenga per pagat, ans ne desija més. On per assò car home no pusca esser sadoll ni abastàt[4] daquestes coses temporals, es significat que vos sots en esser, lo qual esser es lo acabament[5] que la anima del home desija a aver e a conèxer. On, si vos no erets en esser, anima dome no desijaría acabament de son desig en cosa on no fos acabament ni compliment de esser. ☙ 15. On, com a anima dome no pusca bastar so qui es en sí metexa ni so qui es en lo cors conjunt ab ella ni tot so qui es en est mon e encara sí desija més aver,[6] es significat que en anima dome es defalliment e que desija pendre acabament en altra cosa on no aja null defalliment, la qual cosa es, *Sènyer,* lo vostre gloriós esser qui es eternalment en esser sens defalliment de esser.

16. *Gloriós Senyor, amorós, savi en totes savièes!* Manifesta cosa es que home es en estament que es aparellat a fer bé e mal. On, lestament en que home es, significa[7] que

---

1. E, qui a nosaltres peccadors portas moltes langors: B, qui per nosaltres peccados portas moltes llangors.—2. E, son los huls: B, son los hulls.—3. E,B, per tot so.—4. B, bastant.—5. E,B, es aquel acabament.—6. B, veer.—7. B, es significat.

de necessitat se cové que home aja guaardó de so que fa; car si no avía mèrit de ses obres, no sería en lestament en que es, car debades auría laparellament ni lendressament ni la libertat de fer bé o mal. On, com sia significat a home guaardó, es significat, *Sènyer,* que vos sots en esser; car si vos no fossets no fora qui guaardonás home, car tot aquest mon no basta a guaardonar a home[1] del bé que fa ni a punir home del mal que fa; e per assò covése que sia altre seggle en lo qual home sia guaardonat, lo qual seggle no poría esser si vos no erets. ✠ 17. *Amorós Senyor!* En tot lo mon no es nulla cosa sentida qui valla tant com home; car lo firmament ni los elements ni los vegetables nils animals inracionals nils metalls ni les altres coses no an tantes de vertuts ni tants de bens com home. On, si vos no fossets en esser ¿qui agra donats[2] tants de bens a home com aquells qui son en home? Car so qui no val tant com home nols li pogra[3] aver donats, car so qui no es en la cosa no la pot donar a altre; ni home, *Sènyer,* nols pot aver de sí metex, car null home no fa sa natura metexa ni no fa la natura de les creatures a ell sotsmeses: doncs daltra cosa covenen que sien venguts los bens qui son en home, la qual cosa cové aver en sí tants de bens que pusca donar a home tots los bens qui son en home. ✠ 18. *Honrat Senyor!* Enaxí com home es la mellor cosa e la pus noble qui sia en est mon, enaxí es per lo contrari la pus mala cosa e cella on ha més de mals e de treballs[4] que en nulla autra cosa; car home es culpable e peccador e treballat sensualment e entellectualment, e per assò hai més de mal que en altra cosa. On, si vos, *Sènyer,* no erets en esser, lo bé el mal qui es en home més que en altra cosa sensual, deliría e finiría a sa mort, car aprés sa mort res no sería. On, lo multiplicament del bé e del mal qui cau e esdevé en home significa que no vé debades, car les coses qui venen debades, aitant

1. E, guasardonar home: B, guardonar home.—2. A, agra donat: B, aguardonats.—3. B, poguera.—4. E,B, trebays.

com son menors son significants ventura, e les coses grans e moltes e suvín aitant com son majors e més e pus sovín signifiquen occasio segons la qual se formen en aquella multitut de quantitat.

19. *Ordonable Senyor, en lo qual lo vostre amador sordona!* Com nos veiam lo firmament esser movable, apercebem que lo firmament es finit e termenat, car tota cosa que sia movable cové esser finida e termenada. On, en la finitat e en la termenacio del firmament, apercebem que alcuna cosa ha part sos termens en esser; car mills es significat al enteniment del home que part la cosa termenada aja alcuna cosa que no es termenada[1] que part la cosa termenada no sia nulla cosa; e car hom deu esser obedient a son enteniment e majorment[2] com lo enteniment dome sia conexent de coses profitoses, per assò nos, *Sènyer,* afermam que part lo terme del firmament ha alcuna cosa la qual cosa es lo vostre gloriós esser. ₭ 20. Si alcú diu que la cosa que es part lo terme del firmament es finida tro a altra cosa e aquella tro a altra e axí que la una cosa sia finida tro a altra, e assò infinidament, nos responem, *Sènyer,* a assò e deym[3] que la cosa qui es part lo terme del firmament no es vista esser movable, e pus que no es vista esser movable no li pot esser atribuida termenacio axí com es atribuida al firmament per raó de son moviment; e per assò no deu esser affermat que la cosa part lo firmament sia finida, pus que lenteniment no costreny hom que ella sia finida. ₭ 21. Com fos cosa, *Sènyer,* part lo firmament que fos fenida e que aquella fos fenida[4] tro a altra qui en altra fos fenida, finalment se covenría[5] que fos cosa infinida on fossen fenides e termenades totes coses; car impossíbol cosa es que infinidament fossen les unes coses finides en les altres, car la quantitat delles cové de necessaria que sien

1. E,B, manca aquest mot: en el m.s. A va afegit al marge ab posterioritat.—2. E, majerment.—3. E, desim.—4. A, e que aquela que fos fenida.—5. E,B, si couenria.

fenides en quantitat de granea e en quantitat de compte; e cosa que sia una en sí metexa, pot esser infinida en granea e en vertut per raó de sa unitat e de sa singularitat e de sa vertut e de sa simplicitat, la qual cosa apercebem, *Sènyer*, que es la vostra gloriosa essencia, la qual es termenant totes coses.

22. *Vertader Senyor plen de dousor e de plaer!* Nos veem e apercebem que per lo moviment del firmament esdevenen quantitat[1] de anys e de meses e de setmanes e de dies e de ores e de punts[2] e de moments. On, aquesta quantitat qui esdevé en compte cové esser finida, car tot multiplicament per moviment cové esser finit e termenat. On, enaxí com lo firmament es finit en quantitat, enaxí de necessaria cosa es que sia finit lo moviment en quantitat: on, per assò es provat que les parts engenrades del moviment covenen esser fenides. On, segons assò, *Sènyer*, covése significar que alcuna cosa sia infinida, la qual cosa infinida es significada en la finitat de la quantitat de les parts finides engenrades en lo moviment del firmament. ✠ 23. *Graciós Senyor!* A la nostra conexensa es manifesta cosa que lo firmament es fenit en granea. On, la finalitat que lo firmament ha en granea significa que lo moviment del firmament es finit: car enaxí com priva en lo firmament dignitat e noblea de infinitat,[3] per la qual privacio no es granea infinida en lo firmament, enaxí priva en lo moviment del firmament dignitat e noblea de esser eternal moviment; car null cors fenit en granea no es digne que sia son moviment eternal ne infinit. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car en la finalitat e en la termenacio del moviment del firmament es significat que vos sots en esser, lo qual esser es eternal e infinit sens null moviment termenant totes les coses movents e mogudes. ✠ 24. Com sensualment sintam que lo firmament es movable e a la nostra racionalitat no sia demostrat que lo fir-

1. E, quantitats.—2. B, puns.—3. E,B, manquen els mots *de infinitat:* en el m.s. A están afegits al marge ab posterioritat.

mament sia movable per nulla natura ni nulla proprietat qui sia en lo firmament ni en los elements, per assò, *Sènyer,* es significat al nostre enteniment que vos sots en esser, lo qual esser fa esser lo firmament movable circularment, lo qual moviment no poría esser en esser sens que lo vostre gloriós esser no fos en esser.[1]

25. *Oh vos, franc Senyor, qui avets poblat molt cor damors e molts ulls de plors e moltes boques de vostres laors!*[2] Tuit som certificats sensualment e intellectualment que franca volentat es en home, e tuit sabem que per la franca volentat qui es en home fa home com se vol coses qui son contraries al cors de natura: on, si vos no fossets en esser, no fora, *Sènyer,* nulla altra cosa en esser sino tan solament lo cors de natura. On, com franca volentat sia contraria moltes vegades a cors de natura, natura no pot aver donat esser a son contrari ni a son destruiment; car impossíbol cosa es segons cors de natura que nulla cosa sia generant son contrari e son destruiment. On, com franca volentat sia en esser, es significat que vos sots en esser qui avets donat[3] esser a la franca volentat qui es en home. ✠ 26. Vera cosa es, *Sènyer,* que home ha vida, e no es cosa sentida ni entesa que lo firmament ni los .iiij. elements ajen vida per so car no an negú dels .v. senys intellectuals ni neguna de les vertuts de la anima: on, pus que no an vida no poden donar esser a anima dome qui es cosa viva, car la cosa no pot donar so que no ha. On, com vida dome sia en esser e la vida no pot esser del firmament ne dels elements, es significat que es en esser alcuna altra cosa que sia viva per la qual anima dome sia en esser. ✠ 27. *Honrable Senyor!* A tuit es manifesta cosa que tot lo mon es ordonat en sos jenres e en ses especies e en sos individuus segons

1. A, manca aquesta última cláusula.—2. E, qui auets poblat mon cor damors e mos huls de plors e ma boca de uostres lausors: B, qui avets poblat mon cor damors e mos hulls de plors e ma boca de lloors vostres.—3. A, donar.

natura e segons raó. On, lo firmament ni los elements nels individuus no poden aver donat esser a aquest ordonament qui es en lo mon; car lo firmament e los elements e los vegetables e los metalls defallen de vida, e nulla cosa no pot ordonar lo mon en la disposicio en que es ordonat sino cosa avent vida, car home noy es bastant ne poderós que pogués ordonar lo firmament ni los elements ni nulles coses ques fassen naturalment si no tan solament aquelles coses quis fan accidentalment artificialment. On, com lo mon sia, *Sènyer*, ordonat e lo mon en sí metex nos pot ordonar ni sostenir en son ordonament, es doncs significat que es alcuna cosa en esser qui es tan noble que es bastant a donar ordonacio al mon e a sostenir lo mon en sa ordonacio.

28. *Ah dreturer Senyor qui sots cuminal e egual en totes vostres sentencies!* Nos veem que los elements no fan altra cosa nit e dia en los individuus composts dells sino enjenrar formes e privar formes. On, per aquest moviment qui es fet sobre la materia generant e corrompent les formes en ella per la contrarietat qui es enfre la forma e privacio, per assò es significat que alcuna cosa es en esser qui ha donat esser als elements qui no an poder ni vertut que les formes que enjenren pusquen sostenir en esser, enans se corrompen per lo defalliment qui es en los elements qui signifiquen aver comensament e fi demostrant generacio e corrupcio en lurs obres. ✠ 29. Manifesta cosa es e provada que art de nigromancia es en esser. On si vos no erets en esser la art no poría esser en esser, car si vos no erets, demoni no sería en esser; e si demoni no era en esser la art de nigromancia no poría esser, car menys de demoni la nigromancia nos puría[1] usar en sa art. On, com nigromancia sia en esser es significat que demoni sia[2] en esser, e per lesser del demoni es significat, *Sènyer*, que

1. E,B, no poría.—2. E,B, es.

vos sots en esser qui avets donat esser al àngel malvat qui per sa culpa es vengut[1] en esser diabolical. ✠ 30. Cascú home, *Sènyer,* pot provar en sí metex que li venen moltes de temptacions e molts damonestaments[2] de fer bé o mal, les quals temptacions e amonestacions[3] no poríen caer en home tan sovín ni ab tan gran frevor ni ardor si demonis e angels no eren en esser. On, per assò es significat e provat que angels e demonis son en esser, los quals angels e demonis no poríen esser en esser si vos no erets en esser. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per totes estes raons e per moltes daltres aperceb hom que vos sots en esser pus que vulla apercebre les coses entellectuals ab les sensuals e les unes entellectuals ab les altres; car totes les sensualitats e totes les intellectuitats donen significat a aquells[4] qui apercebre saben en la significacio qui demostra que en esser es la vostra gloriosa essencia divina.

¶ CAP. 177. *Com home encerca manera segons la qual pusca apercebre e conèxer la essencia divina qual cosa ni que es en sí metexa.*

AH *Deus gloriós, misericordiós, piadós,*[5] *poderós, vertuós!* Confiant en la vostra ajuda e en la vostra gracia, lo vostre servidor a honrament e a reverencia de vos encerca, *Sènyer,* en lesser de la vostra essencia si ja porá venir[6] a certa conexensa daquella cosa que es la vostra deitat, lo qual ensercament fa, *Sènyer,* per

1. E, es esdeuengut: B, es sdevengut.—2. B, de demostracions.—3. B, amonestamens.—4. A, a aquel: E, a aqueles: B, a aquelles.—5. E,B, manca aquest calificatiu.—6. B, pervenir.

dues entencions. ❧ 2. La primera entencio per que la mia anima enserca aver conexensa del vostre esser, es, *Sènyer,* per tal que mills e pus ferventment[1] senamor de vos, e pus longament sia contemplant en vos; car ensercant vos senamora hom de vos, car on més ha hom sa pensa en vos, mès crex la amor e la fervor e la gloria e la laor que hom ha en vos. ❧ 3. *Vertuós Senyor!* La segona entencio per que lo vostre sotsmès enserca aver conexensa de la cosa qui es vostra[2] honrada essencia, es per so que pusca cativar e termenar les vertuts de la sua anima en son ensercament; car tal ensercament comensa on defallirá sa conexensa e totes ses vertuts. On, est encercament, *Sènyer,* se fa a gloria e a laor de vos; car on pus lanima defall a atènyer e a saber lesser de la vostra essencia, pus ha conexensa del vostre excellent esser qui es tan gran e tan noble que nulla anima dome no pot apercebre ni atènyer tota la noblea ni la vertut qui es en vostra divina essencia.

4. *Eternal Senyor al qual es feta reverencia e honor!* Vos sabets que totes les coses que hom enserca ni demana senserquen en dues maneres, les quals son ensercaments sensuals o ensercaments intellectuals. On, aquests .ij. ensercaments son fets en .v. coses: la primera es com hom enserca sobre la unitat de la cosa, segona es com hom enserca si la unitat es cosa que sia en dualitat o en trinitat o quaternitat, tersa es en les qualitats de la cosa, quarta es com hom encerca les coses qui no son lesser de la substancia, quinta com hom enserca lesser de la substancia que es en sí metexa. ❧ 5. Com home, *Sènyer,* enserca en les coses sensuals, adoncs pot hom atènyer e atrobar totes aquestes .v. coses en la cosa sensualment sentida, axí com en lo datiler que hom aperceb que es una substancia; e com hom enserca si aquella substancia se departex, hom atroba ques departex en dues coses, so es en materia e en

1. B, fermament. – 2. A,B, en la uostra.

forma; e com hom enserca de qualitat en lo palmer, hom atroba que es lonc e dret; e com hom enserca quel palmer no es altra cosa, hom atroba quel palmer no es olivera ni figuera; e com hom enserca en lesser del palmer que es, hom atroba que ell es cors compost dels .iiij. elements; e per assò com hom ateny en la substancia sentida totes aquestes coses,[1] ha hom della acabada conexensa en quant estes .v. coses. ✠ 6. *Honrat Senyor!* De les .v. coses que home aperceb en les coses sentides, aperceb home les .iiij. en les coses entellectuals e innora la .v.ª; car si home enserca sobre la una unitat de la anima,[2] hom pot apercebre que anima es una substancia espiritual; e si enserca aquella unitat si es devesida en dues coses, aperceb que aquella anima es dues coses,[3] les quals dues coses son materia e forma; e si home enserca en la anima de qualitat, apercebrá que anima es membrant e cogitant e entenent e volent; e si enserca aquelles coses qui no son la anima, atrobará que anima no es cosa corporal ni la anima den Pere no es la anima den Guillem; e si enserca que es lesser de la anima, aquí defallirá son enteniment e son apercebiment e ja no porá a avant anar per conexensa, enans son enteniment tornará a entrás per innorancia on més volrá ensercar sobre la quinta cosa que es a home impossíbol cosa a conèxer en esta present vida en les coses esperituals.

7. *Senyor savi al qual nulles coses no son amagades!* A vos sia gloria e honor: car en so que vos sots substancia entellectual esperitual, per assò en lo vostre ensercament apercebem en la vostra substancia .iiij. coses e defallim a apercebre la .v.ª, la qual no podem apercebre, tant no enquerim ni ensercam; car impossíbol cosa par a nos, *Sènyer,* que la puscam apercebre, pus quens es impossíbol que la apercebam en la nostra anima metexa. ✠ 8. *Amable Senyor!*

1. B, totes stes v coses.—2. A,J, del home.—3. A,J, es en dues coses.

Enaxí com los ensercaments que hom fa en anima son pus greus e pus perillosos e pus aventurats que cells que hom fa en les coses sentides, enaxí e molt més encara senes tota comparacio es pus perillosa cosa e pus greu a ensercar en la vostra substancia qual cosa ni que sia en sí metexa que no es null altre ensercament que hom fassa en nulla autra cosa; e per so, *Sènyer,* com lencercament que hom fa en lesser de la vostra substancia es perillós e greu, es mester que en lo nostre ensercament sia la vostra ajuda e la vostra paciencia e la vostra dousa misericordia e la vostra gran humilitat. ✠ 9. Qui vol ensercar ni entrar en tan perillós ensercament con aquest, guartse, *Sènyer,* que les sues sensualitats no embarguen les sues intellectuitats; car anima qui tan fort saventur a ensercar tan greu ensercament, mester li es que sia endressada en totes ses potencies e en totes ses vertuts e que no sia sotsmesa a nulla sensualitat; car qui entra en gran pélec mester li es que aja clardat e endressament ab quen pusca exir e venir a port de restaurament.

10. *Ah Pare celestial del qual esperam*[1] *gracia e benediccio!* Qui enserca, *Sènyer,* vostra unitat en lo significat qui es fet de la trinitat, pot apercebre que vos sots .j. en substancia, car la infinitat per lo qual es significada la persona del Pare e la vida per la qual es significada la persona del Fill e la eternitat per la qual es significada la persona del Sant Espirit, donen significat vertaderament que vos sots una substancia, la qual unitat es significada significant la substancia en trinitat; mas nou provam en est loc per raons neccesaries segons que ho provam a avant.[2] ✠ 11. Com home enserca si la vostra unitat es en dualitat ne en trinitat, adoncs es, *Sènyer,* significat que la vostra unitat es en trinitat de persones e que no es quaternitat; car la vostra infinitat significa en la vostra substancia una persona, e la

1. B, sperem. —2. E,B, falta aquesta cláusula.

vostra vida significa en la vostra substancia altra persona, e la vostra eternitat significa en la vostra substancia altra persona, e nulla cosa no ha en vos qui en vostra substancia sia significant quarta persona ni més ni menys de tres persones.[1] ✠ 12. Com hom encerca de vertuts,[2] (emperò no entenem a dir de vertuts cardenals ni canonges),[3] *Sènyer,* en la vostra essencia, adoncs aperceb en vostra essencia vertuts com[4] poder e amor e saviea e dretura e les altres vertuts, les quals son vertuts essencials no accidentals e son diverses la una de lautra segons nosaltres, mas segons vos totes son una cosa sens nulla diversitat la una de laltra e sens null departiment la una de lautra; car tot so qui es en vos es vos, e tot vos sots una substancia, e tota la substancia es .iij. persones, e totes les .iij. persones son la substancia. On, per assò, *Sènyer,* totes les calitats son en vos una substancia en .iij. persones e la substancia e les .iij. persones son les vostres calitats.[5]

13. *Singular Senyor vertader en totes vostres promeses!* Com home enserca en la vostra essencia quals son les coses qui no sien lesser lo qual esser es la vostra essencia, adoncs aperceb hom, *Sènyer,* que lo firmament ni los elements ni nulla cosa corporal ni nulla cosa finida ni termenada no es la cosa la qual cosa es lesser de la vostra essencia divina; el significat per que hom aperceb que neguna destes coses no son lesser de la vostra substancia, es per so car les sensualitats e les intellectuitats significan en totes coses defalliment o segons quantitat o segons qualitat; e la vostra essencia, *Sènyer,* no es nulla cosa on caya null defalliment. ✠ 14. En totes les .iiij. maneres pot hom venir a certa conexensa de la vostra gloriosa essencia. On, com mon enteniment aja ensercat sobre la quinta manera,

1. En aquest capítol y següents, el m.s. B posa *part, parts* per *persona persones.*—2. Els mm.ss. A,J, en aquest capítol y següents anomenen *vertuts* (de Deu) lo que E,B, anomenen *qualitats.*—3. E,B, falta l'*entre-parentesi.*—4. E,B, axí com.—5. A,J, falta aquesta cláusula.

en[1] tots temps, *Sènyer,* puría ensercar que ja res no atrobaría, enans on més ensercaría menys atrobaría; car les coses impossibols a saber e a conèxer, on més les vol hom conèxer ni apercebre pus fortment se rebava lenginy e la conexensa del home; car ensercant les coses impossibols a saber innora hom aquelles coses qui son possibols a esser conegudes. ✠ 15. Enaxí com lo mirall no pot demostrar les figures qui son detrás ell ni celles qui li son sobre luny, enaxí a la mia anima no es donat poder ni natura ni proprietat ni manera segons la qual sia poderosa dapercebre qual cosa ni que sia la vostra essencia en sí metexa. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui en est seggle peccador e malvat envelats e amagats a la anima humana conjuncta en lo cors[2] corrumput per peccat lesser qui es la cosa no coneguda en la vostra substancia per null home vivent en esta present vida.

16. *Ah Jhesu Christ qui sots creador en quant natura divina e sots creatura en quant natura humana!* Enaxí com al enteniment del home es cosa possíbol que aperceba e entena tot so qui es dintre sos termens tro als quals ha vertut e poder de entendre e de apercebre, enaxí es cosa natural e segons raó que enteniment dome no pusca apercebre part los termens tro als quals es termenada sa vertut e sa forsa. ✠ 17. Com aquella cosa qui es la vostra essencia jo no pusca apercebre qual ni que sia[3] en sí metexa, no esdevé, *Sènyer,* sino per defalliment de ma conexensa qui defall a reebre major cosa de sí metexa. On, enaxí com aquesta innorancia qui es en la mia anima esdevenga per lo defalliment de vertut qui es en la mia anima, enaxí aquesta innorancia qui es en la mia anima esdevé per la gran noblea qui es en la vostra gloriosa essencia. ✠ 18. No es, *Sènyer,* cosa maravellosa si hom no pot aver conexensa daquelles coses que no son possibols a saber a la anima

1 E,B, Manca aquesta preposició.—2. M, *cum corpore.*—3. B, qual que sia.

del home; enans sería maravella molt gran si hom apercebía e conexía part los termens on les vertuts e les potencies de la anima son termenades. On, com la vostra essencia sia infinida e la anima mia sia fenida e termenada, per assò no es maravella si la cosa infinida no pot tota esser coneguda per la cosa finida.

19. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor temut!* Linfantó qui es en lo ventre de sa mare, aquell, *Sènyer*, no ha sensualitat ne entellectuitat per la qual pusca apercebre nulla daquestes coses sensuals ne entellectuals. On, la sua innorancia es per defalliment dels senys sensuals e intellectuals qui no son venguts en actualitat, per lo qual privament dactualitat es linfantó en lo ventre de la mare[1] innorant totes coses. ✠ 20. Enaxí com linfantó en lo ventre de sa mare es encarcerat e ha termenats tots sos senys per los quals innora totes les coses qui son en est seggle, enaxí lapercebiment humà es enclòs e termenat en est mon, per la qual termenacio no pot apercebre qual cosa sia la vostra essencia en sí metexa. On, la innorancia que la anima ha en est seggle daquella cosa qui es lesser de la vostra substancia, sabrá, *Sènyer*, en gloria per gracia e per benediccio vostra gloriejant en la vostra gloriosa essencia avent conexensa della. ✠ 21. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer*, atorga e confessa en presencia del vostre gloriós altar que totes ses sensualitats e entellectuitats defallen a percebre e a conèxer aquella cosa qui es la vostra essencia en sí metexa. On, com mon enteniment ni mon enginy ni ma forsa no pusca anar a avant, retorna ma anima contemplar en vostra essencia en aquelles coses que pot conèxer e apercebre en ella.

22. *Oh vos, Sènyer, qui nasquès de la Verge gloriosa!* En axí com lo cors de natura va per dues coses les quals son potencia e actu, enaxí dues coses son segons les quals lo

1. E,B, sa mare.

meu apercebiment no pot atènyer a aver conexensa en la vostra essencia en aquell acabament segons lo qual vos avets conexensa de vos metex, les quals dues coses son, *Sènyer,* lo vostre acabament el meu defalliment; car de la vostra noblea es que null home no sapia tant en vos com vos metex hi sabets; e dels meus defalliments es que jo no pusca aver tanta de conexensa com mon Creador. ✠ 23. Enaxí com los peys an natura e proprietat de viure en laygua e de nadar per laygua, enaxí an contraria proprietat e natura de viure e danar per la terra. On, semblant manera trop, *Sènyer,* en la mia anima, en la qual no puc atrobar nulla proprietat ni nulla vertut ni nulla natura segons la qual pusca apercebre aquella cosa qui es lesser de la vostra essencia en sí metexa. ✠ 24. *Graciós Senyor!* En poc ni en molt la mia anima no aperceb en la vostra essencia aquella cosa que es son esser en sí metexa; mas es ver, *Sènyer,* que per gracia vostra aperceb la mia anima la vostra essencia esser en esser, e aperceb que es una substancia en tres persones, e aperceb en vos vertuts, e aperceb que la vostra substancia no es nulla de les coses fenides ni termenades. Emperò, *Sènyer,* jassía que la mia anima aperceba en vos totes aquestes coses, emperò nos guaba[1] la mia anima que en est mon ho pusca axí acabadament conèxer com he esperansa que ho aperceba en la vostra gloria.

25. *Ah salvador, ah restaurador, ah amador de tots bens!* Nos veem, *Sènyer,* que los homens lecs qui no saben de letra, que tots temps poríen guardar en la letra que null temps no apercebríen so que la letra significa tro que hom los[2] agués mostrat a configir. On, si hom innora les coses sensuals per defalliment de maestre ¡quant més, *Sènyer,* es hom innorable les coses intellectuals les quals hom no ha apreses e qui son coses invisibles! ✠ 26. No es null home per gran saviea que aya en sí que pusca apercebre

1. M, *non putat.*—2. E, lus: B, lur.

los remembraments ni les cogitacions ni les volentats dels homens; car no son nulles sensualitats ni nulles intellectuitats qui abasten a totes estes coses a conèxer ni a percebre. On, si lenteniment del home defall a apercebre en son par home sos pensaments e sos cogitaments,[1] doncs ¡quant més, *Sènyer*, es digna cosa que defalla lenteniment humà a apercebre qual cosa ni que sia la vostra essencia en sí metexa! ✠ 27. Moltes de raons e de semblances e de comparacions poríem dir segons les quals se conex e s demostra que no es bastant lapercebiment humà a conèxer la vostra gloriosa essencia qual cosa ni que sia en sí metexa. On, ja sia assò que no ho puscam apercebre, per tot assò no es escusada, *Sènyer*, la anima del home si no ama vos; car tantes coses aperceb en la vostra gloriosa essencia qui son a demostracio de vostra bonea, que per aquelles es obligada e sotsmesa a amar vos sobre totes amors.

28. *Benigne Senyor del qual prenen gracia e benediccio los sants en gloria!* Aquelles coses qui son pus prop a mon esser son mes culpes e mos defalliments, e aquell esser qui es pus luny als meus defalliments son los vostres acabaments. On si jo no pusc aver conexensa en tota la quantitat de mes culpes e de mos defalliments, impossíbol cosa es, *Sènyer*, que la mia anima peccadora pusca conèxer tots los vostres acabaments. ✠ 29. Si la mia anima, *Sènyer*, vol encercar e apercebre en lestament de les parts de la frexura de mon ventre e en les venes e en los moolls[2] de mos ossos, ja tant no encercará que pusca venir acabadament a certa conexensa del estament de les coses qui son dins mos membres. On, com a aquestes coses defalla ma anima a conèxer e a apercebre qui son mi e jo som elles e son coses fenides e coses corporals, doncs ¡quant més fall[3] a apercebre aquella cosa qui no es mi ni jo no som ella e es cosa infinida invisible! ✠ 30. A saber e a conèxer, *Sènyer*,

1. B, ses cogitacions.—2. B,J, molls.—3. E, defayl: B, defall.

la cosa ensercada en lo .v. ensercament no es a home en est mon necessaria cosa a saber ni a conèxer; car basten a home apercebre e conèxer aquella cosa qui es coneguda en cascú dels .iiij. ensercaments. On, enaxí com home orb quis lexa de sercar les coses qui li son impossibols[1] datrobar, enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor se lexa de sercar aquella cosa que la vostra essencia es en sí metexa, la qual cosa sabem que es avent esser, mas nons sabem que ses en sí metexa; e aquesta innorancia es feta, *Sènyer,* a la nostra anima a gloria e a reverencia e a honor de la vostra excellent essencia divina.

¶ Cap. 178. *Com hom aperceb e conex que aquelles coses que hom apella vertuts[2] en Deu, son en Deu coses essencials e que no son coses accidentals.*

Ah *Deus misericordiós, eternal, lo qual es sens nulla corrupcio e sens nulla alteracio!* Com totes coses agen, *Sènyer,* comensament e fi de vos enfora qui sots sens null comensament e sens nulla fi, per assò cové que com som contemplants en les vostres vertuts que fassam differencia en elles en dues maneres; la una que entenam aquelles segons vos, lautra que les entenam segons relacio de nos; car en so, *Sènyer,* que vos sots sens comensament e fi, fan les vertuts a entendre en una manera segons vos; e car nos avem comensament e som coses fenides, fan a entendre les vertuts segons lo nostre comensament e la nostra termenacio. ✠ 2. On, beneyt siats vos

1. B, qui son impossibles.—2. E,B, qualitats. (Vejas la nota 2 de la pàg. 80.)

Sènyer: car les vertuts essencials que nosaltres entenem esser en vostra essencia a esguardament de vos son infinitat e eternitat e saviea e poder e amor e vertut e bonea e simplicitat e acabament e les altres semblants[1] a aquestes, e les vertuts essencials que nosaltres apercebem esser en vos a esguart de nosaltres son creacio e gracia e misericordia e dretura e senyoría e humilitat e larguea e granea e honrament e les altres semblants a aquestes. ✱ 3. On, com nosaltres entenam, *Sènyer,* vertuts en vos en dues maneres, una com les entenem segons vos, altra com les entenem segons relacio e a esguart de les creatures, per assò es lenteniment nostre endressat e entén sanament;[2] mas la paraula defall e no dona ver significat. On, en aitant com la paraula defall, negam nos lo fals significat de la paraula e confessam e atorgam lo sà[3] enteniment que la paraula significa. On deym que lenteniment entén que totes les vertuts qui son en vos son en una manera tan solament sens null accident e sens nulla alteracio; mas la paraula diu que en una manera son les vertuts en vostra essencia a esguart de la vostra essencia e en altra manera entenem les vertuts a esguart de les vostres obres en les creatures.

4. *Eternal Senyor, durable en tots temps, essencial ans[4] de temps e aprés temps![5]* Com nos ajam ensercat en lo vostre esser[6] si es en esser o no, e per gracia e benediccio vostra ajam atrobat que vos sots en esser, e latrobament e la certificacio que nos avem aúda, *Sènyer,* del vostre esser ajam aúda per la vostra infinitat que avem apercebuda per les qualitats fenides que son en les creatures, per assò avem certa conexensa que la vostra infinitat es en vos vertut essencial, car si no era essencial covenría que fos fenida. On, car nos avem atrobat que vostra substancia es in-

1. B, semblances.—2. A,B,J, e entes sanament: M, *et sanè intelligit.*—3. B, san.—4. B, abans.—5. J, apres de temps.—6. B, encercat lo vostre esser.

finida, provas que la infinitat es cosa essencial en vos: on, quant[1] a esguart de vos la vostra infinitat no es qualitat, ans es substancia, car tot so quï es en vos es substancia; mas per so car qualitat es cosa per la qual home ha conexensa de la noblea de la substancia, per assò la paraula apella la infinitat qualitat e lenteniment entén la infinitat esser substancia. ✠ 5. Nos veem e som, *Sènyer,* certificats que home ha vida, la qual vida es mellor cosa en home que nulla altra cosa qui sia en ell: on, es significat que la vida humana no pot[2] esser esdevenguda en home sino daltra cosa avent saviea e vida eternalment e infinidament; car si la vida e la saviea qui son en vos no fos en vos eternal ni essencial, no fora la vostra vida ni la vostra saviea digna ni poderosa de donar a la vida humana esser ni no li[3] pogra donar tan noble esser com li ha donat; e per assò, com vida dome es en esser e no pogra[4] esser si no fos cosa avent vida eternalment, es dit que la vostra essencia es infinidament e eternalment avent vida e saviea, la qual vida e saviea diu la nostra paraula que son vertuts essencials, mas lo nostre enteniment entén que so que la paraula apella en vos vertut es en vos substancia infinidament e eternalment. ✠ 6. *Oh vos, Senyor gloriós!* Nos veem que en lo mon ha ordonament e veem que temps es en esser. On, lordonament el temps significquen, *Sènyer,* que son esdevenguts en esser dalcuna cosa eternal, car per sí no poríen[5] esser en esser ni per cosa qui no fos eternal no poríen esser esdevenguts en esser, doncs cosa eternal es aquella cosa quils ha donat esser. On, la eternitat qui es en la vostra substancia apellam nos de paraula vertut essencial eternal, mas lo nostre enteniment entén que la eternitat es en substancia eternal.

7. *Oh vos, Sènyer, qui en la crou inclinàs[6] vostre cap en*

1. B, qualitat.—2. A, que la uida humana racional no pot: M, *quòd vita hominis non potuerit.*—3. J, ni li.—4. B, poguera.—5. B, cor si no porien.—6. E,B,J, reclinas.

vés[1] *nos qui som en la terra per tal quens exalsassets*[2] *en los cels!* Com vos siats infinit e eternal e ajats vida e saviea eternalment, es significat que vostre poder es infinit e eternal, car sens poder no poríets esser infinit ni viu ni eternal; e per assò diu la paraula quel vostre poder en en vos vertut essencial, per so que lenteniment entena per la paraula que lo vostre poder vertuós es substancia poderosa[3] en esser infinida e perdurable e eternal e vivable. ✠ 8. La vostra sciencia e la vostra saviea apercebem, *Sènyer,* que es essencial; car si era cosa accidental no sería digna cosa ni raonable[4] que fossets infinit ni eternal ni senyor de les creatures, car defalliment auría en vos. On, com vos siats acabat en totes coses, es significat que la vostra sciencia e la vostra saviea es cosa essencial en vos, la qual cosa la paraula nostra apella aquella vertut essencial per significar la noblea de la vostra[5] essencia, mas lo nostre enteniment qui no parla entén aquella cosa que la paraula apella vertut, que es substancia en la qual no cau accident. ✠ 9. Amor, *Senyor,* es cosa qui es digna de esser en la vostra essencia divina; car si vos no amavets vos metex no seríets bo ni acabat. On, lacabament que nos vos conexem eus apercebem per vostra[6] infinitat e per vostra eternitat e per vostra vida e per vostra saviea e per vostre poder, dona significat que amor es en vos, la qual amor cové esser en vos infinidament e eternal e essencial; car si era accidental sería significat que fos defallent, e si avía defalliment no seríets digne de esser infinit ni eternal; la qual amor apella la paraula vertut essencial, mas lo nostre enteniment la entén substancia divinal amable infinidament e eternal.

10. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor graít per tots los pobles!* La vostra simplicitat entenem e apercebem que es vertut essencial; car la trinitat de persones qui son una

1. E, en uert: B, en ver.—2. B, exalsets.—3. B, podorosa.—4. E,B, racionable.—5. E, de uostra.—6. B, e per vostra.

substancia tan solament, signifiquen la vostra simplicitat[1] esser essencial en so que les tres persones signifiquen la substancia esser infinida e eternal, per la qual infinitat e eternitat significada en la[2] substancia es la simplicitat significada en la substancia vertut essencial; la qual simplicitat, *Sènyer,* la nostra boca la apella vertut essencial, mas lo nostre enteniment entén aquella simplicitat esser substancia sens nulla composicio. ⁂ 11. La vostra bonea, *Sènyer,* es significada en vos vertut essencial; car la vostra infinitat e la vostra vida e la vostra eternitat el vostre poder e la[3] vostra amor e saviea e simplicitat son en vos coses molt bones e molt glorioses e molt acabades, les quals coses son en vos una bonea, un[4] acabament, una excellent substancia, la qual substancia cové esser bona de necessitat pus que tants bens ha en sí metexa, los quals bens son essencials pus que son infinits e eternals. On, la nostra paraula apella la vostra bonea vertut essencial, mas lo nostre enteniment entén la vostra bonea esser substancia infinida e eternal. ⁂ 12. *Amable Senyor!* Lo vostre acabament cové esser per fina forsa en vos cosa essencial; car si era accidental no sería la vostra substancia cosa infinida ni eternal, ni sería bona sobre totes bonèes. On, com la vostra substancia sia infinida e eternal e sia subirà bé, per assò es significat que l vostre acabament es cosa essencial, no cosa accidental, lo qual acabament es dit de paraula vertut essencial, mas en l enteniment es entès substancia sens null defalliment.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui defenets de tots mals los vostres benvolents!* Com nos ajam ensercat e atrobat que totes estes vertuts damunt dites son en vos coses essencials e no accidentals, covinent cosa es, *Sènyer,* que tractem de les vertuts que entenem en les vostres obres segons esguart e relacio de les creatures. ⁂ 14. Com home, *Sènyer,* es contemplant en les vostres obres, cové que hom atri-

1. A.E, signifiquen a la uostra simplicitat.—2. E, en ela.—3. B,J, el. —4. B, e un.

boesca e conega a vos aquelles vertuts per les quals son apercebudes les vostres obres, les quals vertuts son creacio e gracia e dretura e misericordia e humilitat e larguea e granea e honrament e senyoría. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car per aquestes vertuts covè que home sia contemplant en vos a esguardament de les vostres obres.

✠ 15. Enaxí com la potencia racional covè mortificar la potencia sensitiva en sa natura per tal que no la lex[1] usar de sa mala natura, la qual ha per peccat,[2] e per tal que la fassa sobjecta a bones obres, enaxí per semblant manera covè que hom mortific e constrenga son enteniment quant a assò qui es de part natura dome e que no entena les vertuts en les vostres obres segons les qualitats qui son en nostres obres, enans les entena segons los significats del acabament de la vostra essencia; car, *Sènyer,* si segons natura e manera de les nostres obres enteníem en vos vertuts, no les poríem apercebre que fossen en vos essencials per so car les vertuts qui son en nos son accidentals; mas si les entenem segons vostra manera e vostra natura, podemles apercebre en vos que son vertuts essencials per so car tot so qui es en vos es essencial.

16. *A Pare misericordiós, plen de dousor e de pietat!* Com nos ajam apercebut que lo mon es creat e ha creador, e aquesta conexensa ajam aúda conexent e apercebent les coses intellectuals ab les sensuals, apercebem, *Sènyer,* que creacio quant a vos es cosa essencial, car vos creàs lo mon per lo gran acabament de bonea qui es en vos cosa essencial. On, ja sia so que la creacio aja en lo mon aút comensament, per tot assò no entenem que la natura e la proprietat segons la qual vostre acabament fo occasio per que creàs lo mon, aja en vos comensament; e per assò es apercebut que la bonea segons la qual vos sots creador no ha en vos comensament jassía que la creacio aya comensa-

1. E, leyx: B, llex.—2. E,B,M, manca aquest incís.

ment. ❦ 17. Enaxí, *Sènyer*, com vostra infinitat e vostra eternitat son en vos coses essencials, enaxí creacio de creatures foren[1] eternalment e infinidament quant a esguart de vos creades; car vos infinidament e eternalment sots bo e poderós e amador de tot bé a crear e a fer. Mas per so car les creatures no son dignes de esser eternals e infinides, car si ho fossen no foren creatures, de necessitat covè que ajen aút comensament,[2] per assò en quant esguart de vostra bonea apercebem que aquella vertut per la qual vos sots creador, que es en vos cosa essencial jassía que les creatures sien esdevengudes accidentalment. ❦ 18. On, lo comensament[3] qui es caút, *Sènyer*, en creacio es accidental calitat en les creatures per so car creatura no es digna de esser eternal sens comensament, car pus es creatura, sobjecta es a comensament en so que creatura no fora si no fos comensament; e per assò l enteniment humà entén molt pus sanament que la paraula no ho significa, car la paraula significa que creacio[4] sia en vos calitat accidental; mas l enteniment entén que la creacio quant a vos no es cosa avent accident, car eternalment e infinida sots aquella cosa per la qual sots creador, mas la creatura en quant sí metexa es venguda accidentalment en esser per so car ha reebut[5] comensament.

19. *Senyor forts del qual prenen vertut e forsa totes creatures!* Gracia apercebem e entenem que es en vos cosa essencial quant a esguart de vostra natura e de vostra bonea; mas la gracia que les creatures reeben de vos, *Sènyer*, aquella entenem que cau en les creatures accidentalment per so car les creatures an comensament; car la creatura enans de son esser no pot esser reebent gracia, car no ha sobject on reebre la pusca. Mas vos, *Sènyer*, eternalment

---

1. M, *fuit*.—2. E, cor si o fossen no foren creatures e cor les creatures de necessitat coue que sien auent comensament: B, la llissó consona ab l anterior.—3. A,J, On com lo comensament.—4. B, que la creacio: J, que creatura.—5. B, rebut *(passim)*.

e infinida sots aparellat de dar gracia: car enaxí com en la casa[1] tancada priva claror per son tancament e no per defalliment del sol, enaxí quant a vos gracia no es accidental en les creatures; mas les creatures per so car an comensament e per so car hi ha delles qui caen per lur culpa en peccat e puxes nixen per gracia de vos, per assò la gracia cau en elles accidentalment en est mon. ✠ 20. La dretura qui es en vos, *Sènyer,* apercebem que es en vos cosa essencial, no accidental; mas la vostra dretura cau en los homens accidentalment per so car an comensament. Mas axí com lo bo jutge[2] qui es dreturer[3] ans quels fets que jutja[4] li venguen en poder, enaxí vos ans[5] que les creatures fossen en esser ja erets infinidament e eternalment dreturer. ✠ 21. Enaxí com lo rey ol príncep per sa gran bonea es misericordiós en sí metex ans que misericordia li sia demanada, enaxí, *Sènyer,* e molt mills encara la vostra misericordia es en vos cosa essencial, car ans que les creatures fossen en esser ja erets vos eternalment e infinida aquella natura e aquella proprietat e aquella bonea per la qual fos e sots e serets[6] misericordiós a les creatures. Mas car les creatures an comensament, per assò la vostra misericordia es en les creatures accidental en est mon en quant lur comensament.

22. *Ah liberal Senyor del qual esperam gracia e benediccio!* La vostra senyoría es significada per la vostra excellent bonea que es vertut essencial; car tant es gran lo vostre acabament, que eternalment e infinidament sots senyor de totes les coses qui eren privades ans que fossen en esser, car no es nulla cosa en privacio ni en esser quis pogués deffendre que vos no la feessets esser en esser o de esser tornar en no esser. On, aquesta vostra senyoría, *Sènyer,* la qual avets sobre les creatures, apellam de paraula vertut essencial, la qual senyoría aperceb lenteniment que

1. B, cosa.—2. A, lo iutge.—3. M, *sicut bonus Judex est justus.*—4. B, juga.—5. B, enans.—6. A,J, fos sots e serets.

es substancia, la qual substancia es aquella cosa per la qual vos sots senyor e digne de esser senyor eternalment e infinidament. ✠ 23. La vostra humilitat, *Sènyer*, es significada per lo vostre gran acabament que es en vos vertut essencial; car ans que les creatures fossen en esser ja erets vos en aquella natura e en aquella bonea per la qual fos homil adoncs com les creatures foren en esser; car si ans que les creatures fossen en esser vos no aguessets proprietat ni natura de esser homil, ja nous humiliarets a pendre carn ne a morir[1] per nosaltres peccadors. On, enaxí com lo sol ha essencialment en sí resplandor[2] e los animals usen accidentalment de la resplandor del sol, enaxí la vostra humilitat eternalment e infinida es en vos, la qual humilitat fo demostrada a les creatures com foren en esser. On, si paraula apella en vos vostra humilitat vertut essencial, lenteniment la entén que es vostra[3] humilitat cosa substancial. ✠ 24. Nos apercebem, *Sènyer*, que la vostra liberalitat es en vos cosa essencial; car ans que les creatures fossen en esser erets vos larc e volenterós de donar esser e gracia e benediccio a les creatures com sería covinent cosa que elles aguessen esser. On, nos veem que molt rey e molt home es larc naturalment: on, si larguea es en ells naturalment, molt mills par que deja esser larguea en vos essencialment, la qual larguea la paraula la apella vertut essencial, mas lenteniment la entén en vos cosa substancial avent larguea eternalment e infinida.

25. *Ah Senyor complit e acabat de tots bens!* En la granea que les unes creatures an major les unes que les altres, es a nosaltres significat que la vostra essencia es cosa gran, la qual granea apercebem que es tan gran que no ha comensament ne fi, ans es infinida e eternal en totes maneres; e per assò, *Sènyer*, la vostra granea es essencial e la paraula nostra apella la vertut essencial, mas lenteniment la

1. B, mort.—2. B, com lo sol essencialment en sí resplandex.—3. B, que la vostra.

entén substancia, car segons veritat nulla cosa no es gran sino cosa on caya quantitat. On, com en cosa eternal e infinida no caja quantitat, per assò lenteniment humà entén que vos no sots gran en quantitat ja sia dit que siats gran. ☙ 26. Lonrament e la noblea qui es en vos es significant, *Sènyer,* que es en vos cosa essencial, no accidental;[1] car de vostre honrament es que vos siats eternal e infinit: on, ja erets vos honrat en vos metex eternalment e infinidament ans que les creatures fossen en esser, lo qual honrament e la qual noblea fo coneguda en vos per vos metex ans que les creatures fossen; puxes, com les creatures foren, adoncs fo conegut lo vostre honrament per les creatures. On, jassía, *Senyèr,* que la nostra paraula nomén lo vostre honrament e la vostra vertut, lenteniment entén que lo vostre honrament e la vostra noblea son cosa[2] substancial honrada eternalment e infinidament. ☙ 27. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor:[3] car enaxí com les vostres vertuts son en vos coses essencials e coses qui son una cosa en substancia, e assò es per raó del vostre gran acabament, enaxí les qualitats qui son en home son coses accidentals en substancia, e es una cosa en home qualitats e altra es substancia; e tot assò esdevé en home per raó de los defalliments qui son en home.

28. *Divinal Senyor lo qual sots sens par e egual!* Totes quantes coses son dites en vos vertuts son una cosa en vos; car la vostra justicia e la vostra misericordia tot es una cosa en vos, car la justicia es misericordia e la misericordia es justicia. E assò metex es de totes les altres vertuts, car tot so qui es en vos es substancia divina. ☙ 29. Mas car en lo mon es, *Sènyer,* que ha molts homens[4] e lurs obres son diverses, per assò se esdevé que vos obrets en los homens en diverses maneres per mostrar a home los bens qui son en vos; car en los uns avets a usar de misericordia e

1. B, no cosa accidental.—2. B, es cosa.—3. B, honor.—4. E,B. mas cor en lo mon a seyner molts homens.

en los altres de justicia, e axí de les altres vertuts; e per assò segons nosaltres entenen en vos moltes vertuts, mas segons vos no son les vertuts en vos diverses les unes de les altres per so car totes son una substancia infinida, amable, poderosa, eternal, acabada. ✠ 30. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car per tal que home pusca aver conexensa de la vostra bonea e pusca loar vostra bonea, per assò cové que diga que vos sots poderós e infinit e eternal e bo e amable e dreturer e misericordiós e acabat; car si en esta manera home nous conexía e nous loava, defalliría a aver conexensa de vos e a donar laor[1] de vos; e per assò diu hom que en vos ha vertuts essencials, mas lenteniment o entén sanament per so car calitat significa accident per raó dels accidents qui caen en les creatures, dels quals accidents no cau negú[2] en la vostra gloriosa substancia divina.

1. B, lloor *(passim)*.— 2. B, degu.

¶ CAP. 179. *Com home aperceb e entén per significacions entellectuals demostrades e significades per vertuts entellectuals per raons necessaries, que nostre Senyor Deus es en trinitat de persones.*

OH *Deus, ajuda e confort e consolacio e acabament de tots aquells qui en vos se confíen!* Les vostres vertuts, *Sènyer,* les quals de paraula son apellades vertuts essencials et en lenteniment son enteses una substancia, aquelles donen significacio que en la vostra substancia ha .iij. persones, lo qual significat es fet a nosaltres en tres maneres; car cada persona ha sa proprietat segons la qual es significada per sa propria qualitat e cada qualitat ha proprietat e natura com do significat de la persona segons la qual ha proprietat de significar aquella.[1] ✠ 2. La primera manera, *Sènyer,* de les .iij. significacions es en .iij. significats, so es a saber que infinitat e vida e eternitat donen significat que vos sots en tres persones; e lo segón significat es en altres .iij. significacions, so es a saber que poder e saviea e amor signifiquen que en vos ha .iij. persones; e lo ters significat dona altres[2] tres significats, so es a saber que la vostra simplicitat e la vostra gloria el vostre acabament signifiquen en vos .iij. persones. ✠ 3. On,

1. A,J, *la llisó d'aquest paragraf es:* les uostres vertuts seyner aquelles donen significacio que en la uostra substancia ha .iij. persones lo qual significat es fet seyner a nosaltres en tres maneres. Cor cada persona ha sa propietat seguons la qual es significada.—2. A, als,

beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com vos sots una substancia en .iij. persones, enaxí ha en vostra trinitat vertuts qui son significants vostres persones. On, enaxí com les .iij.[1] persones son .iij., enaxí los significats son .iij.; e enaxí com totes les .iij. persones son una deitat una substancia,[2] enaxí cascú dels .iij. significats es .j. significat en lo qual ha .iij. significats. On, com paraula dome, *Sènyer,* no sia tant bastant com enteniment dome, per assò si en la nostra paraula e en la letra ha null defalliment, nos nos endressam ens certificam siguent lenteniment qui basta al nostre endressament pus acabadament que no fa la paraula ni la letraací escrita qui sensualment es demostrada als ulls corporals per tal quen sien contemplant en vos los nostres ulls espirituals entellectuals.[3]

4. *Singular Senyor sens par e companyó, simple sens nulla composició!* Com sensualitat sia lo jusà escaló per lo qual escaló hom sia pujant al subirà escaló, so es a saber, a la intellectuitat, e com lo nostre enteniment ajam pujat de les sensualitats a les intellectuitats per gracia e per benedicció vostra, necessaria cosa es, *Sènyer,* al vostre servidor e a tots aquells qui per esta manera volrán apercebre ni aver conexensa de la vostra trinitat, que lur enteniment tenguen alt en les coses entellectuals e que nol lexen caer bax[4] en les coses sensuals; car en altra manera hom no poría apercebre ni atrobar so que enserca en la vostra trinitat. ⁂ 5. *Misericordiós Senyor!* Vos veets que nosaltres en les creatures conexem les unes quantitats majors per les menors, car en les sensualitats apercebem per los menors corsos[5] majoría e granea en los corsos majors; e en les intellectuitats fem atretal en aquelles on cau cantitat intellectual, car per les coses menors en vertuts o en vicis apercebem la quantitat major qui es entellectualment en major quantitat en les creatures qui an majors vicis o ma-

1. B, en les iij—2. M, *una Deitas et una Substantia.*—3. B,J, espirituals e entellectuals.—4. E, baxs.—5. B, per les menors coses.

jors vertuts. On, per aquesta conexensa que nos avem, *Sènyer,* de quantitat en les creatures sensualment e entellectualment apercebem granea, e com en les creatures avem apercebuda granea, nosaltres apercebem per la granea de les creatures la granea entellectual del creador e per la granea apercebem la vostra infinitat qui es granea infinida sens nulla quantitat. On, com nos siam pervenguts a aquesta[1] conexensa de la vostra granea infinida, covése segons so que nos ensercam en la vostra trinitat, que reebam so que la vostra granea infinida significa al nostre enteniment de la vostra essencia divina. ✠ 6. *Vertuós Senyor!* Lenteniment del home aperceb de grau en grau[2] la vida de les creatures tro que es muntat a conexensa de la vida del creador; car per la vida dels animals inracionals apercebem que la vida del home es pus noble que cella dels inracionals,[3] e per la vida del home apercebem la noblea de la vida dels angels la qual vida no es embargada per ajustament de cors axí com es la nostra anima qui es embargada per la corrupcio del cors humà; e com[4] lo nostre apercebiment, *Sènyer,* es pujat a conexensa de la vostra vida, adoncs aperceb que la vostra vida es vida eternal, infinida, acabada, mare de totes vides. On, com lenteniment dome ha conexensa e contempla en aquesta manera en la[5] vostra vida, adoncs covê que reeba en la vostra essencia lo significat que la vostra vida hi significa, e reebent lo significat de la vostra[6] vida aurá hom conexensa de so que enserca en la vostra trinitat.

7. *Eternal Senyor lo qual sots sens null comensament e sens nulla fi!* Nosaltres apercebem per lo temps sensual lo temps entellectual qui cau en les creatures entellectuals les quals son anima e àngel qui son en temps pus que han reebut comensament e pus que fan en un temps una cosa e en altre temps altra; e com lo nostre enteniment es pu-

1. B, an aquesta.—2. B, de grao e en grao.—3. B, que la dels irracionals.—4. M, *igitur,*—5. B, a la,—6. E,B, de uostra.

jat al temps entellectual en les creatures, adoncs contemplant lenteniment dome se muda a la vostra durabletat e a la vostra eternitat la qual entén que es eternitat durant sens temps; e com lenteniment es pervengut a conexensa de la vostra durabletat e eternitat, adoncs cové que reeba so que la vostra durabletat e eternitat li significa de la vostra trinitat. ✠ 8. *Beneyt Senyor!* Per lo poder e la forsa sensual qui es en los animals apercebem lo poder entellectual, lo qual poder es en anima dome e en àngel e demoni; e per lo poder qui es, *Sènyer,* en anima e en àngel, es a home significat[1] lo vostre poder entellectual; e com nostre enteniment es pujat a conexensa e a apercebiment del vostre maravellós poder, adoncs cové que lo nostre enteniment reeba so que li significa lo vostre poder en la vostra trinitat. ✠ 9. *Misericordiós Senyor!* Per la saviea sensual qui es en los animals apercebem la saviea entellectual qui es en anima dome e en àngel; e com lo nostre enteniment es pujat a conèxer la saviea qui es en anima racional e en àngel, adoncs puja a apercebre e conèxer la saviea entellectual qui es en lo creador; e com lenteniment, *Sènyer,* ha reebuda conexensa de la vostra acabada saviea,[2] adoncs la vostra saviea revela e significa e demostra al nostre enteniment so que enserca en la vostra substancia de trinitat.

10. *Ah Senyor savi, misericordiós, abundós*[3] *de dousor e damor!* De la amor sensual que veem en los animals nos mudam a aver conexensa de la amor entellectual qui es en home e en los angels; e de la conexensa que avem en la amor danima racional e de àngel nos es significada e demostrada la vostra amor gloriosa, graciosa, de la qual totes creatures reeben dons e gracies. On, com lo nostre enteniment contemplant, *Sènyer,* es pujat e ha conexensa de la vostra amor, adoncs la vostra amor significa e demostra al nostre enteniment so quel nostre enteniment enserca en

1. E,B, nos es significat: J, es significat.— 2. B, conexensa.— 3. E,B aondos *(sempre).*

la vostra substancia de trinitat. ✱ 11. *Honrat Senyor!* Per la composicio qui es en los animals apercebem la simplicitat que es en anima e en àngel, e com lo nostre enteniment ha aúda conexensa de la simplicitat entellectual de anima racional e dàngel,[1] adoncs per aquella conexensa puja, *Sènyer,* nostre enteniment a aver conexensa de la simplicitat qui es en la vostra substancia divina; e com lo nostro enteniment ha reebuda conexensa de la vostra simple natura, adoncs la vostra simplicitat significa e demostra al nostre enteniment so que enserca en la vostra substancia de trinitat. ✱ 12. *Piadós Senyor!* De la gloria sensual que veem en los animals nos mudam a conèxer la gloria intellectual qui es en anima racional e en los angels; e com lo nostre enteniment ha reebuda conexensa de la gloria qui es en anima[2] e en ángel, adoncs puja nostre enteniment a aver conexensa de la gloria qui es en son creador; e com lo nostre enteniment, *Sènyer,* ha reebuda conexensa de la vostra gloria, adoncs la vostra gloria li significa e li demostra so que ell enserca en la vostra deitat de la vostra trinitat.

13. *Gració́s Senyor qui sots amat e servit de totes les mies forces!* Per lacabament sensual que veem en los animals apercebem que en los vegetables no ha tant dacabament com ha en los animals, e per lacabament que apercebem en home sensualment nos es significat lo major acabament entellectual lo qual es en les animes e en los angels; e com lo nostre enteniment es pujat a la conexensa del acabament danima racional e dàngel, adoncs lacabament danima e dàngel li significa e li demostra lacabament entellectual en son creador, lo qual acabament es compliment de tots acabaments; e com lo nostre enteniment, *Sènyer,* ha reebuda conexensa del vostre acabament, adoncs lo vostre acabament significa e demostra al nostre enteniment so que

1. B, angell,—2. J, en anima racional: M, *in anima rationali.*

enserca de la vostra trinitat en la vostra unitat. ☙ 14. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor per tots temps: car qui vol ensercar ne atrobar veritat de la vostra sancta trinitat, per aquestes .ix. vertuts entellectuals essencials damun dites pot conèxer e apercebre la vostra gloriosa trinitat ab que sapia pujar son enteniment dels significats sensuals als entellectuals tant tro que sia pujat son enteniment tan alt tro que pusca reebre los significats entellectuals los quals les vostres vertuts essencials signifiquen de la vostra honrada trinitat. ☙ 15. A aquell, *Sènyer,* quis met en lensercament de la vostra trinitat segons esta art e esta manera damunt dita, necessaria cosa li es que en lo comensament del ensercament e en la mijanía e en la fi fassa son enteniment franc; car null enteniment forsat ni costret no pot ensercar ni apercebre ni atrobar so que vol saber. Encara es mester en ensercar la vostra trinitat que hom aja conexensa de les coses sensuals e de les coses entellectuals per tal que per lurs significats sendrès son enteniment es guart que no sia empatxat en les coses entellectuals per les coses sensuals, car molt més son los embargaments que les coses sensuals fan al enteniment humà com no sen sab guardar, que no son los endressaments.

16. *Oh vos, Sènyer, qui amats que mon cor sia ple de suspirs e damors, e mos ulls de lagremes e de plors!* Com lo vostre servidor contempla en la vostra granea infinida, adoncs la vostra granea significa que en la vostra essencia ha alcuna cosa per la qual es sa proprietat que sia granea infinida: car enaxí com la mar ha alcuna proprietat en sí metexa de esser major que les naus que son en ella, enaxí cové de necessaria que en la vostra substancia aja alcuna proprietat e alcuna cosa per la qual sia major que tot lo mon. On, aquesta proprietat, *Sènyer,* per la qual vos sots major que tot lo mon e per la qual avets granea infinida, es significada en vos per la vostra granea infinida, la qual

proprietat e la qual cosa sia ella,[1] es apellada en la vostra substancia persona. ✠ 17. Com la anima del vostre ben volent, *Sènyer*, es contemplant en la vostra vida, adoncs la vostra vida dona significat al nostre enteniment que en la vostra substancia ha alcuna proprietat e alcuna cosa segons la qual es cosa viva, car sens proprietat e natura de vida no seríets cosa viva. On, enaxí com en home saviea e amor e volentat signifiquen vida, enaxí la vostra vida significa que en la vostra substancia ha alcuna proprietat e alcuna cosa[2] segons la qual sots cosa avent vida. On, aquest significat, *Sènyer*, que ns fa la vostra vida, no es aquell significat que ns fa la vostra granea infinida; e per assò aquella proprietat e natura segons la qual sots cosa avent vida, es persona en la vostra substancia, la qual persona no es aquella qui en la vostra substancia es significada per la vostra granea infinida. ✠ 18. Com lo vostre sotsmès es, *Sènyer*, contemplant en la vostra eternitat, es significat a la nostra anima que en la vostra substancia ha alcuna proprietat e alcuna natura segons la qual vostra[3] substancia es eternal; car menys dalcuna proprietat e natura de eternitat, la vostra substancia no poría esser durable eternalment. On, aquest significat que ns fa la vostra eternitat dalcuna proprietat e natura en la vostra substancia, no es los .ij. significats damunt dits, ans es altre significat qui significa en la vostra substancia altra persona, so es altra proprietat e natura qui es significada per eternitat, e[4] de les altres persones es lo significat de la una de granea infinida e lautre significat es de vida. On, com lo nostre enteniment ha reebuts,[5] *Sènyer*, aquests .iij. significats per los quals ha apercebudes en la vostra substancia tres persones, adoncs reeb per lo propri[6] significat de cascuna[7] nom a cascuna de les persones; car la persona qui es significada per granea

1. E, ela sia: B, ella sia.—2. A, e cosa.—3. E,B, la uostra.—4. E,B, manca aquesta conjunctiva.—5. J, rebudes,—6. E, primer.—7. A,J, a cascuna: M, *cujuslibet Personarum.*

infinida segons son significat significa que sia apellada persona de Pare, e la persona qui es significada per vida significa segons son propri significat que sia apellada persona de Fill, e la persona qui es significada per eternitat significa segons son propri significat que sia apellada persona de Sant Espirit. Emperò ja sia so que nos digam que cada persona ha sa propria vertut qui la significa, emperò[1] deym que cada vertut es aitam bé en la una persona com en lautra.

19. *Ab Senyor digne de esser honrat sobre totes honors e de esser loat sobre totes laors!* Com la mia anima es contemplant en lo vostre poder divinal e entén[2] que vos sots poderós de esser infinit e de esser cosa viva e de esser eternal e sots poderós de crear totes coses, adoncs, *Sènyer,* lo vostre poder significa a la mia anima que en vos ha alcuna proprietat e alcuna natura de la qual es lo vostre poder; car si en vos no avía proprietat ni natura de poder, no seríets cosa avent poder: car enaxí com defall a cors humà poder de esser infinit e de esser viu eternalment per so car no ha proprietat ni natura de esser infinit ni vivent eternalment, enaxí per contrari seny es significat que alcuna proprietat e natura ha en vostra substancia per la qual sots poderós de esser infinit e viu e eternal e creador e benfactor e tot bo. On, per aquesta proprietat que vostre poder significa en la vostra substancia es significada persona de Pare lo qual nom li es significat segons la proprietat de son significat. ✠ 20. *Amorós Senyor!* Com lo meu enteniment[3] es pujat contemplar en la vostra saviea, adoncs la vostra saviea significa a ma pensa e a mon enteniment que en vostra substancia ha alcuna proprietat e alcuna natura segons la qual sots scient totes coses e sots ordonador de totes coses e dreturer en totes coses; car si en vos no avía alcuna proprietat e alcuna natura de saviea, no

1. B, empro.—2. B, ymagina.—3. B, Enaxí com lo meu enteniment: M, *Postquam meus intellectus.*

seríets scient ni dreturer ni ordonador de totes coses: car enaxí com home per innorancia defall de esser savi en totes coses, enaxí per contrari seny es a vos propria cosa de esser savi, per la qual saviea sabets e ordonats totes coses. On, aquesta proprietat e natura que la vostra saviea significa en la vostra substancia, es proprietat e natura qui es covinent de esser apellada persona de Fill segons la proprietat de son propri significat. ✠ 21. *Honrat Senyor!* Com lo meu enteniment es contemplant en la vostra amor, adoncs la vostra amor significa a la mia anima alcuna proprietat e alcuna natura en la vostra substancia segons la qual sots amable vos metex e amador de les creatures; car sens alcuna proprietat e natura damor vos no poríets esser amable, axí com la pera ol fust qui no amen per so car no an proprietat ni natura de esser amables. On, aquesta proprietat e natura que la vostra amor significa a la nostra anima en la vostra essencia, es, *Sènyer,* altre significat daquells qui signifiquen la persona del Pare e del Fill; car un significat dona poder, altre ne dona saviea, altre ne dona amor; e aquest[1] ters significat damor es, *Sènyer,* significant segons son propri[2] significat que sia persona del Sant Espirit per so car la amor ixent del Pare e del Fill significa persona del Sant Espirit.[3]

22. *Oh vos, Sènyer, qui sots cumpliment e acabament de tots mos desigs e de tots mos plaers!* Com la mia anima es contemplant en la vostra simplicitat, adoncs la vostra simplicitat significa a la mia anima que en la vostra substancia ha alcuna proprietat e natura segons la qual la vostra substancia es cosa simple sens nulla composicio: car enaxí com cors humà ha en sí alcuna proprietat per la qual reeb composicio, enaxí, *Sènyer,* la vostra substancia ha en sí alcuna cosa per la qual es simple e no reeb composicio. On,

1. B, on aquest.—2. A,J, segons propi.—3. E, per so cor la amor es ixent del pare e del fil e del sant espirit: B, per so cor la amor es ixent del Pare e del Fill e es part del S. S.

aquella cosa, qual que sia, segons la qual vos sots cosa simple, es la simplicitat significant[1] en la vostra substancia persona. ✠ 23. *Gloriós Senyor amable!* Com lo meu enteniment contempla en la vostra gloria, adoncs la vostra gloria significa a la mia anima que en vos ha alcuna cosa qui es persona, la qual persona no es aquella persona qui es significada per simplicitat; car gloria, *Sènyer*, significa amor e justicia e misericordia e saviea en una manera segons la qual no significa simplicitat de natura, ja sia so que la vostra simplicitat sia molt gloriosa e molt noble en la vostra substancia. Mas, car simplicitat significa privacio de composicio, e gloria significa saviea e sciencia e amor e justicia e misericordia, per assò es apercebut que una persona es significada per simplicitat en la vostra essencia e altra persona hi es significada per gloria. ✠ 24. Com la mia anima, *Sènyer*, es contemplant en lo vostre acabament, adoncs lo vostre acabament significa que en vos ha alcuna persona qui es aquella cosa significada per lo vostre acabament, car acabament significa cosa no avent defalliment avent acabament, per lo qual acabament es entès que en vos no ha nulla cosa contraria a acabament. On, ja sia que totes .iij. les persones divines sien acabades, per tot assò no román que segons propri significat no sia acabament significant persona en altra manera segons la qual manera no la significa per aquella manera la vostra simplicitat ni la vostra gloria. On, com la paraula dome no sia tan digna de tractar aquests significats com lenteniment, per assò es necessaria cosa a home que sendrès a aquest tractament avent sà e bo enteniment.[2]

25. *Ah Senyor qui revelats e demostrats totes aquelles coses qui en plaer vos venen!* Enaxí com los cinc senys corporals han diverses officis en home, enaxí los .v. senys espirituals an en home diverses officis, e per la diversitat

1. E,B, es significant.—2. B, san e bon: J, sa e bon.

qui es en los senys corporals e en los senys espirituals, reeb hom diverses significats sensualment e entellectualment. ✠ 26. Car enaxí com ulls corporals tracten de forma e de color, e lodorar[1] tracta dodors, e loyr de vous e de brugits, el gustar de sabors, el tocar de dur e de moll e daspre e de lis, enaxí, *Sènyer,* una cosa fa en home cogitacio e altra cosa fa en home apercebiment e altra cosa fa consciencia e altra cosa fa subtilea e altra cosa fa coratgía en home; e tots aquests officis son diverses la un del autre per so car los senys no son los uns los autres. ✠ 27. On, com los senys corporals els espirituals, *Sènyer,* no sien la un lautre, per assò cové que les .iij. persones qui son en la vostra substancia sien significades als nostres senys esperituals per vertuts essencials entellectuals, car menys de vertuts nons poríen esser significades les persones. On, ja sia so que les vostres vertuts sien en vos una cosa e la una vertut sia lautra e so que cascuna vertut es en vos substancia e tot so qui en vos es[2] es una substancia, per tot assó no román que nosaltres segons relacio de nosaltres no ajam conexensa en vostra substancia de vertuts, les quals vertuts son segons vos vostra substancia e segons nosaltres vertuts,[3] per tal que apercebam per lurs significats la vostra unitat e la vostra trinitat la qual no poríem apercebre menys de vertuts.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui honrats e amats tots aquells qui son contemplants[4] en los vostres honraments!* Enaxí com les vostres vertuts segons nosaltres no son demostrades a home esser la una lautra, enaxí cada persona ha ses vertuts propries qui signifiquen a nosaltres aquella presona *(sic)* quils es propria cosa a significar;[5] car les unes vertuts son significans paternitat, les altres son significants filiacio, les altres son significants processio; e tots aquests signifi-

1. J, e lodorat.—2. E,B. qui es en uos.— 3. B, les quals qualitats son vostra substancia e son segons nosaltres qualitats.—4. B, amans.— 5. A,J, a significar segons nosaltres.

cats se fan, *Sènyer*, per so que nosaltres ajam conexensa de la paternitat e la filiacio e la processio qui son una substancia divina. ✠ 29. Mas, car lenteniment humà es rebavat e engruxat per les coses sensuals en les quals tracta més que en les entellectuals, per assò, *Sènyer*, los homens nescis no saben apercebre en les vostres vertuts los significats de les .iij. persones divines, los quals significats no poden reebre per lempatxament e la flebetat [1] de lur enteniment: car enaxí com los ulls corporals son febles a recebre tota la resplandor del sol adoncs com guarden la roda del sol, enaxí lenteniment del home peccador rebavat e empatxat en les coses sensuals innora que no pot reebre los significats que les vostres vertuts entellectuals essencials signifiquen de la vostra trinitat. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès sesforsa, *Sènyer*, aitant com pot de totes ses forces com vos fassa gracies e mercès com vos li avets dada gracia que ell ha aúda conexensa de la vostra trinitat la qual es provada e demostrada per raons veres e per raons necessaries provades per significats de vertuts entellectuals sensuals, la qual sancta trinitat pot hom apercebre per gracia vostra siguent los significats que les vostres vertuts donen de les .iij. persones divines en la vostra substancia divina.

1. B, febletat: J, flebletat,

¶ CAP. 180. *Com hom aperceb e entén per significats de vertuts entellectuals e essencials per raons necessaries,*[1] *que*[2] *les tres persones divines son una substancia divina tan solament.*

DEUS *misericordiós pare e senyor de tots bens!* Enaxí com totes les vostres vertuts signifiquen en la vostra gloriosa substancia tres persones, enaxí, *Sènyer,* totes les vostres vertuts signifiquen a home que totes .iij. les persones son una substancia simple divina. On, la nostra anima aperceb aquests significats per so car totes les vostres vertuts son una cosa en vos; mas quant a nosaltres son demostrades moltes vertuts, lo qual demostrament es fet a la nostra anima per tal que per vertuts apercebam les .iij. persones esser una substancia. ⁂ 2. Car en quant nos avem, *Sènyer,* conexensa e apercebiment que en vos ha vertuts, segons esguardament nostre apercebem que en vostra substancia ha trinitat de persones, e apercebem que les persones son una substancia, e apercebem que totes les vertuts son aquella cosa que es en vos substancia e persones. ⁂ 3. Si les .iij. persones divines, *Sènyer,* no fossen en vos una substancia, ja les vertuts nons daríen aital significat de les persones com nos donen.[3] Mas en tal manera les vertuts signifiquen en la vostra substancia les persones, que per fina forsa de raó necessaria entén nostre

1. E, B, per significats de qualitats entellectuals essencials e per raons necessaries,—2. B, per.—3. B, com donen.

enteniment que totes .iij. les persones[1] no son sino una substancia tan solament.

4. *Oh Senyor espiritual, inmortal, poderós sobre tots nos altres!* Entenent e apercebent que cascuna de les vertuts es laltra vertut en vos, apercebem e entenem que les tres persones son una substancia. On, com la mia anima, *Sènyer*, es contemplant en la vostra infinitat, adoncs aperceb segons lonrament e segons la noble natura de vostra infinitat, que ella es vertut infinida, eternal infinidament, viva infinidament, poderosa infinidament, savia infinidament, amable infinidament, simple infinidament, gloriosa infinidament, acabada infinidament. ✠ 5. Com la vostra granea infinida sia, *Sènyer,* cascuna[2] de les vertuts qui son altres della segons nosaltres, mas no segons vos, per assò es significat a nosaltres que una substancia es en esser,[3] la qual substancia es infinida, viva, eternal, poderosa, savia, amable, simple, gloriosa, acabada. Car si aital substancia no era en esser, la vostra infinitat no poría esser eternal ni viva ni poderosa ni savia ni amable ni simple ni gloriosa ni acabada infinidament, ans sería cosa termenada. ✠ 6. On, com la vostra granea, *Sènyer,* no pogués esser infinida vertut si no era una cosa ab les vertuts damun dites e com ja sia[4] provat que vos sots granea infinida, per assò prova s que es alcuna substancia en esser en la qual son una cosa totes les vertuts damunt dites. On, per assó car[5] es provat que totes les vertuts son una cosa, so es una substancia, es significat e provat que les .iij. persones divines significades per les vertuts en la substancia son una substancia; car si les persones no eren una substancia, les vertuts no seríen la una lautra en vos, e si no era la una lautra en vostra substancia, no seríets vos infinit ni eternal ni acabat en les altres vertuts. On, com vos siats acabat en totes coses, es significat

1. B, per totes iij parts.—2. B, quascuna.—3. B, es esser.—4. E,B, sia ja.—5. E, com: B, con.

que les .iij. persones son una substancia acabada en totes coses.

7. *Vertuós Senyor sobre totes vertuts, gloriós en totes glories!* La vostra vida divina significa segons sa gran noblea e son gran honrament,[1] que es vida infinida e vida eternal e vida poderosa e vida savia e vida amable e vida simple e vida gloriosa e vida acabada; car si totes aquestes coses, *Sènyer,* no era la vostra vida, no sería digna cosa que fos vida divina, car a vida divinal pertanyen totes aquestes[2] coses. ✠ 8. On, com la vostra vida, *Sènyer,* sia una cosa ab totes les vertuts damundites, covése de necessitat que sia en esser una substancia en la qual la vida sia totes les vertuts e totes les vertuts sien la vida, la qual substancia sots vos qui sots una essencia, en la qual essencia es vida infinida, eternal, poderosa, savia, amable, simple, gloriosa, acabada, la qual vida es vida de totes vides e gloria de totes glories. ✠ 9. On, com la vostra vida sia, *Sènyer,* significant e demostrant en la vostra substancia persona, e la vostra vida sia en la vostra substancia totes les vostres vertuts, es significat e provat que les .iij.[3] persones significades per les .iij. vertuts[4] son unides en una substancia; car si les .iij. persones no eren una substancia e era cascuna substancia per sí menys de lautra e no era la una deitat ab lautra,[5] seríen .iij. deus, e si eren .iij. deus les vertuts no significaríen les persones en aquella manera que les signifiquen ni no sería negú dels .iij. deus qui agués les vertuts axí acabades en sí com son acabades en una substancia divina; car impossíbol cosa es que sien ensems .iij. deus que la un[6] no sia lautre e que sien en esser infinit ni eternal ni acabat.

10. *Ah Sènyer Deus qui sots remembrament e amor e esperansa dels vostres amadors!* Segons la alta noblea e la gran

1. B, segons la gran noblea e son gran honorament.—2. E,B,J, estes, —3. J, que totes les tres.—4. E,B, per les qualitats.—5. E, e ab lautra no era .j.ª deitat: B, no era ab laltra una deitat.—6. B, la u *(passim).*

sanctetat[1] de la vostra eternitat, es significat e demostrat que la vostra eternitat es cosa avent natura de infinitat e de vida e de poder e de saviea e damor e de simplicitat e de gloria e dacabament; car si aital natura, *Sènyer,* no avía, la vostra durabletat e eternitat no sería digna cosa de esser durant eternalment. ✠ 11. On, con la vostra eternitat, *Sènyer,* sia totes estes vertuts damundites e les vertuts sien la vostra eternitat, es significat que de necessaria cosa es que sia alcuna substancia en esser per tal que la eternitat pusca esser una cosa en la substancia ab totes les vertuts damundites, les quals vertuts no poríen esser una cosa ab la eternitat si no era en esser substancia qui fos eternal, infinida, viva, poderosa, savia, amable, simple, gloriosa, acabada. ✠ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car per so car totes les vostres vertuts son una cosa en la vostra substancia, es significat que les .iij. persones divines son una subtancia; car si les .iij. persones eren .iij. substancies e que no sunissen en esser una substancia, sería significat que les vertuts no seríen la una lautra en una substancia. On, com la una sia lautra en una substancia, es provat per ests propris significats entellectuals que les .iij. persones son unides en una[2] essencia divina.

13. *Honrat Senyor, acabat en tots bens!* Lo vostre poder divinal significa en sí tanta de noblea e donrament segons sa dignitat, que es poder avent infinitat e vida e eternitat e saviea e amor e simplicitat e gloria e acabament; car si neguna daquestes coses, *Sènyer,* ne defallía, no sería poder divinal, car defalliment auría en sí; e poder divinal no es cosa on caya[3] null defalliment. ✠ 14. On, com totes estes vertuts damundites, *Sènyer,* sien lo vostre poder el vostre poder sia totes les vertuts, per assò es significat que les .iij. persones divines son una substancia tan solament. ✠ 15. Car si les .iij. persones no soníen, *Sènyer,* en esser

1. E, sentetat: B, sanctítat.—2. E,B, en esser una.—3. J, tanya.

una substancia, lo vostre poder ni les vostres vertuts no seríen una cosa ni no seríen unides en una substancia; e pus no fossen les vertuts la una lautra, no seríen significades les persones en la vostra substancia en aquella manera ni ab aquells significats en que son significades.

16. *Remembrable Senyor de les nostres cuites e de les nostres necessitats!* Com [1] la mia anima es contemplant en la vostra saviea, adoncs la vostra saviea, *Sènyer,* significa en sí metexa tanta de excellencia e de noblea per la qual es significat que la vostra saviea es substancia savia infinidament e vivablement e eternalment e poderosament e amablement e simplement e gloriosament e acabadament. ✠ 17. On, per aquest significat, *Sènyer,* que fa la vostra saviea de sí metexa, es significat que la vostra saviea e les vostres vertuts son totes una cosa, enaxí que la vostra saviea es totes les vostres vertuts e totes les vostres vertuts son la vostra saviea; car si totes les vertuts no eren una cosa en vos, no seríen vertuts acabades; e pus agués defalliment en elles, la vostra substancia covenría que fos defallent. ✠ 18. On, com les vostres vertuts sien, *Sènyer,* acabades e la vostra substancia sia acabada, covése que les vertuts e la substancia sien una cosa; e si les vertuts [2] e la substancia son una cosa, covése les .iij. persones que sien [3] una substancia; car si les .iij. persones no eren una substancia, sería significat que les vertuts no fossen les unes les altres en la autra [4] substancia. On, com sia provat que les vertuts son la una lautra en substancia, es provat e significat que les .iij. persones son una substancia.

19. *Excellent Senyor lo qual es vertuós, amorós!* La amor amorosa [5] misericordiosa qui es en vos dona significat de sí metexa de tan gran acabament e honrament, que significat es al nostre enteniment que la vostra amor es subs-

1. E, cor.—2, B, cor qualitats.—3. E, coue que les .iij. persones sien: B, cove que les iij parts sien: J, covense que les tres persones que sien.—4. la vostra (?).—5. E, B, M, amorosa amor.

tancia amable infinidament e vivablement e eternalment e poderosament e saviament e simplement e gloriosament e acabadament. ✠ 20. On, com la vostra amor e les vostres vertuts, *Sènyer,* sien una cosa en substancia, es significat que la amor es totes les vostres vertuts e totes les vostres vertuts son tota la vostra amor; car si enaxí no era, ni les vostres vertuts poríen esser acabades ni la vostra substancia no sería acabada. On, com vos siats acabat en vertuts e en substancia, es significat e provat que tot so qui es en vos vertut ni vertuts ni substancia,[1] son una essencia.[2] ✠ 21. On, per aquesta una unitat qui es, *Sènyer,* en totes les vertuts e la substancia, es significat e demostrat que les .iij. persones significades en la vostra substancia per vertuts entellectuals essencials son totes .iij. unides en esser una substancia; car si assò no era enaxí, impossíbol cosa sería que les vostres vertuts significassen les persones en aquella manera segons la qual les signifiquen en la vostra substancia.[3]

22. *Misericordiós Senyor del qual prenen conort e confort los homens de sancta vida!* Com la mia anima contempla en la vostra simple natura, adoncs es, *Sènyer,* significat tant donrament e tanta de vertut a la vostra simplicitat, que ella es demostra[4] a la mia conexensa que es simplicitat infinida, eternal, viva, poderosa, savia, amable, gloriosa, acabada. ✠ 23. On, com la vostra simple natura, *Sènyer,* sia totes estes vertuts damundites e totes les vertuts sien vostra simplicitat, es significat que alcún sobject sia en esser en lo qual les vertuts sien les unes les altres, lo qual sobject, *Sènyer,* es la vostra substancia qui es una cosa avent simplicitat e infinitat e eternitat e vida e poder e saviea e benignitat e gloria e acabament. ✠ 24. Com la vostra simple natura sia una cosa ab totes vostres vertuts enaxí que la una vertut es lautra en substancia, significat

1. B, ni una substancia.—2. B, esseencia.—3. J, substancia gloriosa. —4. E,B, es demostrada.

es, *Sènyer,* que les .iij. persones significades per les vertuts son una substancia divina; car si nou eren, ja les vertuts per les quals son significades no poríen esser les unes les altres en una substancia.

25. *Reclamat Senyor per tots los pobles!* La gloria qui es en vos, aquella es significant a la nostra anima tanta de vertut e tanta de noblea de la vostra gloria, que la nostra anima aperceb que la vostra gloria es infinida, eternal, vivent, poderosa, savia, amable, simple, acabadada sobre tots acabaments. ❧ 26. On, com lo nostre enteniment, *Sènyer,* aperceba la vostra gloria en totes estes vertuts, aperceb que la vostra gloria es totes estes vertuts e totes estes vertuts son vostra gloria; car si totes les vertuts no eren la una lautra, no sería significat que la vostra gloria fos gloria infinida, eternal, avent les altres vertuts. ❧ 27. E per assò,[1] *Sènyer,* com la vostra gloria es una ab totes les vostres vertuts, cové que totes les vertuts sien una substancia tota gloriosa, infinida, eternal, poderosa, savia, amorosa, simple, acabada; car sens aital substancia les vertuts no poríen esser la una lautra. On, com les vertuts son la una lautra en substancia, per assò, *Sènyer,* signifiquen que les vostres .iij. persones qui no son la una lautra, son una substancia; car si no eren una substancia divina, no seríen significades en la substancia en aquella manera que les vertuts la signifiquen en la substancia divina.

28. *Faedor Senyor de tots bens en lo qual no ha culpa ni tort!* Lo vostre acabament dona de sí metex tan acabat significat al nostre enteniment, que aperceb lo vostre honrat acabament en esser infinit, eternal, vivent, poderós, savi, amorós, simple, gloriós; car si axí no era, *Sènyer,* lo vostre acabament no sería demostrat que fos acabat. ❧ 29. On, per assò, *Sènyer,* lo nostre enteniment aperceb que lo vostre acabament es una cosa ab la vostra infinitat

1. E,B, e per so.

e ab la vostra eternitat e ab totes les altres vertuts, e totes les altres vertuts son una cosa ab lo vostre acabament; car si axí no era, sería significat que no fos en esser substancia que fos en sí metexa acabada en infinitat ni en eternitat ni en vida ni en poder ni en saviea ni en amor ni en simplicitat ni en gloria. ✠ 30. On, com sia cosa provada, *Sènyer*, que la vostra substancia es en esser, la qual es substancia on son totes estes vertuts damundites, per assò es significat que les .iij. persones damundites son una substancia, lo qual significat es entellectualment entès per los significats de les vertuts, los quals significats donen de les vostres .iij. persones en la vostra substancia demostracio entellectual. On, enaxí, *Sènyer*, com les vertuts donen significat que la vostra substancia es en .iij. persones, enaxí donen significat en les vostres .iij. persones que son tan solament una excellent substancia divina.

¶ CAP. 181. *Com hom aperceb e entén per significats entellectuals demostrats en les vertuts de Deu e en les sues propietats e en la sua substancia, que les tres persones divines an egual vertut e egual bonea e egual acabament.*

AH *Jhesu Christ Senyor en lo qual es tota nostra salut e tota nostra benediccio!* Com ajam provat que la vostra gloriosa substancia divina sia en .iij. persones, covinent cosa es, *Sènyer*, que enserquem si les .iij. persones son eguals en vertut ni si son eguals en bonea ni si an acabament, lo qual ensercament covè esser fet en-

tellectualment fora les sensualitats. ✠ 2. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car aquest ensercament aital cové esser fet ab .iij. coses, les quals .iij. coses son les vostres vertuts essencials e les vostres .iij. propietats, so es a saber, paternitat e filiacio e processio, e la tersa[1] cosa ab que ensercam egualtat de vostres persones es la vostra substancia. On, enaxí com ensercam ab estes .iij. coses, enaxí ensercam sobre tres coses, so es a saber, egualtat de vertut e de bonea e de acabament en les .iij. persones. ✠ 3. Com lo ensercament que nos fem de la egualtat de vostres persones sia, *Sènyer,* en les vostres vertuts e en les vostres proprietats e en la vostra substancia, necessaria cosa ns es[2] que seguescam e que reebam los significats de les vostres vertuts e de les vostres proprietats e de la vostra substancia; car siguent e reebent los significats que les vostres vertuts e proprietats e substancia donen de la egualtat de vostres persones, apercebem nosaltres la egualtat qui es en vostres persones en vertut e en bonea e en acabament.

4. *Amable Senyor per lo qual languex mon cors e mon cor senamora!* Com la mia anima contempla en la paternitat divina, aperceb que propria cosa es a la paternitat que sia cosa vivent, inmortal, eternal, infinida, poderosa, savia, amable, simple, gloriosa, acabada. On, com totes estes vertuts sien propria cosa a la vostra paternitat, es significat, *Sènyer,* que la vostra paternitat es cosa acabada sens null defalliment en vertut e en bonea e en acabament, lo qual compliment no sería en vostra paternitat si neguna destes vertuts no eren acabades ab vostra paternitat. ✠ 5. Com la filiacio qui es en vos, *Sènyer,* sia filiacio a qui es propria cosa e cosa essencial que sia filiacio infinida e eternal e tota poderosa e savia e amable e simple e gloriosa e acabada, es significat que no ha en sí negún[3] defalliment de vertut ni de bonea ni dacabament; car pus la

1. E, altra (?).— 2. B, necessaria cosa es.— 3. E, nul: B, null.

filiacio[1] aja proprietat daver totes estes vertuts axí egualment com la paternitat, per assò es significat que la paternitat e la filiacio son eguals[2] en vertut e en bonea e en acabament. ✠ 6. *Vertuós Senyor!* Com sia propria cosa a la processio qui es en vos infinitat e eternitat e tot poder e saber[3] e tota benignitat e tota simplicitat e tota gloria e tot acabament, per assò, *Sènyer*, es significat que tota egual vertut e bonea e acabament es aquella qui es en la vostra processio ab la vostra paternitat e filiacio; car pus que a la natura de la processio es axí propia cosa totes estes vertuts com a la natura de la paternitat e de la filiacio, demostrat e significat es que totes .iij. les persones an egualtat en vertut e en bonea e en acabament.

7. *Vertader Senyor, savi, dreturer en totes coses!* Tant es gran acostament e ajustament e conveniment en les .iij. persones, que tota quanta vertut ni bonea ni acabament ha la una[4] persona an les dues, e tota quanta vertut ni bonea ni acabament an les dues persones ha la una persona. On, cada persona, *Sènyer,* ha per sí metexa tota vertut e tota bonea e tot acabament, e neguna persona no es pus acabada en sí metexa que les altres, ni neguna de les persones no auría en sí nulla vertut ni nulla bonea ni null acabament si en lautra avía null defalliment. ✠ 8. Si tant sera, *Sènyer,* que alcuna de les persones agués en sí metexa pus acabada infinitat o eternitat o poder o alcuna altra vertut, fora significat que la una persona fos pus noble que lautra; mas car totes les vertuts son acabades e son la una lautra e son una substancia, per assò les proprietats de la substancia no poden esser en major noblea la una que lautra, e pus les proprietats no han major noblea la una que lautra, nos an,[5] *Sènyer,* les persones qui son lurs[6] proprietats, so es[7] paternitat e filiacio e processio qui son persones.

1. B, afiliacio.—2. E, son causes eguals: B, son coses eguals.—3. B, e tot saber.—4. J, la primera.—5. E, nossan: J, no lan.—6. E,B, les.—7. E, so es assaber: B, so es a saber.

✠ 9. On, beneites sien vostres .iij. persones, *Sènyer:* car tota aquella vertut e aquella bonea e aquell acabament que les vostres vertuts signifiquen a la paternitat, signifiquen a la filiacio e a la processio; e tota aquella vertut e bonea e acabament que les vostres vertuts signifiquen a la filiacio, signifiquen a la paternitat e a la processio; e tota aquella vertut ni bonea ni acabament que les vostres vertuts signifiquen a la vostra processio, signifiquen a la paternitat e a la filiacio; e per assò es significat al nostre enteniment que totes les .iij. persones an egual vertut e egual bonea e egual acabament.

10. *Misericordiós Senyor en lo qual se confíen tots peccadors!* Com la proprietat de la persona del Pare sia significada per infinitat e poder e simplicitat, e com la proprietat de la persona del Fill sia significada ab vida e saviea[1] e gloria, e com la proprietat de la persona del Sant Espirit sia significada ab eternitat e amor e acabament, per assò, *Sènyer,* es significat e demostrat que cada[2] persona ha ses vertuts propries[3] qui signifiquen lur proprietat per tal que nosaltres ajam apercebiment e conexensa de les proprietats e de les persones qui son en la vostra substancia. ✠ 11. *Graciós Senyor!* Ja sia so que cascuna de les .iij. persones ajen vertuts propries qui signifiquen a nosaltres lurs proprietats, per tot assò nos seguex que neguna de les vertuts sia pus apropriada ni pus acostada a la una persona que a lautra, car cascuna de les vertuts son egualment una cosa ab cascuna de les persones; car en la vostra substancia, *Sènyer*, les vertuts son la una lautra ja sia so que les .iij. persones no sien la una lautra. On, per so com les vertuts no son segons veritat neguna diversa de les altres, per assò son totes una cosa en substancia; mas per tal que pusquen en la substancia significar a nosaltres persones, son segons nosaltres mills significant les unes vertuts la

1. A,J, e ab sauiea.—2. J, tota.—3. A,J, manca aquest mot.

una persona que lautra per tal que ajam conexensa de cada persona. ❧ 12. En quant vos, *Sènyer,* les vertuts qui signifiquen la persona del Pare a nosaltres, aitam bé[1] son una cosa ab la persona del Fill e del Sant Espirit com son ab la persona del Pare; e les vertuts qui signifiquen a nos altres la persona del Fill, aitam bé son una cosa ab la persona del Pare e del Sant Espirit com son ab la persona del Fill; e les vertuts qui signifiquen a nosaltres la persona del Sant Espirit, aitam bé son una cosa ab la persona del Pare e del Fill com son ab la persona del Sant Espirit. On, la unitat de les vertuts tota es una ab les persones; mas car les vertuts no son la una lautra segons nos autres, per assò, *Sènyer,* ha cada persona ses vertuts per les quals es significada cascuna persona a nosaltres; e car totes les vertuts son segons vos una cosa, per assò totes ensems les vertuts donen egual significat de vertut e de bonea e dacabament en les persones.

13. *Senyor amat, Senyor temut, Senyor volgut!* Vos sabets que la proprietat del Pare es paternitat e la proprietat del Fill es filiacio e la proprietat del Sant Espirit es processio. On, aitanta de vertut e de bonea e dacabament com la paternitat, *Sènyer,* significa de sí metexa, aitanta ne significa en la filiacio e en la processio; e aitanta de vertut e de bonea e de acabament com filiacio significa de sí metexa, aitanta sens més e sens menys ne significa a la paternitat e a la processio; e aitanta de vertut e de bonea e dacabament com processio significa de sí metexa, aitanta ne significa a la paternitat e a la filiacio. ❧ 14. Car, *Sènyer,* si no fos al Fill propria cosa filiacio e al Sant Espirit processio, ja al Pare no fora propria cosa paternitat; e si no fos al Pare propria cosa paternitat, ja no fora propria cosa al Fill filiacio ni al Sant Espirit processio; ne si no fos al Sant Espirit propria cosa processio, no fora[2] al Pare

1. B, aytambe *(passim).*— 2. B, ja no fora.

propria cosa paternitat ni al Fill filiacio, car neguna de les persones no pogra aver re en sí metexa sens[1] la proprietat de lautra, e assò, *Sènyer,* per so car totes .iij. son una substancia divina, la qual substancia no poría esser en esser sens que no fos en ella paternitat[2] e filiacio e processio. ꝁ 15. Com[3] la persona del Pare, *Sènyer,* no pogués esser sens la proprietat de la persona del Fill e del Sant Espirit, ni cella del Fill sens la propietat del Pare e del Sant Espirit, e cella[4] del Sant Espirit sens la proprietat del Pare e del Fill, per assò es significat que neguna de les .iij. persones no pot aver major vertut ni bonea ni acabament la una que lautra; mas si la una o les dues poguessen esser sens que lautra no fos, enaxí fora significat que en la una persona pogra esser major vertut o major bonea o major acabament que en lautra.[5]

16. *Dreturer Senyor, vertader en totes vostres obres!* Si no era persona de Pare, impossíbol cosa sería que fos persona de Fill, car si no era paternitat no poría esser filiacio e si no era filiacio no poría esser persona de Fill; e si no era persona de Sant Espirit no sería processio, e si no era processio no sería persona de Sant Espirit, e si no era persona de Sant Espirit no sería qui reebés processio de la persona del Pare e del Fill, e si no era reebuda processio de la persona del Pare e del Fill no poríen esser lo Pare nil Fill, car la propietat del Pare e del Fill es que reeba lo Sant Espirit processio dells. ꝁ 17. On, com assò sia veritat, *Sènyer,* que la persona del Fill no poría esser en esser sens la persona del Pare e del Sant Espirit, per assò es significat e apercebut que lo Fill es de egual vertut e de egual bonea e de egual acabament ab la persona de Pare; car si no hu era, ol Pare ol Sant Espirit[6] puríen

1. A,J, segons.—2. A,J, en la paternitat.—3. B, on con: M, *Quia.*—4. E,B, ni cela.—6. B, que en la una persona poguera esser major vertut e major bonea e major acabament que en laltra.—6. E,B, el pare el sant espirit.

esser menys del Fill ol Fill[1] poría esser menys del Pare e del Sant Espirit. ✠ 18. On, beneit siats vos, *Sènyer Deus:* car axí com al Fill es propria cosa que sia vertuós e bo e acabat per raó de la filiacio, enaxí es al Fill[2] propria cosa que sia bo e vertuós e acabat per raó de la paternitat del Pare e de la processio del Sant Espirit: car enaxí com anima dome[3] es egualment vertuosa e bona e acabada per membrar com per entendre e per voler, e per entendre com per membrar e voler, e per voler com per membrar e entendre, enaxí, *Sènyer,* e molt mills encara es la vostra substancia divina egualment vertuosa e bona e acabada per paternitat e filiacio e processio.

19. *Oh vos, Sènyer, qui endressats los bonahuirats com venguen en gloria!* Si no era Pare e Fill no poría esser Sant Espirit, car Sant Espirit no es altra cosa sino processio ixent del Pare e del Fill. On, si no era paternitat ne filiacio no poría esser processio, car no sería don exís. ✠ 20. On, enaxí, *Sènyer,* com processio no es altra cosa sino eximent de paternitat e de filiacio, enaxí paternitat no es altra cosa sino engenrant[4] filiacio e donant processio, nil Fill no es altra cosa sino reebent jeneracio de la paternitat e donant processio; e per assò es significat que totes les proprietats an egual vertut e egual bonea e egual acabament. ✠ 21. En so, *Sènyer,* que en la paternitat ni en la filiacio ni en la processio no ha cantitat[5] ni temps, enans es tot so qui es en[6] totes .iij. les proprietats infinitat e eternitat e sanctetat, per assò es significat que neguna de les proprietats no es pus noble ne mellor la una que lautra; car si la una era mellor que lautra, covenrías per fina forsa que en les .iij. proprietats agués denantament de temps e de quantitat, car sens aquestes vertuts nulla cosa no pot esser entesa mellor que autra.

22. *Oh vos qui sots lo mellor el pus noble Senyor qui esser*

1. B, el Fill.—2, A,J, pare.—3. A,J, dome iust.—4. B, en engenrrant.—5. B, qualitat.—6, A,J, entre.

pusca! En la vostra gloriosa substancia, *Sènyer,* es significat que ha egual vertut e egual bonea e egual acabament ab les vostres vertuts e ab les vostres proprietats; car la substancia e les vertuts e les proprietats se demostren es signifiquen eguals en tota noblea e en tota excellencia. ✠ 23. On, com la vostra gloriosa substancia, *Sènyer,* e les vostres glorioses vertuts e les vostres glorioses proprietats se demostren eguals en vertut[1] e en bonea e en acabament, per assò es significat al vostre servidor e a tots aquells qui en grat vos servexen, que totes les .iij. persones son eguals en gloria e en honrament e en tots bens. ✠ 24. Si no fos, *Sènyer,* en esser la vostra vertuosa substancia, no foren vertuts ne proprietats, car les vertuts no agren en[2] que fossen la una lautra ni les propietats no agren en que sunissen e fossen una deitat ni la substancia si no fos en esser no fora so que nos apellam en vos vertuts; e si no fossen en esser vostres .iij. proprietats, la substancia no fora, e car neguna destes coses, *Sènyer,* no pogra esser menys de lautra, per assò es significat que totes .iij. les persones son eguals en tots acabaments; beneytes sien elles e beneita sia lur egualtat.

25. *Ah Senyor poderós sobre totes forces, gloriós en totes glories!* La vostra substancia aitán vertuosa e aytán bona e aitán acabada es en sí metexa per una vertut com per moltes, e aitán noble es per moltes vertuts com per una; e assó es per so car totes les vertuts son en ella una cosa, enaxí que la una vertut es aquella cosa que es totes les vertuts e totes les vertuts son aquella cosa qui es en vos vertut. ✠ 26. *Honrat Senyor!* La vostra substancia aitán vertuosa e aitán bona e aitán acabada es en sí per la una proprietat com per les dues ni les .iij. e aitán acabada es per les dues com per la una ni les .iij. e aitán acabada es per les .iij. com per les dues ni la una,[3] e assò es, *Sènyer,* per

1. A, uertuts.—2. B, on.—3. B, ni les iij: J, ni les 3.

so car la substancia es acabada per cascuna de les proprietats e per totes les proprietats, per so car son acabament no poría esser sino per cascuna de les proprietats e per la unió de les .iij. proprietats en la substancia. ✠ 27. En egual noblea es, *Sènyer*, la substancia per sa unitat una[1] de essencia com es per la trinitat de persones, e en egual bonea es per les persones com es per sa unitat; e les persones en egual bonea son per elles metexes com per la substancia, e en egual bonea son per la substancia com son per la trinitat; e per assò es significat que totes les .iij. persones an egual vertut e egual bonea e egual acabament.

28. *Misericordiós Senyor ple de dousor e de pietat!* Com la egualtat qui es en les vostres[2] persones ajam nos enserçada ab significats e ab enserçament entellectual, e nos, *Sènyer*, per gracia e per ajuda vostra ajam atrobat que les vostres persones agen[3] egual vertut e egual bonea e egual acabament, es doncs raó que nosaltres egualment adorem e amem e fassam reverencia e honor e laor a totes .iij. les persones. ✠ 29. Com los infeels, *Sènyer*, sapien que nos vos adorem e cream la vostra sancta trinitat, per assò ells enserquem la egualtat de vostres persones sensualment e segons cors de natura creada; e per assò no poden atrobar egualtat en les persones, e per la egualtat que no troben menyscreen en la trinitat.[4] Mas si ells, *Sènyer*, enserçaven entellectualment e segons natura increada e que reebessen los significats de vostres vertuts e de vostres proprietats e de vostra substancia, adoncs apercebríen que totes .iij. les persones son eguals en vertut e en bonea e en acabament. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès *Sènyer*, entra molt temorosament e molt perillosament en lenserçament de vostra sancta trinitat e de vostra sancta unitat; mas vos, *Sènyer*, per so car ell se mès en lenserçament perillós[5] confiant en la vostra ajuda e ab entencio de

1. B, per la una unitat.—2. B,J, qui en les vostres.—3. E,B, an.—4. B, meynscreen la trinitat.—5. A,J, per uos.

loar e beneyr vos, per assò ha plagut a vos que molt alegre e pagat e molt ferm e catòlic en la sancta fe romana mavets salvat e guardat e deslliurat del ensercament perillós del qual som venguts a fi e a acabament per la gracia e la benediccio de nostre Senyor Deus.

¶ CAP. 182. *Com hom aperceb e entén en los signicats entellectuals de les vertuts essencials qui son en Deu, quals son les obres de Deus nostre Senyor.*[1]

DEUS *gran, maravellós!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e laor e benediccio: car enaxí com les vostres vertuts donen significat que la persona del Pare es una e la persona del Fill es altra e la persona del Sant Espirit es altra e la una no es laltra, [2] enaxí les vostres vertuts signifiquen a la nostra anima quals son les vostres obres ni quals son les obres que vos no avets fetes per so car no son dignes que vos les ajats fetes per la gran viltat que es [3] en elles. ❦ 2. Aquells, *Sènyer,* qui son duptosos en alcunes obres si son fetes ni volgudes per vos o per altre, si volen apercebre ni conèxer si son obres vostres o daltre, reeben los significats que les vostres vertuts donen de la vostra bonea; car per aquells significats porán apercebre quals son les vostres obres ni quals son les males obres qui no son dignes que vos les ajats fetes ne volgudes. ❦ 3. Com les qualitats que son, *Sènyer,* en vos a esguardament nostre sien moltes els significats sien molts, per assò covė que nos ne prenam en reebam significacions dalcunes,

1. E, de nostre seyner deus: B, de nostre Senyor Deus: J, de Deus nostre Senyor glorios.—2. E,B, manca aquest incís.—3. E,B, qui son.

car no bastaríem[1] a reebre tots los significats de totes les qualitats; e com la vostra infinitat e eternitat e vida e poder e saviea e amor e simplicitat e bonea e acabament basten a nosaltres a significar les vostres obres, per so[2] nos reebem e ensercam sobre aquests significats destes vertuts tan solament damundites.

4. *Ah Senyor savi, vertuós, graciós, amorós!* En la vostra santa infinitat es significat al nostre enteniment que vos darets a home gloria perdurable que null temps no aurá fi; car la natura e la proprietat de vostra infinitat significa que do a home gloria infinida, car si la gloria dome fos fenida en parays, fora significat que la vostra essencia fos fenida. ✠ 5. On totes aquelles coses e totes aquelles obres qui signifiquen, *Sènyer,* occasió per la qual home sia digne de posseyr gloria sens fi, son significades que son obres vostres qui les avets obrades e fetes e volgudes per tal que home per aquelles aja carrera e manera e endressament com meresca gloria perdurable. ✠ 6. *Honrat Senyor!* Enaxí com les vostres obres son significades per la vostra infinitat, enaxí la finitat qui es en home significa[3] quals son les males obres qui son dome; car tot so que home fa a esguart daver gloria e benenansa en esta present vida finida oblidant la gloria infinida, es, *Sènyer*, peccat, lo qual peccat significa pena infinida en foc perdurable. On, tot so qui es occasió a home com sia digne de perdre gloria infinida e de esser turmentat en pena infinida, es significat que es culpa e peccat, la qual culpa e peccat significa que no es obra vostra ni no es[4] cosa volguda ni amada en la vostra essencia.

7. *Oh vos, Senyor Deus, qui sots esguardament de mos ulls, acabament de tota ma esperansa!* La vostra gloriosa vida significa quals son les vostres obres ni quals no son coses dignes que vos les ajats fetes ni tractades; car propia cosa

1. A,E,B,J, bastarien.—2. E, per ayso: B, per asso.—3. E, significada.—4. B, ni es.

e natural es, *Sènyer,* a la vostra vida que do a home endressament e saviea e conexensa e vida perdurable. On, totes aquelles coses qui son endressament e illuminament com home aya vida perdurable e que no caya en mort perdurable, son significades en vostra vida que son obres vostres tan solament e no daltre. ✠ 8. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra vida; car aquella fa en home totes quantes vertuts ni quants endressaments son en home per tal que home no sia innorable ni desconexent ni culpable, ans aja saviea e manera per la qual vaja viure en la vostra vida en gloria perdurable. On, segons los significats quel nostre enteniment reeb[1] de la vostra vida, son demostrades quals son les vostres obres a aquells quils significats saben reebre. ✠ 9. *Gloriós Senyor!* Totes aquelles coses qui priven en home saviea e conexensa e dretura e misericordia e les altres vertuts e fan home esser fals e malvat e viciós, son, *Sènyer,* significades que son obres que no son fetes ni amades per vos. On, enaxí com vostra vida significa quals son vostres obres, enaxí les obres qui signifiquen mort son significades que no son obres vostres per so car son obres de peccat.

10. *Ah Sènyer ver Deus en lo qual vetlen e trenuiten mes amors e mes cogitacions!* La vostra[2] eternitat, *Sènyer,* dona significat al nostre enteniment quals coses son volgudes ni amades per vos; car la vostra eternitat per raó de son gran acabament fo[3] est mon a esguardament del altre seggle on hom dura perdurablement.[4] ✠ 11. On, la causa final, *Sènyer,* per que vos avets creat home, es per tal que home perdurablement sia loador e conexedor de la vostra auta noblea. On, per assò la vostra eternitat significa quals son les vostres obres ni quals no; car les vostres obres tota hora son significants que home es fet per aver conexensa perdurablement de la vostra sancta eternitat. ✠ 12. On

1. B, reebe.—2. B, E la vostra.—3. J, feu.—4. B, perdurabletat.

enaxí, *Sènyer,* com la vostra obra significa que home do laor e gloria durablement[1] de vostra essencia, enaxí aquelles obres malvades qui donen significat que altra cosa sia més loada e amada que vos, aquelles obres donen significat de sí metexes que no son obres volgudes ni amades per vos. On, per assò es significat que la corrupcio nil desordonament qui es en home, no es la vostra eternitat a aquesta cosa occasió, ans ho es la culpa el peccat qui es en home, per la qual culpa vos lavets punit que sia corrompable e mortal.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sabets sobre tots sabers*[2] *e qui volets sobre tots volers!* Lo vostre poder per raó de son gran acabament significa quals son les vostres obres; car pus vostre poder, *Sènyer,* es acabat poder, significat es que les vostres obres son acabades. On, per assò lo vostre poder significa que vos sots aquell qui avets creat lo mon de no res e que sostenits lo mon en son esser e qui donats esser a quius volets e qui delits quius volets de son esser; e si axí no era, sería significat que vostre poder no fos acabat: on com sia acabat, es significat que aquestes coses damundites son obres vostres. ✠ 14. Alcunes coses son, *Sènyer,* qui donen significat que natura no pusca esser forsada ni costreta ni gitada de son cors per null poder, e alcunes coses son qui donen significat que lo mon sia eternal e que no pusca esser creat lo mon de no re.[3] On, aquestes coses no son de les vostres obres per so car donen fals significat, car nulla cosa qui do en home fals significat no es venguda de vos, ans ho es dome per raó de sa culpa e de son peccat; car tot so qui significa defalliment al vostre poder, es vengut de culpa e de peccat. ✠ 15. Aquelles coses, *Sènyer,* qui son significants que vos no sots poderós de fer injuria ni tort ni culpa ni peccat, son significades que son vostres obres per so car signifiquen veritat del

1. B, perdurablement.—2. E, qui sabets sobre tots sabres: B, qui sabets tots sabers.—3, E, non re.

vostre poder acabat; mas aquelles coses qui son significants falsament que vos sots poderós de fer peccat, son significades que no son coses volgudes ni per vos amades,[1] car vos no fets nulla cosa qui sia significant defalliment al vostre poder. On, per assò los falses significats nulla hora no son fets per vos, mas los vers significats tota ora son obres que per vos avets creades e fetes.

16. *Singular Senyor qui sots occasió e raó de totes nostres benahuirances!* La vostra gran saviea significa quals son les vostres obres ni quals no, car aquelles son, *Sènyer,* obres vostres qui donen significat que vostra saviea aja creades e ordonades saviament totes creatures; mas los desordonaments qui sos caúts en home, aquells donen significacions contraries a la vostra saviea. On, com la vostra saviea no fassa nulla cosa contra sí metexa, per assò nulla cosa qui sia falsa significacio no es volguda ni amada ni desordonada per vostra[2] saviea. ✠ 17. Aquelles coses qui signifiquen, *Sènyer,* que les creatures que vos avets creades ni fetes no sien creades ni fetes saviament,[3] son los significats fets en elles per desordonament delles, lo qual desordonament no es esdevengut en esser per volentat vostra, ans es esdevengut accidentalment per lo desordonament qui es caút en home per culpa e per peccat. ✠ 18. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car lo vostre servidor el vostre loador afferma e confessa e atorga de cor e de boca que totes aquelles significacions qui demostren[4] significant a home acabament en la vostra saviea, son significats obrats e ordonats e volguts per la vostra saviea; e aquelles falces significacions, quals que sien, que donen falsament significacio que vos no ajats en vostres obres acabada saviea, deym, *Sènyer,* e atorgam que no son significacions qui sien volgudes ni amades de vostra saviea, car la vostra saviea no fa neguna cosa qui do della falsa significacio.

1. E,B, ni amades per uos.—2. E,B. per la uostra.—3, J, falsament. —4. E, demostrent.

19. *Sanctificat Senyor, noble sobre tots honraments!* La vostra gloriosa amor dona significacio de totes aquelles obres qui son per vos creades ni obrades, car la vostra amor, *Sènyer,* no ama sino cosa noble vertadera vertuosa ordonada nedea de peccat. On, tot so on estes coses sien en axí, son significades que son obres vostres; car nulla cosa on aquestes coses no sien segons que damunt es dit,[1] no son dignes que vos les amets. ✻ 20. *Amorós Senyor!* Aquelles significacions qui signifiquen falsament que vos siats amador de peccats ni de culpes ni de defalliments, aquelles signifiquen que no son coses qui sien volgudes en vostre voler, car no son dignes de esser amades; car la vostra amor, *Sènyer,* no significa a sí metexa so qui no es en ella, e per assò es significat que les falces significacions sien caúdes en home per son peccat e son desordonament. ✻ 21. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car qui vol apercebre quals son les vostres obres, reeba los vers significats que vostra amor significa, car tot so que vostra amor significa son veres significacions, les quals son, en les creatures, obres vostres; e nulla falsa significacio no pot esser amada per vostre amor per so car es en falsetat, e tot so qui no es amat en vostra amor es cosa qui accidentalment es venguda per culpa de peccat.

22. *Reclamat Senyor per tots los pobles!* La vostra simple natura significa al nostre[2] enteniment quals son les vostres obres ni quals no, car la vostra simplicitat, *Sènyer,* significa que vos no sots en substancia ni en obres cosa movable ni alterable ni camiable, enans sots cosa ferma durable[3] sens nulla alteracio. ✻ 23. Home, *Sènyer,* es significat que es creat e fet per vostra simple natura; car si vos fossets cosa alterant e camiable, no forets digne que fossets creador. On, los defalliments qui son caúts en home los quals falsament signifiquen que la vostra volentat es alte-

1. B, segons damunt es dit.—2. E,B, a nostre.—3. B, dura.

rant e que la vostra substancia no sia cosa simple per so car deym que en ella ha tres persones, aquells fals[1] significats, *Sènyer,* significquen de sí meteis[2] que no son significats que vos amets ne vullats, enans son caúts en home per la culpa el peccat dome qui falsament e mintén es caút en home. ✠ 24. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com cors es cosa subjecta a colors diverses a reebre, enaxí home es sobject a reebre vers significats de les obres que vos avets creades ni fetes. On, lo rebeyment[3] e la significacio, *Sènyer,* es de les vostres obres, mas los falses significats a qui home es sobject a reebre e a significar, aquells deym nos que no son venguts de vos ni son reebuts en home per vos, ans ho son accidentalment per obra de peccat desordonada per culpa.

25. *Eternal Senyor sens fi e sens comensament!* La vostra excellent bonea significa quals son vostres obres ni quals no; car com sia raonable cosa que les bones obres venguen de acabada bonea, es significat que tot bé es esdevengut[4] e vé del subirá bé. On, so, *Sènyer,* qui no es bo, no pot venir de cosa on acabada bonea ha, car si ho faya sería bé axí com los bens qui venen della; e per so es significat que la cosa mala e viciosa no vé de bonea, ans vé de cosa on ha defalliment[5] de bonea. ✠ 26. Peccat e colpa e defalliment e desordonament, *Sènyer,* es significat que vé daltra cosa qui no es la vostra bonea, car si venía de vostra bonea no sería contrastant a ella ni no sería en ella natura en que es peccat[6] e culpa e defalliment e desordonament, enans seríen totes estes coses coses vertuoses e coses endressades e coses privades de peccat e de culpa. ✠ 27. Qui es duptós, *Sènyer,* en alcuna cosa si es venguda de vos o no, reeba[7] los vers significats daquella cosa en que dupta e reeba los significats de la vostra bonea e

1. E, falces.—2. E, metexes: J, metex.—3, E, resebiment.—4. E,B, es uengut. 5. E,B, priuament.—6. B, natura qui es peccat.—7. A, reebe: J, rebe.

guart los uns significats ab los altres, e enaxí, *Sènyer,* porá conèxer aquella cosa en que dupta si es obra vostra o no; car si es cosa que vos ajats feta ni volguda, los significats della se covenrán ab los significats de la vostra bonea, e si es cosa mala e corrumpuda per peccat, los significats della nos covenrán ab los significats de la vostra bonea.

28. *Senyor misericordiós del qual esperam dons e perdons!* Lo vostre gloriós acabament significa al nostre enteniment quals son aquelles coses qui son vengudes dell ni aquelles qui son vengudes daltre; car lo vostre acabament, *Sènyer,* dona acabament a tots altres acabaments, el vostre acabament es tal, que impossíbol cosa es que dell venga null defalliment; car si era possíbol cosa que vengués defalliment, seguirsia que lo vostre acabament no fos acabat en vertut e que fos defallent. ☙ 29. On, per assò los defalliments qui son, *Sènyer,* en home peccador viciós colpable, son significats que no venen del vostre acabament, car si ho fayen[1] no seríets vos acabat; car dacabament no es significat quen venga culpa ni peccat, enans es significat quen venguen vertuts e endressaments e ordonaments: car enaxí e molt mills encara com es propria cosa al foc calor e resplandor, enaxí es cosa propria e natural que dacabament venguen vertuts e de defalliment venguen vicis e culpes e torts. ☙ 30. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car esguardant los significats del vostre acabament e esguardant los significats de les coses que home encerca, aperceb hom pus que aya son enteniment endressat, quals coses son del vostre acabament vengudes ni quals coses non[2] son vengudes sino de privacio dacabament. Mas, car los homens necis no saben esguardar ni reebre los significats del vostre acabament nils significats de les coses que enserquen, per assò no saben apercebre ne conèxer quals coses son del vostre

1. E, fahien.—2. E,J, no.

acabament esdevengudes ni quals coses son esdevengudes en home per sos defalliments e per ses colpes e per los peccats qui son desplaents a nostre Senyor Deus.[1]

¶ CAP. 183. *Com hom aperceb e entén per los significats que donen les vertuts qui son en la essencia divina, quel peccat d Adam es general en la especia humana.*

OH *Deus piadós qui remembrats tots aquells qui en vos se confíen es reclamen!* En los significats que donen, *Sènyer,* les vertuts al nostre enteniment sens que les intellectuitats no reeben null empatxament de les sensualitats, aperceb hom quel peccat del nostre pare Adam es general sobre tots nosaltres. ✠ 2. Com per moltes vertuts sia significat, *Sènyer,* quel peccat d Adam es generalment sobre tots nosaltres, per .viij. vertuts tan solament significarem e demostrarem quel peccat d Adam es sobre la especia humana, les quals .viij. vertuts prenem[2] en vostra essencia per so car donen pus vers significats que nulles altres vertuts; les quals .viij. vertuts son, *Sènyer,* dretura, misericordia, saviea, amor, bonea, acabament, larguea, humilitat. On, siguent los significats destes vertuts, aperceb hom quel peccat del primer pare es general. ✠ 3. On, qui vol, *Sènyer,* entrar en est ensercament e vol apercebre com lo peccat del primer pare es general, necessaria cosa li es que endrès son enteniment e que lordón[3]

1, E,B, a son seynor deus.— 2. A,E,B,J, prenen.—3. E, ordo.

a reebre los significats de les vostres vertuts per tal que entellectualment aperceba e entena veritat de so que enserca; car si son enteniment no era endressat e era empatxat en les coses sensuals, impossíbol cosa li sería que pogués reebre los significats de les vostres vertuts, e pus no sabés reebre los significats de les vostres[1] vertuts, no poría apercebre ni atrobar com lo peccat dAdam sia general.

4. *Ah Senyor del qual les amors nels desigs dels vostres amadors nos volen nes poden partir!*[2] Cascún home sent en sa natura metexa passio de calor o de fredor e de fam e de set e de malautía e de moltes altres languors. On, no es, *Sènyer,* null home que totes estes qualitats no senta en sí metex segons cors de natura. ❧ 5. On, com home aya passio naturalment, de la qual passio nos pot deffendre, es significat, *Sènyer,* que aquesta pena qui es en home no es sens occasió, car si era en home menys de occasió, sería significat que vos no sots[3] dreturer per so car turmentaríets sens occasió home qui es vostra creatura. On, com vos, *Sènyer,* siats dreturer, es significat que home es culpable, la qual culpa es occasió de sa passio. On, com home en lo comensament que nex ha passio tro al dia de la mort, es significat que la colpa qui es en home es de la culpa del primer pare. ❧ 6. Nos veem, *Sènyer,* que home es la mellor creatura qui sia, e veem que home peccador es la pus mala[4] creatura qui sia. On, com home esdevenga per culpa la pijor creatura, es significat que enaxí com tota la especia humana fo en Adam ennobleyda per gracia, que en axí en Adam fos avilada per colpa; car si no ho fos, vos no forets dreturer, car sens occasió privarets la especia humana daquella noblea en la qual la posàs e la pujàs en lo primer pare. On, com vos siats dreturer, es significat, *Sè-*

1. E,B de uostres.—2. E, A seynor del qual les mies amors nils meus desigs nos uolen ni poden partir: B,M, la llissó consona ab l'anterior.—3. B, fossets.—4. J, es la pitjor,

nyer, quel peccat dAdam es sobre tota la especia humana exceptats los homens qui han reebut baptisme.[1]

7. *Graciós Senyor del qual esperam dia e nit gracia e benediccio!* Sil peccat dAdam no fos general, tots los homens qui cuidassen aver vera lig se salvaren; car pus que cuidassen[2] creure veritat eus cuidassen servir en aquella creensa, vos no agrets occasió cols[3] condampnassets.[4] On, si en qual que lig home fos hom se salvàs, vos, *Sènyer,* no forets dreturer a vos metex per so que los homens creent falsetat vengren[5] a vos qui sots veritat. On, com vos siats dreturer e segons vostra gran dretura es significat que null home qui crea falsament en vos no es digne de venir a vos qui sots veritat, per assò es significat quel peccat dAdam es general per so que vos ajats ocasió que no donets salvacio a negú sino a aquells quin son reemuts. ✠ 8. Sil peccat dAdam no fos general, vos, *Sènyer,* no agrets occasió que us encarnassets ne fossets home, e si vos no fossets home, los homens no pogren en gloria tam bé gloriejar corporalment com farán per so car vos sots home. On, per tal que vos siats dreturer a home en gloria, es significat que home glorieja[6] en vos corporalment veent e oent vostra humana natura. On, per tal que vos aguessets occasió de esser home per esser dreturer a home, es significat quel peccat dAdam es general. ✠ 9. On, com nos digam, *Sènyer,* quel peccat dAdam covenc esser general per so car vos ne agrets[7] occasió de recrear home pus que hom no fos corrumput ni privat de gracia per peccat, deym ho, *Sènyer,* segons tal entencio on sia significat que Adam no peccás costretament ni forsada, mas francament e ab volentat franca; car si Adam peccás costretament e forsada, no fora tan gran la culpa que fos bastant a esser general en tota la especia humana.

1. E, babtismes.—2. E,B, cor pus cuidassen.—3. J, quels.—4. E,B, dampnassets.—5. E, uengen.—6, E,B, gloriejara: M, *quod ipsi glorificabuntur in Te.*—7. E, agets.

10. *Oh vos, Sènyer, qui sots acabament de mos compliments e membransa de mes necessitats!* Lo gran acabament de la vostra misericordia dona significat que lo peccat dAdam es general; car sil peccat no fos general, no fora tan significada a home la vostra dousa misericordia, car pus no fos lo peccat general, no forets vos misericordiós de pendre carn humana ni de murir per recrear home. On, com sia, *Sènyer*, demostrada mills la vostra misericordia per encarnacio e per recreacio, per assò es significat quel peccat dAdam es general. ☙ 11. Tota la major misericordia qui pusca, *Sènyer*, esser feta a home, es[1] recrear home ab humanitat unida ab deitat; car major misericordia no pot esser com es donar sí metex a probretat[2] e a turment e a mort per son poble. On, per tal que aquesta subirana misericordia, *Sènyer*, sia de vos significada a home, fo lo peccat original general, car si general[3] no fos vos no forets encarnat ni mort per home, e si no ho fossets no forets vist per nosaltres en tan gran misericordia com sots. ☙ 12. Com vostra misericordia e totes les altres vertuts fossen, *Sènyer*, axí ben acabades en vos ans quel mon fos creat com ara com lo mon es creat, es ver que vostra misericordia quant a vos no reeb més ni menys; mas per raó com lo peccat dAdam fo general, es mills e major demostrada la vostra misericordia a home que no fora sil peccat no fos general. On, per assò que la vostra misericordia se demostrás major e quens donás exempli com nosaltres fossem misericordiosos, per assò es significat quel peccat es general.

13. *Maravellós Senyor en lo qual se restauren es recorren[4] totes mes[5] amors e tots mos remembraments!* En la vostra gran saviea es significat quel peccat dAdam es general; car sil pecccat no fos general e fos especial, no fora lo peccat tan gran, e sil peccat no fos tan gran, no fora sig-

1. B, en.—2. E, paubretat.—3. E, en general.—4. B,J, manquen els mots: *es recorren*.—5. J, nostres.

nificat lo gran bé qui es en la vostra essencia ni en les creatures, car on major es lo mal, mills es significat lo bé, car la un contrari es mills significat on major es son contrari; e per assò, *Sènyer,* la vostra saviea significa que per tal que la vostra bonea ne sia mills significada, es peccat general en home, ja sia so quel peccat no fos en Adam constretament per tal que aquesta cosa ne fos significada. ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* com la vostra saviea es mills significada e demostrada a home on més de bens son fets ni ordonats per vos, enaxí la vostra saviea es molt mills significada e demostrada a home on més son los mals que vos avets delits ab la vostra saviea. On, com los mals son més[1] per la natura del peccat qui es general que no foren si fos especial, es significat que més son los bens contrastants als mals esdevenguts per la generalitat del peccat, que no foren sil peccat no fos general. On, per tal que la saviea fos demostrada major, fo lo peccat general[2] pus que la vostra saviea es gran generalment en totes coses. ✠ 15. Com lo peccat general sia, *Sènyer,* una de les occasions[3] per la qual occasió vos plac aver saviea de recrear e restaurar lo mon qui era corrumput en la generalitat del peccat, per assò es significat que sil peccat no fos general no forets vos tan amat ni tan loat ni tan graít com sots, car per raó de lencarnacio e la passio que prenguès[4] per restaurar lo mon, ha hom molt major occasió damar e remembrar e graír vos que no agra si vos no fossets encarnat e mort per home. On, aitant com vos, *Sènyer,* avets endressat e ordonat home de vos amar e honrar e graír e loar e servir e obeyr, aitant es significada la vostra saviea. On, significant vostra saviea sí metexa a home, es significant vostra saviea quel peccat dAdam es general.

16. *Dreturer Senyor en totes coses, savi en totes savièes!*

---

1. E,B, con mes son los mals.—2. E,B, couenc lo peccat esser gran per generalitat: M, concorda ab els E,B.—3. E,B, sia seyner occasio: M, la llissó concorda ab l'anterior.—4. E,B, preses.

La vostra gran amor significa que lo pecat dAdam es general; car sil peccat no fos general, no fora a nosaltres demostrada tam bé la gran amor que avets a home com es per so car lo peccat es general; car per so com vos, *Sènyer,* vos encarnàs e us unís ab natura humana e murís per amar natura humana, es significat que vos amats tant home que volguès[1] esser home e volguès murir per home, la qual mort no reeberets sil peccat no fos general. ❧ 17. Lo peccat fo general per la malea del peccat, e la vostra gran amor, *Sènyer,* es raó per que vos amats tant home quel volguès recrear del peccat. On, sil peccat no fos general, vos no calgra que us encarnassets per recrear home: on, si vos no aguessets recreat home, no fora home tan occasionat de mortificar, amán vos, sa sua sensualitat[2] com es per so com vos fos encarnat e mort per home. On, per so que home fos molt fortment occasionat de murir per la vostra amor e de vensre sí metex per amor de vos, es significat quel peccat es general. ❧ 18. Sil peccat, *Sènyer,* no fos general, no fora significat que vos aguessets occasió desser home, e si vos no fossets home, no fora una individuitat en especia humana qui fos més amada per son creador que totes les altres creatures ne qui amás més son creador que totes les altres creatures; car la vostra natura divina ama més la humanitat ab que es unida que totes les altres creatures, e la vostra humana natura ama més la vostra deitat que no fan totes les altres creatures. On, per tal que aquesta amor fos tan gran enfre creador e creatura, volguès, *Sènyer,* vos esser unit ab creatura, la qual unió no fora si l peccat[3] no fos general en la especia humana del primer pare.

19. *Oh vos, Sènyer, qui sots tot lo nostre tresor e tota nostra esperansa!* En la vostra gran bonea es significat a nosaltres quel peccat del primer pare es general; car per

1. E, uolets: B, voles: M, *volueris.*—2. B, sa sensualitat: J, la sua sensualitat.—3. E,B, si peccat.

la occasió que vos, *Sènyer,* aguès en pendre carn humana, es significada a nosaltres molt fortment la vostra gran bonea per raó de moltes vertuts[1] que son a nosaltres significades en la vostra encarnacio de vostra gran bonea, les quals vertuts nons foren tan fortment significades si vos no fossets encarnat; per les quals vertuts e per lo qual significat de vostra gran bonea, son los homens en molt major quantitat de religió[2] e de bonea per la vostra encarnacio que no foren si encarnat no fossets. ✠ 20. On més son, *Sènyer,* homens religiosos justs vertuosos martirs confessors contemplants en la vostra bonea, pus fortment es significada la vostra bonea; car on[3] més la vostra bonea es significada a home, pus fortment es home endressat a esser bo, e on més es home endressat e aparellat a esser bo, mellor es, e on mellor es home, pus noble será parays, car en la vostra bonea e en la bonea dels homens qui posseyrán la gloria de parays, será significada la noblea de parays, e on parays será pus noble, pus fortment será significada la vostra bonea. On, com lo peccat sia occasió a la vostra encarnacio e com la vostra encarnacio sia significant la vostra bonea e com la vostra bonea sia occasió a la bonea dels homens, es significant quel peccat dAdam es general, car si general[4] no fos, no fora tant significada la vostra bonea ni home no fora tan aparellat ni tan endressat a esser bo com es per la vostra encarnacio. ✠ 21. Si peccat original no fos, fora, *Sènyer,* significat que tots los enfans fills dels infells[5] qui murissen en lur infantea entraren en parays; car pus peccat original no fos e pus ells no feessen peccat, no fora raó ques perdessen; e pus tots se salvassen, no fora significat que parays fos en aquella noblea en la qual será per lo cumpliment dels homens justs e martirs e de bones obres; e com parays sia mellor on mellors serán cells que y serán e parays sia mellor per homens justs qui

1. A,J, per rao de uertuts.—2. E, relegio.—3. A, con on.—4. E, en general.—5. E, infesels: J, infaells.

merexen gloria que no fora per los enfantons fills dels infeels e dels ydolatrics, per assò es significada a nos mills la vostra bonea que no fora si los enfantons se salvassen; car on[1] mellor es vista vostra obra, pus fortment es significada la vostra bonea.[2]

22. *Senyor amat, Senyor obeyt, Senyor temut!* En lo vostre acabament, *Sènyer*, es significat que lo[3] peccat del primer pare es general; e que assò sia ver, cascún home pot assò apercebre si vol escrutar ni encercar sa proprietat metexa; car tot home atroba[4] sí metex pus apropriat e pus aparellat a mal que a bé. ✱ 23. On, com vos, *Sènyer*, siats acabat en totes vostres obres e com en home aja mellor[5] aparellament de fer males obres que de bones, per assò es significat que aquesta desordonacio qui es en home no es venguda del vostre acabament, car si ho fos no forets vos acabat, car defalliment no vé de acabament. On, lo vostre acabament significa que aquesta mala proprietat qui es en home no es venguda dell, ans es devenguda[6] daltra cosa qui es defalliment, lo qual defalliment significa que es lo peccat dAdam on se corrompé la natura humana per peccat, per lo qual peccat vos levás de la especia humana la gracia que avíets en ella posada, per lo qual privament de gracia fo la nostra natura en Adam corrumpuda, per la qual corrupcio es significat quel peccat es general. ✱ 24. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car lo vostre gran acabament el nostre gran defalliment signifiquen quel peccat es general, car sil peccat no fos general no nasquerem en la corrupcio en que som ni en la mala proprietat en que esdevenim ni no forem pus aparellats a fer mal que a bé,[7] car no fora raó que sens culpa fossem turmenmentats ni corrumputs ni desordonats ni privats daquell ordonament en lo qual fom endressats en nostre pare

1. A, con on.—2. J, la uostra gran bonea.—3. A,B, que per lo.—4. E,B, atrobará: M, *inveniet.*—5. E,B,M, major.—6. E,B, uenguda J, uinguda.—7. J, que a fer be.

Adam e en nostra mare Eva en la creacio com foren creats e en lestament en que foren ans que peccassen.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots font e cumpliment de tots bens!* En la vostra gran larguea e liberalitat es significat a nosaltres quel peccat d Adam es general, car si l peccat no fos general, vos, *Sènyer,* no agrets presa carn humana ni agrets dada vostra humanitat a mort per amor de restaurar lumanal lynatge; e pus assò no aguessets fet, no fora tant fortment significat a nosaltres la vostra gran larguea, com es per so que sots estat larch de vostra humanitat que avets donada a sostenir pobrea e onta e treballs e mort per amor dome. ✠ 26. On, com sia, *Sènyer,* molt major larguea donar sí metex a mort per restaurar son poble que no es donar son aur[1] o altra cosa, per assò es significat que vos sots encarnat e que vos vos donats a murir per nos per tal que en la encarnacio e en la mort fos vista vostra gran larguea; e per raó de la encarnacio e de la mort, es significat lo peccat d Adam esser general. ✠ 27. Si l peccat no fos general, fora significat, *Sènyer,* que la corrupcio ni la pena qui cau en home fos venguda en home per vos sens occasió. On, per so com vos agués gran liberalitat a honrar home sobre les creatures, lo qual honrament fo fet a home per gracia, es significat que vos ajats aúda larguea e liberalitat a recrear home: car axí com fòs liberal en crear e honrar home, es significat que siats liberal en recrear home. On, com per esta raó sia significat que vos avets recreat home, es significat quel peccat sia general, car si peccat no fos general, recreacio no fora, car no calgra esser pus no fos necessaria.

28. *Ah Sènyer Deus en lo qual sasolassa e sadelita es vivifica la anima del vostre servidor!* La vostra gran humilitat significa quel peccat d Adam es general; car tota la major humilitat qui pusca esser a nosaltres, es, *Sènyer,* que

1. J, or e argent.

creador se vulla humiliar a esser unit ab creatura. On, com aquesta tan gran humilitat no fos significada si vos nous fossets humiliat a pendre carn humana, es significat que vos vos sots humiliat a pendre car humana per demostrar al vostre poble vostra gran humilitat, la qual humilitat significa lo peccat dAdam esser general, car si no ho fos, vos no agrets occasió cous[1] encarnassets per recrear lo vostre poble. ✠ 29. La major humilitat a que home se pusca humiliar es com lhonrat príncep se humilía per son poble a restaurar, a esser pobre e aontat e avilat e menyspreat e desonrat e turmentat e venut e pres e ligat e mort. On, per assò plac a vos, *Sènyer,* queus encarnassets per demostrar e significar aquesta tan gran humilitat, la qual humilitat significa quel peccat dAdam es general, car si general no fos, no fora dordonacio ni de raó que vos fossets a totes estes coses humiliat. ✠ 30. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car demostrant e significant la gran humilitat de la vostra deitat qui s humiliá a pendre carn, e demostrant e significant la humilitat de vostra humanitat quis homiliá a tantes de penes e de dolors e de langors e de mort, es significant e demostrant per aquesta humilitat quel peccat dAdam es general sobre tots nosaltres, per so car tuit som en Adam e en Eva desobediens a vos qui sots nostre Senyor Deus.[2]

1. B, con vos: J, queus..—2. J, Deus glorios.

¶ CAP. 184. *Com en les vertuts de Deu pot hom apercebre e entendre que nostre Senyor Deus es poderós de esser deus e home ensems.*

AH *Deus vertader, gloriós, amorós!* A vos sia feyta reverencia e honor: car qui vol saber ni enser-car ni atrobar, *Sènyer,* si vos sots poderós de esser deus e home ensemps, necessaria cosa li es que seguesca los significats de les vostres vertuts, e necessaria cosa li es que guart lo vostre poder en[1] .vj. maneres segons les quals va tot poder; car si hom no seguía esta manera que rebeés los significats de vostres vertuts e que guardás poder en .vj. maneres, no poría apercebre que vos fossets poderós[2] de esser deus e home ensemps. ✠ 2. On, com moltes sien, *Sènyer,* les vertuts qui signifiquen que vos sots poderós de esser deus e home ensemps, nos no podem reebre tots los significats de totes les vertuts: on, per assó reebem los significats de .viij. vertuts tan solament, los quals significats son de la vostra infinitat e de la vostra eternitat e de la vostra amor e de la vostra dretura e de la vostra misericordia e de la vostra saviea e de la vostra bonea e del vostre acabament. On, totes estes vertuts donen significat e demostrament que vos sots poderós de esser deus e home ensemps. ✠ 3. Les .vj. maneres segons les quals cové ensercar lo vostre acabat poder, son, *Sènyer,* aquestes: la primera es que vos sots poderós de crear re de no re, segona es que vos sots poderós de

1. E,B, per.—2, E,B, que uos poguessets esser poderos: M, *quod Tu possis.*

tolre esser a aquelles creatures queus volets, tersa es que vos sots poderós que fassats duna cosa altra,[1] quarta es que vos sots poderós que duna cosa fassats dues o tres o més coses, quinta es que vos sots poderós que fassats de dues coses o de .iij. o de més una cosa tan solament, la sisena sí es que vos sots poderós de sostenir perdurablement aquelles creatures queus volets en lestament queus volets sens nulla alteracio ni mudament.

4. *Gloriós Senyor, homil e dous e suau!* Qui vol ensercar si vos podets esser deus e home ensemps, .iiij. condicions ha mester en est ensercament: la primera que cascuna de les .vj. maneres de poder men per los significats de cascuna de les .viij. vertuts, segona que seguesca los significats de les vertuts e los significats de les .vj. maneres de poder ensemps esguardant la una lo significat en la altre,[2] la tersa condicio es que la cosa sensual entena termenada dintre lo terme on es termenada e la cosa entellectual no la entena dintre lo terme on es termenada la sensual, quarta condicio es que aferm que les vostres vertuts son acabades sens null defalliment. ☙ 5. On, qui saviament sab menar son enteniment per estes .iiij. condicions, porá, *Sènyer,* apercebre lo vostre poder en qual manera es poderós en la natura divina e en la natura humana com sien ensemps ajustades en nostre Senyor Jhesu Christ, lo qual es vertaderament natura[3] divina e en natura humana. Mas car molt home per innorancia no sab ensercar la manera segons la qual pot esser apercebut que vos sots poderós de esser deus e home, per assò descreu molt home que vos siats ver deus e home ensemps. ☙ 6. Lo vostre servidor, *Senyor Deus,* fill de la vostra femna,[4] enserca aquesta cosa ab entencio que do significant e demostrant als infeels manera com a ells parega possíbol cosa que vos siats poderós de esser deu e home, car pus ells ajen reebuts los

1. B, altra cosa,—2. E, esgardant la .j. significat en lautre: B, la llissó consona ab la de E.—3. B, en natura.—4. E,B, fembra.

significats de possibilitat, no porán negar per imposibilitat que vos no puscats esser deu e home; e com los aurem amenats al atorgament de la possibilitat, puxes menarlos em a entendre la gran raó que vos avets que vos siats unit ab humanitat.[1] On, destes dues preposicions atorgades se conclou que vos sots verament deu e home.

7. *Sènyer ver Deus qui sostenits e endressats totes coses!* Com nos ayam de necessitat a afermar e a atorgar que vostre poder es tot acabat, per assó, *Sènyer,* som obligats a atorgar quel vostre poder sia infinit; car sens que no fos infinit no sería acabat. On, sil vostre poder es infinit, necessaria cosa es que les .vj. maneres damundites de poder capien dintre la vostra infinitat, car si nou fayen, lo vostre poder sería finit e determenat[2] e no sería infinit. On, com lo vostre poder sia infinit, es significat que totes les .vj. maneres de poder son dintre lo vostre poder. ✱ 8. On, com segons aquestes raons e demostracions, *Sènyer,* sia significat que les .vj. maneres sien dintre vostre poder, provada cosa es entellectualment que lo vostre poder pot crear re de no re, e pot tolre esser a quis vol, e pot fer una cosa daltra cosa, e pot fer de una cosa dues o tres o més coses, e pot fer de dues coses o de .iij. o de més una,[3] e pot sostenir perdurablament qual cosas vulla[4] sens nulla alteracio. On, sil vostre poder pot fer totes estes coses, es significat que es infinit poder; mas si totes estes coses no podía fer, sería significat que no pogués fer totes estes coses, lo qual no poder significaría finitat al vostre poder. ✱ 9. Com ajam provat e significat, *Sènyer,* que aquestes .vj. coses son en vostre poder, avem significat e demostrat que vos sots poderós de esser deus e home ensemps, car en les tres coses derreres e[5] les tres primeres ho avem significat; car pus que vos avets infinit poder, vos podets unir en Jhesu Christ la natura divina e

1. A,J, ab la humanitat.—2. E,B,J, termenat.—3. E,B, una cosa.—4. E,B, vol.—5. E,B, manca aquesta conjunctiva.

la natura humana qui son dues natures e que sien un[1] Jhesu Christ, e vos sots poderós que un Jhesu Christ sia natura divina e individuu de especia humana, e vos sots poderós que Jhesu Christ sia deu e home sens que la deitat nos mut de sa natura divina ni la natura humana nos mut de natura dome.

10. *Cumplit Senyor, sanctificat, gloriós!* La vostra eternitat significa que totes les .vj. maneres de poder pot lo vostre poder; car si neguna daquelles ne fallía, sería significat quel vostre poder no fos eternal per so car sería significat en lo vostre poder defalliment, e pus agués defalliment en lo vostre poder, no sería digne vostre poder que fos eternal. ⁜ 11. On, com lo vostre poder, *Sènyer,* sia eternal, significat e demostrat es en vostra eternitat que vos sots poderós de crear re de no re, e de delir tot so queus vullats, e de fer una cosa daltra cosa, e duna cosa fer dues coses o .iij. o més, e de dues coses o de tres o de més una cosa, e de sostenir una cosa en qual estament vos vullats sens null mudament e sens tota alteracio. ⁜ 12. On, com assò sia enaxí, significat es, *Sènyer,* que vos sots poderós de esser deus e home ensemps; car aquest poder es entés e demostrat en la unitat com sia en dualitat de natures, e en la dualitat com sia en unitat de un Jhesu Christ, e en lo sosteniment sens que la deitat no sia alterada en la humanitat ni la humanitat en la deitat.

13. *Graciós Senyor sobre totes gracies e benediccions!* Enteniment dome, *Sènyer,* es obligat a afermar quel vostre poder sia acabat e la vostra amor que sia amant acabat poder: on, per assò es significat en la vostra amor que vostra amor sia amadora dacabat poder. On, si la vostra amor ama acabat poder, doncs la vostra amor ama totes les .vj. maneres de poder significants acabat poder. ⁜ 14. On, com aquesta cosa, *Sènyer,* sia significada enaxí,

1. M, *in uno.*

es significat que si la vostra amor ama ni vol crear re de no re quen sia poderosa, e si vol delir ni privar nulla cosa del esser en que es que ho pusca fer; e assò metex se significa de totes les altres maneres de poder, car totes son dignes que sien amades en lo vostre poder per la vostra amor, car si nou eren, la vostra amor no sería amadora dacabat poder. ✠ 15. On, com vostra amor, *Sènyer,* aja plaer e voler com en vos sia acabat poder, significat es que vos sots poderós de esser deus e home ensems; car pus que vostra amor ama e vol que Jhesu Christ sia un e sia dues natures e sia cascuna natura sí metexa sens nulla mutacio ni alteracio, significat es que pus vostra amor vol aquesta cosa, que vostre poder pusca cumplir vostra amor e vostre voler; car si vostre poder no podía cumplir vostre voler, sería significat que vostre voler fos major que vostre poder, la qual majoría significaría defalliment de poder o desordonament de voler.

16. *Maravellós Senyor, humil, plen de pietat e de caritat!* La vostra gran dretura significa e demostra que vos sots poderós de esser deus e home ensems; car pus vos, *Sènyer,* sots dreturer en totes coses, significat es que sots poderós de jutjar e de esser dreturer en les .vj. maneres de poder; car si vos no podíets dreturejar en les .vj. maneres de poder, sería significat que no seríets pederós de esser dreturer acabadament. ✠ 17. On, com la vostra dretura, *Sènyer,* sia acabada en totes coses, significat es que vostre poder pot esser dreturer en les creatures en totes les .vj. maneres; car si vostra dretura vol crear re de no re o delir re de re o fer re de re o unir dues coses en una o deveer[1] una cosa en dues o sostenir alcuna cosa en son esser sens nulla alteracio, significat es que vostra dretura sia poderosa de usar de totes estes .vj. maneres de poder; car si axí no era, no seríets poderós de esser tot dreturer.

1. E, divesir: J, devedir.

✱ 18. On, com sia de vostra gran dretura, *Sènyer,* que vos vullats esser encarnat e ajats presa natura humana per restaurar e per recrear[1] home, significat es en vostra gran dretura que vos siats poderós de esser deus e home ensems pus sia cosa que la vostra dretura sia significant e demostrant sí metexa en la encarnacio; car pus sia raó e dretura, la vostra encarnacio nous pot contrastar dualitat ni unitat ni alteracio ni nulla altra cosa a nulla cosa on vos siats dreturer; car tot aitán gran es vostra dretura com vostre poder, e vostre poder com vostra dretura.

19. *Recreador Senyor, salvador nostre!* En la vostra misericordia es significat que vos sots poderós en totes les .vj. maneres de poder damundites, car si no ho fossets fora significat que la vostra misericordia no fora poderosa de esser tota acabada en totes coses. ✱ 20. On, com home, *Sènyer,* sia ubligat a afermar e a atorgar que la vostra misericordia sia poderosa de esser tota acabada, per assò es significat que si es[2] obra de misericordia crear re de no re e delir re de re e fer re de re e unir una cosa de dues e departir una cosa en dues e observar alcuna cosa sens nulla alteracio, que vostra misericordia sia poderosa de totes aquestes coses; car si axí no era, la vostra misericordia no sería acabada en poder pus que no agués poder de fer segons estes .vj. coses qui son significants a acabat poder.[3] ✱ 21. On, com sia molt gran obra de misericordia, *Sènyer,* que vos ajats presa carn humana per salvar lo vostre poble, es significat en la vostra misericordia que vos sots poderós de esser deus e home; car pus que la vostra misericordia vulla unir la deitat e la humanitat e guardar que la deitat no sia alterada de sa natura en la encarnacio que fa ab la humanitat, significat es que la vostra misericordia sia poderosa en tota sa volentat per demostrar son gran poder.

1. E,B, e recrear.—2. A,J, que sia.—3, J, qui son significades a acabat poder: M, *quæ significant perfectam potestatem.*

22. *Rey gloriós, Senyor de tots los regnats e de tots los principats!*[1] La vostra gran saviea, *Sènyer,* significa e demostra que vos sots poderós de esser deus e home; car si la vostra saviea es tota acabada, covė que sia tota poderosa, e si es tota poderosa, covė que sia poderosa de esser savia en totes les .vj. maneres on es significat acabat poder. ✠ 23. On, com sia saviea vostra, *Sènyer,* crear re de no re e delir les coses qui no son dignes de esser perdurables e de fer una cosa daltra e de unir una cosa de dues e dues coses que sien una e de sostenir les coses en lur natura sens nulla alteracio, per assò es significat que la vostra saviea pusca esser demostrada en totes estes coses[2] sens null contrast. ✠ 24. On, com per moltes de raons, *Sènyer,* sia demostrat et significat que saviea es molt gran, demostrada en esser vos encarnat per demostrar vostra bonea e per restaurar lumà lynatge, per assò es significat que la vostra saviea pot unir la deitat e la humanitat que presès sens que la deitat nos moc ne saltera de sa eternal natura, ja sia so que sia ajustada ab natura humana.

25. *Vertader Senyor qui sots font de vida vera!* Tot home, *Sènyer,* es obligat a atorgar segons demostracio de raó que lo vostre poder es acabat en bonea sens que null bé no defall del vostre poder. On, enaxí com lo vostre poder es acabat en bonea, enaxí la vostra bonea es acabada en vostre poder sens que null poder bo no defall de vostra bonea. On, segons assò es significat que les .vj. maneres de poder son en la vostra bonea. ✠ 26. Car si la vostra bonea, *Sènyer,* no era poderosa de crear re de no re ni delir qual cosas volgués ni de fer una cosa daltra ni de unir dues coses en una e una en dues ni de sostenir qual cosas volgués sens nulla alteracio, sería significat que la vostra bonea no sería acabada bonea en totes coses per so car auría en ella defalliment de poder. ✠ 27. On, com

1. E, princeps.—2. A,J, en totes coses.

sia molt bona cosa, *Sènyer*, a nosaltres que vos siats unit e encarnat en natura humana, es significat que la vostra bonea es poderosa que vostra natura divina e la natura humana que presès sien ensemps unides e ajustades sens que la vostra deitat no sia alterada ni camiada de sa noble natura ni baxada a null defalliment.

28. *Oh gloriosa deitat qui sots sens nulla composicio e sens nulla alteracio!* Lo vostre acabament, *Sènyer*, significa acabament en lo vostre poder; car si l vostre poder no era acabat, no seríets vos acabat en poder. On, com vos siats acabat en totes coses, es significat que sots acabat en poder; e pus que sots acabat en poder, es significat que vos sots poderós en les .vj. coses damundites de poder, les quals .vj. coses no son privades de vostre poder; car si ho eren, no sería lo vostre poder acabat poder. ✠ 29. On, com lo vostre poder, *Sènyer*, sia acabat, es lo vostre acabament significant que vos sots poderós de crear re de no re e de delir re de son re e de fer cosa daltra cosa e de unir dues [1] coses en una e una en dues e de sostenir en esser qual cosa vos vullats [2] sens nulla alteracio; car si assò lo vostre acabament no significava en lo vostre poder, sería significant quel vostre poder fos defallent, e si l vostre poder era defallent, lo vostre poder significaría en vos defalliment, lo qual defalliment sería contra lo vostre acabament. ✠ 30. On, com en vos, *Sènyer*, no aja null defalliment e en vos sia demostrat acabament, es significat per [3] lo vostre acabament que vos sots poderós de ajustar la divinal natura ab la humana per demostrar lacabat poder qui es en vos e per demostrar lo vostre acabament. On, com vos siats un Jhesu Christ, lo qual Jhesu Christ es dues natures les quals son deitat e humanitat sens que la una no es alterada ni mudada si bé ses unida en altra, [4] per assò es significat que vostre acabament es po-

1. A,J, tres.— 2. E, que uos uos uulats.—3. B, que,—4. E, en laltra.

derós de unir vostra excellent humanitat ab la vostra gloriosa deitat.

¶ CAP. 185. *Com es significada e apercebuda e entesa la final raó per que Deus vol que la natura divina sia encarnada e ajustada ab la natura humana de Jhesu Christ.*

OH *Deus graciós, misericordiós, vertuós!* Qui vol apercebre ni ensercar, *Sènyer,* la raó per que vos avets presa carn humana, necessaria cosa li es que son encercament sia encercament entellectual e que no sia encercament sensual. On, qui entra en est encercament aital, si vol atrobar so que encerca de les .iiij. occasions, cové que elega e que prena la causa final e que la meta en esguardament de les vostres vertuts essencials e que reeba los significats de les vertuts e de la causa final. ✠ 2. On, com molts sien, *Sènyer,* los significats qui son demostrats per vostres vertuts qui son moltes, nos ensercarem e reebrem los significats de .vij. vertuts tan solament, les quals son bonea, saviea, dretura, misericordia, amor, humilitat, acabament; car aquestes .vij. vertuts son abastants a significar a nostre enteniment la raó, so es la occasió final, per la qual vos avets raó e occasió que siats encarnat en la verge gloriosa nostra dona Sancta María, beneyta sia ella. ✠ 3. *Gloriós Senyor!* Enaxí com lo mirall clar e vertader demostra e representa[1] a hom ses faysons com hom se

1. E, presenta.

mira en ell, enaxí e molt mills encara entellectualment les vostres vertuts significquen e demostren la final raó segons la qual vos avets occasió de esser home. On, aquesta significacio e demostracio es feta al enteniment humà com hom posa entellectualment la causa final denant les vostres vertuts: car enaxí com sensualment son vistes les faysons en lo mirall com hom li representa sa fas, enaxí, *Sènyer*, entellectualment es significat e demostrat e entès en les vostres vertuts la raó per que vos avets occasió de esser encarnat ab que la final causa represent hom a les vostres vertuts.

4. *Oh vos, Senyor, qui fos*[1] *concebut e nat per gracia de Sant Espirit!* Enaxí com coutell es fet per tallar e aradre per arar e casa per habitar e lit per jaer, enaxí, *Sènyer*, les vostres vertuts signifiquen que vos avets rahó et occasió de esser home: car enaxí com coutell e aradre e casa e lit no son coses qui sien fetes menys de occasió final, enaxí les vostres vertuts signifiquen que vos no sots sens occasió de esser home. ✠ 5. On, enaxí, *Sènyer*, com coutell e aradre e casa e lit seríen coses fetes debades si privava en elles la causa final per que son fetes, enaxí les noblèes nils acabaments que vostres vertuts signifiquen de sí metexes seríen significades debades si privava en vos que no aguessets raó ni occasió de esser home; car pus que occasió ni raó no aguessets de esser home, no seríets home, e pus home no fossets, lordonament de les creatures ni de les vostres obres no sería significat en[2] les vostres vertuts en aquella noblea on es significat per so car sots home. ✠ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com los vegetables e los animals an vertuts propries segons les quals signifiquen veritat delles metexes e de lurs obres, enaxí e molt mills avets vos vertuts segons les quals significats quals son les vostres obres ni qual es la causa final

1. E,B,J, sots.—2. B, de.

per la qual vos avets raó de esser home: car enaxí com en animal es significat moviment, enaxí en les .vij. vertuts damundites es significada occasió final, so es a saber raó, la qual raó es la occasió que vos avets de esser home.

7. *Salvador Senyor, endressador, governador dels vostres servidors!* Enaxí com al sol es propria cosa resplandor e lugor e privar tenebres, enaxí e molt mills encara es propria cosa a la vostra bonea fer bonèes e endressar[1] e ordonar e restaurar e adobar les coses males e desendressades e desemparades e perdudes. On, totes coses,[2] *Sènyer,* e moltes més encara son significades entellectualment en la vostra bonea, enaxí com lo sol on es significat sensualment resplandor e privament de tenebres. ✠ 8. On, com sia, *Sènyer,* propria cosa a la vostra bonea fer bones obres, es significat en la vostra bonea que en·la occasió segons la qual fa bones obres, es, *Sènyer,* lo bé e la vertut qui es en vos.[3] On, aquesta occasió de bé qui es significada en vos, significa que vos agraciets e restaurets e honrets e endressets home qui es vostra creatura; car pus vos sots bo e sots[4] creador e senyor dome, significat es que vos avets occasió de fer bé a home. On, lo major bé el major honrament el major endressament que home pusca reebre, es que sia sa natura unida ab cella de son creador. ✠ 9. On, enaxí, *Sènyer,* com la vostra bonea es subirán bé, enaxí significa que subirán bé fassa subirana honor e honrament[5] a home; car on major bé e major honrament fa creador a creatura, més es significada e demostrada la bonea

1. J, e endressar cor de home.—2. M, *omnia ista.*—3. E, On con sia seyner propria causa a la uostra bonesa fer bones obres es significat en la uostra bonea que en la occasio segons !a qual fa bones obres la qual occasio es seyner lo be e la uertut qui es en uos: B, On com sia Senyer propria cosa a la vostra bonea fer bones obres es significat en la vostra bonea la occasio segons la quál fa bones obres la qual occasio es Senyer lo be e la vertut qui es en vos: M, *Unde cum tuæ Bonitati.* Domine, *sit proprium facere bonum, significatur in ipsa finalis ratio, propter quam Tu facis bonum, quœ finalis ratio est perfectio et virtus et bonum quod est in Te.*—4. E,B, e pus que uos sots.—5. B, que fassa subira be e subirana bonea e honrament.

del creador. On, la final raó per que vos avets occasió de esser home es per usar de vostra gran bonea en home. On, enaxí com lo noble rey savi dreturer ha occasió segons son honrament e sa bonea que sia a son poble dreturer e vertader e misericordiós, enaxí vos avets occasió de esser home segons esguardament de vostra gran bonea.

10. *Misericordiós Senyor qui devallàs als inferns per deslliurar los*[1] *prophetes!* Enaxí com memoria significa remembrament e enaxí com enteniment significa conexensa e en axí com amor significa volentat, enaxí, *Sènyer,* la vostra saviea significa ordonacio e endressament e acabament en les vostres obres: car enaxí com per memoria es remembrament e per enteniment es conexensa e per amor es volentat, enaxí es en les creatures ordonament e endressament e acabament per la vostra saviea. ✠ 11. Com sia cosa, *Sènyer,* que per la vostra encarnacio se seguesca molt de bé en home, axí com recreacio e honrament de natura humana e endressament com hom mortific sa sensualitat sots la racional potencia e que hom sia occasionat de molt amar e honrar e servir e graír a son creador e que hom aja molta de paciencia en ses tribulacions amant vos e loant vos, per assò, *Sènyer,* es significant vostra saviea que vos avets occasió e raó segons la qual vostra saviea significa que vos avets raó e occasió de esser home; car tots los bens damundits ne son significats per la occasió que vos avets de esser home, los quals bens no foren significats si vos no aguessets occasió ni raó de esser home. ✠ 12. On, enaxí, *Sènyer,* com la bella pintura o la obra qui es molt bé feta e ordonada e endressada dona significacio de la saviea del maestre, enaxí la ordonacio e la bellea e lendressament que vos avets donat en est mon per so com sots home, donen significacio de la vostra gran saviea, la qual saviea significa e demostra que vos avets oc-

1. A, les

casió e raó que siats home per donar acabament e endressament a vostra obra per tal que la bellea e lordonament e lacabament de vostra obra do significat de vostra gran saviea.

13. *Oh vos, Sènyer, qui aparegués als apostols aprés la resurreccio!* Enaxí com es propria cosa a veritat demostracio e a espaa tallament e a gelosía passió e suspita, en axí, *Sènyer,* e molt mills encara es propia cosa a la vostra dretura departir los homens mals dels bons e donar a cascú so que li tany ni li cové segons sos merits. ✠ 14. On, com la vostra dretura, *Sènyer,* sia significant totes estes coses, significa que vos avets occasió e raó de esser home; car per so com sots home son endressades les carreres de salvacio e de dampnacio, e per la vostra humanitat es endressat e ordonat com sien los homens en gloria guaardonats sensualment gloriejants en la vostra humanitat. On, com la vostra humanitat signific totes aquestes coses, es la vostra dretura, *Sènyer,* significant la vostra humanitat. On, significant vostra humanitat, significa la vostra dretura[1] la occasió e la raó per la qual vos avets occasió e raó de esser encarnat e de esser home. ✠ 15. On, si vos, *Sènyer,* no fossets encarnat, no fora lo peccat dAdam delit ni no fora lo mon recreat ni no fora hom ennobleyt daquell honrament en lo qual era ans que peccás ni no fora guaardonat en gloria acabadament; e si tot assò no fos, fora significat que vos no sots dreturer. On, com vos siats dreturer, es significant vostra dretura que vos avets occasió e raó de esser home.

16. *Vertuós Senyor sobre tota vertut, sanctificat Senyor sobre tota sanctetat!* Enaxí com en lo metge es significada art de sanar los malautes[2] e enaxí com en laygua es significat denejament e mundament de embellir les coses leges e sutzes e enaxí com amor es significada en lo cor del

1. E,B, significa vostra dretura.—2, B, malalts.

home, enaxí, *Sènyer*, e molt mills encara es significat en la vostra dousa misericordia que vos avets occasió e raó de esser home. ✠ 17. Car en la vostra misericordia, *Sènyer*, es significat que vos sots restaurador e endressador de les coses corrumpudes per peccat, e en la vostra misericordia es significat que vos sots mundador de culpes e de peccats, e en la vostra misericordia es significat que vos no volets punir home segons les grans culpes els grans[1] peccats que son en home, enans volets esser misericordiós a home segons que vostra misericordia es gran e segons la gran miseria[2] e la gran frevoltat e la gran mesquinea qui es en home. ✠ 18. On, significant, *Sènyer*, la vostra misericordia totes estes coses, es la vostra misericordia significant que vos avets occasió e raó de mostrar la vostra misericordia en totes estes coses, la qual occasió e raó que vos avets en mostrar la vostra misericordia en totes estes coses, es occasió e raó com vos siats home, car en so que vos sots home e avets sostengudes moltes langors e moltes passions e greu mort per home, es significada e demostrada la vostra misericordia en totes estes coses, la qual misericordia nos demostrara a nosaltres en tan gran granea si vos no fossets home, com fa per so com vos sots home per amor dome e avets volgut esser misericordiós de tota vostra humanitat.

19. *Dreturer Senyor en totes coses, savi Senyor en totes savièes!* Enaxí, *Sènyer*, com al home bé enamorat es natura damor que sacost a la cosa que molt ama e que li do aquelles coses que molt[3] ama, enaxí, *Sènyer*, e molt més encara es significat en la vostra acabada amor que vos vos acostats a aquella cosa que molt amats, e encara, que li donats so que molt amats e que li perdonats so que ha fallit contra vos; car totes aquestes coses son natura e proprietat damor e totes estes coses son significants gran amor.

1. B, greus.—2. E, misericordia.—3, B, mes.

✠ 20. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car significant amor acabada totes estes coses, es la vostra amor significant que vos avets occasió e raó de esser home per so que acostassets la natura divina a la natura humana tant en tro[1] que sunissen abdues,[2] e la vostra amor significa, *Sènyer,* que ama tant la natura dome que vol que fossets aquella,[3] e la vostra amor significa que ama tant home que volc donar la humana natura ajustada ab la natura divina[4] per amor dome, e la vostra amor significa que volc perdonar a home per la gran amor que ha a home. On, com la vostra acabada amor, *Sènyer,* sia significant totes estes coses, es significat en la vostra gran amor la final raó que vos avets e occasió de esser home. ✠ 21. On, si vos, *Sènyer,* no aguessets occasió ni raó de esser home no forets home, e si home no fossets no fora tan fortment significada la gran amor que avets a home; car pus que no fossets home, no amarets tant home que volguessets esser home ni murir per home ni perdonar tant home ni donar tant a home. On, com sia la vostra amor acabada en totes coses, es significat en lacabament de vostra amor que la vostra amor demostra sí metexa a nos altres en son acabament. On, mostrant la vostra amor sí metexa a nosaltres en son acabament, es donat significat de la occasió e la raó que vos avets de esser home.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets posat lo vostre servidor en via e en art de esser contemplador en son creador!* Vos sabets que natura e proprietat es de humilitat humiliar les coses nobles a les coses mesquines, e dir paraules humils e douces e amoroses, e vestir draps homils, e donar semblants homils. On, enaxí, *Sènyer,* com homilitat significa totes estes coses, enaxí la vostra gran humilitat significa que vos avets occasió e raó de esser home. ✠ 23. Car per so, *Sènyer,* com vós sots home, es demostrat

1, E,B,J, tant tro.—2. B, abdos.—3. E,B, que uol esser aquella: M, *quod volueris eam in Te habere.*—4. E,B, unida ab la deitat: M, *unitam cum Deitate.*

et significat la vostra excellent humilitat; car la deitat ses humiliada a unir a la humanitat,[1] e la deitat ha humiliada aquella humanitat a pobretat e a fam e a set e a moltes dolors e a moltes amargors e a greus treballs e a angoxosa mort. On, si vos no fossets home, no fora tota esta humilitat significada en vos, la qual es en vos significada per so car sots home. ✠ 24. On, com lo nostre enteniment cové esser ubligat a reebre aquella humilitat qui major demostra son acabament e sa noblea, per assò, *Sènyer,* cové que confessem e atorguen que vos sots home per so car en esser vos home vos demostrats pus humil que no feerets si home no fossets;[2] e per so car vos demostrats pus humil en esser home, es significat que aquesta demostracio de humilitat es la final occasió de vos esser[3] unit ab humana natura.

25. *Ah piadós Senyor qui amats mi per so que tot mon cor sia ple de vostres amors!* Enaxí com es natura e proprietat de defalliment frevoltat e poquea e mesquinea e innorancia e fretura e empatxament e privacio e corrupcio, enaxí, *Sènyer,* es natura e proprietat dacabament bastament e granea e vertut e poder e bonea e honrament e tot bé: car enaxí com defalliment significa aquelles coses qui li son prop en natura e en proprietat, enaxí acabament significa aquelles coses qui son de sa natura e de sa proprietat. ✠ 26. On, beneyt siats vos, *Deus:* car enaxí com defalliment ha occasió de fer so que pertany a sa natura, enaxí acabament ha occasió de fer so que pertany a sa natura. On per assò, *Sènyer,* com hom guarda al vostre acabament, al enteniment humà es significat que vos avets occasió de esser home; car per esser vos home[4] es demostrat a nosaltres lo vostre acabament, jassía so que vos fossets acabat ans que fossets home. On, enaxí com los meus ulls corporals son occasió per los quals veg la resplandor

1. E, ab homenitat: B, ab humanitat.—2. B, forets.—3. E,B, de esser uos unit.—4. E, cor per esser home.

del sol, enaxí la vostra humanitat es occasió per la qual sia a nos altres significat lo vostre acabament; e enaxí com la resplandor era en lo sol ans que los meus ulls fossen en esser, enaxí, *Sènyer,* ans que vos fossets home era e es acabada en totes coses la vostra essencia divina. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car la vostra humanitat es a nosaltres raó et occasió e estrument com per ella e ab ella e en ella vejam e conegam lo gran acabament qui es en la vostra deitat, lo qual no pogrem tam bé saber ne conéxer[1] si vos no fossets home: emperò lo no poder no vé de part la vostra deitat, ans vé de part la nostra frevoltat. On, per assò en la manera e en la occasió com nosaltres puscam haver conexensa del acabament de vostra deitat, es significada la raó e la occasió que vos avets de esser encarnat en natura humana; car si home no fossets no agrem ab que nos fos tam bé significat ni demostrat lacabament qui es en vostra deitat, lo qual acabament es significat a nos en la vostra humanitat demostrant ella lo vostre poder e la vostra dretura e la vostra misericordia e la vostra amor e totes les altres vertuts.

28. *Senyer ver Deus qui sots cumpliment de mos desigs e qui sots tresor de mos remembraments!*[2] Beneyt siats vos, *Sènyer:* car ensercant los significats de vostres vertuts e guardant la final raó en los significats, avem atrobada la occasió e la raó segons la qual es demostrat e significat que vos sots home. On, enaxí com per esta manera e per esta art nos avem atrobada en vos raó e occasió de esser vos home, enaxí pot hom ensercar e trobar quals son vostres obres ni quals no. ✠ 29. Mas, car los homens nescis, *Sènyer,* no saben ensercar en vos segons esta manera ni esta art damunt dita, la qual es seguir los significats de les vostres vertuts, e sercar en les vertuts la final raó e la final occasió que vos avets de crear[3] e de fer e de voler e de

1. E,B, no pogrem tan be conexer.—2. A,J, demostraments.—3. A,J, que uos creats.

ordonar so que creats e fets e volets e ordonats, per assò los homens nescis no saben atrobar ni ensercar[1] la final rahó e la final occasió que vos avets en vostres obres, e innorant, *Sènyer,* la raó e la occasió que vos avets en vostres obres, innoren e menysconexen e descreen les vostres obres. ❧ 30. Lo vostre servidor el vostre amador el vostre sotsmès vos aora eus loa eus fa gracies e mercès, *Sènyer Deus,* confessant e atorgant que ha[2] reebuda de vos gracia e benediccio per la qual ha conegut e entès que vos avets raó e occasió de esser ensemps deu e home; car totes les vostres vertuts significquen segons lur gran bonea e noblea, que vos avets occasió e raò de esser home per tal que la humana natura sia sobjecta on sia demostrada la gran[3] noblea divina.

❧ Cap. 186. *Com hom aperceb e conex en los significats de les vertuts de Deu e en los significats de les tres ligs, que nostre Senyor Jhesu Christ es verament deu e home.*[4]

Ah *Deus amorós qui sots acabament e cumpliment de mes amors e de mes devocions e de tots mos plaers!* Qui es ensercador de veritat, en aquelles coses on está veritat la deu ensercar e als pus vertaders testimonis que pot atrobar la deu demanar. On, com les vostres vertuts, *Sènyer,* sien en major veritat e sien los pus vertaders testimonis qui esser pusquen, per assò ensercarem en

1. E, sercar.—2, B, an.—3, B, la uostra gran.—4. A,J, que nostre seynor deus jhesu christ es deu e home.

les vostres vertuts veritat si es ver que vos siats vertaderament ensems deu e home. ✠ 2. *Jhesu Christ Sènyer!* Ensercant si vos sots deu e home ensercarem los significats de la vostra bonea e de la vostra saviea e de la vostra veritat e de la vostra dretura e de la vostra misericordia e de la vostra amor e de la vostra humilitat e de la vostra ordonacio; car cascuna daquestes vertuts significa entellectualment si vos sots deu e home ensems. Encara ensercarem, *Sènyer*, en les .iij. ligs si donen significacio de ajustament de la vostra deitat ab la vostra humanitat. ✠ 3. Encercant e esguardant, *Sènyer*, los significats de les vostres vertuts e encercant e esguardant los significats de les .iij. ligs, es apercebut e demostrat veritat de la vostra humanitat e de la lig qui es vera o falsa; car en lesguardament que hom fa de les vostres vertuts e de los significats de les ligs, es atrobada veritat de la cosa ensercada per los significats de vostres vertuts e per los significats de les ligs.

4. *Oh vos, Sènyer, qui sanats e mundats mes langors e aleviats mes dolors!*[1] Los jueus els crestians els sarraíns atorguen, *Sènyer*, e afermen que vos avets acabada bonea. On, com tuit sien obligats a atorgar que vos avets acabada bonea, cové que enserquem qual de les .iij. ligs dona major significacio de la vostra bonea, e aquella lig que será pus fortment significant vostra bonea, aquella dará significat de sí metexa que es mellor que les altres, e la vostra bonea significará en aquella que ella es mellor lig que les altres. ✠ 5. *Vertader Senyor!* Vera cosa es que tota bonea está en creador e en creatures; car si creador ni creatures no eren en esser, bonea no sería re. On, enaxí com tota la bonea qui es en les creatures es bonea[2] per raó de la bonea qui es en lo creador e sens ell no sería bonea en les creatures, enaxí tota la bonea que es en les creatures

1. E,B, greus dolors: M, *graves dolores.*—2. A,J, es bona.

ha Deus posada en elles per raó de la bonea que ha posada en àngel e en home; car si àngel e home no fos en esser, nulla bonea no agrets vos posada en nulla creatura. On, segons assò se seguex, *Sènyer*, que tota bonea es en creador e en esser angelical e en esser humà, car nulla altra cosa no es bona sino ha esguart del vostre esser e del esser angelical e del esser humà. ✠ 6. On, en aitant, *Sènyer*, com la lig dels jueus e dels sarrayns do significat de la vostra bonea, aitanta ne dona la ley dels crestians e molt més encara; e assò fa per so car los jueus els sarrayns neguen que vos ajats presa natura humana. On, com los crestians atribuesquen a la vostra deitat aitanta bonea com los jueus nels sarrayns e com los crestians confessen que vos siats deu e home ensemps, signifiquen en vos major bonea que los sarrayns nels jueus per so car vos atriboexen natura divina e natura angelical quant a la anima, e natura humana quant a cors humà e a anima racional; e per assò com la ley dels crestians significa a vos major bonea que les altres ligs, per assò la lig significant a vos major bonea, significa sí metexa esser vera e les contraries della esser falses. On, significant la ley dels crestians sí metexa esser[1] vera, significa que vos sots verament deu e home ensems.

7. *Ah Senyor al qual trenuiten e van los meus desigs e les mies cogitacions!* Com la ley dels crestians signific e demostre que vos avets presa natura humana, e los jueus els sarraíns neguen vostra encarnacio, per assò, *Sènyer*, los crestians conexen la natura humana e la natura angelical en pus noble disposicio e en major dignitat que no fan los jueus nils sarrayns; e on mellor conexen la noblea de les creatures, major conexensa an de la bonea e de la noblea del creador. ✠ 8. Car creure,[2] *Sènyer*, que vos ajats tant honrat home que vullats esser home e murir per home, afferma hom natura humana e natura angelica en major

1. E, es.—2. M, *Nam credendo.*

dignitat que no fan aquells qui no creen que vos siats home ne siats mort per amor dome. On, donant e atribuent e creent major dignitat a natura angelica e humana, es significada la noblea e la bonea del creador; car aitant com la creatura es demostrant sa bonea, aitant dona de demostracio de son creador, e aitant com la creatura amaga en sí metexa sa bonea, aitant amaga la bonea de son creador. ☙ 9. On, com los crestians, *Sènyer,* signifiquen a la vostra obra major bonea que los jueus nils sarrayns, per assò es significat e revelat e demostrat vertaderament que vos sots deu e home ensems; car si axí no fos, la lig dels crestians fora falsa, e si ella fos falsa, fora falsa aquella lig qui dona a home major significat de la vostra bonea que nulla altra lig. On, assò es cosa impossíbol que aquella lig que mellor vos demostra sia falsa e aquella qui tant bo[1] nous demostra[2] sia vera.

10. *Oh vos, Sènyer, en lo qual nos confiam ens consolam ens asseguram!* Propria cosa es a tot hom que sia bon maestre a amar[3] sa obra e que li placia que sa obra sia durable e que sia loada e que sia ben feta; car si aital saviea no avía no sería savi. On, si la creensa dels jueus era vera, *Sènyer,* sería significat que vos no avets saviea en obrar ni en amar vostra obra; car significat es en la cativitat dels jueus que ells son desordonats a esser en estament de salvacio per raó de lur cativitat e per raó de la viltat e de la poca quantitat de nombre en que son esdevenguts. On, esguardant, *Sènyer,* los significats de vostra saviea e los significats del estament dels jueus, es significat que lur creensa no es vera. ☙ 11. Si la ley dels sarrayns, *Sènyer,* era vera, sería significat que vos no avets acabada saviea; car si la lur[4] creensa era vera, seguirsia que en parays agués hom paría de fembres e que hom menjás e begués e durmís e vestís e agués cases e lits e daltres coses sensuals. On, si assò

1. B, be.—2. A,E,B,J, demostren: M, *demostrat.*—3. E,B, a tot bo maestre que aja sauiea a amar.—4. E,B, si lur.

era enaxí, seguirsia que paraís fos desordonat e que no fos gloria acabada; e si assò era ver que paraís agués null defalliment, sería significat que vos no avets acabada saviea. On, com vos, *Sènyer,* ajats acabada saviea, es la lig dels sarrayns significant sí metexa per sí metexa, e per la vostra saviea es significat que la lig del sarrayns no es vera. ✠ 12. Com sia, *Sèyner,* vostra saviea significant que la creensa dels jueus ni dels sarrayns no es vera, es significada la fe dels crestians esser vera; car si la creensa dels jueus e dels sarrayns no es vera[1] ni cella dels crestians, doncs no sería[2] nulla lig vera, e si no era nulla lig vera no seríets vos savi: on, com vos siats savi, es significat que alcuna lig sia vera. On, com segons les raons damundites no pusca esser la creensa dels jueus e dels sarraíns en veritat, es significat que cella dels crestians es vera. Encara, *Sènyer,* se prova que la lei dels crestians es vera en lordonament quis seguex quant a aquest seggle e laltre per raó de la encarnació de vostra deitat ab la humana natura, segons lo qual ordonament es significada la vostra saviea. On, com sia significat la fe dels crestians esser vera, es significat que vos sots verament deu e home.

13. *A vos, Sènyer Deus, sia gloria e laor per tots temps!* Car la vostra veritat significa que null home no sia digne de venir en la vostra gloria creent falsetat, car falsetat[3] es contraria cosa de vostra veritat; e com[4] la ley dels crestians signific mills que neguna de les altres ligs una carrera de salvacio tan solament, per assò, *Sènyer,* es la ley dels crestians pus fortment significant vostra veritat que neguna de les altres ligs. ✠ 14. Que la ley dels crestians, *Sènyer,* signific mills la vostra veritat que nulla altra ley, provas en lo significat de cascuna de les leys; car si la ley dels crestians no era vera e la fe dels jueus e dels sarrayns eren veres, porías tot hom salvar en qual que creensa fos

1. E,B, no son ueres.—2. B, sera.—3. E,B, cor creure falsament: M, *quia falsa credentia.* —4. E,B, on com: M, *igitur cum.*

pus cuidás aver vera fe. On, com les .iij. creenses daquells qui cuiden esser en lig sien contraries, cové que les dues ne sien en falsetat e la una en veritat. On, si la entencio dels jueus o dels sarraíns era vera, seguirsia que hom se salvaría falsament; car pus peccat original no fos,[1] en cada creensa se salvaría hom. On, com totes les creenses no sien veres, foren molts homens salvats falsament, e si fossen salvats falsament, fora significat que vos no sots veritat. ☙ 15. On, com la ley dels crestians do significat que nos pot hom salvar sino ab ella e aquesta significacio se prena[2] en lo peccat original e en la vostra encarnacio, per assò la lig dels crestians significa una carrera de salvacio tan solament, so es una lig. On, per aquesta significacio aital feta en la fe dels crestians, es molt pus fortment significada la vostra veritat que en les altres creenses. On, la major significacio de la vostra veritat significa que la ley dels crestians es vera, e la veritat de la ley dels crestians significa que vos sots ensems deu e home.

16. *Ah Senyor amat, ah Senyor honrat, ah Senyor volgut!* La gran dretura qui es en vos significa que vos sots home; car si vos no erets home la lig dels crestians no sería vera, e si la fe dels crestians no era vera sería significat que vos no sots dreturer. On, com vos, *Sènyer,* siats dreturer es significat que la ley dels crestians sia vera, e si la ley dels crestians es vera es significat e demostrat que vos sots home. ☙ 17. Que vos, *Sènyer,* no fossets significat dreturer si la lig dels crestians no era vera, provas en assò car en nulla lig no ha tants clergues ni tan honrats ne qui tant sapien ni qui tant de poder ajen com ha en la ley dels crestians, ni null poble no ha tant de mèrit en creure en vos com an los crestians per so com creen en vos pus subtilment que altres pobles, ni null poble no es tan obedient als clergues qui la ley tenen en poder com

1. E,B, no fos en esser.—E,B, se pren.

los crestians, ni en null poble no ha tant religiós com ha en cell dels crestians. ✠ 18. On, com assò sia enaxí, es significat en la vostra dretura e en la lig dels crestians que la lig dels crestians es vera, car si vera no era los crestians se perdríen, e si los crestians se perdíen es salvaven aquells qui no son tan dignes[1] de salvacio com ells, seria significat que vos no sots dreturer. On, com vos siats acabadament dreturer, es significat en vostra dretura que vos sots verament deu e home, car en altra manera la ley dels crestians no poría esser vera si vos no erets deu e home ensems. Encara veem, *Sènyer,* que Jhesu Christ els apostols els martirs e los sants qui morts son, que son pus honrats que nulls sants[2] qui passats sien. On, si no fossen morts en veritat, no fora digna cosa que fossen tan honrats com son. On, lo lur honrament significa que muriren en veritat, la qual veritat significa en la vostra dretura que vos sots deu e home.

19. *Piadós Senyor ple de misericordia!* La ordonacio dels .v. senys corporals e dels .v. espirituals significhen la ley dels crestians esser vera, e significant la ley dels crestians esser vera, significa la ordonacio dels senys sensuals e entellectuals que vos sots verament deu e home; car significant veritat de la ley dels crestians, es significat que vos sots ver deu e ver home.[3] ✠ 20. Que ordonacio de sensualitats sia significant la ley dels crestians esser vera, en assòs demostra com los crestians cativen e turmenten més lurs sensualitats que nulls altres homens e pus fort les obeexen e les sotsmeten a les intellectuitats que nulls homens; car nulla fe, *Sènyer,* no es tan contraria a les coses sensuals per affliccio ni per creensa com es la fe dels crestians, e on pus les sensualitats son serves e sotsmeses a les intellectuitats, més significhen les intellectuitats esser ve-

1. E,B, qui tant no son dignes.—2. E, e les martires e los sens: B, e les martires els sants.—3. E,B, que uos sots deu e home: J, que uos sots uertader Deu e home.

res per raó de la noblea qui es significada en elles. ✠ 21. Negunes intellectuitats, *Sènyer,* no signifiquen en nulla lig tanta dordonacio com fan en la ley dels crestians; car segons la ley dels crestians es pus aparellada la anima a cogitar en vos que en nulla altra lig, e en la ley dels crestians aperceb hom més en la vostra deitat que en nulla altra lig, e en la ley dels crestians ha hom més de consciencia que en nulla altra lig, e en la lig dels crestians tracta hom de major subtilitat en la vostra deitat e en la vostra gloria que en nulla autra lig, e en la ley dels crestians es hom pus aparellat de mortificar sa coratgía o crèxer[1] que en nulla altra lig.[2] On, tot aquest ordonament, *Sènyer,* dona significat que vos sots deu e home per so car significa que la ley dels crestians es vera.

22. *Celestial Senyor del qual no sublida la mia anima a contemplar!* No es neguna lig on sia tan fortment significada vostra gran misericordia com es, *Sènyer,* en la ley dels crestians; car creure que vostra misericordia vos aja feit encarnar e esser pobre e turmentat e mort per salvar vostre poble, nulla misericordia no pot esser aesmada major. On, significant aquesta tan gran misericordia, es significat que vos sots deu e home, car en altra manera no pogra esser significada a nosaltres la vostra misericordia en tan gran granea. ✠ 23. On, com a los jueus ni als sarrayns no sia donada tanta de significacio de la vostra misericordia com als[3] crestians, per assò, *Sènyer,* es significada aquella ley dels crestians que es mellor que cella dels jueus ni dels sarrayns; e si la ley dels crestians es mellor, seguex se que vos siats deu e home, car si mellor no era nos seguiría que fos vera, e si vera no era seguirsia que vos no sots home.[4] ✠ 24. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car en quant vostra deitat no sots vos pus misericordiós per la encarnacio que dabans com no erets encarnat, car en la vostra deitat no

1. E, o de crexer,—2. B, o de crexer que en nulla lig.—3. E,B, com es als.—4. B, deu e home.

es la vostra misericordia crexent ni minvant; mas ver es, *Sènyer,* que per raó de la encarnació es al vostre poble demostrada mills e major la vostra misericordia que no fora si no fossets encarnat. On, per so que lo vostre poble pogués esser mills sertificat de la vostra misericordia, presés vos carn humana per tal que la carn humana[1] e la sua passio que sostenc fossen ulls ab los quals entellectualment veessem e sabessem la vostra gran maravellosa misericordia.

25. *Ah Sènyer Deus qui mavets dada consolacio de lagremes e de plors e de devocions e damors!* En totes quantes de maneres los jueus nils sarrayns, *Sènyer,* donen vers significats de la vostra amor en lur creensa, en totes aquelles maneres los podem donar nosaltres crestians, e molt més[2] encara, e assò per so car creem que vos sots home per amor dome. ✠ 26. Si los jueus nils sarrayns afermen que vos ajats amat home per so com lavets honrat e creat e ordonat e beneficiat, los crestians affermen segons lur lig assò metex; mas car los crestians, *Sènyer,* afermen que vos amets tant home que vos vullats[3] esser home, e amats tant home que sots volgut esser pobre e aontat e turmentat e mort, e com los jueus els sarrayns neguen tota aquesta amor qui es tan gran que no poría esser major, per assò es significat que aquella creensa qui més sia significant la vostra amor es mellor que les creences qui tanta damor no signifiquen en vos. ✠ 27. On, enaxí *Sènyer,* com la ley dels crestians dona major significacio de la vostra amor gloriosa que neguna de les altres ligs, per assò es significada que es més amada per vos que nulla altra lig; car la cosa aitant com més demostra la vostra amor, aitant es pus digna de esser amada per la vostra amor que aquella cosa qui tanta no demostra ni significa de la vostra amor. On, com totes estes coses sien enaxí, es significat en la vostra amor e en

1. A,J, manca aquesta frase.—2. B, e en molt mes.—3. 3. E,B, que uulats.

la ley dels crestians que vos sots verament deu e home ensems.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets despertat e vivificat to vostre servidor qui dormía e muría en peccat!* En nulla[1] lig no es tan fortment significada vostra humilitat com es en la lig dels crestians; car en so, *Sènyer,* que los crestians creen que la vostra deitat qui es cosa infinida eternal acabada en totes coses ses humiliada a esser encarnada e unida ab la natura dome qui es tant mesquina cosa e tan frèvol a esguart de la vostra deitat, per assò es significada tanta dumilitat que no poría esser major. ✠ 29. No tan solament significa, *Sènyer,* la lig dels crestians vostra deitat esser humil, ans significa la humanitat que presès esser molt humil; car nulla humilitat no pot esser tan gran com fo cella de la vostra humana natura qui es[2] unida ab la deitat e volc per lo seu poble humiliar sí metexa a fam e a set e a paor e a penes e a ontes e a esser venuda e marturiada,[3] e volc soferir[4] greu mort en la creu per lo seu poble a restaurar. ✠ 30. On, com la vostra humilitat, *Sènyer,* do major significat de sí metexa en la ley dels crestians que en nulla altra lig, per assò es la vostra humilitat significant esser vera, e la lig es significant sí metexa esser[5] vera reebent lo significat de la vostra humilitat. On, significat que signific la ley dels crestians esser vera, significa vertaderament que la natura divina es unida ab natura humana en[6] nostre Senyor Jhesu Christ.

1. A,E, E, nuyla: B, E, nula.—2. E, era.—3. E, martuirada.—4. E, sofrir.—5. A,J, es.—6. A,J, ab.

¶ CAP. 187. *Com hom aperceb e entén qual es la mellor manera e la pus vertadera que hom pot aver en esputacio de fe.*

OH *Deus amat, volgut, honrat, volenterós de tots bens!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e laor per tots temps: car tota la mellor manera el mellor endressament que hom pusca pendre a disputar ni a ensercar ni a mostrar ni a defendre veritat, es aquesta quis contén segons lordonament dest capítol. On, en lo comensament que hom disputa cové esser ordonat que hom aja bona entencio e que hom aja esguardament a veritat e que hom se concort e savenga ab son aversari en aquelles coses qui son comunament atorgades e creegudes per tal que en aquelles pusca hom fer sos arguments e ses demandes. ✠ 2. En lo comensament, *Sènyer,* com hom vol entrar en les questions, cové que abdues les parts savenguen e sacorden amigablement, e que ira ne fellonía ni mala volentat no sia dels uns als altres; e cové que sacorden a conèxer les coses sensuals e les coses entellectuals e ques muden de una sensualitat a altra sensualitat e de una sensualitat a una entellectuitat e de una entellectuitat a altra entellectuitat, per tal que ab les coses sensuals pusquen pujar a aver conexensa de les questions qui son fetes en les coses entellectuals en les quals les questions e los arguments covén esser jutjats e termenats. ✠ 3. Com abdues les parts, *Sènyer,* aurán près acordament com vajen per lordonament damunt dit, enaprés cové que sacorden e que savenguen

si vol disputar per auctoritats de sants[1] o per raons naturals, e ques guarden per qual destes dues maneres porán mills venir a certa demostracio daquelles coses que enserquen ne demanen; e qual que sia lacort nil comensament atorgat per abdues les parts, covése que sia escrit per tal que en la fi com vendrá la conclusió no pusca esser negat lo concordament que abdues les parts an emprès.

4. *Maravellós Senyor, amat sobre totes amors, amant sobre tots amadors!* En lo comensament, *Sènyer*, com los homens comensen a esputar, cové que ajen conexensa abdues les parts[2] quals son les potencias de la anima per tal que pusquen conèxer la anima en qual de les potencies es endressada o es errada; e covése que lo temps sia egualment partit enfre abdues les parts per tal que cada part pusca demostrar o defendre en aquell temps so que li es necessaria cosa a mostrar o a defendre. ✠ 5. So per que es, *Sènyer*, necessaria cosa a saber e a conèxer les potencies de la anima, es per assò car si la part que mantén[3] veritat aperceb que la contraria part sia errant per natura e per proprietat de la potencia sensitiva, cové que la mut a la potencia ymaginativa mudant a la ymaginacio en son contrari seny per tal que la ymaginativa ofira a la raó el desviament de veritat esdevengut per la potencia sensitiva qui per son desordonament fa reebre a la potencia racional falses significats e li fa menysconèxer los vers significats. ✠ 6. *Misericordiós Senyor!* Si lome qui es en veritat se disputa ab cell qui es en falsetat, necessaria cosa es al home qui raona veritat que sia temptant e asajant son aversari en sos senys sensuals e en sos senys entellectuals, e esguart e aperceba en qual[4] dels senys es lo desviament de veritat e guart si la veritat es menysconeguda per sobre animositat o per poca, e si es desviada per sobre animositat, covése que la mortific en aquella sensualitat e

1. E, si uolran esputar per actoritats de sens.—2. B, les parts ab dues.—3. E, mante.—4. E, quals.

entellectuitat on la animositat es multiplicada, e si la veritat es, *Sènyer,* desviada et innorada per poca animositat, cové que la crega e la multiplic en aquella sensualitat o entellectuitat on es necessaria cosa que la animositat sia creguda e multiplicada. On, per esta art pot hom lo aversari adur a conexensa de veritat.

7. *Sènyer Deus qui sots desig e esperansa dels bonahuirats qui per amor de vos treballen!* En lo comensament, *Sènyer,* com los homens volen entrar en disputacio, cové que la un sia temptant e asajant[1] lautre per apercebre e conèxer la entencio de cascú qual es ni qual no, e cové que sacorden que no vajen segons manera de sofismes ni de falcíes[2] ni vilanes paraules no sien dites de la un al autre; car totes estes coses embarguen los homens ensercadors e demostradors de veritat, per lo qual embarc hom no pot pervenir a conexensa de veritat. ✠ 8. En lo comensament de la disputacio cové que cascuna de les parts fassa son enteniment tot franc e guartse que no laja forsat ni costret, car natura es denteniment que no entén si franc no es; car la servitut[3] el constrenyiment en que hom lo met li fa innorar veritat. On, com abdues les parts aurán franc lur enteniment, cové, *Sènyer,* que lendressen e quel agüen[4] e lasubtilen e laparellen en larbre de esser e de necessaria e de privacio, e en larbre de sensualitats e de entellectuitats, e en larbre de qualitats e de significats; e com aurán endressat lur enteniment, cové ques meten en la disputacio en larbre de fe e de raó en lo qual poden atrobar veritat de so que encerquen. ✠ 9. Com serán, *Sènyer,* en larbre de fe e de raó, covése que sacorden es convenguen abdues les parts que no embarc la una lautre per los contraris significats qui son enfre la paraula e lenteniment e enfre la fe e la rahó; car per les contrarietats qui son en estes coses, son los homens necis enganats en reebre los

1. E, sajant.—2. E, fallacies.—3. E, siruitut.—4. E,J, e l aguen.

falsos significats e innoren e descreen e rebujen a reebre los vers significats.

10. *Beneyt Senyor en lo qual son tots mos plaers e totes mes amors!* Com lome savi se disputa ab lome errat innorant veritat, en lo comensament deu guardar, *Sènyer,* si es home entenent o home qui aja gros[1] enteniment. On, sil veu que sia home de gros enteniment e que no sia home subtil, molt mills lo porá trer[2] de sa error ab auctoritats e ab miracles de sants que li fassa creure, que no fará ab raons ni ab arguments naturals; car home de gros enginy pus prop es de fe que de raó; e assò es per la privacio de subtilea e denteniment qui es privada en la sua anima actualment. ✠ 11. Com home subtil disputa, *Sènyer,* ab altre home subtil, sil vol trer[2] de sa error ni endur a veritat, cóvé que desput ab ell per raons silogitzans naturals en les coses sensuals e en les coses entellectuals, car molt mills endúu hom home subtil a veritat per raons que per fe ni per auctoritats; car lenteniment en aitant com es pus agut e pus sutil, es pus aparellat a entendre, e en aitant com es pus aparellat a entendre, aitant ama més les coses qui son de natura dentenimet que les coses qui son de natura de fe; e assò esdevé per so car fe e enteniment nos covenen en natura. ✠ 12. On, com assò sia enaxí, doncs covése quel savi qui sia[3] en veritat men son aversari per aquella manera que mills se covenga a la natura del estament en lo qual es la sua anima: car enaxí com fembra endúu enans sa par fembra a bé o a mal que no fa home per so car home nos cové ab fembra tant en natura com fa una fembra ab altra, enaxí, *Sènyer,* home nesci de gros enginy, enans lendúu hom a veritat per fe que no fa per raons, e home subtil e agut e aparellat a entendre, enans lendúu hom a veritat ab raons que ab fe ne ab auctoritats.

13. *Deus gloriós qui defenets e ajudats als vostres ben-*

1. J, agrest (*passim* en aquest capítol).—2. J, treure.—3, E, es.

volents! En lo comensament de la disputacio cové afermar e creure que vos sots en esser, car en altra manera, *Sènyer,* no valría re la disputacio pus que hom duptás que vos no sots en esser; e si tant era que alcuna de les parts duptás e no creegués que vos sots en esser, covése que hom li prou que vos sots en esser, la qual prova e la qual demostracio se fa siguent e reebent los vers significats de les sensualitats per les quals puja lenteniment del home a entendre los vers significats de les intellectuitats. ✠ 14. On, com hom aurá encercat e trobat e provat, *Sènyer,* que vos sots en esser, es cuvinent cosa que hom enserc si vostre esser es acabat o si ha null defalliment en sí. On, aquest ensercament e aquest atrobament cové esser fet en los significats de vostres vertuts e de vostres proprietats,[1] e en los significats e les proprietats els estaments de les creatures; car siguent[2] e reebent e ensercant tots aquests significats damundits, atroba hom e aperceb que lo vostre gloriós esser es tot abastat e cumplit de molt maravellós acabament. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car pus que hom aja certa conexensa o ferma creensa que vos siats en esser e que vostre esser es tot acabat, pot hom endressar e ordonar sa disputacio esguardant al vostre acabament e que reeba e do totes les preposicions qui sien significants vostre acabament e que no reeba ne afferm nulla preposicio qui do significat de defalliment en vostra acabada essencia; e per tal que a la conclusió hom no pusca negar les preposicions atorgades sobre les quals se fa largument es comensa, covenen[3] esser escrites aquelles preposicions per les quals sería destruida la conclusio si negades eren.

16. *Oh vos, Sènyer, qui vivificats o mortificats tot so qui en plaer ni en grat vos vé!* Com abdues les parts serán a assò vengudes que aurán certa conexensa que vos sots en

1. E,B, de uostres qualitats e de uostres proprietats e de uostres vertuts.—2. J, sabent,—3. E, couen.

esser e que vostre esser es tot acabat sens null defalliment, covése, *Sènyer,* que sacorden e savenguen ensems e que guarden e enserquen qual de les .iij. ligs dona major significat e major demostracio del vostre acabament. On, aquella lig qui mills significa en sí metexa lo vostre acabament, aquella dona significat de sí metexa que val més que les altres; car aitant com mills demostra lo vostre acabament, aitant val més e aitant es pus digna que sia amada per vos. ✱ 17. On, com aquest empreniment será fet, *Sènyer,* e aquest concordament e que ajen esguardament qual de les ligs dona major significat de vostre acabament, cové se aprés assò que entrem en la disputacio e covése que cascú dels disputans ajen bona entencio e que ajen lur enteniment tot aparellat e endressat a reebre los significats que cascuna de les ligs significa, e reebuts los significats, cové que cascú jutge en sa conexensa metexa aquella cosa segons que es significada. ✱ 18. On, tot aquest ordonament, *Sènyer,* cové esser fet sobre les vostres vertuts essencials, so es a saber, infinitat e eternitat e poder e saviea e amor e justicia e misericordia e humilitat e les altres vertuts. On, aquella lig qui será mills significant totes aquestes vertuts esser acabades en vostra essencia, aquella es significada que es mellor lig e pus noble que totes les altres, e aquella lig qui defallirá a significar aquestes vertuts damun dites esser acabades en la vostra essencia, aquella lig significará e demostrará que es falsa; mas en assò es mester, *Sènyer,* que hom no reeba nulla falsa significacio, car per les falces significacions son amagades les veres.

19. *Franc Senyor amorós, graciós, ple de misericordia e de mercè!* En lo comensament de la disputacio cové que hom aja conexensa dels articles quis creen es contenen ès signifiquen en cascuna de les .iij. ligs, e encontinent com hom aurá aúda certa conexensa dels articles, cové, *Sènyer*s que hom guart los significats de les vostres vertuts e los significats de les qualitats de les .iij. ligs, e aquells articles

que mills concorden lurs significats ab les vostres vertuts, aquells articles son significats mellors e pus nobles e pus vertuosos quels altres. ✠ 20. On, qui segons esta art e esta manera vol esputar ni ensercar ni demostrar veritat de sa lig, porá atrobar veritat de so que enserca; car les vostres vertuts, *Sènyer,* nulla hora nos concorden nis convenen ab nulls significats qui sien falces ni contraris de veritat. On, enaxí, *Sènyer,* com hom asaja la pessa del aur ab la pera per la qual hom ha conexensa si es bon aur, en axí qui vol ensercar los articles si son vers, enserc hom veritat dells en los significats de les vostres vertuts e en los significats dels articles. ✠ 21. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car enaxí com dues preposicions veres significuen vera conclusio, enaxí les vostres proprietats e les vostres vertuts significuen qual cosa es vera ni qual cosa es falsa. On, enaxí com dues preposicions falses significuen falsa conclusio, enaxí los falsos significats qui son en los falsos articles de la falsa lig, significuen la lig esser falsa; mas axí com falsament e sofismadament falces preposicions significuen vera conclusio, la qual conclusio no es vera, enaxí, *Sènyer,* per innorancia qui es caúda en home per peccat, son alcunes falsetats creegudes en falsa lig demostrants esser ver so qui es fals e esser fals so qui es ver. On, tots aquets engans son atrobats e coneguts si es qui sapia reebre los significats de vostres vertuts e de les creenses creegudes en les ligs.

22. *Gloria e laor e benediccio e reverencia e honor sia feyta a vos, Sènyer Deus!* Car [1] com home savi e qui es en via de veritat es demostrant veritat a son aversari qui es en error, adoncs, *Sènyer,* deu tota sa punya e sa forsa metre que enllumén a son aversari son enteniment; e es mellor cosa que hom demostre veritat al enteniment que no fer atorgar veritat a home qui no age son enteniment en-

1. B, manca aquest mot.

dressat ni certificat en veritat. ✠ 23. Los homens qui no volen atorgar veritat en la disputacio e fan sofismes e falcíes[1] per tal que fugen e que no donen semblants[2] que sien vensuts ne confuses, aquells, *Sènyer,* an desordonada entencio, car ells no disputen per demostrar veritat ni per reebre veritat, ans ho fan per tal que sien vists savis. On, la entencio daquests aitals tota es de vana gloria e de vanitat: on, aquests aitals, si bé no volen atorgar veritat, no y deu hom fer gran forsa ni no sen deu hom ab ells ayrar, car basta que hom lur nafre lur enteniment en so que ells conexen que hom diu ver e que ells raonen lo contrari de veritat. ✠ 24. On, lome qui no vol atorgar veritat, la qual veritat hom ha demostrada a son enteniment, possíbol cosa es, *Sènyer,* que en altre temps atorc veritat; car veritat pus prop es al enteniment qui la entén que al atorgament de paraula. On, pus que lenteniment sia tocat ni ferit ni nafrat de veritat, la conciencia aporta en actu la veritat en lo atorgament de la paraula. On, aquesta raó se diu per tal que los[3] esputants demostrants veritat, si bé nols atorga hom veritat, per tot so no sessen de mostrar veritat al enteniment de sos aversaris.

25. *Honrat Senyor del qual venen e devallen tots honraments!* Com lome qui es en veritat se contrasta ab aquell qui es en falsetat, necessaria cosa li es que a la fi de la disputacio concloa[4] a son aversari veritat, per tal que en aquella veritat sien afinades e termenades les paraules, e quel home errat no sia preposant ni responent per tal que sia cogitant e ymaginant e remembrant e entenent en la fi de les paraules, les quals concloen a son aversari veritat. ✠ 26. Si tant era, *Sènyer,* que en la fi de la disputació hom callás so qui es desmostrant veritat e que parlás e argumentás so qui es en falsetat, seria feta injuria a la veritat; car aquell qui es en veritat es pus digne que les primeres

1, E, fatlacies: B, falacies.—2. E, semblant.—3. A, les.—4. E, conclua.

paraules sien sues e les derreres, que no es aquell qui es en falsetat, car[1] lo comensament de la disputacio deu esser en veritat e no en falsetat, e la fi de les paraules deu esser en veritat; e per assò so qui es en falsetat no deu esser en la fi de la disputacio ni en lo comensament argumentador de falsetat. ✠ 27. Com lig e fe estía, *Sènyer,* molt pus fortment en les coses entellectuals que en les sensuals, covése que los homens quis disputen en lig e en fe, que usen més e pus sovín e pus diligentment de les coses entellectuals que de les sensuals; car en aquella natura on lig e fe es pus apropriada e pus acostada, en aquella deu esser fet major ensercament e major forsa que en la natura sensual, la qual no es tant acostada a lig ni a fe com es la natura entellectual.

28. *Forts Senyor sobre totes forces, humil sobre totes humilitats!* Com hom esputa, *Sènyer,* de fe, covése que hom aja conexensa e afermacio que totes quantes coses son esdevengudes en esser, que totes sien esdevengudes per tal que sien sobjects en los quals sia conegut lo bé el acabament qui es en la vostra gloriosa essencia; car per aquesta conexensa aital se pot hom endresar en sa disputacio per so car tota hora aurá hom esguart qual es aquella lig ni aquella fe per que la vostra bonea nil vostre acabament se demostra mills en les creatures. ✠ 29. En la disputacio, *Sènyer,* cové reposar et recordar e remembrar, car per moltes paraules es hom treballat e ublidós e innorant, e per assò deu hom reposar sa sensualitat per so que son lassament no sia embargant ni empatxant sa entellectuitat.[2] Encara se cové, *Sènyer,* quels homens qui son argumentants[3] los uns contra los altres sien amadors de veritat e que sien enamorats de vos; car si axí no era, no seguiríen la manera per la qual hom vé a concordament e a benvolensa. ✠ 30. No es nulla manera on tan leujerament

1. A,J, com. —2. A,J, sensualitat.—3. A, argumentats.

pusca hom a son aversari endressar son enteniment, com fa si hom li fa encercar possibilitat en aquelles coses que li paren impossibols; car ab possibilitat es lenteniment del home encercant e atrobant e demostrant veritat. On, lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* e fill de vostre home e de la vostra fembra, vos fa gracies e mercès com li avets dada gracia que sia conexedor de estes maneres damun dites e de moltes més, per les quals maneres pot tot hom vensre e sobrar en disputacio de fe qui sia en falcetat ni contrari a la vostra sancta trinitat ni a la[1] encarnacio ni a la unió de vostra humanitat ab vostra gloriosa deitat.

¶ CAP. 188. *Com hom ha conexensa e apercebiment qual lig es vera ne qual es mellor que les altres.*

DEUS *Sènyer qui sots tota nostra vida e tota nostra salut!* Qui vol entrar en lo mellor ensercament e en lo pus noble e en lo pus profitós qui pusca esser, encerc qual[2] de les .iij. ligs es vera ni qual lig es mellor. On, qui en est noble ensercament vol entrar, si vol atrobar so que encerca, seguesca, *Sènyer,* los significats de les vostres vertuts e los significats de les ligs, car los significats de vostres vertuts e los significats de les ligs lo endresarán en son encercament. ✠ 2. Qui per esta art ni per aquesta manera enserca qual de les ligs es vera, en la lig vera, *Sènyer,* veurá pus fortment significada vostra amor e vostre poder e vostra dretura e vostra misericordia e vostre acabament e totes les altres vertuts ni qualitats qui

1. B, ni a la uostra.—2. A, quala.

son essencialment en vos: car axí com lo mirall on pus es clar ni vertader, mills representa la figura, enaxí, *Sènyer*, aquella lig qui es vera representa e demostra e significa pus fortment vostres vertuts e vostres qualitats que nulla altra lig qui no sia tam bona ni tan vera. ☙ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car qui vol ensercar per esta manera, cové que age son enteniment ordonat e endressat, e que seguesca la natura de son enteniment, e guartse que nol fors nil costrenga ni lempatxe en la entencio intellectual per la entencio sensual, car si ho faya gitaría son enteniment de sa natura, e pus lenteniment fos desordonat en sa natura entellectual no poría apercebre ni entendre.

4. *Excellent Senyor qui sots alt e subirá sobre totes altèes!* Qui vol encercar, *Sènyer,* qual lig es mellor que les altres, encerc e demán qual es e pus noble e pus honrat e pus vertuós e pus acabat misatge; car aquell misatge qui sia vengut ab la millor lig, es significat segons la vostra saviea e la vostra dretura e la vostra bonea el vostre acabament que es lo mellor misatge e pus acabat en tots bens que los altres misatges qui son venguts ab la lig qui no val tant com la lig tramesa per laltre[1] misatge. ☙ 5. Aquell misatge qui es vengut ab la mellor lig, es significat que es en est mon més amat e més graít e més servit[2] quel misatge qui es vengut ab la lig qui tant no val; car aitant com la lig vera es mellor que lautra qui es contraria a veritat, aitant més deu esser lo misatge per son poble més amat e honrat e loat e servit. On, per assò es significat, *Sènyer,* que la ley qui fo tramesa per Moysès no es contraria a la ley dels crestians, car si ho fos vos no forets dreturer en so que Mafumet fora pus honrat en est mon que no fora Moysès. On, car la fe dels crestians es lo fruit de la lig de Moysès, per assò es més honrat Moysès per los crestians que Mafumet per los sarrayns. ☙ 6. *Vertuós Senyor!*

1. E,B, lo melor.—2. E, mes amat e honrat e grasit e servit: B, concorda ab el m.s. E.

Aquella lig on ha mellors homens e mellors fembres es significada que es mellor; car aquella lig qui es vera ha dignitat e noblea que age mellor poble e mills acustumat e pus devot e pus obedient e pus honrat e major e mellor; car si axí no era, sería significat, *Sènyer,* que vos no sots[1] dreturer ne savi ni poderós acabadament, en so que a la pus àvol lig daríets mellor e major e pus honrat poble que a la lig mellor qui es per sa mellorìa[2] e per sa noblea digna daver sots sí mellor e major poble.

7. *Ah Senyor per lo qual vetlen e treballen totes les mies forces sensuals e entellectuals!* Aquella lig qui es vera, més es estesa en son poble segons creensa e segons fe que no es segons demostracio de rahó; e assò es, *Sènyer,* per so car fe dona mes de mèrit[3] a home que no fa raó. On, per assò aquella lig qui pus fort está en entellectuitat, es pus prop a fe que a raó, e aquella lig qui es pus prop a sensualitat que a entellectuitat, es pus prop a raó que a fe. On, qui ensercar volrá qual es la mellor lig, enserc qual lig es pus fortment empregonada e naturada dintre la natura intellectual ni lunyada de la natura sensual. ✠ 8. Esguardant, *Sènyer,* en qual lig ha home més de afliccions e més dangusties e més de treballs e més de temptacions, ni en qual lig ha més de dejunis ni més doracions ni més de festes, ni en qual lig fa[4] hom més de penitencia ni comfessa hom pus fortment ni satisfá pus fortment,[5] en aquella lig es significada veritat, car totes estes coses son carreres e vies per les quals hom es digne de recobrar guaardó en gloria. ✠ 9. *Honrat Senyor!* Aquella lig qui do significat e demostracio que null poble nos pot salvar si no creu en vos veritat, aquella significa, *Sènyer,* en sí metexa que es vera; car inpossíbol cosa es que hom pusca venir a vos qui sots veritat creent en vos falsetat. On, aquella lig qui signific que en tota creensa qual que sia se pusca hom

1. B, fossets.—2. A,J, memoria.—3. E,B, mes merit.—4. A,J, ha.—5. A,J, manca aquest membre.

salvar pus que aja bona entencio, aquella lig significa de sí metexa que es falsa lig per so car significa contra vostra justicia qui condempna[1] a dampnacio tot home qui aja creensa contraria a la vostra veritat, car si no ho faya la vostra justicia sería contraria a vostra veritat; e assó es cosa impossíbol que en vos aya nulla cosa contraria a vos metex.

10. *Forts Senyor sobre totes forces, vigorós sobre tots poders!* Aquella lig qui es vera ni mellor que les altres, es digna que sia posseyda per mellors clergues e per pus savis e pus honrats e pus apoderats e pus nobles e de major nombre; car si axí no era sería cosa desordonada, per la qual desordonacio sería en vos significat defalliment de poder e de saviea e de dretura, lo qual defalliment, *Sènyer,* es impossíbol cosa que sia en vostra essencia en la qual es tot acabament. ✠ 11. Aquella lig, *Sènyer,* on ha més de religioses[2] e domens e de fembres dorde qui per amor de vos desemparen la gloria mundana, es significada que es vera; e aquella lig on ha més esgleyes e més espitals e on hom fa major almoyna per adorar e servir vos, aquella lig significa que es mellor lig que aquella on no ha tants homes e fembres religioses ni tantes esgleyes ni tants espitals ni on nos fan tantes dalmoynes. ✠ 12. *Gloriós Senyor!* Aquella lig on los homens fan pus longa oracio e pus continuada[3] contemplacio e on hom vos fa més de gracies e on hom vos demana eus prega que fassats al vostre poble gracia e misericordia e perdó, aquella lig significa que es mellor que les altres on hom fa breus oracions e abreviada contemplacio e en la qual hom nous fa moltes gracies de les moltes amors que avets feites a la especia humana.

13. *Rey gloriós!* A vos, *Sènyer,* sia feta reverencia e honrament e honor; car aquella lig es significada que es ve-

1. E, condampna.—2. E, relegioses.—3. E, continua.

ra, en la qual es home pus occasionat de molt amar e honrar e servir e loar vos; car on pus es hom occasionat en totes estes coses, mills es significat que vos sots senyor e benfactor e perdonador, e mills es significat que hom es sotsmès a obeyr tots vostres manaments. ✠ 14. Ensercant, *Sènyer,* en qual lig es home pus obligat e pus encarregat e pus occasionat de esser treballat e pobre e turmentat e mort per amor de vos, es significat qual lig es mellor que les altres; car significat es al enteniment dome per vera raó, quels homens qui més treballen e més fan per amor de vos, aquells son pus dignes de esser guaardonats en gloria per so car son pus dignes de esser amats, pus que més vos amen quels altres qui per vos tant no treballen. ✠ 15. *Amorós Senyor!* Aquella lig qui es creguda e multiplicada per miracles e per predicacions e per martirs,[1] aquella dona significacio de sí metexa que es mellor que aquella lig qui es creguda per forsa despaa;[2] car pus comparada cosa es a noblea e a bonea de lig, que sia creguda per miracles e per disputacio e per raons e per via de martire e per predicacio, que no es lig qui sia creguda per forsa de gents amán los delits temporals. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car totes estes coses son significades en lo vostre acabament e en la lig qui es vera.

16. *Graciós Senyor qui sots font de vida e restaurament de la nostra mort!* En aquella lig on hom ha major membransa dels homens morts e on hom fa més dalmoynes e més de pregueres per ells, en aquella lig es significada veritat; e en aquella lig, *Sènyer,* on hom es pus diligent que los infeels creeguen veritat, en aquella lig es significada veritat. ✠ 17. *Homil Senyor!* La lig on hom ha majors riquèes e on los homens son pus poderoses e an més[3] de bones custumes, en aquella lig es significat que ha major veritat e més de vertut; car aitant com lo poble es major

1. B, martiris.—2. E,B,J, espasa.—3. E, e on á mes.

e mellor e mills ordonat e mills costumat,[1] aitant més es significat que la lig on es mellor poble es mellor lig que les altres.[2] ✱ 18. En aquella lig on ha més[3] aparellament e major endressament que hom sia menyspreador de les coses temporals e amador de les coses celestials, en aquella lig, *Sènyer*, es significat e demostrat major bonea e major honrament e major vertut e sanctetat que en neguna de les altres ligs on hom no ha tan gran aparellament ni endressament de desemparar ni de desamar ni menysprear los bens temporals per amar e per posseyr los bens celestials.

19. *Misericordiós Senyor, gloriós, amorós!* Aquells homens qui majorment se mouen a so que fan per lo primer moviment que per lo segón e qui fan majorment so que fan per la primera entencio, aquells homens son significants que son en mellor lig que aquells qui les demés vegades fan so que fan per lo segón moviment e per la segona entencio; car, *Sènyer*, les obres que hom fa per lo primer moviment an esguardament a esser, e so que hom fa per lo segón moviment ha esguardament a cosa qui no es digna de esser, ans merex no esser; e so que hom fa per la primera entencio ha esguardament a ordonacio,[4] e so que fa per la segona entencio contra la primera[5] ha esguardament a desordonacio. ✱ 20. En aquella lig, *Sènyer*, on la gloria de parays e la pena infernal es pus fortment significada, es significada, *Sènyer*, pus fortment la vostra gran bonea e la vostra gran saviea e la vostra gran justicia e totes les altres vertuts qui son en vos. On, la lig qui significa pus fortment en vos vostres vertuts, aquella significa que es mellor lig que totes les altres. ✱ 21. Com sia donat, *Sènyer*, a home ordonament entre les potencies de la anima e los senys corporals e los senys espirituals per tal que home per aquella ordonacio sia ordonat e aparellat de vos a servir, per assò aquella lig on los homens son mills ordonats en

1. E, e costumat.—2. B, que les altres ligs.—3. E,B, major.—4. E,B, ordonament.—5. E,B,M, manca *contra la primera.*

les potencies de la anima e en les sensualitats e les[1] intellectuitats, aquella lig dona significacio de sí metexa que val més que les altres ligs.

22. *Subirá Senyor sobre totes altèes, humil sobre totes humilitats!* Qui enserca, *Sènyer,* qual de les .iij. ligs es mellor, enserc en qual de les .iij. ligs son les paraules de les[2] profetes mills espostes ni declarades, ni quals gloses se covenen mills ab lo test, ni quals signifiquen a vos mills vostres vertuts; car aquella lig en la qual serán les profecíes mills espostes ni glosades[3] ni en la qual les esposicions el test significarán mills la vostra bonea, aquella lig, *Sènyer,* donará significat de sí metexa que val més que les altres. ✠ 23. En aquella lig que[4] hom creu que laveniment de les[5] prophetes fos pus profitós e pus necesari, en aquella lig es, *Sènyer,* significada veritat; car on pus útil e pus profitable e pus necessaria es la obra, mills es significada que sia per vos tramesa e ordonada e endressada per endressar e ordonar e restaurar lo vostre poble; car aitant com la cosa es pus[6] profitable e pus necessaria, aitant més es significant la causa final e es lunyada de ventura, e aitant com la cosa es de poc profit e de poca necessitat, aitant més priva de significar la causa[7] final e significa ventura. ✠ 24. Qui per vers significats ni per vives raons sensuals ni entellectuals vol encercar ni atrobar ni aprovar argumentanment per raons necessaries qual lig es mellor que les autres, fassa tant, *Sènyer,* que entena aquest LIBRE DE CONTEMPLACIO o lo *Libre* qui es apellat de *demandes e de questions,* car per aquests libres porá esser certificat e porá certificar a altre qual de les .iij. ligs es pus vera ni mellor ni per qual pervé hom a perdurable gloria.

25. *Dreturer Senyor en lo qual null home no pren injuria ni tort!* Aquella lig, *Sènyer,* qui significa e demostra

1. E,B, e en les.—2. E,B,J, dels.—3. A, les prophetes mils espostes ni glosades: J, los prophetes mills expositats ni glosats.—4. E, on.—5. E,J, dels.—6. B, mils.—7. A,J, cosa.

major egualtat enfre marit e muller, aquella lig es significada mellor que la lig qui no mana tan gran egualtat esser entre marit e muller; e aquella lig qui costreny hom a més amar e a més perdonar a son pruxme, aquella lig es significada vera e mellor que les altres en les quals hom no es tan ubligat a amar e a perdonar. ✠ 26. En aquella lig en la qual es pus vetat e esquivat que home no sia ergullós ni vanagloriós ni usurer ni trobador de vanitats ni ladre ne omaeyer[1] ne luxuriós ne traidor, en aquella lig, *Sènyer,* es significada veritat; car aquella lig qui pus fortment esquiva peccat, aquella dona significat de sí metexa que val més que les altres ligs qui no fan tan gran forsa en tots aquests peccats. ✠ 27. En aquella lig, *Sènyer,* on home es obligat a amar son enemic, en aquella es significat que es veritat, car nulla obediencia no es major com es obeyr a lig qui man a home amar son enemic. On, aitant com home es pus obedient a sa lig, aitant es significat que la lig es vera e mellor que les altres ligs on no es manada tanta dobediencia.

28. *Sènyer Deus qui sabets tots sabers, del qual saber devallen totes savièes!* En aquella lig on hom ha més de temptacions ni on hom contrasta pus fort al demoni e a ses sensualitats, en aquella lig, *Sènyer,* es significada veritat; car per vencre moltes temptacions e per apoderar lo demoni e per vensre sí metex, es hom digne de gloria celestial. ✠ 29. En aquella ley, *Sènyer,* on lo poble ama e es pus leyal a son príncep que en altra ley, es significada veritat; car amar son rey e esser leyal a son rey, manament es vostre qui avets donat princeps en terra per ordonar e guardar lur poble. On, aitant com lo poble es pus amable e pus leyal a son príncep, aitant es demostrada la ley en que es esser mellor que la ley on lo poble no es tan amable ni tan leyal a son príncep. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,*

1. E, omesier: J, homeyer.

sia gloria e honor; car per totes estes significacions damun dites e per moltes daltres, es significat e demostrat qual es vera lig ni qual val més que les altres. On, enaxí com les fulles e les flors signifiquen lestiu, enaxí les vostres vertuts e les qualitats de les .iij. ligs signifiquen sensualment e entellectualment qual es la mellor lig; mas car los homens nescis no saben reebre los vers significats sensuals e entellectuals, son axí com home orb, als quals no son fulles ne flors[1] per vista corporal significants lo temps destiu:[2] car enaxí com per privacio de vista corporal son privats significats sensuals, enaxí per privacio de vista entellectual son privats en home significats entellectuals, per la qual privacio entellectual es hom neci innorant qual es la lig qui es pus plaent a son Senyor Deu.

¶ CAP. 189. *Com hom aperceb e entén los senyals segons los quals es significat si hom es en estament de salvacio o en estament de dampnacio.*

DEUS *Creador e Senyor!* A vos, *Sènyer,* sia donada gloria e laor[3] per tots temps: car qui vol encercar ni apercebre los senyals per los quals es a home significada salvacio o dampnacio, cové que sia encercant en la franca volentat la qual es donada a home per guanyar mèrit de gloria o de pena, la qual franca volentat aperceb hom entellectualment per so car es cosa entellectual. ✠ 2. Com la franca volentat, *Sènyer,* senclina a fer

1. E, al qual fules ni flors no son.—2. E, del estiu.—3. B, honor.

bé, adoncs merex hom gloria, e com senclina a fer mal, adoncs merex hom pena. On, per assò com mèrit de gloria o de pena se forma e senjenra en la franca volentat del home, per assò qui vol apercebre ni saber si es en estament de gracia o en estament de peccat, enserc en la franca volentat, car en ella ho pot apercebre e atrobar. ✱ 3. Si la franca volentat, *Sènyer*, elig e tria e fa bones obres, sempre encontinent se formen es significquen los senyals e les demostracions de salvacio, e si la franca volentat eleg e tria e fa males obres, sempre se formen es significquen los senyals de dampnacio; mas car salvacio e dampnacio es a home en est mon cosa entellectual, per assò son los senyals de la salvacio e dampnacio entellectuals significats per obres sensuals o entellectuals. On, per assò covè quels senyals e les demostracions de salvacio o de dampnacio, que sien preses sensualment e entellectualment.

4. *Rey excellent, vertuós, del qual tota gracia vé e tota benediccio!* Vos sabets, *Sènyer,* que veritat e amor ordonada e paciencia e esperansa e dretura e misericordia e leyaltat e humilitat e totes les altres vertuts qui son en home son senyals[1] e significats e demostracions de salvacio. ✱ 5. En axí com les carreres sensuals son vies e dresseres per les quals hom pervé als locs envers[2] los quals es anant e movable, enaxí, *Sènyer,* vertuts son carreres entellectuals per les quals home es anant e vinent a la gloria perdurable; e enaxí com per les vertuts home pervé en gloria, enaxí per los vicis qui son en home pervé hom a perdurable pena. ✱ 6. Qui vol pujar, *Sènyer,* son enteniment a conexensa de les coses entellectuals, primerament covè que pas son enteniment per les coses sensuals; car les sensuals son lo[3] jusà escaló per lo qual puja hom a conexensa del subirà On, com assò sia enaxí, qui vol aver conexensa de sa sal-

1. B, leyals. — 2. A,J, en. — 3. A,J, del.

vacio o dampnacio, primerament reeba en son enteniment los senyals els significats de les coses sensuals, e en aprés porá reebre los senyals els significats de les coses entellectuals; e per los significats reebuts de les coses entellectuals, porá hom apercebre e entendre los senyals qui signifiquen salvacio o dampnacio.

7. *Gloriós Senyor del qual venen e devallen tots los nostres poders e les nostres forces!* Com sia cosa entellectual la gloria e la pena del autre seggle a home qui es en est mon, per assò, *Sènyer,* los senyals sensuals no son tan solament bastant a donar certificacio als homens de salvacio o de pena, car los homens qui dejunen e fan almoyna e díen paraules humils e van vestits de vil draps e fan moltes dafliccions, poden aver en so que fan falsa entencio e desordonada; e per assò los senyals sensuals no basten a home en general a significar la salvacio o la dampnacio daquells qui ab falsa entencio fan so que fan. ☙ 8. On, beneit siats vos, *Sènyer Deus:* car semblant manera sesdevé dels senyals sensuals quels homens fan ben menjant e vistent e jaent; car pot esser que ho fassen per amagar e celar a les gents lur devocio e lur bona entencio, e per assò los senyals sensuals menys dels senyals entellectuals no son bastants a significar salvacio ni dampnacio. ☙ 9. On, com los senyals sensuals, *Sènyer,* no sien bastants a demostrar salvacio o dampnacio per so car moltes vegades se fan falsament e contra veritat, per assò covẻ que hom recorra als senyals entellectuals, e que per aquells aperceba salvacio o dampnacio; car en aquells senyals entellectuals no ha nulla falcía ni nulla maestría pus quels significats sien vertaderament demostrats.

10. *Perdurable Senyor en lo qual no ha comensament ni fi!* Com les dues entencions qui caen en home sien coses entellectuals, per assò son sobjects en los quals es significada entellectualment salvacio o dampnacio; car si home, *Sènyer,* vos adora eus reclama eus prega ab la primera

entencio, e si dejuna ni fa[1] a la carn afliccio e si fa almoyna ab la primera entencio, adoncs es significat que es en estament de salvacio; mas si tant es que home vos aor e us prec per la segona entencio e que sos dejunis e ses afliccions sien per la segona entencio, adoncs es significat[2] la[3] segona entencio que hom es en estament de dampnacio. ✠ 11. On, de les mellors maneres que hom pusca pendre, *Sènyer*, a ensercar los senyals qui demostren salvacio o dampnacio, es aver conexensa de les dues entencions qui caen en home, car conexent abdues les entencions es a home significada sa salvacio o sa dampnacio; e la raó ni la occasió per que les dues entencions son significants salvacio o dampnacio, es per lendressament ol desordonament qui es feit en elles, car lordonament significa salvacio el desordonament delles significa dampnacio. ✠ 12. Si so qui es, *Sènyer*, amat e volgut e honrat e servit[4] per la entencio qui es digna que sia primera, adoncs será significat que la obra es ordonada; mas si la cosa es amada e volguda e honrada e servida e pregada per la entencio qui no es digna que sia primera ans merex que sia segona entencio, adoncs será significat que la obra es mala. On, segons assò se prova es demostra quels senyals de salvacio e de dampnacio son significats en les dues entencions.

13. *Oh Senyor un en trinitat, sens par e companyó, gloriós en totes glories!* Qui vol encercar ni atrobar los senyals qui son significants salvacio e los senyals qui son significants dampnacio, en les potencies, *Sènyer*, de la anima los enserc; car si la potencia racional es dona de la potencia sensitiva, es significat quel home es en estament de salvacio, mas si tant es que la potencia sensitiva no vulla obeyr a la potencia racional e está dona sobre la racional potencia, adoncs es significat que lome on es aital desordona-

1. E, ni si fa. — 2. significant (?). — 3. B, en la. — 4. ho es (?).

ment es en estament de dampnacio. ✠ 14. Com la potencia ymagenativa, *Sènyer,* es pus obedient a la potencia racional que a la potencia sensitiva, adoncs es significat que es hom en estament de salvacio, per so car la raó on pus es dona[1] de la ymagenativa, pus fortment es contemplant en la vostra bonea e en la viltat daquest mon; mas com la potencia ymaginativa es pus aparellada e pus obedient a la potencia sensitiva que a la racional, adoncs es significat en la ymaginacio, dampnacio; car on pus la potencia sensitiva es dona de la ymaginativa, pus ferventment ymagena hom e ama les vanitats daquest mon ublidant la vostra gloriosa gloria e la vostra excellent bonea. ✠ 15. Com la potencia motiva es pus posseyda per la potencia racional que per la sensitiva, adoncs, es significat, *Sènyer,* en la potencia mutiva que hom es en estament de salvacio; mas com la potencia mutiva se mou pus suvín e pus ivasosament per la potencia sensitiva que per la potencia racional, adoncs es significat que hom es en estament de dampnacio, los quals senyals pot tot hom pendre en sí metex ensercant lestament de les potencies de la sua anima.

16. *Ah Senyor Deus qui sots esperansa e consolacio dels homens pobres qui en vos se confíen!* En lo ordonament el desordonament quis fa, *Sènyer,* en los senys sensuals e en los espirituals, es significat al home si es en estament de salvacio o de dampnacio; car lo ordonament qui es fet entrels senys sensuals els entellectuals es demostracio e certificacio de salvacio, e lo desordonament es demostracio e certificacio de dampnacio. ✠ 17. La raó per que lordonament dels senys sensuals e dels senys entellectuals significa salvacio, es, *Sènyer,* per so car ordonament[2] es carrera per la qual van los senys sensuals per la obligacio en la qual son obligats a esser obedients e sotsmeses als senys entellectuals; e la raó per la qual desordonacio dels senys sen-

1. A,E, donada.—2. A, es ordonament: J, est ordonament.

suals e dels senys entellectuals es demostrada dampnacio, es per so car desordonacio es carrera torta per la qual les sensualitats volen pujar sobre les intellectuitats e les intellectuitats devallen e caen en servitut de les sensualitats. ✠ 18. On, tot home, *Sènyer,* qui vulla apercebre ni conèxer si es en estament de salvacio, ho pot apercebre e conèxer en sí metex guardant e ensercant sos senys sensuals els entellectuals, e guart e sapia si son ordonats o no ordonats ni si son en la sensualitat cativats los senys corporals obedient los senys espirituals; car per aital ensercament e per aital conexensa pot hom conèxer los significats qui demostren salvacio o dampnacio.

19. *Vertuós Senyor sobre tota vertut, noble sobre tota noblea!* Qui vol ensercar ni atrobar, *Sènyer,* los senyals don es significada salvacio e dampnacio, enserc los en acabament e en defalliment, car aquella cosa qui es acabament[1] dona demostracio e certificacio de salvacio, e aquella cosa qui es defalliment, so es saber peccat mortal,[2] dona demostracio e significacio de dampnacio. ✠ 20. On, com vos, *gloriós Deus,* siats la font el flum[3] e la mar dacabament del qual venen e devallen tots altres acabaments, per assò qui vol apercebre salvacio, en lo vostre maravellós acabament la porá conèxer e atrobar, e qui vol conèxer e apercebre dampnacio, enserc la en los defalliments qui son en home, car tots aquells defalliments qui son en home per peccat e per culpa, donen a home demostracio de dampnacio. ✠ 21. So per que jo, *Sènyer,* aperceb salvacio[4] en lo vostre acabament, es per so car tota vostra deitat es significada a ma anima que es plena de dons e de perdons e de humilitat e de pietat e de misericordia, e so per que la mia anima aperceb dampnacio[5] en mos defalliments, es per so car tot mon cors e tota ma anima son en culpes e peccats e

1. B, acabadament.—2, E,B,M, manca aquest incís.—3. E, flom.—4. E,B, aperceb la mia salvacio: M, *percipio meam salvationem.*—5. E, aperceb la mia dampnacio: M, *percipit meam dampnationem.*

defalliments e vicis, per los quals peccats e vicis e culpes no som digne de esser en la vostra gloriosa presencia.

22. *Rey amorós qui regnats tots los estrems de les mars e de les terres e dels cels!* Molts homens he vists peccadors qui a lur mort veya senyals e significacions[1] de salvacio, car molt bé se confessaven es penedíen es confiaven en la vostra dousa misericordia. On, aquells senyals son a mi significats e demostracions de la mia salvacio: car enaxí, *Sènyer,* con a ells erets e lur mort piadós e misericordiós si bé ells eren peccadors, enaxí si bé jo som molt culpable e molt peccador, no román per tot so que nom confiu[2] en la vostra misericordia que majats mercè al dia de la mort. ✱ 23. Molt home peccador, *Sènyer,* he vist murir qui muría a tal mort on era significada sa dampnacio. On, aquell significat es significat e demostracio de la mia dampnacio: car enaxí con els[3] qui muríen en peccat son dignes de dampnacio, enaxí jo mesquí, ple de molts greus peccats, som digne e ubligat per raó de mos mortals falliments que sia jutjat a sostenir perdurables penes. ✱ 24. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car com lo vostre servidor remembra[4] la vostra gran misericordia, adoncs aperceb e conex en ella significats e senyals de salvacio, e com remembra[4] la vostra gran justicia e sos mortals falliments, adoncs aperceb e conex la sua dampnacio; e per assò, *Sènyer,* lo vostre forfet el vostre sotsmès no sab si será remembrat en la vostra piadosa misericordia o si será jutjat per la vostra dreturera sentencia.

25. *Creador Senyor al qual obeexen totes creatures!* Com jo per raó de la vostra gran misericordia veja salvacio[5] e per raó de vostra gran justicia e per mos mortals falliments veja dampnacio,[6] e com jo, *Sènyer,* no sia certificat de sal-

1. A, seynal e significacions: J. senyal e significacio.—2. E, confiy.—3. B, ells.—4. E, remembra ni ymaiena: B, ni ymagina: M, *et ymaginor.* —5. E,B, ma saluacio: M, *meam salvationem.*—6. E,B, ma dampnacio: M, *meam dampnationem.*

vacio o de dampnacio, per assò vag[1] davant la figura de la sancta crou, en la qual ensercaré en les .vj. dresseres qui son en ella ma salvacio o ma dampnacio. ✠ 26. Com som, *Sènyer*, davant la sancta figura de la crou contemplant e enserc senyals de salvacio[2] en lo cap de la crou on vostre cap fo nafrat de moltes nafres, adoncs atrob senyals de dampnacio, car jo no he levat mon coratge d'estes coses baxes nil he posat en contemplar en les vostres altèes; e com jo enserc senyals de salvacio en la jusana dressera[3] de la crou on vostres peus foren clavellats, adoncs atroba[4] senyals de dampnacio, car membrant só que jo no som estat obedient ni sotsmés als vostres manaments; e com serc senyals de salvacio en la dressera davant la crou on vostre cors fo penjat, adoncs jo aperceb dampnacio,[5] car membrant som que en lo comensament de mos dies e de mon jovent vos he desamat per amar les vanitats mundanes; e com enserc senyals de salvacio detrás la crou on foren rebavats e fermats los claus on erets clavellat, adoncs aperceb senyals de dampnacio per so car som membrant que moltes vegades vos he ublidat membrant vils coses; e com enserc senyals de salvacio en la part dreta de la crou on lo bras de justicia fo clavat, adoncs aperceb senyals de dampnacio, car som membrant de mos peccats per los quals meresc dampnacio; e com enserc salvacio[6] en la part esquerra de la crou on lo bras de misericordia fo clavellat, adoncs aperceb, *Sènyer*, senyals de dampnacio, car remembre mes viltats per les quals jo no som digne de esser en gloria ni en la vostra presencia. ✠ 27. Com en totes les vj. dresseres de la crou, *Sènyer*, no pusc atrobar la mia salvacio, adoncs só com home exerrat,[7] trist qui no sab qual dresse-

1. E, ueg.—2. E,B, e encerc la mia saluacio: M. *signa meæ salvationis.*

En aquest n.° en tots els llocs aon el m.s. A diu *senyals de* (salvacio o dampnacio), els m.ss. E,B, diuen *la mia* y el M, *signa meæ.*

3. B, endressera *(passim)*.—4. E, atrop.—5. E,B, la mia dampnacio. —6. E,B, la mia saluacio.—7. E, exerat: M, *deviatus.*

ra pendrá ni ques fará. On, adoncs dementre que jo som innorant la mia salvacio e no sé vers[1] qual part la mencerc, e jo enserc e demán la mia salvacio en los vostres ulls qui ploraven nostres peccats e en lo vostre cor qui fo nafrat et partit per la nostra salut. On, en los plors de vostres ulls e en la gran amor e la dousa misericordia del vostre cor, jo veg la mia salut e la mia salvacio.

28. *Honrat Senyor, loat Senyor, reclamat Senyor!* En axí com es senyal de salvacio amar vos e amar tot so que vos amats e amar aquells qui vos amen e amar aquells qui amen so que vos amats e amar aquells qui amen cells qui vos amen, enaxí es senyal de dampnacio com hom vos desama e com hom no ama so que vos amats e com hom desama cells qui vos amen e com hom desama cells qui amen so que vos amats e com hom desama cells qui amen aquells qui vos amen. ✠ 29. Senyals de salvacio son, *Sènyer,* com hom se veu a les gents desondrar[2] e menysprear per la vostra amor, e senyal es de salvacio com hom sent temptacions e les vens, e senyal de salvacio es com hom se veu pobre e turmentat per la vostra amor, e subirà senyal de salvacio es com hom per la vostra amor se veu nafrar e marturiar e murir. ✠ 30. Enaxí com es senyal de salvacio al home jove com en son jovent fa bones obres e está en penitencia, enaxí es senyal de dampnacio a home jove com fa males obres e preposa[3] que a la fi de sos dies fassa penitencia; car aquells homens, *Sènyer,* qui nous volen amar e servir e honrar en aquell temps on la amor el servici[4] el honrament será mellor e major e pus plaent a vos, no son dignes que lur servici[5] sia pres ni reebut en lo temps que poc donrament e poca damor e poc de servici es pogut fer a nostre Senyor Jhesu Crist.

✠

1. A, uas: J, en.—2. J, desontar: M, *inhonorari.*—3. E, prepausa — 4. E, seruiy *(passim).*— 5. B, seruei *(passim).*

¶ Cap. 190. *Com home ha apercebiment e conexensa de temptacio.*

Oh *Deus acabat en tots bens, vertuós sobre totes vertuts!* A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor per tots temps: car vos sabets que dues natures son en home sobjectes a temptacio, les quals natures son natura sensual e natura entellectual. On, com aquestes dues natures sien sobjectes en les quals es home temptat, per assò es temptacio en dues maneres, temptacio sensual e temptacio entellectual. On, per assò la temptacio sensual es feta als senys sensuals e la temptacio entellectual es feta als senys entellectuals. ✠ 2. Cascuna temptacio, *Sènyer,* sia que sia entellectual o sensual, pot esser feta en .vj. coses, so es a saber, en les potencies o en les tres vertuts[1] de la anima o en los dos moviments o en les dues entencions o en acabament o defalliment o en altra alteracio[2] sensual o entellectual. On, estes son .vj. carreres per les quals temptacio pervé en home a semblansa de les .vj. dresseres qui son en home. ✠ 3. Com temptacio sensual o entellectual vaja per alcuna o alcunes destes .vj. maneres[3] damundites, tot home, *Sènyer,* qui vulla apercebre qual cosa es temptacio, covè que enserc .viij. coses, de les quals .viij. son les dues sobjectes a les .vj., so es a saber, que la sobjecta natura sensual o entellectual es sobject[4] on poden caer temptacions en les .vj. maneres damundites.

4. *Forts Senyor del qual venen e devallen totes les nostres forces!* Temptacio, *Sènyer,* esdevé en home per vista

1. B, en les potencies de la anima o en les tres uertuts: J, en les potencies del cors o en les uertuts. — 2. B, eo n alteracio. — 3. J, dresseres: M, *viarum.* — 4. A,J, sobiecta.

corporal, car veent alcuna cosa bella a veer o veent alcuna cosa que hom aya en amor o veent alcuna cosa leja o desamada o veer alcuna cosa semblant a aquestes coses damundites, cau home en temptacio amant o airant o duptant o afermant. On, aquesta temptacio comensará[1] a venir en la sensualitat en la vista corporal e puxes formars ha en los senys[2] esperituals. ✠ 5. Oir, *Sènyer,* paraules plaents e amables e oyr paraules desplaents o airables es occasió de temptacio sensual o entellectual; car per la sensualitat porá hom esser temptat en la intellectuitat o per lo oyment sensual pot hom esser temptat en la sensualitat metexa, car temptacio per qual que[3] occasió entre en home per tot lome sestén. ✠ 6. Per odorar, *Sènyer,* odors, cau home sensualment en temptacio sensual o entellectual, car odors donen a home remembraments e cogitacions e ymaginacions dalcunes coses sensuals, per les quals coses sensuals la anima es temptada entellectualment en sa memoria e ymaginativa e en sa volentat.[4]

7. *Senyor, esperansa e benediccio de tots aquells qui en vos se confíen!* Com home asabora menjant o bevent les coses saboroses a menjar o a boure, adoncs cau hom en temptacio entellectual per ymaginacio o per remembrament daquelles viandes saboroses, la qual temptacio, *Sènyer,* es composta de la sensualitat e de la intellectuitat, car de la sensualitat comensa la temptacio e en la intellectuitat se forma per desijar e per ymaginar e per opinar o duptar. ✠ 8. Com sensualment, *Sènyer,* es hom palpant ni[5] tocant ne sintent les coses plaents o les coses desplaents, adoncs comensa la temptacio a venir en home per aquella sensualitat, car la anima comensará a amar o a airar[6] aquella sensualitat, e per aquella amor o avorriment será temptada o asajada a alcún desordonament per tal que caja en defalliment. ✠ 9. *Gloriós Senyor!* Per tots ests .v. senys

1. E,B, comensa: M, *incipit.*— 2. A,J, seynals.—3. E, com per qual que.—4. E,B, e sa uolentat.—5. B, e.—6. E, o airar.

corporals entra en home sensual temptacio la qual[1] empatxa e desendressa la anima del home e la fa esser temptada en sí metexa, desijant e[2] amant o airant les coses sensuals, per tal que sia lome sensualment e entellectualment en peccats e en vicis, dels quals peccats e vicis hom nos pot guardar si doncs no ha conexensa de les temptacions per les quals los peccats els vicis son caúts en home, los quals peccats e vicis pot hom delir mortificant les temptacions don los peccats e vicis son engenrats accidentalment en home.

10. *Ah*[3] *Jhesu Christ Sènyer qui fòs concebut de Sant Espirit e fòs nat e crucificat e qui devallàs als inferns e qui resuscitàs e vos en pujàs als cels e qui venrets jutjar los bons els mals!* Vos sabets, *Sènyer,* que home es temptat entellectualment en la memoria; car si home ha cogitacio en alcuna cosa bona don se seguesca profit, lo demoni vé e tempta home en sa cogitacio e vol li fer remembrar altra cosa on se seguesca dan; e si tant es quel home sia cogitant alcuna cosa viciosament on[4] se seguesca peccat, làngel tempta al home sa cogitacio per tal quel fassa cogitar en alcuna cosa vertuosament. ✠ 11. *Amorós Senyor graciós!* Com home ha apercebiment e conexensa dalcuna cosa sensual o entellectual, adoncs vé lo demoni e tempta a home son apercebiment e sa conexensa per tal que li fassa innorar e menysconèxer aquella cosa que es entesa e coneguda. On assò fa, *Sènyer,* lo demoni per tal que pusca fer lome innorable e menysconexent per so que per la innorancia e per la menysconexensa lo pusca endur[5] a errada e a falliment e a culpa e a peccat. ✠ 12. Com home, *Sèyner,* ha en alcuna cosa vera consciencia ordonada e endressada per gracia vostra, adoncs lo demoni tempta home en consciencia e engruxa a home aitant com pot sa consciencia, per tal que no aja consciencia[6] de so on la deu

1. B, per la qual.— 2. A,J, o.—3. E,M, O: B, manca aquesta interjecció.—4. E, e on.—5. E, indur. —6. B, conexensa.

aver; e com sesdevé quel demoni no pot a home engruxar sa consciencia, adoncs ell tempta la consciencia dom ab subtilea per tal quel fassa pus subtil que nos cové e que do a hom consciencia de so on nos cové, per tal que hom no la aya daquelles coses don hom la deu aver dementre que la consciencia es embargada e negociant en aquelles coses don hom no deuría aver consciencia.

13. *Vertuós Senyor sobre tota vertut del qual venen e devallen totes vertuts!* Com home se vol asubtilar en alcuna cosa sensual o entellectual per fer alcuna cosa que sia a laor e a plaer vostre, adoncs lo demoni, *Sènyer,* qui es tot contrari a la vostra volentat, tempta lome per subtilitat sensual o entellectual; car si hom vol esser subtil en la cosa sensual el demoni asubtila hom temptant en la cosa entellectual per so que lome sia empatxat en la cosa sensual, e si hom vol esser subtil en alcuna cosa entellectual, lo demoni asubtila a home la sensualitat per tal que home aja empaxament en esser subtil en la intellectuitat. ☙ 14. Com home es coratjós de fer alcuna bona obra, lo demoni, *Sènyer,* vé a la coratgía del home e tempta hom en aquella e asaja hom[1] a minvar sa coratgía, per so car moltes de bones obres seríen acabades si hom les tractava ab gran coratgía e ab gran animositat,[2] e si tant es quel demoni no pusca minvar a home la coratgía, asajarl ha e temptarl ha multiplicant sa coratgía per tal que per sobre coratgía la obra reeba desordonament: car enaxí com per sobre poca coratgía, *Sènyer,* se perden moltes bones obres comensades qui no venen a acabament, enaxí per sobre gran fervor e gran coratgía venen moltes coses a destruiment que reebríen acabament si hom no havía tanta de coratgía. ☙ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* que[3] per totes maneres cau en home temptacio sensual o entellectual. On, com la temptacio es sensual, adoncs es feta en los .v.

1. E, a hom.—2. A, animozitat.—3. E, cor.

senys corporals, e com la temptacio es entellectual, adoncs es feta en los .v. senys espirituals. On, qui vol apercebre ni conèxer la temptacio d on vé ni on se fa ni s forma, covė que la enserc en los senys corporals e en los espirituals, car en ells la porá conèxer e saber.

16. *Gloriós Senyor sobre totes glories, honrat sobre tots honraments!* En la potencia sensitiva, *Sènyer*, es lo demoni temptant home; car per so car la potencia sensitiva es la rayl[1] e l comensament per la qual peccat comensá en lo primer home,[2] per so la potencia sensitiva está tota en defalliment[3] e en corrupcio; e per assò es la potencia sensitiva subjecta al demoni qui tempta home en ella. On, com lo demoni tempta home en la potencia sentitiva per alcuna vanitat o alcún plaer desordonat, adoncs l àngel tempta l ome en la potencia racional per la qual pervé hom al vostre acabament. On, aitant com lo demoni vol home endur a defalliment per la potencia sentitiva, aitant l àngel vol home endur e amenar a acabament per la potencia racional. ✠ 17. *Amable Senyor!* Lo demoni tempta home e asaja en la potencia ymaginativa; car les coses qui son possibols fa a home ymaginar e opinar que son impossibols, e les coses qui son impossibols fa a home ymaginar e opinar que son possibols; e tot assò fa, *Sènyer*, per tal que home sia embargat e empatxat e que no sia endressat e que aja innorancia per la qual pervenga a culpa e a defalliment. ✠ 18. *Graciós Senyor!* Los angels tempten los homens en la potencia ymaginativa; car com home ha sa ymaginativa ordonada en alcuna cosa, los angels pujen al home aquella ymaginacio a la potencia racional per tal que la ymaginacio prenga forma e gracia e benediccio en la racional potencia a detriar e a fer so qui sia plaer e honrament e laor vostra. Mas los demonis, *Sènyer*, fan d assò tot lo contrari; car aitant com poden s esforsen que hom no

1. J, rel. — 2. E, en home. — 3. A,J, esta en defaliment.

pug sa ymaginacio a la racional potencia ni no la leu de la potencia sensitiva a amunt, per tal que la potencia sensitiva fassa anar[1] la ymaginativa orbament e desordonament per vies de peccat.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets edificat e creat e bastit ordonadament lo mon!* Com la pensa del home está en la potencia racional e tracta en alcuna bona obra per la vostra amor, adoncs, *Sènyer,* vé lo demoni temptar la pensa humana de negligencia e de perea per tal que per la negligencia e la perea nos mova a comensar e a fer la obra qui sería bona de comensar e de fer e dacabar. On, si home ha rebeyment[2] en sa pensa de perea e de negligencia, adoncs es hom obedient a la temptacio del demoni. ✠ 20. Com se esdevé, *Sènyer,* que la potencia racional mana a la potencia mutiva que aduga en actu la cosa que la racional potencia ha elet e detriat[3] a fer e a adur de potencia en actu, adoncs lo demoni tempta home en la potencia mutiva ab la potencia sentitiva e ab la potencia ymaginativa, per tal que la mutiva sia desobedient a la racional e que sia aclinada[4] e sotsmesa a la potencia sensitiva contrariosa en natura de la potencia racional. ✠ 21. Com home va per lo primer moviment, lo demoni lo tempta e lasaja que vaya per lo segón moviment per so car tots los bens se fan per lo primer moviment e tots los mals se fan per lo segón moviment; e com los homens an abdues les entencions ordonades, lo demoni, *Sènyer,* tempta hom en lo desordonament daquelles: car enaxí com los homens fan bones obres per lordonament de les potencies, en axí fa hom males obres per lo desordonament de les entencions.

22. *Endressable Senyor, ajudable,[5] ple de misericordia e perdons!* Com los homens son remembrables occasionadament en alcuns bons remembraments, lo demoni adoncs tempta los homens en la memoria e esforsas aitant com

1. B, auallar.—2. E,B, reybiment.—3. E, detriada.—4. E,B, enclinada.—5. E, e aiudable.

pot que hom no sia remembrable per occasió, mas que hom sia remembrable en alcuna cosa a aventura; e assò fa, *Sènyer,* lo demoni per tal que pusca la memoria del home moure dels bons remembraments e que sia remembrable a avols remembraments; car pus leugerament mena lo demoni la memoria del home là on se vol com la memoria membra a aventura, que no fa com la memoria membra occasionadament. ✠ 23. Com sesdevè, *Sènyer,* quels homens an vertader enteniment e an certa conexensa en alcuna cosa, vé lo demoni e tempta als homens lur enteniment e aorba aitant com pot a hom los ulls del enteniment, e si no pot a hom desviar son enteniment per rahons falces demostrants semblant de veritat, tempa hom per fe e fa al home aver fe en aquelles coses que poría entendre sis volía, e com hom está en fe e en creensa per la temptacio del demoni, adoncs lo demoni tempta lome e fali aver falsa fe e falsa creensa per tal que no ús denteniment ni de vera fe. ✠ 24. Com home, *Sènyer,* es en volentat de fer alcuna cosa per la vostra amor, adoncs lo demoni vé temptar lome en la volentat e fali voler altra volentat, la qual volentat no es digne que vos siats volgut per aquella volentat, e si tant es quel demoni no pusca en home adur mala volentat, ell sesforsa aitant com pot com camiu[1] a home la bona volentat primera per altra volentat qui no sia concordant a voler la obra per la primera volentat volguda, e tot assò fa, *Sènyer,* per tal que pusca a home embargar e empatxar e desviar de sa bona volentat,[2] e que li fassa aver mala volentat.

25. *Ab Sènyer Deus per lo qual los meus ulls ploren el meu cor se enamora!* Com home, *Sènyer,* ha alcunes fretures e alcuns defalliments e hom vol haver acabament en aquelles coses on es freturós, adoncs lo demoni tempta home en aquella cosa en la qual volrá acabar e complir sa volen-

1. E,B, camiy. —2. E, e desuiar sa bona uolentat.

tat e dará a home superfluitat per la qual no aurá acabament en so on lo auría si amesuradament reebía a ses necessitats les coses que reeb per entencio daver acabament. ✠ 26. Com home en alcuna sensualitat o entellectuitat es freturós o sobre abundós, adoncs ha hom naturalment requeriment de natura sensual o entellectual com hom agués les coses freturans e com hom agués atemprament[1] en aquelles coses sobre abundoses; mas lo demoni, *Sènyer,* per tal que pusca home desviar dacabament, tempta hom ab defalliment lo qual es sobre abundament o sobre freturament; car per ests dos vicis es hom desviat del camí dacabament. ✠ 27. Com lo demoni, *Sènyer,* ha temptat[2] home per sobrefluitat en massa menjar o en beure[3] o en massa membrar o ymagenar,[4] e en axí de les altres coses sensuals o entellectuals, o com lha temptat per massa dejunar o per massa dafliccions,[5] adoncs lo demoni muda hom en defalliment per tal que per defalliment sia hom desviat e lunyat dacabament, per la qual privacio dacabament hom no pot pervenir al subirá acabament.

28. *Singular Senyor en lo qual no ha culpa[6] ni tort!* Com hom usa endressadament e vertadera de natura[7] sensual segons cors de natura sensual, lo demoni, *Sènyer,* per manera dalteracio tempta hom e vol hom fer entendre so qui es segons cors sensual que sia segons cors entellectual; e com home ha raó e occasió de entendre les coses que son segons cors entellectual, lo demoni tempta hom e vol que hom[8] atriboesca e jutge les coses qui son de natura entellectual segons lo cors e la natura qui son segons cors entellectual. ✠ 29. Com hom, *Sènyer,* ha conexensa de so qui es bo e de so qui es mal, lo demoni vol a home alterar sa conexensa en innorancia, e vol dar semblansa que les coses bones sien avols e les coses avols sien bones; e assò fa

1. E, atrempament: B, atempradament.—2. B, atempta.—3. E, e beure: J, o beure.—4. E, e ymajenar.—5. E, dafleccions. – 6. B, defalliment.—7. E, de la natura: B, a la natura. —8. A, que a hom.

per tal quels homens feent bé ajen entencio que fassen mal e feent mal agen entencio que fassen bé. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmés, *Sènyer Deus,* vos fa laors e gracies e mercès com li avets donada conexensa e manera per la qual pot conèxer e apercebre per les .viij. maneres damundites tota[1] temptacio, la qual temptacio pot hom mortificar e delir pus hom aja conexensa della amant e loant e glorificant son Senyor Deus.

¶ Cap. 191. *Com hom ha apercebiment e conexensa quals coses son peccat ni culpa.*

OH *Deus gran en totes granèes, oh Deus maravellós sobre totes maravelles!* En axí com lo sol qui va entre lo dia e la nit .xxiiij. hores, en axí, *Sènyer,* peccat cau en cors humà e en anima racional per .xxiiij. carreres; e en axí com lo sol se muda duna hora en altra, enaxí peccat se muda duna manera en altra; e enaxí com la calor del sol crex en una hora e minva en altra, enaxí peccat crex en una manera e minva per altra manera; emperó, *Sènyer,* no deym que lo sol sia a hom occasió necessaria per la qual home sia costret a fer peccat. ✠ 2. Les .xxiiij. carreres per les quals peccat, *Sènyer,* cau en home, son .v. senys sensuals e .v. entellectuals e .v. potencies danima e .iij. vertuts danima e dues entencions e paraules[2] et signes e negligencia e los .ij. moviments. On, qual que sia lo peccat, per estes .xxiiij. coses porá esser conegut e apercebut qui sercar ni conèxer lo volrá. ✠ 3. *Humil*

1. A,J, manca *tota.* —2. E, paraula.

Senyor plen de mercè! Axí com laigua[1] o la cuca qui prenen color daquella cosa qui está dejús, en axí, *Sènyer,* peccat pren forma de qual que sia la carrera de les .xxiiij. carreres damundites; e enaxí com laigua e la cuca alteregen de color segons que son acolorats los locs per on passen, enaxí peccat se muda e saltereja passán de la una carrera en lautre.

4. *Pare celestial del qual tots bens devallan e diriven!* Vos sabets, *Sènyer,* que peccat sengenra per vista corporal, car veer belles coses son occasió a home que home sen enamor delles: on, per lo enamorament que hom ha delles, ha hom en ublit lo creador delles. On, aitant com les coses son belles e plaents a veer, aitant son occasió a home com hom pec en elles, car vos avets les creatures creades de bella forma e de bella disposicio per tal que home veent la bellea delles aja amor e conexensa al creador qui tan belles creatures ha creades. On, aitant com les creatures son belles, aitant deuría hom loar e beneyr lo creador qui les ha creades. ✠ 5. *Gloriós Senyor!* Oyr paraules son a home occasió de peccat, car si les paraules son dites a laor de vos e hom non ha plaer, han hom, *Sènyer,* peccat; e si les paraules son dites en deshonor de vos e hom non ha pesar, han hom peccat; e si son paraules que sien a laor daquells qui les oen e sen donen vanagloria, an ne peccat; e si son paraules qui reprenen e avilen home e hom non ha paciencia, han hom peccat; e si son paraules qui demostren a hom saviea e hom no les vol reebre, han hom peccat. On, per totes estes maneres e per moltes daltres es oyment a home occasió de peccat. ✠ 6. *Honrat Senyor!* Odorar es a home occasió de peccat, car odorar bones odors mouen alcunes vegades lo cors[2] a luxuria e a vans delits, e odorar males odors mouen home a avorriment e a menyspreament de les coses profitables

---

1. E, enaxí com aygua.—2. E,B, mouen lo cors.

On, per so com per odorar home ha moviment a peccat, per assò odoracio es via e carrera per la qual van obres de peccat.

7. *Vertader Senyor!* Com hom gusta les douses viandes saboroses e hom desordonadament usa de les viandes en son menjar e en son boure, adoncs, *Sènyer,* es lo gustament carrera per la qual peccat cau en home; car les viandes saboroses son donades a home per tal que per elles sia hom remembrable e amable de son creador. On, com home senamora més de les viandes que de son creador, adoncs esdevé lome per son gustament peccador. ✠ 8. Com home, *Sènyer,* es palpable ne sensible de coses plaents e delitables a palpar e a tocar e a sentir, e hom sen enamora e per aquell enamorament hom ha en ublit vos qui donats totes aquelles coses on hom palpant e tocant ha plaer e bon saber, adons cau peccat en home per lo tactus qui es a home occasió de peccat[1] pus que hom nusa desordonadament; car axí com vos avets donat tactus e los altres senys a home per tal que li sien occasió de fer bé, enaxí per obra de peccat los senys corporals els espirituals esdevenen occasió de peccat per so com hom usa[2] dells desordonadament. ✠ 9. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car per aquests .v. senys sensuals cau home en peccat sensual e del peccat sensual mudas lo peccat en la intellectuitat. On, tots los peccats qui sensualment son engenrats en home, caen en home per los .v. senys sensuals qui son carreres e portals per los quals peccat sensual cau e entra e vé en home. On, quils peccats sensuals vol ensercar e saber e apercebre, en aquestes .v. carreres los enserc.

10. *Oh Rey gloriós qui nasquès de la Verge gloriosa!* Com home cogita a aventura, *Sènyer,* en alcuna cosa, es peccat venial, e si hom cogita en alcuna cosa ab occasió e la cogitacio es mala, adoncs es lo peccat major que no era

1. E, peccar.—2. A, uza.

adoncs com la cogitacio era a aventura, e si tant es que hom sia cogitant a aventura en alcuna bona cogitacio e hom no ferma occasió en sa cogitacio e lexa anar sa pensa cogitant a aventura, adoncs es cogitacio on es peccat venial, segons que a mi es vijarès,[1] car la pensa tota hora es hom ubligat que la tenga occasionadament en bona cogitacio e que no la lex hom anar a aventura, si doncs no hu faya hom per tal ques reposás de sos treballs entellectuals engenrats per sobre cogitar e ymagenar. ❦ 11. Com al apercebiment humà, *Sènyer,* son significats vers significats e ell nols vol reebre nils sab apercebre e empatxa sí metex a reebre veritat e aferma falsetat reebent falsos significats, adoncs es peccat engenrat en home per lapercebiment desordonat en home per empatxament dalcuna cosa sensual o entellectual, del qual empatxament e embargament poría hom guardar son apercebiment pus que hom lo tengués franc en sa natura sens null corrumpiment ni constrenyiment. ❦ 12. Com home, *Sènyer,* ha consciencia[2] subtil en so on no la deuría aver e com hom ha grossa consciencia en aquelles coses on hom la deuría asubtilar, adoncs senjenra peccat en la consciencia del home, car la consciencia del home tota hora deuría esser egual en quantitat ab la culpa el peccat, e tota hora que hom aja consciencia de so on no deu hom aver consciencia, es peccat,[3] car tota cosa no leguda[4] es peccat.

13. *Acabat Senyor en tots acabaments, honrat Senyor en tots honraments!* Com home nos vol asubtilar dintre la termenacio on la subtilea dome es termenada e hom se vol asubtilar en aquelles coses qui son part la termenacio dintre la qual la subtilea humana es termenada, adoncs, *Sènyer,* es engenrat en home peccat en lo seny de subtilea; car subtilea es donada a home per so que enserc dintre sa termenacio on es termenada, e subtilea dome es termenada per

1. E,B,M, manca aquest incís.—2. E, conexensa.—3. A,J, es uana consciencia.—4. B, no deguda.

tal que hom no enserc ni demán aquelles coses qui son a ell impossibols a saber ni a entendre. ✠ 14. Com home ha major fervor e major coratgía en les coses no legudes que en les legudes, adoncs es, *Sènyer*, peccat engenrat en la fervor e en la coratgía; e com la fervor e coratgía es massa gran o es de massa poca cantitat, [1] adoncs es peccat en la sobre quantitat o en la poquea de la quantitat; car enaxí avets vos, *Sènyer*, ordonat home que sia sa fervor e sa coratgía segons la cosa covinent e digna de esser amada o de esser avorrida, car en egual quantitat que la cosa es digna de esser amada o menyspreada, deu esser la coratgía e la fervor del home. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer, Deus:* car per tots aquests .v. senys espirituals es engenrat peccat en home entellectualment: car en axí com los .v. senys corporals son sobjects a tots peccats sensuals, enaxí aquests .v. senys espirituals son sobjects en los quals es engenrat peccat entellectual. On, qui vol apercebre qual es peccat entellectual, en aquests senys entellectuals los pot atrobar e apercebre, car null peccat entellectual no pot esser fora aquests senys entellectuals.

16. *Jhesu Christ Sènyer qui nasquès de la Verge gloriosa!* La potencia vegetable es cosa sobjecta a peccat e a culpa per sobre superfluitat o per sobre necessitat de les coses sensuals: car enaxí com la potencia ymaginativa es sobjecta als peccats entellectuals en vetlant e en sumiant, enaxí la potencia vegetable es sobjecta als peccats sensuals dementre que hom es vetlant o sumiant en durment. On, per assò, *Sènyer*, sesdevé que com hom dorm la potencia vegetable fa a home sumiar aquelles coses que son peccats sensuals. ✠ 17. La potencia sentitiva es sobject per lo qual [2] son [3] més peccats que per nulla altra potencia; car ergull ira enveja cobea luxuria tracio falcía glotonía e tots los altres peccats semblants a aquests, tots son, *Senyor*,

1. A, o es massa poca cantitat: J, o massa poca cantitat.—2. E,B,J, per la qual. —3. B, son engenrrats: M, *generantur*.

occasionats de la potencia sensitiva, car ella es lo fonament e la rayl sobre la qual son multiplicats[1] tots los peccats damundits;[2] e assò esdevé per so car en la potencia sensitiva comensá lo primer peccat en home e ella fo la pus fort occasió per que home peccás que neguna de les altres potencies. ✠ 18. La potencia ymaginativa, *Sènyer,* es sobjecta a peccat per ignorancia e per sospita e per opinió e per jelosía e per los altres peccats semblants a aquests, e la potencia ymaginativa es subjecta a peccat en durment ymaginant les coses vanes e de ques seguex alcún vici[3] e la potencia imaginativa es sobjecta a peccat per tenir la pensa dome ociosa qui va ymaginant a aventura moltes coses no legudes a ymagenar e ublida moltes coses qui son a home necessaries a ymagenar.

19. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor volgut!* Com sia cosa que la potencia racional sia la pus noble potencia e la mellor que sia en la anima humana, com se esdevé, *Sènyer,* que peccat se forma en la potencia racional més per occasió della que per nulla de les altres potencies, adoncs es peccat en la racionalitat puis multiplicant que en nulla de les altres potencies. ✠ 20. Car aitant com la racionalitat del home es pus noble que altra potencia, aitant se corromp[4] pus fort com usa de so qui no es de sa natura. On, com la raó se fa serva de les altres potencies, adoncs es lome tot corrumput e tot desordonat en peccat. ✠ 21. Com la potencia mutiva es pus obedient es sotsmet pus fortment a la potencia sensitiva e a la potencia ymaginativa que a la racional potencia, adoncs es, *Sènyer,* peccat en la potencia mutiva, car no es de sa natura que sia obedient a nulla altra potencia mas a la racional tan solament: car enaxí con lesclau ol catiu[5] es donat per esser servu e sotsmès a son senyor, enaxí la potencia mutiva

1. E, montiplicats.—2. E,B, tots los peccats sensuals: M, *omnia peccata sensualia.*—3. E, e de que nos segex nul profit: M, *de quibus nulla sequitur utilitas.*—4. E, se corrob.—5. B, con esclau es catiu.

es donada per esser serva e sotsmesa a la potencia racional.[1]

22. *Oh vos, Senyor Deus, qui avets exalsada nostra dona Sancta María sobre totes creatures!* Memoria es a home sobject en lo qual accidentalment peccat cau en home; car com la anima dome remembra alcuna cosa sensual o entellectual, adoncs ha lome occasió de peccar en aquella cosa remembrada si en ella remembra desordonament ni si per son remembrament se mouen los senys sensuals ols intellectuals a neguna vanitat ni a neguna mala obra. ✠ 23. Com lenteniment dome, *Sènyer,* tracta desordonadament en les coses sensuals e en les coses entellectuals, adoncs cau peccat en lenteniment humà; car com pren les coses sensuals en la natura e en la proprietat de les coses entellectuals e com pren e reeb les coses entellectuals en la natura e en la proprietat de les coses sensuals, adoncs es lenteniment dome aorbat e desendressat en les coses sensuals e en les coses entellectuals, per la qual desordonacio e per lo qual desendressament cau en lenteniment dome peccat e culpa. ✠ 24. Com la volentat, *Sènyer,* ama e vol les coses vils e no legudes damar sobre les coses nobles e legudes damar a les quals es ubligada a amar, e com la volentat ama més les coses qui tant no valen com les mellors, adoncs cau peccat e culpa en la anima del home per occasió de la volentat qui mou totes les potencies del home e totes les[2] sensualitats e totes les[3] entellectuitats a peccat e a desordonacio; car la volentat del home, *Sènyer,* mena vés[4] qual part se vol e en qual temps se vol[5] totes les natures e les proprietats qui son en home sobjectes, en los quals sobjects sien fetes bones obres o males.

25. *Honrable Senyor qui defenets e salvats los vostres benvolents de tots mals!* Com home, *Sènyer,* ama sí metex ab la primera entencio e ama vos ab la segona, adoncs cau

1. J, a son senyor qui es la potencia racional.—2. E,B, ses.—3. E ses.—4. E, uas.—A,B,J, manca aquest membre.

peccat en home per lo desordonament de les dues entencions; car per so com vos valets més que home e per so car la primera entencio val més que la segona, per assò es desordonament com vos sots amat per la segona entencio e home es amat per la primera, per lo qual desordonament peccat e culpa cau accidentalment en home. ✠ 26. Com lome, *Sènyer*, va per lo segón moviment e no vol anar per lo primer moviment, adoncs cau home en peccat per lo segón moviment, lo qual es moviment per on va hom a defalliment e per lo qual moviment hom se lunya dacabament: car enaxí com lo primer moviment es carrera qui ha esguardament a esser e a gracia e a benediccio, enaxí lo segón moviment ha esguardament a privacio e a defalliment ✠ 27. Peccat, *Sènyer*, es cosa engenrada e nada per defalliment, lo qual defalliment es engenrat e nat per superfluitat o per aminvament e escassetat; car com hom multiplica e crex aquella cosa qui es massa gran e com hom minva e apoquex aquella cosa qui es sobre poca, adoncs es engenrat e nat defalliment, lo qual defalliment es peccat per so car per lo defalliment lunya hom sí metex'e sa obra dacabament.

28. *Vertuós Senyor del qual venen e diriven gracies e benediccions!* En la paraula del home, *Sènyer*, es engenrat e nat peccat; car com home aja paraula per dir veritat e per loar vos e com home sia parlador e deidor de falcíes e de mentides e de vanitats, per assò es peccat nat accidentalment en paraula que parla so qui es fals e calla so qui es veritat. ✠ 29. *Misericordiós Senyor!* Per signes e per senyals e per semblances fetes falsament es engenrat peccat; car riure fadament e escarnir altre per signes e enganar altre per senyals es cosa qui es no leguda; car los signes nils senyals no son donats a home sino per cumplir e per acabar la demostracio de veritat, la qual demostracio paraula no pot cumplir ne acabar. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus*, vos aora eus loa eus fa gracies

e mercès com li avets donada[1] conexensa de les .xxiiij. carreres per les quals van e venen e caen tots los peccats qui esser pusquen en home, per la qual conexensa es hom conexent e ha manera e industria[2] com tots peccats pusca esquivar de sí conexent les .xxiiij. maneres per les quals peccat accidentalment esdevé en esser, lo qual esdeveniment de peccat no es esdevengut ni volgut per obra ni per voluntat divina.

¶ Cap. 192. *Com home ha apercebiment e conexensa quals son los majors bens ni quals son los majors mals en les creatures.*[3]

Oh *Deus franc, liberal, gloriós! A vos, Sènyer, sia donada gloria e laor per tots temps.* Com sia cosa que tots los bens e tots los mals vajen e sien en les coses sensuals e en les coses entellectuals, qui vol ensercar ni atrobar quals son los majors bens ni quals son los majors mals, en les coses sensuals e en les coses entellectuals ho enserc, *Sènyer,* car en elles ho porá trobar si saviament ho sap ensercar. ✠ 2. Com les coses sensuals e les coses intellectuals sien los locs on los majors bens e ls majors mals e ls menors bens e ls menors mals sien atrobats, cuvinent cosa es, *Sènyer*, que enserquem la major quantitat dels bens o dels mals si es en les coses sensuals o en les coses entellectuals. ✠ 3. Per so, *Sènyer,* com la natura entellectual es molt pus noble e mellor que la natura sensual, per assò s esdevé que los bens e ls mals son en molt major

1. E, dada.—2. E, inlustria.—3, E,B,M, manquen els mots *en les creatures.*

quantitat en les coses entellectuals que no son en les coses sensuals; car com los bens ols mals son engranits[1] e multiplicats en les coses entellectuals entrò als termens on es possíbol cosa que los bens els mals sien pervenguts, adoncs son aquells bens o aquells mals en major quantitat que no son los bens nils mals qui son creguts ni multiplicats en les coses sensuals tro als termens als quals es possíbol cosa que pusquen pervenir. On, tot assò sesdevé, *Sènyer,* per so car aitant com entellectuitat val mès que sensualitat, aitant més pot multiplicar o bé o mal en la entellectuitat que en la sensualitat.

4. *Oh vos, Sènyer, qui reclinàs vostre cap en la crou per tal que levassets vostre poble en gloria celestial!* Qui vol ensercar ni atrobar quals son los majors bens nils menors ni quals son los majors mals nils menors en les creatures,[2] en acabament e en defalliment ho porá, *Sènyer,* atrobar;[3] car aquells bens qui son acabament en les coses entellectuals e son defalliment en les coses sensuals, son los majors bens, e aquells bens qui son acabament en les coses sensuals e son defalliment en les coses entellectuals, aquells son los menors bens; e los mals qui son defalliment en les coses entellectuals e son acabament en les coses sensuals, aquells son los majors mals, e los mals qui son acabament en les coses entellectuals[4] e son defalliment en les coses sensuals,[5] aquells son los menors mals. ✠ 5. A*mable Senyor!* Esguardant e apercebent quals coses son essencials ni quals coses son accidentals, pot hom apercebre e entendre quals son los majors bens ols majors mals ols menors bens ols menors mals; car la cosa si es bona o mala essencialment, so es substancialment, es molt en major quantitat de bé o de mal que no es la cosa qui es bona o mala accidentalment; e assò se esdevé, *Sènyer,* per so car la natura substancial es pus forts e major que les coses qui venen acci-

1. B, engenrats.—2. E,B,M, manca *en les creatures.*—3. B, o pora hom atrobar.—4. J, sensuals.—5. J, entellectuals.

dentalment. ✠ 6. Ensercant e entenent, *Sènyer,* quals coses son generals ni quals coses son especials, pot hom apercebre e entendre quals son los majors bens ols majors mals nils menors bens nils menors mals; car aitant com generalitat es major cosa que especialitat, aitant son majors los bens qui son en la generalitat quels mals qui son en la especialitat, e aitant com la especialitat es menor que la generalitat, aitant son majors los mals qui son en la generalitat quels bens qui son en la especialitat en les creatures.

7. *Amat Senyor, temut Senyor, loat Senyor!* Per franquetat e per servitut pot home conèxer e apercebre quals son los majors bens ols menors nils majors mals nils menors; car los bens don home esdevé franc son los majors bens quels bens del[1] home per los quals vé en servitut, els mals per los quals hom pert franquetat e cau en cativitat son majors que los mals que home ha per venir a franchetat; e assò esdevé, *Senyor,* per so car aitant com franquetat val e aytant com servitut es cosa noable,[2] aitant se formen los bens els mals en major quantitat. ✠ 8. Qui vol ensercar ni apercebre, *Sènyer,* los majors bens nils majors mals, en tres coses ho pot atrobar e conèxer, les quals .iij. coses son comensament e mijá e fi; car los bens qui son bons en lo comensament e en la mijanía e en la fi, son mellors quels bens qui son bons per alcuna o per alcunes[3] destes tres terminacions e no son bens per totes tres les terminacions; e los mals qui son en lo comensament e en la mijanía e en la fi, aquells son majors mals e pijors que los mals qui no son en totes les .iij. terminacions, mas tan solament en la una o en les dues; e assò se esdevenc[4] per so car aitant com dos son més que un e .iij. son més que un ni dos, aitant més son los bens ols mals majors en les .iij. terminacions que en la una o en les dues. ✠ 9. Qui vol, *Sènyer,* encercar

1, A, que home.—2. E, no es cosa noble.—3. E,B, o alcunes.—4. E, se esdeue: B,J, sesdeue.

e trobar quals son los majors bens ols majors mals, en les .iiij. causes ho enserc, car en elles ho porá atrobar; car guardant e aesmant qual es mellor o pijor faedor, o qual es la mellor materia o la pijor, o qual es la mellor forma o la pijor, o qual es la mellor causa final o la pijor, pot home apercebre e entendre quals son los majors bens ols majors mals; e assò se conex per esta manera per so car per les .iiij. causes son les unes coses mellors [1] o pijors que les altres.

10. *Misericordiós Senyor del qual prenen forsa e victoria tots aquells qui en vos se confíen!* Qui vol ensercar ni atrobar quals son los majors bens nils majors mals, guart e enserc quals son los bens nils mals qui van per occasió o per aventura, car aquells bens qui van per occasió son majors quels bens qui van a aventura, e los mals qui van per occasió son majors que los mals qui van a aventura; e assò esdevé, *Senyor*, per so com occasió es pus forts cosa e major que no es ventura, e per assò formense de major quantitat los bens els mals en la cosa occasionada que no fan per la cosa qui va a aventura [2] sens mulla ocassió. ✠ 11. En les contrarietats qui son, *Sènyer*, entre bé e mal, se conex quals son los majors bens ols majors mals; car lo bé qui es pus contrari a mal es major bé quel bé qui no es contrariejant tant mal, [3] e lo mal qui es pus contrariós e pus descordant a bé, aquell es major mal que lo mal qui nos contrarieja tan fortment ab bé. [4] On, esta conexensa sesdevé per so car los uns contraris se conexen per los altres, e on pus fort son diverses les contrarietats, pus fortment son les unes contrarietats conegudes per les altres. ✠ 12. Aquells bens son, *Sènyer*, mellors qui lunyen home de les coses perilloses e qui acosten home a les coses segures e sens perill, e aquells bens son menors bens qui lunyen hom de les vies segures e acosten hom a les

1. E,B, son les unes melors.—2. B, per uentura.—3. E,B, que no es contrarieiant mal.—4. B, a ben: J, a be.

carreres perilloses: e assò metex s esdevé dels majors mals e dels menors, car aitant com hom es pus prop de perill que de segurtat, aitant es hom en major mal. On, tot assò esdevé per so car les coses perilloses son pus acostades a mal que a bé, e les carreres segures son pus acostades a bé que a mal.

13. *Complit Senyor ple de misericordia e de mercè!* Encercant los bens e ls mals en les dues entencions, ha hom conexensa e apercebiment quals son los majors bens ni quals son los majors mals; car per so, *Sènyer,* com la primera entencio es mellor e pus noble que la segona, per assò son los bens mellors e majors per la primera entencio que per la segona, e com la primera entencio es corrumpuda e desordonada, adoncs son los mals majors e pijors en la primera entencio que en la segona; car aitant com en la primera entencio se formen per ordonacio majors bens que en la segona, aitant se formen en ella per desordonacio majors mals que en la segona. ✠ 14. *Honrat Senyor!* Encercant quals coses son ordonades ni quals coses son desordonades, aperceb hom e entén quals son los majors bens o ls majors mals; car aitant com bé e ordonament son coses semblants e coses concordants en natura, aitant son coses concordants e semblants en natura desordonament[1] e mal. On, per assó, *Sènyer,* aquells son los pus nobles bens e ls mellors qui estan mills ordonats, e aquells son los majors mals e ls pijors qui están en major privament de ordonament.[2] ✠ 15. En nulla manera, *Sènyer,* no pot hom tan leugerament conèxer e saber quals son los majors bens o ls majors mals, com fa hom ensercant quals coses son finides ni quals coses son infinides; car los bens qui son infinits son sens tota comparacio molt mellors e majors que los bens qui son fenits, e los mals qui son fenits son molt menors sens tota comparacio que los mals qui son infinits.

---

1. A, desordonadament: B, de desordonament.—2. A,J, desordonadament: E,B, de desordenadament: M, *ordinationis.*

16. *Piadós Senyor del qual devalla esperansa e consolacio als vostres benvolens!* En multitut e en granea de significats es apercebut e entès quals son los majors bens ni quals son los majors mals: car enaxí com lo foc on major es, major calor e major clardat dona, en axí los bens els mals on en major quantitat son, majorment e pus sovén [1] donen significats e demostracions dells metexes. Mas per so, *Sènyer,* com los homens necis no saben reebre los significats del bens ne dels mals, per assò ignoren quals son los majors bens els majors mals. ✠ 17. En la potencia racional e en la potencia sensitiva pot hom apercebre e conèxer, *Sènyer,* quals son los majors bens ni quals son los majors mals; car aitant com la potencia racional es mellor que la potencia sensitiva, aitant més son los bens mellors qui senjenren es formen en la potencia racional, que los bens quis formen ne senjenren en la potencia sensitiva: e assò metex sesdevé dels majors mals e dels menors; car los mals qui son enjenrats e nats en la potencia racional, son majors e pijors que los mals qui son enjenrats e nats en la potencia sensitiva; e assò es per so car peccat priva més de bé en la racional per so com pus es contraria cosa a sa natura, que no es en la potencia sensitiva ab la [2] qual peccat tant nos contrarieja en natura. ✠ 18. Imagenant e entenent e remembrant e amant la vostra gran bonea e la nostra gran viltat, son, *Sènyer,* coneguts e sabuts quals son los majors bens nils majors mals; car per la vostra bonea conex home los majors bens els majors mals qui son en nosaltres, e per la conexensa dels nostres mals e dels nostres defalliments, apercebem quals son los majors bens que nosaltres reebem de vos.

19. *Eternal Senyor qui licenciats e vedats totes aquelles coses qui en plaer e en grat vos venen!* En los vegetables ni en los animals inracionals, *Sènyer,* no son los bens nils

1. E, souinment: B, suuinment.—2, E,B, ab lo

mals tan grans ni tants com son en los animals racionals: car enaxí com los bens els mals son majors e més en los animals inracionals que en los vegetables per raó de la potencia sensitiva la qual priva en los vegetables, enaxí los bens els mals qui son en home son majors e més que en los vegetables ni en los animals inracionals; e assò se esdevé per la potencia racional per la qual home guaanya mèrit de gloria o de pena. ✠ 20. *Gloriós Senyor!* Com la anima dome sia molt de mellor natura que lo cors, per assò, *Sènyer,* son los bens mellors qui ensanexen e munden la anima que los bens qui ensanexen e vivifiquen lo cors, e los mals qui aucíen e ensutzen la anima en peccat, son molt pus greus e pijors que no son los mals qui aucíen e delexen e corrompen lo cors. ✠ 21. Aquells bens o aquells mals qui no venen leugerament son, *Sènyer,* majors que aquells qui leujerament venen, car so qui leugerament vé leujerament sen passa e leugerament se partex dom. On, per assò qui vol conèxer los millors bens els pejors mals, guart e enserc quals son los bens nels mals qui tart venen e tart se partexen dom, car en aquells bens ha major fruit e en aquells mals ha major dampnatge.

22. *Complit Senyor en tots bens e en tots honraments!* Qui vol ensercar quals son los majors bens qui son en home, enserc, *Sènyer,* quals bens dats vos a home per gracia ni quals son los bens que home ha per son percás ni per ses obres; car los bens que home reeb de vos per gracia son majors e mellors e més que los bens que home guaanya per ses obres ni per sos merits; e assò esdevé per so car los bens que vos donats per gracia, donats a esguart de la vostra bonea, e los bens que hom ha per sos merits, son daquella egualtat en cantitat[1] que hom merex per ses obres. ✠ 23. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car en so que vos sots subirana bonea cové quels dons que vos donats per

1. E,B, e quantitat.

esguardament de vostra bonea sien molt majors e mellors que los dons que vos donats per esguardament de mèrit lo qual merex home per raó de les bones obres. On per assò, *Senyor,* com vos donats a esguardament de vostra bonea, son los homens justs apellats a gloria infinida; mas si vos no donassets a home dons sino a esguardament de ses obres, fora significat que null home no aguès gloria perdurable per so car totes les obres dome son fenides e termenades. ❧ 24. On, com assò sia, *Sènyer,* en axí, es significat que tots los bens que los homens han fets ni fan ni farán no bastaríen a dar salvacio a un home; car tots quants bens son fets ni s fan ni s farán per tots los homens qui anc foren ni son ne serán, tots son fenits e termenats; mas la gloria que home ha per gracia vostra, aquella es gloria infinida. On, en axí com home ha gloria infinida per dons de gracia, en axí los dampnats aurán pena infinida per demostrar vostra justicia; car si lur pena era finida, la demostracio de la vostra justicia sería finida. On, com fi no pusca caer en lo demostrament de vostra justicia, es significat que la pena infernal covè esser infinida.

25. *Governador Senyor del cel e de la terre e de tot quant es! Beneyt siats vos e tot so qui vostra es.* Car qui vol saber ni atrobar quals son los mals, enserc, *Sènyer,* quals son los mals de culpa ni quals son los mals de pena; car per so car los mals de culpa, so es peccat, son occasió de mal de pena en so que si peccat no fos pena no fora, per assò es significat que mal de culpa es molt major mal que mal de pena. ❧ 26. So per que mal de culpa es, *Sènyer,* major que mal de pena, es per so car mal de culpa es cosa contraria a la vostra bonea, mas lo mal de pena no es mal contrariós a vostra bonea, enans es significant la vostra dretura e la vostra misericordia e la gracia[1] que fets a tots aquells qui no son turmentats en foc perdurable. ❧ 27. On com assò

1. A,J, e la uostra gracia.

sia, *Sènyer,* enaxí que lo mal de culpa sia major mal que lo mal de pena, per assò covè esser primerament en home lo mal de culpa quel mal de pena, per so car la culpa es lo major mal e la occasió[1] per que home ha mal de pena. On, per assò sesdevé que tota hora e tots los temps e aprés los temps que mal de culpa sia,[2] covè que mal de pena sia en esser, car lo mal de pena no pot esser finit ni termenat dementre que lo mal de culpa sia durable en home; e per esta raó es significat que los homens qui moren en mal de culpa serán en mal de pena perdurablement aitant com la culpa sia durable en temps infinit.

28. *Rey gran, Rey forsador e constrenyedor de tot so que us volets!* Enaxí com los majors bens venen en home per acabada amor e per vera fe, enaxí, *Sènyer,* tots los majors mals qui venen en home son per privament dacabada amor e per[3] privacio de vera fe. On, qui vol ensercar en sí los majors bens ols majors mals, enserc si ha acabada amor ni vera fe o si priva damor acabada ni de vera fe. ✠ 29. On, com los mellors bens venguen per acabada amor e per vera fe, lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer,* en presencia del vostre altar sajonolla e leva ses mans e sos ulls en vés lo cel clamant mercè que vos li fassats gracia per la qual sia posseidor de vera fe e dacabada amor per tal que sia pervengut als subirans bens e que sia defès dels majors mals. ✠ 30. On beneyts siats vos, *Sènyer Deus*: car enaxí com los cors per molt treball e per molts plors e per moltes de langors e per moltes de tribulacions e per moltes dafliccions e per greu mort sustinent per son creador aconseguex los subirans bens e fug als infinits mals, enaxí la anima del home just per molt amar e remembrar e desijar e ymaginar e cogitar e contemplar en son creador, pervé als subirans bens e esquiva los perdurables mals,

1. E,B, e es la occasio.—2. E, sia en esser.—3. A,J, e de.

en los quals mals es hom peccador turmentat per so car es culpable a son Senyor Deus.

¶ CAP. 193. *Com hom ha apercebiment e conexensa quals coses son veres ni quals coses son falces.*

OH *Deus gloriós!* A vos, *Sènyer,* sia feta reverencia e honor per tots temps qui avets dada manera e certea a home per la qual sapia atrobar veritat. On, com veritat, *Sènyer,* ajats posada en dues carreres, la una es carrera sensual, la autra es carrera entellectual, per assò cové que veritat sia ensercada e demanada en aquestes dues carreres. On, enaxí com veritat va per dues carreres, enaxí cové que veritat sia ensercada e demanada per dues maneres diverses la una a lautra. ❦ 2. Qui vol ensercar, *Sènyer,* veritat sensual, covése que la enserc en los .v. senys sensuals, car tota veritat sensual pot esser atrobada o veén o oén o odorant o gustant o palpant, car nulla veritat sensual no pot hom apercebre ni saber sino per aquests .v. senys corporals. ❦ 3. Enaxí com los .v. senys corporals an diversitat entre ells meteis, enaxí veritat se differencieja en ells; car una veritat aperceb hom, *Sènyer,* per veer, altra per oír, altra per odorar, altra per gustar, altra per palpar; car la vista tracta de color e de forma, e loyr tracta de veu e de paraula, e odorar tracta de odor, e gustar de sabor, e palpar de calor e fredor. On, qual que sia la veritat sensual que hom ha volentat de saber e ensercar, en son propri seny ab lo qual hom la deu ensercar la enserc, car ab aquella la atrobará.

4. *Eternal Senyor sens fi e sens comensament!* Qui vol

encercar ni atrobar veritat entellectual, en los .v. senys entellectuals, *Sènyer,* la cové ensercar: car enaxí com los .v. senys sensuals son los locs on se troba veritat sensual, en axí los .v. senys entellectuals son los locs on se troba veritat entellectual. ✠ 5. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com ha diversitat enfre un seny entellectual e autre, enaxí son en ells diverses veritats; car cascún seny ha proprietat e manera per la qual pot hom apercebre e atrobar la veritat qui es segons sa natura e sa proprietat. On, per assò una veritat pot hom apercebre per cogitacio e altra per apercebiment e altra per consciencia e altra per subtilea e altra per coratgía; e assò es per so car cada seny entellectual ha sos propris significats. ✠ 6. Enaxí com .ij. testimonis son reebuts a provar la veritat sensual, enaxí veritat entellectual ha, *Sènyer,* .iij. testimonis los quals son los .v. senys entellectuals e les .iij. vertuts de la anima e les potencies de la anima, car los senys entellectuals donen un significat, altre ne donen les .iij. vertuts de la anima, altre ne donen les potencies de la anima. On, aquesta diversitat de significats es per so car cascuna cosa dona significacio daquella cosa a la qual es sobjecta.

7. *Misericordiós Senyor del qual prenem gracia e benediccio!* .v. son les coses on está veritat, de les quals .v. coses es, *Sènyer,* la primera vostra essencia, la segona es natura angelica, tersa es lo demoni, quarta es natura, quinta es animal. On, com tota veritat convenga esser en estes .v. coses, per assò qui vol ensercar ni atrobar veritat cové que en estes .v. coses la enserc; e enaxí com cascuna destes .v. coses es diversa la una a la autra, enaxí veritat cové esser encercada diversament en cascuna delles. ✠ 8. On, com cascuna de les .v. coses damundites, *Sènyer,* no sien la una lautra, per so ha cascuna diverses obres e diverses significats. On, per so car les obres e los significats son diverses, per so son los significats demostrants les obres de cascuna de les .v. coses segons la veritat en que son fetes.

✠ 9. Enaxí, *Sènyer,* com ha differencia enfre les .v. coses damunt dites, enaxí ha differencia enfre una sensualitat e altra sensualitat e enfre una entellectuitat e altra entellectuitat, e per esta diversitat aital[1] esdevé que veritat es atrobada diversament per les .v. coses ab diverses sensualitats e entellectuitats significants e demostrants diverses significats.

10. *Graciós Senyor del qual reeben los sants de parays gracia e benediccio!* Com la vostra essencia divina, *Sènyer,* sia pus vertadera cosa que nulla altra essencia, per assó es pus significada al apercebiment humà la obra de la vostra essencia que la obra de nulla altra essencia; car on major veritat ha en la vostra essencia, major demostracio e significacio demostra de sí metexa que no fan les creatures on no ha tanta de veritat com ha en la vostra essencia. ✠ 11. En so, *Sènyer,* que tota la vostra essencia divina significa a nosaltres sa bonea e en so que totes les creatures e totes lurs obres bones e males signifiquen al nostre apercebiment vostra bonea, per assò es molt mills senes tota comparacio significada e demostrada la veritat qui es en vostra essencia que no es la veritat qui es en les creatures. On, aitant com vostra veritat, *Sènyer,* es mills significada, aitant més es pus leugera a esser coneguda e apercebuda. ✠ 12. Mas car los homens daquest mon senclinen a peccat e son ensercadors dels significats sensuals e an en oblit los significats entellectuals, per assò, *Sènyer,* sesdevé que tancant hom los ulls del enteniment son aorbats a reebre los significats que la vostra essencia e totes les creatures signifiquen; e per assò es los[2] semblant que les creatures demostren major significacio de la veritat qui es en elles que no es la veritat de la vostra essencia.

13. *Perdurable Senyor per lo qual mon cor es ple de devocio e damor e de suspirs, e los meus ulls de lagremes e de*

1. A,J, e per diuersitat aital.—1. E. lus: E, lur.

plors! Qui vol ensercar, *Sènyer,* si es vera cosa que vos siats en esser o no siats en esser, en los significats de les creatures ho porá apercebre e conèxer; car totes les sensualitats e les entellectuitats qui son en les creatures, totes donen significacio que vera cosa es que vos sots en esser. ❧ 14. Qui vol ensercar ni atrobar, *Sènyer,* la veritat qui es en vostres obres ne qui vol ensercar si es vera cosa que sia resurreccio ne que sia parays ni infern, en los significats de les vostres qualitats porá atrobar veritat de so que enserca; car les vostres acabades qualitats signifiquen e demostren veritat de vostres obres, e les vostres qualitats acabades signifiquen e demostren dia de resurreccio e demostren parays e infern. ❧ 15. *Amable Senyor!* Qui enserca veritat de les tres ligs qual es mellor, en los significats de les vostres qualitats acabades e en los significats de les .iij. ligs enserc la veritat; car les vostres qualitats e les .iij. ligs signifiquen veritat en so que la lig qui es mellor vos atribuex mellors e majors calitats que la lig qui no es vera, e les vostres qualitats per lur acabament signifiquen qual lig es mellor.

16. *Oh Senyor lo qual es digne de tota honor e de tota laor e de tot honrament!* Qui vol ensercar ni atrobar veritat en los angels ni en los demonis, cové que ho enserc ab ensercament entellectual per so car son esperits entellectuals; car si hom ensercava en ells ab ensercament sensual, empatxaría hom lensercament entellectual dementre que la pensa humana estaría en les coses sensuals. ❧ 17. Com sia propia cosa als angels per gracia seguir acabament e com als demonis per raó de lur culpa e de la malediccio qui caec en ells per peccat sia propria cosa seguir defalliment, per assò, *Sènyer,* qui vol atrobar veritat en los angels e en los demonis, enserc en les coses acabades les obres angelicals, e en les obres defallents enserc les obres diabolicals. ❧ 18. Enaxí com es vera cosa, *Sènyer,* que acabament es ennobleyt sobre defalliment, enaxí es vera

cosa que los angels lunyen[1] lurs obres de defalliment e acostenles a acabament, e los demonis lunyen lurs obres dacabament e acostenles a defalliment; e per assò es significada la veritat qui está en les obres dels angels e la veritat qui está en les obres dels demonis. Mas es ver que la veritat qui está en la obra dels demonis es mala veritat, si bé es vera cosa que ells fan mal, e la occasió per que aquesta veritat aital es mala, es per so car no es digne de esser en esser, car tota veritat qui no sia digna de esser en esser es mala per so car posseex esser, lo qual esser es a tort e es contrari al esser de veritat qui es digne de esser en esser per bonea de essencia e per bones obres.

19. *Nomenat Senyor en lo qual es tota nostra consolacio e tota nostra salvacio!* Qui vol ensercar veritat en les coses quis fan en est mon, enserc la, *Sènyer,* en tres coses, les quals son los vegetables e los animals e los metalls; car aquestes .iij. coses tan solament son aquelles coses en les quals materia, so es natura elemental, compòn e engenra e desolv e priva forma, e aquestes .iij. coses son feents e obrants les coses mundanes: on, qui vol ensercar veritat del mon, en estes tres coses la enserc. ⁜ 20. Com natura estía[2] en estes .iij. coses[3] damundites e com vos, *Sènyer,* moltes de vegades per raó de vostra sentencia qui vé sobre nosaltres costrenyats e forcets lo cors de natura, per assò sesdevé que los homens no saben ni aperceben[4] veritat en la obra de natura; car moltes de vegades se cuyden que les coses qui son fetes per vos que constrenyets natura, que sien obres falses e vanes per so com no son naturals; e moltes vegades obra natura segons son cors, que home no sab apercebre veritat en la obra de natura. ⁜ 21. Tanta es, *Sènyer,* la vida dome breu e tanta es la obra de natura per raó dels individuus qui son molts e per raó de la gran multitut daccidens qui cau en ells, que per assò sesdevé

1. B, fuyen.—2. E, estiv.—3. A,J, en .iij. coses.—4. E,B, ni poden apercebre.

que natura no pot esser per home atenta e sabuda en totes ses obres, e per assò defall hom a apercebre tota la veritat qui está en natura e en totes[1] ses obres.

22. *Graciós Senyor del qual prenen doctrina e benediccio los vostres amadors!* La veritat que hom pus leujeurament innora e que hom menys aperceb, es, *Sènyer,* la veritat qui es en home, e assò es per so car home es mijancer enfre bé e mal; e car home ab falces significats significa veritat en so on es falsetat e significa falsetat en so on es veritat, per assò la pus greu veritat que hom pot apercebre en nulla creatura es la veritat qui es en home; car per so com home es la pus falsa creatura e la pus enganable, per assò pot esser pus tart apercebuda veritat en ses obres.[2] ✱ 23. Jassía que sia molt gran afany apercebre veritat en home, emperò, *Sènyer,* ab que hom sapia aver la manera ni la art, les demés vegades se pot apercebre veritat en home ab los significats de les sensualitats e de les intellectuitats e ab ajudament e mudament de una sensualitat a altra e de una sensualitat a entellectuitat e de una entellectuitat a altra. ✱ 24. Qui en home, *Sènyer,* encerca veritat, primerament li cové que aya conexensa de la veritat que encerca si es veritat sensual o si es veritat entellectual, e si es veritat sensual cové que son encercament sia sensual e si es veritat entellectual cové que son encercament sia entellectual; e si tant sesdevé que per aquesta manera no pusca apercebre ne atrobar la veritat que encerca, cové que son encercament sia compost de encercament sensual e entellectual e que cerc e demán en les .v. sensualitats e en les .v. entellectuitats.

25. *Remembrable Senyor de les nostres cuites e de les nostres dolors!* Qui veritat vol encercar sensualment en home, cové que sapia primerament les propietats del sobject en lo qual encerca veritat, car apercebent e conexent les

1. E,B,M, manca *totes.*—2. A,J, manca aquesta clàusula

proprietats del sobject en lo qual encerca veritat, li es significada veritat, car tot sobject en ses proprietats dona significacio de la veritat qui es en ell ni en ses obres. ✠ 26. Natural cosa es, *Sènyer*, que veritat es significada pus fortment en los individuus segons la proprietat dells que no es amagada[1] en les improprietats dells;[2] car major forsa ha proprietat de significar veritat de sí metexa, que no ha improprietat damagar[3] los significats que les proprietats signifiquen de sí metexes; e assò es per so com pus posseydora cosa es e pus acostada e pus unida veritat ab esser, que no es ab falsetat. On, aitant com veritat es pus conjuncta cosa e pus unida ab esser que falsetat, aitant més es veritat mills e més significant sí metexa que no es amagada ni envelada per los falces significats qui amaguen e envelen aitant com poden veritat. ✠ 27. *Vertader Senyor!* Com home peccador vol amagar e celar sa culpa e son peccat ab contraris significats de ses obres, adoncs es molt pus leugera cosa al peccador que demostre a les gents los significats de ses males obres que los significats de les bones obres qui no son en ell; e assò esdevé, *Sènyer,* per so car enfre ses males obres e los significats de les males obres no ha mijà ne desvariacio,[4] e per assò les males obres son leugerament significades e leugerament es apercebuda veritat en elles. Mas com lome peccador vol amagar e dissimular son peccat per falsos significats e per falsos semblants, adoncs ha mijà contrariós e desacordant[5] entre les males obres e enfre los senyals que significa; e per assò no pot tan leugerament ni tan manifestament dissimular ne cubrir sa culpa ni son peccat com fa demostrar sa culpa ne son peccat.

28. *Senyor inmortal lo qual viu e vivifica totes creatures!* Enaxí com lome vertuós de bona vida vol dissimular e

1. A, amaga.—2. B, que no es en ells amagada proprietat dells.—3. E, en amagar.—4. A,J, diriuacio: M, *contrarietas.*—5. E, descordant: B, desconcordant.

amagar ses bones obres ab significar ses obres[1] vicioses en sí metex, enaxí, *Sènyer,* home fals ypocrita ab significar vertuts en sí metex e ab dissimular e amagar los vicis qui son en ell, vol demostrar sí metex a les gens en semblansa dome bo e vertuós. On, qui vol encercar ne atrobar veritat en aitals homens, cové que la enserc en ells sensualment e entellectualment; car sensualment signifiquen so qui no es ver en la entellectuitat e es ver en la sensualitat, e entellectualment signifiquen so qui no es ver en la sensualitat e es ver en la entellectuitat. ✠ 29. Qui vol encercar, *Sènyer,* veritat, necessaria cosa li es que sapia quals coses van per occasió o quals van a aventura, ni quals coses son necessaries ni quals no, ni quals coses son possibols ni quals no son possibols,[2] ni quals coses van per la primera entencio ni quals per la segona. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car totes estes conexenses son mester a aquells qui son encercadors de veritat per so car totes estes coses damundites son los significats e les qualitats on veritat se forma es demostra es significa. ✠ 30. So per que totes estes coses damundites son senyals per los quals es apercebuda veritat, es, *Sènyer,* per so car occasió e necessitat e possibilitat e primera entencio son coses pus prop a veritat que a falcetat, e ventura e cosa no necessaria e impossibilitat e segona entencio son pus prop a falcetat que a veritat; e per assò, per so car hom ha conexensa daquestes carreres qui son vies per les quals van veritat e falcetat, per assò sesdevé que home conexent les coses damundites,[3] ha conexensa e apercebiment quals son les coses qui son veres ni quals son les coses qui son falces ni desplaents a la vostra veritat divina.

1. E,B, ab significar obres.—2. A,E,B,J, inpossibols.—3. B, que home es conexent de les coses damundites.

¶ CAP. 194. *Com home ha apercebiment e conexensa de la art e de la manera per la qual hom se pot mudar de males custumes e de malvats nudriments a bones custumes e a bons nudriments.*

DEUS *dreturer, vertuós, en tots temps gloriós!* Com home sia compost de natura sensual e de natura entellectual, per assò son, *Sènyer,* en home les unes custumes sensuals e les altres son entellectuals. On, per assò com sensualitat e entellectuitat son coses diverses, per assò sesdevé que les custumes sensuals e les entellectuals alcunes vegades se contrariegen; e com home es ajustat de sensualitat e de entellectuitat, per assò esdevé que les custumes sensuals e les entellectuals a vegades se concorden[1] enfre elles metexes. ✠ 2. *Piadós Senyor!* Totes les vegades que les custumes sensuals e les entellectuals sacorden es convenguen ensems en la potencia racional es contrariejen en la potencia sensitiva, totes aquelles vegades *Sènyer,* es significat que les custumes son bones entellectualment e sensualment; e com se esdevé que la sensualitat e la intellectuitat prenen en custuma que sacorden ensems en la potencia sensitiva es desacorden en la potencia racional, adoncs es significat que les custumes sensuals e entellectuals son males custumes e desordonades. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car per so com les custumes qui son en home covén[2] esser sensuals e en-

1. A,J, conexen.—2. E,B, couenen.

tellectuals, per assò se seguex que les bones custumes qui son en home venen e diriven de la potencia racional qui usa de sa vertut tota hora que té sots sí sotsmesa la potencia sensitiva; e com se esdevé que la potencia sensitiva tracta en manera que té sots sí la potencia racional, adoncs son les custumes en home males e desordonades per so car es fet desordonament enfre amdues les potencies.

4. *Ah Sènyer Deus qui sots acabament e cumpliment de tota vertut!* Qui vol encercar ni atrobar quals son les custumes sensuals, covése, *Sènyer*, que les enserc e les demán a les dues ralls qui son sobjects als .v. senys corporals, les quals dues ralls son la potencia vegetable e la potencia sensitiva. ☙ 5. *Amable Senyor!* Com hom aurá encercat e atrobada la costuma sensual de qual loc vé ni en que está, adoncs porá hom apercebre e conèxer si la custuma es bona o si es mala; e si tant es que la custuma sia mala e hom se vol mudar a bona custuma, cové que hom mortific la potencia el seny sensual don devalla la mala custuma e cové que la sensual potencia fassa hom concordar en la potencia racional, e que amdues les potencies sien contrarians en la potencia sensitiva. ☙ 6. En axí com multitut daygua consuma al foc sa calor e multitut de foc consuma a laigua sa fredor, enaxí, *Sènyer*, com home usa molt de la potencia sensitiva en desordonada disposicio, afolla hom e destroex a la potencia racional sa bona usansa e sa bona custuma; e com home usa molt de la potencia racional en ordonada disposicio, adoncs enfortex hom e vivifica la bona custuma e consuma e mortifica en la potencia sensitiva sa mala costuma.

7. *Oracio e gracia e benediccio sia coneguda a vos, Sènyer Deus!* Car qui vol encercar ni atrobar qual es custuma entellectual, covése que la enserc en los .v. senys esperituals e en les dues potencies qui son sobjects e ralls daquells, les quals ralls son, *Sènyer*, la potencia ymaginativa e la potencia racional. On, com totes aquestes coses aurá encer-

cades e atrobades, covénse que guart la custuma en la qual de los .v. senys ni en qual de les dues potencies es enjenrada. ✠ 8. Com hom, *Sènyer*, aurá atrobada la custuma entellectual en qual potencia ni en qual seny es enjenrada, adoncs guart si la custuma sacorda en la potencia racional sensualment e entellectualment e ques desacort en la potencia sensitiva sensualment e entellectualment; car per aital acordansa e desacordansa es jenrada[1] en home bona custuma e per lo contrari es enjenrada en home mala[2] custuma. ✠ 9. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car qui vol sa mala custuma lexar e vol pendre bona custuma e bons nudriments, per esta manera aital ho pot fer, so es a saber, que la sensualitat e la entellectuitat concort e avenga en la potencia racional e que les desacort e les contrarieg en la potencia sensitiva; mas car los homens necis innoren les proprietats e les qualitats de les potencies e de les sensualitats e les entellectuitats, per assò innoren e menysconexen les concordances e les contrarietats qui son enfre la sensual custuma e la entellectual, e per aquesta innorancia aital no saben pendre art ni manera com se muden de malvats nudriments a bones custumes e a bons nudriments.

10. *Creador Deus gloriós eternal infinit!* Molt home es mal acustumat per vista corporal, car tant ha de plaer a veer belles vestedures e bell arnès e belles fembres e belles coses, que servu[3] e catiu es de sa vista corporal qui tot dia li fa encercar com pusca veer coses qui sien plaents a veer. On, qui aquesta mala custuma, *Sènyer*, vol mortificar e delir, covénse que la mortific ab la vista entellectual ymaginant e conexent e remembrant la fi e la frevoltat el breu temps qui es en la vista corporal. On, qui guarda entellectualment en esta manera e qui entellectualment veu membrant e entenent e amant la vostra bonea, adoncs se

1. E,B, enjenrrada.—2. B, bona.—3, E,B, ser *(sempre.)*

muda de la mala custuma sensual a la bona custuma entellectual. ☙ 11. Molt home, *Sènyer,* es mal acustumat en son oyment sensual, car tot dia volrá oyr mal de son pruxme[1] e tot dia volrá oyr vanagloria de sí metex, e com cabalsará[2] per longa custuma, esdevendrá servu e sotsmès de son oyment sensual. On, qui vol mortificar e delir aquesta mala custuma, cové que la mortific ab la potencia racional en la potencia sensitiva; car ymaginant e remembrant les viltats de les paraules les quals ama oyr, e membrant e entenent e amant vos, ix hom de la servitut de son oyment sensual e contempla hom en vos amant e volent e entenent vostra laor e vostra honor e vostra gloria. ☙ 12. *Honrat Senyor!* Molt home esdevé servu e catiu de son odorament, car tant sacustuma a odorar flors e fruits e olmesc[3] e lambre e altres[4] odors, que per aquella[5] custuma que ha presa sacustuma a esser viciós en luxuria o en altre peccat. On, qui vol mortificar ni delir aquesta mala custuma sensual, cové que la potencia racional len[6] ajut en tal manera que com odorará les odors, que sia remembrant e entenent e amant e loant de son creador qui aquelles odors ha creades. On, beneyt siats vos, *Sènyer,*[7] car membrant e amant e entenent vos, soblida hom de los malvats amonestaments qui son fets a home adoncs com odora les bones odors.

13. *Laor e gloria e vertut sia coneguda a vos, Sènyer Deus!* Car com home es mal acustumat per son gustament sensual qui ses aveat a massa menjar e a massa beure e a esser laminer e a esser massa delicat en ses viandes, adoncs se cové que ab la potencia racional mortific hom la potencia sensitiva, e cové que la potencia mutiva constrenya hom e refrèn tant que no sia poderosa ne laorosa[8] de obeyr a la potencia sensitiva menys de liberacio[9] e de

1. E, pruysme: B, proisme: J, prohisme.—2. E, cabausara.—3. E,B,J, almesch.—4. E, e les altres.—5. E, aquesta.—6. E, lin —7. E, seyner Deus: M, *Domine Deus.* 8. E, laerosa: B, lleorosa.—9. B, de deliberacio.

manament de la potencia racional; car per aital art e per aital manera savea home a esser continent e temprat[1] en ses viandes. ✠ 14. Com se esdevé, *Sènyer,* que per tactus hom esdevé mal acustumat e mal nudrit, adoncs deu hom recòrrer[2] a la potencia racional per tal que ublidant e desamant mortific en la potencia sensitiva los plaers que ella ha en palpar e sentir les coses sensuals, e fassa hom tant que la potencia mutiva no sia desobedient a la potencia racional en aver negligencia ni perea de mortificar lo tactus en la potencia sensitiva. On, qui aital manera ni aital guerra pren contra la potencia sensitiva, adoncs pot pendre e triar tots bons nudriments e totes bones custumes en la sensualitat e en lo palpament el[3] tocament de les coses sensuals. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per esta manera damundita pot tot home mortificar e vensre e delir totes ses males custumes sensuals es pot acustumar a tots bons nudriments ab que sapia concordar e avenir les sensualitats e les intellectuitats en la potencia racional desacordants[4] e contrastants aquelles en la potencia sensitiva, car tota hora pot hom fer de ses sensualitats metexes per esta manera tot so ques vulla.

16. *Oh vos, Sèyner Deus, al qual recorrem en nostres cuites e en nostres necessitats!* Com home, *Sènyer,* sacustuma de males custumes en sa cogitacio per sobre cogitar e per vanes cogitacions contraries a veritat, per les quals cogitacions hom esdevé trist e pensiu e dubtós o jelós o envejós, sis vol desvear de ses males cogitacions covè que ab la potencia racional mortific aquelles males cogitacions en la potencia sensitiva en la qual es la intellectuitat corrumpuda per la participacio de la sensualitat: on, covè si hom vol aver bona cogitacio e atemprada[5] e amesurada, que hom concort e avenga la entellectuitat e la sensualitat en la potencia racional en tal manera que la potencia racional

1. E, atrempat.—2. E, recore.—3. B, e en lo.—4. E, descordants. 5. E, atrempada.

sia dona de la potencia sensitiva. ✱ 17. Molts homens, *Sènyer*, son mal acustumats en lur apercebiment e en lur conexensa, car per sobre conexensa e per sobre apercebiment esdevé hom proumtós[1] e envejós e irós e malvolentós.[2] On, qui vol atemprar[3] sa conexensa e son apercebiment, cové se que hom tanc[4] e cloa los ulls de son apercebiment e que no enserc ne conega en aquelles coses qui no son legudes[5] de saber ni dentendre ni dencercar, e cové que pug son remembrament e son enteniment e sa volentat a vos per tal que remembrant e entenent e amant vos, ublit e innor aquelles coses per les quals son apercebiment e sa conexensa caen en males custumes. ✱ 18. Com los homens, *Sènyer*, sacustumen mal per corrupta consciencia engruxada e aminvada per defalliments de privada contricio e devocio, per assò[6] son homens injuriants e enganables e ladres: on, qui la sua consciencia vol bé acustumar ni la vol desvear de malvats nudriments, cové que ab membrar vostra justicia e ab entendre vostra bonea e ab voler vostra gloria hom, *Sènyer*, endrès e ordén[7] sa consciencia tant tro que la raó aduga en actu la consciencia qui està en potencia per tal que les males custumes sien privades de la consciencia.

19. *Vertader Senyor, savi e dreturer en totes coses!* Molts homens son mal acustumats per massa o per poca subtilea, car per sobre subtilitat vol hom aver conexensa daquelles coses qui son impossibols a conèxer e a saber, e per poca de subtilitat ha hom, *Sènyer*, innorancia daquelles coses qui son possibols a conèxer e a entendre. On, qui vol exir daital malvada custuma, cové que aja recurriment a les sensualitats e a les entellectuitats; car si ha massa de subtilitat e la vol mortificar, tracte més de les coses sensuals que de les entellectuals, car per aital usansa torna la sub-

---

1, E, prountos: M, *præsumptuosi*.—2. B, maluolenteros.—3. E, atrempar.—4. E, tanche.—5. B, degudes.—6, A,E,B,J, e per asso.—7. E, ordo: B, ordon.

tilea de actu en potencia;[1] e si hom no es subtil e vol aver subtilea, tracte de les coses entellectuals més que de les sensuals, car per aital custuma esdevé la subtilea de potencia en actu. ✠ 20. Per sobre gran coratgía o per poca coratgía sesdevé, *Sènyer,* que son molts homens mal acustumats; car per sobre gran volentat o gran fervor[2] o per poca volentat e fervor[3] esdevenen desordonats los senys espirituals, e per lo desordonament dels senys espirituals esdevenen desordonats los senys corporals. On, quis vol castigar daquests malvats nudriments e vol esser bé acustumat, cové que enserc en sa coratgía si es de massa quantitat o de poca quantitat, e si es sobre[4] coratjós, cové que la mortific ab ublidar e ab ymaginar les coses qui son daltra natura e daltre semblant, e cové que ymagén a la cosa qui massa es volguda la fi e la frevoltat qui es en ella; e si la coratgía es massa poca e hom la vol multiplicar, cové que hom ymagén pus suvín la cosa que hom vol amar o aver, e cové que en aquelles coses qui son bones hom la ymagén e la remembre, e en aquelles coses qui son vils e avols que hom la oblit e la menysconega. ✠ 21. A vos, *Senyor Deus,* sia donada gloria e laor: car regla general es que tot home se pot mudar de malvada custuma a bona pus se vulla, e aquesta cosa pot fer per so car li es possíbol cosa que fassa concordar les sensualitats ab les entellectuitats en la potencia racional e que les desacort en la potencia sensitiva: car axí, *Sènyer,* com home es mal acustumat per concordar les entellectuitats e les sensualitats en la sensitiva, per lo qual concordament la sensitiva esdevé dona de la racional, en axí per contrari esdevé hom bé acustumat com les sensualitats son acordants e sotsmeses a les entellectuitats en la potencia racional.

22. *Deus acabat en misericordia e en pietat!* En axí, *Sènyer,* com son .iij. les carreres[5] per les quals home cau en

1. B, de acta impotencia. — 2. E, e gran freuor. — 3. E, freuor *(sempre).* — 4. B, massa. — 5. A,J, ,iij. carreres.

males custumes sensualment, en axí son .iij. les carreres per les quals hom esdevé mal acustumat entellectualment, de les quals .iij. carreres es la primera custuma natural, la segona es custuma qui vé per nudriment, la tersa es custuma qui accidentalment desvía hom de custuma natural e de custuma que hom ha per son nudriment, e aquesta tersa custuma es custuma contrariejant abdues les custumes denant aquesta. ✠ 23. Com home, *Sènyer*, es mal acustumat per custuma sensual o entellectual en la custuma natural o en la custuma que hom ha per son nudriment o en la custuma contraria daquestes dues custumes, qui vol exir ni partir de la mala custuma[1] en que es, covė que la mala custuma mortific en aquella carrera e en aquella rall[2] don la mala custuma es esdevenguda[3] ni en la qual es engenrada; car si hom es mal acustumat per natura covė que hom mortific sa natura metexa, e si hom es mal acustumat per usansa e per nudriment covė que hom se desveu de son malvat nudriment, e si hom accidentalment sacustuma mal en alcuna cosa que no li vé per natura ni per nudriment covėse que hom recorre a la bona custuma que ha per natura o per nudriment. ✠ 24. *Graciós Senyor!* Dues son les carreres per les quals esdevé hom bé acustumat o mal acustumat: la primera es les .iiij. occasions les quals son faedor e materia e forma e la causa final, la segona es aventura qui es cosa fora les .iiij. occasions. On, qui es mal acustumat e vol aver bones custumes, enserc si ses custumes son en les .iiij. occasions o si son a aventura, e si atroba que sien ses[4] custumes males en les occasions, enserc en qual de les occasions es mal acustumat, e en aquella occasió on sa custuma será mala, en aquella occasió covė que la mortific per son contrari; e si tant es, *Sènyer*, que sa mala custuma vaja a aventura, si hom se vol mudar a bona custuma covė que hom la mortific en la aventura

1. J, daquestes males custumes.—2. B, e en la mala rayl.—3. E,B, es uenguda.—4. B, les.

mudant sa custuma en les .iiij. occasions qui son contraries a ventura.

25. *Gran Senyor sobre totes granèes, excellent sobre totes excellencies!* Enaxí com per la potencia vegetable los homens sacustumen los uns a viandes caldes, los altres a viandes fredes, segons la disposicio e la qualitat dels homens, enaxí per raó de la potencia racional los uns homens sacustumen a aver fe, los altres a aver raó; car segons la qualitat e la disposicio en que es, *Sènyer,* la actualitat de la potencia racional en home, es lome aparellat a anar per via de fe o per via de raó. ⁂ 26. Los homens qui son acustumats a creure e a aver fe, son aquells qui reeben los dits dels prophetes e dels altres homens passats sà enrera, e aquells qui son per natura de raó acustumats a seguir raons, son aquells qui seguexen los dits dels philosops[1] e qui demanen raó e probatio de so que hom lus demostra e de so que enserquen. ⁂ 27. Aquells homens, *Sènyer,* qui son mal acustumats per creensa e per raons, sis volen bé acustumar en la creensa o en la raó, cové que les sensualitats e les intellectuitats avenguen e concorden en la potencia racional e que les leven de la potencia sensitiva en tal manera que la sensitiva sia serva e la raó sia dona; car tota hora que la racional potencia sia dona de la sentitiva será la creensa o la raó en home ordonada, e tota hora que la racional potencia sia serva de la sensitiva será la creensa en home e la raó desordonada.

28. *Acabat Senyor en tots acabaments, honrat en tots honraments!* Com los homens qui creen falsament sacustumen, *Sènyer,* a creure lur error, adoncs lur creensa e lur fe se forma e senjenra en la potencia sensitiva en aitant com la racional potencia está serva e sotsmesa de la sensitiva, e per assò la forma de la fe entellectualment está falsament e contraria a veritat en la racional potencia en

1, E, filasofs *(passim.)*

la qual nulla fe vera no pot pendre forma dementre que la sensitiva sia dona de la potencia racional. ✠ 29. On aquells qui aurán reebuda falsa fe e falsa creensa de lurs pares e de lurs ancessors,[1] sis volen acustumar a creure veritat, cové, *Sènyer,* que guarden[2] e enserquen lur fe e lur creensa si pren forma en la racional potencia en manera que ella sia dona o serva de la sensitiva, e si atroben que la sensitiva sia dona de la racional, poden conèxer que lur fe e lur creensa ha presa falsa forma, e si volen que la falsa creensa delesca e que sia avent lur anima vera creensa e vera fe, fassen dona la raó de la sensitiva e adoncs lur fe e lur creensa reebrá vera forma. ✠ 30. On, enaxí, *Sènyer,* com lo mirall tort demostra forma torta e falsa, en axí com es dona la sensitiva de la raó, adoncs es la fe o la raó falsament afigurada en la potencia racional la qual demostra falsa fe o falsa raó per so car es serva de la sensitiva; mas enaxí com lo mirall vertader demostra vertaderament la forma, enaxí tota ora que fe o raó prenen forma en la potencia racional e la potencia racional sia dona de la sensitiva, demostra la potencia racional forma vertadera o per fe o per raons necessaries, la qual demostracio se fa a gloria e laor de vos nostre[3] Senyor Deus.

1. B,J, antecessors.—2. B, enguarden.—3. E,B, de nostre.

¶ CAP. 195. *Com hom ha apercebiment e conexensa que la divinal essencia no es corrumpuda ni alterada ni ensutzada ni afollada ni avilada jassía so que sia ajustada ab natura humana.*

AH *Deus gloriós! A vos, Sènyer, sia feta reverencia e honor.* Car les coses qui safollen ni salterejen nis corrompen, covenen esser sensuals o entellectuals. On, la corrupcio e la viltat e la alteracio qui cau en les creatures sensualment o entellectualment, cové, *Sènyer,* que vaja per quatre maneres, les quals son, o per corrupcio de sensualitat a altra sensualitat o per sensualitat corrompén entellectuitat o per entellectuitat corrompén sensualitat o per entellectuitat corrumpuda per altra entellectuitat. ☙ 2. On, com tota alteracio e tota corrupcio e tot afollament vaja per estes .iiij. carreres, e com los heretges e los descreents no vullen creure que natura divina[1] sia unida ab humana natura per so car an opinió que vos fossets alterable e camiable e corrumpable, per assó, *Sènyer,* lo vostre servidor se vol esforsar a son poder a provar per raons necessaries que vostra deitat no es alterada ni corrumpuda ja sia so que la persona[2] del Fill sia encarnada e per la sua encarnacio tota la deitat sia ajustada ab la natura humana en la qual sencarná la persona[2] del Fill. ☙ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car aquest ensercament e aquesta prova cové esser feta en les creatures

1. E,B, que uostra deitat: M, *quod Tua Deitas.*—2. B, part.

per tal que per elles qui son coses fenides e creades puscam aver conexensa que enaxí com elles no salterejen ni safollen si bé sajusten ni sonexen les unes ab les altres, enaxí e molt mills encara se seguex que la vostra divinal essencia ni natura[1] no es alterada ni corrumpuda ja sia so que sia ajustada e unida ab la natura humana; car si cosa fenida termenada no safolla nis corromp en sa par creatura, significat es que substancia eternal infinida acabada tota poderosa no sia corrompent en creatura qui per gracia sia unida ab natura divina.

4. *Singular Senyor sens par e sens companyó!* Sensualment veem que lo raig del sol no sensutza si bé passa[2] per les carreres[3] sutzes, ni la lúu de la candela no es ensutzada si bé entra en la casa escura, ne la fulla ne la flor qui nex e brota sobre la terra femada no es enlegeyda ni ensutzada ja sia que la terra sia femada. ✠ 5. On, com nos altres sintam e entenam que alcunes coses son sensuals quis mesclen e sacosten e sunexen es toquen ab altres coses sensuals e per tot so nos corrompen ni sensutzen en elles, doncs ¡quant més, *Sènyer,* lo nostre enteniment pot apercebre que la vostra divina natura qui es natura entellectual nos corrompa ni sensutze[4] si bé la persona del Fill fo encarnada en natura humana qui es natura sensual e entellectual! ✠ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com lo sol ni la lugor de la candela ni la fulla ni la flor qui son creatures fenides e termenades no son ensutzades en les legèes ni en les viltats on son ajustades, doncs ¡quant mes, *Sènyer,* la vostra substancia gloriosa qui es infinida e eternal e tota poderosa no reeb null defalliment si bé es unida ab la vostra substancia humana qui es la mellor creatura que no son totes les altres creatures!

7. *Dreturer Senyor del qual devalla e vé tota justicia e tota abundancia de misericordia!* Sensualment sentim e entel-

1. A,J, diuinal natura.—2. E, si bes passa.—3. J, creatures.—4. E, nos corrompe ni sensutza.

lectualment entenem que alcunes sensualitats son que no son ensutzans[1] ne corrompens alcunes entellectuitats ja sia so que sien ensems una substancia composta dapdues[2] les natures; e que assò sia ver, en la anima, *Sènyer*, del home just se prova es manifesta; car si bé la anima es conjuncta ab lo cors, per tot so lo cors si bé ha fam e set e calt e fret e malautía e mort, per tot assò la anima no safolla nis corromp per lo cors, enans on lo cors ha més de tribulacio e més de pena en vos a servir, pus nes la anima exalsada e ennobleyda. ✠ 8. On, com materia corporal sia jenerant e corrompent forma, e com lo cors del home sia corrompable per raó de la materia qui es sobject a la contrarietat de la forma e de la privacio, e com lo cors si bé es de natura corrompable no corromp la natura de la anima qui es materia e forma espiritual incorrompable, doncs significat es, *Sènyer*, en assò que la vostra substancia incorrompable e inmortal e inalterable nos corrompé si bé es ajustada ab substancia humana la persona del Fill.[3] ✠ 9. On, beneyta sia, *Sènyer*, vostra vertuosa deitat: car tant es gran sa granea e sa noblea e son poder, que per son ajustament e son acostament lo qual ha fet ab natura sensual, per tot assò la natura sensual no ha poder ni no ha natura ni proprietat que pusca afollar ni corrompre ni ensutzar la vostra deitat, enans es la vostra humanitat creada e glorificada e exalsada a demostrar la gloria e la excellent noblea qui es en la vostra deitat.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, al qual van cogitacions e remembraments e amors dels vostres servidors!*[4] Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que alcunes entellectuitats son qui no afollen ni corrompen ni ensutzen[5] alcunes sensualitats; e assò, *Sènyer*, sentim e entenem en la ani-

1. J, sutzants.—2. E, ap.ij.[es]—3. E,B, ses unida ab substancia humana: M, *licet sit unita cum substantia humana in Persona Filii.*—4. E,B, al qual uan mes cogitacions e mos remembramens e totes mes amors: M, consona ab la llissó anterior.—5. A,J, qui no safolen nis corrompen ni sensutzen.

ma del home just qui no afolla ni ensutza lo cors, enans on la anima pus es noble e on pus es vertuosa, pus fortment nes lo cors mundificat e ennobleyt. ✠ 11. On, com anima dome sia cosa creada e fenida e termenada, e emperò sí guarda e endressa lo cors del home just que nos corrompa ni sensutze en peccat, doncs ¡quant més, *Sènyer*, la vostra divina natura guarda sí metexa de tota corrupcio e guarda e salva e sosté e sanctifica e glorieja vostra glorificada humanitat! ✠ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car enaxí com en home es sostenguda e endressada la natura sensual per la entellectual, enaxí e molt mills encara la vostra divina natura qui es natura entellectual guarda e glorifica vostre cors qui es natura sensual. On, si natura danima, *Sènyer*, sosté lo cors per la vertut que vos li avets donada, doncs ¡quant més lo vostre cors humà es sostengut en dignitat e en noblea per la qual es en tan gran sanctetat que a la vostra deitat no pot venir de part la natura del cors nulla sutzetat ni nulla corrupcio ni null falliment!

13. *Sabedor e conexedor Senyor de tots bens e de tots mals!* Moltes entellectuitats son, *Sènyer*, qui nos corrompen ni sensutzen ni safollen per altres entellectuitats; e que assò sia ver en la anima dels vostres servidors[1] ho pot hom provar, car tota hora que la mia anima vos comensa a amar e a remembrar e a cogitar e a voler, comensa a ennobleyr e a mellorar e a vivificar e a sanctificar e a mundar de sos peccats e de sos mortals falliments. ✠ 14. Com la mia anima, *Sènyer*, sia tan exalsada e tan mundificada remembrant e amant la vostra deitat, e com la vostra deitat no sia unida ab la mia anima e sia unida ab la vostra humanitat, doncs si la mia anima reeb tanta de benediccio de la vostra deitat, doncs ¡quant més la[2] reeb la vostra humanitat qui es unida ab la vostra deitat! E com la vos-

1. E,B, del uostre seruidor: M, *tui servi.*—2. E,B, lan.

tra humanitat, *Sènyer*, reeba tanta de gracia de la vostra deitat, doncs significat es que la vostra natura divina no reeb nulla corrupcio ni nulla sutzetat de la vostra natura humana. ✠ 15. Si fos cosa, *Sènyer*, que la vostra deitat fos corrumpuda ni ensutzada en lajustament que feu ab la vostra humanitat, doncs fora significat que les nostres animes on pus fortment contemplaren en vos ni on pus fortment vos amen ni sacosten a vos remembrant e entenent e volent, que pus fortment corrompessen e ensutzassen[1] vostra deitat, e pus la vostra deitat fos corrumpuda, menys de gracia e menys de sanctetat reebríen nostres animes de vos.

16. *Oh Deus graciós en lo qual totes mes[2] forces se confíen!* Per gracia e per vostra benediccio, *Sènyer*, avem provat que les .iiij. maneres damundites an significat a nostra sensualitat e a nostra entellectuitat que vostra deitat no safolla nis corromp ja sia so que sia unida e ajustada ab natura humana: car enaxí com alcunes coses sensuals e entellectuals nos corrompen ne sensutzen si bé sunexen e sacosten les unes ab[3] les altres, enaxí e molt mills encara es significat que la vostra deitat no es afollada ni corrumpuda en lajustament de la humanitat. ✠ 17. On, com los homens descreens contraris a veritat oen que los crestians afermen e díen que vos sots encarnat, adoncs, *Sènyer*, an opinió que vostra deitat sia corrumpuda e ensutzada, e per assò no volen creure que vostra deitat sia ajustada ab natura humana. On, si ells encercaven ab encercament sensual e ab encercament entellectual segons les .iiij. maneres damundites, adoncs atrobaríen que vostra deitat no es afollada ni corrumpuda per vostra humanitat jassía[4] que sía unida ab ella. ✠ 18. Si los infeels pujaven lur enteniment a la potencia racional e si ells posaven devant lurs ulls possibilitat, la qual possibilitat es ulls ab los quals en-

1. E, corrompen e ensutzen.—2. E, les mies.—3. B, a.—4. E, jassiayso: B, jassia asso.

teniment dome encerca veritat, adoncs, *Sènyer,* sería possíbol cosa als infeels que ells puríen apercebre e conèxer que la vostra deitat no es corrumpuda ni ensutzada en esser unida ab la vostra humanitat; mas car los infeels al comensament affermen impossibilitat e díen que impossíbol cosa sería que vostra deitat no fos avilada e afollada e corrumpuda e ensutzada si era unida ab humana natura, per assò no poden aver lur enteniment endressat a apercebre veritat per so car lenteniment no pot encercar sino ab opinió de la cosa qui es[1] possíbol o impossíbol.

19. *Gloriós Senyor del qual reebem gloria e benedicció!* Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que tota creatura ha en sí defalliment segons lesguardament del gran acabament qui es en lo creador. On, com creatura sacosta a son creador, adoncs la creatura se lunya de son defalliment e acostas al acabament de son creador, e com lo creador acosta son acabament a la creatura, adoncs lunya la creatura del defalliment qui es en ella metexa e acostala al acabament dell metex. ⁂ 20. On, com la vostra humana natura sia, *Sènyer,* tan fortment acostada e unida ab la vostra deitat e la vostra deitat se sia tan fortment acostada a ella, per assò es significat que on pus fortment es feta la unió dabdues les natures, pus fortment es la natura humana lunyada de son defalliment e pus fortment es la natura divina demostrant en la natura humana lo poder e lacabament de la natura divinal. ⁂ 21. On, com la vostra humana natura, *Sènyer,* age pres lo major el pus noble honrament que nulla creatura pogués anc reebre en so que es una cosa ab la vostra deitat, e com la vostra deitat demostre en la vostra humana natura més damor e més dumilitat e més de poder e més de gracia e més de justicia e més de misericordia e més dacabament que enfre totes les altres creatures, doncs ¿don hi venría assò, *Sè-*

1. E,B, si es: M., *an sit.*

nyer, que la vostra deitat se corrompés ni sensutzás en la vostra natura humana? Assò es cosa impossíbol.

22. *Reclamat Senyor benvolgut honrat per tots los pobles!* La corrupcio ni la sutzetat qui cau en les creatures, aquella esdevé, *Sènyer,* per les contrarietats e descordances qui son enfre les unes coses[1] sensuals ab les altres e enfre les unes coses[2] sensuals ab les entellectuals e enfre les unes entellectuitats ab les altres. ☙ 23. So, *Senyor,* per que home es corrompable e sutze, es per la descordansa[3] e la desconveniencia[4] qui es enfre lo cors e la anima, car lo cors corromp la anima e la ensutza en peccat adoncs com la anima fa contra sa natura e com desobeex a sa natura e obeex a la natura del cors. Mas car la vostra deitat e la vostra humanitat, *Sènyer,* ajen tanta de concordansa e de conveniencia que nulla desconcordansa ni desconveniencia no fassa la una a lautra, doncs ¿don esdevenría assò que la vostra deitat fos corrumpuda per la vostra humanitat? ☙ 24. On beneyta sia, *Sènyer,* la natura de la vostra deitat e la natura de la vostra humanitat; car tant es la concordansa e la amor qui es enfre abdues les natures, que nulla corrupcio[5] ni nulla sutzetat ni null afollament ni nulla desacordansa no ha enfre abdues, enans tota la deitat es glorificant la humanitat e tota la humanitat es obedient a la deitat.

25. *Creador Senyor de quant es! A vos, Sènyer, sia feta gloria e laor per tots temps.* Car si per lajustament que la vostra beneita humanitat feu ab la vostra gloriosa deitat, la vostra deitat sensutzás es corrompés, fora significat que la vostra humanitat fos injuriosa a la vostra deitat, e si fos injuriosa fora significat que no pogra esser unida ab la vostra deitat, car nulla cosa colpable ni injuriosa no pot esser unida ab la vostra deitat. ☙ 26. Si la vostra deitat, *Sènyer,* fos unida ab natura humana per occasió que fos

1. E, enfre les coses.—2. E,B, les coses.—3. B, desconcordansa.—4. E, desconuiniensa.—5. E, corrompcia.—

necessaria cosa a la vostra deitat, fora significat que en la vostra deitat pot caer defalliment, e per lo defalliment fora significat que la vostra deitat pogra reebre defalliment e corrupcio del ajustament que feu ab la humanitat. Mas car la persona del Fill sencarná per raó de la nostra necessitat e no per la sua, per assò es significat que si la deitat reebés corrupcio ni defalliment en la encarnacio, ja nos fora encarnada la persona del Fill, car la vostra deitat no fa nulla cosa qui sia contra sa bonea ni sa vertut. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car en so que vos encarnás lo Fill per la vostra misericordia e per la vostra gran bonea e per lo vostre acabament, per assò es significat en la vostra gran bonea e en lo vostre excellent acabament, que vostra deitat nos corrompé en lajustament de la humanitat.

28. *Sènyer ver Deus qui sots vera pau e vera consolacio!* Si los homens infeels qui menyscreen la vostra encarnacio la qual innoren e menysconexen affermán que en vos no cau nulla corrupcio, si aquells, *Sènyer,* ensercaven en la vostra encarnacio lordonament ni la gracia ni la benediccio que nes esdevenguda en la especia humana, ja los infeels no atriboyren[1] que vostra deitat sia ensutzada ni corrumpuda per la unió que fa ab la humana natura. ✠ 29. Mas car los infeels, *Sènyer,* affermen que vos no sots encarnat per so car saestmen que fossets corrumput si fossets encarnat,[2] per assò innoren lordonament qui es esdevengut per vostra encarnacio, e per so car innoren lordonament qui es esdevengut per la vostra encarnacio, per assò innoren e menysconexen com la vostra deitat no es corrumpuda ni ensutzada ja sia so que la vostra deitat sia unida ab la natura humana. ✠ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* el vostre sotsmès atorga e confessa de cor e de boca en presencia del vostre gloriós altar e en qual que loc ell sia,

1. E, atribuyrien: B, atriborien: J, atribuirien.—2. E, si encarnat erets.

que la vostre deitat es unida ab la humana natura per raó de la persona del Fill qui tan solament fo encarnada, per la qual encarnacio ni per la qual unió la deitat no es corrumpuda ne alterada ne ensutzada ja sia so que vos Jhesu Christ siats ensemps natura humana e natura divina.

¶ CAP. 196. *Com home ha apercebiment e conexensa que lo mon ha comensament.*

OH *Deus maravellós vertuós abundós en tots bens!* Qui vol encercar ni atrobar per raons necessaries com lo mon aja comensament, covése que concort sa sensualitat e sa entellectuitat per tal que sabia [1] reebre los significats qui demostren e signifiquen com lo mon es comensat e esdevengut. ✠ 2. Com tot lo mon, *Sènyer,* sia departit en dues parts, les quals son sensualitat e entellectuitat, covénse enserquem [2] al mon comensament ab dos ensercaments, so es a saber, ab ensercament sensual e ab ensercament entellectual; e assò se cové per tal que per lo encercament [3] sensual sia atrobada la fi de les coses sensuals e per lo ensercament entellectual sia atrobada la fi de les coses entellectuals; e atrobada la fi e la termenacio de les coses entellectuals e de les coses sensuals, porá hom apercebre los significats e les demostracions per les quals ha home conexensa com lo mon no es sens comensament, enans ha reebut comensament. ✠ 3. Com lome, [4] *Sènyer,* pus leujerament aja demostracio de la cosa sen-

1. E,B, que sapia e pusca.—2. E, que nos enserquem: B, que nos ensercam.—3. A,J, comensament.—4. E,B, con home.

sual que de la entellectual, per assò comensarem primerament a la sensualitat, e com lo fermament sia la major sensualitat que hom pusca sentir veent en est mon, per assò comensarem al fermament e puxes als elements e puxes als individuus enjenrats dels elements.

4. *Homil Senyor piadós amorós!* Sensualment sentim, *Sènyer,* que lo firmament es cors compost de materia e de forma e que es termenat e fenit en quantitat. On, com lo firmament sia termenat e fenit, es significat e demostrat que es comensat, car tota termenacio e tota fi significa defalliment a esguart de cosa infinida on es significat acabament. On, si lo firmament no agués comensament en temps ni no fos esdevengut, no fora termenat ne finit en quantitat ni en loc. On, com sia lo firmament cors fenit e termenat en quantitat corporal, es demostrat per assò que lo firmament sia fenit e termenat en temps. ✠ 5. Enaxí com substancia corporal defall en quantitat part los termens on es fenida e termenada, enaxí, *Sènyer,* es demostrat en lo defalliment de sa quantitat que es defallent en esser cosa sens comensament: car enaxí com per los uns defalliments ha hom conexensa dels altres, enaxí lo firmament per so car ha defalliment de granea infinida significa e demostra ell metex que es cosa avent comensament; car en cosa infinida que no aya comensament no es significat null defalliment. ✠ 6. Sensualment, *Sènyer,* sentim e entellectualment ho entenem que lo firmament no es cosa avent vida ni sciencia ni saviea ni volentat ni les altres coses qui a vida pertanyen. On, per raó daquests defalliments qui son en lo firmament, es significat que lo firmament ha comensament; car si fos substancia infinida, fora avent acabament, e si agués acabament, agra vida e les vertuts pertanyents a vida. On, com lo firmament no sia cosa avent vida, es significat en ell metex que no es cosa qui sia digna de esser infinida ni de esser sens comensament.

7. *Oh vos, Sènyer, del qual la angelical memoria no s ublida ni lurs desigs nos partexen!* [1] Los filosofs sà enrere afermaren e dixeren [2] que lo firmament era eternal sens comensament e senes fi; e la occasió per que ells afermaren [3] que lo firmament no age comensament, es, *Sènyer,* per so car nol sentiren enjenrat ni corrumput. [4] On, si fos ver que lo firmament fos eternal per so car la materia del firmament no enjenra ne priva forma de firmament, doncs siguiras que les animes els angels els demonis fossen substancies eternals sens comensament, car materia espiritual no priva forma ni la enjenra: on, per assò es significat que enaxí com anima ha comensament ja sia que no sia generant ni corrompent, que enaxí lo firmament, si bé no reebie [5] generacio ni corrupcio, [6] per tot assò no es certa probacio que sia senes comensament. ☙ 8. En axí, *Sènyer,* com a anima dome conex hom comensament per so car es fenida e per so car es corrompent en peccat, enaxí al firmament es conegut comensament per altra significacio qui no es semblant a significacio elemental; car per so car una cosa son los elements, altra cosa es lo firmament, altra cosa es anima dome, per assò per un significat es conegut que lo firmament es comensat e per altre los elements e per altre anima. On, per assò an errat los filosofs qui an atribuít al firmament infinitat de temps per so car nol veeren axí generant ni corrompable [7] com los corses composts dels elements. ☙ 9. On, enaxí com anima dome se demostra fenida e termenada e comensada per demostracio entellectual ja sia que no sia corrompable ni generant sensualment, axí com [8] los cosses composts dels elements, enaxí, *Sènyer,* lo firmament se demostra fenit e termenat en temps per demostracio e significacio entellectual ja sia

1. E,B, del qual la mia memoria no sublida nils meus desigs nos partexen: M, la llisó consona ab la dels m.ss. E,B.—2. E, dixerent.—3. E,B, afermen.—4. E, ienerant e corrompent: B, engenrant ni corrumpent.—5. J, reba.—6. E,B, si be no es jenerant ni corrompent.—7. J, corrompent.—8. B, com son.

so que no sia generant ni corrompent en figura: car enaxí com vos avets la forma de la anima posada en sobject en lo qual nos corromp forma, enaxí podets aver dat sobject a la forma del firmament sens que no sia corrumpuda en ell. On, beneit siats vos, *Sènyer:* car enaxí com la materia espiritual no priva de forma per corrupcio, enaxí avets volgut que la materia de la forma del firmament no priu de forma per corrupcio.

10. *Ah Sènyer Deus qui sots gog e solàs del vostres amadors!* [1] Natural cosa es, *Sènyer,* que so qui es infinit e eternal no enjenra cosa accidental, car so qui es infinit e eternal no es natura accidental. On, com lo firmament sia movable, per assò enjenra son moviment temps qui es cosa accidental, car temps es aquella cosa qui seguex lo moviment del firmament. On, com sia cosa impossíbol que nulla cosa accidental sia enjenrada en cosa eternal infinida, doncs significat es que lo firmament es finit en temps per so car temps qui es cosa accidental es enjenrat [2] en lo moviment del firmament. ✠ 11. Sensualment sentim, *Sènyer,* que lo firmament per raó de son moviment multiplica hores e dies e anys. On, aitant com es lo multiplicament, aitant crex lo compte de les ores e dels dies [3] e dels anys. On, com no sia multiplicacio de natura de cosa infinida ni eternal ni sens comensament, per assò es demostrat entellectualment que lo firmament ha comensament, la qual demostracio entellectual avem reebuda per raó de la demostracio sensual que lo firmament fa de la multiplicacio de dies e ores e anys en son moviment. ✠ 12. Si lo firmament fos senes comensament, no fora creat ni no fora creador, e lo firmament, *Sènyer,* fora en sí metex les .iiij. occasions, car ell metex moguera [4] sa materia e sa forma e ell fora la causa final al qual se mogra; e si assò [5] fos enaxí, fora significat que lo firmament fos en sí metex accio e passió, per so car

1. E,B, qui sots tot mon gog e tota ma consolacio e tot mon solas.— 2. A,J, enienrant.—3. B, e de les dies.—4. E, mogra.—5. A, e sia asso.

ell mogra sí metex. On, com accio e passió sien dues[1] coses contraries, si lo firmament era sens comensament, seguir sia que dos contraris fossen sens comensament ensemps; e assò es cosa impossíbol, car la cosa passiva no es digna que sia en egual noblea que la activa.

13. *Oh vos, Sènyer, qui sots occasió en que saleugen les dolors els treballs e on crexen les amors dels vostres servidors!*[2] Bé sabets vos, *Sènyer,* que tot cors o es movable per moviment natural o per moviment no natural. On, si lo firmament se mou per altre e no per sí metex, adoncs es significat que son moviment es forsadament fet e destreta.[3] On, lo movedor significa que es pus noble cosa que la cosa mo guda: on, per assò es significat que la cosa qui es pus nor ble ha dignitat que sia enans que la menys noble: on, peassò es significat que si lo firmament es mogut per altre, que es comensat. ✠ 14. Si tant es, *Sènyer,* que lo firmament se mova naturalment e que nos mova costretament, adoncs significa que son moviment es sercant son acabament: car enaxí com plom se mou naturalment a avall com es caent, lo qual moviment natural es per raó de la ponderositat qui demana son loc, enaxí si lo firmament se movía per sí metex, mourías a aver acabament: car enaxí com lo plom no ha son cumpliment dementre es caent per laer, enaxí lo firmament no auría son acabament dementre que fos movable. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Senyor Deus:* car tota cosa movable qui demán e enserc son acabament significa que ha defalliment, per so car se mou a aver so que no ha. On, si lo firmament se movía naturalment per aver acabament, sería defallent dacabament, e pus que acabament defallís en lo firmament, aquell defalliment dona significat e demostracio que ha comensament, car nulla cosa qui no aja acabament, no pot esser sens comensament.

1. E, dos.—2. E, en que saleujen mes dolors e mos trebayls e on crexen mes amors: B, en que saleugen mes dolors e mos trevalls e on crexen mes amors.—3. E,B, costreta.

16. *Complit Senyor de tots bens del qual esperam gracia e benediccio!* Lo moviment del firmament, o es, *Sènyer,* al firmament son moviment cosa necessaria, o es cosa qui no li es necessaria. On, sil moviment es al firmament cosa necessaria, es significat que lo firmament no es eternal, car cosa que sia eternal e que no age comensament no pot freturar[1] de nulla cosa; e si tant es que lo firmament se mova sens que son moviment no li aja mester, es significat que lo moviment se mou debades quant a sí metex. On, si son moviment es debades, doncs es demostrat que no es lo firmament sens comensament, car nulla cosa eternal no fa res debades. ⁂ 17. Si lo firmament, *Sènyer,* es movable per raó de les necessitats dome e no per raó de les sues, doncs ja es significat que lo firmament es en servitut a home. On, la servitut en la qual es, dona demostracio que lo firmament ha comensament, car si comensament no avía, sería significat que no fos sotsmès a home qui es cosa fenida avent comensament; car nulla cosa qui sia en esser e son esser no age comensament, no pot esser obligada ni sotsmesa de cosa avent comensament. ⁂ 18. Com nosaltres sintam, *Sènyer,* e entenam que lo firmament es sotsmès a servir home e home no sia ubligat a servir lo firmament, per so car lo firmament es menys denteniment e de raó e de conexensa e de vida, car nulla cosa no pot esser servida on no sia vida, per assò es demostrat e significat que lo firmament es comensat, per so car es servent cosa on ha vida e conexensa e raó, en la qual cosa ha comensament e esdeveniment, so es home.

19. *Sènyer ver Deus, qui sots tota nostra vida e tot nostre[2] tresor!* Com per gracia vostra e per vostra ajuda ajam provat, *Sènyer,* que vos sots en esser eternal infinit sens comensament, si lo firmament era eternal infinit sens comensament, doncs seríen dues subtancies en esser eternal

---

1. E, frayturar *(passim).*—2. E,B, lo nostre.

infinides sens nulla concordansa ni semblansa en natura, per so car la vostra substancia es entellectual e lo firmament es substancia sentida. On, per assò es cosa impossíbol que dues substancies diverses en natura sien en esser eternal e infinit, per so car la substancia sensual no es significada en tan gran noblea com la vostra qui es substancia intellectual infinida e eternal. ⁜ 20. Si lo firmament no agués comensament, vos, *Sènyer*, no forets ans que lo firmament, e si abans no fossets, lo firmament fora egual ab vos en infinitat de temps. On, com vostra substancia sia infinida e lo firmament aja quantitat finida, es significat en la vostra infinitat e en la terminacio del firmament que vostra substancia es molt pus noble en granea e en poder e en durabletat que lo firmament: on, per assò com[1] la vostra substancia es de mellor noblea que lo firmament, es significat que lo firmament no ha nulla egualtat ab la vostra deitat. ⁜ 21. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e laor; car pus avem provat que lo firmament ha comensament, per lo qual comensament es significat entellectualment creador, covinent cosa es que enserquem so qui es dintre lo firmament, per tal que apercebam a les coses dintre lo firmament, comensament, per lo qual comensament sia demostrat a home et significat entellectualment creador.

22. *Senyor obeyt, Senyor temut, Senyor volgut!* Sensualment sent,[2] *Sènyer*, e entellectualment ho enten[3] que los .iiij. elements son fenits e termenats dintre lo firmament, los quals elements son materia e sobject a generacio e a corrupcio en los cors composts[4] de materia e de forma elemental. ⁜ 23. On, com los elements sien, *Sènyer*, termenats e fenits en quantitat, e com ells sien contraris los uns als altres en les qualitats actives e passives, per assò es significat que an comensament, per lo qual comensament son esdevenguts en esser en lo qual esser no eren abans de lur co-

1. B, que si.—2. E,B, sentim.—3. E,B, entenem.—4. A, encomposts.

mensament, car impossíbol cosa es que nulla cosa sia en esser ans de son comensament. ✠ 24. Com lo firmament, *Sènyer,* ajam provat que ha comensament e com lo firmament aja accio en los corses elementals qui per ell se rejen e per son ordonament, per assò es demostrat e significat que los elements an comensament; car impossíbol cosa es que lo firmament qui ha accio en los elements sia ab comensament, e que los elements sien eternals sens comensament.

25. *Sanctificat Senyor graciós del qual ses enamorat lo vostre servidor!* Sensualment sentim e entellectualment entenem que los animals e los vegetables e los metalls e tot so qui es compost dels elements ni de natura sensual e entellectual, tot es, *Sènyer,* en defalliment, per so car totes estes coses senjenren es corrompen e salterejen e an fi e an passio. ✠ 26. On com tots los corses, *Sènyer,* qui son dirivats dels elements sien avents molts defalliments, per assò sensualment es demostrat que son coses avent comensament, per lo qual comensament es significat que no son eternals lurs estaments; e per lo comensament que nos sentim en los animals e en los vegetables e en los metalls, per aquell es significat e demostrat entellectualment lo comensament dels elements simples, car pus en lur composicio ha comensament, significat es que sia en lur simplicitat; car tota subtancia simple qui en sa composicio[1] enjenre comensament, dona significat que ha en sa simplicitat comensament, car si fos sens comensament en sa simplicitat, sís fora en sa composicio senes comensament. ✠ 27. Com nos, *Senyor Deus,* ajam comensat a la substancia sensual e ajam comensat al firmament e del firmament siam devallats als elements e dels elements als corses composts dells, doncs raó e ordonacio es que pus a totes aquestes coses avem atrobat comensament, que enserquem

1. E, qui es a composicio.

en la substancia entellectual comensament, per tal que enaxí com per lo comensament de la substancia sensual es significat creador, que enaxí nos sia significat creador per lo comensament que ensercam en la substancia entellectual.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui aconcellats e adoctrinats tots aquells qui per amor de vos treballen!* La substancia entellectual en la qual nos ensercam comensament es tota substancia qui sia composta de materia e de forma entellectual, axí com angels e demonis e anima dome. On, en so que aquestes coses son, *Sènyer*, coses entnllectuals, per assò cové encercar en elles ab ensercament entellectual. On, per so com entellectualment entenem a totes estes substancies defalliment segons quens ho demostren lurs qualitats e lurs proprietats, per assò es significat que an comensament. ✠ 29. Entellectualment entenem, *Sènyer*, que àngel e demoni e anima, que son coses fenides per so car no son en tot loc ni no an tota saviea ni no an una volentat ni una ymaginacio ni no an un poder ni no fan egualment so que fan: on, per totes estes diversitats e per raó de la culpa el peccat qui cau en`anima dome e en lo demoni, per assò es significat que an molts de defalliments a esguart del vostre acabament. ✠ 30. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car per so car en aquestes coses son significats defalliments, per assò entellectualment es significat e demostrat que angels e demonis e animes e tota substancia composta de materia e de forma entellectual, totes an comensament; car si comensament no aguessen e fossen coses eternals sens comensament, fora, *Sènyer*, demostrat que en les damundites substancies no ha null defalliment. On, per so com tota substancia entellectual[1] significa entellectualment comensament, per assò es significat en son comensament creador, car sens creador no pogra esser a nul-

1. E,B, entellectual composta: M, *intellectualis composita*.

la cosa donat comensament, lo qual creador sots vos qui sots nostre gloriós Deus.

¶ CAP. 197. *Com home ha apercebiment e conexensa per significacions sensuals e entellectuals del dia de resurreccio.*

DEUS *humil pascificable piadós e simple e suau!* Com[1] lo dia de la resurreccio sia, *Sènyer*, en temps esdevenidor, per assò cové que enserquem resurreccio si será o no, lo qual encercament cové esser fet en la entellectual natura, a la qual cové pujar lenteniment per los significats sensuals donans demostracions de les coses entellectuals. ✠ 2. *Gloriós Senyor!* Per so car los jusans escalons son les coses sensuals e per so com ab elles[2] puja hom entendre les coses entellectuals, per assò, *Sènyer*, cové primerament reebre los significats sensuals, per tal que hom pusca e sapia reebre los significats entellectuals, los quals no poría hom reebre si primerament hom no avía demostracio e conexensa de les coses sensuals. ✠ 3. On, per so com nostra entencio es encercar e provar per raons necessaries que lo dia de resurreccio es esdevenidor, e com totes les coses esdevenidores son a home entellectuals dementre que son en temps esdevenidor, per assò, *Sènyer*, de grau en grau mudarem e pujarem nostre enteniment de les unes sensualitats a les altres e de les sensualitats a les entellectuitats e de les unes entellectuitats a les altres, e assò farem tant tro que manifestament e vertaderament nostra entellectuitat aperceba e entena dia de resurreccio.

---

1. A,J, Quan. — 2. B, ab ells.

4. *Remembrat Senyor per tots los pobles, loat per totes lengues!* Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que los elements e los individuus composts dells son ordonadament creats e naturats segons ques cové ab la qualitat ni ab la[1] disposicio per que son creats ni fets ni esdevenguts. ✠ 5. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per lordonament e per la disposicio en que sentim e sabem les creatures, es significada e demostrada resurreccio; car si resurreccio no era, lordonament qui es en les creatures sería fet debades, e pus fos debades no sería ordonament, que enans sería desordonament, car tot so qui es fet debades es contraria cosa a ordonament. ✠ 6. *Vertuós Senyor!* Aitant com la cosa se demostra ordonada, aitant dona significacio que es feta per alcuna occasió, e aitant com la cosa se demostra desordonada, aitant se demostra que es feta debades sens nulla occasió. On, si no era, *Sènyer,* resurreccio, lordonament qui es en los elements e en los composts dells no sería profitable ni auría occasió; e car lordonament demostrant e significant sí metex significa e demostra occasió, per assò la occasió significa e demostra dia de resurreccio.

7. *Poderós Senyor sobre totes forces e sobre tots poders!* Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que los senys corporals no senten sensualment lo dia de resurreccio, car lo dia de resurreccio nol veem en lo temps en que som ni no loym ni nol gustam nil palpam ni lodoram. On, com assò sia enaxí, doncs certa cosa es, *Sènyer,* que sensualment defallen en lo temps en que ara som los nostres senys corporals a sentir lo dia de resurreccio. ✠ 8. On, com los senys corporals, *Sènyer,* defallen a sentir lo dia de resurreccio, per assò los senys esperituals qui son pus nobles que los senys corporals, aquells abasten e atenyen a apercebre e a conèxer lo dia de resurreccio, lo qual aper-

1. E, ni a la.

cebem reebent los significats sensuals qui ho signifiquen als senys esperituals. ✠ 9. So per que los senys esperituals, *Sènyer,* aperceben lo dia de resurreccio en los significats de los senys corporals, es per so car los senys corporals de so que fan menjant e bevent e veent e oent e palpant e odorant, signifiquen guaardó de gloria o de pena. On, si no era resurreccio, debades ho significaríen, car no auríen guaardó dretureramient pus resurreccio no fos. On, com lo significat que los senys sensuals donen es pus vertader que mentider, per assò es hom pus obligat a afermar resurreccio que negar resurreccio; car aitant com los senys corporals donen major significacio daver guaardó que no fan de no aver guaardó, aitant més es hom pus obligat a afermar resurreccio que no es a negar resurreccio, per tal que los senys corporals[1] sien guaardonats, e majorment com afermar resurreccio no dona perill e fa ho negar resurreccio.

10. *Celestial Senyor del qual avem tota ajuda e tot sosteniment!* Sensualment sentim e entellectualment entenem en los senys esperituals vicis e vertuts: on, per los vicis e les vertuts que son en los senys esperituals, es significada resurreccio, per tal car los vicis e les vertuts signifiquen guaardó, lo qual guaardó no auríen los senys esperituals si resurreccio no era. ✠ 11. Com lo cors e la anima, *Sènyer,* fassen ensemps bones obres o males en est mon, per assò es significat que ensemps ajen guaardó; car si nou avíen sería demostrat que la sentencia no sería vertadera ni dreturera. On, com los senys corporals sien ajudables als senys espirituals e los senys espirituals sien ajudables als senys corporals, per assò es significat que ensemps aurán gloria o pena perdurable. On, si resurreccio no era, no puría aver anima gloria ab lo cors, e cors sens la anima[2] no poría aver gloria ni pena. ✠ 12. On, enaxí com per les obres del cors es significada resurreccio, car sens resurrec-

1. J, sensuals.—2. E,B,J, sens anima

cio lo cors no puría esser guaardonat, enaxí, *Sènyer,* per les obres de la anima entén hom resurreccio de cors, per tal que la anima sia guaardonada ensemps ab lo cors qui li ha ajudat e consentit a les bones obres o a les males.

13. *Oh vos, Senyor Deus, qui sots Sant dels sants e Senyor dels senyors!* En la franca volentat qui es en home es significada resurreccio, car si resurreccio no fos, *Sènyer,* la franca volentat que home ha a fer bé o a fer mal, aquella fora en home debades e sens null profit. ✥ 14. On, com sia significat e demostrat que la franca volentat qui es en home no es debades, ans significa que es donada a home per tal que meresca acabat guaardó de bé o de mal, per assò, *Sènyer,* es home pus ubligat a afermar e a atorgar resurreccio, que no es a negar resurreccio; car aitant com franca volentat significa resurreccio, aitant obliga hom a afermar e a atorgar e a creure en resurreccio. ✥ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car aitant com la privacio de franca volentat qui priva en los animals inracionals, priva los significats los quals no signifiquen resurreccio en los animals inracionals, aitant la franca volentat qui es en home significa resurreccio, per so car la franca volentat no es privada en home.

16. *Creador Senyor del cel e de la terra e de tot quant es!* En lo vostre gloriós esser, *Sènyer,* es significat que tots los homens resuscitarán; car per so com vos sots infinit e eternal e tot acabat, per assò es significat que tots los homens son ubligats a resuscitar e a durar perdurablement, per tal que sien conexedors perdurablement del vostre acabament e del vostre honrat honrament. ✥ 17. Si tant fos, *Sènyer,* que no fos dia de resurreccio, fora significat que la vostra essencia no fos coneguda perdurablement en aquella noblea e bonea segons la qual es digna de esser coneguda e loada: on, per assò com tant es gran vostra bonea, es digna que sia eternalment amada e loada e coneguda; e car tot assò se cové a vostra bonea, per assò es

demostrat que será resurreccio. ✠ 18. Sensualment sentim, *Sènyer,* e entellectualment entenem que en est mon sots amat e loat e servit e temut per home. On, si resurreccio no era, sería significat que en est mon fossets més amat e servit e honrat per home que en lautre seggle; car pus que resurreccio no fos, en lautre seggle home no sería, car home no pot esser menys de cors e danima: on, per so car aquest seggle es fet per lautre seggle e car home vos es sirvent en est mon, es significat que home aja més dacabament en lautre seggle que en aquest, e que vos siats més amat e loat per home en lautre seggle que en aquest, e que home aja més de gloria en lautre seggle que en aquest. On, com assò sia enaxí, es significat que resurreccio covè per raó necessaria que sia en esser.

19. *Rey dels reys e Senyor dels senyors!* Qui vol encercar ni atrobar los senyals del dia de resurreccio,[1] covè se, *Sènyer,* que los enserc els demán entellectualment en los significats de les vostres vertuts, les quals donen senyals e demostracions del dia de resurreccio significans e demostrants lur bonea e lur acabament. ✠ 20. Com hom contempla en la vostra gran saviea ab tota la forsa de sa anima, e hom encerca, *Sènyer,* en la vostra saviea si hom porá conèxer dia de resurreccio, adoncs la vostra saviea significa entellectualment al enteniment humà dia de resurreccio; car si no fos resurreccio, la vostra saviea nos significaría al enteniment humà acabada; car pus hom no resuscitás, les vostres obres no foren saviament fetes ni no agren null ordenament. On, com vostres obres sien totes fetes saviament e ordonada, per assò es la vostra saviea significant nostra resurreccio. ✠ 21. *Vertuós Senyor!* La vostra gran amor dona significat e demostracio de resurreccio; car sensualment sentim en est seggle e entellectualment ho entenem que vos amats nosaltres com a ho-

1. A, de la resurreccio: J, de la obra de resurreccio.

mens per so car som homens, e nosaltres amam vos com a homens per so com som naturats en natura humana. On, si home no resuscitás, fora significat que la vostra amor no fora en laltre seggle acabada en amar nos, per so car no ns amarets com a homens; car pus resurreccio no fos, no forem en lautre seggle en especia humana;[1] e pus que nosaltres no fossem en especia humana, no pogrem amar vos ab aquesta amor on ama home avent natura humana. On, com la vostra amor, *Sènyer,* ama home e home ama vos ab natura d-amor humana, per assò es significat que será dia de resurreccio.

22. *Ab Jhesu Christ Senyor gloriós amorós!* Com home, *Sènyer,* contempla en lo vostre poder maravellós e com home encerca la nostra resurreccio en lo vostre poder, adoncs lenteniment humà entellectueja e aestma segons qual cosa es més e mills significat la vostre poder, o segons so que hom aferm resurreccio o segons que hom nec e descrea resurreccio. On, qui saviament sab reebre los significats[2] de vostre gran poder e qui sab seguir la natura de son franc enteniment, adoncs pot apercebre e conèxer que affermant resurreccio, atroboex hom a vos[3] major poder e pus acabat que no fa negant resurreccio, car afermant resurreccio vos atriboex hom poder, e negant resurreccio no us natriboex hom gens. On, la cosa qui més e major poder vos atroboex, significa major veritat. ✠ 23. Com home, *Sènyer,* contempla en la vostra gran larguea e com hom contempla ensercant lo dia de resurreccio, adoncs pot reebre demostracions e senyals de lo dia de resurreccio en la vostra larguea; car molt més se demostra es significa larguea esser en vos per affermar resurreccio, que no fa per negar resurreccio; car molt major do es e pus noble donar gloria en parays a anima e a cors glorificat, que no es donar gloria a anima tan solament sens ajustament de cors

1. J, no fora en laltre segle especia humana.—2. E, lo significat.—3. A,J, atroboex a uos.

glorificat; e per so[1] com per resureccio es significada a nosaltres molt mills la vostra larguea que no fora si no fos resurreccio, per assò es significat e demostrat que resurreccio será en esser al dia de la maravellosa sentencia. ✠ 24. En la vostra honrada senyoría, *Sènyer Deus*, es significat e demostrat que vera cosa es que tot home resuscitará; car aitant com la natura humana es posseyda sots vostra senyoría en est mon, aitant es significat que será posseyda en lautre seggle sots la vostra senyoría. On, si tant fos que home no resuscitás, la vostra senyoría no posseyra tan acabadament natura dome com fa en est seggle, per so car privara dome en lautre seggle la natura sensual; e si assò fos enaxí, fora significat que la vostra pocessio es major en est mon que en lautre. On, com la vostra senyoría sia en aquest mon e en lautre acabada, per assò es significat per la vostra senyoría la nostra resurreccio.

25. *Vertader Senyor gloriós amorós!* Qui vol ensercar los senyals ni les demostracions del dia de resurreccio, en la vostra dretura los porá atrobar e apercebre; car per so *Sènyer*, com lo cors del home vos es servidor e obedient en est mon en tots sos .v. senys sensuals dejunant sedejant famejant treballant vetlant, per assò significa la vostra gran dretura[2] que tot cors humà resuscitará per so que sia cobrant guaardó. On, si resurreccio no fos, fora significat que vos no sots dreturer: on, com vos siats dreturer, per assò es significada la nostra resurreccio. ✠ 26. Si resurreccio no fos, los senys sensuals dels homens peccadors qui mintent e blastomant e luxuriant e sancfonent[3] e embriagant e aucient e envejant e menyspreant vos deservexen en est mon, ja aquells senys, *Sènyer*, no foren punits segons los grans falliments que fan contra vos. On, si punits no fossen, fora significat que vos no fossets dreturer: on, per

1. E, e per ayso: B, e per asso.—2. E,B, la uostra dretura.—3. E, sanfonent.

tal que sia demostrat que vos sots dreturer, per assò cové de necessaria cosa que tot home sia, bo o mal, resuscitat per tal que sia object[1] a reebre e a manifestar la vostra gran justicia e dretura. ✠ 27. Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que en lacabament del maestre es significat lacabament de la obra e en lacabament de la obra es significat lacabament del maestre. On, si resurreccio no fos, *Sènyer*, en esser, la vostra obra no fora acabada, e si acabada no fos no significara a nosaltres lo vostre acabament. On, com vos siats acabat en totes vostres obres, per assò en lo vostre acabament es significat lacabament de vostra obra e per lacabament de la vostra obra es significada nostra resurreccio.

28. *Oh vos, Sènyer, qui sots amat de tota la forsa de la memoria e del enteniment e de la volentat dels vostres servidors!*[2] En so, *Sènyer*, que vos avets presa carn humana e resuscitàs al ters dia de la mort, es significada la nostra resurreccio: car enaxí com vos plac encarnar e murir per home, es significat que vos amats tant home quel volrets resuscitar; e car vos plac resuscitar lo vostre cors, es significat que resuscitarets tot home per so car tota la especia humana es daquella natura on es lo vostre cors. ✠ 29. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e laor per tots temps: car totes les nostres sensualitats e totes les nostres entellectuitats donen significacio sensualment e entellectualment del dia de resurreccio; mas per so car lo dia de resurreccio es a nos en est temps dia invisible e per so car los homens necis no saben reebre los significats sensuals nils entellectuals, per assò innoren e descreen molts homens lo dia de resurreccio. ✠ 30. On, qui es, *Sènyer*, duptós en lo dia de resurreccio, sin vol esser certificat, covése que sapia reebre los significats de vostres vertuts e los significats de les creatures sensualment e entellectualment, e cové que per

1. E,B, sobject.—2. E, de tota la forsa de la mia memoria e de lo meu enteniment e de la mia uolentat.

una sensualitat sapia entendre altra e per una sensualitat sapia apercebre la entellectuitat e per una entellectuitat sapia entendre altra entellectuitat a gloria e a laor de son Senyor Deu.

¶ CAP. 198. *Com hom ha apercebiment e conexensa daquelles coses qui esdevenen a home per son bé e per son profit, e com[1]se cuida que esdevenguen a home per son mal e per son dan.*

JHESU *Christ Senyor vertuós amable piadós gloriós!* Com home sia de natura sensual e de natura entellectual, per assò caen en home coses qui son bones e males sensualment e entellectualment. On, les coses qui son bones o males sensualment, venen de part del cors, e les coses qui son bones o males entellectualment esdevenen de part de la anima. ✠ 2. *Gloriós Senyor!* Per so car los bens els mals qui caen en home se differenciejen[2] per so car[3] los uns bens e mals son entellectuals e los altres sensuals, per assò sesdevé, *Sènyer,* moltes vegades que alcunes coses esdevendrán a home qui serán bones entellectualment e home cuidars ha que sien males en la sensualitat, e alcunes vegades se esdevendrá que a hom esdevendrá alcunes coses qui serán males entellectualment, e hom cuidars ha que sien bones sensualment. ✠ 3. En so, *Sènyer,* que los uns homens amen los bens entellectuals més que los bens sensuals e alcuns amen més los bens sensuals que

1. E,B, e com hom.—2. E, deferiencejen.—3. E,B, per rao cor.

los entellectuals, per assò sesdevé que los homens qui amen més los bens entellectuals an conexensa quals coses son bones o males sensualment o entellectualment; e assò es per so car lenteniment e la conexensa es endressada daquell home qui ama més los bens entellectuals que los sensuals. Mas aquell home, *Sènyer,* qui ama més los bens sensuals que los entellectuals, aquell afferma esser bé so qui es mal e esser mal so qui es bé; e assò li esdevé per so car ha son enteniment torbat, per so car té la sensual natura dona de la entellectual.

4. *Oh vos, Sènyer, qui nasquès de la Verge gloriosa!* Com los homens qui amen més los bens sensuals que los entellectuals, perden fills o parents o amics que molt amen, adoncs, *Sènyer,* an opinió[1] que esdevenga per lur dan e per lur mal so qui es a gran lur profit: car enaxí com la vida de sos enfants e de sos parents lur era occasió dergull e de vanagloria e de fer injuries e torts, enaxí la mort daquelles coses lur es occasió com sien humils e com satisfassen lurs torts e com fassen penitencia. ✠ 5. Com los homens, *Sènyer,* qui tenen la racional potencia serva sots la potencia sensitiva, perden e menyscaben alcunes riquèes,[2] adoncs an opinió que aquell perdiment que fan sia a lur dampnatge, lo qual es a lur profit, per so car lur es occasió so que perden que no sien vanagloriosos de lurs riquèes e que sien passients e que ajen gracies a vos enaxí de so que perden com dassò que guaanyen; mas per so car ells innoren totes estes coses, per assò se cuyden que so quis fa a lur profit que sia a lur dan. ✠ 6. Aquells homens qui amen mes la vida e la sanitat corporal que la espiritual, com se esdevé que ells enmalautexen per nafres o per trencament de membres o per destemprament dumors, adoncs, *Sènyer,* an opinió que aquella malaltía sia cosa a ells[3] donán dan, la qual malautía lur es cosa profitosa en

1. E, openio *(sempre).*—2. E, richeses *(passim).*—3. E, sia a els causa.

quant lur es occasió que ensanesquen e purifiquen lur anima dels greus peccats e de les grans culpes per les quals es enmalautida e desviada de la celestial gloria.

7. *Oh vos, Sènyer, qui sots*[1] *crucificat e mort per restaurar la especia humana!* Molts dafanys e de treballs esdevenen a home moltes de vegades, que son a gran profit del cors e hom cuida que sien a son dan; car per treballar corporalment es moltes vegades lo cors pus sà que no sería si no treballava, car lo treball, *Sènyer*, consuma la superfluitat qui es occasió al cors com esdevenga en malautía, la qual malautía es occasió de sa mort. ✠ 8. Moltes de vegades esdevé home, *Sènyer*, felló e irat e despagat, e ha hom entencio que aquella ira e aquell despagament do a hom dan. On, qui conèxer ho sabia, ans es la ira e la fellonía a profit dom, ab que hom la sapia mortificar e que hom sapia vensre sí metex e que aya abstinencia e paciencia e que nos lex menar a sa ira ni a son despagament. On, com aital venciment sia pus meritori, per assò pot hom més guaanyar e més profitar refrenant e vensent e mortificat sa ira, que per nulla altra manera. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, car aquest es molt bell ordonament, que enaxí com ira es a home pus perillosa cosa, que enaxí li sia occasió si la refrena a major profit. ✠ 9. Moltes de vegades sesdevé que hom ha gran fervor[2] de fer alcunes coses, e esdevése que hom ha alcuns empatxaments e destorbaments per los quals no les pot fer, e per assò cuidas quels empatxamens sien coses a son dan. On, moltes de vegades, *Sènyer*, sesdevé que aquells empatxamens son a gran profit dome, per so car mellor lur es que so que fer volen no ho fassen, que no sería si ho fayen: on, per assò cuiden que so qui es a lur profit sia a lur dan.

10. *Liberal Senyor a totes creatures!* Moltes de vegades sesdevé, *Sènyer*, que per sobre cuitar o per sobre tar-

1. E, fos.—2. E, freuor *(sempre)*.

dar safollen es corrompen moltes coses e molts fets. On, com hom es massa volenterós o massa tardívol, les coses qui refrenen sa sobre coratgía té hom per males, les quals son bones, per so car son occasió de temprament[1] a sa sobre volentat; e les coses qui enaguen hom pererós el fan diligent e coratjós, aquelles coses[2] tenen los homens pereroses[3] per males, les quals son bones, per so car son occasió de diligencia. ✠ 11. Moltes temptacions esdevenen a home a son mellorament e a son profit; mas car les temptacions, *Sènyer,* donen a home treballs e tribulacions e perills, per assó es hom en opinió que les temptacions sien a dan dom; mas com hom sab contrastar e vensre sa temptacio, adoncs es a hom la temptacio molt profitable e dona a hom molt gran mèrit lo contrast e la batalla que ha vensuda. ✠ 12. *Maravellós Senyor!* Moltes de vegades es home ublidós e innorant dalcunes coses a son mellorament e a son profit; emperò, *Sènyer,* moltes de vegades nha hom ira e mal saber com les ublida e les menysconex, e volría saber e membrar e conèxer les coses qui seríen a son dan membrades e sabudes e conegudes; car per la conexensa el saber el remembrament que nauría, faría molts de mals los quals no fa per so car les ublida e menysconex.

13. *Ah Jhesu Christ Sènyer, qui aparegués als apostols per tal quels aconcellassets!* Molt home es pobre a son profit e a son bé, e cuidas que sa pobrea sia a son dan e a son mal. On, com home ha per raó de sa pobrea fam e fret e altres passions, e hom, *Sènyer,* ha en tot paciencia, adoncs mellor li es que sia pobre avent paciencia e grat a vos de sos treballs, que no sería avent[4] riquèes e que no agués paciencia ne si no avía grat a vos de les riquèes que li avets donades. ✠ 14. Molt home ha, *Sènyer,* pesar e fellonía com hom lescarnex nil reprén nil menysprea en alcunes[5] coses que ell fa per la vostra amor. On, molt mellor

1. E, trempament *(sempre).*—2. E,B, manca aquest mot.—3. B, perilloses.—4. E, si era auent.—5. B, aquelles.

es a home esser menyspreat e escarnit e avilat e aontat per amor de vos ab que hom hi[1] age paciencia e hom ho graesca a vos e hom am aquells qui lescarnexen el menyspreen, que no sería si escarnits ni avilats no eren per la vostra amor. ✠ 15. Com hom vol vensre e sobrar sos enemics e hom es vensut e sobrat, molt mellor cosa es alcunes[2] vegades que hom sia vensut e sobrat, que si era vensedor; car per aventura major mal li esdevendrá si vensía que no fa com es vensut, car per vensre e sobrar sos enemics esdevé hom ergullós, lo qual ergull es rayl de tots mals, e esser vensut es a hom occasió de humilitat qui es rayl de tot bens.

16. *Dreturer Senyor vertader savi en totes coses!* Molt homes ho té a dan e a mal com hom li fa alcún engán, e pot esser que lengán que hom li fa sia a gran son bé; car per los engans menors se guarda hom que nos lexa enganar en los engans majors, car per los uns engans se sab hom guardar dels altres engans pus dampnosos: on, per assò tal vegada es hom irat com es enganat, quen[3] deuría aver gog e plaer. ✠ 17. Com hom, *Sènyer,* es a tort infamat[4] e enculpat, adoncs ha hom ira e despagament, e cuydas hom que aquella infamia sia a son dan e a son mal, la qual infama es a gran son profit ab que aja paciencia e que jutge sí metex a esser digne daquella malafeta[5] per raó dels peccats e dels falliments que ell ha fets, dels quals no es afamat ne enculpat per les gents per so car los falliments dell innoren. On, beneyt siat vos, *Sènyer,* car la infama que hom ha a tort delex e ponex la fama mala que hom deu aver per dret ab que hom sia passient. ✠ 18. Molt home, *Sènyer,* volría esser amat per altre, e car nou es,[6] han ira e despagament e cuidas que la desamor que hom li ha sia a son dan, e es possíbol cosa que aquella desamor que hom li ha sia a son profit; car per aventura si era amat fa-

1. A, li.—2. A, en alcunes.—3. A,J, que.—4. B, enganat.—5. E,B, mala fama.—6: E, no n o es.

ría tals coses que li seríen pijors e li daríen més de dampnatge que no fa la desamor que hom li ha ni la guerra en que hom es ab ell.

19. *Sènyer ver Deus, qui los meus dies e les mies nits fets estar en la vostra contemplacio!* Molt home ha gran ira e gran desplaer com no es honrat en los honraments qui a ell no pertanyen, e per so car no ha aquells honraments que aver vol, es li semblant que sia aontat e vituperat. On, molt mellor es, *Sènyer,* a hom que hom no age honrament qui a hom no pertanya, que no faría si hom era sobre honrat; car tot so qui es sobre honor, está més en desonrament e en viltat, que no fa en honrament ni en honor. ✠ 20. Molt home, *Sènyer,* se cuida que sia per son dan si hom lo exila[1] o si hom lo ponex nil justicía per raó de sos falliments. On, ab que hom aja en paciencia les tribulacions que hom li fa, molt mellor li es que sia turmentat, que no fa si no ho era; car les penes e los turments que hom li fa son occasió de sa penitencia e de sa satisfaccio e de son penediment de ses greus culpes a esser delides. ✠ 21. Com home es errant en son camí, se cuida que sia son errament per son dan, e alcunes vegades esdevé per son prou; e molt home, *Sènyer,* va en alcún loc on cuida fer de son dan e fay de son prou; e molt home cuida encontrar altre a son dan qui sencontra ab ell a gran son prou; e enaxí de les[2] altres coses.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets enamorat mi de vos per so car vos amats mi!* Com home[3] no ha saviea ne sciencia en totes coses, per assò, *Sènyer,* de tals coses hom ha greuge e despagament com les veu o les ou o les odora o les gusta o les palpa, qui son a gran son prou vistes o oydes o odorades o gustades o palpades. On, la occasió per que hom ha greuge daquelles coses qui esdevenen a bé dome, es per so car lenteniment del home no sab ni entén part

1. E, ixila.—2. J. de moltes —3. E, per so com home: M, *Quia homo.*

los termens on es finit e termenat. ✠ 23. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor: car enaxí com home ha greuge en los senys corporals daquelles coses qui esdevenen a home per son bé, enaxí esdevé que hom moltes vegades ha despagament en sos senys espirituals com hom ne tracta en alcunes coses qui son a bé dome e hom se cuida que sien a mal dom. ✠ 24. Molt home, *Sènyer,* se cuida que sa mort sia a gran[1] son dan, la qual mort es a gran son prou; car molt mellor cosa es murir en penitencia e viure en gloria, que no es viure en est seggle desobedient dels vostres manaments e que hom fos senyor de tot lo mon e que vivís .C. milia anys; car on més viu hom en peccat, més crex la culpa, e on més hom viu en est mon, més se triga a hom la gloria del altre seggle.

25. *Ah Sènyer Deus, qui sots cumpliment de mes amors e de mos desigs!* Enaxí com vos donats als homens bens qui son manifestats e demostrats als senys corporals e als senys espirituals, enaxí, *Sèyner,* donats com vos volets molts de bens als homens, los quals bens son amagats e envelats als senys corporals e als senys espirituals; e assò esdevé per so car molts més son los bens que vos donats a home, que no poden sentir ses sensualitats ni entendre ses entellectuitats. ✠ 26. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car enaxí com a home es certa cosa e manifesta los bens que aperceb e ateny ab ses sensualitats e ab ses entelletuitats, enaxí home per sa innorancia e per los bens que vos donats, qui son tants, innora e menysconex molts de bens; e per assò esdevés que moltes coses son donades a home a son bé e a son mellorament, ques cuida que sien a son dan e a son pijorament. ✠ 27. Com lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* aferm e sapia moltes vegades los bens e les gracies que vos li avets fetes, e com per raó de son foll seny e de sa gran peguea aja opinió en molts bens que vos li donats

1. B, a molt gran.

que no sien bens, enans li es semblant que sien mals, per assò, *Sènyer,* lo vostre servidor daquí avant proposa a afermar e a creure que tot so que vos li darets sia a gran son profit e a gran son mellorament.

28. *A complidor Senyor de tots cumpliments! A vos, Sènyer, sia feta reverencia e honor.* Car enaxí com home per sa innorancia se cuida que alcunes coses qui son bones sien males, enaxí home per innorancia se cuida que alcunes coses qui son males, que sien bones; e assò esdevé per raó dels mals qui son molt més que lenteniment del home no pot entendre ni saber. ✻ 29. On, per so, *Sènyer,* com innorancia dome innora les coses bones e fa aver a home opinió que sien males, e per so com innorancia dome fa aver a home opinió que les coses males sien bones, per assò son en home multiplicats tants de mals e tantes de tribulacions, que apenes se pot hom girar ne volvre [1] sino en mal; car mal es, *Sènyer,* com hom té en mal [2] so qui es bo, e mal es com hom té per bo so qui es mal; car lo bé esquiva hom per so car se cuida que sia mal, e lo mal encausa hom per so car se cuida hom que sia bé. ✻ 30. On, com los mals sien tants en home per innorancia dome, vos, *Sènyer,* qui sots abundat e tan abundós de saviea ne de sciencia, per la vostra gran misericordia plagués vos que [3] illuminassets nostre enteniment de saviea e de conexensa per tal que conegués les coses qui son bones e les coses qui son males, e que amás los bens e que esquivás [4] los mals, a gloria e a laor e a honrament de vos qui sots nostre Senyor Deus.

1. B, ni moure.—2. E, te per mal.—3. A,J, que li.—4. E, e esquiuas.

¶ Cap. 199. *Com home ha apercebiment e conexensa per los uns contraris en los altres.*

Ah *Deus Pare e Senyor, qui guarits*[1] *e sanats nostres langors e nostres dolors!* Qui vol pendre art ne manera com pusca apercebre e conèxer les contrarietats sensuals e entellectuals, .iiij. maneres ha mester: la primera es, *Sènyer,* que hom comens a les contrarietats sensuals e que per un contrari sensual encerc hom lautre, la segona manera es que per los contraris sensuals encerc hom los contraris entellectuals, tersa manera es que ab les unes contrarietats entellectuals encerc hom les altres contrarietats entellectuals, quarta manera es que ab les contrarietats entellectuals sia hom encercador de les contrarietats sensuals. ✠ 2. Per esta art e per esta manera, *Sènyer Deus,* pot hom[2] encercar e atrobar qual cosas vulla, sia sensual o entellectual: car per ṣo com los uns contraris donen significacio dels altres, e per so com totes les coses pot hom encercar ab lurs contraris, per assò qui vol encercar veritat o falcetat o qual cosas vulla, per les .iiij. maneres damundites ho encerc si atrobar ho vol. ✠ 3. O enaxí com son les .iiij. maneres damundites, enaxí ha mester, *Sènyer,* que encerc en la cosa que vol atrobar .iiij. coses, so es a saber, les .iiij. occasions, e guart la cosa que encerca si la atrobará en lo faedor o en la forma o en la materia o en la causa[3] final; car en la una daquestes la porá atrobar e

1. E, garits.—2. E, tot hom.—3. A, cosa.

per la una porá encercar lautra ab que sapia encercar ab la un contrari lautre, segons que damunt avem dit.[1]

4. *Ajudable Senyor endressador en tots bens!* Com home encerca en les coses sensuals, adoncs deu encercar los uns contraris ab los altres; car qui vol encercar gran blancor en alcuna cosa, en neguna manera nou[2] pot mills encercar ni atrobar com fa si la encerca ab gran negror e que pos la una color contra[3] lautra. ⁂ 5. On, segons que será, *Sènyer*, la color negra, significará la color blanca, e segons que será la color blanca, dará significacio de la color negra; car on pus contraries serán les colors, més se demostrarán la una per lautra. ⁂ 6. On, assò es gran maravella, *Sènyer*, que la cosa qui no sia en son contrari do significacio e demostracio della,[4] e on pus contraria li es, que més la signific e la demostre. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com la color negra dona significacio de la color blanca, ja sia so que la una color no sia en lautra, enaxí los mals e les culpes els peccats e los defalliments qui son en los homens,[5] donen significacio e demostracio de la vostra gran bonea e del vostre gran acabament, ja sia so que negú dels nostres defalliments no sia en vos.

7. *Gloriós Deus pare de tots temps!* La segona manera es com hom per lo contrari sensual aperceb hom lo contrari entellectual, axí com color blanca com hom la sent sensualment per vista corporal e hom comensa en son enteniment a entendre color blanca o negra en general. On, aquesta es la contrarietat, que la color sentida es sensual e especial, e la color que hom pren en son enteniment entellectualment com hom leva son enteniment e sa pensa de la color sensual, aquella color es entellectual e pot esser ymaginada en general o en especial, e la sensual no pot esser sentida en general. ⁂ 8. Com la ymaginacio dome entellectualment pusca ymaginar color general remembrant

1. B, es dit,—2. E,B, no la pot.—3. A,J, ab. 4. B, de la j^a^.—5. E, en home.

e entenent blancor o negror, e com la vista corporal no pusca en general sentir color, per assò, *Sènyer,* estén la entellectuitat més sos termens, que no fa la sensualitat; car la sensualitat no pot tant sentir com la entellectuitat entendre e ymaginar: on, per assò la sensualitat del home no pot tant les coses contraries significar a la entellectuitat com la entellectuitat es aparellada a reebre los significats de les coses sensuals. ✠ 9. On, com per les coses sensuals hom aperceba les coses entellectuals, per assò, *Sènyer,* per los bens els mals quen[1] sentim en est mon, podem apercebre e entendre en la entellectuitat los bens els mals qui son en laltre seggle; e enaxí com la ymaginacio pot ymaginar major blancor o major negror que la color blanca o negra la qual hom veu sensualment, enaxí la nostra ymaginacio el nostre enteniment an poder de apercebre e entendre molt en major quantitat los bens els mals del autre seggle, que los bens els mals qui son en est mon.

10. *Restaurable Senyor dels nostres mals e de les nostres languors!* La tersa manera es com hom per los contraris entellectuals aperceb altres contraris entellectuals privant les formes de materia sensual, axí com forma de blancor o de negror que hom la entén entellectualment sens materia. ✠ 11. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car estes contrarietats entellectuals poden esser en la anima ymaginades e enteses egualment; car aitant pot la ymaginativa ymagenar blancor com negror e negror com blancor[2] e bé com mal: on, per assò aitant pot hom apercebre entellectualment la un contrari per lautre com es significat per laltre; car en la ymaginativa egualment significa la un contrari lautre, pus que la ymaginacio del home vulla ne sapia reebre egualment lurs significats. ✠ 12. On, per esta manera aital, *Sènyer,* pot hom entellectualment apercebre e entendre que enaxí com la ymaginacio ha poder que per ymaginar

1. E, que.—2. E, blancor en negror e negror en blancor.

gran blancor pot apercebre ymaginant egual negror, enaxí ymaginant hom gran amor o gran humilitat o gran poder o gran lealtat, pot hom egualment ymaginar egual desamor e egual ergull e egual defalliment e egual tracio; car aitant com es la ymaginativa poderosa de formar entellectualment vertut en home, aitant es poderosa dafigurar vici en home; e assò esdevé per so car la materia entellectual on la ymaginacio forma la forma entellectual, es aitán aparellada a reebre forma en vertut com en vici e en vici com en vertut.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tot lo meu solàs e tota la mia consolacio!* La quarta manera es com hom ab los contraris qui son en les entellectuitats enserca hom e aperceb les coses qui son contraries en les sensualitats. On, com home ha conexensa en sa anima de gran blancor remembrant alcunes coses que aurá vistes molt blanques, com lome sent ab vista corporal color negra, adoncs aperceb hom la color negra que hom veu si es en gran negror o no, lo qual apercebiment se fa, *Sènyer,* remembrant e ymaginant la gran blancor que hom ha vista, lo qual apercebiment ni la qual conexensa hom no poría aver de negror si primerament no avía conexensa de gran blancor. ☙ 14. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car enaxí com per la segona manera la sensualitat dona significacio de la entellectuitat, enaxí per esta quarta manera la entellectuitat dona significacio de la sensualitat: on, per estes dues maneres se signifiquen les sensualitats e les entellectuitats, e per la primera manera son significants les unes sensualitats les altres, e per la tersa manera son les unes entellectuitats significants les altres. ☙ 15. On enaxí, *Sènyer,*com en la segona manera les sensualitats donen significacio de nostres calitats qui son coses entellectuals, enaxí les nostres qualitats donen significacio significants sí metexes que les coses sensuals an creador e senyor e ordonador. On, enaxí com dos miralls esguardant la un lautre, mostra la un al autre sa forma, enaxí les sensualitats mostrants lurs proprietats signifiquen creador e

ordonador e senyor; e les vostres qualitats mostrants[1] lur acabament signifiquen a les nostres sensualitats e a les entellectuitats creador e senyor e ordonador.

16. *Oh vos, Sènyer, qui membrant e amant vos alegrats mi!* No es nulla creatura on aja tanta de contrarietat segons natura com ha en home; car per so com home es compost de natura sensual e de natura entellectual, per assò, *Sènyer,* se seguex que més de coses contraries les unes a les altres ha en home que no ha en nulla altra creatura. ✠ 17. On, com en home age més contrarietats que en nulla altra creatura, e com mal e bé sien coses contraries, per assò, *Sènyer,* es significat e demostrat que en home se contrariejen[2] més lo bé el mal que en nulla altra creatura; e on més ha de bé en home, més es significant[3] lo mal qui es en home, e on més de mal ha en home, més es significat lo bé; car la un contrari dona demostracio del autre contrari. ✠ 18. On com assò sia enaxí, *Sènyer,* que bé e mal sien pus contraries coses[4] la una a la autra en home que en nulla autra creatura, per assò sesdevé que home es adès bo adès mal, e adès vens lo mal sensual lo bé entellectual e adès vens lo bé entellectual lo mal sensual, e adès es hom bo sensualment e entellectualment e adès es hom mal entellectualment e sensualment; e per assò com home es en aital estament de contrarietats, per assò pot en sí metex pus leugerament conèxer los uns contraris per los altres que en nulla altra creatura.

19. *Oh Jhesu Christ Sènyer, qui remembrats al vostre servidor la vostra passio e la vostra angoxosa mort!* Com vos, *Sènyer,* ajats creat home per tal que sia conexedor e sabedor de la gran bonea qui es en vos, per assò ha en home més de bé e més de mal que en nulla autra creatura; car on més es home bo e mal, mills pot conèxer e apercebre la vostra bonea, car conexent hom son mal e son defalli-

1. E,J, mostrant.—2. E, contrarieja.—3. J, significat.—4. A,B,J, manca el mot *coses.*

ment, ha hom conexensa de bé, e conexent hom bé, ha hom conexensa del vostre bé e del vostre acabament. ✠ 20. Si home en est mon no avía mal, no sabría [1] ques fos bé, e pus no agués conexensa de bé, no auría conexensa de vos qui sots acabat bé: on, per assò, *Sènyer,* esdevé que vos donats a home bé, per lo qual bé aperceba mal qui cau en home accidentalment per sa culpa e per son peccat; e per aquell mal de culpa e de peccat cau en home mal de pena, per lo qual mal conex lo bé que vos donats a home, per lo qual bé aperceb e conex lacabat bé de son creador. ✠ 21. On pus es hom, *Sènyer,* sensible en est mon de bé e de mal sensualment, pus fort aperceb entellectualment lo bé el mal qui es en est mon, e on pus fortment en la entellectuitat hom es scient [2] e conexent del bé e del mal qui es en est mon, pus fortment es la intelligencia del home certificada dels grans bens qui son en gloria e de les greus languors qui son en foc perdurable.

22. *Sènyer ver Deus al qual me som donat per servir e honrar e obeyr!* Per los contraris sensuals que sentim en est mon apercebem en la entellectuitat los contraris qui son en lautre seggle, e per los contraris que entenem en est seggle entellectualment avem conexensa dels contraris qui son en lautre seggle. ✠ 23. Car enaxí, *Sènyer,* com ab un poc de plaer que hom ha en est mon sensualment o entellectualment saleuja es baxa gran dolor o gran ira, enaxí, per un poc de bé que hom fassa en est mon sensualment o entellectualment per la vostra amor, saleujen a hom les penes sensuals e entellectuals de les quals es hom digne de sostenir per raó dels mals que fa hom en est mon sensualment e entellectualment. ✠ 24. Enaxí com en est mon un poc de treball sensual o entellectual toll a home gran plaer e gran bon saber [3] sensualment o entellectualment, enaxí, *Sènyer,* per un poc de mal [4] que hom fassa en est mon sen-

1. E, nos sabria.—2. E, sient.—3. B, gran saber.—4. A,J, per un peccat mortal.

sualment o entellectualment, pert hom en lautre seggle gran gloria e perve hom a gran pena.

25. *Sanctificat Senyor per lo qual los meus ulls ploren el meu cor se enamora e suspira!* Null home, *Sènyer,* no sab que ses pobrea ni fretura ni onta ni mesquinea tan fort com fa home honrat ric com esdevé en gran pobrea e en gran viltat e en gran menyspreament de les gents. ✠ 26. On, com assò sia enaxí, molt home ha en est mon qui a son dan percassa com sia ric e honrat; car si vé a pobrea e a desonrament o si mor en peccat, molt mellor cosa li fora, *Sènyer,* que no fos estat ric ni honrat, car on pus ric e pus honrat es home, més es hom aparellat en est mon e en lautre a sentir passio e pena per pobrea e per desonor e per fretura. ✠ 27. On, benahuirats son, *Sènyer,* los homens pobres els homens religiosos els homens qui per amor de vos treballen en esta present vida; car on majors serán lurs treballs e lurs passions e on hom pus fortment los avila els aonta els menysprea, majors son lurs amors, e on majors son lurs amors en vos, pus digna es lur anima que en lautre seggle sia conexent de la vostra gloria e de la vostra benediccio.

28. *Oh vos, Sènyer, qui languits mon cors per sobre treballar e turmentats ma anima per molt desirar!* Vos sabets, *Sènyer,* que ab poca quantitat ha hom conexensa daquelles coses qui son grans, e ab acabament conex hom les coses on ha defalliment, e ab malautía ha hom conexensa de sanitat, e ab vida ha conexensa de mort, e axí de totes coses contraries. ✠ 29. On, con assò sia enaxí, *Sènyer,* tota hora quel vostre servidor aperceb e conex la sua viltat e la sua frevoltat e la sua malautía e la sua culpa e lo seu defalliment e la sua mort, aperceb e conex la bonea e lacabament e la sanitat e la vida que reeb de vos; e totes les vegades, *Sènyer,* que lo vostre servidor ublit e innor los seus vicis e les sues culpes, totes aquelles vegades ublida e innora los bens e les vertuts que li ha donades son senyor e

son creador. ✠ 30. On, qui vol encercar, *Sènyer,* sos defalliments, guart e enserc en los bens e en les vertuts que vos avets posades en home, e qui vol conèxer les vertuts els bens que vos avets posats en home, enserc e demán los mals els vicis qui son caúts en home per ses culpes e per sos peccats, car los vicis demostren les vertuts e les vertuts demostren los vicis. On tot assò es fet per tal que home aja conexensa e apercebiment de la gran bonea e del gran acabament qui es en vos qui sots nostre Senyor Deus.

¶ CAP. 200. *Com home ha apercebiment ni conexensa quals son les oracions nils precs qui son a Deu plaents, ni quals son precs ni demandes a Deu desplaents.*

DEUS *liberal en tots bens! A vos, Sènyer, sia gloria e honor.* Car qui vol encercar ni apercebre los precs e les oracions qui a vos son plaents, enserc si les sues entellectuitats e les sues sensualitats se covenen ne son[6] ordonades en l ordanament quis cové a la contemplacio e a la oracio. ✠ 2. On, si hom atroba, *Sènyer,* que en la oracio ni en los precs que hom vos fa sien les sensualitats sotsmeses de les entellectuitats, adoncs pot hom esser segur que los precs e les oracions e les demandes que hom vos fa son plaents; mas si tant es que hom atrob que les sensualitats sien sobre les entellectuitats, adoncs pot hom esser certificat que les oracions nils precs ni les

1. E,B, e.—2. E, ne si son.

demandes que hom vos fa no son a vos plaents, per so car se fan ab desordonades sensualitats e entellectuitats. ✠ 3. On, enaxí, *Sènyer,* com la balansa qui seguex lo major pes, enaxí la oracio ni la demanda que hom vos fa seguex ordonacio o desordonacio segons ques convenen ni savenen les sensualitats e les entellectuitats en lordonament en que vos les avets endressades e ordonades en home, o en lo desordonament e la corrupcio en que home les desendressa e les desordona per culpa e per obra[1] de peccat.

4. *Honrat Senyor, amat Senyor, lo qual es acabament de totes vertuts!* Qui vol que les sues oracions e les sues demandes sien a vos plaents, seguesca, *Sènyer,* la natura de la anima e fuja e contrast a la natura del cors; car per so com anima es semblant en natura ab la vostra deitat en so que es cosa espiritual entellectual e vos sots cosa espiritual entellectual, e lo cors es cosa composta corporalment de materia e de forma, per assò sacosta hom mills a plaer a vos com seguex la natura de la anima que no fa com seguex la natura del cors. ✠ 5. On, com home, *Sènyer,* vos adora ab la anima, amant e remembrant e volent e conexent e loant e desijant e obedient, adoncs la anima pren acabament de la vostra gracia e de la vostra benediccio, e per lo resebiment que la anima fa de la vostra gracia e benediccio, adoncs avets vos plaer de la gracia e de la benediccio que la anima reeb de vos. ✠ 6. Com home, *Sènyer,* vos prega nius demana a esguardament del cors qui vol posseír los delits temporals, adoncs es la anima empatxada e embargada en la oracio per so car remembra e ymagena e vol e desija los delits del cors, e per aquest embargament en lo qual es la anima per lo cors, es la anima desendressada, per lo qual desendressament no pot reebre gracia de vos en sa oracio; e per assò com la anima no reeb gracia de vos per esta manera e vos prega desordonadament, per

1. E, obres.

assò aital oracio desordonada no pot plaer a vos qui sots ordonacio de totes creatures.

7. *Oh vos, Senyor Deus, en lo qual nos confiam ens reclamam!* Com la anima es dona e poderosa del cors enaxí quel cors no li fa null contrast, adoncs, *Sènyer*, es la contemplacio que la anima fa en vos plaent e agradable a vos; car on pus la anima es dona del cors, pus es aparellada a loar e a adorar e a pregar vos; e com la anima pus ferventment vos contempla, pus fort se endressa com sia sa obra plaent a vos. ✠ 8. Com la anima, *Sènyer*, es tant unida ab vos[1] com vos remembra eus entén eus ama tant que los ulls del home ploren, e la boca vos loa, e les orelles no an contrast en re que oyen, el nas no ha null embargament per nulles odors, nil gustament no sembarga per fam ni per set, nil sentiment per calt ni per fret ni per colps no embarga la anima en sa contemplacio, adoncs pot hom esser segur e certificat que aquella oracio es a vos molt fortment agradable. ✠ 9. Car com tots los .v. senys sensuals s ubliden en lur natura e obeexen[2] a la natura de la anima e com la anima complex tots sos .v. senys espirituals de vos e nulla altra cosa de vos enfora no cap en ells, adoncs, *Sènyer*, es la anima tota plena de vos a cogitar e a ymaginar, e per assò tot so en que la anima vos contempla es a vos agradant e plaent.

10. *Sènyer Deus per lo qual los bonahuirats religiosos en est mon sencativen es meten en presó!* Com[3] la memoria, *Sènyer*, del home sumple tota de vos a remembrar e nulla altra cosa no remembra sino vos, adoncs es la anima del home aparellada e endressada a contemplar en vos, lo qual aparellament es a vos molt plaent e agradable. ✠ 11. Com anima dome ha, *Sènyer*, tot[4] son enteniment e tota sa volentat en vos, e nulla autra cosa no ha en son enteniment ni en sa volentat sino vos, e com tot lenteniment e la vo-

1. A, estant sendressa a uos.—2. A, obexen: E, obesexen *(forma usual)*.—3. A,J, cor.—4. A,J, manca aquest mot.

lentat es ple de vos, adoncs tot so que lenteniment entén e tot so que la volentat vol ni demana, tot[1] es plaent a vos. ✠ 12. On, com assò sia, *Sènyer,* enaxí, doncs tot home qui vol encercar ni apercebre si la oracio ni la demanda que fa a vos es plaent ni agradable, enserc en la sua anima si la sua memoria nil seu enteniment ni la sua volentat es en vos, e que en nulla altra cosa no sia sa anima sino en vos a membrar e a amar e a entendre; e si tant es que hom remembre ne entena ni vulla altra cosa sino vos,[2] adoncs porá hom saber que la oracio no es a vos plaent ni agradable.

13. *Eternal Senyor, qui en la persona del Fill ajustàs natura humana ab natura divina!* Qui vol esser exoít e aver acabament a assò que demana, umplesca, *Sènyer,* de vos tot son cor e no am nulla altra cosa sino vos tan solament; car si hom no ama re de vos enfora, nulla autra cosa no us querrá[3] ni us demanará en sa oracio sino tan solament que pusca vos loar e honrar e servir e beneyr en tots sos dies e en totes ses forces. On, pus altra cosa no us demán, segur porá[4] esser que sa oracio será exoída e agradable a vos e en vos e per vos. ✠ 14. Com hom, *Sènyer,* es loador de vostra granea e de vostra bonea e de les vostres vertuts, e com hom confessa e atorga les viltats els vicis els defalliments en home, adoncs vos aora hom eus prega eus demana, e adoncs son aquelles oracions e aquelles demandes e aquelles pregueres[5] a vos molt plaents e molt agradables; car molt es a vos plaent e agradable com hom vos loa e com hom reprén e acusa sí metex de sos falliments e de ses frevoltats. ✠ 15. Qui vol, *Sènyer,* pujar sa oracio a vos ni la vol a vos fer plaent e agradable, esfors se aitant com pusca de pregar per tot home, sia bo o mal, e am en general tot bé aitant per altre com per sí metex; e si en esta manera vos adora eus reclama, adoncs fa sa oracio e sa demanda a vos molt plaent e molt agradable.

1. B, manca aquest mot.—2. A, en nuyla altra cosa sino en uos.—3. M, *non quœret.*—4. E, pot.—5. B, pregaries.

16. *Ajudable Senyor reclamat per tots los pobles!* Com hom vos demana aquells dons qui pertanyen a vos a donar e a home a demanar, adoncs se forma es sanctifica e sendressa la oracio e la demanda que hom vos fa; mas com home vos demana neus prega daquelles coses qui no covenen esser atorgades ni donades per vos ni no tanyen[1] que home les aja ni les posseesca ne que li sien donades ni no es digne que les demán, adoncs aquella oracio e demanda es a vos molt desplaent e molt desagradable. ✠ 17. Com hom, *Sènyer,* vol pujar e exalsar sa oracio a vos, adoncs cové quen sa oracio sia hom tot humil; car on pus fortment hom se humilía adorant e pregant vos, pus fort puja sa oracio; e on pus forment hom sen ergulla, pus vil e pus breu es sa oracio. ✠ 18. Com hom, *Sènyer,* vos adora eus prega, adoncs cové que hom se penida[2] de sos peccats e cové que hom aja vera contriccio de cor e vera conciencia; car nulla oracio en que no sien totes aquestes coses no pot esser a vos plaent ni agradable, e tota oracio on sien totes estes .v. coses cové de necessitat que a vos sien amables e agradables.[3]

19. *Sènyer Deus en lo qual se vivifiquen mes amors e mos plaers e mos pensaments!* Nulla cosa no es tam bona ni tan vertuosa en oracio com es devocio; car molt mellor oracio es, *Sènyer,* pregar e adorar devotament jassía que les paraules no sien belles ne ordonades, que no es oracio sens devocio que sia ab belles paraules e ab bells dictats; car oracio que sia en la boca tan solament e no en lo cor no val res a esgardament daquella oracio qui es en lo cor, e en la boca. ✠ 20. Tant es devocio bona cosa en la oracio, que molt major plaer avets vos, *Sènyer,* en los homens pecs o en les fembres pegues com pegament vos preguen e pegament parlen ab gran devocio, que no avets com alcú de los grans letrats els grans maestres els grans prelats vos

1. E,B, tayn.—2. E, pineda.—3. B, sia amable e agradable.

adoren eus preguen dients bells dits e belles paraules e lo cor no ha devocio e ymagina altres coses diverses o contraries daquelles coses que la boca parla ni demana. ☙ 21. Com hom, *Sènyer,* se confía molt en la vostra esperansa e de tot en tot se met hom en la vostra guarda e en la vostra ajuda, adoncs exausa hom e excellencieja sa oracio e sa demanda; car nulla cosa no fortifica pus forment oracio, com fa confiament e esperansa en la vostra bonea e que hom nos confiu[1] ni sesper[2] en nulla altra cosa sino en vos tan solament.

22. *Ah Senyor savi, ah Senyor honrat sobre tots honraments!* Qui vol que sa oracio sia exoída, necessaria cosa li es ques fassa servu[3] e sotsmés de veritat, e que la sua oracio sia edificada sobre veritat; car nulla oracio ni nulla demanda que hom vos fassa fentament[4] ni falsa ni contraria de veritat, no es cosa covinent que sia a vos plaent ni agradable. ☙ 23. Com hom, *Sènyer,* es amador de justicia e de misericordia, adoncs fa les sues oracions e demandes a vos plaents e agràdables; mas ja home qui sia injuriós e qui sia cruel de cor e qui no aja pietat e misericordia daquells qui misericordia an mester, no farán a vos oracio ni preguera queus vinga[5] en plaer ni en grat. ☙ 24. Enaxí com dos miralls demostren la .j. al autre lur forma, enaxí, *Sènyer,* com hom contempla en vos demanant a vos justicia o misericordia o larguea o omilitat o perdó o amor o saviea o altra qualitat, cové que hom se forme e sendrès en tal manera que hom aja en sí metex les qualitats en les quals es contemplant en vos; e si tant es que hom vos demán[6] justicia o misericordia o altres qualitats, e hom es just e misericordiós o aquella qualitat queus demana, adoncs pot esser cert e segur que sa oracio e sa demanda es a vos molt plaent e molt agradable.

25. *Misericordiós Senyor!* Com hom vos ret gracies[7] e

1. E, confiy *(sempre)*.—2. B, nis desesper.—3. E,B, ser *(sempre)*.—4. M, *fictè*.—5. E, uenga.—6. E, demana.—7. B, vos rend grat e gracies.

mercès dels bens que hom ha reebuts de vos e dels bens quen reeb, e com hom proposa,[1] *Sènyer,* queus fassa gracies e mercès dels bens esdevenidors, adoncs saparella hom e sendressa com sia a vos sa oracio e sa demanda plaent e agradable. ✠ 26. Tant sots vos, *Sènyer,* dreturer e vertader e amador de tots bens, que molt mellors son los mals els afanys els treballs que vos donats a home en est mon dretureramente e vertaderament, que no son los plaers els delits e les benenances que aquest mon falsament e injuriosament dona a home. On, per assò, *Sènyer,* qui vol que ses oracions e ses pregueres sien exoídes, ajaus grat de totes ses tribulacions e de totes les penes els mals que sosté en est mon per demostrar e conèxer la vostra gran justicia. ✠ 27. Com hom es, *Sènyer,* leyal e continent e franc e avinent e ple de tots bons nudriments, adoncs es aparellat per sos bons nudriments de vos a loar e de vos a amar e de vos a honrar e de vos a servir, e on pus forment es hom aparellat a totes estes coses, pus fortment es aparellat a reebre gracia e benediccio de vos adoncs com vos prega nius adora nius reclama nius demana.

28. ***Honrat Senyor amat del qual prenen tuit gracia e benediccio!*** Com home, *Sènyer,* se fa servu e sotsmès de obediencia a obeír los vostres manaments e com hom es molt diligent[2] de vos a servir e com tota la forsa dom es mesa en vostra honor e en vostra laor, adoncs tot so que hom vulla ni prec ni demán al vostre poder e a la vostra saviea e a la vostra volentat, es a hom altreyat e atès e donat. ✠ 29. Com hom, *Sènyer,* demana al vostre poder e a la vostra saviea e a la vostra volentat les coses a hom necessaries, adoncs es cosa covinent al vostre poder e a la vostra saviea e a la vostra volentat que les coses que a hom son necessaries sien donades; mas qui demana coses no necessaries, no demana al vostre poder ni a la vostra saviea

1. E, propausa. — 2. E, delijent.

ni a la vostra volentat, car no es de lur natura ni de lur propietat que donen a home nulla cosa que a hom no sia necessaria; e per assò los homens rics qui demanen so que nols es necessaria cosa, demanen coses a vos desplaents e desagradables. ✠ 30. Molt home, *Sènyer,* vos prega eus demana tots dies que vos li donets la gloria de parays, e en son cor es pus amador dels delits daquest mon que no es de la gloria de parays; e per so com hom ama més aquest mon que lautre, per assò no es digne que li sien donats los bens qui son en lautre seggle en presencia de la vostra gloria divina.

¶ CAP. 201. *Com hom ha apercebiment e conexensa dome savi e dome nesci.*

OH *Deus gloriós qui avets endressat mi ab los manaments sensuals en los manaments entellectuals!* Enaxí com home es en[1] dues natures, les quals son natura sensual e natura entellectual, enaxí, *Sènyer,* es home savi o pec sensualment e entellectualment, la qual saviea o la qual peguea es en home o per occasió sensual o per occasió entellectual o per abdues ensems. ✠ 2. Qui vol ensercar ne conèxer home savi, enserc la sensualitat e la entellectuitat, e sapia qual saviea enserca, so es a saber, si encerca o saviea sensual o saviea entellectual, o sapia si encerca en home abdues les savièes, so es saber, saviea sensual e saviea entellectual; car los uns homens son savis en la sensualitat e altres en la entellectuitat e altres son savis sensualment e entellectualment. ✠ 3. Qui vol encercar en home peguèes e necièes e defalliments de saviea, aja esguardament si es

1. E,B,M, manca aquesta preposició.

home qui fassa differencia enfre una sensualitat e altra ne si fa differencia enfre sensualitat e entellectuitat ne si[1] sab fer differencia enfre una entellectuitat e altra; car los homens qui son pecs ne nescis no fan differencia enfre sensualitat ne entellectuitat, ni no fan differencia entre les sensualitats qui son diverses en natura e en proprietats, ni no fan differencia enfre les entellectuitats diverses e contraries qui han diversitat en qualitats e en proprietats.

4. *Poderós Senyor sobre totes forces, gran sobre totes granèes!* Com hom vol aver conexensa quals son homens savis ni quals son homens necis, guart hom per qual de les dues natures son posseyts; car los homens qui son servus[2] e sotsmeses a la natura entellectual son savis per so car lo sobject de saviea[3] es entellectuitat, e los homens qui son posseyts per la natura sensual, aquells son homens necis per so car natura sensual no sacosta tant en natura ab saviea com fa la natura entellectual. ✱ 5. On, com assò sia enaxí, *Sènyer,* doncs tota hora que home sia pus obedient a natura sensual que a natura entellectual, es lunyat de saviea e es acostat a peguea e a innorancia, per so car se lunya dels termens de saviea e sacosta als termens de peguea; e tota ora que hom sia pus obedient a natura entellectual que a natura sensual, es hom savi, per so com hom se lunya dels termens de peguea e sacosta als termens de saviea. ✱ 6. Com saviea entellectual sia dintre lenteniment e saviea sensual sia fora lenteniment, per assò, *Sènyer,* com home es savi en son enteniment ha major saviea que aquell qui es savi fora son enteniment, e com hom es neci en son enteniment, adoncs es pus neci que aquell qui es nesci et pec fora son enteniment. On, esguardant totes estes coses es hom certificat quals homens son savis ne quals homens son necis.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, del qual prenem vida e gracia e*

1. E, ni sci.—2. E,B, sers *(sempre)*.—3. B, de sa saviea.

benediccio! Qui es encercador dome pec o dome savi, encerc si la saviea e sa peguea es essencial accidental;[1] car los uns homens an saviea o peguea per natura, e altres an saviea o peguea per accident. ✠ 8. Los homens, *Sènyer,* qui son savis per natura, aquells an la sensual natura ordonada e aparellada com la anima aja en lo cors ses vertuts en actu, e on més lo cors es aparellat estrument a la anima com aja en actu la vertut que ha en potencia, pus savi es lome segons cors de natura; mas com lo cors no es aparellat estrument a la anima com aja ses vertuts en actu e lome apodera la anima el cors per aprenimient e sab en aquelles coses que vol saber, adoncs es hom savi accidentalment. ✠ 9. Los homens qui son pecs per natura, son aquells qui no an lur cors aparellat ni endressat com la anima tinga ses vertuts en actu; e los homens qui son necis accidentalment, son aquells qui an lo cors aparellat a sciencia e a saviea segons disposicio natural, mas car la anima no vol aver ses vertuts en aquella actualitat que lo cors li consentría,[2] per assò es hom nesci accidentalment. On, esguardant e encercant en home saviea o peguea accidental o natural, ha hom conexensa dels homens savis e dels homens necis, e assò esdevé, *Sènyer,* per so car natura e accident donen significat de saviea e de peguea differentment.[3]

10. *Excellent Senyor sobre totes altèes, honrat sobre tots honraments!* Home savi es aquell qui afigura unes coses per altres e qui encerca les unes coses ab les altres e qui fa concordants comparacions, e home savi es aquell qui ha conexensa daquelles coses qui son contraries e daquelles qui an diverses proprietats, e home savi es aquell qui sab apercebre en les qualitats quals son vers o falsos significats. ✠ 11. Home pec es, *Sènyer,* aquell qui les coses diverses en natura e en proprietats reeb egualment e concordantment sens que non sab fer divisio, ni no sab quals

1. B, es essencia accidental.—2. A, cosentria: J, cosintria.—3. J. accidentalment.

coses son contraries les unes a les altres, ni no sab reebre vers significats ni falses, ni nos guarda dels decebiments e dels engans que les unes qualitats fan de les altres representant a la ymaginativa falces demostracions per les quals home nesci fa falces afermacions. ✠ 12. Qui vol apercebre, *Sènyer,* qui es home savi o home pec, guart qui fa differencia enfre les coses qui son simples e enfre les coses qui son compostes; car los homens qui son savis saben departir e ajustar la substancia en ses parts e les parts en lur substancia, e los homens qui son necis no saben conèxer ni apercebre en qual manera una cosa es ajustada de diverses coses, ne com diverses coses son ajustades en una substancia composta o simple.

13. *Savi Senyor sobre totes savièes, graciós sobre totes gracies!* En les obres, *Sènyer,* conex hom los homens; car home savi fa e tracta obra bona e fructuosa, mas home nesci e home pec tota ora[1] tracta de coses vils e de poc fruit e de poca valor; e per assò qui vol aver conexensa dome savi o dome pec, sapia aver conexensa de lurs obres, car cascún home es significat e demostrat per ses obres. ✠ 14. Qui vol aver conexensa dome savi e dome nesci, guartlo en ses obres si van per occasió o per ventura; car los homens savis fan so que fan occasionadament, mas los homens necis, so que fan, més ho fan a aventura que occasionadament; e home savi demana so que no sab e nega so que no sab, mas home nesci fa tot lo contrari. ✠ 15. Com home savi crex e muntiplica en saviea,[2] crex e muntiplica en ell humilitat e ensenyament e cortería,[3] e home nesci, *Sènyer,* on més es sabedor, pus es ergullós e vilà e descortès; e home savi sab més en sos fets meteis que en los autruís, mas home foll e neci pus es curós de saber los fets altruys que los seus meteis. On, esguardant totes aquestes coses ha hom conexensa dome savi e dome nesci.

1. A,J, manquen els mots *tota ora.*—2. E, en sa sauiesa.—3. E.J, cortesia.

16. *Rey vertuós, gran en totes granèes, vertuós en totes vertuts!* Alcuns homens son savis en les unes sensualitats e altres homens son necis en aquelles sensualitats e an saviea en altres sensualitats; e assò metex esdevé, *Sènyer*, de la sciencia entellectual, car los uns homens an saviea e saber en alcunes entellectuitats e son necis e innorables en altres entellectuitats, les quals son sabudes e enteses e saviament posseydes per altres homens. ✠ 17. On, com assò sia enaxí, *Sènyer*, per assò esdevé que tot home es savi en alcuna cosa e es pec en altra cosa; car tantes son les coses sensuals e entellectuals, que totes no poden esser sabudes ne innorades per home. Mas aquells homens quin saben més e qui ninnoren menys, e aquells qui pus saviament usen de so que saben e qui menys de dan an en so que innoren, aquells cové que hom tenga per savis; e los homens contraris a aquests aitals, cové que hom los tenga per nescis. ✠ 18. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per so car los uns homens an una saviea e los altres nan altra, e per so com los uns homens an una peguea e los altres nan altra, per assò sesdevenen contrasts e malsvolences en los homens; e per assò, com per esta manera an los homens occasio ques contrasten e ques reprenen la .j. lautre, per assò pot hom aver conexensa per esta manera metexa quals homens son savis ni quals homens son necis; car aquells qui menys cuiden saber e qui menys son reprenedors son savis, e aquells qui més cuiden saber e qui pus gran plaer an de esser reprenedors, aquells son homens necis.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual es tota nostra vida e tota nostra esperansa!* Qui vol apercebre ni trobar qual es home savi ni qual es home pec, cové que hom sapia aver manera segons la qual hom sapia temptar e asajar sensualment e entellectualment per los senys corporals e per los senys espirituals lome lo qual vol hom conèxer si es savi o neci. ✠ 20. No es, *Sènyer*, null home savi o pec qui no

sia savi o pec sensualment o entellectualment. On, com es temptat en sa sensualitat o entellectuitat, adoncs sa sensualitat o sa entellectuitat dará a hom demostracio e significacio de sa saviea o de sa peguea, e majorment[1] com hom sia temptat decimulantment[2] sens que la temptacio no sia apercebuda per lome temptat. ✠ 21. Si tant es, *Sènyer,* que hom tempte e asag lome sensualment o entellectualment simplement e hom no pusca atrobar so que encerca per aquella manera, cové que hom compona la temptacio enfre sensualitat e sensualitat o enfre sensualitat e entellectuitat o enfre entellectuitat e entellectuitat, e adoncs covenrá per fina forsa que hom aperceba e atrop so que encerca ab que sapia menar son encercament per esta manera damundita.

22. *Misericordiós Senyor, en tots temps poderós graciós piadós!* Home savi com no pot aver conexensa sensualment en la cosa que encerca, guarda entellectualment en la potencia de la cosa qui ha possibilitat de esdevenir en actu; mas lome qui es pec ne nesci, com no pot aver conexensa actualment,[3] no encerca conexensa entellectualment en la potencia, en la qual potencia es possíbol cosa actualitat de la cosa qui priva daccio, so es conexensa, per so car es en potencia. ✠ 23. Home savi, *Sènyer,* com li defall sa sensualitat o sa entellectuitat a conèxer e a saber veritat dalcuna cosa sensual o entellectual, sempre demana consell e ajuda als homens savis com li ajuden a saber e a entendre e a trobar so que no pot saber per sí metex tan solament; mas home neci fa dassò tot lo contrari, car si no sab, no demana ne encerca com sapia; e si demana a saber so que no sab, demana ho als homens necis qui no ho saben, e com no pot saber per sí metex ni per cells qui no saben so que vol saber, descreu so qui es ver e creu so qui es fals. ✠ 24. Com home savi es duptant en sa lig en alcuna

1. E, majerment *(passim)*.—2. J, desimulantiment.—3. M. *sensualiter*.

cosa e son enteniment no ho pot compendre segons manera de raó, adoncs demana so en que dupta, e si no atroba quil ne certific no ho descreu, enans conex son defalliment a son enteniment e creu so que son enteniment no pot entendre. Mas home neci fa, *Sènyer,* dassò tot lo contrari; car com son enteniment no entén en so en que dupta, encontinent ho descreu e no vol creure la veritat a la qual son enteniment no basta a entendre; e home savi no sotsmet sa franquetat a malvat senyor, mas home nesci fa tot lo contrari.

25. *Excellent Senyor sobre totes altèes, noble sobre tots honraments!* Home savi ha esguardament al comensament e a la mitjanía e a la fi, mas home neci fa lo contrari, car no guarda a nulla termenacio; e home savi tota hora seguex les vies on pusca esdevenir a acabament es pusca lunyar a les coses on ha defalliment, mas home qui sia nesci fa dassò tot lo contrari; e home savi tota ora guarda a metre son temps bé e tota ora ama estar en loc covinent, mas home foll fa dassò tot lo contrari. ✠ 26. Home savi com no pot aver tot so que vol, as menys ne pren part ans que tot ho perda, mas home nesci ho per tot, per so car no vol pendre part, pus tot nou pot aver; e home savi eleg los majors bens e forsadament pren e eleg[1] los menors mals, e home savi es amador e encercador de pau, e home foll es encercador de guerra e de treball e de mal. ✠ 27. En axí, *Sènyer,* com home savi sab trer de mal bé, enaxí home nesci fa de bé mal; e enaxí hom home savi ajusta e comensa a conrear[2] los bens temporals per tal que servesquen, enaxí home neci afolla e deguasta[3] e malmet so qui fa fretura; e enaxí com home savi usa de coses profitables, en axí home neci usa de coses de poc recapte; el home savi orna sa anima de bons pensaments e de bones cogitacions e de bones ymaginacions, el home neci umple de coses

1. E, elig. —2. E,B, aiusta e conrea. —3. E, degasta.

vicioses[1] e de coses sensuals son cors e sa anima, per les quals son en sutzetat e en corrupcio sensualment e entel-lectualment.

28. *Oh Senyor del qual esperam gracia e benediccio!* Home savi obeex a son bon amic qui es desobedient a son enemic, mas home nesci es obedient a son enemic qui es desobedient de son amic; e home savi ha major paor de la mort de la anima que no ha de la mort del cors, mas lome neci ha major paor de la mort corporal que de la mort espiritual; e home savi ha tota sa confiansa en vos, e home nesci se confía en altres coses més que en vos: e enaxí, *Sènyer,* com home savi seguex les coses possibols, enaxí home nesci seguex les coses impossibols. ✠ 29. Home savi ha vergonya com fa falliments ni errades, e home nesci ha vergonya com fa nulla re de bé; e per assò los homens savis ploren lurs peccats els homens nescis los rien. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car los homens savis conexen qui es savi ne qui es pec, mas los homens qui son ydiotes e qui son pecs, aquells no an conexensa ni saber, per la qual ajen manera de conèxer home neci ni home savi. ✠ 30. On, a vos, *Sènyer Deus,* sia donada gloria e laor per tots temps: car per totes estes maneres damundites e per moltes daltres es conegut home qui es savi o qui es neci. On, col vostre sotsmès sia embegut e comprès[2] de innorancia e de peguea e de neciea, ans que pusca aver conexensa de sa bestialitat, covenrá,[3] *Sènyer,* que vos li donets saviea per la qual pusca conèxer e apercebre sos defalliments, e la gran saviea e la excellent noblea de son Senyor Deus.

1. E, uecioses *(passim)*.—2. B, corpres.—3. E, couendra.

¶ Cap. 202. *Com hom ha apercebiment e conexensa si es amat o desamat.*

Deus *dreturer vertuós! A vos, Sènyer, sia donada e coneguda tota gloria e tota laor e tot honrament.* Qui vol encercar ni atrobar si es amat o desamat, .iij. coses ha mester a encercar, so es a saber, proprietats e qualitats e significats; e cové que encercant estes .iij. coses, que hom les encerc ab altres .iij. coses, so es saber, ab memoria e ab enteniment e ab volentat. On, com hom aurá ordonat que encerc, membrant e entenent e volent, en proprietats e qualitats e significats, cové que hom encerc en .xviij. coses contraries o diverses si hom es amat o desamat. ⁂ 2. Les .xviij. coses, *Sènyer,* on hom encerca per proprietats e qualitats e significats, van de dues en dues, so es a saber: accio e passio, e acabament e defalliment, e actualitat e potencia, e essencialitat e accident, e concordansa e contrarietat, e occasio e ventura, e sensualitat e entellectuitat, e la primera entencio e la segona, e lo primer moviment el segón. ⁂ 3. Tot home, *Sènyer,* qui aja conexensa de proprietat ni de qualitat ni de significat, pus que sapia en ests .ix. parells membrar e entendre e voler les proprietats e les qualitats e los significats de cascuna destes .xviij. coses damunt dites, pot artificialment apercebre e conèxer si es amat o desamat; car cascuna de les .xviij. coses ne dará significacio, segons lurs proprietats e segons lurs significats, ab que hom membrant e entenent e volent sapia encercar e reebre so que vol atrobar.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sabets e podets e volets tots bens!* Com la mia anima es contemplant vos membrant e

entenent e amant vostres proprietats e vostres qualitats, adoncs es significat a la mia anima per les vostres proprietats e per les vostres qualitats, que vos amats nosaltres e que en vos no ha nulla proprietat ni nulla qualitat per que vos nos siats enemic ni mal volent. ✠ 5. Com la mia anima, *Sènyer,* vol membrar e entendre les proprietats e les qualitats qui son caúdes en home accidentalment per obra de peccat, adoncs aquelles proprietats e aquelles qualitats donen significat a la nostra anima que nos vos desamam e us som enemics a les vegades,[1] de part lo nostre defalliment, en lo qual som esdevenguts per la corrupcio de nostra natura qui es corrumpuda per peccat. ✠ 6. On, com hom ha esguardament, *Sènyer,* a accio e a passio, e hom guarda la proprietat e les qualitats daquelles coses qui son en accio o en passio, adoncs es significada la amor o la desamor. On, per assò apercebem que la amor que vos avets a nosaltres esdevé de les vostres proprietats e de les vostres qualitats metexes; e la amor que los homens an a vos, aquella esdevé per raó de les vostres proprietats e qualitats qui signifiquen que vos fets a nosaltres vos amar e servir; e la desamor que nosaltres avem a vos, aquella es significada en les nostres proprietats e qualitats, qui per lur corrupcio metexa son esdevengudes desamant lur senyor e lur deu per so car amen més que ell les coses mundanes corrumpudes trespassables.

7. *Creador Senyor benfactor salvador amador!* Com hom ab tota sa anima encerca e demana la proprietat dacabament e de defalliment qui son qualitats significants elles metexes e lurs proprietats, adoncs es significat al enteniment del home que amor es * de natura dacabament, e enamistat e malvolensa es de natura de defalliment; car acabament significa amor e no significa privament damor, e

---

1. E,B,M, manca *a les vegades.*

* A, manca el fol 136: el trellat qui seguex fins al n.º 10 del cap. 303, es del m.s. E.

defalliment significa desamor e privacio damor. ✠ 8. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car lo vostre acabament dona significat que vos amats nosaltres per so car sots tot acabat, e lacabament qui es en los homens justs dona significat que ells son amables del vostre acabament e de tot acabament que venga del vostre acabament; e lo defalliment qui es en home peccador, aquell dona significat que en los homens peccadors ha privament damor e que son airables e enemics daquelles coses[1] que vos amats e daquelles coses en les quals vos amen los homens de sancta vida. ✠ 9. On, com assò sia enaxí, *Sènyer,* doncs tot hom qui vulla apercebre ni saber quals son los homens amables o airables, ensercant la proprietat dacabament e de defalliment ho pot hom apercebre e conèxer; car los homens qui seguexen acabament son amables per so car acabament no pot hom seguir menys damor, per so car natura es dacabament que no pot hom a ell pervenir menys damor. On, en semblant manera es de defalliment; car los homens qui seguexen defalliment, aquells son significats que son enemics de acabament, per so car priven damor acabada, la qual privacio es mena e font de enemistat e de malvolensa.

10. *Rey vertader dreturer, qui los sants[2] de parays coronats de gloria!* Com hom vol membrar e entendre la proprietat de potencia o de actualitat, adoncs pot hom apercebre quals homens son aquells qui amen o desamen; car aquells homens amen, *Sènyer,* qui usen daquelles coses per les quals amor vé de potencia en actu, e aquells homes son enemics dom qui usen daquelles coses per[3] les quals amor[4] actual priva de sa actualitat e sen torna en potencia. ✠ 11. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car aquells homens qui tenen la amor en actu per tal que no torn en potencia, son significats que son amables, e aquells que la enamistat qui es en potencia adúen en actu, aquells son significats que

1. E, causes *(forma usual).*—2. E, sans.—3. B, manca aquesta preposicio.—4. E, manca *amor.*

son desamables. ✠ 12. On, esgardant, *Sènyer*, totes estes coses, pot hom apercebre e conèxer en la potencia e en la actualitat qui es amable o qui es desamable: car enaxí com la volentat del argenter privàn una forma del argent ni[1] fa altra,[2] enaxí amor o desamor priven les coses qui son en actualitat per so que sien en actu les coses qui son en potencia, e tenen e conserven en la actualitat les coses qui no son en potencia.

13. *Gloriós Senyor del qual devallen e venen totes nostres amors els nostres plaers!* Com home enserca amor o enamistat en alcún home, covése, *Sènyer*, que hom enserc en les proprietats e en les qualitats quals son significants amor o enamistat accidentalment o essencialment; car les unes proprietats e les unes qualitats signifiquen amor o desamor essencialment, e les altres ho signifiquen accidentalment. ✠ 14. La amor o desamor qui es, *Sènyer*, naturalment, es com sacorden os desacorden en natura de compleccions, axí com home colèric qui per natura deu amar tot altre home colèric e per natura desamar tot home fleumàtic; e com samen os desament accidentalment, axí com en Pere qui es home colèric e ama en Guillem qui es fleumàtic, per so car les animes se convenen e sacorden a membrar e a entendre e a voler alcuna cosa; o com se desament, en axí com .ij. homens quis desament per la descordansa de la memoria e del enteniment e de la volentat de cascú qui no sacorden en so que remembren ni entenen ni volen. ✠ 15. On, com hom ha aúda conexensa, *Sènyer*, de la amor o de la enamistat si es accidental o essencial,[3] adoncs pot hom mills[4] conèxer la granea ni la quantitat de la amor ni de la desamor; e per la conexensa que hom ha damor o de desamor, per esta manera pot hom pendre art e manera segons la qual pot hom muntiplicar o mortificar la amor o la desamor.

1. J, ne.—2. B, un altra.—3. E, hesencials.—4. B, manca *mills*.

16. *Inmortal Senyor incamiable inaesmable!* Qui vol ensercar ni atrobar si es amat o desamat, ensercar li cové, *Sènyer,* quals coses son concordans ni quals coses son descordans e descoveniens, la qual concordansa o desconveniencia o contrarietat fa a ensercar ab los significats e ab les demostracions que fan de sí metexes les proprietats e les qualitats qui signifiquen e demostren amor o desamor. ✠ 17. Com home, *Sènyer,* se concort en natura e en especia ab altre home, adoncs es significada amor enfre un home e altre per raó de la natura e la especia en la qual se convenen, e com lo home mascle e la fembra requeren acostament natural segons lur disposicio e la occasio en que son; mas com los homens se contrasten en lig e en fe e en cresensa, adoncs es significada enamistat e malvolensa per raó de les animes qui no sacorden, ans contrariejen les unes a les altres. ✠ 18. Com les sensualitats, *Sènyer,* sacorden les unes ab les altres, e com les sensualitats sacorden es convenen ab les entellectuitats, e com les entellectuitats sacorden es convenen les unes ab les altres, adoncs es significada amor; mas com les sensualitats se contrariejen en sí metexes o se desconvenen ab les entellectuitats o com les unes entellectuitats se descovenen ab les altres, adoncs donen demostracio de desamor.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vera pau e vera consolacio nostra!* Qui es enqueridor ni ensercador damor ni de desamor, covése, *Sènyer,* que ho enserc en les .iiij. occasions e en so qui va per ventura fora de les .iiij. occasions; car si la desamor o la amor va per les .iiij. occasions, adoncs porá hom vèser e saber que lo faedor fará en la materia e en la forma aquella cosa que vol que sia pervengut en la causa final. ✠ 20. Com la amor o la desamor va a aventura sens nulla occasio, adoncs, *Sènyer,* lo faedor no fa en la materia ni en la forma ab entencio que sia amat ni desamat; e com home a aventura fa alcuna cosa en la materia o en la forma sens nulla entencio e per aquella

cosa que fa es amat o desamat, adoncs es la amor o la desamor a aventura,[1] et enaxí com es a aventura, enaxí pot esdevenir en no esser e en privacio a aventura. ✠ 21. On, com hom sab aver conexensa de les coses qui van per occasio o per ventura, adoncs pot hom, *Sènyer*, apercebre e conèxer quals coses son amades e desamades; e aquesta conexensa esdevé en hom per raó de les .iiij. occasions o per raó de les causes de ventura qui signifiquen lurs proprietats e lurs qualitats; e per la demostracio que donen de sí metexes, donen significacio daquelles coses qui son amades o desamades.

22. *Rey piadós misericordiós, de totes les mars e les terres Senyor poderós!* Qui vol ensercar amor o desamor sensual, cové que la enserc en les proprietats e en les qualitats sensuals, car aquelles proprietats e qualitats, *Sènyer*, son significans amor o desamor; e qui vol ensercar amor o desamor entellectual, covése que[2] enserc en les proprietats e en les qualitats de les entellectuitats; car aquelles proprietats e entellectuitats donen demostracio als ulls entellectuals qual cosa es amant o airant entellectualment. ✠ 23. Qui amor o desamor enserca, *Sènyer*, guartla[3] en los senys corporals; car lome segons que ama la cosa sensual o segons que la aíra, usa della vesent o oent o odorant o gustant o tocant; car les coses que ama veu e ou e odora e gusta e palpa pus sovín e pus volenterosament, que no fa les coses que desama. ✠ 24. En los .v. senys speritüals deu hom ensercar amor o desamor; car les coses entellectuals amades, pus sovín son cogitades e apercebudes e remembrades e volgudes, que[4] les causes desamades; car natura damor es contemplar en so que es amat, e natura de desamor es oblidar e menysconèxer so qui es desamat.

25. *Senyor temut, Senyor volgut, Senyor amat!* Qui vol ensercar quals coses son amades ni quals coses son desa-

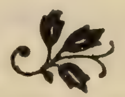
1. E, o la desaventura.— 2 B, que la: J, que les.— 3. E, gar la.— 4. B, per.

mades, covése, *Sènyer,* que les enserc en les .ij. entencions; car com la primera entencio e la segona son ordenades, adoncs es significada amor e amistat; mas com les entencions son desordenades, enaxí que la primera entencio fassa so que deuría fer la segona e la segona fa so que deuría fer la primera, adoncs es significada desamor. ✠ 26. Com la primera entencio, *Sènyer,* va segons que requer sa disposicio segons cors de sa propria natura, adoncs la primera entencio demostra sa proprietat e sa qualitat; e com la segona entencio va segons la disposicio de la proprietat e de la sua propria natura, adoncs la segona entencio demostra sa proprietat e sa qualitat. On, per so car cada entencio demostra de sí metexa sa propietat e qualitat, per assò la memoria e lenteniment e la volentat dome aperceben la amor qui es en home usant ordenadament de la primera entencio e de la segona. ✠ 27. Com la primera entencio, *Sènyer,* es tresportada a esser la cosa qui es de natura a la segona entencio, e com la segona entencio es la cosa qui es de natura de la primera entencio, adoncs la anima del home pot apercebre membrant e entenent e volent en les proprietats e en les qualitats de ab.ij.es les entencions, que lome es airable[1] e desamable e amable falsament per lo desordenament qui es feyt enfre la primera entencio e la segona.

28. *Honrat Senyor sobre tots honramens, amat Senyor sobre totes amors!* Com home vol membrar ni entendre la diferencia ni la contrarietat qui es enfre lo primer moviment e lo segón moviment, adoncs, *Sènyer,* pot hom aver conexensa qual cosa es amada ni qual cosa es desamada; car la proprietat e la qualitat del primer moviment signifiquen amor vertadera e avorriment de tota cosa àvol e falsa, e la proprietat e la qualitat del segón moviment donen senyals e demostramens[2] qual cosa es amor falsa ni

1. E, ajudable.—2. B, demostracions.

quals coses hom[1] desama contra justicia e contra veritat. ✱ 29. Aquells qui amen o desamen per lo primer moviment, amen so que amen segons natura e proprietat del primer moviment, al qual primer moviment es propria cosa amar so qui es bo e so qui es digne de esser en esser; e so que hom desama, *Sènyer,* per lo primer moviment es cosa digna de esser desamada e menyspresada per so car es cosa mala e cosa vil la qual no ha dignitat que sia en esser segons esgardament de sí metexa, enans es en esser per tal que per ella sia conegut lo bé qui es amat per lo primer moviment e desamat per lo segón moviment. ✱ 30. Natural cosa es, *Sènyer,* al segón moviment segons la proprietat de sa natura, amar so qui no es digne de esser en esser e de desamar so qui es digne de esser en esser. On, com hom ama per lo segón moviment, adoncs ama hom peccat e defalliment e ha hom en oy so qui es obra vertuosa; car lo segón moviment, enaxí com ha esgardament a no esser, enaxí fa hom amar so qui no es digne de esser amat e fa a hom desamar so qui es digne de esser amat. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car per totes estes .xviij. coses damunt dites es apercebut qui es amat o desamat, ab que hom les enserc per proprietats e qualitats e per significats[2] membrant e entenent e volent lausor e amor de son Senyor Deus.

1. J, ni qual cosa es so que hom.—2. B, amb proprietats per qualitats o per significats.

¶ Cap. 203. *Com hom ha apercebiment a conèxer[1] home leyal e home fals.*

AH *Deus noble sobre totes nobleses, gloriós sobre totes glories!* Qui vol atrobar ni conèxer home leyal e home fals, ab .iij. coses covè que enserc[2] leyaltat o falcía, les quals .iij. son, *Sènyer,* temptacio e forma entellectual e significacio, les quals .iij. coses covè que enserquen en .xviij. coses de .ij.es en .ij.es, les quals .xviij. coses son: amor e desamor, dretura e injuria, memoria e oblidament, racionalitat e sensualitat, honrar e vituperar,[3] donar e tolre,[4] comanda e restitucio, partiment en la cosa comuna, fermetat e alteracio. ✠ 2. *Amable Senyor!* Enaxí com lo cristall demostra als ulls corporals la figura part sí metex, la qual demostracio fa per raó de sa clardat, enaxí, *Sènyer,* aquestes .xviij. qualitats damunt dites demostren per raó de lurs significats quals homens son leyals ni quals son falces. On, enaxí com ab los ulls corporals covè vèser lo cristall si volen vèser la figura qui es part lo cristall, enaxí los ulls entellectuals covè que esgarden les .xviij. qualitats ab temptacio e ab figura entellectual e ab los significats que les qualitats significquen en home fals e en home leyal. ✠ 3. *Vertader Senyor!* Enaxí com lo mirall representa mills la figura qui li es prop que no fa la figura qui li es luny, enaxí, *Sènyer,* les qualitats damunt dites representen la forma de leyaltat o de falcetat en lome segons que hom es prop o luny a elles; car los homens qui son leyals son significats per leyals segons que son prop a les qualitats qui an natura de significar leyaltat, e los homens

1. B, e conexensa: J, e conexensa a conexer.—2. B, que lenserc.—3. B,J, honrrat e vituperat.—4. B, colre.

qui son falces, segons que son prop a les qualitats qui an natura de significar desleyaltat, son significats e demostrats per falses e per desleyals.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tota la mia esperansa e tot lo meu reveniment!* Qui vol ensercar home leyal e home fals, cové que hom lo tempte amant demostrant senyals damor; e si tant es, *Sènyer,* que hom nols pusca conèxer per los senyals damor, cové que hom lo tempte ab senyals de desamor; e com hom laurá temptat e asajat en estes .ij.es maneres, adoncs cové que hom entellectualment forme en sa anima los significats que la temptacio darán del home segons los senyals damor o de desamor. ❧ 5. Si lome qui es temptat ab amor es, *Sènyer,* leyal, sempre amor lo fará amar, car natura es dome leyal que sia amant aquell qui li dona semblant damor: on, la forma damor significará en ell forma de leyaltat. Mas si tant es que lome temptat per amor sia fals e desleyal, adoncs la amor significará la forma de la falcetat qui es en home fals, car natura es dome desleyal que engán aquells qui li es vijarès que lamen, car mills pot hom enganar aquell qui ama, que no fa aquell[1] qui no ama. ❧ 6. Sil home qui es temptat ab semblant de enamistat, si tant es, *Sènyer,* que sia home leyal, sempre ques veurá desamar ensercará perdó e ensercará si ha errat contra aquell qui li dona senyals de desamor; e per assò la leyaltat formarl ha al home quil tempta per leyal; mas si tant es que sia fals aquell home qui es temptat per senyals denamistat, sempre ques veurá desamar senfellonirá e sempre sescusará e sescomourá de ira e mala volentat contra hom, e no demanará ni enquererá[2] misericordia ni perdó, enans encolpará hom e aleverá a hom falcíes e engans.

7. *Loat Senyor per tots los pobles, honrat Senyor sobre tots honraments!* Feent dretura o feent tort, ha hom cone-

1. B, que aquell.—2. J. enquerra.

xensa qual es home leyal ni qual es home fals, car com hom fa dret a hom leyal, sempre la dreturera sentencia lo significa leyal; e com hom li fa tort, atretal. Mas del home fals no es, *Sènyer*, enaxí; car sia que hom li fassa dret o tort, tota hora pren forma dome fals. ✠ 8. Com home leyal es segons dret punit, sempre, *Sènyer*, loa la sentencia e conex son falliment, e tota la pena el treball que hom li jutja graex e atorga, e reprén sí metex; e si tant es que hom tempte lome leyal ab injuria que hom li fassa, sempre aurá passiencia e aurá openió que sia innorable e demanará mercè o secors o concell, e no aurá mala volentat ni retrá mal per mal, ans aurá openió que aquell dan que hom li dará a tort, li esdevenga per alcunes colpes on es colpable. ✠ 9. Com home fals es temptat, *Sènyer*, ab injuria que hom li fassa, encontinent se clama e sirex e es despagat e ha mala volentat e aleva a hom falcíes e engans e sempre ymajena e tracta com se púsca venjar e com pusca hom enganar, e tot quant bé hom li ha feyt, tot lo menysconex el innora; e si hom lo tempta feent dretura e que la sentencia sia per ell, sempre se gauba e diu mal de son enversari e nos té per pagat de son dret, ans li es vijarès que hom li fassa tort com hom no li jutja més de son dret.

10. *Forts Senyor sobre totes forces, amorós sobre totes amors!* Qui vol ensercar home leyal e home fals, tempte lo *Sènyer*, en la memoria o en la privacio de memoria en les coses passades. On, si home es leyal e hom li fa recontar les coses passades, si tant es, *Sènyer*, que li membren, recontar les ha en aquella manera que les aurá * vistes o oydes o fetes sens que no y afigirá nin minvará, e si tant es que no li membren, afermará e atorgará que les ha ublidades; mas si al home fals fa hom recomtar les coses passades, oy afigirá on minvará, o si no li remembren, guabar [1] sha que li membren e atrobará raons per sí metex. ✠ 11. Com

* Reprén el còd. A. fol 137.
1. J, gaubar.

hom tempta e asaja, *Sènyer*, lome leyal de so que ha bé fet e hom li ho loa e loy fa recomtar, sa leyaltat lo afigurará e lo demostrará sens que no sen ergullará ni naurá vanagloria; e si hom li remembra alcunes coses on aurá errat e fallit e peccat, sa lealtat lo fará esser vergonyós e penedent, e li fará demanar perdó e li fará atorgar la veritat. Mas dome fals no es, *Sènyer*, enaxí; car tota ora que hom lo tempta e li fa recomtar alcunes coses que ha ben fetes, sempre sen ergulla e sen dona[1] vanagloria; e si hom li remembra alcunes coses en que ha errat, sempre les nega o sen escusa o les tresporta en significacio, que nos parega[2] que sia estada errada ni falliment. ✠ 12. Com hom, *Sènyer*, tempta home leyal en manera que par que hom[3] ublit alcun bé que hom li age fet, lome leyal remembra a hom lo bé que ha reebut dell, e reguardona[4] e graex a hom lo bé que ha reebut dom. Mas lome fals fa dassò tot lo contrari; car com hom dona semblant que no age en memoria lo bé nil plaer que ha fet al home fals, lome fals per tal que no aja a reguardonar lo servici[5] que ha reebut dom, fa semblant que no li membra,[6] e si ha fet null pesar a hom, aquell fa aver a hom en memoria.

13. *Gloriós Senyor cumplit de gracia e de benediccio!* Qui vol apercebre ni conèxer[7] qui es leyal o fals, esguart e enquira de[8] qual de les potencies es hom servu ne sotsmès, o de la potencia sensitiva o de la potencia racional; car natura es, *Sènyer*, de potencia racional que fa esser leyal tot home que li sia sotsmès ne obedient, e natura es de la potencia sensitiva que tot home qui sia son catíu e que li sia obedient covè esser per natura fals e enganable. ✠ 14. La raó ni la occasió, *Sèyner*, per que la potencia racional fa esser tot hom leyal qui sia son servidor e son sotsmès, es per so car leyaltat e raó sacorden es conve-

1. B, sen ergullara e sen donava.—2. E,B, que no parega.—3. A, que a hom: J, que ha hom.—4. E, regasardona.—5. E, a regasardonar lo servesi.—6. E,B, remembra.—7. E, saber.—8. A,J, del.

nen en natura, car raó ama veritat e ordonacio e dretura e tot bé, e leyaltat atretal; mas dome fals no es enaxí, car la potencia sensitiva no ha esguardament a veritat ni a ordonacio ni a dretura ni a egualtat, ans ama tot lo contrari destes qualitats; e per assò la sensitiva fa home fals e desleyal e mentidor e enjuriós e envejós qui seguesca sa natura[1] e sa proprietat e que sia desobedient a la racional potencia. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer*, com los animals enjenren altres animals segons lur especia e lur proprietat, enaxí la raó e la sensitiva fan home leyal o desleyal segons lur proprietat: car enaxí com home e fembra enjenren forma dome e no forma de cavall, enaxí raó afigura e forma home leyal; e enaxí com cavall e egua formen generant altre animal de lur especia, enaxí la sensitiva potencia dona forma e figura de desleyaltat e de falcetat a tots aquells quin fan dona.

16. *Creador Senyor qui avets creat e edificat tot quant es!* Qui vol encercar ni saber qui es leyal ni qui es fals, temptel,[2] *Sènyer*, honrant o desamant; car si hom honra home leyal més que no li tany, no reebrá lonrament, e aurá vergonya si hom lo honra segons que li tany o sil honra més que no li tany; e si hom lo desonra, aurá y paciencia e nos tendrá per tan aontat[3] com será la onta. ✠ 17. Com hom tempta e asaya, *Sènyer*, home fals ab honraments, ja tants donraments hom no li fará que tots no li placien; e si hom nol honra segons que li tany, tendrás per aontat, e si hom laonta el desonra, noy aurá paciencia e aurá opinió que la onta sia molt major que no es e pensará com se pusca venjar en alcuna manera e ublidará tots quants honraments hom li ha fets[4] per les ontes que hom li fa temptant. ✠ 18. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com negror pren forma de calor, e blancor de fredor,[5] en

1. A,J. qui seguex esta natura.—2. E,B. temp lo.—3. E, ahontat *(passim)*.—4. J, que hom ha fets en temps,—5. E, e de blancor e de fredor.

axí lealtat se forma en home leyal com home leyal es temtat, honrat o desonrat; e desleyaltat se forma en home fals com es temptat, honrant o desonrant; car enaxí com calor e secor fan venir de potencia en actu color negra, enaxí honrament e desonrament fan demostrar la figura de deslealtat e de lealtat ab que hom sapia fer la temptacio ordonadament e enaxí cos cové.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui endressats los errants en via de veritat!* Com hom encerca en home leyaltat o falcetat, adoncs cové que hom lo tempte ab dons que hom li do, o quel tempte ab alcunes coses que hom li tolla; car donar e tolre, *Sènyer,* son coses qui demostren e signifiquen la forma de leyaltat o de falsetat, ab que hom sapia reebre los significats qui la forma representen e demostren.
✱ 20. Com hom, *Sènyer,* dona alcunes coses a home leyal, sempre les graex e sempre se té per encarregat e per obligat quen reta guaardó segons son poder e segons la egualtat dels dons que reeb; e si hom toll a home leyal alcuna cosa, encontinent perdona e ha paciencia e jutja sí metex a esser digne per ses colpes daquelles coses a perdre.
✱ 21. Com hom, *Sènyer,* dona a home fals alcunes coses, encontinent nenveja més e ha més en memoria les coses que hom no li dona les quals enveja, que no ha les coses que hom li dona, e per assò nos té per pagat ni no fa gracies de so que hom li dona, enans pensa e ymagena com pusca aver so que hom no li dona; e si tant es que hom lo tempte tollent alcuna cosa, encontinent naurá ira e desplaer e impaciencia e ymaginará e cogitará com pusca hom enganar per tal que aquella cosa o altra mellor pusca recobrar.

22. *Sènyer Deus, qui avets encès e afogat lo cor del vostre servidor de vera amor!* Com hom comana alcuna cosa a altre, e com hom li demana que li reta sa comanda, adoncs, *Sènyer,* lo tempta hom de lealtat o de falcetat; car en la comanda que hom li fa o que hom cobra daquell a qui ha

comànat, aperceb lenteniment humá leyaltat o falcetat. On, com hom comana alcuna cosa a home leyal ni com hom li demana so que li ha comanat, adoncs lome leyal ha en guarda so que hom li comana aitam bé com la sua cosa, e tota ora que hom la li demán, la ret; car natura es de lealtat que fa hom servu e sotsmès daquella cosa a guardar que hom li comana. ✠ 23. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car no es enaxí dome fals; car home fals tant ha gran fervor damar les sues coses e denvejar los bens de son pruxme, que molt mills guarda e procura les sues coses que celles que hom li comana; e per assò guasta e malmet so que hom li comana e no ho ret en aquell estament que reeb en comanda la cosa comanada, e emblan[1] so que pot, e com hom lon[2] encolpa, o troba escuses o innorancies o nega o aleva falsíes o engans. ✠ 24. On, beneyt siats vos, *Senyor Deus:* car vos asajats los homens en aquesta manera, per tal que aquells qui son leyals prenen forma de leyaltat, e aquells qui son falses que prenen forma de falcía e dengán; car vos, *Sènyer*, comanats a home son cors e sa anima e los bens temporals en so que li donats franca volentat e franc voler com vos reten so que vos comanats al franc voler e al franc poder que li donats. On, aquells quius son leyals vos reten so que lur comanats, e aquells quius son falces e desleals atriboexen a ells metexs so que tenen en vostra comanda.

25. *Oh vos, Sènyer, qui languits mon cors per amors e mullats mos ulls de lagremes e de plors!* Com hom mana partir les coses qui son comunes, adoncs pot hom conèxer qui es home leyal ni qui es home fals; car en lo partiment de les parts se forma es significa es demostra leyaltat o falcetat en aquell qui fa les parts esguardant e apercebent la egualtat e quantitat e la oportunitat de les parts e de cells qui les parts reeben. ✠ 26. Com home leyal partex la cosa

1. E, enblant.—2. E, len.

comuna, adoncs, *Sènyer*, fa eguals parts segons ques cové a aquells qui les parts reeben, e car home leyal es catiu de sa consciencia, per assò consciencia li fa reebre menor part que les altres; mas com home fals partex, *Sènyer*, adoncs tria a sos obs e a aquells que més ama mellors parts e majors, e no guarda egualtat ni dretura, per so com sa falsetat li desordona sa volentat per so car no es servu de consciencia ni denteniment ni de veritat, enans es servu e catiu de la potencia sensitiva quil fa[1] esser injuriós e fals e envejós. ✠ 27. Vos, *Sènyer Deus*, avets donats comunament los bens temporals e avets volgut quels homens rics ne fassen part als pobres e a sí meteis, segons ques cové a la necessitat dels pobres e a la necessitat dels rics. On, los homens rics qui son falces, aquells, *Sènyer*, fan a sí meteys tals parts e tan grans, quels pobres ne moren de fam e de set e de fret e de mala volentat, la qual mort no cauría en ells en esta manera si los bens temporals eren tots ben[2] partits per los homens leyals.

28. *Celestial Senyor del qual los meus acabaments prenen acabament e les mies amors creximent!* Per fermetat e per alteracio son coneguts quals homens son leyals ni quals homens son falces, car fermetat significa lealtat; car home leyal nos camía ni saltereja[3] nis corromp per treballs ni per fretures ni per mals que hom li fassa ni per nulles menasses, ni nos corromp per servicis[4] que hom li do ne li prometa, ni per honrament que hom li fassa ne li diga, enans está ferm en son propòsit, confiant en vostra dretura e tement de la vostra justicia e esperant la vostra ajuda e la vostra dousa misericordia. ✠ 29. *Gloriós Deus!* Com home es fals, adoncs es alterable e mudable de una volentat en altra, e per un poc de servici o donrament o de plaer que hom li fassa o li diga, lo fará hom camiar o mudar en tot so ques vulla; car natura es, *Sènyer*, dome fals que falsía li

1. J, la qual fa.—2. E, manca *ben*.—3. E, saltera.—4. E, seruyis: B, serueis.

fassa fer contra sa consciencia, e natura es de consciencia que priu en hom engán e falsía; e per assò com home alterable seguex adès la sua consciencia e adès seguex la falsía qui priva dell sa consciencia,[1] per assò com hom es alterable e no es ferm, es significat en la alteracio la falsía e lengán qui es en lome on priva fermetat e on está alteracio. ✠ 30. Com jo,[2] mesquí, qui remembre mi metex e encerc, *Sènyer*, en mi la manera per la qual hom pot aver conexensa dome leyal e dome fals, adoncs aperceb e entén e conec mi metex esser fals e enganable a vos e a mi metex e a mon pruxme; car moltes son les ores els dies e los anys que jo he volgut enganar vos enganant mi metex e mon par pruxme. On, com jom sia donat e ofert duy[3] més a avant a leyaltat per esser son sotsmès e son servidor, clama us mercè, *Sènyer*, lo vostre servidor que vos no donets laer[4] a falsetat ne a engán que daquí enant[5] sia en lo vostre amador, quis penet molt fort dels falliments que ha feits contra son Senyor Deus.

1. E, qui priua de sa consciencia.—2. E, eu *(passim)*.—3. E, de uuy. —4. E, leser.—5. E, en auant.

¶ CAP. 204. *Com hom ha apercebiment e conexensa de la art e de la manera per la qual home qui sia en guerra pot aver pau e concordansa ab sos enemics.*

DEUS *gloriós, acabat e cumplit en tots cumpliments e en tots acabaments!* Vos sabets que tres son les vies e les carreres, *Sènyer*, per les quals los uns homens guerrejen[1] ab los autres, o los uns an pau e concordia ab los altres, de les quals .iij. carreres e maneres es la una[2] sensual e la segona es carrera e manera composta de sensualitat e entellectuitat, la tersa es com la carrera e la manera es simplement entellectual. ✠ 2. On, com estes .iij. coses sien, *Sènyer*, regla e rayll per la qual hom ha guerra o pau, per assò encercarem en estes .iij. coses la art e la manera per la qual sapiam apercebre e conèxer com puscam aver pau e puscam fugir a treball e a guerra, lo qual encercament farem ab .iij. coses les quals son, amor e desamor el significat que amor e desamor donen a home de sí metexes. ✠ 3. On, com amor do significacio de pau e desamor e enamistat do significat de guerra, per assò, *Sènyer*, com amor e desamor son en la cosa sensual o en la entellectual o ensemps, adoncs donen en la sensualitat o en la entellectuitat o ensemps significacio de amor e de desamor,[3] per la qual significacio hom pot apercebre la manera e la carrera per la qual hom pervé a pau o a guerra.

1. A, guareien: E, garrejen: J, guaretjen.— 2. E,B, la primera.— 3. E,B, e desamor.

4. *Ah Senyor Deus per lo qual los meus ulls ploren el meu cor s'enamora!* Com en home ha guerra[1] e treball sensualment en so que la una sensualitat se combat ab altra, adoncs, *Sènyer,* deu hom aver esguardament qual de les sensualitats es amant ni qual es airant; car les unes sensualitats amen alcuna cosa necessaria o no necessaria, e les altres sensualitats contraries a les sensualitats amables aíren alcuna cosa o per superfluitat o per necessitat. ✠ 5. Si hom, *Sènyer,* en esta manera enserca en sos senys corporals, hom porá apercebre quals son les sensualitats amables ni quals son airables per la potencia sensitiva o per la potencia racional. On, si hom atroba que son enemic sia amable per la potencia sensitiva e hom lo aíra per la potencia racional, pot se hom[2] posar ab ell menyspreant les coses sensuals e amant les coses entellectuals; e si hom atroba que son enemic sia amable per la potencia racional, pot se hom[2] posar e avenir ab ell siguent[3] la natura de la potencia racional contrastant a la potencia sensitiva. ✠ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car tot home qui vulla aver pau e fugir a treball, deu guardar qual de les potencies es sobre l'autra, e si troba que la sua sensualitat sia sobre sa entellectuitat, deu baxar sa sensualitat a son loc e deu pujar sa entellectuitat a son loc, car null temps hom no auría pau ab son enemic si hom era obedient a sa sensualitat e desobedient a sa entellectuitat; car lo desordonadament de les potencies es occasio al treball e a la guerra en la qual hom es ab son enemic.

7. *Oh vos, Senyor Deus, en lo qual es tot nostre tresor e tota nostra esperansa!* Si tant es, *Sènyer,* que hom sia en guerra per alcuna cosa sensual, per aquella cosa sensual esdevé hom en guerra entellectual desamant aquelles coses qui embarguen la possessio de la cosa sensual la qual hom ama posseír. On, si hom atroba sí metex enemic[4] e malvo-

1. A,J, gracia.—2. E,B, pot som.—3. B, segons.—4. B. en enemic.

lent daquell qui la possessio li embarga, enserc en sí metex si la mala volentat nex ne diriva de la sua potencia sensual o de la sua potencia racional; e si atroba que venga de la sua metexa[1] potencia sensual, si vol aver pau cové que la sua sensualitat metexa mortific e sotsmeta a la potencia racional daquell qui es ab ell en guerra. ✠ 8. Moltes de vegades, *Sènyer,* sesdevé guerra e treball enfre .ij. homens, la .j. amable lautre[2] airable. On, qui vol esser en pau e vol exir de treball, cové que si es amable aquell qui laíra, que guart la occasio de la amor e la occasio de la desamor. On, si la occasio es de les sensuals coses, cové que la pau, si aver la vol, que sia de coses sensuals e entellectuals concordants enaxí que la una sensualitat sacort ab lautra e la una entellectuitat sacort ab lautra, car en altra manera no poría hom aver pau acabada. ✠ 9. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car qui esta manera ni esta art sabia aver ni conèxer, no es null home per enemic que sia, ab qui hom no pogués aver pau e concordia pus se volgués ni pus hom volgués concordar les unes sensualitats ab les altres concordant les unes entellectuitats ab les altres. Mas los homens necis son enganats en esta manera; car per contrastar e descordar les sensualitats e les entellectuitats cuiden aver pau, la qual pau no poden aver per so car no la serquen ni la demanen per la manera on pau e concordia se pot atrobar e aver.

10. *Ab vertuós Senyor en lo qual nos confiam ens esperam!* Com .ij. homens an guerra sobre alcuna cosa sensual e ab.ij. son servus[3] e sotsmeses de la potencia sensitiva e son desobedients a la potencia racional, adoncs es, *Sènyer,* la .j. enemic del autre. On aquesta guerra aital es la pijor guerra qui esser pusca, per so car noy ha null poder la potencia racional. ✠ 11. On, qui vol haver pau e concordia, *Sènyer,* cové que ab sa racionalitat mortific la[4] sensua-

1. B,J, manca aquest mot —2. E, e lautre.—3. E, sers: B, serts.—4. E,J, sa.

litat per tal que sia amador de son enemic; car per la amor porá concordar la racionalitat daquell ab la sua metexa, e per lo concordament fet en la entellectual natura porá esser feta concordansa en la natura sensual; e si tant es que hom per esta manera no pusca aver pau, cové que hom no guerreg son enemic sensualment, mas entellectualment per raons e per cors de dret, car per esta manera porá hom atrobar pau; e si tant es que aquesta manera hom no pusca pendre ab son enemic, cové que hom ne prena altra, so es saber, que hom lo guerreg en sa sensualitat e la li costrenya e la li vensa per forsa sensual, per tal que per lo mortificament de la sensualitat se mortific la mala volentat qui es en la entellectuitat. ✠ 12. On, si tant sesdevé quel home qui vol aver pau ab son enemic no pusca aver ni pendre neguna destes maneres per la gran malea e la gran forsa e la gran enamistat[1] de son enemic, noy ha, *Sènyer,* null altre consell mas que hom se vensa e que hom li desampar la cosa sensual e que hom li fuja; car en altra manera no poría hom aver pau ab home mal ni poderós ni desenraonat, mas que hom li fuja e li desampar so per que es la guerra nil contrast; car lo privament de la possessio es occasio de pau e la possessio es occasio de guerra.

13. *Excellent Senyor lo qual es acabament de mon remembrament e de mon enteniment e de mon voler!* Moltes de vegades sesdevé, *Sènyer,* que guerra es en home enfre la natura sensual e la natura entellectual. On, adoncs deu hom esguardar e ensercar qual ama o desama,[2] o si amdues les natures son airables la una[3] lautra; car la guerra qui es enfre natura sensual e natura entellectual, o será per occasio de la una natura o per abdues les natures. ✠ 14. On, si hom atroba, *Sènyer,* que la natura sensual sia enemiga de la natura entellectual, e la natura entellectual sia amable la

1. E, inamistat. — 2. B, o qual desama. — 3. A, J, a lautra.

natura sensual, adoncs sirá significat que lo cors será enemic de la anima e que la anima aurá en amor lo cors: car enaxí com es natural cosa al cors desamar la anima per natura de la sensualitat, enaxí es a la anima natural cosa amar lo cors per la natura de la racionalitat. On, qui vol fer pau enfre la natura sensual e la natura entellectual, fassa esser obedient la natura sensual a la natura entellectual. ✠ 15. Si tant es, *Sènyer*, que hom atrob que la natura entellectual sia airable e desamable la natura sensual e que la meta en treball e en guerra e que la natura sensual sia amable e sotsmesa a la natura entellectual, adoncs es significat que la natura entellectual es obedient al demoni qui li fa desamar la natura sensual per tal ques corrompa e que safoll e no pusca esser sobject a la natura entellectual com ell[1] pusca tenir ses vertuts en actu amant e loant son senyor e son deu. On, qui desta guerra vol fer pau, noy ha altre consell mas que hom no obeesca en la natura entellectual lo demoni qui la[2] desordona per tal que desam so a que es obligada a amar e a ordonar.

16. *Oh Creador Senyor del cel e de la terra, benfactor nostre!* Com home es en treball e en guerra en la entellectual natura com les unes entellectuitats se contrasten ab les altres, adoncs, *Sènyer*, qui vol aver pau deu encercar qual cosa es occasio del contrast de ses entellectuitats, e deu saber si es occasio sensual o entellectual, e deu saber qual natura es amable o airable. ✠ 17. Si tant es, *Sènyer*, que la occasio sia sensual per la qual les entellectuitats son en treball, adoncs son les entellectuitats desordonades per les sensualitats. On, qui vol aver pau en les entellectuitats, ordón[3] e concort les sensualitats; e si tant es que les entellectuitats sien en guerra per occasio entellectual, adoncs será la guerra per raó de la volentat e lenteniment e la cogitacio e la ymaginacio qui aurán desvariament e con-

1. E,B, com en el.—2. A, qui lo: J, quil.—3. E, ordo.

trast enfre home savi e home pec innorable e home vertuós e home viciós[1] qui esputant e contrastant se desacordarán. ✠ 18. On, qui es esputant e contrastant e en treball e en guerra en esta manera, si vol aver pau, encerc, *Sènyer*, lo sobject lo qual es continent de la occasio on esdevé e diriva lo treball e la guerra, lo qual sobject fa a encercar en .v. coses les quals son, genus especia differencia proprietat e accident. On, com hom pusca atrobar en estes .v. coses la occasio don es lo treball, covése que qui vol aver pau, que concort les sensualitats e les entellectuitats quis desacorden per innorancia e per contrarietat del sobject innorat e menysconegut del qual la guerra el contrast es dirivada.

19. *Ab Senyor franc sobre tota franquea,*[2] *Senyor noble sobre tota noblea!* Com una anima dome guerreja ab altra, adoncs es, *Sènyer*, la guerra entellectual, car la una memoria guerreja ab lautra memoria e la .j. enteniment contrasta al autre e la una volentat vol contra lautra. On, com la guerra es mesclada en les .iij. vertuts de la anima, enaprés esténse tota la guerra per tots los .v. senys entellectuals. ✠ 20. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com guerra sensual cau enfre[3] .ij. corses humans per raó dels .iiij. elements on son composts e per raó dels .v. senys corporals, enaxí senjenra guerra e malvolensa entellectualment enfre una anima dome e altra per raó de les .iij. vertuts de la anima e dels .v. senys entellectuals quis desacorden e quis desavenen es desamen. ✠ 21. On, qui vol aver pau e concordia de guerra entellectual[4] covë que concort sa memoria e son enteniment e sa volentat ab son aversari,[5] e per lacordament qui es fet enfre abdues les animes en lur membrar e en lur entendre e en lur voler, vé, *Sènyer*, pau e concordia en los .v. senys espirituals los quals no poden aver guerra pus la memoria ni lenteniment

1. E, uecios *(passim)*.—2. E, franchesa.—3. B, en.—4. A,J, en la entellectual.—5. E,B, enversari: J, aduersari.

ni la volentat se concorden ab lautra memoria e enteniment e volentat.

22. *Acabat Senyor de tots acabaments, honrat Senyor en tots honraments!* Com la guerra es mesclada entellectualment enfre dues animes, adoncs, *Sènyer,* crex la guerra e mesclen si les sensualitats; e enaxí com la una anima se combat entellectualment contra lautra airant e desamant e afermant e negant, enaxí les sensualitats se combaten sensualment les unes contra les autres prenent e forsant e turmentant e nafrant e aucient.[1] ✠ 23. On, qui vol aver pau sensualment, guart se, *Sènyer,* que no guerreg entellectualment, car les sensualitats tota ora an pau que hom aja pau entellectualment; mas si hom ha guerra entellectualment, null temps no pot hom aver pau sensualment. On, assò metex sesdevé de les entellectuitats, car null temps no pot hom aver pau entellectualment si hom no ha pau sensualment. ✠ 24. On, com hom es vengut a assò, *Sènyer,* que hom es en guerra ab son enemic entellectualment e sensualment, qui vol aver pau encerc la en les coses entellectuals primerament e fassa la potencia racional dona de la potencia sensitiva, e si hom nos pot posar ab son enemic en les coses entellectuals, encerc la pau en les coses sensuals mortificant a aquelles lur forsa e lur natura, car per lur venciment e mortificament se posa hom es pacifica[2] en la entellectual natura.

25. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor temut!* Com sia cosa que los crestians e los sarrayns guerregen entellectualment en so que no sacorden nes convenen en fe ni en creensa, per assò, *Sènyer,* guerrejen sensualment, per la qual guerra esdevenen los homens nafrats e cativats e morts e destruíts, per lo qual destruiment son gastades e malmeses molts principats e moltes riquèes e moltes terres, e son cessats molts de bens quis faríen si la guerra

1. B. prenen e forsen e turmenten e nafren e aucíen.—2. E, pascifica.

no era. ✠ 26. On, qui vol metre pau enfre los crestians e los sarrayns e vol cessar los tan grans mals qui hi esdevenen[1] per lur guerra, primerament, *Sènyer,* cové que hom meta pau en la sensual natura per tal que los uns pusquen anar e esser entrels altres, e per la pau sensual porá hom concordar la guerra entellectual; e pus la guerra entellectual sia fenida, adoncs será pau e concordansa enfre ells per so car aurán una fe e una creensa, la qual unitat de fe e de creensa será occasio e raó com ajen pau sensualment. ✠ 27. Mas com los crestians, *Sènyer,* no an pau sensualment ab los sarrayns, per assò nos gosen esputar en la fe ab ells com son enfre ells; mas si avíen pau sensualment e podíen los uns esputar ab los altres de la fe sens guerra sensual, adoncs sería possíbol cosa quels crestians endressassen e illuminassen[2] los sarrayns a via de veritat per gracia de Sant Espirit e per veres raons significades en lo acabament de les vostres qualitats.

28. *Celestial Senyor, Pare de tots temps!* Com vos, *Sènyer,* trametès[3] la persona del Fill pendre carn humana tan solament, adoncs aguès pau sensualment vos els apostols els dexebles ab los jueus e ab los fariseus e ab les autres gents; car anc vostre cors ni anc los vostres apostols no preseren ne aucieren ne forsaren sensualment negú daquells homens quius descreyen e qui vos els vostres apostols perseguíen, e per assò esdevencse que vos els apostols els dexebles amàs pau sensual per tal que aquells qui eren en via de error aguessen pau entellectual en gloria. ✠ 29. On, enaxí com vos els vostres apostols e dexebles aguès pau sensual, *Sènyer,* en so que no guerrejàs sensualment jassía que hom vos feés guerra sensual, enaxí sería molt gran raó que los crestians remembrassen la manera que vos prenguès ab los apostols e que anassen aver pau sensual ab los sarraíns per tal que poguessen donar laor e

1. E,B, qui esdeuenen.—2. E, enluminassen.—3. E,B, trameses.

gloria de vos qui mortificant la natura sensual aportàs pau en terra entellectual. ✠ 30. Mas com la fervor e la devocio qui era en los apostols e en los sants homens sà enrere[1] no sia en nosaltres e quax tot lo mon se sia refredat e ublidat damor e de devocio, per assò, *Sènyer,* me par quels crestians fan forsa en guerra sensualment molt majorment que en la entellectual, e per la paor de la guerra sensual no volen anar metre pau en la natura entellectual en aquella manera segons la qual la tractàs vos els apostols escampant[2] lagremes e plors e suspirs e amors e sanc preciosa e mort angoxosa, donant gloria e laor de vos qui sots nostre Senyor Deus.

¶ CAP. 205. *Com hom ha apercebiment e conexensa de les coses on ha acabament e de les coses on es defalliment.*

OH *Deus*[3] *vertuós amorós graciós! A vos, Sènyer, sia donada tota gloria e tota honor e tot honrament.* Com home sia dues substancies, so es a saber, substancia sensual e substancia entellectual, per assò ha en home acabament o defalliment qui vé o de la substancia entellectual o de la substancia sensual.[4] On, per assò covè que encercament sensual e entellectual sia fet en home adoncs com hom vol encercar en ell acabament o defalliment, lo qual encercament covè esser fet en .iiij. coses, so es a saber, faedor e materia e forma e causa final, ✠ 2. Com

1. E,B, sa a enrere.—2. B, escampen.—3. E,B, A Deus:—4. E,B, o de la substancia sensual o de la substancia entellectual: M, concorda ab la llissó anterior.

la substancia sensual sia, *Sènyer,* en home molt diversa de la substancia entellectual, per assò sesdevé que tal cosa es acabament en home sensualment don pren defalliment la substancia entellectual, e tal cosa es en home acabament entellectualment qui es en la sensualitat defalliment. On, com assò sia enaxí, per assò se cové que qui es encercador dacabament e de defalliment, queu encerc sensualment e entellectualment. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com les substancies abdues no son semblants en natura ni en proprietats, enaxí los acabaments ols defalliments qui son en abdues les substancies no son semblants en natura ni en proprietats, e per assò fan a encercar los acabaments ols defalliments segons la natura e la proprietat de cascuna de les substancies.

4. *Oh vos, Jhesu Christ Sènyer, qui nasquès de la Verge gloriosa!* En lo acabament e en lo defalliment sensual ha hom conexensa ab los .v. senys corporals, car per aquells aperceb hom los acabaments ols defalliments qui son en cors humá: car enaxí, *Sènyer,* com lo vaxell ple significa acabament e cumpliment, enaxí com los .v. senys sensuals son bé ordonats e an compliment, signifiquen e demostren que lo cors es sà e de bona disposicio e ha acabament sensual; e enaxí com lo vexell qui es buyt o sem[1] significa defalliment, enaxí com los .v. senys sensuals son desordonats signifiquen en cors humá defalliment. ✠ 5. *Piadós Senyor!* Enaxí com lo bell arbre qui es bellament ramat e fullat e florit e cregut dona significacio dacabada forma, enaxí, *Sènyer,* com lo cors del home es bé acolorat e bé sà e bé delitós e ben cregut dona demostracio que ses .iiij. qualitats e ses .iiij. compleccions an acabat ordonament e acabat atemprament;[2] e com lo cors del home no es bé acolorat ni bé delitós, adoncs dona significat que ses qualitats ni ses compleccions no an acabament en lur ajustament, ans

1. M, *semiplenum.* — 2. E,B, atrempament *(forma usual).*

an defalliment de temprament e dordonament. ✠ 6. Com lo cors del home, *Sènyer,* no basta a esser sobject a la anima com pusca en ell tenir[1] ses vertuts actualment, adoncs es significat que lo cors ha defalliment, car per raó de son defalliment román que la anima no pot tenir ses vertuts en actu; mas com lo cors es tan endressat que la anima té en ell ses vertuts actualment e vertuosament, adoncs es significat que lo cors no priva daquell acabament qui es necessari a la actualitat de les vertuts de la anima.

7. *Salvador Senyor qui amats e honrats los vostres bévolents!* Com hom encerca acabament en home, nol deu encercar tan solament en la natura sensual, car lacabament dome no es en paratge ni en honrament; car molt més val hom just de vil lynatge, que no fa hom injuriós qui sia de gran paratge; ni acabament dome no es, *Sènyer,* en bellea de cors ni en granea ni en riquea, car més val home leg poc pobre vertuós e bé acustumat, que no fa home bell e gran e ric, viciós e mal, peccador e culpable. ✠ 8. Acabament dome, *Sènyer,* no está en forsa corporal ni en sanitat ni en jovent ni en leugería; car molt més val[2] home flac e vell e malaute e fexuc sensualment pus que sia vertader e leyal e savi, que no fa aquell qui es poderós e vigorós e jove e leuger e fals e mentidor[3] e ple de vicis. ✠ 9. On, com assò sia enaxí, doncs significat es, *Sènyer,* que acabament dome no está tan solament en la natura sensual, enans está majorment en la natura entellectual. On, com lacabament dome sia majorment en la natura entellectual, molt me do gran maravella com pot esser de les gents que molt més se preuen e per pus acabats se tenen per la natura sensual que per la natura entellectual.

10. *Benahuyrat Senyor qui sabets tot quant es!* Qui vol encercar ni atrobar lacabament dels cors, encerc lo, *Sènyer,* en lacabament de la anima; e qui vol encercar lo de-

---

1. E,B, tenir en el.—2. A,J, val mes.—3. E,B, e es fals e mentider

falliment del cors, encerc lo en la natura del cors e en lo defalliment daquell: car enaxí com acabament vé en lo cors de part la anima, enaxí defalliment esdevé en lo cors de part sa proprietat e sa natura metexa. ✠ 11. Lo significat per lo qual es demostrat que anima racional es acabament e cumpliment de cors humá, es, *Sènyer,* la mortificacio que anima fa al cors en ses sensualitats tota ora que lo cors es obedient a les vertuts de la anima: car enaxí com lome savi nodrex e asinestra[1] e adoctrina lome neci, enaxí anima dome com usa de ses vertuts endressa e ordena les sensualitats del cors. ✠ 12. Lo significat e la demostracio, *Sènyer,* per la qual apercebem que los defalliments del cors esdevenen dell metex, es per so car veem que cors humá sens anima no es poderós de esser movable ni de posseyr neguna de ses sensualitats, e veem que es corrompable, per la qual corrupcio ha passio e es trespassable.

13. *Savi Senyor sens tota fi e sens tot comensament!* Lacabament danima racional está, *Sènyer,* en .iij. vertuts, les quals son memoria e enteniment e volentat; car per estes .iij. vertuts reeb anima humana acabament de vos qui sots acabament e cumpliment de tots bens: car enaxí com lo cors reeb acabament per la anima, axí les .iij. vertuts de la anima reeben de vos gracia per la qual esdevé la anima acabada. ✠ 14. Car com tota la memoria, *Sènyer,* vos remembra e com tot lenteniment vos entén e com tota la volentat vos vol, adonc es la anima tota plena de vos en son membrament e en son enteniment e en sa volentat pus que umple tota la memoria e lenteniment e sa volentat de vos. On, per lo cumpliment que fa la memoria e lenteniment e la volentat de vos en so que la anima àls no membra ni entén ni vol sino vos, per assò es la anima tota plena e acabada de vos a membrar e a voler e a entendre. ✠ 15. Com la anima, *Sènyer,* ha plena de vos tota sa memoria e tot son

1. B, asinistra.

enteniment e tota sa volentat, adons priva en la memoria e en lenteniment e en la volentat tot defalliment: car en axí com dues coses corporals no poden caber ensems en un loc, enaxí defalliment no pot caber ab acabament en la anima adoncs com tota la memoria e lenteniment e la volentat an cumpliment en vos a membrar e a entendre e a voler.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui fos crucificat e mort per amor del vostre poble!*[1] Com la anima es axí plena de vos en son remembrament e en son entnniment e en sa volentat com a vaxell plen daygua en lo fons de la mar, adoncs, *Sènyer,* la anima complex tots sos .v. senys entellectuals de vos; car la cogitacio no cogita sino de vos, ni lapercebiment no entén en àls sino en vos, ni la consciencia no ha cura de re sino de vos, ni la subtilea no sasubtila en re sino en vos, ni la coratgía no ha de re[2] fervor sino de vos. ✠ 17. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com lo mirall reeb pus acabada forma de la cosa on pus es prop a ell que no fa daquella qui li es luny, enaxí la anima on pus ha plenes de vos ses .iiij. vertuts, pus fortment escampa e espandex lacabament que reeb de vos per tots sos .v. senys entellectuals. ✠ 18. *Gloriós Senyor!* Enaxí com la anima vertuosa delex del cors humá los peccats e los defalliments qui caen en ell per sos defalliments, enaxí, *Sènyer,* com la anima del home se complex bé de vos per tota sa totalitat, delex e fenex tots los peccats e los defalliments qui son caúts en ella per raó de la natura del cors o per raó de la natura sua metexa.[3]

19. *Jhesu Christ Sènyer qui sots creador e creatura!* Com la memoria, *Sènyer,* se buyda del vostre remembrament e com sumple de remembrar altra cosa, e com lenteniment no entén vos e cuyda entendre so que no entén, e com la volentat no vol vos e ama altra cosa, adoncs es

1. A, pel uostre poble: J, per lo uostre poble.—2. B, re de.—3. B, de sa natura metexa.

tota la anima del home en defalliment, car pus que vos no sots[1] en ella remembrat[2] ni entès ni volgut, noy pot aver null acabament. ✠ 20. On, enaxí com per lo departiment que fa la anima racional del cors humá esdevé lo cors defallent e despoderat, enaxí, *Sènyer*, per so car la anima gita vos de son remembrament e de son enteniment e de sa volentat, esdevé tota en culpa e en peccat e en defalliment. On, com anima dome no pusca esser plena ni sadolla sino remembrant e entenent e volent vos, e com tota anima dome pusca vos membrar e entendre e voler, per assò es maleyta tota anima qui vos gita de son remembrament e de son enteniment e de sa volentat. ✠ 21. On, com vos, *Sènyer*, siats acabament e compliment de la mia anima, per assò lo vostre servidor el vostre sotsmès sesforsa aitant com pot que meta tota la forsa de son remembrament en remembrar vos e tota la forsa de son enteniment en entendre vos e tota la forsa de sa volentat en amar vos, per tal que en son remembrament e en son enteniment e en son voler no aja null defalliment ni nulla fretura.[3]

22. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor temut!* Com la mia anima sublida de vos a remembrar e de vos a entendre e de vos a voler, adoncs lo remembrament e lenteniment e la volentat que la mia anima ha en altres coses, complexen tots los meus senys entellectuals de fretura e de defalliment e de colpes e de peccats; car pus que la anima del home no sia, *Sènyer*, remembrant ni entenent ni volent vos, sa cogitacio ni son apercebiment ni sa consciencia ni sa subtilea ni sa coratgía no están sino en peccats e en vicis e en defalliments. ✠ 23. On, com la anima,[4] *Sènyer*, es buyda e defallent en sa memoria e en son enteniment e en sa volentat e en sos senys entellectuals, adoncs son defalliment la fa esser serva e cativa e sotsmesa del cors, per la qual servitut no fa àls mas membrar e entendre e voler e

1. E,B, siats.—2. A, rembrat: E, remembrant—3. E, fraytura *(forma usual)*.—4. J, com la mia anima.

cogitar les coses qui son al cors necessaries o saboroses o plaents, e ha en ublit e en innorancia e en menyspreament totes les coses qui a ella son necessaries ni profitables. ✠ 24. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui sabets que la anima del vostre servidor es caúda en est defalliment moltes vegades, e vos per la vostra dousa pietat avets avertuada sa memoria e son enteniment e sa volentat per tal que sia dona del cors remembrant e entenent e volent vos qui sots tot son acabament.

25. *Creador Senyor benfactor en totes coses!* Lo major senyal que hom pot aver, *Sènyer,* en lo defalliment de la anima, sí es com nos té per pagada e desija e demana son compliment; e lo major senyal que hom pot aver danima dome com es en acabament, es com[1] se té per pagada e nos sent fretura en son remembrament ni en son enteniment ni en sa volentat. ✠ 26. On, com assò sia, *Sènyer,* enaxí, per assò es significat que lacabament de la anima no es destes coses[2] temporals; car tant no les remembra hom ni les entén ni les vol, que la anima se pusca umplir ni sadollar, enans on més ne remembra e on més nentén, més ne vol aver, e on més ne vol aver, més es freturosa delles en cumplir son voler. ✠ 27. E que assò sia ver provas, *Sènyer,* en assò que los homens on més an destes coses temporals més ne volen aver, e on més ne volen aver major fretura an[3] de so que volen com no ho poden aver. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car en assò es significat e demostrat que la anima del home es de tan alta e tan noble natura, que aquestes coses temporals no son dignes ni no an tan noble natura que pusquen esser acabament ni cumpliment de la anima racional; car temiats[4] que les coses temporals pusquen esser cumpliment e acabament de totes les animes qui son, que una anima tan solament no poríen complir ni sadollar si totes les avía ni les posseya.

1. B, es per so com.—2. B, destes iij coses.—3. B, mes fretura nan. —4. E, tamiats.

28. *Misericordiós Senyor en lo qual nos esperam ens confiam en totes nostres necessitats!* En tot lo mon, *Sènyer,* no ha homens ab tants de defalliments com son homens rics daquests bens temporals, pobres dels bens espirituals, ni en tot lo mon no ha homens on aja tant dacabament com ha en los homens pobres daquests bens temporals, rics dels bens celestials. On, com assò sia axí,[1] per assò es doncs significat que lo nostre bé ni lo nostre acabament no es en est mon, enans es en lautre. ✠ 29. On, com lo nostre acabament e cumpliment[2] sia, *Sènyer,* en lautre seggle[3] e no en aquest, doncs qui vol aver acabament nol cerc nil demán en est mon, e demán e encerc los bens qui son en la vostra gloria. On, qui vol encercar ni saber qui es en acabament o en defalliment, esguart en qual seggle encerca ni demana son acabament; car si lencerca en aquest, segur pot esser que es en defalliment, e si en lautre seggle encerca son acabament, segur pot esser que latrobará; car les coses là on son, son atrobades. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,* fa lo vostre servidor laors e gracies e mercès com li avets feta gracia que li fets desijar e esperar e encercar e conèxer son bé e son compliment e son acabament en la vostra gloria e en la vostra presencia, e li fets aver en menyspreu e en no caler los defalliments desta present vida trespasable composta e conjuncta e entremesclada de vanitats e de frevoltats e de mesquinèes e de defalliments per so car hom ha en absencia la vostra essencia divina.

1. E,B,J, enaxí.—2. B, el nostre cumpliment.—3. E, segle *(forma usual).*

¶ CAP. 206. *Com lo apercebiment e la conexensa del home es fenida e termenada.*

DEUS *misericordiós piadós humil e dous e simple e suau!* .iij. coses son dintre les quals és termenada la vertut del apercebiment humá, les quals tres son la vostra deitat e la natura entellectual e la natura sensual. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car tant son grans aquestes .iij. coses e tant es poca cosa lenteniment e lapercebiment del home a esguardament daquestes .iij. coses, que les .iij. coses no poden caber[1] en lapercebiment del home, e lapercebiment cab en les .iij. coses. ✠ 2. *Gloriós Deus!* Enaxí com lenteniment e lapercebiment del home es fenit e termenat en les .iij. coses damundites, enaxí es termenat e fenit dintre lurs obres; car tantes son, *Sènyer,* les vostres obres e les obres de la natura sensual e entellectual, que no poden esser totes sabudes ni apercebudes per home, car no poden caber totes en saviea ni en sciencia dome. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com avets volgut lo cors del home termenar dintre .vj. dresseres, enaxí vos ha plagut que la anima aja fenit e termenat son apercebiment e son enteniment en .vj. coses, les quals son, la vostra essencia e vostres obres e natura sensual e ses obres e natura creada entellectual e ses obres.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets enamorat mon cor de*

1. A, caer.

les vostres amors per les quals mos ulls an abundancia de lagremes e de plors! Com vos, *Sènyer,* siats creador e anima dome sia creatura, per assò anima dome es fenida en quantitat e es termenada en temps, la qual anima ha son apercebiment fenit e termenat en la vostra infinitat e en la vostra eternitat. ✠ 5. Per so, *Sènyer,* com la anima del home ha fenit e termenat son apercebiment en vostra infinitat e eternitat, per assò sesdevé que lenteniment del home no pot atènyer ni apercebre tota la noblea ni tota la vertut de son creador; car cosa fenida e termenada no ha de proprietat ni de natura que comprena tot so qui es en cosa infinida e eternal. ✠ 6. En so que lenteniment, *Sènyer,* dome no pot apercebre tota la totalitat del esser de la vostra essencia, per assò esdevé molt home en error e en heretgía; car com lur enteniment lur defall, an opinió que no sia en esser aquella cosa que lur enteniment no aperceb ni entén, e per assò descreen tot so qui no capia dintre lur enteniment. On, si ells avíen conexensa de la termenacio de lur enteniment qui es termenat e finit en vostra granea e noblea, ja ells no descreuríen ni negaríen so que descreen e innoren.

7. *Poderós Senyor sobre totes coses, graciós sobre totes gracies!* Tantes son, *Sènyer,* vostres obres e tant son grans, que ja sia so que lapercebiment humá sia aparellat a apercebre moltes coses, e coses grans e utils e dificils pusca apercebre, per tot so enteniment dome no basta a apercebre totes les coses que vos fets: on, per assò com tot so que vos fets no pot caber en enteniment dome, per assò se cové de necessitat que lapercebiment humá sia finit e termenat en les vostres obres. ✠ 8. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car aquelles obres qui no son eguals en quantitat ab lenteniment humá enans sont molt majors que ell no es, aquelles obres termenen lo nostre enteniment; e les vostres obres qui son sabudes dintre lo nostre enteniment, aquelles abasten e donen acabament al nostre enteniment.

✱ 9. On, enaxí com lo vexell qui es ple daigua en lo fons de la mar, enaxí es, *Sènyer,* lenteniment humá tot ple e cumplit de les vostres obres; e enaxí com la mar termena lo vexell per so car no pot tota caber en ell, enaxí e molt mills encara, les vostres obres termenen lo nostre apercebiment el nostre enteniment.

10. *Singular Senyor unit en trinitat unida en unitat!* Tantes son les creatures sensuals e tant son diverses les unes de les altres e tant son coses grans, que no poden totes caber en conexensa dome; e per assò, *Sènyer,* cové que les coses sensuals qui no poden caber dintre lenteniment humá, termenen e environen la nostra conexensa el nostre apercebiment. ✱ 11. Car enaxí, *Sènyer,* com los .v. senys corporals no basten a sentir totes les coses sensuals, enaxí defall lenteniment a saber totes les creatures sensuals: car axí com los ulls no poden veer totes les formes qui son ni les orelles[1] no poden oyr totes les vous nil nas no pot odorar totes odors ni la boca no pot gustar totes sabors nil cors no pot tocar tots los tocaments, enaxí enteniment dome no pot apercebre totes les sensualitats qui poríen esser vistes e oydes e odorades e gustades e tocades, si era qui bastás a elles a veer e a oyr e a odorar e a gustar e a sentir. ✱ 12. On, com lapercebiment dome sia enaxí termenat, *Sènyer,* en les coses sensuals, per assò esdevé que home innora les coses sensuals qui son fora son enteniment per so car noy poden caber, per la qual innorancia ha hom opinió e creensa e sospita daquelles coses que hom[2] no sab ni entén manifestament.

13. *Creador Senyor sens fi, en tots temps eternal, gran sobre totes granèes!* Com lapercebiment dome sia finit e termenat en les coses sensuals a saber lur esser e lur qualitat, per assò es significat que sia fenit e termenat en les obres que fan les creatures sensuals; car tants[3] son, *Sènyer,* los

1. E, aureles *(passim)*.—2. E, manca aquest mot.—3. E, tantea.

fets e les obres que fan les creatures sensuals, que no es enteniment[1] ni apercebiment dome qui tot so que ells fan pogués entendre ni saber. ✠ 14. Car com home sia especia e animal sia son genus,[2] per assò, *Sènyer,* la especia no pot saber tot so que fan los individuus qui son en lo genus. On, com home no pusca saber ne entendre tot so que fan los altres homens qui son de sa especia, doncs ¿com porá saber tot so que fan los individuus qui no son de sa especia, so es a saber, vejetables e animals inracionals e metalls? On assò, *Sènyer,* es cosa impossíbol que home ho pusca tot saber, per so car tot no cap en lenteniment del home. ✠ 15. Aitant, *Sènyer,* com home ha major memoria e major enteniment e major volentat a remembrar e a entendre e a voler, aitant es menys termenat son apercebiment, que no es lapercebiment del home qui ha poca de memoria e poc denteniment e poca volentat[3] a remembrar e a entendre.

16. *Acabat Senyor ple de misericordia e de dousor!* En axí com lapercebiment humá es finit e termenat en les coses sensuals e en lurs obres, en axí, *Sènyer,* es termenat e finit en les coses entellectuals; car aitant com es gran la memoria del home e l enteniment e la volentat, aitant es gran son apercebiment, car part los termens de la memoria ni del enteniment no pot esser lapercebiment. ✠ 17. On, com nulla memoria dome, *Sènyer,* no pusca remembrar totes les coses qui son, null enteniment no les pot entendre, e pus la memoria no les pot totes remembrar ni l enteniment no les pot totes entendre, per assò la volentat no les pot totes voler.[4] On, per so car aquestes .iij. vertuts son en axí termenades, per assò es significat e demostrat que home no es poderós dapercebre ni de saber totes coses. ✠ 18. On, per so, *Sènyer,* com la anima del home ha ses vertuts e son apercebiment termenat, per assò home innora lesser dels

1. A,J, que no es en enteniment.—2. B, sia genus.—3. B, e poca de volentat.—4. J, amar.

angels e dels demonis e de les animes e no pot saber ne apercebre lur esser qual cosa ni que sia en essencia. On, aquesta innorancia es per raó de la termenacio de la memoria e del enteniment e de la volentat qui no poden usar de tot so qui es en lesser de la substancia entellectual.

19. *Graciós Senyor sobre totes gracies, bo sobre totes bonèes!* Com home no pusca apercebre tota la essencia de la substancia entellectual, per assò, *Sènyer,* defall home a apercebre tota la totalitat de les obres qui son fetes entellectualment: car enaxí com lapercebiment del home es termenat en la substancia entellectual, enaxís cové de necessitat que sia fenit e termenat en les obres de la substancia entellectual. ✠ 20. On, com null home no pusca entendre ni saber que es àngel ni demoni ni anima, per assò no pot apercebre tot so que àngel e demoni e anima fa; mas car les obres dels angels e dels demonis e de les animes se demostren al enteniment humá per qualitats, per assò, *Sènyer,* home aperceb alcunes coses en les obres entellectuals, jassía so que innor e menysconega lesser de les substancies entellectuals envelades e amagades al apercebiment humá per privacio de significats. ✠ 21. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per so car lenteniment del home es fenit e termenat en les coses sensuals e en les coses entellectuals, per assò sesdevé que es home duptós e consirós e supitós e gelós e ansiós e alterable duna volentat en altra e dun prepòsit[1] en altre.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tota la mia amor e tot lo meu repòs!* No tan solament es, *Sènyer,* lapercebiment humá fenit ni termenat en lo creador e en les creatures, que enans ho es en cascuna de les creatures singularment; car no es null home per savi que sia qui pusca apercebre en una creatura qual que sia, tota sa natura ni totes ses proprietats ni tot son esser. ✠ 23. No es, *Sènyer,* null ho-

1. E, preupasament.

me qui pogués apercebre[1] tot so qui es en un gra o en una flor o en una fulla o en un pom o en una volentat o cogitacio o amor o en una anima o en un cors. On, com assò sia enaxí, per assò es significat e demostrat al enteniment humá, que es fenit e termenat e clos[2] dintre cascú dels individuus sensuals e entellectuals. ✠ 24. On, com apercebiment humá sia fenit e termenat en cascuna de les creatures en so que null home no pot saber tot so qui es en cascuna de les creatures, doncs ¡quant més, *Sènyer,* es lenteniment dome fenit e termenat en vos qui sots fi e terme de totes creatures en so que totes son fenides e termenades en vos, e vos sots infinit e intermenat part la fi el terme de totes creatures!

25. *Ah Senyor Deus qui alegrats mi donant amor a mon cor e lagremes e plors a mos ulls!* Vos sabets, *Sènyer,* que lapercebiment del home molt major es sa[3] termenacio en la actualitat que no es en la potencia; car per raó del cors qui es cosa frèvol e mesquina, la anima no pot aver en tan gran vertut son apercebiment actualment,[4] com ha poder en la potencia e vertut sil cors bastava a esser sobject al apercebiment com fos en actualitat segons que la anima lo poría aver en actu sil cors li bastava. ✠ 26. Mas car lo cors, *Sènyer,* es cosa corrompable e alterable e passible[5] e colpable, per assò embarga sa corrupcio e sa frevoltat e sa alteracio e sa culpa a la anima ses vertuts e sos senys entellectuals que nols pot aver en aquella actualitat en la qual la auría si ab lo cors no era conjuncta en est seggle. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car no será axí en lautre seggle com aurets lo cors del home glorificat en gloria; car aitanta de vertut com ha ara la anima del home en potencia, aitanta e més naurá en actu per raó del cors qui li será[6] pus aparellat estrument adoncs, que no es ara en est seggle.

1. E,B, apercebre ni saber: M, *percipere et scire.*—2. E,B, enclos.—3. A,J, e sa: B, la.—4. B, actual.—5. E, possible.—6. B, qui sera.

28. *Pare celestial, Senyor e poderós de totes glories!* Per so com lapercebiment humá es termenat en aquest seggle, per assò, *Sènyer,* innora totes aquelles coses qui son part los termens on es teŗmenat, e per so com innora so qui es part los termens on es termenat, per assò home nos sab guardar dels engans e de les falcíes e dels fets que li esdevenen per so car los innora. ✠ 29. Per so, *Sènyer,* com apercebiment es cosa entellectual, per assò home ha major espay e major oportunitat[1] dapercebre en les coses entellectuals que en les coses sensuals; car mills se convenen e sacorden[2] al apercebiment los significats e les demostracions e les probaciones entellectuals, que no fan los significats ni les demostracions ni les probacions sensuals qui no son de la natura ni de la proprietat del apercebiment. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès vos fa laors e gracies, *Sènyer Deus,* aitant com pot per so car li havets donada gracia que ha acabada aquesta distinccio, e confías en vos e en la vostra ajuda que vos li donets forsa e poder dacabar les altres distinccions esdevenidores a gloria e a laor e ha honrament e a honor de vos, Senyor Deus.[3]

1: E, oportonitat *(passim)*.—2. B, mils sacorden e mils se covenen. —3. E, de uos nostre seynor deus: B, de uos son seynor deus.

De la .xxx.[a] distinccio que tracta de consciencia.

¶ Cap. 207. *Com hom ha consciencia dels falliments que fa ab los .v. senys corporals.*

DEUS *pare gloriós! A vos, Sènyer, sia feta reverencia e honor per tots temps.* Car vos avets donada a home consciencia per la qual aja manera e occasió e raó e aparellament com sia paorós e temerós de fer males obres e com sia volenterós de fer bé. ✠ 2. On, com lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* sia estat home molt seglar e molt amador daquestes vanitats temporals, e com ell molt fortment aja errat ab tots sos .v. senys corporals veent e oent e odorant e gustant e tocant, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui li avets donada gracia com aja uberts los ulls de sa consciencia per tal que sa consciencia lo fassa esser penedent de sos mortals falliments. ✠ 3. On, enaxí com per privacio de consciencia jo, *Sènyer,* he aûts tots mos senys sensuals en defalliments e en culpes e en peccats, enaxí per possessió de consciencia vull que daquí avant[1] totes mes sensualitats obeesquen a

---

1. E, enant.

ma consciencia en donar laor e gloria e benediccio de vos qui sots mon senyor e mon salvador e mon deu.

4. *Oh vos, Sènyer, qui treballats mon cor ab amors e mos ulls ab lagremes e ab plors!* Los meus ulls, *Sènyer,* an moguda ma anima a molts de falliments; car per les belles figures e los bells vestiments e los bells ornaments[1] e les belles flors e fulles e fruits e arbres e prats e riberes[2] e boscatges, an los meus ulls moguda la mia anima a molts malvats remembraments e a moltes males ymaginacions e a molt malvades volentats. ✠ 5. On, com lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* aja molt forment errat en esta manera, per assò es molt fortment clamant de sa consciencia la qual no li faya veer entellectualment remembrant e cogitant e amant son creador e son senyor, adoncs com sos ull sensuals feyen a sa anima fer molts malvats pensaments desijant[3] malvats delits trespassables. ✠ 6. On beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui avets aduyta la mia consciencia de potencia en actu per tal quem fassa esser penedent dels greus falliments que los meus ulls an fets e an fets fer a la mia anima, la qual consciencia fa esser la mia anima ublidosa de les vanitats daquest mon e la fa esser remembrable de la celestial gloria, remembrant la vostra santa dousa misericordia.

7. *Senyor digne de tota reverencia e de tota honor e de tot honrament!* Aquell penediment que la mia consciencia me fa aver dels greus peccats que he fets sà a enrere, me fa, *Sènyer,* levar los meus ulls en la crou em fa veer la vostra figura qui representa que lo vostre gloriós cors fo en la crou clavellat e nafrat e banyat en sanc e en lagremes e en plors. ✠ 8. On, beneyta sia, *Sènyer,* la figura e la crou qui a mos ulls se demostren es representen,[4] e beneyts sien mos ulls qui en la figura vostra e en la crou esguarden, e beneyta sia la mia consciencia quim fa enamorar de la vostra passio em fa esser son loador e son servidor pene-

1. E,J, los ornaments bels: E, los bels adornamens.—2. J, herbes. —3. A, desijan.—4. A,J, es presenten,

dent dels mortals falliments que jo he fets contra la vostra sancta passio ublidant les greus dolors que vos sostenguès per nosaltres peccadors. ✠ 9. Com los meus ulls veen, *Sènyer,* vestit mon cors de nous vestiments e veen mon cors senser e sá sens null treball, adoncs la mia consciencia obre los ulls de la mia memoria e fam remembrar lo vostre cors gloriós qui en la crou fo núu, tint de vermella color, romput e trencat de colps e de nafres, desjunt e desnuat per los claus on era clavat e per la ponderositat del cors mort qui vulía la terra per los nostres peccats.

10. *Amat Senyor sobre totes amors, honrat Senyor sobre tots honraments!* Vos avets donat al vostre servidor les orelles[1] ab les quals oya les vostres vertuts e les vostres noblèes els vostres honraments els vostres manaments e les gracies e les amors[2] e les misericordies e perdons que avets al vostre poble. ✠ 11. On, com jo mesquí, *Sènyer,* aja tancades mes orelles sà enrere[3] a oír les vostres vertuts e les vostres noblèes e les grans amors e les grans maravelles que vos avets creades e fetes, e aja obertes mes orelles a oír vanitats e coses mundanes de poc recapte, per assò la mia consciencia me fa vergonyós e temerós e penedent dels mortals falliments que ha fets mon oyment en moltes maneres e en lonc temps[4] de ma vida. ✠ 12. Ab ajuda e ab gracia vostra, *Sènyer Deus,* la mia consciencia dona e ofer lo meu oyment a esser servu e catíu e sotsmès a oyr los vostres honraments el vostre maravellós acabament per tal que mon cor sia ple de la vostra amor, e que mos ulls sien en lagremes e en plors, e que la mia anima aja esperansa en la vostra dousa misericordia plena de pietat e de perdons.

13. *Oh vos, Senyor Deus, qui sots tot lo nostre solás e tot lo nostre conort e tot lo nostre bé!* Vos avets donat odorament al vostre sotsmès per tal que sia odorant les odors

1. E, aureles *(passim).* — 2. B, e les uostres amors. — 3. E, sa a enrere *(forma usual).* — 4. B, lonc de temps.

de les fulles e de les flors e dels fruits e de les altres coses benolents, e la occasio per que vos mavets donats aquests odoraments,[1] es per tal que de vos do[2] laors e gracies e honors totes les vegades que sia odorant aytals odors. ✠ 14. Com per odorar bones odors jom sia[3] moltes de vegades aclinat a luxuria[4] e a molts altres peccats, e com per odorar males odors jo no aja menyspreades les viltats e les mesquinèes daquest mon, per assò la mia consciencia me dona remembransa de los meus malvats falliments. On, per assò, *Sènyer*, la mia consciencia vos ofer eus dona mon odorament per tal que odor les odors bones e males per les quals la mia anima sia remembrable e amable en los vostres honraments. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com bona odor fa hom esser desirós dels delits que hom sent menjant e bevent e avent fembres, en axí les males odors qui senjenren de la materia ixent dome, son a home occassio de menysprear e de avilar e de ublidar los delits remembrats e desijats per les bones odors.

16. *Sènyer ver Deus que revelats e illuminats[5] tot so quius vé en grat ni en plaer!* Vos avets donat lo gustament als homens per tal que ayen sabor en menjar e en boure per so que menjant e bevent conserven lur vida, la qual vida avets donada, *Sènyer*, als homens per tal que donen loor[6] e gloria e honor a vos quils fets viure per esser conexedors del vostre excellent acabament. ✠ 17. On, com jo mesquí aya tanta de sabor sentida en menjar e en beure, que per sobre menjar e beure sia estat moltes vegades sancfús[7] e embriac, per assò, *Sènyer*, la mia consciencia me fa esser vergonyós remembrant los falliments que jo he fets menjant e bevent, la qual consciencia encativa e empresona lo meu gustament dintre los termens de continencia e de abstinencia e dafliccio. ✠ 18. Beneyta sia, *Sènyer*, la mia conscien-

1. E, aquest odorament.—2. E,B, que do de uos.—3. E, em sia.—4. E, lucxuria *(forma usual)*.—5. E. inluminats.—6. E, lausor.—7. E, samfos.

cia quem fa remembrar que jo no som digne de esser abundós en viandes e en sabors menjant e bevent; car tant vos he poc graídes les sabors e les viandes quem avets donades sà enrere, que daquí avant[1] jo no som digne que sia abundós ni sentible de sabors en menjar e en beure, pus que menjant e bevent som estat desconexent dels vostres dons e de les vostres amors.

19. *Remembrable Senyor de les nostres cuites e de les nostres necessitats!* Vos, *Sènyer,* avets en est mon gustat per lo vostre poble a salvar, fam e set e fel e suja e vinagre e greu mort e angoxosa;[2] mas jo mesquí no he per la vostra amor gustada ni tastada fam ni set ni fel ni vinagre ne suja ni mort. ✠ 20. Com vos, *Sènyer,* ajats per lo vostre servidor gustades tantes greus dolors e tantes passions, e lo vostre sotsmès no aya gustats[3] per vos los mals que vos avets gustats per amor dell, la consciencia fa esser vergonyós e penident lo vostre servidor de sos mortals falliments e fal desijós com fassa son gustament servu e catíu e sotsmès a greus dolors e a greus turmens[4] per les vostres veres amors. ✠ 21. De la mia consciencia, *Sènyer Deus,* som molt clamant a vos qui sots son senyor e son jutge; car com jo som sadoll de menjar e he molt begut e la vianda es anada, adoncs la mia consciencia me remembra los pobres qui per la vostra amor demanen; mas com jo som sedejant[5] e famejant e he de la vianda davant mi, adoncs la mia consciencia nom vol remembrar la fam ni la set ni la necessaria[6] dels pobres, tant es la mia consciencia membrant de les coses qui son necessaries a mon gustament.

22. *Acabat Senyor sobre tots acabaments, gloriós sobre totes glories!* Lo vostre gloriós cors sentí, *Sènyer,* en est mon per amor[7] de nosaltres peccadors moltes dangoxes per assots e per collades e per colps e per nafres e per

1. E, en auant.—2. E, e greu mort anguxosa.—3 E,B, gustat.—4. E, trebayls: B, trebays.—5. B, desijant.—6. B, manca aquest membre: J, ni la necessitat,—7. A, amors.

mort que sostenc; mas lo meu cors tota via ha desijat com sia sentible de blans vestiments e de blans lits e de delits en fembres e en altres malvats sentiments. ✠ 23. Si lo sentiment de mon cors es estat en vanitats en est mon, lo sentiment el tocament del vostre cors gloriós glorificat es estat, *Sènyer,* en est mon en moltes de dolors. On, com lo vostre cors sia senyor del meu e sia estat turmentat per amor del meu, la mia consciencia ofer e dona lo meu cors a soferre greus dolors e greus afanys e greu mort per tal que do laors e honraments del vostre cors gloriós. ✠ 24. On, com per vostra gracia, *Sènyer,* vos ajats sotsmès lo meu cors a la mia consciencia per esser obedient a ella, per assò lo meu cors obeex a la consciencia en tots sos membres en tal manera, que mon cor senamora e mos ulls ploren e ma boca vos loa e mes mans escriuen vostres honraments e les mies orelles oen vostres laors e los meus peus vos serquen.

25. *Oh vos, Sènyer, qui fets perseverar los justs en remembrar los vostres honraments!* En tots los vostres .v. senys sensuals fos, *Sènyer,* turmentat e treballat, car los vostres ulls misericordiosos tots foren turmentats en lagremes e en plors, e les vostres orelles totes foren turmentades e treballades doyr les vilaníes e les desonors que hom vos deya a gran tort, e lo vostre odorament tot fo treballat en odorar lo fel e la suja e lo vinagre e la ossamenta e la pudor qui era en lo loc on vos fos penjat[1] e crucificat, e lo vostre gustament tot fo en pena e en dolor sustinent fam e set, e lo vostre sentiment tot fo comprès de calor e de suor e de colps e de nafres e de angoxosa mort. ✠ 26. On, com tots los vostres .v. senys corporals sien enaxí estats turmentats e treballats per amor de nosaltres, doncs ¿ques fará lo vostre sotmès ni qual concell pendrá? ni que fa la consciencia e no vé treballar totes les mies sensualitats per

1. A, peynjat.

la vostra amor per tal que les mies sensualitats sien resemblants a les vostres en sostenir greus dolors per loar vostres laors? ☙ 27. Tant no ymagena ni pensa ni cogita ni remembra ni entén la mia anima, *Sènyer*, que jo pusca atrobar nulla maestría ni null altre consell, mas tan solament aquest, que los meus ulls ploren per vos, e lo meu cor am vos, e la mia boca vos lou, e les mies orelles ojen vostres paraules e lo meu nas odor les pudors e les amargors daquest mon, e la mia boca dejú e sedeg, e lo meu cors aja per la vostra amor treballs e dolors e mort.

28. *Vos, Senyor, qui sots tresor e gracia e benediccio dels homens catolics, siats amat e loat e honrat per tots temps!* Car vos dementre que fos en est mon donàs e sotsmetès los vostres .v. senys corporals als[1] .v. senys espirituals, mas dassò he jo fet tot lo contrari. ☙ 29. On, lo vostre servidor qui no ha, *Sènyer,* altre refugi sino vos, vos adora eus clama mercè que vos li donets tanta de consciencia de sos mortals falliments tro que sotsmeta a sos senys esperituals tots sos senys sensuals per tal que la potencia racional tenga dejús sí mortificada la potencia sensitiva, la qual val molt més com es en sa natura mortificada, que no fa com ha sa natura fortificada[2] en estes vanitats mundanes. ☙ 30. A vos, *Sènyer Deus,* sia donada tota gloria e tota honor: car vos sots tota ma salut e tot mon conort e tot mon refugi e tota ma esperansa, e ja la mia anima no será sadolla ni plena entro[3] que sia en la gloria e en la presencia e en la conexensa de son creador e de son salvador e de son senyor e de son benfactor e de son perdonador e de son Deu.

1. J, als uostres.—2. B, mortificada.—3. E,B, dentro.

¶ CAP. 208. *Com hom ha consciencia dels falliments que fa ab los .v. senys esperituals.*

AH *Deus al qual van e venen mos remembraments e mes cogitacions e mes amors!* Vos, *Sènyer,* avets donats a home los .v. senys espirituals per tal que ab ells vos honre eus lou eus am eus beneesca eus servesca e sia obedient a tots los vostres manaments. ✠ 2. Per so com tots los .v. senys espirituals qui son en home son ubligats a servir vos, per assò he jo consciencia dels peccats e dels falliments que he fets en mes entellectuitats; car aytant com es gran, *Sènyer,* la entellectuitat de ma cogitacio e de mon apercebiment e de ma subtilea e de ma coratgía, aitant he de consciencia com he errat contra vos, cogitant e apercebent e consencient e asubtilant e coratjant. ✠ 3. On, com assò sia enaxí, doncs la mia consciencia me remort e macusa, *Sènyer,* dels falliments que he fets entellectualment, e manam e amonestam que daquí avant[1] do totes les mies entellectuitats en loar e en honrar e servir vos qui sots deu e salvador e glorificador e benfactor de les mies entellectuitats.

4. *Senyor forts al qual recorren mos remembraments en temps de mes necessitats!* Vos avets donada al vostre servidor la cogitacio per tal que cogit en la vostra essencia divina com es gran sens fi e com es eternal e com es impassible e inalterable e com es acabada en tot poder e en tota vertut; mas la mia cogitacio quax de tot assò no ha aúda

1. E, en auant.

nulla cura. ✠ 5. *Gloriós Senyor!* Vos avets donada a mi cogitacio per tal que sia cogitant en la mia viltat e en la mia mesquinea e en los meus mortals falliments e en la corrupcio don som vengut ni concebut e en la corrupcio ni en la putrifaccio en la qual he a tornar en breu de temps; mas la mia folla cogitacio, *Sènyer,* anc no ha aúda de tot assò nulla ansia sia[1] a cogitar ni a ymaginar. ✠ 6. On, com la mia cogitacio aja errat en totes estes coses damundites, venga, *Sènyer,* la mia consciencia que trop lonc temps[2] sha estat e destrenya e vensa e fors e prena tota la mia cogitacio e fassala esser tota en cogitar la vostra excellent bonea e la gran viltat e mesquinea qui es en mi e en les mies obres per defalliment de consciencia.

7. *Oh vos, Senyor Deus, senyoríu e poderós sobre totes forses!* Vos avets manat a la mia cogitacio que no sia cogitant nulles coses[3] a aventura, mas que cogit occasionadament en so que[4] cogita; mas ella fa dassò tot lo contrari, car a aventura va cogitant en les coses vils sens null profit e no vol cogitar occasionadament en les coses profitoses. ✠ 8. Vos, *Sènyer,* volets e manats que la mia cogitacio sia en tals coses que sien profitables a mí e a mon pruxme,[5] e en les coses qui son noables atretal, e assò avets volgut per tal que cogitant so qui es profitós e so qui dona dampnatge, saclín hom a reebre so qui es profitós e esquíu hom so qui es noable; mas dassò fa la mia cogitacio tot lo contrari. ✠ 9. On, benaja, *Sènyer,* la consciencia que vos mavets donada, car aquella me desperta e menamora e fam cogitar occasionadament en les coses necessaries profitoses a mí e a mos pruxmes per tal que siam loadors e servidors e amadors vostres cogitant en vos e amant vos e confiants que de vos reebam gracia e benediccio per tots temps en la celestial gloria.

10. *Liberal Senyor ple de larguea e de mercè!* Vos

1. B, manca aquest mot.—2. E, lonc de temps: B, llonc de temps.—3. E, en nules causes.—4. E, en so en que.—5. E, pruxsme *(passim).*

avets donat al vostre servidor apercebiment per tal que aperceba e entena e conega les grans excellencies e les grans noblèes qui son en la vostra deitat, e les grans viltats e mesquinèes e culpes e peccats qui son en mi peccador culpable de greus culpes. ✠ 11. On, com jo, *Sènyer*, ab lo meu apercebiment sia estat ensercador si en mi avía vertut e noblea e bonea, la qual cosa en mi no es per mi ni de mi, e com lo meu apercebiment no aja encercat en mi lo defalliment qui es en mi per mi e de mi, e com lo meu apercebiment no aja encercat los bens ni les vertuts qui son en vos, per assò la mia consciencia me fa aver remembransa de[1] greus falliments que lo meu enteniment ha fets contra vos e contra sí metex. ✠ 12. On, per assò la mia consciencia reprèn molt fortment lo meu apercebiment de son falliment, e lo meu apercebiment aperceb, *Sènyer*, lo gran falliment que ha fet la mia consciencia qui tant ses trigada a rependre mi de mos mortals falliments. On, com assò sia enaxí, per assò la mia consciencia se penet de son tardament e donaus lo meu apercebiment per tal que sia conexensa en mi de la vostra[2] excellent noblea e de la gran viltat qui es en mi pobre peccador.

13. *Deffenedor Senyor, ajudable en tots temps!* Beneyt siats vos, *Sènyer*, qui sabets que en la mia anima está potencialment apercebiment e conexensa dapercebre la gloria e la pena qui es en lautre seggle; mas per raó dels peccats e de les culpes qui son en la mia anima, per assò lo meu apercebiment es estat lonc[3] temps en potencia e no en actu, e per assò la mia anima no es estada desijosa de la gloria celestial axí com deuría, ni es estada temerosa de les penes infernals segons que deuría. ✠ 14. So, *Sènyer*, perque la mia anima ha tan longament tengut son apercebiment vagorós e ociós en la potencia el ha privat de la actualitat, es per defalliment de consciencia; car com hom

1. E,B, dels.—2. E,B, de la uostra.—3. A, loncs.

no ha consciencia de sos peccats ni de sos defalliments, adoncs son aorbats e abcegats los ulls del apercebiment, per lo qual aorbament hom no sab ni pot apercebre los celestials bens ni les dolors infernals. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Senyor Deus:* car per gracia vostra la mia consciencia ha uberts[1] los[2] ulls de mon apercebiment e fa apercebre a la mia anima ab los bens temporals los bens celestials, e ab les penes temporals les penes infernals. On, per assò la mia anima totes les vegades que mon apercebiment aperceb los bens temporals, la mia anima remembra e desija los bens de gloria, e totes les vegades que lo meu apercebiment aperceb los mals daquest mon, la mia anima tem remembrant les greus dolors infernals.

16. *Dreturer Senyor vertuós graciós!* Vos avets donada a home subtilea per tal que sia subtil en sa anima e son enginy[3] e son enteniment en la vostra auta senyoría e en lo vostre excellent acabament; e vos, *Sènyer,* avets donada a home subtilitat per tal que sasubtil[4] a conèxer la viltat e la corrupcio daquest mon per tal quel menyspreu el desam. ✠ 17. On, la mia consciencia, *Sènyer,* fa esser mi molt vergonyós en presencia del vostre gloriós altar, com remembrar me fa, *Sènyer,* que la mia subtilitat[5] es estada en tractar e en obrar vils coses de poc recapte, e es estada negligent en asubtilar la mia memoria e la mia ymaginacio e lo meu enteniment e la mia volentat en remembrar e en amar vos ymaginant e entenent los vostres manamens e los vostres honraments. ✠ 18. Enaxí com principat safolla es corromp per defalliment de príncep o de regedor, en axí, *Sènyer,* subtilea[6] es corrumpuda menys de consciencia; car malvada es la anima del home com es subtil en tractar e obrar obres de peccat sens remordiment de consciencia, car consciencia es aquella cosa qui remort e refrena a la anima sos malvats desigs e sos mortals defalliments.

1. E, obrets.—2. A,J, mos.—3. A,J, e en son engyn.—4. A, que sasutil: B, que sia subtil.—5. E, subtiletat.—6. A, sutilea.

19. *Ah*[1] *misericordiós Senyor ple de misericordia e de pietat!* La mia subtilea es estada en moltes malvades obres; car jo masubtilava, *Sènyer,* en fer engans e falsíes e en cantars e en trobars e en moltes altres coses qui re no valíen, e en los defalliments ni en les errades que jo faya no masubtilava a conèxer aquelles errades ni aquells falliments. ✠ 20. Vos, *Sènyer,* avets donada subtilea a la mia anima com pusca atènyer e saber la diversitat qui es enfre bé e mal, e que sapia conèxer los majors bens els menors, e los majors mals els menors; e vos mavets dada subtilea com sapia aver conexensa dels jenres e de les especies e dels individuus. Mas ¿que val, *Sènyer,* com jo no he usat de la mia subtilea en aquelles coses per les quals vos mavets dada subtilea e en usar en aquelles coses males segons les quals vos no mavets donada ma subtilitat? ✠ 21. On, com la subtilea del meu enteniment sia engruxada e rebavada en les coses necessaries profitoses, es sia aguada e aprimada en les coses no profitoses ni no necessaries, la mia consciencia vos clama mercé, *Sènyer,* que vos asubtilets lo meu enteniment en les coses que son a vos plaents e agradables e que tanquets los ulls de mon enteniment a fer coses a vos desplaents.

22. *Senyor alt e excellent sobre totes altèes e sobre totes excellencies!*[2] Vos avets donada coratgía e fervor a home per tal que sia coratjós e fervent e ansiós[3] en vos a amar e a honrar e a servir e a loar, e vos avets donada a home coratgía e fervor damar sí metex e son pruxme. ✠ 23. On, com assò sia enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor es molt fortment clamant de la sua coratgía e de la sua fervor qui ha molt més e pus assiduosament[4] tractat de les vanitats temporals, que no de vostres laors ni de vostres honraments ni dels bens de mi peccador ni de mon pruxme. ✠ 24. On,

1. E,B,M, manca la interjecció.—2. B, Seynor alt sobre totes altees e excelent sobre totes excelencies.—3. A, ancios *(passim)*.—4. E, asciduosament.

com la mia consciencia aja despertat mi la mia coratgía e la mia fervor, ha fet, *Sènyer,* homenatge e promesa a la mia consciencia com sia a ella obedient en donar laor e gloria del vostre honrament e de la vostra sancta unitat e de la vostra sancta trinitat e de la graciosa vostra sancta piadosa humanitat,[1] la qual per nosaltres peccadors ac greus mals e angoxoses dolors.[2]

25. *Liberal Senyor sobre totes larguèes, graciós de totes gracies!* Vos avets feit manament al vostre servidor com mortific sa coratgía e constrenga, adoncs com sa anima saíra es mou a desamar e a menysprear los meus enemics; mas dassò, *Sènyer,* ha fet lo vostre forfet tot lo contrari, car aitant com la anima vulía airar ni menysprear mos enemics, aitant jo mesquí lexava anar a soltes la mia coratgía a desamar e a airar[3] e a menysprear los meus enemics, los quals vos me manats que jols am els honre mortificant ma folla volentat. ✠ 26. De la mia coratgía, *Sènyer Deus,* som clamant a vos, car vos volets que jo mortific la mia coratgía e la mia fervor en amar mi per tal que aja a vos major amor que a mi metex e per tal que am mon pruxme aitant com mi metex. Mas ¿que val, *Sènyer,* pus que la mia coratgía nos vol mortificar en amar mi qui no som digne de esser amat, si doncs la mia coratgía e la mia fervor no es major a amar vos que mi e a amar mon pruxme aitant com mi? ✠ 27. On, beneyta sia, *Sènyer Deus,* la consciencia que vos mavets donada la qual me fa remembrar e entendre la vostra bonea e les grans amors que vos mavets feytes en moltes de maneres; car per aital remembrament e per aital enteniment que la mia consciencia me fa aver, se vivifica la mia coratgía e la mia fervor a amar e a honrar e a loar vos, e a remembrar les coses necessaries a mon pruxme. On, per assò la mia coratgía si anc me feu mal nim doná

1. E, e de la graciosa uostra piadosa humanitat: B, e de la graciosa piadosa humanitat: J, e de la graciosa uostra sancta humanitat.—2. B, e angoxes e dolors.—3. E, e a irar.

dampnatge, ara ha tant enamorat mi de vos que tots los dans els mals mesmena em ret a .C. dobles.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots acabament de mos acabaments e cumpliment de mos desigs!* Vos avets comanats los .v. senys entellectuals al vostre servidor, e ell, *Sènyer*, per sa gran fullía e per sos mortals falliments ha afollats e malmeses e destruíts los senys que vos li avets comanats, car tant los ha encolpats e ensutzats que nols vos pot retre en aquella noblea ni en aquella vertut en la qual eren adoncs com vos los mesés a ell en comanda. ✠ 29. On, com jo mesquí aja afollat e avilat e malmès e destruít so que vos mavets comanat per tal que ab aquella comanda donás gloria e laor del vostre nom e dels vostres honraments, molt som, *Sènyer*, vergonyós e penident de mos greus falliments, los quals falliments son misatges e vies e occasions de greus penes infernals infinides si doncs la vostra dousa misericordia no es remembrable de mi peccador. ✠ 30. Com la mia consciencia no pusca tenir en poder los meus senys entellectuals, per assò, *Sènyer*, la mia consciencia vos ret les mies entellectuitats les quals vos li avets comanades, e pus que ella no sab ni pot constrènyer les mies entellectuitats a fer bé e a esquivar mal, prec vos, *Sènyer*, que vos guardets e constrengats[2] mos senys espirituals per tal que sien[1] a gloria e a laor de vos qui sots nostre Senyor Deus.

1. A, sian.—2. E, constreynats.

¶ Cap. 209. *Com home ha consciencia dels falliments que fa ab les .iij. vertuts de la anima.*

Deus *gloriós! A vos, Sènyer, sien fetes totes reverencies e tots honraments.* Car vos avets ordonada anima dome com aja en sí memoria e enteniment e volentat, per tal que membrant vostra bonea[1] e entenent vostra vertut e amant vostra graciosa essencia e totes vostres obres, reeba de vos gloria e gracia e benediccio. ✠ 2. Enaxí com forma sensual reeb acabament e cumpliment de materia sensual, enaxí, *Sènyer,* la forma entellectual de la anima pren cumpliment e acabament remembrant e entenent e volent vos qui sots son creador e son senyor e son salvador e son benfactor. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com la forma sensual se corromp es destrúu e safolla per raó de la materia en la qual es corrupcio e alteracio de forma, enaxí anima dome safolla es corromp per malvats remembraments e per innorancies e per malvades voluntats. On, per assò avets vos donada consciencia a home per tal que ab ella guart e endrès e ordén sa memoria e son enteniment e sa volentat.

4. *Complidor Senyor de tots mos desigs e de tots mos pensaments e de totes mes amors!* Com la mia anima remembra e entén sos defalliments, adoncs atroba, *Sènyer,* sa memoria culpable[2] e plena de peccats per so car remembrant ha feits molts de falliments, e atroba son enteniment molt frèvol e mesquí[3] per so car innorant ha errat en moltes co-

1. A, bonoea.—2. E, coupable *(passim).*—3. B, e molt mesquí.

ses, e atroba sa volentat molt mala e molt contrariosa per so car es estada amadora de vicis e de culpes e de peccats e de vanitats. ✠ 5. Com la mia anima aja tants de defalliments per son foll remembrament e per son neci enteniment e per sa mala volentat, yo, *Sènyer*, me clam molt forment a vos de la mia memoria qui no ha remembrada la vostra infinitat e eternitat ni la ha entesa ni amada segons la obligacio a la qual la mia anima es obligada a remembrar vostra infinitat e eternitat. ✠ 6. Com la mia anima, *Sènyer*, aja errat e peccat en son remembrar e en son entendre e en son voler ublidant vos e innorant vos e desamant vos, remembrant e entenent e amant vils coses plenes de vanitats e de defalliments, la mia consciencia vé a la mia memoria e al meu enteniment e a la mia volentat e reprèn[1] fortment lurs grans falliments e mana a la memoria e al enteniment de la mia anima que no sien en altra cosa a membrar ni a entendre ni a voler sino en aquelles coses que a vos son plaents e agradables.

7. *Senyor humil, misericordiós, en tots bens abundós!* Tota la memoria de la mia anima e tot lenteniment e tota la volentat son en ubligament com sien contemplants en la vostra amor e en lo vostre poder e en la vostra saviea; mas la mia anima, *Sènyer*, ha aút son remembrament e son enteniment e sa volentat en membrar e en entendre e en voler coses a les quals no es ubligada a remembrar ni a entendre ni a voler. ✠ 8. On, com la mia memoria e lo meu enteniment e la mía volentat ajen errat en esta manera, an errat, *Sènyer*, per defalliment e per negligencia de la consciencia qui no ha sotsmesa ni costreta la mia memoria nil meu enteniment ni la mia volentat a remembrar vostre gloriós voler nil vostre gran poder nil vostre dreturer saber. ✠ 9. Com per los defalliments e per les errades que an fetes les .iij. vertuts de la mia anima e per la mia cons-

1. A,J, reprenen.

ciencia sia, *Sènyer,* esdevenguda la mia anima peccadora e culpable, per assò lo vostre servidor vos adora eus prega eus reclama que vos endressets sa consciencia per tal que ab ella tenga en presó e sotsmeses les .iij. vertuts contemplant en la vostra amor e en lo vostre poder e en la vostra saviea.

10. *Ah Senyor noble sobre totes bonèes, bo sobre totes noblèes!* La memoria ni lenteniment ni la volentat de la mia anima no an contemplat segons ques tanyería[1] ni segons ques deuríen[2] aver en la vostra dretura ni en la vostra misericordia ni en la vostra veritat, enans an, *Sènyer,* tractat com jo sia estat injuriós e cruel e falsable e enganador a mon pruxme e a aquells qui avíen entencio que ma anima no membrás ni entenés ni volgués la manera per la qual los enganás. ✠ 11. On, com ells se sien fiats en lo remembrament de la mia anima e en son enteniment e en sa volentat, e com la mia anima los aja enganats remembrant e entenent e volent, per assò, *Sènyer,* som molt clamant a vos de la mia memoria e del meu enteniment e de la mia volentat e majorment de la mia consciencia qui no ha aút en guarda mon remembrar ni mon enteniment ni mon voler. ✠ 12. On, jous clam mercè, *Sènyer,* que la vostra ajuda venga acòrrer[3] a la mia anima qui es molt fortment torbada per defalliment de consciencia e per desordonat remembrament e enteniment e volentat, per la qual ajuda la mia consciencia fassa a la mia memoria remembrar e al meu enteniment entendre e a la mia volentat voler la vostra gran dretura e la vostra dousa misericordia e la vostra vera veritat la qual vens e destrúu totes les falsetats contraries a ella.

13. *Liberal Senyor sobre totes larguèes, noble sobre totes noblèes!* La mia anima molt fortment ha errat remembrant e entenent e volent coses contra vostra auta senyoría e

1. B, segons uos tanyería.—2. E,B, que deurien.—3. E, a core: J, a socorrer.

contra vostra gran larguea e contra vostra beneyta humilitat, car molt més de temps ha, *Sènyer,* la mia anima tractat de la senyoría temporal e de les larguèes e de les humilitats dels homens mundans, que no ha de la senyoría ni de la larguea ni de la humilitat de son Senyor Deu. ✠ 14. On, com la excellent senyoría divina e la graciosa larguea e la maravellosa humilitat vostra sia, *Sènyer,* sobre totes senyoríes e sobre totes larguèes e sobre totes humilitats, e la mia anima aja molt més de vegades remembrades e enteses e volgudes les senyoríes e les larguèes e les humilitats dels homens, que la vostra senyoría e larguea e humilitat, per assò la mia consciencia me demostra em significa molt fortment e molt manifestament la mia anima culpable e plena de molts greus peccats. ✠ 15. On, com assò sia enaxí, per assò la mia consciencia desperta, *Sènyer,* lo remembrament et lenteniment e la volentat de la mia anima, e dona tot lo remembrament e lenteniment e la volentat en remembrar e en entendre e en voler e en amar la vostra poderosa senyoría e la vostra graciosa larguea e la vostra piadosa humilitat.

16. *Misericordiós Senyor ple de dousor e de pietat!* Com la mia consciencia fa remembrar e entendre a la mia anima les greus dolors els grans[1] treballs que vos sostenguès per nosaltres peccadors adoncs com per nos a salvar fos aontat e venut e despullat e assotat e escarnit e desonrat e desemparat e crucificat e mort, adoncs del remembrament e del enteniment de la mia anima nex voler e amor en mon cor, per la qual amor lo meu cor suspira e los meus ulls ploren. ✠ 17. Com la mia anima, *Sènyer,* remembra e entén que vos sots per mi estat pobre qui sots rey de tot lo mon, e que vos sots per mi venut qui sots senyor de tot quant es, e que vos sots per mi desonrat qui sots pus honrat que nulla creatura, e que vos sots per mi

1. B,J, greus.

mort e crucificat qui sots vida sobre totes vides, e com la mia anima remembra e entén que jo no he per la vostra amor e laor e honor sofertes totes aquestes coses, adoncs la mia consciencia me reprén molt fortment em fa estar vergonyós[1] en presencia del vostre gloriós altar. ✠ 18. A vos, *Sènyer Deus,* clama mercè lo vostre servidor que vos endressets en tal manera sa consciencia tro que la sua memoria no remembre nulla autra cosa mas tan solament la manera com pusca lo vostre servidor murir per la vostra amor, ni lenteniment no entena en àls sino en ymaginar e en cogitar la manera per la qual pusca vos loar e honrar a aquells qui nous loen nius honren, ni la volentat no vulla nulla[2] autra cosa amar sino lonrament e la laor de la vostra gloriosa essencia divina e la vostra[3] amorosa[4] humanitat.

19. *Savi Senyor sobre tota saviea, honrat sobre totes honors!* Com la mia anima, *Sènyer,* es remembrant e entenent e volent contemplant[5] en la vostra graciosa gracia e en la vostra piadosa pietat e en la vostra acabada conexensa, adoncs la mia consciencia dona conpunccio a la mia memoria e al meu enteniment remembrant la avaricia e la crueltat e la innorancia que jo he aúda tan lonc temps en la mia anima. ✠ 20. Com la mia anima, *Sènyer,* remembra e entén que los vostres manaments son mellors e pus dreturers[6] e pus profitables que tots los autres manaments, e com la mia consciencia me fa remembrar e entendre que la mia anima ha molt pus fortment obeyts los altres manaments que los vostres e es estada pus desobedient als vostres manaments que no es a negú[7] dels altres, adoncs la mia consciencia reprèn molt fortment la mia anima dels malvats falliments los quals ha fets remembrant e entenent e volent desobedientment als vostres manaments e obedient als manaments qui re no valen. ✠ 21. Vos, *Sènyer,* manats

1. E,B, molt uergoynos.—2. B, manca aquest mot.—3. E,B, e de la uostra.—4. J, gloriosa.—5. A,J, e contemplant —6. E,B, dretures.—7. E,B, neguns.

a la mia memoria que sia remembrable en los vostres honraments per tal que remembrant aquells honraments la mia anima sia sentificada en les vostres honors e en les vostres laors; e vos manats[1] al meu enteniment que entena la gran bonea e lexcellent acabament qui es en vos per tal que per aquella conexensa la mia anima sia vivificada en la vostra gloria per tots temps; e vos manats a la mia anima que am vostra amor qui es amor dousa e vera e misericordiosa, la qual amor vol esser amada per la mia anima per tal que la mia anima sia amada per ella. On, com la mia consciencia sapia, *Sènyer,* que la mia anima vos es estada desobedient a tots aquests manaments, molt fa esser ma consciencia la mia anima trista e consirosa.

22. *Ah vos,*[2] *Sènyer Deus, per lo qual los meus ulls ploren el meu cor senamora!* La mia anima no ha tant remembrat ni entès ni volgut en les coses on vos sots servit e honrat e beneyt e temut, com ha en[3] les coses on vos no sots servit ni honrat ni temut ni loat. ✠ 23. Car la mia anima major remembrament ha aût en remembrar com pogués servir senyor terrenal que senyor celestial, e lo meu enteniment, *Sènyer,* majorment ses asubtilat a servir e honrar lo rey terrenal quel celestial, e la mia volentat major amor ha aúda al rey que vos mavets donat en est mon que no al rey quim posseyrá eternalment en lautre seggle. On, com assò sia enaxí ¿qual remembrament ni qual enteniment ni qual volentat an major defalliment que cell que la mia anima ha en son membrar e en son entendre e en son voler? ✠ 24. On com la mia anima aja aût tan foll remembrament e tan nesci enteniment e tan corrumpuda volentat, venga, *Sènyer,* la mia consciencia qui endrès la mia anima en son remembrar e en son entendre e en son voler servent e tement vos qui sots digne de esser remembrat e entès e volgut més que totes les creatures.

1. E, manets.—2. E,B, O uos.—3. A', con an.

25. *Ah Sènyer al qual trenuiten*[1] *e van mes amors e mos desigs e mes cogitacions!* Enaxí com la mia anima ha reebuts més dons e mellors e més de gracies e de perdons de la vostra sancta divinal natura, enaxí, *Sènyer*, la mia anima ha pus obligat son remembrament a remembrar vostres honraments e son enteniment a entendre les vostres noblèes e sa volentat a amar vostres laors, que no ha a nulla altra cosa. ✠ 26. On, com jo, *Sènyer*, aja molt més vegades remembrat e graít e amat so que he reebut dalcuns homens que so que he reebut de vos e per vos, per assò la mia consciencia en presencia del vostre gloriós altar dona compunccio a la mia anima per la qual lo meu cor se penet de sos vans remembraments e de ses folles volentats, e los meus ulls ploren les errades e les falces opinions de mon neci enteniment. ✠ 27. A vos, *Sènyer Deus*, som molt fortment clamant de la mia anima qui ha aúda major remembransa en remembrar los peccats e les culpes els falliments[2] de mon pruxme que los meus[3] metexs, los quals lo meu enteniment ha innorats per defalliment de consciencia, la qual consciencia era privada de la mia anima per so car la mia volentat no airava tant los peccats ni les culpes qui son en ella, com faya los peccats e les culpes de mon pruxme.

28. *Sènyer ver Deus qui sabets tots mos bens e mos mals!* ¿Coi[4] vé, *Sènyer*, ni per qual raó que la mia anima remembra e entén e vol pus ferventment e pus sovín en los delits e en les benenances desta[5] present vida trespassable, que no fa de les grans dolors e de les greus penes infernals qui en lautre seggle son sens fi durables? ni don ni per qual natura la mia anima saclina pus fortment a remembrar e a entendre les penes daquest mon que leugerament trespassen que no fa la excellent gloria de parays qui perdurablement dura? ✠ 29. ¿On es, *Sènyer Deus*, ana-

1. E, treniten.—2. A,J, els faliments e les culpes.—3. E,B, que no los meus.—4. E, coy: B, cohi: M, *Unde*.—5. A,J, de sa.

da natura e proprietat de consciencia, e que fa e no vé a la mia anima e no la mendressa en tal manera que mon foll remembrament e mon nesci enteniment e ma mala volentat vensa e constrenga en tal manera que la mia anima no aja cura[1] de remembrar ni de entendre ni de voler les vanitats daquest mon, tant sia occupada[2] e compresa e embeguda sa membransa e son enteniment e sa volentat en la gloria e en la pena del altre seggle en lo qual null temps no minven ni no sessen a gloriejar aquells qui en ells son gloriejats, e a turmentar aquells qui en ell son turmentats? ✠ 30. Enaxí, *Sènyer Deus,* com vos sots cumpliment e acabament de tota ma memoria[3] e de tot mon enteniment e de tota ma volentat, enaxí vos clam mercè que siats cumplidor e benfactor a la mia consciencia donant penediment a mon cor de mos mortals remembraments, e a mos ulls lagremes e plors per los falliments de mon enteniment, e a ma volentat amor de vos qui sots nostre Senyor Deus.[4]

¶ CAP. 210. *Com hom ha consciencia en massa parlar o en callar.*

OH *Deus conegut per tots los pobles, gloriós sobre totes glories!* Enaxí com lo calastó[5] deu aver abdues ses balances de egual pes, enaxí, *Sènyer,* consciencia dome deu tenir egualment en home segons ordonada disposicio ses paraules e son callament. ✠ 2. Car enaxí com paraula es donada a home per parlar e per pronunciar les coses necessaries profitables, enaxí callament es donat a home per callar paraules vilanes et leges e desordonades e no necessaries. On, per tal que les paraules

1. E,B, nula cura.—2. E, acupada.—3. A,J, de tota memoria mia.—4. E,B, glorios Deus.—5. M, *statera.*

quis convenen dir se diguen e les quis covenen callar se callen, per assò, *Sènyer,* avets vos donada a home consciencia per tal que aquella fassa hom parlar so quis cové parlar e callar so quis cové callar. ✠ 3. Com la consciencia está en home potencialment e no actualment, adoncs, *Sènyer,* parla home paraules no necessaries ni no profitables, e calla hom aquelles paraules qui son a hom necessaries e profitables; e com la consciencia está en home actualment, adoncs parla hom paraules profitoses e calla hom les paraules qui no donen profit en lur pronunciament ni dan en lur callament.

4. *Oh Senyor al qual plau pietat e mercè!* Vos avets donada a home consciencia com sa paraula do laor e gloria e honor de son creador e de son Senyor Deus; mas car lo vostre servidor, *Sènyer,* ha aúda sa consciencia vagorosa e viciosa, per assò ses paraules no an donada laor de vos segons que degren. ✠ 5. On, enaxí com la mia consciencia vos es culpable per callar vostres laors, enaxí, *Sènyer,* vos es culpable per so car per defalliment de consciencia hal vostre forfet parlades paraules de sí metex a esguardament de vanitats e de vanagloria e de tals laors qui no convenía que fossen dites dell. ✠ 6. On, com assò aja estat sà enrere enaxí, lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* vos clama mercè que vos li fassats aver consciencia de totes les paraules que ell ha callades les quals degra aver dites, e que li fassats aver consciencia de totes les paraules que ell ha dites les quals degra aver callades.

7. *Sanctificat Senyor per tots los pobles!* Vos, *Sènyer,* avets donada paraula a home per tal que sia recomtador e denunciador e demostrador parlant de la vostra gloriosa trinitat e de la vostra simpla unitat e de la sancta encarnacio que la persona del Fill près en la Verge gloriosa e de les dolors e les penes e la mort[1] que vos sostenguès per nosal-

1. B, e de les penes e de la mort

tres e dels grans bens quins son esdevenguts de vos e per vos. ❧ 8. On, com per totes aquestes coses a recomtar, *Sènyer,* vos ajats donada paraula a home, e com jo per mon foll seny aja callades totes aquestes coses damundites e sia ma paraula estada en recomtar les vanitats daquest mon e so que fan los reys els princeps els homens vanagloriosos, per assò la mia consciencia me reprèn molt fortment dels mortals falliments que ma boca ha fets callant so a que es ubligada a parlar e parlant so a que no es obligada a parlar. ❧ 9. On, com la mia consciencia maja despertat en mos errraments e aja, *Sènyer,* uberts los ulls de mon enteniment conexent mos mortals falliments, per assò lo vostre servidor proposa a esser recomtador[1] e diedor com la vostra essencia divina es una en trinitat de persones, e com vos avets presa car humana per tal que en la sanc e en los treballs e en la mort de vostra humanitat fos tot lo mon recreat.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui dats lagremes e plors a mos ulls!* Vos avets donada a home paraula per tal que parle veritat, car veritat es la carrera on hom pervé a vos qui sots font de veritat; e vos, *Sènyer,* avets donat a home callament per tal que no parle mentides ne falcíes ni engans, car falsetat es la carrera on es hom desviable de la celestial gloria e pervé hom a les perdurables penes. ❧ 11. On, com jo mesquí sia estat callador de veritat e aja mos lavis e ma boca usada a parlar falsetat, e com per callada veritat, *Sènyer,* e per pronunciar falsetat aja donat dan a tant home e a tantes fembres, molt som vergonyós e concirós en presencia del vostre gloriós altar, lo qual me significa em demostra tanta de veritat, que nom sé qual carrera ni qual consell me prenga. ❧ 12. En veritat vos dic, *Sènyer,* que com bé me som apensat ni molt ho he cogitat no puc[2] altre reveniment atrobar a mos mortals falliments mas que

1. E, recomptador.—2. J, perue.

sia obedient a la mia consciencia per tal que sia servu e catiu e sotsmès de veritat parlant e recomptant veritat e callant les falcíes e les mentides qui han molt de temps privada veritat de mos lavis.

13. *Excellent Senyor sobre totes altèes, noble sobre totes noblèes!*[1] La mia anima remembra e entén que la mia boca ha jurat vos[2] moltes de vegades, del qual sagrament jom sent perjur e mintent a cient. On, aitant com vos, *Sènyer*, valets més que les coses don jom som perjurat,[3] daitant me remort la consciencia em dona compunccio de mos falliments. ⁂ 14. *Gloriós Senyor!* Membrant som e entenent que jo he jurat e fet sagrament per moltes coses les quals amava tant que no men gosava desperjurar.[4] On, com jo remembre, *Sènyer*, que per elles som estat ferm en mon sagrament e per vos qui sots mellor senyor que totes quantes creatures son, jo no som estat a esser perjur, doncs ¿qual remordiment de consciencia ni qual penidiment fa a aesmar[5] ni açomparar ab cell quem deuría donar la mia folla consciencia qui en mi ama més estar potencialment que actual? ⁂ 15. Ab cor penident, *Sènyer Deus*, et ab ulls plorosos ab fas vergonyosa en presencia de la sancta figura de la vera crou, lo vostre servidor está nafrat e ferit de consciencia quil fa esser penedent e plorós e temerós de sos mortals falliments los quals[6] ha fets ab sos lavis mintent e perjurant, ublidant en sos erraments, remembrantse en sos aveniments, los quals aveniments se son alterats en defalliments, avent vanagloria dells.

16. *Amable Senyor del qual venen e devallen vertuts e forces!* Moltes vegades, *Sènyer*, mes avengut que la mia boca vos ha dites blastomíes e paraules vilanes, e moltes de vegades he oyt que hom vos blastomava eus desonrava, e la mia boca callava e nous escusava nius loava ni

1. A,J, sobre totes noblees noble.—2. B, manca *vos*.—3. E, em son esperjurat: B, jom son desperjurat.—4. E, esperjurar.—5. A, fa aesmar: E,B, fa a estimar.—6. A, lo qual.

era reprenent aquells qui vos maldeyen e us repreníen.[1] ✠ 17. On, com vos, *Sènyer,* ajats a mi donada paraula per loar e beneyr vos e per rependre tots aquells qui a vos díen mal ne qui son reprenedors de les obres que vos fets saviament e ordenada, doncs ¿que fa, *Sènyer,* la mia consciencia, e no vé e no fa mon cor esser temerós e mos ulls en lagremes e en plors e ma boca en vostres laors? ✠ 18. *Celestial Senyor!* Per defalliment de consciencia som estat vilá de paraula a mon pruxme moltes de vegades reprenent e avilant les coses qui eren bé fetes, callant aquelles qui mal eren fetes: car enaxí com jo fallía parlant com reprenía so que hom faya bé, enaxí fallía, *Sènyer,* com callava los falliments que jo faya[2] adoncs com jo reprenía les coses qui no fayen a rependre.[3]

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots primer e comensament de tots comensaments!* Com la mia boca se sia[4] ensutzada e enlegeída en parlar e dir blastumíes e legèes e orrèes e moltes paraules vilanes, per assò la mia consciencia dona penediment a mon cor e lagremes a mos ulls. ✠ 20. On, si lo meu cor se penet e los meus ulls ploren los falliments de mos lavis, doncs, *Sènyer,* la mia boca obres a dir paraules de laors e de honraments de la vostra graciosa essencia; car tant es digne cosa que la vostra gloriosa deitat sia loada e beneyta, que los nostres lavis ni les nostres lengues nit e dia no deuríen estar sino en parlar paraules a vos e de vos plaents e agradables. ✠ 21. On, com assò sia enaxí, *Sènyer,* lo vostre sotsmès fill del vostre home e de la vostra fembra vos clama mercè aitant com pot que vos movats sa lengua e ubrats sos lavis e sa boca a dir paraules veres les quals sien a gloria e a laor de la vostra vertuosa deitat e humanitat.

22. *Sanctificat Senyor per tots los pobles!* Vos sabets que jo he dites moltes paraules dobles plenes dengans

---

1. E,B, e reprenien.—2. E, que hom fasia.—3. E, reprenre.—4. E, se scia.

e de sofismes per tal que pogués enganar e decebre mos pruxmes qui sens tot engán e sens tota maestría me parlaven em recomtaven[1] lur propòsit e lur entencio e lur volentat. On, com la mia anima sia remembrant totes estes coses, per assò la mia consciencia me reprèn molt fortment com jo call e no parle totes les maestríes els engans que he fets ab mes paraules dobles e sofismades. ✠ 23. *Gloriós Senyor!* La mia anima es remembrable que moltes de vegades me demanava hom veritat e la mia boca parlava falsetat, moltes vegades[2] he promès so que no volía[3] atendre, e moltes vegades he atorgades moltes coses que puxes les negava mintent, e moltes coses he afermades que puxes les duptava. ✠ 24. E car mes paraules sien estades en tants defalliments, per assò, *Sènyer,* es covinent cosa que jo sia obedient a la mia consciencia en tal manera, que null temps no diga paraules dobles ne qui porten null sofistme ni null engán ni nulla maestría, ni null temps la mia boca no prometa so que lo cor no vol atendre, ni la mia boca no diga que la mia anima sapia so que innora ni no diga que la mia anima am so que aíra.

25. *Oh Sènyer Deus al qual van los meus remembraments e les mies amors!* Vos, *Sènyer,* mavets donada[4] paraula per tal que jo parle aquelles coses qui son profitoses e necessaries, mas la mia boca ha fet dassò tot lo contrari; car so qui es profitable a esser parlat e recomtat ha callat la mia boca e ha dit so qui re no val. ✠ 26. Vos, *Sènyer,* avets volgut que hom parle concordantment ses paraules ab sa consciencia e ab sa primera entencio e ab lo primer moviment per tal que les paraules sien fructuoses e profitables; mas jo he fet dassò tot lo contrari, per lo qual contrari son estades les mies paraules vicioses donants dans e culpes. ✠ 27. Com la mia consciencia me do remembrament dels tants mortals falliments qui son estats, *Sènyer,* en mes

1. E, recomptauen.—2. E, e moltes uegades: B, e moltes de uegades.—3. E, e uolgut: B, he uolgut.—4. B, dada.

paraules, per assò la mia consciencia el remembrament de la mia anima me fan estar tant vergonyós e tant penident, que los meus ulls nos gosen dressar en vés lo cel ni guardar la vostra figura en la sancta crou.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui alegrats e confortats e consolats lo vostre amador en les vostres laors!* Vos sabets que la mia boca es estada tan altiva e tan ergullosa e tan plena de vanagloria, que no ses volguda humiliar a parlar paraules humils ni paraules devotes plenes de misericordia ni de pietat, enans son estades totes mes paraules ergulloses e vanaglorioses pintades de bells dits maestrejats pronunciats ab falsa entencio e ab engán e ab maestría. ✠ 29. En totes quantes coses, *Sènyer,* pot esser null home dissolut e desordenat e mal acustumat e mal ensènyat en son parlar, jo ho som estat cantant e atrobant [1] e blastomant e menassant e desonrant e menyspreant e mintent e descreent, e tots los altres falliments qui ab bocas poden pronunciar ni dir, tots son estats e passats per ma boca e per mos lavis, e anc, *Sènyer,* per nulla aiguera ni estremera no passaren tantes legèes, com an passades [2] per ma boca paraules leges e orrèes e sutzes e males. ✠ 30. Com les mies paraules sien estades tan males e tan desonestes, daquí en avant, *Sènyer,* lo vostre servidor preposa e desija que totes ses paraules sien a gloria e a laor e a plaer de vos. On, per tal que jo pusca cumplir lo meu prepòsit, los meus ulls ploren el meu cor vos ama en presencia del remembrament que la mia consciencia fa aver a la mia anima dels mortals falliments que la mia boca ha feits dient paraules desplaents e desagradables a vos qui sots nostre Senyor Deus.

1. E, trobant.—2. A, com ha passades: E, com a passades: J, com son passades.

¶ Cap. 211. *Com hom ha consciencia en donar e en tolre.*

Ah *Deus gloriós, Senyor ple de pietat e de misericordia e de vertut!* Enaxí com vos avets donats ulls a home per tal que veja on anar[1] als locs on vol anar e sapia palpar e tocar les coses qui li son necessaries, enaxí, *Sènyer,* vos ha plagut donar a home consciencia per tal que ab ella e per ella sapia quals coses deu donar per la vostra amor, ni de quals coses se sapia guardar per amor de vos que no les tolla. ✠ 2. Consciencia fa a hom aestmar la quantitat el temps de les coses que hom deu donar segons la egualtat de la cosa que hom vol donar e segons la valor daquells a qui hom vol donar, e consciencia, *Sènyer,* remort a hom de les coses que hom ha toltes o robades o embla-des e fales a hom retre segons la quantitat el temps ques cové. ✠ 3. On, com de consciencia venguen tots aquests bens damundits e molt més dautres, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui avets donada consciencia a home, e beneyts sien tots aquells e aquelles qui saben aver consciencia en donar e en tolre; car per la consciencia saben aver mesura e egualtat en aquelles coses que volen donar e donen segons ques tany nis cové, e per la consciencia se saben guardar que no tollen so que vos donats.

4. *Vencedor Senyor del qual null hom nos pot deffendre!* Vos avets donat a home cor per amar e per desijar vos. On, com jo mesquí vos aja, *Sènyer,* tolt lo meu cor en so que nous he amat ni desijat ab ell ni no he usat dell daquella occasió per la qual vos lo mavets donat, doncs

1. E,B, que sapia anar: J, que ueja lo loc on anar uol: M, *ut videat.*

la mia consciencia vos ret lo meu cor e fal esser desirós e amable de vos e de tots los vostres honraments. ✠ 5. *Piadós Senyor!* Vos avets donat esser a home per tal que ell do totes les forses de sa anima e de son cors a vos a servir e a loar e a honrar e a beneyr. On, com los homens per peccat se donen corporalment e espiritualment a altres coses qui son vils e vanes e plenes de peccats e de defalliments, per assò, *Sènyer,* avets vos donada consciencia a home per tal que aja contriccio e compunccio dels defalliments que fa contra vos en so queus toll so que vos li avets donat per servir vos e per tal que ell sia gloriejat en la vostra gloria. ✠ 6. Com jo, *Sènyer Deus,* me sia donat moltes de vegades a loar e a honrar e a obeyr molts malvats senyors e moltes malvades obres, per assò obs es al vostre servidor que aja vera consciencia, la qual lo fassa esser tot vostre el fassa esser tot ententiu e concirós e devot a obeyr e a honrar e a servir vos qui sots son creador e son senyor e son benfactor.

7. *Savi Senyor sobre totes savièes, graciós sobre totes gracies!* Vos, *Sènyer,* avets donat lo meu cors a la anima per tal que ella tenga en ell les sues vertuts en actu, per la qual actualitat la anima sia poderosa de esser remembrant e entenent e amant en la vostra gloriosa essencia divina e en les vostres obres; mas jo mesquí per mon foll seny he tolt lo meu cors a la mia anima e hel donat a altres coses vils per tal que la mia anima sia remembrable e entenent e amable en aquelles. ✠ 8. Vos, *Sènyer Déus,*[1] avets donada la mia anima al meu cors per tal que lendrès el tenga ordonat en vos servir; mas jo mesquí com a hom culpable e a hom de poc sen[2] he donada la mia anima a culpes e a peccats e a moltes dautres coses, per les quals la mia anima es corrumpuda el meu cors es corrumput e desordonat e sobject a peccat per so car la anima no priva del cors les ma-

1. A,J, manca *Deus.*—2. E, seyn: B, seny.

les obres on son enjenrats peccats e falliments e culpes. ✠ 9. Com tots ests mals e tots ests defalliments sien estats en mi, *Sènyer Deus,* beneita sia la consciencia que vos mavets donada, la qual me fa donar e retre lo meu cor a la mia anima, e lo meu cors fa donar e retre a la anima per tal que la anima tenga lo cors sotsmès al vostre servici e a la vostra laor, e lo cors sia endressat e aministrat per la anima en tal manera que vos najats plaer e pagament.

10. *Ah Senyor al qual van en vetlant e en durment mos desigs e mos pensaments!* Vos avets donada a home saviea potencialment e avetsli donat enteniment e certea e inlustria[1] com la saviea que li avets donada potencialment sapia adur en actu. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car la consciencia que vos mavets donada me remembra que jo he tolta la certea e la industria[2] e la manera a la mia anima, per la qual saviea vé de potencia en actu. On per lo remembrament que la mia consciencia me dona, lo meu enteniment e la mia volentat reten e donen a la mia anima la certea e la manera per la qual saviea vé de potencia en actu. ✠ 11. *Honrat Senyor!* Vos avets donat a home potencial poder com aja devocio e contriccio del senyal que la figura de la crou representa de la vostra greu passio. Mas, tant está,[3] *Sènyer,* la mia anima occupada[4] e embargada per les coses temporals a remembrar e a entendre e a voler, que los ulls corporals com guarden en la crou no poden esser occasio a la devocio ni a la contriccio com venga de potencia en actu. On, tot assò esdevé per defalliment de consciencia qui no dona remordiment ni penediment a la mia anima dels falliments que fa membrant e entenent e volent les vanitats daquest mon. ✠ 12. Tant es la mia conciencia esforsada e revenguda e venguda de potencia en actu, que saviea e devocio e contriccio e totes mes benahuirances madúu e maporta de potencia en actu: on, per

1. J, industria.—2. E, inlustria: B, illustria.—3. E, es.—4. E, acupada.

assò *Sènyer,* los meus ulls vos reten los plors e les lagremes queus an toltes molt dia e molta nit, e lo meu cor vos ret los suspirs[1] els pensaments e les amors les quals avía perdudes per defalliment de consciencia.

13. *Savi Senyor en tots temps scient totes coses!* Vos, *Sènyer,* avets donada forsa e poder a la anima del vostre servidor com sia confiant en los vostres poders e en les vostres forces. On, com la mia anima aja aúda confiansa e esperansa moltes de vegades en les sues forces e en les forces de mon pruxme e en les maestríes e en los engans que los uns homens fan als altres, per assò la mia consciencia remort la mia anima molt fortment com ha tolta de sí esperansa en les vostres forces, ni perque ses confiada en nulla altra cosa sino en vos. ✠ 14. La figura de la sancta crou representa a la mia anima com jo sia humil e simple e passient e suau. On, com la mia anima aja tolt son remembrament e son enteniment de la vostra passio molts dies e moltes nits,[2] per assò lo representament[3] de la crou, *Sènyer,* no ha aduit a mi[4] e esser passient ni simple ni suau: on, per assò la mia consciencia ret a la representacio de la crou la mia memoria a remembrar vostra sancta passio e lenteniment a entendre, per tal que la mia volentat sia amadora donrar los vostres plors e les lagremes que per nosaltres peccadors escampàs. ✠ 15. Com la mia anima, *Sènyer,* vol remembrar e entendre la gran simplicitat e la gran paciencia quel vostre cors gloriós ac en est mon en lo qual fo venut e assotat e colpat[5] e nafrat e mort, adoncs he consciencia del meu cors com tan poc de treball e dafany ha sostengut per donar laor del vostre cors qui per amor de donar salvacio al meu ha sostengudes tantes greus dolors.[6]

16. *Oh vos, Sènyer Deus, del qual devallen totes gracies e totes benahuirances!*[7] Vos avets donats al vostre hom los

1. A,J, los meus suspirs.—2. E, nuyts.—3. A, presentament.—4. E,A, aduyt mi.—5. A, culpat. —6. J, dolors e penes.—7. J, benaventurances.

senys entellectuals per tal que en los delits daquest mon non sia desordonat ne cobeitós, enans sia continent e amesurat en son menjar e en son boure[1] e en totes les altres coses; mas los senys sensuals an, *Sènyer,* tolts[2] als senys entellectuals tots lurs poders e totes les forces: on, per assò som esdevengut culpable e enjuriós daquelles coses que vos mavets donades. ✱ 17. On, com assò sia enaxí, doncs, *Sènyer,* lo vostre servidor es molt clamant de la sua consciencia com no ha constreta sa anima en son remembrament e en son enteniment e sa volentat a remembrar e a entendre e a voler los vostres manaments per tal que sa anima e son cors ajen mesura e continencia en la possessio destes vanes glories[3] mundanes. ✱ 18. On, com tots ests mals sien esdevenguts als senys espirituals per raó dels senys corporals, per assò, *Sènyer,* lo vostre servidor el vostre benvolent vos clama mercè que vos metats e subjuguets[4] los senys sensuals als entellectuals per tal que la mia consciencia tenga sotsmès mon remembrament e mon enteniment e ma volentat a contemplar en les vostres glories e en les vostres laors.

19. *Creador Senyor del qual prenen sanctificacio e forsa los sants de parays!* Vos avets donada a la potencia racional justicia e misericordia; mas jo peccador per so com he sotsmesa la potencia racional sots la potencia sensitiva, per assò, *Sènyer,* he touta e privada de la mia potencia racional justicia e misericordia, car en nulla potencia racional justicia e misericordia noy pot esser[5] pus que la potencia sensitiva sia sobre ella. ✱ 20. Clamant som, *Sènyer Deus,* molt fortment de la mia memoria e del meu enteniment e de la mia volentat; car la mia memoria no ha remembrada la gran justicia e dretura[6] que vos demostra-

1. A,J, amesurant en son meniar e son boure.—2. A,J, tolt.—3. B, vanaglories.—4. E, sots jugets.—5. E, no pot esser justicia ni misericordia: B, no pot star justicia ni misericordia.—6. A, iusticia e dreturera. J, iusticia dreturera.

rets al dia del judici [1] ni lo meu enteniment no la ha entesa ni la mia volentat no la ha volguda. E assò metex ses esdevengut de la gran misericordia que vos aguès al dia de la vostra sancta passio, la qual misericordia ha la mia memoria ublidada el meu enteniment innorada e la mia volentat menyspreada. ☙ 21. On, com la mia anima aja molt fortment errat e fallit en son remembrar e en son entendre e en son voler contra vostra justicia e dretura e misericordia, la mia consciencia ret e satisfá, *Sènyer*, a la vostra justicia e a la vostra misericordia la memoria e lenteniment e la volentat, la qual memoria e enteniment e volentat vos avets donada a la mia anima per remembrar e entendre e voler la vostra gran justicia e la vostra dousa misericordia, e daquí en avant la mia anima no estía [2] en àls a remembrar ni a entendre ni a voler sino vostra justicia e vostra misericordia.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots digne de tots honraments e de totes honors e de totes laors!* Com lo vostre servidor está contemplant davant lo representament entellectual de la vostra sancta passio, adoncs la mia consciencia satisfá a mos ulls les lagremes que ha perdudes e a mon cor les amors que no avía e a mos lavis les oracions que no deyen. [3] On, per esta satisfaccio aital los meus ulls ploren el meu cor ama e la mia boca [4] vos reclama eus adora. ☙ 23. Com la mia consciencia, *Sènyer*, adúu de potencia en actu la vertut de mon remembrar e de mon entendre e de mon voler en la vostra angoxosa mort, adoncs dona e satisfá al meu remembrar e al meu entendre e al meu voler so que molt dia lur ha tolt, per so car la consciencia privá de actualitat e era [5] en potencia; car per lo privament de la sua actualitat privá la mia anima de remembrar e de entendre e de voler en la vostra sancta passio. ☙ 24. E per la privacio que la mia anima avía en son re-

1. E, juesi.—2. E, estíya.—3. E, disien.—4. A.J, e per la mia boca.—5 B, erra.

membrar e en son entendre e en son voler en la vostra passio,[1] eren, *Sènyer*, toltes al meu cor amors e suspirs e cogitacions e pensaments de la vostra passio, e als meus ulls eren toltes[2] lagremes e plors, e a la mia boca gracies e laors.

25. *Ah Senyor qui tenits en secret tot so que us vé en grat e en plaer!* Vos avets donat temps al vostre servidor per tal que agués poder de fer bé, e vos li avets donades riquèes per tal que per la vostra amor ne donás als pobres, e vos li avets donada franca volentat per tal que ab ella vos servís. Mas ell ¿que ha fet? Has tolt, *Sènyer*, lo temps en so quel ha perdut feent males obres, e ha toltes[3] les riquèes als pobres per so car les ha malmeses e despeses en vanitats, e has tolta la franca volentat per so car ses fet servu e sotsmès de peccat. ✠ 26. *Gloriós Senyor!* Tots quants bens vos mavets donats, tots los mhe jo metex tolts per mes culpes e per mos peccats. On, com jo sia estat a mi metex tan injuriós e tan forfet ¿quant será, *Sènyer*, aquell temps que ma consciencia me reta em satisfassa so que jo he perdut per sa culpa e per son defalliment? Car de tot quant jo he perdut, de tot me mer mal la mia consciencia qui no savirtuava ni sapoderava com fos fortment e vigorosament en actualitat. ✠ 27. La mia consciencia, *Sènyer Deus*, se penet com tant es estada ociosa en lo meu bé ni en la mia salut, e par me que totes ses forces e tots sos poders aempra e pren com sia ajudant a recobrar so que jo he perdut per sa negligencia. On, pus la mia consciencia sapodera en tota sa vertut, placiaus, *Sènyer*, que li ajudets e que li perdonets per tal que ab ella e per ella lo vostre servidor pusca donar so que li an tolt e pusca retre les coses que ha robades e toltes viciosament e culpablement.

28. *Perdurable Senyor en tots temps!* Lo vostre servi-

1. B, santa passio. — 2. A, totes. — 3. B, e toltes.

dor, *Sènyer,* es molt paorós dels falliments que ha fets en moltes de maneres; car jo he tolta a molta dona e a molta fembra e a molt hom sa bona fama acusant e enculpant e afamant e dient coses qui veres no eren, la qual infamia jo no pusc alterar ni mudar en bona fama. On, la mia consciencia me remort em diu que de tots los dans que jo he donats per infamia som encarregat e culpable. ✥ 29. *Gloriós Deus!* A molt home he tolt del seu e he fet[1] perdent so que avía, e a mi metex he tolts tots bons nudriments e totes bones custumes e he acustumat mon cors e ma anima a malvats vicis e a obres desordonades: on, per assò la mia consciencia me diu em mana que jo reta e satisfassa a mi metex e a mon pruxme so que pusca, e de so qui es, *Sènyer,* fora mon poder, que ho demán a la vostra dousa misericordia que ella ho perdó e ho satisfassa. ✥ 30. Los bens els dons e les gracies e los acabaments qui venen de vos e son de vos, jo, *Sènyer,* los he tolts a vos moltes de vegades en so que a mi o a altra los atribuya els donava, e molt dia mon pruxme ha feits molts de bens los quals jo a mi atribuya e donava. On, com jo aja tolt per aquesta manera e per moltes dautres, la mia consciencia, *Sènyer,* me fa retre e donar e confessar e dir que vos sots aquell don tots bens venen e diriven, e jo som aquell qui som vil e culpable per so car som estat enjuriós e culpable a mon pruxme e a vos qui sots mon Senyor e mon Deu.

1. A, e fet.

¶ Cap. 212. *Com la consciencia del home no es certificada e es duptosa.*

Deus *gloriòs honrat per tots los pobles!* Com la anima del home está ymaginant enfre la natura de la potencia sensitiva e la natura de la potencia racional, adoncs, *Sènyer,* cau en dubitacio daquelles coses que cogita ne ymagena; car natural cosa es que la potencia sensitiva amac a la potencia racional totes les vegades que la ymaginativa seguesca en major partida la natura de la potencia sensitiva: on, per assò sesdevé que hom no pot aver sa consciencia clara ni certificada com en esta manera la anima del home ymagena. ✠ 2. Natura e proprietat es, *Sènyer,* que sia fet contrast enfre la potencia racional e la potencia sensitiva, car la potencia racional ha natura e proprietat que les coses qui son covinents ni bones a esser en actu, que les fassa esdevenir de potencia en actu, e les coses qui contra raó e ordonacio son en actu, que les priu de la actualitat e que les fassa esser en potencia. On, de la potencia sensitiva es tot lo contrari, e per est contrast qui es enfre abdues[1] les potencies, com sesdevé que la consciencia del home no pren part e es feta cominal enfre abdues les potencies, adoncs es la consciencia duptant e torbada e no sab detriar enfre bé e mal. ✠ 3. Mas si la consciencia de tot en tot se tenía ab la potencia racional o ab la potencia sensitiva, adoncs no duptaría en so en que dupta.[2] On, per est duptament, *Sènyer,* son molts homens en error e son enganats e decebuts; car tal cosas cuiden que sia peccat que nou es, e tal

1. B, enfre dues.—2. B, en so que en dupta.

cosas cuiden que sia mercè que nou es, e per lo torbament en que es lur consciencia satisfán los homens a assò a que no deuríen e no a assò a que son tenguts a satisfer.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual es la nostra consolacio*[1] *e tota la nostra salut!* Com la memoria remembra a home los seus peccats e les sues culpes, e com lenteniment los mostra a hom, adoncs, *Sènyer,* ix de la memoria e del enteniment voler per lo qual la consciencia del home esdevé de potencia en actu. ✠ 5. Mas com la memoria ublida a hom sos peccats e lenteniment los innora, priva, *Sènyer,* en home voler de satisfaccio per lo qual la consciencia no ha oportunitat com venga de potencia en actu ni com posseesca la actualitat si tant es que sia en ella. ✠ 6. On, per assò, *Sènyer,* pot hom entendre e saber que segons que la anima del home es abundosa e abundant de remembrar e dentendre los peccats que ha fets, es la volentat penedent e vol satisfer los falliments que ha fets, e segons que lo remembrament e lenteniment e la volentat an afebliment[2] en la actualitat, es la consciencia del home duptant.

7. Vos, *Sènyer Deus,* qui sots humil e dous e pacient, sabets que per gran abundancia damor safolla es corromp consciencia dome; car tant pot esser hom amador dels bens temporals, que per la gran amor safolla es corromp en home son remembrament e son enteniment e sa volentat, e per lo lur afollament esdevé en la consciencia del home dubitacio, car null temps, *Sènyer,* consciencia dome no pot esser certificada dementre que la memoria e lenteniment e la volentat sien en defalliment. ✠ 8. Car per sobre amar la anima remembra massa so que ama, e per lo sobre remembrament lenteniment innora aquelles coses que cuida entendre, e per assò, *Sènyer,* formas en la consciencia dupte tota hora que la amor no sia atemprada ni ame-

1. B, consciencia.— 2. A;J, aflebliment.

surada, e despar de la consciencia la forma de certificament. ✠ 9. On, per assò qui vol la[1] consciencia guardar que no sia duptosa e que sia certificada, esforsse,[2] *Sènyer*, aitant com pusca com aja atremprat[3] remembrament e enteniment e voler en les coses que remembra ni entén ni ha en voler,[4] car en altra manera sa consciencia no poría esser certificada.

10. *Creador Senyor del qual los meus desigs nils meus plaers nos partexen ne subliden!* Per sobre gran paor cau la consciencia dome en dupte e pert sa certificacio:[5] car enaxí com lome qui está en lo gran abaus[6] ha paor e pert sa coratgía e son ardiment, enaxí, *Sènyer*, com hom ymagena sovín los grans dans els perills qui poden a hom esdevenir, afollas e corrompse sa coratgía, per la qual corrupcio cau en dupte. ✠ 11. Enaxí, *Sènyer*, com lo cors humá safeblex e samesquinex per fam o per set o per alcún treball, en axí la consciencia del home safeblex[7] es minva en sa forsa e en sa conexensa e en sa vertut per sobre gran paor. On, per lafebliment el minvament qui cau en la consciencia es a hom semblant que hom deja aver consciencia de so on no ha culpa ni peccat: car enaxí com per la feblea de cap los ulls reeben[8] vanes formes e les orelles vans oyments, en axí la consciencia com hom ha massa gran paor, reeb vanes ymaginacions e vanes[9] opinions e entencions. ✠ 12. On qui vol que sa consciencia no caya en dubitacions e que sia certificada vertaderament, aja, *Sènyer*, sa anima atemprada en ardiment e en espaordiment; car lo atemprament el mijá que hom ha enfre audacia e paor, es occasio a la consciencia dome com sia certificada e no sia duptosa.

13. *Pascient Senyor remembrable del seu poble!* Vos sabets quels ulls ab los quals veu e guarda consciencia dome, son justicia e dretura, e lo tancament e laorbament

1. E,B, sa.—2. A, esforse: B, sesforse.—3. E, atrempat.—4. E, ni á voler.—5. E, conseruacio.—6. M, *præcipitio*.—7. E, saflebesexs.—8. E, sereben.—9. A,J, uaries.

daquests ulls, son injuria e malvolensa. On, com hom, *Sènyer,* ha sa consciencia duptosa per malvolensa e per injuria, qui la vol certificar e aclarir, obre sa anima e sa pensa a remembrar e a saber justicia e dretura. ✠ 14. Com la consciencia, *Sènyer,* sovinablament e frequentment reeb les proprietats de enamistat e de malvolensa e de justicia e de dretura, adoncs cau en lo major dupte en que pusca esser; car tant frequentment[1] usa sa ymaginativa e son remembrament de les coses contraries, que lenteniment no ha temps ne deliberacio com pusca detriar entre vicis e vertuts, e per assò la consciencia está empatxada e embargada a detriar veritat e está duptosa e no sap a qual cosa satisfassa ni no sap egualar la quantitat de les coses qui son necessaries a satisfaccio. ✠ 15. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, doncs aquells qui volen que lur consciencia no sia duptosa, lunyen los termens de dretura aitant com pusquen dels termens de malvolensa per tal que lenteniment aya gran espay de temps en detriar les coses on hom deu aver consciencia per tal que les satisfassa o per tal que no les fassa; car on pus longament la pensa está en dretura remembrant e entenent, pus fortment está en actu la consciencia, e on pus la pensa está en airament e en mala volentat, pus fortment priva la consciencia de la actualitat.

16. *Ah vos, Sènyer Deus, qui sots tot lo nostre tresor[2] e ota la nostra esperansa!* Com hom les proprietats qui son en les creatures muda e camía per innorancia denteniment, adoncs se cambíen en lenteniment los significats falsament, e per assò la consciencia cau en dupte e no pot aver null certificament. ✠ 17. Car la cosa qui es sobjecta a la consciencia com sia endressada e certificada, es, *Sènyer,* les proprietats e los vers significats qui son en les creatures; car aquelles proprietats donen significacions a la consciencia quals coses son peccats ni culpes ni quals coses son

1. B, francament.—2. B, tesor.

vertuts. * 18. On, qui vol aver consciencia certificada e endressada, guartse, *Sènyer,* que no innor a les creatures lurs proprietats ni no aferm proprietat per improprietat ne improprietat per proprietat, car si ho fa reebrá falsament los falces significats qui son representats falsament a la ymaginativa per la alteracio de les proprietats e de les improprietats, e per lo fals reebiment que la anima del home fa dels falces significats, cau la consciencia en orbetat e en error e en dupte e en turbacio.

19. *Amable Senyor volenterós de tots bens en*[1] *tots temps!* Com sia cosa que en un sobject sesdevenga moltes de vegades que veritat hi es significada e falsetat atretal, per assò, *Sènyer,* sesdevé que la consciencia del home cau en dupte moltes de vegades; car tant son prop e mescladament veritat e falsetat en les coses, que la consciencia apenes pot esser certificada daquelles coses qui son veres ni daquelles qui son falses. * 20. Com la consciencia del home, *Sènyer,* consciencieja vertaderament veritat, adoncs la forma de falcetat priva de la memoria e del enteniment e de la volentat; e com la consciencia consciencieja falsament falsetat, adoncs la forma de veritat priva de la memoria e del enteniment e de la volentat: e assò esdevé, *Sènyer,* per so car abdues les formes no poden caber ensemps ni en un temps en la memoria ni lenteniment ni la volentat. * 21. On, com assò sia, *Sènyer,* enaxí, doncs per assò la consciencia del home en .j. temps aferma veritat e en altre falsetat, e per assò cau en dubitacions; car com la consciencia ymagena veritat adoncs ha en absencia la ymaginacio de falsetat, e com ymagena falcetat adoncs ha en absencia la ymaginacio de veritat. On, mudant de una ymaginacio en altra, cau en dupte per raó de la alteracio que fan en ella abdues les formes damundites.

22. *Misericordiós Senyor, piadós, en tots bens abundós!*

---

1. A,J, e en.

Possibilitat e impossibilitat son occasio com la consciencia del home caya en dubitacions; car per so com home innora e menysconex moltes coses possibols e moltes coses impossibols, per assò es duptós. ✠ 23. Car com innora les coses possibols, aquella innorancia li fa aver opinió que so qui es possíbol sia impossíbol, e com innora les coses impossibols, aquella innorancia, *Sènyer,* li fa aver opinió que sien les coses impossibols coses possibols. On, com la obra nos seguex segons so quel home opineja e conscienceja, per assò cau la consciencia en dubitacions. ✠ 24. On, quis vol guardar que les coses possibols e impossibols no sien occasio a sa consciencia com per elles caja en duptaments, necessaria cosa li es, *Sènyer,* que aja conexensa daquelles coses qui son possibols e daquelles qui son impossibols per tal que en loc de les coses possibols no prena ni entena les coses impossibols, ni en loc de les coses impossibols no prena ni entena les coses possibols.

25. *Gloriós Senyor del qual prenen gloria e benediccio los sants de parays!* Entencio es cosa qui desvía la consciencia del home de certificament e fal esser en dubitacions moltes de vegades, car moltes vegades sesdevé que hom ha entencio de fer bé e es se cas e ventura que hom fa[1] mal, e moltes vegades, *Senyor,* ha hom entencio a fer mal e esdevés que so que hom fa es bé, e per so com la obra nos seguex nis complex segons la entencio, per assò la consciencia esdevé duptosa. ✠ 26. Car com hom ab bona entencio fa mal, ha hom escusa quant a la entencio e ha hom culpa quant a la mala obra que hom fa,[2] e com hom fa bé avent mala entencio, ha hom alcún mèrit[3] quant a la obra que fa e ha hom culpa quant a la mala entencio, e per assò la consciencia está torbada e no sab detriar ne satisfer per desordonada entencio. ✠ 27. Car com hom ha bona entencio e fa males obres, a la consciencia son donats bons

1. B, fassa.—2. B, que fa.—3. B, ha hom merit.

significats e mals, e com hom ha mala entencio e fa bones obres, atretal. On, per raó, *Sènyer*, dels bons e dels mals significats qui son fets en una obra, per assò la consciencia está embargada e torbada per raó del desacordament e de la contrarietat qui es enfre la obra e la entencio.

28. *Senyor pregat, Senyor volgut, Senyor amat!* Consciencia dome cau en dupte e en defalliment per raó de temptacio; car com làngel amonesta hom e consella a fer bones obres, lo demoni tempta a hom sa consciencia e fa parer los consells angelicals esser mals consells, e com lo demoni, *Sènyer*, consella a hom que hom fassa les coses no legudes de fer[1] e que hom no fassa les coses a les quals home es ubligat a fer, adoncs la consciencia cau en dupte, car no sab bonament aver conexensa de les temptacions si son bones o males. ✠ 29. E per so com home moltes de vegades se cuida que los amonestaments angelicals sien diabolicals e los amonestaments diabolicals que[2] sien angelicals, per assò la consciencia está duptant e no gosa afermar ne certificar en los consells ni en les temptacions que li sien[3] revelades et significades vertaderament o falsament. ✠ 30. Opinio es cosa, *Sènyer*, que fa a home torbar sa consciencia moltes de vegades; car opinant cau hom en sospita e en dupte, car tals coses opina hom en lo comensament, que en la fi dupta hom en elles per raó dalcunes proprietats qui significuen a hom contraries coses daquelles on hom ha auda opinio, e per so car opinant hom cau en dupte, per assò la consciencia no es certificada en aquelles coses qui son plaents e agradables a son Senyor Deus.

1. B, no degudes a fer.—2. B, manca *que*. —3. B, son.

¶ CAP. 213. *Com la consciencia dome es termenada e fenida.*

AH *Deus misericordiós graciós, pare de tots temps!* A vos sia gloria e laor perdurablement: car vos sabets, *Sènyer,* que la consciencia del home es termenada dintre .x. termenacions les quals son, potencia actualitat memoria enteniment volentat potencia sensitiva potencia ymaginativa potencia racional e sensualitat e entellectuitat. ✠ 2. *Honrat Senyor!* Segons la vertut e la quantitat de la consciencia dome, es la consciencia estesa e creguda entellectualment per les .x. termenacions damundites; car aitant com les .x. termenacions damundites son sobjects e aparellaments on estía la consciencia dome, segons aquells es la consciencia gran o poca. ✠ 3. Car enaxí, *Sènyer,* com la vista corporal es fenida e termenada dintre espay e termenacio sensual, enaxí la consciencia dome qui es cosa entellectual, es fenida e termenada segons la quantitat e lespay entellectual de les .x. coses damundites entellectuals, car part les termenacions daquelles la consciencia del home nos pot multiplicar[1] ni estendre.[2]

4. *Singular Senyor sobre totes forces, honrat sobre totes honors!* La conexensa e la demostracio que nosaltres avem que la consciencia del home es fenida e termenada en la potencia, es, *Sènyer,* per so car com[3] la pensa del home no tracta de peccat remembrant ni entenent ni volent, adoncs la consciencia está en home potencialment: on, per so car está en potencia e no en actu, per assò es dit que es termenada dintre la termenacio de potencia per so car no

1. E, montiplicar *(forma usual).*—2. B, entendre.—3, A,J, manca *com.*

passa sos termens. ✠ 5. Car com la anima, *Sènyer*, no remembra peccat ni lentén nil vol e remembra vertuts e bones obres e no les vol,[1] adoncs priva la consciencia del home dactualitat, la qual privacio dactualitat es occasio a la consciencia com sia fenida e termenada en la potencia. ✠ 6. On, com home, *Sènyer*, es peccador e ha sa consciencia termenada e fenida en la potencia, adoncs es desemparat e no ha qui li do penidiment ne contriccio de sos peccats: on, per assò la memoria no remembra los peccats ni lenteniment nols entén, car si hom remembrava e entenía los peccats, consciencia nauría, car natura es de membrar e dentendre peccats que hom naja consciencia; mas moltes vegades nha hom consciencia que la volentat nos vol lexar de peccar, e assò es per so car la potencia mutiva es pus serva de la potencia sentitiva que de la potencia racional, e per assò es la volentat contrariosa a la memoria e al enteniment.

7. *Gloriós Senyor sobre totes glories, vertuós sobre totes vertuts!* Com la consciencia es termenada dintre la termenacio dactualitat, adoncs ix de les terminacions de potencia e vé esser termenada dintre les terminacions dactualitat, en les quals terminacions entra, *Sènyer*, per raó de la memoria qui membrant peccats e lenteniment entenent peccats e la volentat desamant peccats, adúen la consciencia de potencia en actu per tal que la consciencia delesca los pecats. ✠ 8. Com lome no está en peccats e vé en ell la consciencia de potencia en actu, adoncs ha hom consciencia de so on no la deuría aver. On, aquesta consciencia aital, *Sènyer*, valría més que fos en la potencia que en la actualitat, per so car pren forma en la actualitat més per forma dublidament que per forma de remembrament e més per forma de innorancia que per forma denteniment, e per assò está la forma daital consciencia falsament en de-

1. E,B, e les uol.

sordonada volentat. ✠ 9. Com hom es, *Sènyer,* en peccat, adoncs es a hom necessaria cosa que la consciencia sia termenada dintre los termens dactualitat per tal que delesca e priu dom lo peccat en que hom es, car per consciencia remembra hom e entén la viltat del peccat, e per la consciencia ha hom remembrament e enteniment dels vostres manaments e de la celestial gloria e de les penes infernals, e per aital remembrament e enteniment la volentat es obedient a la consciencia privant lo peccat de la volentat.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui enamorats mi de la vostra amor e qui sots sostenidor de totes coses!* Vos sabets, *Sènyer,* que la consciencia del home es termenada en la memoria; car com home es remembrable de sos pecats e de sos falliments e de ses culpes, e la consciencia dome nes penident en dona a home contriccio, adoncs es la consciencia dintre los termens de memoria e es fora los termens dublidament. ✠ 11. On, aitant com sestén, *Sènyer,* la memoria a remembrar los peccats generant lenteniment ixent la volentat a penediment e a satisfaccio, aitant es gran la consciencia del home, car aitant com lome remembra e entén e vol, aitant la consciencia conscieja a penidiment e a satisfaccio. ✠ 12. Si la consciencia no era en egual quantitat de la memoria e que fos major o menor, lenteniment no entendría la cosa don hom deuría aver consciencia ni la volentat no la volría. On, si axí era, la consciencia no sería en esser, car defalliría e privaría de sobject en lo qual fos actualment.

13. *Sènyer ver Deus del qual reeben gloria e benediccio los sants de parays!* La consciencia del home en un temps se termena més en la volentat que en la memoria ni en lenteniment, e en altre temps més en la memoria que en lenteniment; e assò esdevé, *Sènyer,* per desordonacio de les vertuts de la anima, lo qual desordonament se pren dels senys sensuals e puja a desordonar los senys entellectuals, e per lo desordonament dels senys sensuals e entellectuals,

desordonas la consciencia en la memoria e en lenteniment e en la volentat. ✠ 14. Per sobre gran paor, *Sènyer*, ha hom moltes de vegades consciencia de so on no la deuría aver; car la sobre volentat que hom ha en massa duptar e en massa tembre, desvía la memoria e lenteniment a membrar e a entendre so que remembraría e entendría hom si massa gran paor no avía; e assò metex sesdevé per poca paor, car poca paor priva dom la consciencia actualment, la qual la memoria e lenteniment aduríen de potencia en actu si hom avía la paor que deuría aver atempradament. ✠ 15. On, enaxí, *Sènyer*, com per poca paor o per massa se desordonen los termens de consciencia en les .iij. vertuts de la anima, enaxí per defalliment de dretura o de lealtat e per gran abundancia de vicis se termena la consciencia del home dintre pocs termens dactualitat.

16. *Graciós Senyor sobre totes gracies, honrat sobre totes honors!* Vos sabets que la consciencia del home es termenada dintre los termens de la potencia sensitiva moltes de vegades, car com per la potencia sensitiva son empatxades e desendressades la potencia ymaginativa e la potencia racional, adoncs la consciencia es termenada dintre los termens de les coses sensuals empatxans e desendressans les coses entellectuals. ✠ 17. *Vertuós Senyor!* Aitant com la potencia sensitiva té dejús sí la potencia ymaginativa e la potencia racional, aitant son abreviats e aminvats los termens de consciencia, e aitant com la ymaginativa e la racionalitat son sobre la potencia sensitiva, aitant son examplats[1] e esteses los termens de la consciencia. ✠ 18. Com la potencia sensitiva sia, *Sènyer*, de contraria natura ab la consciencia en so que la sensitiva es natura sensual e la consciencia es natura entellectual, per assò totes les vegades que la potencia sensitiva es vivificada en home, es mortificada la consciencia per raó de la mortificacio de la

1. B, enxamplats.

potencia racional, la qual se fa en la vivificacio de la potencia sensitiva, e tota hora que la potencia sensitiva es mortificada, es examplada e estesa la consciencia en sos termens per raó de la vivificacio de la potencia racional qui es vivificada en la mortificacio de la potencia sensitiva.

19. *Rey dels reys, pare de tots temps!* Vos sabets, *Sènyer,* que la consciencia del home se termena dintre la potencia ymaginativa, car aitant com la ymaginativa ymagena la culpa el peccat e la satisfaccio, aitant sestén la consciencia, e aitant com la ymaginativa se restreny a ymaginar la culpa nil peccat ni la satisfaccio, aitant se restreny en los termens de la consciencia. ✠ 20. Enaxí com forma no pot esser menys de materia, enaxí, *Sènyer,* la consciencia no pot esser en actu menys de ymaginacio, e enaxí com en lesteniment o en lo restrenyiment de la materia sestén os restreny la forma, enaxí en lesteniment o en lo restrenyiment de la ymaginacio sestén os restreny la consciencia dintre los termens de la ymaginativa. ✠ 21. Com la ymaginativa del home, *Sènyer,* tracta dalcunes coses qui no son carreres ne vies per les quals consciencia venga de potencia en actu, adoncs la consciencia es termenada fora los termens de la ymaginativa en so que no es en poc ni en molt en la ymaginativa ne en la actualitat. On, com assò sia enaxí, per assò es significat que la consciencia pot esser termenada en la ymaginativa en dues maneres, la una com es en actu en la ymaginativa, lautra com es en potencia fora los termens de la ymaginativa.

22. *Jhesu Christ Sènyer qui per lo mortificament de vostre cors recreant vivificàs*[1] *lo vostre poble!* Vos, *Sènyer,* sabets que la consciencia se termena en la potencia racional, car com la potencia racional tracta de culpes e de peccats penident volenterosament fer satisfaccio, adoncs la consciencia sestén entellectualment per totes les termenacions de

1. A,J, uiuificats.

consciencia. ✠ 23. On, segons que la racional potencia entén ni detría los peccats e la satisfaccio, segons aquella quantitat, *Sènyer*, la consciencia sestén en actualitat. On, per assò es cosa molt bé ordonada; car aitán gran deu esser la consciencia en sa quantitat, com lo peccat en la sua, per so que la satisfaccio sia tan gran que delesca tot lo peccat, lo qual deliment[1] no poría esser fet si la consciencia no era de egual quantitat ab lo peccat. ✠ 24. Car si la consciencia no era, *Sènyer*, egual en quantitat ab lo peccat que la raó entén, la consciencia no poría esser occasio a la satisfaccio com fos de egual quantitat on es la colpa el peccat. On, per assò es significat que la raó e la consciencia tracten del peccat en egual quantitat on cové esser la satisfaccio el deliment del peccat.

25. *Creador Senyor, poderós sobre totes forces!* Vos sabets que la consciencia del home se termena moltes vegades en les coses sensuals adoncs com la pensa del home está en les coses sensuals, so es saber, com lome pensa en menjar o en boure o en luxuria o en errar[2] o en vestir o en altres coses corporals. ✠ 26. Car com la pensa, *Sènyer*, del home tracta dels peecats e dels[3] falliments que hom ha fets corporalment per massa menjar o beure[4] o per luxuria o per mort o per tracio o per altres coses, adoncs la consciencia es termenada en les coses sensuals per so car la pensa no tracta dels peccats quis fan entellectualment. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car segons que son los peccats nils falliments que hom fa corporalment, segons aquells cové que sia gran la consciencia del home per tal que punesca hom ab satisfaccio corporal, so es per dejunis e per almoynes e per mortificacio de carn e per romeríes e per altres[5] coses segons est semblant: car enaxí com consciencia deu fer satisfaccio entellectualment remembrant e entenent e amant vos per raó del ublidament

1. B, defalliment.—2. E, arrar: B, arrear: J, irar: M, *calceare*.—3. E,B, els.—4. B, o per beure.—5. E, e per les altres.

e la innorancia e la poca amor que hom peccador vos ha, enaxí consciencia vos deu fer satisfaccio sensualment per raó dels falliments sensuals.

28. *Ah gloriós Deus qui sots pare e comensament de tots temps!* Vos sabets, *Sènyer,* que la consciencia del home se termena dintre los termens de les coses entellectuals, so es a saber, memoria e enteniment e volentat e cogitacio e apercebiment e subtilea e coratgía e les altres qualitats dest semblant. ✠ 29. On, aitant com son grans o poques les coses entellectuals en lur actualitat, daquell gran son, *Senyor,* los termens de consciencia, car consciencia no pot estendre ni crèxer sos termens actuals menys de les coses entellectuals subjectes a la actualitat de la consciencia. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès el vostre benvolent, *Sènyer Deus,* vos fa gracies e laors aitant com pot com vos li avets dada gracia dacabar e de adur a fi aquesta distinccio, e confias sia[1] en la vostra gracia com aduga a acabament per ajuda vostra les altres distinccions esdevenidores a gloria e a laor de vos qui sots nostre Senyor Deus.

1. E, e confias seyner.

De la .xxxi.ª distinccio de subtilea dome.

¶ CAP. 214. *Com home ha subtilea e enginy naturalment o accidentalment.*

OH *Deus simple sens tota composicio*[1] *e sens tota termenacio!* Vos sabets que subtilea cau en home en dues maneres, la una es subtilea natural, lautra es subtilea accidental. Subtilea natural es, *Sènyer,* com lome es bé estrumentat[2] e ordonat en sos membres corporals com sien sobject a la anima com en ell tenga ses vertuts en actu,[3] subtilea accidental es com es feta comunitat enfre los senys sensuals e los entellectuals com les vertuts de la anima venguen de potencia en actu. ✱ 2. La subtilea natural, *Sènyer,* es tota ora en la anima per raó del gran aparellament que ha en lo cors, e per assò tota ora que la animas vol, es subtil en qual cosas vol per so car atroba lo cors aparellat a adur de potencia en actu so en que[4] la anima se vol asubtilar; car lo continent on pus

1. A, conpunccio.—2. J, acustumat: M, *organizatus.*—3. A, con el tenga ses uertuts en actu: B, com en ells tenga les uertuts en actu.—4. A,J, so que.

es aparellat a reebre lo contengut, pus acabadament hi pot estar lo contengut. ✠ 3. Subtilea accidental, *Sènyer,* aquella se destrúu e safolla e saltereja pus leugerament que la natural: car enaxí com subtilea natural es pus prop als senys entellectuals que als sensuals jassía que ella sia dita natural per raó de la bona disposicio sensual, enaxí la subtilea accidental es pus prop als senys sensuals que als entellectuals jassía que ella sia dita accidental per la comunitat dels senys sensuals e dels entellectuals.

4. *Oh vos Senyor de vertuts e de gracies e de tots bens!* Home collèric es, *Sènyer,* naturalment pus subtil que home fleumàtic per so com[1] colera ha major proprietat e major natura de adur les vertuts de la anima de potencia en actu que no fa la fleuma,[2] e assò es per so car les vertuts pus propriament e pus naturalment venen en actu per calor e per secor que no fan per fredor ni per humiditat: on, per assò es dit que subtilitat pus prop es a la colera qui es calda e secca que no es a la fleuma qui es freda e humida. ✠ 5. La raó ni la occasió, *Sènyer,* per que subtilea sengenra enans en home per les coses caldes e seques que per les coses fredes e humides, es per so car calor e secor an natura de desolvre[3] e de departir les unes coses de les altres contraries e diverses en natura, e fredor e humiditat an natura de constrènyer e de restrènyer e de conjúnyer[4] les coses diverses en proprietat e en natura, e per assò es dita subtilitat aquella cosa qui fa differencia e departiment de les coses segons lurs proprietats e lur natura. ✠ 6. Car subtilea detría un genre de altre e una especia de altra e un individuu de altre, e feent assò fa differencia e detriament duna proprietat a altra e duna natura a altra; e privacio, *Sènyer,* de subtilea no tracta desta manera, enans comprèn diverses jenres dintre .j. e diverses especies dintre una e diverses individuus atretal, e per assò mescla les

1. E,B, per so cor.—2. E,B, que no a la fleuma.—3. E,J, desoure: B, dessoure.—4. J, aiuntar.

proprietats e les natures diverses e jutjales innorablement dintre una entencio e una sentencia.

7. *Ab Jhesu Christ Sènyer qui per gracia de Sant Espirit fòs concebut en la Verge gloriosa!* Subtilea accidental senjenra en home per comunitat dels senys sensuals e dels senys entellectuals; car veent moltes formes diverses e oent moltes paraules diverses e gustant moltes sabors diverses e odorant moltes odors diverses e tocant molts tocaments diverses, esdevé hom subtil ab ajuda de molts cogitaments diverses e de molts apercebiments diverses e de moltes consciencies diverses e de moltes coratgíes diverses. ✠ 8. On, si esdevé, *Sènyer,* quel home fleumàtic tracte pus fortment en les diversitats de les creatures ab los senys corporals e ab los senys entellectuals que lome collèric, adoncs esdevendrá lome fleumàtic pus sutil que lome collèric, ja sia que lome collèric sia subtil naturalment e lo fleumàtic accidentalment; e assò es per so com [1] lo fleumàtic aurá més de subtilitat en actu que lo collèric qui per sa negligencia e per sa perea no vol adur de potencia en actu sa subtilea. ✠ 9. Car si lome collèric volía veer ni oyr ni odorar ni gustar ni palpar ni cogitar ni apercebre ne consciencejar [2] ni coratjar tantes coses ni tan [3] diverses com lome fleumàtic, molt pus sutil poría esser, *Sènyer,* quel fleumàtic: car en axí com lo fleumàtic esdevé pus subtil per diligencia e per los senys entellectuals, enaxí lo collèric priva de subtilitat [4] adoncs com es pererós e negligent [5] en sos senys sensuals e en sos senys entellectuals.

10. *Vertuós Senyor sobre totes vertuts, gloriós sobre totes glories!* Com home es subtil accidentalment e no naturalment, adoncs, *Sènyer,* les .iij. vertuts de la anima son constretament vinents de potencia en actu per so car lo cors no ha aparellats los locs segons ordonada disposicio natural com la anima aja ses vertuts en actu. ✠ 11. Mas, com

1. E,B, per so cor.—2. E, conscienjar: J, consciencieiar.—3. A, tantes.—4. A, sublitat.—5. E, niglijent.

hom per gran frequentacio e per longa perseveracio home, *Sènyer*, usa dels senys corporals e dels senys espirituals, per assò la memoria e lenteniment e la volentat endressen e aparellen en lo cors del home lur actualitat jassía que aquell aparellament e endressament no sia naturalment fet per natura corporal enans ho es per natura entellectual, so es per la memoria qui sendressa en son remembrament e lenteniment sendressa en sa saviea e la volentat en son voler.[1] ✠ 12. On, per so, *Sènyer*, com per constrenyiment de les tres vertuts lo cors saparella e sendressa a esser subject com la anima tenga en ell ses vertuts en actu, per assò es dit que per aquesta manera es hom subtil accidentalment; mas si la carrera era endressada e aparellada en lo cors naturalment com la anima tengués en ell ses vertuts actualment sens que lo cors non fos[2] constret, adoncs, *Sènyer*, sería la subtilea en hom naturalment.

13. *Gloriós Senyor fill de la Verge gloriosa!* Aquells qui son subtils per natura, amen los significats entellectuals, axí com dels jenres e de les especies en general; mas aquells qui son, *Sènyer*, subtils accidentalment, aquells amen los significats sensuals, axí com son los significats dels individuus sensuals. ✠ 14. Aitant com los jenres e les especies son pus prop als senys entellectuals que als senys sensuals, e aitant, *Senyor*, com los individuus son pus prop als senys corporals que als entellectuals, aitant es hom pus subtil e pus entès on mes tracta de les coses qui son pus prop a les coses entellectuals, qui no tracta[3] de les coses qui son pus prop a les sensualitats. ✠ 15. On, com subtilea natural sia, *Sènyer*, cosa dintre la anima, tota ora que hom sia subtil en les coses entellectuals es hom pus subtil naturalment que no es quán[4] hom es subtil en les coses sensuals les quals naturalment no son dintre la anima ni de la natura de la anima: on, per assò es dit que subtilea

1. A, e en la uolentat e en son uoler.—2. E, no fos.—3. que no fa qui tracta (?): M, *quam si tractet*.—5. E,B, con.

natural es dintre la anima e subtilea accidental es fora la anima.

16. *Savi Senyor sobre tota saviea, comensament de tots comensaments!* Aytant com les coses naturals e substancials son pus durables e pus perseverants e pus fermes que les coses accidentals, aitant més es mellor e pus nobla cosa[1] subtilea natural que accidental. ✱ 17. E que assò sia ver, *Sènyer,* manifestament ho veem eu sabem en los homens qui son subtils naturalment e en los homens qui son subtils accidentalment; car aquells qui son subtils per natura, aquells aprenen per ells meteys sens maestre e entenen[2] més que aquells qui son subtils accidentalment, los quals no poden apendre ni saber sino per maestre. ✱ 18. Los homens qui son subtils naturalment, aquells, *Sènyer,* menen lur enteniment on se volen[3] si bé no an après ni entès de maestre; mas los homens qui son subtils accidentalment no poden menar lur enteniment sino dintre los termens que an apreses de lur maestre, e per assò com hom los muda de la materia que an apresa[4] en altra materia que no an apresa,[4] son vensuts. On, per assò valen molt més, *Sènyer,* en esputacio e en totes coses aquells qui son subtils per natura que no fan aquells qui son subtils accidentalment; car aquells qui son subtils per natura, en qual que cosa hom los demán son subtils per so car lur memoria es naturada a remembrar e lur enteniment a entendre.

19. *Ah Senyor simple sens tota composicio!* Com home es subtil naturalment, adoncs an les .iij. vertuts de la anima endressats locs com venguen de potencia en actu, car com en la estrema part del cervell ha la memoria aparellat loc com sia remembrant e en lo front está lo cervell aparellat a esser loc al enteniment com entena e lo cor es aparellat a esser volenterós e coratjós, adoncs, *Sènyer,* es endressada la anima naturalment com sia usant de ses vertuts.

1. A,J, manca aquest mot.—2. E,B, e entenen e saben.—3. B, en ao que uolen.—4. A, presa.

✠ 20. Car[1] per lo cervell qui es detrás lo cap es la anima aparellada a remembrar vertuós remembrament, e per lo cervell qui es en lo front es aparellada a entendre vertuós enteniment, e per lo cor qui es aparellat a voler ha la anima vertuosa volentat, e per assò, *Sènyer,* esdevé hom subtil naturalment. ✠ 21. Car aitant com la memoria es major, aitant es enjenrant granea denteniment pus que ha loc ni subject on lenteniment pusca esser enjenrat, e aitant com la memoria e lenteniment son en gran quantitat, aitant es ixent de memoria e enteniment gran volentat, pus quel cor es aparellat a gran volentat: on, per assò gran remembrament e gran enteniment e gran volentat son occasio de gran subtilitat.

22. *Conexent Senyor en tots bens, savi Senyor en totes savièes!* Home qui aja subtil[2] natura, aquell ama raons e probacions naturals: car enaxí com natura ha endressada e enjenrada sa subtilitat, enaxí la sua subtilitat li requer aquelles coses qui son de natura e qui son per raons necessaries significades e demostrades. ✠ 23. On, beneyt siats vos, *Sènyer:* car no es enaxí dels homens qui son subtils accidentalment; car aquells amen més esputar per auctoritats e per miracles e per fe que no fan per raons necessaries. On, assò esdevé per so car la subtilea qui es en home accidentalment no es daquella agudea ni daquella forsa a entendre que es la subtilea substancial e natural. ✠ 24. On, com assò sia enaxí, doncs lome qui es subtil per natura, pot hom, *Sènyer,* pus leujerament desviar de son enteniment ab raons necessaries e ab arguments logicals que ab auctoritats ni ab miracles, e al home qui es subtil accidentalment pot hom pus leugerament alterar son enteniment ab auctoritats e ab miracles que ab silogismes ni ab demostracions naturals.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tot lo meu solás e tota*

---

1. A,J, Com.—2. E, subtilea.

la mia consolacio! Per so com subtilea natural es enjenrada en home accidentalment per accident inseparable, per assò la dita subtilea es apellada natural[1] o substancial a diferencia de la subtilea accidental qui es enjenrada en home per accident separable, per lo qual accident separable es apellada subtilea accidental. ✠ 26. On, per so com subtilea dome vé de potencia en actu per dues maneres, so es per accident inseparable e per accident separable, per assò esdevenen dues terminacions, *Sènyer*, en subtilea dome, les quals dues son subtilea substancial e subtilea accidental. ✠ 27. On, com assò sia enaxí, doncs per esta raó sesdevé que home a vegades es subtil per natura, a vegades per accident, a vegades per abdues les maneres, so es a saber, que en una cosa metexa pot esser hom subtil per natura denteniment e per demostracio de maestre: per natura denteniment, axí com lome qui per son propri enteniment entén so que no li es demostrat per maestre, per manera de demostracio es axí com home qui entén so que son maestre li ha mostrat a entendre.

28. *Sènyer Deus qui sanats la mia anima ab amors e mon cors ab lagremes e ab plors!* Per so com subtilea essencial es pus forts e pus durable e mellor que la subtilea accidental, per assò, *Sènyer*, deym que sutilea natural seguex lo cors e les carreres de les .iiij. causes, e la subtilea accidental seguex lo cors e la carrera de cas e de ventura. On, per assò aquells qui seguexen[2] lo cors de ventura, an pus tost e pus leugerament rebavat lur enginy, que no an aquells qui seguexen les terminacions de les .iiij. causes. ✠ 29. On, com assò sia enaxí, per assò sesdevé que la subtilea que hom ha per seny natural nos corromp ni safolla ni saltereja tan leugerament com fa la subtilea que hom ha per privacio de seny natural; car home qui sia subtil, *Sènyer*, per moltes letres e per moltes de esprovacions e per molts espi-

1. B, es apellada subtilea natural. — 2. E, aquel qui segex.

raments e no ha seny natural, tota sa subtilea pert per una poca dira o per una poca de vanagloria o per un poc de gog o per una poca de paor; mas daquell qui es subtil per seny natural no es enaxí, car irat o pagat o trist o en qual que estament sia, tota ora es subtil e enraonat. ✻ 30. Emperò, *Sènyer*, per sobre gran occasio safolla es destroex subtilea essencial, axí com per poca de occasio safolla es destroex subtilea accidental; e enaxí com per poca de occasio senjenra en home subtilea accidental, en axí cové que sia gran la occasio que enjenra en home subtilea essencial. On, com assò sia enaxí, gloria e laor e benediccio sia, *Sènyer*, a la vostra gloriosa essencia dívina.

¶ CAP. 215. *Com home sasubtila en les coses essencials e en les coses entellectuals.*

DEUS *gloriós qui la mia pensa avets enamorada de les vostres laors e dels vostres honraments!* Com home, *Sènyer,* sia ajustat e compost de natura sensual e de natura entellectual, per assò sesdevé que los uns homens an subtilea sensual, los altres an subtilea entellectual; car aquells qui seguexen e senclinen més a les coses sensuals que a les entellectuals, aquells an major subtilea sensual que entellectual, e aquells qui saclinen[1] més a la natura entellectual que a la sensual, aquells son pus subtils en les coses entellectuals que en les sensuals. ✻ 2. On, los homens qui son subtils en les coses sensuals, aquells, *Sènyer,* sasubtilen en les coses vehibles e en les coses

1. B, qui la enclinen.

corporals e en les coses particulars, e los homens qui sasubtilen en les coses entellectuals, aquells sasubtilen en les coses inveíbles e en les coses espirituals e en les coses universals e generals. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com hom pot en pus alt loc atènyer e bastar ab la mà que ab lo peu, enaxí pot hom més coses atènyer e saber per subtilea entellectual, que no fa per subtilea sensual, per so car la subtilea entellectual es de pus nobla natura e de pus alta vertut que no es la subtilea sensual.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui amats e volets tots los vostres amadors!* Aquells homens qui an subtilea sensual, aquells tracten de les coses atentes per los senys corporals. On, segons que més son naturats a les unes sensualitats que a les altres, seguexen[1] més les unes subtilèes que les altres. ✠ 5. Car los uns homens son subtils en obra de pera[2] e altres son subtils en pintures en entallament o en pintament,[3] e altres homens son subtils en feyca e altres en cerurgía e altres en fustería e altres en sarturería,[4] e axí de totes les arts mecaniques. ✠ 6. On, per so, *Sènyer,* com los homens son differents en natura e en compliccio, e per so com los homens an diverses sensualitats, per assò segons natura o segons nudriment cascún home sasubtila[5] pus leugerament a aquella sensualitat qui li cové per natura o per nudriment, que no fa ab la sensualitat qui nos cové ab ell en natura ni no la ha acustumada de sentir ni de tractar ni de usar.

7. *Desijat Senyor per los bonahuirats religiosos qui de vos se enamoren!* Vos, sabets, *Sènyer,* que alcuns homens an subtilea en parlar, altres en cantar, altres en trobar, altres en sonar viúla, altres en sonar laút, e axí dels altres estruments. ✠ 8. On, com sesdevé, *Sènyer,* que los homens

1. E, seguex.—2. J, de pera o canteria.—3. E, entaladament o pintantment: B, entalladament: J, e en tallaments per pintament.—4. E,B, sarturia.—5. E, sasubtela.

sasubtilen en aquella art quis cové ab ells en natura e en proprietat e son continuants en aquella art, adoncs son molt pus subtils que no son los homens qui sasubtilen per longa perseveransa en alcuna art contraria a lur natura. ⁂ 9. On, com assò sia enaxí, doncs per assò veem que molt homens leugerament sasubtilen en alcún mester e greument en altre, e per assò, *Sènyer,* aquella art e aquell mester qui mills se cové ab ells en natura, aquell prenen, e per assò sesdevé que son tants mesters e tants officis.

10. *Senyor forts, Senyor volenterós de tots bens!* Los homens qui son estats subtils en natura sensual e entellectual, son los filosofs qui an tractat de la natura del firmament e del comensament e del moviment[1] natural e tracten[2] de genre e despecia e de differencia e de proprietat e de accident. ⁂ 11. On, com los filosofs ajen, *Sènyer,* tractat de natura universalment e particularment, per assò an aúda subtilea composta de les coses sensuals e de les coses entellectuals; car per so com[3] de les coses particulars e especials e de los individuus pujaven lur enteniment a les coses generals e universals, e car de les coses generals e universals devallaven a aver conexensa de les coses particulars e especials e individuus,[4] per assò covenía que usassen dels senys comuns. ⁂ 12. On, aquells qui comensen, *Sènyer,* a les coses generals e devallen a esser subtils en les coses especials sensuals, no poden aver tanta de subtilea com aquells qui comensen en les coses sensuals e pugen esser subtils en les coses generals, e assò esdevé per so car lenteniment daquells qui comensen en les generalitats devalla a les coses sensuals, e lenteniment daquells qui comensen en les coses sensuals puja a les coses antellectuals; e per assò foren enganats los filosofs en moltes coses sá enrere[5] a esguardament dels maestres qui tracten de philo-

---

1. E, e de comensament e de mouiment: B, e del comensament e de mouiment.—2. E, tractaren.—3. E,B, cor.—4. E, indiuidues.—5. E,B, sa a enrere.

sophía e de teología[1] acabadament e endressada per so car de les coses baxes pujen lur enteniment esser subtil en les coses altes.

13. *Ah Senyor Deus qui defenets los vostres benvolents de lurs mortals enemics!* Aquells qui sasubtilen en les coses entellectuals, son, *Sènyer,* aquells qui sasubtilen en la vostra divinal natura e en la natura angelica e en la natura de les nostres animes. ✱ 14. On, enaxí com los philosofs agren entrament e manera a esser subtils per so car agren conexensa de les .v. generalitats universals e dels .x. predicaments per so car ne corre tota subtilea filosofical, enaxí, *Sènyer,* los nostres savis e los nostres maestres an aúda manera e carrera com sien subtils en theología per so car an fe e conexensa de anima qual cosa es ne quals son ses vertuts ni ses qualitats. ✱ 15. Car, enaxí, *Sènyer,* com differencia differencieja enfre un genre e altre different una especia daltra, enaxí com differencia ab proprietat differencieja una especia daltra, enaxí anima dome ab ses qualitats e ab ses vertuts e ab ses proprietats e ab fe sasubtila e sagúa en les coses entellectuals entellectualment.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots pare de vida!* Quis vol asubtilar en la vostra natura divina, cové, *Sènyer,* que sa pensa exaus e pug en les coses entellectuals sobre los termens sensuals, car anima dome no puría esser subtil en la vostra deitat estant sa pensa en les coses sensuals. ✱ 17. Car dementre que la anima del home, *Sènyer,* sasubtila e contempla[2] en la vostra trinitat e en la generacio e en la processio qui es en les .iij. persones, no cové que adoncs hom age esguardament a la generacio ni a la processio qui es en les coses sensuals; car si hom volía fer comparacio e semblansa de la generacio e de la processio qui es en la vostra deitat e de la[3] qui es en les creatures sensuals, adoncs la subtilea de la anima sengruxaría es re-

1. E, tolegia.—2. A, es contempla.—3. B, e de cella.

bavaría en la generacio e processio divinal per lempatxament en que sería ymaginant la generacio e processio sensual. ✤ 18. Car com la anima remembra la generacio e processio divinal e lenteniment la entén, e com remembra e entén la generacio e processio sensual, la volentat, com ne vol fer comparacio e semblansa, la memoria remembra e lenteniment ho entén[1] que nos covenen abdues les natures.[2] On, per assò tota ora que la anima remembre e entena e vulla nulla cosa en natura sensual, ha embargament a esser subtil e contemplant en natura entellectual.

19. *Divinal rey de gloria qui avets enlumenats los sants profetes els apostols!* Aquells qui an lur anima endressada a esser subtil en les coses entellectuals, son, *Sènyer,* aquells qui entenen e conexen e saben que les coses sensuals no an proprietat ni natura ni forsa com pusquen embargar ni empatxar les vostres obres entellectuals, les quals obres son creacio e resurreccio e miracles. ✤ 20. Si en les vostres obres entellectuals hom sasubtilás sensualment e no entellectualment, fora significat, *Sènyer,* que les vostres obres son sensuals. On, com sia manifesta cosa que vostres obres entellectuals covenen esser enteses entellectualment, per assò es significat que qui en elles vol asubtilar son enteniment, que entellectualment li cové entendre vostres obres entellectuals. ✤ 21. On, aquells qui en les vostres obres entellectuals volen esser subtils sensualment privân lur enteniment de subtilea entellectual, adoncs, *Sènyer,* rebaven a lur enteniment son enginy e afollen e destroexen e corrompen la vertut e la manera e la proprietat per la qual lur enteniment es poderós dapercebre e de atènyer a entendre so que ells atenyeríen e entendríen si lur memoria remembrava e lur enteniment entenía e lur voler volía les coses entellectuals sens empatxament e contrast de les coses sensuals.

1. E, e lenteniment enten.—2. B, creatures.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, quil meu cor umplits de devocio e la mia consciencia de satisfaccio!* Per so com subtilea entellectual es dintre la anima del home e subtilea sensual es fora de la anima, per assò subtilea tota ora que tracta en les coses entellectuals mellora e fructifica; mas com les coses sensuals no son, *Sènyer*, en aquella vertut ni noblea que son les entellectuals, per assò subtilea[1] qui está en les coses sensuals no es gaire útil ni profitosa. ✠ 23. Com subtilea entellectual, *Sènyer*, entena forma potencialment en materia elemental e entena forma entellectual en materia entellectual actualment, e com subtilea sensual no pusca apercebre neguna destes formes sino tan solament forma sensual actual, per assò es significat e demostrat que subtilea entellectual val molt més que subtilea sensual. ✠ 24. On, per so com subtilea entellectual puja més a amunt a entendre e a demostrar que no fa subtilea sensual, per assò, *Sènyer*, la subtilea sensual no pot atènyer a demostrar ni a saber les proprietats qui son en les .iij. persones divines ni la substancia unida delles; e si la subtilea sensual no ateny tan a amunt, no es nulla maravella, car qui no pot en creatura atènyer forma ni materia entellectual ¿com atenyerá en creador les proprietats de persones?

25. *Sènyer ver Deus qui enamorats mi demostrant vos metex a mi!* Molt pus leugerament pot hom esser subtil sensualment que entellectualment, per so car enans ateny hom a subtilea sensual que no fa[2] a subtilea entellectual; car subtilea sensual senjenra en forma sensual actual, e subtilea entellectual senjenra en forma potencial entellectual en materia elemental o en materia entellectual avent forma entellectual actualment. ✠ 26. On, ja sia so, *Sènyer*, que home pusca esser pus leugerament subtil sensualment que entellectualment, per tot assò la subtilea

1. E, per ayso con subtilea: B, per asso con subtilea.—2. A, que no a ho.

sensual no pot esser tan gran ni tan durable com la subtilea entellectual; e assò se esdevé per so car la natura de la subtilea sensual no es tan acostada ni tan conjuncta ab la natura de la anima, com es la natura de la subtilea entellectual. ✻ 27. Car, aitant com subtilea dome tracta de coses sensuals actuals, aitant ha menors sos termens e ses forces que la subtilea entellectual qui tracta de les coses absents a la sensualitat presents a la entellectuitat; car natura es, *Sènyer,* de subtilea que sestena e multiplic e cresca entenent les coses absents a la sensualitat presens a la entellectuitat.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui engranits e multiplicats mes benediccions ab vostres visitacions!* Enaxí com home es pujant per lescala mudant sos peus dels jusans escalons als subirans, enaxí, *Sènyer,* qui vol esser subtil ni entès cové que de la subtilea sensual sapia pujar a la subtilea entellectual. ✻ 29. Car com lome se será asubtilat en la composicio dels .iiij. elements, si vol multiplicar ni pujar sa subtilitat pug altre escaló e asubtilse en la composicio qui es de les coses sensuals e de les entellectuals en so que animal es compost de natura sensual e entellectual, e si més a amunt, *Sènyer,* vol pujar sa subtilea, pug altre escaló pus alt e asubtilse en la composicio de la natura angelical qui es composta de materia e de forma entellectual; mas segons la composicio sensual es dita la natura angelical natura simple, no composta. ✻ 30. E si lome se vol molt fortment asutilar e pujar son enteniment tro a les altèes part les quals no pot null enteniment pujar, contemple, *Sènyer,* en la simplicitat de les vostres persones divines e vostra substancia divina unida delles, la qual simplicitat es sens tota composicio per raó del vostre acabament divinal.

✻

¶ CAP. 216. *Com hom pren manera segons la qual agúa asubtila[1] e endressa a son enversari son enginy[2] e son enteniment per tal que en la espuiacio li fassa entendre raó.*

AH *Deus benigne humil! A vos, Sènyer, sia donada e coneguda tota gloria e tota laor.* Car qui vol a son enversari endressar ni asubtilar son enginy, cové que sesfors aitant com pusca que li fassa venir son enteniment de potencia en actu; car aitant com lo enginy nil enteniment del home es crexent e estenent[3] e muntiplicant per la actualitat, aitant es crexent e muntiplicant la subtilitat del home. ✠ 2. On, enaxí com potencia e actu son en un sobject jassía que la potencia e la actualitat sien coses diverses en aquell sobject, enaxí, *Sènyer,* lome qui es subtil pot aguar e asubtilar lenteniment de son enversari en lo sobject de la potencia e de la actualitat. ✠ 3. On, com al enteniment humà sien donades, *Sènyer,* dues coses diverses en les quals se pusca asubtilar, so es a saber, sensualitat e entellectuitat, per assò tot home qui vulla[4] asubtilar lenginy ni lenteniment de son enversari en les coses sensuals, cové que lendrès en les coses sensuals, e qui li vol aguar ni asubtilar son enginy ni son enteniment en les coses entellectuals, cové que lendrès e les coses entellectuals e en los significats daquelles.

4. *Eternal Senyor pare de tots temps!* Com hom ses-

1. E, agusa e asubtila.—2. A, engyn: E, engiyn *(formes usuals).*—3. A,J, entenent.—4. E,B, uol.

puta nis contrasta ab altre en alcuna art o sciencia, covél, *Sènyer*, que hom aja conexensa dels vocables e de les coses on aquella sciencia e art se determena; e si tant es que son enversari no naja certa conexensa, cové que enans que hom li pusca dar a entendre la raó sobre la qual es la questio, que hom li fassa conèxer los propris vocables per los quals la questio se soluu[1] es determena. ☙ 5. Qui vol endressar, *Sènyer*, a son enversari son enteniment, primerament cové que li do conexensa de les coses generals per tal que li pusca per elles asubtilar son enteniment en les coses especials; car per so com hom no contrasta tant ferventment ni tan coratjosament en les coses qui son generals e comunes com fa en les coses especials, per assò ha hom ab son adversari enans concordament en les coses generals que en les especials; en aprés com los .ij. homens aurán concordat e avengut lur enteniment en les coses generals, en aprés poránse mills asubtilar e concordar en la especialitat de la cosa on es moguda e dirivada la questio el contrast. ☙ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car en axí com lome savi puja son enteniment de la conexensa dels individuus a la conexensa de les especies e dels genres, enaxí cové que si hom vol endressar lome errat en veritat, que de les coses sensuals li pug son enteniment en les coses entellectuals.

7. *Agradable Senyor en tots bens e en tots temps e en tots locs!* Si hom vol donar a entendre e a conèxer alcuna cosa sensual al home qui no la entén ni la conex, covése, *Sènyer*, que hom li mut son enteniment tant de una sensualitat a altra tro que ho entena, e si tant es que ab les coses sensuals hom nol pusca endressar a entendre so que innora, covése que hom lendrès ab les coses sensuals e ab les coses entellectuals; e si tant es que per esta composicio[2] sensual e entellectual hom nol pusca endressar, covénse

1. E,B, sol.—2. A, compunccio: comparacio (?)

que simplament hom lo endrès en les coses entellectuals demostrant una entellectuitat ab altra. ✠ 8. Qui vol endressar a son enversari son enteniment, fassa li, *Sènyer*, comparacions propries naturals substancials; car lenteniment enans sagúa e sasubtila e pus leugerament vé de potencia en actu per propries e per naturals comparacions, que no fa per comparacions ni per semblanses ni exemplis impropris accidentals no naturals. ✠ 9. Necessaria cosa es al home savi qui vol endressar e asubtilar al home nesci son enteniment, quel honre e quel am e que li sia[1] franc e liberal e avinent e que li fassa tants de plaers tro que sia amat per ell; car amor es, *Sènyer*, cosa qui concorda enans dos homens contrastants en qual que questios sia,[2] que nulla altra cosa, e per lo concordament que amor fa enfre amdós los homens amant la .j. lautre, savenen e sacorden lurs remembraments e lurs enteniments per lo concordament damdues les volentats.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui triats e elegets a gloria e a benediccio tots aquells qui en grat ni en plaer vos venen!* Qui vol aguar ni asubtilar a son enversari son enteniment, don li demostracio e conexensa de les .v. generalitats e dels .x. predicaments, car aquestes son, *Sènyer*, coses on hom pot entendre e saber totes aquelles coses[3] dintre aquella terminacio a la qual conexensa dome pot atènyer ni abastar. ✠ 11. Ab demostracio de les .v. potencies de la anima e ab conexensa de les .iij. vertuts principals de la anima e ab los .iij. comensaments e ab les dues entencions e ab los .ij. moviments, pot hom, *Sènyer*, a son enversari aguar e endressar son enginy e son enteniment a entendre e a saber les coses que hom li vol demostrar ni fer conèxer. ✠ 12. Donant, *Sènyer*, demostracio a son enversari de la contrarietat qui es entre paraula e enteniment, agúa hom e asubtila hom a son enversari son enteniment; car dient la

1. B, e li sia.— 2. B, questio us sia.—3. E, e saber totes causes: B, e saber totes coses.

paraula que lome es mort o que la paret vol caer, la paraula diu que la anima del home mor en so que home mort diu, lo qual home no mor sino en quant lo cors; e la paraula diu que la paret ha voler, la qual paret priva de voler: on, per so car la paraula diu una cosa e lenteniment ne entén altra, per assò es a home gran enluminament com entén lo desvariament dels significats que la paraula significa e de cells que lenteniment entén.

13. *Ab franc Senyor ple de benediccio e de gracia!* Qui a son enversari vol asubtilar son enteniment, per nulla cosa, *Sènyer,* nol porá tan tost asubtilar com fa si li fa remembrar les coses qui li son plaents e agradables a remembrar; car lenteniment humà pus leugerament entén les coses que la volentat ama remembrar, que no fa les coses remembrades per costreta volentat. ☙ 14. *Gloriós Senyor!* Aitant com hom fa més remembrar a son enversari so que la anima de son enversari ama remembrar, aitant la volentat crex e multiplica en amar aquelles coses membrar; e aitant com la volentat crex, aitant crex lenteniment; e aitant com lenteniment crex e multiplica en aquelles coses a entendre, aitant crex en home sa subtilea e son enginy. ☙ 15. Car la memoria remembrant engendra lenteniment, e remembrant la memoria e entenent lenteniment, es la volentat ixent dam.ij. On, aitant com la memoria remembra e aitant com lenteniment entén e aitant com la volentat vol, aitant es lome subtil e entenent. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, doncs per lo conveniment e concordament de la memoria e del enteniment e[1] de la volentat esdevé hom subtil, e per lo descordament esdevé hom innorable e pec.

16. *Misericordiós Senyor sobre totes misericordies, amat Senyor sobre totes amors!* Qui vol a son enversari asubtilar son enginy, si tant es que aquell seu enversari ha creensa e

1. E, manca la conjunctiva *e*.

fe en actu, cové, *Sènyer,* que la fe fassa esser en potencia e lenteniment en actu; car com la fe es actualment[1] en home, adoncs es lenteniment encarcerat e pres en la actualitat de la fe. On, com la fe esdevé en potencia, adoncs es lenteniment exit de presó, e com lenteniment es actualment en les .iiij. causes entellectuals, adoncs es pus agut e pus subtil que no es com tracta de les .iiij. causes sensuals; e assò esdevé per so car son pus prop en natura enteniment e les .iiij. causes entellectuals que no son enteniment e les .iiij. causes sensuals. ✠ 17. Com hom atroba, *Sènyer,* son enversari de gros enginy e hom no li pot fer entendre les raons subtils, adoncs es significat que lenginy daquell es rebavat en la subjugacio e en la servitut en la qual es a la potencia sensitiva. On, qui vol a son enversari endressar son enginy, cové quel fassa franc de la potencia sensitiva e quel sotsmeta a la racional per tal que en ella sia entenent e subtil: car enaxí com la potencia sensitiva ha natura de engruxar e de rebavar a hom son enginy, enaxí la potencia racional ha natura e proprietat a home de endressar e de enlumenar[2] son enginy e sa conexensa. ✠ 18. Qui a son enversari, *Sènyer,* vol endressar son enteniment, esforsse aitant com pusca com li fassa son enteniment franc; car natura es denteniment que on pus es franc a entendre, pus es subtil e més entén, e on més enteniment es pres ni forsat ni costret, pus fortment es innorable e rebavat e empatxat e desendressat a entendre e a conèxer.

19. *Oh vos Sènyer qui ploràs en la crou per tal que nos altres fossem alegrats en les vostres glories!* Com hom mostra e significa a son enversari ab poques paraules raons moltes, adoncs li endressa hom pus leugerament son enteniment que no fa com les paraules son moltes e longues e les raons son poques; car natura es, *Sènyer,* de enteniment que sendressa enans ab poques paraules significants mol-

1. E, es entallectual.—2. E,B, illuminar.

tes raons, que no fa ab longues paraules e ab poques raons significades per superflues paraules. ✠ 20. Per so com memoria dome e volentat son coses qui no están assiduosament en una cosa, enans an, *Sènyer,* major natura e major proprietat a álteracio remembrant e volent adès una cosa e adès altra, que no an proprietat ni natura a perseverar a membrar e voler continuament una cosa, per assò poques paraules bé ordonades qui porten gran enteniment, son major occasio a endressar enteniment dome, que no son longues paraules multiplicades per moltes diccions[1] superflues no necessaries; car on pus son, *Sènyer,* breus les paraules, pus leugeres[2] son a remembrar e a voler, e on pus son leugeres a la memoria e a la volentat, pus leugerament son enteses. Mas com[3] memoria ublida longues paraules pus tost que no fa les breus, e car la volentat senuja[4] pus tost de longues paraules que de breus, per assò lenteniment enans vé de potencia en actu per breus paraules ordonades, que per longues mal ordonades. ✠ 21. Com hom, *Sènyer,* fa faulacies[5] ni parla ab sofismes ni ab paraules dobles per amagar veritat e per demostrar falsetat, adoncs no asubtila hom a son enversari son enginy, enans li rebava hom son enginy el li engruxa: on, per assò qui a son enversari vol asubtilar son enteniment, guart que no li parle doblament ni sofismadament ni ab paraules maestrejades contraries a veritat; car tot so qui es contrari a veritat es empatxament[6] denteniment e de subtilitat.

22. *Ah Sènyer qui no sots nulla corrupcio ni null defalliment!* De les mellors maneres que hom pot aver a endressar lenteniment de son enversari, es, *Sènyer,* que hom li fassa anar son enteniment ymaginant les coses entellectuals, e puxes com lenteniment ymagena les coses entellectuals, adoncs fassa hom tant que la ymaginacio pervenga

1. E,B, per sobre diccions.—2. B, largueres.—3. E,B, cor.—4. E, se moua: B, se humilia: M, *fatigatur.*—5. J, fallacies.—6. E, enpatxadament.

a la potencia racional, e puxes quant[1] es pervenguda a la racional potencia, adoncs es pervengut lenteniment en son loc en lo qual es poderós e endressat dentendre. ✠ 23. Com lenteniment del home es, *Sènyer*, pervengut a la potencia racional, adoncs lo deu hom pujar a esser subtil en la vostra bonea e en la vostra noblea, e si tant es que per alcún embargament lenteniment no pusca pujar a esser subtil en la vostra bonea, covê que hom lo beex[2] de la racional potencia e quel torn a la ymaginativa ymaginant los significats que les creatures donen de la vostra bonea, e com la ymaginativa aurá reebuts los significats, adoncs torn[3] la ymaginacio a la potencia racional ab los significats; car si ab los significats pot la ymaginativa pervenir a la racionalitat, adoncs lenteniment porá esser subtil en la vostra bonea a conèxer e a entendre. ✠ 24. Com hom vol subtilar a son enversari son enteniment, covê que hom sesfors aitant com pusca com fassa al enteniment de son enversari conèxer los significats qui signifiquen acabament, car conexent los significats qui signifiquen acabament pervé lenteniment a subtilitat; e si tant es, *Sènyer*, que hom no pusca al enteniment de son enversari dar a entendre los significats qui signifiquen acabament, covê que hom li fassa conèxer los significats qui signifiquen defalliment,[4] e si hom los li pot fer conèxer, adoncs aurá conexensa de defalliment, e per la conexensa que aurá en les coses on es defalliment, porá esser subtil en les coses on es acabament per so car los uns contraris son significants e demostrants los altres.

25. *Ah ver Deus gloriós per lo qual los meus ulls son en plors e mon cor es amors!*[5] Com hom vol dar a entendre alcuna raó a son enversari, covê que hom lo tempte el asayg en la natura del sobject e del predicat; car si hom no li pot[6] fer entendre per lo sobject, covê que hom lo fassa entendre per lo predicat, e si per lo predicat hom nol

1. E,B, con.—2. J, bax.—3. E,B. torn hom.—4. A, defaliments.—5. A,J, e en mon cor es amors.—6. E,B, nol pot.

pot fer entendre, covė que hom lo torn al sobject; car per continua alteracio, *Sènyer,* que hom fa entenent en lo sobject o en lo predicat, ha hom enteniment actualment en lo sobject e en lo predicat. ✠ 26. Segons que es diversitat enfre les preposicions absolutes e condicionals e negatives e afermatives e universals e particulars, sí son, *Sènyer,* los homens de diverses enteniments a entendre e de esser subtils; car los uns homens entenen per les unes preposicions pus leugerament que per les altres, e per assò segons que es la qualitat del home e de la preposicio, lo deu hom temptar e asajar per quals preposicions lur enteniment es mills aparellat a venir de potencia en actu. ✠ 27. Per totes aquelles maneres que lenteniment del home pot venir de potencia en actu, per totes aquelles, *Sènyer,* deu hom temptar home com lo fassa entenent en so que no sab; car a vegades entén hom un contrari per altre, e a vegades entén hom per les coses qui son en actu les coses qui son en potencia e so qui es en actu per so qui es en potencia, e a vegades entén hom per forma natural, a vegades per forma accidental, e a vegades entén hom mills per diverses comparacions e semblances que per no diverses, e a vegades mills per diverses que per semblants. On, qui vol asubtilar a son enversari son enginy en totes estes coses, deu asajar e temptar son enteniment com lo pusca asuptilar.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets tant enamorat mi de les celestials benahuirances, quem fets menysprear totes les terrenals benenances!* Com home sia frèvol cosa e mesquina, per assò son enteniment no es aparellat en tots locs ni en tots temps a entendre, car mills entén en un loc que en altre e en .j. temps que en altre; e per assò com hom vol donar a entendre a son enversari o a son escolá alcuna cosa, si nou pot hom entendre deulo hom[1] mudar de un

---

1. E, si nou pot entendre deu lom.

loc en autre, e si nou entén en un temps, possíbol cosa es queu entena en altre. ✠ 29. Enaxí com ventrell dome famejant no pot esser ple ni sadoll sino per longa continuacio de menjar, enaxí, *Sènyer*, enteniment dome no pot aver gran subtilitat sino per longa continuacio que hom aya de remembrar e dentendre e de voler. On, per assò es demostrat que si lo maestre no pot encontinent dar a entendre la lissó a son escolá, covénse que tantes de vegades li torn[1] tro que la entena: car enaxí com per mostrar e per significar poc son impossibols coses a entendre, en axí per molt mostrar e significar son les coses possibols a esser[2] sabudes e enteses. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e laor per tots temps: car enaxí com los homens qui están en los alts munts[3] veen pus luny que los homens qui están en los locs bays, enaxí los homens qui son subtils en la vostra alta e excellent bonea a remembrar e a entendre e a voler, son molt pus fortment subtils e savis que los homens qui en les coses baxes tenen lur remembrament e lur enteniment e lur volentat. On, per assò, *Sènyer*, qui son escolá o son enversari vol fer savi ni entenent, cové que li fassa remembrar e entendre e voler les altèes e les noblèes de la vostra excellent gloriosa essencia divina.

1. E, trorn. — 2. A,J, son possibols a esser. — 3. E, monts.

¶ CAP. 217. *Com home' asubtila son enteniment e son enginy en esputacio encercant la bonea de Deu.*

OH *Deus misericordiós ple de pietat e de mercè!* Vos, *Sènyer,* sabets que en dues maneres covê esser encercada la vostra bonea: la una es com home la encerca en vos tan solament, la autra es com hom per les quatre occasions ha apercebiment e conexensa de la vostra bonea, car conexent aquelles ha hom demostracio com hom conega vostra excellent bonea.[2] ✱ 2. On, com hom, *Sènyer,* priva de sa anima remembrament e enteniment e volentat e cogitacio e apercebiment e ymaginacio ublidant les .iiij. occasions e totes les creatures, remembrant e entenent e volent e cogitant e albirant e aestmant vos esser bo e acabat per vos metex sens que per lesser ol no esser de les creatures vos no valets mes ni menys, adoncs la anima del home sasubtila a conèxer vostra bonea per vostra bonea metexa. ✱ 3. Mas com hom, *Sènyer,* encerca la vostra bonea el vostre excellent acabament, e hom lo demana entellectualment a les creatures esguardant lordonament e la bona disposicio que vos avets donada a elles, adoncs covê que hom sia encercador de les obres que vos fets e avets fetes e farets en les creatures, car conexent hom aquelles es hom conexedor de la vostra gran bonea.

4. *Savi Senyor en totes savièes, honrat en tots honra-*

1. E,B, hom.—2. E, hesencia.

ments! Com la anima del home ha tan solament sa contemplacio en la vostra deitat e en les proprietats e en les qualitats e en les vertuts[1] qui son essencialment en vos, adoncs, *Sènyer*, ha conexensa de vos conexent vostres proprietats e qualitats e vertuts. ✠ 5. Com anima dome sasubtila en la paternitat ni en la filiacio ni en la processio de les vostres .iij. persones en les quals es cascuna avent sa propria proprietat, e les quals persones son, *Sènyer*, una deitat, adoncs sasubtila lo remembrament e lenteniment e la volentat de la anima remembrant e entenent e volent vostra unitat e vostres persones e lurs proprietats. ✠ 6. Com hom, *Sènyer*, ha son remembrament e son enteniment e sa volentat en les vostres qualitats, axí com infinitat e eternitat e poder e saviea e amor e simplicitat e gloria e acabament e les altres dest semblant, adoncs la anima remembrant e entenent e volent puja e ennobleex contemplant[2] en les vostres qualitats, per lo qual pujament sasubtila en les qualitats remembrades e enteses e vulgudes en ella.

7. *Ah Senyor singular del qual reebem gracia e benediccio!* Com hom enserca la vostra bonea per los significats de les creatures, adoncs, *Sènyer*, covė que hom seguesca los significats de les .iiij. occasions: car enaxí com les .iiij. occasions se differenciejen[3] enfre elles metexes, enaxí se differenciejen a significar la vostra bonea; car lo faedor[4] significa a la vostra bonea poder, e la materia possessio, e la forma ordonacio, e la causa final acabament. ✠ 8. On, per so, *Sènyer*, com al nostre enteniment son diverses coses poder e possessio e ordenacio e acabament, per assò lenteniment e lapercebiment humá en una manera sasubtila e sagúa e sendressa en la vostra bonea per los significats que li fa faedor, e en altra per los significats que li fa materia, e en altra per los significats que li fa forma, e en altra per los significats que li fa la causa final. ✠ 9. On, com assò sia

1. E, e les qualitats e les uertuts.—2. A, contemplants.—3. E, deferenciejen.—4. B factor.

enaxí, doncs com hom sesputa ab altre, cové, *Sènyer,* que hom encerc los significats qui signifiquen la vostra bonea, e cové que hom encerc qual es lo sobject ni la rayl nil fonament sobrel qual es fet largument: car enaxí com les .iiij. occasions son diverses, enaxí son als[1] arguments diverses rayls e sobjects les .iiij. occasions, car a vegades se fa largument e la questio sobre el faedor, a vegades sobre la materia, a vegades sobre la forma, a vegades sobre la causa final; e per so com les .iiij. causes son diverses, per assò los arguments reeben diversitats: car enaxí com les .iiij. causes no son les unes les altres, enaxí los arguments quis fan sobrel faedor no son los arguments quis fan sobre la materia o la forma o la causa final; e assò metex se seguex dels arguments fets en[2] la materia o en la forma o en la causa final.

10. *Eternal Senyor sens comensament e sens fi!* Com los homens sesputen ensercant la vostra bonea, cové, *Sènyer,* que enserquen si vos sots faedor poderós, savi ni dreturer, misericordiós ni acabat en totes vostres obres. On, aquell qui per sa lig e per sa creensa porá demostrar e significar que vos sots mellor e pus noble faedor, aquell dará mellor[3] significat de la vostra gran bonea. On, com la vostra natura humana valla més que totes creatures, doncs significa mellor creador e faedor. ✠ 11. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor per tots temps e a tot quant de vos es: car per so com en la lig dels crestians se conté[4] que vos sots deu e home, e vos avets recreat lo mon, per assò es significat que home e lo mon son molt mellors creatures que no foren si vos no fossets home nil mon no fos recreat. On, aitant com home el mon son mellors creatures, aitant es significat lo faedor qui ha fet home e lo mon, mellor. On, com la lig dels crestians do significat que vos sots mellor faedor que negú significat que les altres ligs signifiquen,

1. E,J, los.—2. B, a.—3. E, major.—4. B, se coue.

per assò es mills significada vostra bonea per la lig dels crestians que per altra. ✠ 12. *Gloriós Deu!* Enaxí com la lig dels crestians significa vos per mellor faedor que nulla de les altres ligs per so car creu que vos sots home e que murís per salvar home, enaxí, *Sènyer*, la lig dels crestians vos significa mellor faedor per molts altres significats demostrant que vos sots font e comensament don venen tots bens, del qual null mal de culpa no vé ne diriva. On, com assò sia enaxí, doncs qui vol en la esputacio esser subtil ni savi ni entenent, encerc qual es la lig qui a vostra obra atriboex més de bé e més de ordonacio.

13. *Dreturer Senyor acabat en misericordia e en dretura!* Com materia sia cosa qui do significacio que sia posseyda, per assò aitant com la materia es significada en mellor disposicio, aitant més es significada la noblea daquell qui la posseex.[1] On, aquella lig, *Sènyer*, qui la materia signific en pus noble disposicio, aquella lig significa al enteniment humá més la bonea del faedor qui la materia ha creada e ordonada e agraciada. ✠ 14. On, com la ley dels crestians, *Sènyer*, confés e atorc que vos avets honorificada et exalsada la materia elemental en so que la materia don home es compost[2] es semblant materia ab la materia en la qual sencarná la persona del Fill, per assò la ley dels crestians atriboex més donrament a materia que no fa nulla altra secta ni creensa, e per assò es lenteniment dels crestians pus agut e pus aparellat a conèxer la vostra bonea, que no es nulla subtilitat daltres sectes ni generacions. ✠ 15. Nulls homens, *Sènyer*, no significuen que materia sia tant sotsmesa ni que sia tant posseyda per son creador com fan los crestians; car los crestians creen que vos alterats la materia de la ostia sacrada en carn e lo vi sanctificat en sanc. On, aitant com la materia saltereja fora lo cors de natura, aitant més dona significat que es posseyda per vos, e on més

1. A, possex. — 2. B, don es compost.

significa sí metexa esser posseyda, més dona significacio de vostra gloriosa bonea.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots secret de mos secrets e qui sots enluminament e resplandor de mes lugors!* Vos sabets, *Sènyer,* que natura e proprietat es de forma demostrar e significar les coses segons lur qualitat o lur ordonament e lur bellea e lur ornament. On, aitant, *Sènyer,* com la forma dona major demostracio de la bellea e dornament e de ordonament, aytant més la forma dona major significacio de son creador. ✠ 17. On com los crestians affermen e atriboesquen a forma sensual tan gran noblea dient que forma humanal es unida ab natura[1] divina, e com los crestians, *Sènyer,* diguen assò metex de forma entellectual, doncs los crestians atriboexen a forma major noblea que no fan nulls altres homens: on, per assò la forma quels crestians an contemplant ymagenant remembrant en les vostres obres e en la vostra passio e en les vostres vertuts, se forma en major noblea e en major subtilitat que nos pot formar neguna[2] forma de les altres gents segons lur opinió ni creensa. ✠ 18. Enaitant, *Sènyer,* com la anima del crestiá segons sa lig e sa opinió[3] pot més asubtilar e pujar son enteniment e sa pensa a ymaginar les grans granèes de les vostres vertuts que no fa la anima del home no crestiá, enaitant se forma la ymaginativa del home crestiá en major subtilitat que no fa la anima de null altre home; car null home segons sa lig ni segons sa creensa no pot tanta de subtilitat aver en vostra essencia ni en vostres qualitats ni en vostres proprietats, com la anima del crestiá: on per assò la forma dels crestians es pus aparellada a saber la vostra bonea que no es nulla forma daltre home.

19. *Amador Senyor dèls vostres amadors, remembrable Senyor de nostres languors!* Qui per la causa final se vol asubtilar, *Sènyer,* en la vostra gran bonea,[4] guart segons

1. E,B, ab la natura.—2. E, nula.—3. E,B, e segons sa opinio.—4. E,B, en la uostra bonea.

qual[1] de les .iij. ligs causa final es significant major profit ni major utilitat; car natura es de causa final que significa acabament e cumpliment, de cumplir e dacabar la cosa per la qual la causa final reeb son nom e sa proprietat e la diversitat qui es enfre ella e lo faedor e la materia e la forma. ✠ 20. On, com en general hom sasubtila e guarda entellectualment membrant e entenent qual lig atriboex a la causa final major noblea, adoncs es demostrat, *Sènyer,* que nulls homens segons fe ni segons opinió no donen ni atriboexen tanta de bonea a causa final com fan crestians; car los crestians creen que vos creàs home per so que ell vos conegués eus amás eus servís, e nulls homens segons lur fe nous poden tant conèxer ni amar ni servir com los crestians, creent ells que per so que vos fossets per home mills conegut e amat e servit e per so que home fos mills amat e gloriejat, volguès esser home recreador[2] e murir per home. ✠ 21. On, com en la ley dels crestians sia, *Sènyer,* pus fortment significat la noblea e la granea de la causa final que no es en nulla altra creensa, per assò la causa final significa pus fortment e pus subtilment la gran excellencia el gran honrament de la vostra bonea en la ley dels crestians, que no fa en neguna de les altres ligs.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, digne de tot honrament e de esser loat per tots los pobles!* Enaxí com la ley dels crestians dona major significacio de la vostra excellent bonea ab les .iiij. causes que no fa neguna de les altres creenses, enaxí, *Sènyer,* dona major significacio ab les .iiij. causes daquells homens qui son bons o qui son mals, que no fa nulla altra creensa. ✠ 23. Com en la creensa dels crestians aja, *Sènyer,* molts més homens qui son clergues e religioses e ermitans qui desemparen per la vostra amor los delits daquest seggle que no ha en neguna[3] altra creensa, per assò en la lig dels crestians es molt pus fortment significada la bonea de

1. B, quals.—2. B, creador.—3. E, nula.

les .iiij. causes que no es en nulla autra creensa, e on pus fortment es sabuda e coneguda la bonea de les .iiij. causes, pus fortment es apercebuda e coneguda la vostra gran bonea. ✠ 24. Com los crestians son, *Sènyer,* peccadors ni desobedients als vostres manaments, adoncs significquen les .iiij. causes per les quals son avols e culpables, esser pus avols causes que no fan negunes de les altres creenses; car aitant com la ley dels crestians val més que les altres, aitant[1] son los qui la observen mellors que los altres, e aquells qui no la observen son pijors que no son los qui son en altra fe ni creensa.

25. *Sènyer ver Deus qui reebets les pregueres[2] e les oracions de vostres benvolents!*[3] Com hom sesputa ab altre enservant quals coses son bones ni quals coses son males, en nulla lig ni per nulla lig, *Sènyer,* no pot hom tan bé conèxer[4] que es bé ni que es mal com fa per la lig dels crestians, e assò sesdevé per so car en la ley dels crestians les coses bones hi son mellors que en altra lig e les coses qui son malament fetes per los crestians son pijors que en altra lig: on, per assò la subtilea pot hom enans aver per la lig dels crestians que per nulla autra, per so car los uns contraris se conexen es demostren e satroben per los altres. ✠ 26. On, com assò sia enaxí, doncs qui vol ensercar lo mellor faedor o la mellor materia o la pus noble forma o la mellor causa final, ab lo pijor faedor e[5] ab la pus àvol materia e ab la pus leja forma e ab la pus defallent causa final ho porá atrobar e conèxer; e qui vol encercar, *Sènyer,* lo pijor faedor e materia e forma e causa final, ab lo mellor faedor e materia e forma e causa final ho porá atrobar e saber. ✠ 27. On, com assò sia enaxí que lo bé el mal se contrarieg pus fortment en la ley dels crestians que no fa en nulla altra creensa, doncs aquells crestians qui fan, *Sènyer,* bones obres, son pus prop dacabament e pus luny de

1. A, aitants.—2. B, pregaries.—3. E, bens uolens.—4. A,B,J, no pot hom conexer.—5. A,J, o.

defalliment que no son nulls altres homens, e aquells crestians qui fan males obres son pus prop de defalliment e pus luny dacabament que no son nulls altres homens.

28. *Ah Senyor lo qual sots solás e confort e consolacio dels benahuirats qui en vos se confíen!* Enaxí com tots los corses corrompables alterables en forma son composts dels .iiij. elements, enaxí los arguments qui son fets en les creatures ni de les creatures, son composts de les .iiij. causes; enaxí, *Sènyer,* com alcú element ha major forsa en un cors que en altre, enaxí en la questio e en largument ha major poder la una causa que les altres: car enaxí com lo cors de calda natura pot reebre més de calor que de fredor,[1] enaxí la questio pot esser més feta sobre lo faedor que sobre la materia, o sobre la materia més que sobre lo faedor; e assò metex se seguex de la forma e de la causa final. ✠ 29. Car, enaxí, *Sènyer,* com los uns arguments van per la primera figura e los altres per la segona e los altres per la tersa e cascuns an propria figura en la[2] qual se formen es demostren, enaxí sesdevé de les questions e de les .iiij. causes; car les unes questions e solucions se fan es solven sobre el faedor, les altres sobre la materia, les altres sobre la forma, les altres sobre la causa final. ✠ 30. On, enaxí com los arguments que hom fa per la segona figura e per la tersa asaja hom e prova e endressa per la primera figura, enaxí, *Sènyer,* e molt mills encara, totes les bonèes qui son en les creatures cové esprovar e asajar e conèxer en la vostra bonea: car enaxí com null argument no pot esser bo si no pot caber en la primera figura, enaxí nulla creatura no pot esser bona si doncs no es bona segons esguardament de la vostra excellent bonea divina.

1. B, e mes de fredor. — 2. A, lo.

¶ CAP. 218. *Com hom ha subtilea per la qual ha conexensa que ahuirs[1] ni aravanys ni sorts no son re.*

OH *Deus excellent, gloriós, cumplit de misericordia e de perdons!* Com los uns homens, *Sènyer,* ab los altres sien en guerra e en treball, e com home sia innorable de les coses esdevenidores, per assò los homens se fan devinadors e conexedors en ahuirs e en aravanys e en sorts[2] e cuiden conèxer e saber les coses esdevenidores en lurs treballs e en lurs guerres e en lurs asauts e en lurs encontraments e en lurs cavalcades. ✱ 2. On, per assò com los homens se fan devinadors e conexedors, esdevés que en lur enteniment ymagenen les figures sensuals quis fan per lo volament de les aus o per ahuyrs de cap o per aravanys de paraula, e per assò, *Sènyer,* segons la figura sensual aestmen entellectualment so que la figura significa a lur enteniment, sia de bé o de mal, la qual significacio es falsament entesa per so car sensualment no es vertaderament feta. ✱ 3. On, per so, *Sènyer,* com lo vostre servidor ha certa conexensa e sciencia que ahuyrs ni aravanys ni sorts no son res ni no an la forsa que hom los atriboex, e per so com los homens necis nesdevenen peccadors e culpables com en los devinadors ni sortejadors ni aravanyadors[3] se confíen, per assò lo vostre servidor confiant en la vostra ajuda vol provar e significar e demostrar vertaderament e manifesta per raons e probacions entellectuals significades per significats sensuals, que

1. E, aurs *(forma usual).*—2. B, sots.—3. E, arauajadors.

ahuirs ni sorts ni aravanys no son re ni no son occasio com per ells pusca hom aver conexensa ni subtilitat dapercebre les coses esdevenidores.

4. *Senyor amat, Senyor pregat, Senyor demanat!* Vos sabets que com los homens qui son en guerra o qui fan alcún viatge, que les coses quels esdevenen en lurs ardits e en lurs asauts e en lurs viatges, que per fina forsa se cové, *Sènyer,* que aquelles coses lur esdevenguen o occasionadament o a aventura o compostament de occasio e de ventura ensemps; car sens occasio o ventura nulla cosa nols poría esdevenir per so car tot so qui sesdevé en est mon esdevé,o per occasio o per ventura o per composicio de occasio e de ventura. ✱ 5. On, si tant era, *Sènyer,* que ahuirs ni sorts ni aravanys fossen re ni ajen art per la qual demostrassen veritat, doncs de necessaria cosa sería que aquella art anás per occasio o per ventura o per ensemps; car si per la una o per lautra o per ensemps no anava, no sería la art re per so car no auría sobject en que fos, car pus occasio ni ventura no fos, no sería nulla re en que la art de ahuyrs ni de sorts ni daravanys fos.[1] ✱ 6. On, per so com nos volem encercar si la art dahuyrs ni de sorts ni daravanys es res o no, per assò, *Sènyer,* cové que lencercament sia fet en dues coses, so es a saber, en ventura o en occasio, les quals dues coses cové que departescam en .v. parts; car ventura se departex en dues maneres, so es ventura natural e ventura accidental, e occasio se departex en tres maneres, la una es com les coses esdevenen a home per vostre voler e per so car vos ho fets, lautra es per so car alcunes coses esdevenen a home per raó de cors de natura e per lurs obres,[2] lautra es com esdevenen a home alcunes coses per obra de demoni qui nes occasio a home com aquelles coses li esdevenguen.

---

1. A,J, no fos.—2. E,B,M, manca aquest membre.

7. *Poderós Senyor sobre totes coses creades!* Vos sabets, *Sènyer,* que ventura natural es com natura accidental se desordona contra cors natural, axí com .vj. dits en una mà o en un peu o .j. ull tan solament en cara danimal o gep o sobros[1] o sordea o ceguetat[2] e les altres coses dest semblant. On, com hom vol cavalcar sobre sos enemics e pren senyal en ahuyr o en sort o en aravany de ocell o de paraula si li esdevendrá bé o mal, adoncs pot conèxer e saber que aquells ahuirs ni sorts ni aravanys no van per ventura natural; car ahuirar[3] o sortejar o volar o parlar no es semblant ab la ventura[4] ques fa per natura feent accidentalment .vj. dits o les altres coses daquest semblant. ❧ 8. Si laucell o lahuir o la paraula, *Sènyer,* va per ventura e no per occasio, significat es que en lo volar del aucell ni en lo ahuirar ni en lo parlar no ha nulla ordonacio; car nulla cosa quis fassa a aventura no ha nulla ordonacio, car ordonacio no pot esser feta sens occasio. On, com a demostrar veritat de les coses esdevenidores aja mester ordonacio, per assò es significat e demostrat que ventura natural no pot esser sobject ni senyal com per ella home pusca aver conexensa de les coses esdevenidores. ❧ 9. On, com los homens qui van en cavalcades o en asauts vajen, *Sènyer,* occasionadament e no a aventura, e assò per so car occasionadament[5] an entencio a alcuna cosa, e com les[6] aus vajen volant moltes de vegades per ventura per qual part de les .vj. dresseres se volen, e com les aus innoren les occasions per les quals los homens fan viatges, e com les aus volen francament on se volen e no costretament, doncs ¿com par ver, *Sènyer,* quel volar de les aus nils altres ahuirs sien occasio a demostrar veritat? Car si occasio eren a demostrar veritat, so que farien nou faríen a aventura enans convenría queu fessen occasionadament.

10. *Senyor en lo qual avem confiament e dousa esperansa*

1. E, sobre os.—2, B, sotzetat.—3. E, aurar *(forma usual).*—4. A,J, natura: M, *casualitate.*—5. E,B,M, manca aques mot.—6. E, los.

de salvacio! Aventura accidental no natural es axí com si hom passa sa[1] mà per sa barba, o si hom trenca una palla a aventura, o si hom fa altres coses a aventura segons est semblant; e es per so, *Sènyer*, accident fet a aventura, car se fa sens occasio e sens entencio. On, com les aus van volant per laer a aventura senes nulla occasio e sens nulla entencio, adoncs es significat que elles no poden esser significacio ni demostracio dahuyrs ni daravanys demostrants[2] les coses esdevenidores; car nulla cosa esdevenidora no pot esser revelada ni demostrada menys de final occasio, car en la final occasio es demostrada la significacio de la causa esdevenidora.[3] ⁂ 11. Totes les coses qui van segons lo cors de les .iiij. occasions, o cové, *Sènyer*, qui sien significades o per forma sensual o per forma entellectual. On, com les aus volen a aventura accidental sens nulla occasio, adoncs priva en lur volar forma qui signific als homens qui guarden ahuyrs, les coses quils esdevenen,[4] per lo qual privament de forma no poden reebre art ni certificament ni sciencia de les coses esdevenidores; car pus que la forma es privada a significar, de necessitat es que lo significat sia en privacio e que no aya esser, car null significat no pot esser feyt menys de forma sensual o entellectual. ⁂ 12. On, com ajam, *Sènyer*, provat que ventura no pot esser sobject qui do significat ni demostrament de les coses esdevenidores, per assò es sabut e entès que ventura qui sia segons accident natural o segons accident no natural, no pot demostrar forma als ahuyrers[5] e sortejadors com pusquen conèxer ni saber les coses qui sesdevenen en guerra o en viatges: car enaxí com per privacio de materia priva forma, e assò per so car forma no pot esser menys de materia, en axí nulla cosa quis fassa a aventura no pot aver forma qui do significacio ni demostracio ni revelacio de les coses esdevenidores.

1. B, la.—2. A, ni demostrants.—3. M, *rei futuræ.*—4. A, esdeuen. —5. aures *(passim):* J, hahuyres.

13. *Oh vos Senyor graciós*[1] *qui sots tota la mia salut e la mia consolacio e tota ma salvacio!* Si vos a les aus fayets fer costretament e forsada figura e senyal per la qual los homens qui van en cavalcada apercebessen les coses esdevenidores, doncs vos, *Sènyer,* seríets occasio al mal quels homens fan a lurs enemics; car vos faríets volar les aus per la dressera on feessen senyal com demostrassen als asautejadors lo mal que poden fer. On, si axí era, doncs vos no seríets dreturer ni tot bo, per so car demostrant los senyals per los quals los asaltejadors son segurs que no prenen mal e quel fassen, los enagaríets a fer mal, e si axí era no tan solament lo mal el peccat[2] ixiría dells, que enans ho faría de vos. ✱ 14. On, com en la vostra bonea e en la vostra dretura e en lo vostre excellent acabament, *Sènyer Deus,* sia significat que vos no siats injuriós en nulla cosa, per assò se prova que vos no destrenyets ni no fets volar les aus per occasio que fassen senyals als homens com fassen mal ni com roben ni aucíen lurs pruxmes los quals avets manat que sien amats per lurs enemics. On, com assò sia enaxí, doncs significat es que la occasio per que les aus volen per qual que dresseras sia, que volen per occasio delles metexes quis percassen com viuen o quis deporten per laer là on se volen, e no volen per tal que lur volar sia occasio als homens que[3] sien devinadors les coses esdevenidores.[4] ✱ 15. Si vos, *Senyor,* fayets volar les aus per tal que feessen senyals als homens de so quels esdevé en lurs guerres, doncs vos seríets contrari a la vostra gran bonea; car pus que los homens aguessen bons senyals[5] vertaders, més se confiaríen en aquells que en la vostra bonea, e si avíen mals senyals vertaders, desesperarsien de la vostra ajuda e de la vostra misericordia, e tornarsenien per los mals senyals que veuríen. On, com vos, *Sènyer,* vullats que tots nos confiem en vos tan solament per so com vos no volets

1. E,B, gracios seynor.—2. B, es peccat.—3. A, qui.—4. E, com sien deuinadors de les causes esdeuenidores.—5. E, agessen seynals.

esser contrari a la vostra bonea, doncs significat es e provat es que vos no sots occasio a les aus ni als ahuirs ni als aravanys ni sorts com donen significacio ni demostracio de les coses esdevenidores als homens qui en ahuirs e en aravanys[1] e en sorts se confíen.

16. *Ah eternal Senyor qui sots comensament de tots comensaments!* Si tant era que ahuyrs e aravanys e sorts fossen veritat per occasio de natura, convenrías que la occasio fos natural o accidental o ensemps natural e accidental. On, si era, *Sènyer,* occasio natural, convenrías que les aus que fan los aravanys, que costretament e forsada les forsás natura com volassen per la dressera on faríen la figura als homens qui guarden ahuyrs; e si era occasio accidental, covenría que les aus volassen franchament per qual dressera se volguessen sens que lur volentat non fos forsada ni costreta. ✠ 17. Si les aus, *Sènyer,* volen[2] costretament segons cors de natura, doncs lur volar sería semblant al decorriment de laigua qui costretament per cors de natura va avall, e axí segons assò la aigua no ha poder daver moviment mas en .v. dresseres e defall de la subirana, e en qual que de les .v. dresseres sia movable, tota oras mou a avall. On, com sensualment sintam que les aus franchament volen per qual que loc de les .vj. dresseres[3] se volen, doncs significat e demostrat es[4] que natura no ha poder que fassa constrenyiment a les aus com donen forma ni figura qui sia senyal als homens com sapien les coses esdevenidores en lurs viatges ni en lurs guerres. ✠ 18. Sensualment sentim e entellectualment ho entenem que les aus no son tan nobles creatures com es home. On, si les aus, *Sènyer,* volaven ab entencio que donassen senyals e demostracions als homens de les coses quels esdevenen en lurs viatges, doncs les aus sabríen so quis deu esdevenir als

1. A, qui an ahuirs e an arauayns.—2. E, uolauen: M, *volarent.*—3. E,B, per qual de les .vi. dresseres.—4. A, doncs es e demostrat es: J, doncs e demostrat es.

homens, car si nou sabíen no sabríen fer los senyals; e si tant era que les aus sabessen tant, doncs més sabríen e més denteniment auríen que los homens, e si més sabien e enteníen, més valríen, e si més valíen major gloria merexeríen. On, com sia cosa impossíbol que les aus sapien més que los homens en les coses esdevenidores, doncs impossíbol es que les aus a sient e ab entencio fassen senyal als homens de les coses esdevenidores.

19, *Eternal Senyor, singular sens par e companyó!* Si tant es que natura substancialment e accidentalment fos occasio composta de substancia e daccident, la qual occasio feés forma als homens com coneguessen en ahuyrs, de necessaria cosa sería que aquella forma fos una forma tan solament. ✻ 20. On, com aja, *Sènyer,* molt gran differencia enfre forma natural e enfre forma accidental, doncs covés de necessaria que si de abdues les formes se compón forma, que sia tersa forma no semblant neguna de les dues primeres formes, e assò es cosa impossíbol que de forma natural e de forma accidental se compona tersa forma que sia posseent abdues les formes primeres; car si possíbol cosa era que forma qui sia formada per cors natural e forma qui sia formada fora cors de natura poguessen compondre tersa forma, doncs possíbol cosa sería que de forma dome en especia humana e de forma despaa se componés[1] forma qui fos figura dome e despaa en materia dome e despaa, e assò es cosa impossíbol. ✻ 21. On, com assò sia enaxí que de forma naturalment formada e de forma feta artificialment no sengenra tersa forma qui sia privant les dues formes primeres, doncs segons assò es provat, *Sènyer,* que occasio natural ni occasio artificial no son occasio qui do significat als ahuiradors[2] qui en ahuyrs se confíen, com sien conexedors de les coses esdevenidores: on, per tot assò si la au qui ha forma natural es volant[3] per laer accidental-

1. E, composes.—2. E, auradors.—3. B, en uolar.

ment, e artificialment va prenent voltes e dresseres en volant, gens per so no fa forma la forma natural ni la forma artificial qui do significat de les coses esdevenidores; e assò es per so car per la diversitat de natura qui es enfre forma natural e enfre forma artificial nos pot enjenrar occasio qui sia forma demostrant les coses esdevenidores.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui amats e volets totes vertuts e totes bones obres!* Si los demonis eren occasio als homens qui en[1] ahuyrs se confíen[2] com ells coneguessen so quels deu esdevenir, doncs los demonis, *Sènyer,* faríen alcunes de vegades bones obres; car tota ora que los demonis significassen a home que hom faría de son prou o de son dan si anava en lo viatge, faríen los demonis bones obres. ✱ 23. On, si tant era, *Sènyer,* que los demonis constrenguessen les aus els autres ahuyrs e aravanys e sorts com feessen senyal de veritat, doncs los demonis auríen bona entencio a demostrar veritat, e si bona entencio avíen a demostrar veritat bona volentat auríen, e si bona volentat avíen no seríen demonis, que enans seríen angels, e si angels eren no tractaríen dahuyrs ni de sorts ni daravanys per so com si contén obra de peccat per so com fan los homens confiar en altres coses qui no son obres vostres ni plaents a vos ni agradables, per so car de vostra saviea es que vos volets que hom nos confíu en neguna cosa[3] sino en vos tan solament. ✱ 24. On, com lo demoni sia creatura enversada e desordonada per sa culpa e per son peccat, per assò es entès e sabut entellectualment quel demoni no es occasio a les aus com volen per dar demostracio de les coses esdevenidores; car lo demoni més fa peccar e errar los homens per so com innoren les coses esdevenidores, que no fa[4] si les sabíen en aquella manera e en aquell temps que esdevenen. On, per assò es provat entellectualment que lo demoni no es occasio a demostrar[5] veritat; mas es

1. A,J an.—2. A, se confiem.—3. E, nos confiy en nula causa.—4. E, faría.—5. E, es occasio de mostrar.

ver, *Sènyer,* que lo demoni es occasio com do als homens nescis opinio e entencio que ahuyrs e sorts e aravanys sien veritat e coses quis fan de necessitat, e assò fa lo demoni per so quels fassa peccar els fassa opinar que sia ver so qui es fals per tal que creent falsetat ajen ínnorancia de so qui es veritat.

25. *Rey dels reys e Senyor dels senyors!* Vos sabets que no es null animal de tan noble natura com es animal racional, ni no es, *Sènyer,* null animal en tan mala disposicio com es animal racional com es en culpa e en peccat, car null animal inracional no es qui sia en peccat ni en culpa: on, per assò es animal racional pus vil cosa com es en peccat que no es animal inracional. ✠ 26. On, com los homens quis confíen en ahuirs ni en sorts[1] an opinio ni entencio que sia veritat so qui es falsetat, per assò se fan semblants als animals inracionals: car enaxí, *Sènyer,* com los animals inracionals defallen de natura de raó e dentenimient en so que no saben detriar enfre bé e mal, enaxí los ahuirers els sortejadors priven de sí meteis la vertut per la qual son animals racionals, e per la vertut e la natura que priven de sí meteis, son pus bestials animals que los inracionals; car los inracionals no aferment esser ver so qui es fals ni esser fals so qui es ver, e los ahuirers e los sortejadors asiguent[2] lur falsa opinio e creensa afermen que es vera cosa aquella cosa que es falsa e que es fals so qui es ver. ✠ 27. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, doncs de pus vil condicio es tot home ahuyrer e sortejador, que no es nulla bestia, car la bestia no fa contra la causa final que sa ymaginacio li forma e li ymagena; mas lome ahuyrer e sortejador fa contraria cosa de so qui es de natura de raó e de discrecio e de enteniment, e per assò no pot venir a cumpliment ni a acabament de la causa final per la qual se fa devinador ni sortejador e esdevé culpable e peccador.

1. J, ni en sorts ni en arauayns.—2. E,B, siguent.

28. *Gloriós Senyor! A vos sia donada e coneguda tota gloria e tota laor.* Com los homens ahuirers e sortejadors erren en lurs ahuyrs e aravanys e sorts, adoncs, *Sènyer,* enculpen lur enteniment e lur discrecio[1] e díen que ells no saben bé la art ni la manera per la gual se conexen ahuyrs e sorts.[2] On, enculpants ells meteis afermen la art esser vera e enculpen lur anima qui innora la art e la manera. ✠ 29. Com se esdevé que los ahuirers avenen en so que guarden en los ahuyrs, adoncs afermen que la art dahuyrs e de sorts es cosa vera per so car avén en so que devinen. On, ¿qual cosa, *Sènyer,* es major oradura e major fullía daquesta que los ahuirers[3] els sortejadors fan? Car aitán bé atribuexen veritat a ahuirs e a sorts errant com avinent; car com erren atriboexen lerrament a ells meteis e no a la art, e com avén atriboexen lavenimient a la art. On, com les coses esdevenidores esdevenguen de necessitat o en so que hom aferma que esdevenguen[4] o en so que hom aferma que no esdevenguen, doncs qual que sia lur esdeveniment tota ora los ahuirers els sortejadors affermen la art esser vera, sia que avenguen o sia que erren. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,* sia feta reverencia e honor: car enaxí com los demonis ixiren de parays per so com volgren esser semblants de la vostra gloriosa essencia divina, enaxí los ahuirers[5] e sortejadors e aravajadors[6] entren en infern per so car volen esser semblants a vos: car enaxí com vos, *Sènyer,* creàs re de no re, enaxí ells volen fer re de so qui no es re en so que affermen la art dahuyrs esser re la qual no es re. On, com assò sia enaxí, doncs lo vostre servidor el vostre sotsmès vos clama mercè que ell no sia en nulla cosa confiant sino en la vostra gloriosa essencia divina.

---

1. E, descrecio.—2. B, sorts e auirs.—3. B, auirs.—4. E, que no esdeuenguen.—5. E, los homens aurers: B, los homes auirers,—6. A, ahuiradors.

¶ CAP. 219. *Com la subtilea del home es fenida e termenada.*

OH *Deus poderós savi e volenterós en tots bens!* En axí, *Sènyer,* com tota sciencia dome es compresa e termenada[1] dintre los .x. predicaments,[2] enaxí, *Sènyer,* subtilea dome cové esser compresa e contenguda e fenida e termenada dintre les termenacions els compreniments dels[3] .x. predicaments. ✠ 2. Car en nulla cosa quj sia fora los .x. predicamens no pot atènyer ni bastar subtilea dome, enans cové que prena fi e termenacio dintre les coses qui son sobjects als .x. predicamens;[4] e car les coses qui son, *Sènyer,* sobjects als .x. predicaments son tantes e tan diverses, per assò la subtilea humana no pot atènyer ni bastar a totes les fins ni les termenacions on los predicaments creats son termenats en lurs subjects ni los subjects creats en los predicaments. ✠ 3. On, enaxí com la vista corporal del home nos pot estendre per tot laer tro a la fi e a la terminacio on laer se termena, enaxí, *Sènyer,* subtilea dome no pot atènyer ni bastar a entendre ni saber totes les coses qui son dintre los .x. predicaments. On, com assò sia enaxí, doncs enaxí com la nau es fenida e termenada dintre la mar, enaxí subtilea dome es fenida e termenada dintre los .x. predicaments: on, per assò com hom innora alcunes coses, esdevé aquella innorancia per so car la subtilea es termenada dintre lo terme daquelles coses innorades.

4. *Ah ver Deus qui sots vida vera e gloria sobre totes*

---

1. E,B, se conte es compren es termena.—2. A,J *afigen:* empero no dic que no entena vos esser fora los .x. predicaments.—3. A, els.—4. A,J, manca tot aquest tros del n.° 2.

glories! Vos sabets que substancia se deveex en dues parts, so es a saber, en substancia incorporal e en substancia corporal: en substancia incorporal axí com vos e àngel e anima, en substancia corporal axí com lo firmament els elements els corses composts dells. ✠ 5. On, com assò sia, *Sènyer,* enaxí que vos siats substancia infinida invisible, e com los angels e les animes sien substancies invisibles, e com les subtancies corporals sien tantes, doncs ¿qual subtilea dome es qui pogués bastar a saber totes les substancies e en tota lur totalitat? Assò, *Sènyer,* es cosa impossíbol. ✠ 6. *Honrat Senyor ple de tots bens!* No es null home per subtil enginy que aya que pusca saber tota la natura ni la proprietat ni la essencia de sa substancia metexa, enans son més les coses a les quals hom no pot atènyer a conèxer ni a saber de sa substancia metexa, que no son les coses que hom ne sab nin conex ni naperceb. On, si en sí metex a conèxer ha hom tan fortment sa subtilea e son saber termenat, doncs ¡quant més, *Sènyer,* ha hom son enteniment e son saber e son enginy termenat en general en tots los .x. predicaments!

7. *Santificat Senyor, honrat per totes creatures!* Vos sabets, *Sènyer,* que quantitat es predicament quis departex en dues parts, so es a saber, quantitat simple e quantitat composta: quantitat simple es axí com vertut en anima o axí com punt entellectual entés,[1] e les altres coses dest semblant; quantitat composta es axí com quantitat en cors compost dels .iiij. elements. ✠ 8. On, com tants sien los individuus on es quantitat simple o composta ¿qual subtilea dome es, *Sènyer,* qui pogués comptar[2] la quantitat dells en nombre ni la quantitat que cascú ha en sí metex? Car impossíbol cosa es que home pogués comptar quants palms ha de terra[3] tro[4] al cel, ni quants son los atomus qui son en laer, ni quanta es la vertut qui es en anima dome. ✠ 9. On,

1. E,B, manquen aquests dos mots: M, *puncti intellectualis.*—2. B, comparar.—3. E, den terra.—4. B, entro.

beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car per so car enteniment dome no basta potencialment ni actualment a saber lo compte de totes les subtancies qui son ni de tots los accidents qui son en elles, per assò la subtilea del home no pot tanta de quantitat saber ni entendre com ha en les creatures, e per assò enaxí com lo pex es termenat en la mar e la mar no es termenada en lo pex nadant per ella, enaxí subtilitat dome es termenada dintre los termens de quantitat e quantitat no es termenada dintre enteniment dome.

10. *Misericordiós Senyor en lo qual se confíen totes les forses de la mia anima!* Vos sabets que relacio se deveex es departex en dues parts, so es a saber, relacio entellectual e relacio sensual: relacio entellectual es, *Sènyer,* axí com la memoria engenrant qui significa engenrat,[1] e la relacio sensual es la paternitat e la filiacio qui es en home e la granea e la poquea que es en les coses compostes de forma e de materia sensual. ✠ 11. On, com la relacio entellectual qui es, *Sènyer,* en la vostra divinal natura, sia infinida e eternal, e com la relacio sensual sia per tants individuus ¿qui es tan savi ni tan subtil que pogués saber tota relacio en sa totalitat? Assò me par cosa impossíbol. ✠ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car la impossibilitat qui es al enteniment humà occasio com no pusca saber tota la totalitat de relacio, aquella es occasio a la subtilitat com sia termenada dintre los termens de relacio, la qual impossibilitat está davant la subtilea del home en tal manera que home no pot saber tota la totalitat de relacio.

13. *Excellent Senyor sobre totes altèes, gran sobre totes granèes!* Vos, *Sènyer,* sabets que qualitat se departex en dues parts, qualitat essencial e qualitat accidental: qualitat essencial o substancial es la dretura o la amor o la bonea qui es en los sants de gloria,[2] o la calor qui es en lo foc, o

---

1. E,B, relacio entallectual es seyner axi com la paternitat e la filiacio e la processio qui es en la vostra .j.ª deitat.—2. E,B, qui es en la uostra diuina essenccia: M, *in tua divina Essentia.*

la fredor qui es en laigua; qualitat accidental es axí com calor en aigua o axí com forma de torra o despaa. ✠ 14. On, com tantes sien les qualitats e tan diverses, e com subtilea dome sia en cascú home una cosa, ¿qual home es, *Sènyer*, qui sia tan subtil qui pusca entendre ni saber tota la totalitat de qualitats? Assò es cosa impossíbol que subtilea pusca esser en home tan gran com son les qualitats qui son en lur totalitat. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car la granea qui es major en la totalitat de les qualitats, aquella granea es impossibilitat qui termena la subtilea del home dintre la totalitat de les qualitats. On, com assò sia enaxí, doncs folls son tots aquells qui descreen totes les calitats que lur enteniment ni lur subtilea no pot entendre, la qual innorancia an per so car lur enteniment termena dintre la gran totalitat de la qualitat o de qualitats.

16. *Savi Senyor ple de tota saviea, dreturer en totes coses!* Vos sabets que accio o passio se departex en dues maneres, car accio hi ha qui es entellectual e accio hi ha qui es sensual, e passio atretal: accio entellectual es axí com la accio que lo elements simples an sobre los composts[1] e la accio que les animes an en les coses sensuals; accio sensual es axí com los elements[2] que an accio los uns sobre los altres.[3] E assò metex es, *Sènyer*, en lo predicat de passio; car passio entellectual es com los demonis son turmentats e les animes, o com hom ha cogitant e ymagenant passio avent greuge e despagament, o[4] passio sensual es fam e set e calt e fret e malautía e servitut e les coses dest semblant. ✠ 17. On, com tan gran sia, *Sènyer*, la accio e la senyoría que vos avets en les creatures, e com tantes sien les accions e passions qui son en les creatures ¿qui es qui aja tanta de subtilitat que en general pusca sa-

1. E,B, que uos auets seyner en totes les creatures: M, *quam Tu habes super omnes creatures.*—2. A,J, elements composts.—3. E,B, *afigen:* o los homens qui an accio los uns sobre los altres.—4 M, *sed.*

ber totes les accions e les passions qui son en esser? car temíats, *Sènyer,* que hom les pusca totes saber en general? No es null home per savi qui sia ni per molt que sapia qui pusca en sol sí metex o en altre individuu saber ni entendre tota la totalitat de la accio o de la passio qui es en ell tan solament. ✠ 18. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, que null home en est mon no pusca saber ni entendre tota la accio o la passio qui es en general o en especial, per assò es significat e demostrat que la subtilea del home es fenida e termenada dintre los dos termens de accio e de passio qui la componen e la encloen dintre ells metexes, per so car la subtilea nos pot a tant estendre com sestenen les accions e les passions qui son en esser.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots excellent bonea amada e benvolguda per tots los pobles!* Vos sabets, *Sènyer,* que situs es predicat quis departex en les coses sensuals corporals en .iiij. maneres; car los uns corses son estants de dret,[1] los altres de biax, los altres en perlonc de jaent,[2] los altres en tort o en viró. ✠ 20. On, com tantes sien les dresseres on están los corses, e com sia, *Sènyer,* impossíbol cosa que hom pusca veer en sa presencia totes les coses corporals segons la manera que están en través o en biax o en perlonc o en estant, doncs impossíbol cosa es al enteniment del home que pusca esser tan subtil que sapia totes les dresseres segons les quals les coses corporals son estants o jaents o recoldants. ✠ 21. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, doncs per assò sesdevé que lenteniment e la subtilea dome es termenada e fenida dintre lo predicat de situs, per la qual fi e per la qual terminacio defallen los senys sensuals els senys entellectuals dels homens a conèxer ni a saber les dresseres les quals son part los termens dintre los quals son fenits e termenats los senys sensuals e los senys entellectuals.

---

1. E,B, de dret en dret.—2. E,B, en jaent.

22. *Alt Senyor sobre totes altèes, gran Senyor sobre totes granèes!* Vos sabets que lo predicat lo qual es apellat abitus es deveít en .iiij. parts, les quals son potencia actu sensualitat entellectuitat. On, com tantes sien les creatures qui an àbit en diverses maneres, doncs ¿qui es, *Sènyer*, tan subtil ni tan entès qui pusca saber ni entendre tota la totalitat dàbit en cascú de son sobject? ✠ 23. En veritat vos dic, *Sènyer*, que no es null home qui pusca saber tota la potencia qui es en sa anima tan solament. Doncs si en una part de habitus defall saber e en un individuu, doncs impossíbol cosa es que null home ni tots los homens pusquen saber ni entendre tota la totalitat dabitus. ✠ 24. On, com assò sia enaxí, doncs la impossibilitat qui veda al enteniment humà que nos pot estendre per tota la totalitat dabitus, aquella impossibilitat es, *Sènyer*, lo terme qui termena als homens lur subtilitat dintre los termens de abitus.

25. *Gloriós Senyor sobre totes glories, honrat sobre tots honraments!* Vos, *Sènyer*, sabets que aquest predicat cando[1] qui es apellat temps es departit en .iij. partides; la una es temps passat, lautra es temps present, lautra es temps esdevenidor: on, totes les coses qui son movables están en temps, e tot so qui es temps está en les coses movables. ✠ 26. *Vertuós Senyor!* No es null home per subtil que sia ni per molt que sapia que pusca saber ni entendre tota la totalitat del temps present qui es enfre lo temps passat e lesdevenidor; car tant es, *Sènyer*, aquell temps poca cosa e esdelenegable[2] al humà enteniment, que nol pot atènyer ni compendre a entendre ni a saber. On, si en un temps tan solament e en un poc moviment[3] singular tan solament la subtilea dome es fenida e termenada, doncs ¡quant més es fenida e termenada en la generalitat de temps e en los moviments qui son en temps moguts! ✠ 27. On, beneyt

1. quando(?) E,B,M, manca aquest mot.—2. J, esllenegable.—3. E,B, e en .j. mouiment.

siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com lenteniment e la subtilea dome es fenida e termenada dintre lo temps prerent per raó de la poca quantitat de temps qui está en present, enaxí la subtilea e lenteniment dome an fi e termenacio e en lo temps pretèrit e en lo temps futur per raó de la gran granea de temps qui está en les coses passades e en les coses esdevenidores.

28. *Ah singular*[1] *Rey de gloria per lo*[2] *qual vetlen e trenuiten mes cogitacions e mos pensaments!* Vos sabets, *Sènyer*, que les coses segons lurs diversitats e lurs quantitats e lurs qualitats an diverses locs e singulars locs, axí com tot sensual[3] quis conlonga en ses parts e les parts en lur tot, el jenre en les especies e les especies en lur jenre, e les especies en los individuus delles e los individuus en lurs especies, e la forma en la materia, e la proprietat en la compliccio, e les coses en los moviments e en les occasions, e laygua en los vexells, el cors en son loc. ✠ 29. On, com tantes sien les creatures e com tan diversament se conlonguen les unes en les altres ¿qui es, *Sènyer*, qui pogués entendre ni saber tota la totalitat daquest predicat qui es apellat loc? Assò, *Sènyer*, es cosa impossíbol; car tantes son les maneres de loc e tants son los locs en los quals son conlogades diverses coses, que no es null saber dome en est mon qui tant pusca entendre ni saber. ✠ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus*, vos loa eus adora eus beneex eus ret gracies e mercès com vos li avets feta gracia que acabada ha per vostra ajuda aquesta distinccio, e confías en vos, *Sènyer*, e en vostra dousa misericordia que vos li donets gracia e benediccio com ell aport a fi les altres distinccions a laor e a gloria de vos qui sots son Senyor Deus.

1. E, singlurar.—2. A, la.—3. E,M, manca aquest mot.

De la .xxxii.ª distinccio:[1] de la coratgía o de la frevor qui es en home.

¶ Cap. 220. *Com home es coratjós ni fervent[2] en amor.*

DEUS *gloriós del qual devallen e venen totes gracies e benediccions!* Com home ha gran coratgía ni gran fervor[3] de vos amar acabadament, adoncs, *Sènyer,* la anima remembra vostra bonea de tota la forsa de son remembrament, e entén la vostra bonea de tota la forsa de son enteniment, e vol la vostra bonea de tota la forsa de son voler; e per assò ama la anima vos coratjosament e ferventment. ✠ 2. Com sia cosa, *Sènyer,* que coratgía dome sia en la anima potencialment, qui vol amar coratjosament e ferventment covė que ab la memoria e ab lenteniment e ab la volentat fassa venir la coratgía e la fervor de potencia en actu, car memoria e enteniment e volentat son aquelles vertuts don coratgía e fervor esdevé de potencia en actualitat; e aytant com lo

1 B, qui tracta.—2. E, freuent *(forma usual).*—3. E, frevor *(forma usual).*

remembrament e lenteniment e la volentat son en major quantitat en la actualitat, aytant més es lom pus amable coratjosament e ferventment. ✤ 3. Mas per so com lo remembrament e lenteniment e la volentat dome son en les coses mundanes a tractar e a posseír e a reebre plaer delles, per assò, *Sènyer,* sesdevé que la memoria e lenteniment e la volentat no adúen de potencia en actu tota la coratgía e la fervor de la qual home es poderós de vos a amar e honrar e loar e servir e beneyr.

4. *Vertuós Senyor sobre totes vertuts, honrat Deus sobre tots honraments!* Enaxí com vexell buyt es aparellat a reebre qual que cosa hom[1] vulla metre en ell, sia que sia bella cosa o leja, enaxí, *Sènyer,* la memoria e lenteniment e la volentat dome son vexells aparellats[2] a reebre quals que coses hom hi vulla metre remembrant e entenent e volent, e segons que hom les umple daquelles coses esdevé la coratgía e la fervor en amar aquelles. ✤ 5. On, com los homens peccadors, *Sènyer,* umplen lur memoria e lur enteniment e lur volentat de les vanitats daquest mon remembrant e entenent e volent menjars delicats e boure nobles vins e vestir bells vestiments e aver belles fembres e bells albercs e belles cavalcadures e les altres coses daquest semblant, per assò lur remembrament e lur entendre e lur voler los fa esser coratjosos e fervents en posseír los delits daquest mon qui re no valen. ✤ 6. On, com assò sia en axí, doncs[3] per sobre remembrar e per sobre entendre e per sobre voler los delits els honraments daquest mon, esdevé hom sobre coratjós e sobre fervent de posseyr los vans delits mundans; e car los homens, *Sènyer,* son pus remembrables e pus ententíus e pus volenterosos en les coses mundanes que no son en vos, per assò son los homens pus coratjosos e pus fervents en amar lo mon que en amar vos, e més son los homens qui amen lo mon que los homens

1. B, que hom.—2. B, son aparellats.—3. A, adoncs.

qui amen vos. On, com vos, *Sènyer*, vallats[1] tant més que lo mon, e com assò sia enaxí, doncs ¿qual malediccio fa acomparar ab aquesta?

7. *Oh vos, Senyor Deus, qui posseyts tots los estrems de les terres e de les mars e de tots los cels!* Aquells qui amen ferventment ni coratjosament, egualment prenen los bens els mals qui devallen damor; car los plaers que an damor, aquells son lurs treballs per so car los plaers desijen[2] que fossen majors que no son, e los mals que sostenen per amor, aquells son lurs plaers per so com devallen e diriven damor e los sostenen per amor. ✻ 8. *Gloriós Deus!* Enaxí com per gran coratgía e gran fervor damar hom no fa differencia enfre los bens els mals qui venen damor, en axí per poca de coratgía e per poca fervor que alcuns homens an damor, fan differencia enfre los bens els mals qui venen per amor; car natura es, *Sènyer*, dome qui no sia fervent[3] ni fort coratjós, que no vol sostenir los treballs ni les penes qui venen damor, e assò esdevé per so car no ha[4] gran desig de posseyr ni daver los bens els plaers qui venen damor. ✻ 9. On, com los homens peccadors no ajen, *Sènyer*, gran fervor ni coratgía de vos a amar, per assò com sesdevé a les vegades que an volentat de vos a amar e a honrar e a servir, adoncs lur remembrament lur remembra e lur enteniment lur fa entendre los treballs e los afanys que ells auríen si vos amaven eus servíen; e com lur remembrament e enteniment entellectueja en esta manera, adoncs per defalliment de fervor e de coratgía e de animositat retrense e vensense per la paor que an de sostenir los treballs e les penes remembrades e enteses per la vostra amor.

10. *Vertader Senyor sobre tota veritat, al qual Senyor obeexen totes creatures!* A vos som molt clamant de la mia gran coratgía qui nit e dia me treballa en vos a amar; car tant es gran la coratgía e la fervor que la mia anima ha en

1. E, ualats: B, ualets.—2. A, desija.—3. E, fort freuent: B, fort feruent.—4. B. no an.

vos a amar, que part los termens de sa forsa vol amar, e per so car ella part sos termens no pot amar, per assò me treballa em malmena em mana que jo am oltra los poders de ma forsa. ✠ 11. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car dels majors afans e dels majors treballs que hom pot aver en est mon, es com lo senyor mana a hom fer coses qui sòn part los poders e les forses dom. On, com la mia coratgía me posseesca em man fer part mon poder, doncs jo som molt fort treballat per sobre fervor e coratgía de vos a servir e a amar e a honrar e a beneír.[1] ✠ 12. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor per tots temps: car ja sia so que mon sobre voler me tenga en greus afanys e en grans treballs, per tot assò no vull guarir de les nafres ni dels maltrets que abundancia de coratgía e de fervor me donen; car aquelles nafres e aquells treballs son, *Sènyer,* mos senyors e mos plaers e mos reposaments remembrant e entenent e volent, contemplant que aitant com mos treballs son majors, aitant son grans mes amors.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots dousa esperansa*[2] *dels homens qui vos preguen ni aoren!* Tant avets creguda e multiplicada, *Sènyer,* en mi la coratgía e la fervor de vos a amar e servir, que tot mon cor es esdevengut en suspirs e en amors, e tots mos ulls sòn en lagremes e en plors, e totes les mies cogitacions e les mies ymaginacions els meus apercebiments e tots los meus remembraments e tots los meus desigs e tot lo meu temps nom poden bastar a vos a amar ni a vos a servir. ✠ 14. Totes les mies sensualitats, *Sènyer Deus,* no poden cumplir ni bastar a la gran frevor de mon coratge; car la mia boca no pot dir de vos tantes laors com lo meu cor volría, ni les mies orelles no basten a oyr tants dels vostres honraments com la mia anima vol, nils meus ulls no poden veer tantes de les vostres obres com

1. A,J, de uos a servir: E, de uos a seruir e a amar e a honrar e a beneyr e a seruir: B, de uos a seruir e a honrrar e a servir.—2. A,J, esperansa dousa.

jon vulría veer, ni les mies mans no poden tant fer de bones obres ni los meus peus no poden anar per tantes de bones carreres com la mia anima vol ni mana ni desija. On, per so com les mies sensualitats no poden cumplir a tot so que vol la mia anima, per assò sobre coratgía es aquella cosa qui les mies sensualitats languex e turmenta e treballa. ✠ 15. On, com assò sia enaxí que les mies entellectui tats ni sensualitats no pusquen bastar a cumplir lo voler de ma gran coratgía, e com assò sia enaxí per so com la mia coratgía sia sobre gran e les mies entellectuitats e sensualitats sien sobre poques, doncs jo, *Sènyer,* som clamant a vos de la mia coratgía com es tan gran, e a vos som clamant[1] de les mies entellectuitats e de les mies sensualitats com no crexen tant tro que sien abastants a cumplir los grans volers e los grans desigs que ma anima vol e desija.

16. *Ah Senyor gloriós en lo qual avem confiament e esperansa daver pau e benediccio e gracia!* Tant mes dousa cosa e plaent aver gran coratgía de vos amar e loar e servir, e tant som, *Sènyer,* treballat e tempestat e malmenat per sobre volentat, que a les unes vegades som loador e benvolent de ma coratgía per so car me fa tant amar e voler vos, e a vegades som clamant della per so car tant fortment me languex em treballa sens null remey ni repòs que nom dona. ✠ 17. Tant mha pres comprès e sotsmès coratgía e voler, que per sobre fervor damar vos[2] me veg, *Sènyer,* a vegades avilar e menysprear e maldir a les gents quim tenen quax per orat, e a les vegades me veg a les gents amar e honrar e loar e bendir; e per assò com bém ho albir nom sé sim lou o sim clam de coratgía qui en axí fa de mi tot so ques vol.[3] ✠ 18. Enaxí com del vexell ple de vi o daigua ix tota la licor qui es en ell que[4] hom lo

1. A, e a uos seyner clamant.—2. E,B, manca *vos.*—3. A,J, *afigen:* Empero aquesta iactancia deym de nos per tal que la obra de contemplacio sen reta pus enamorada con lo trobador quis feyn molt enamorat per mils fer sa canso.—4. A,J, can: M, *quando.*

trenca, enaxí, *Sènyer,* tant me trenca em turmenta em malmena sobre animositat, que tot me desjuny em deslassa, per lo qual desjunyiment fa esdevenir en actu tota la amor que ma anima pot aver en potencia.

19. *Oh vos, Sènyer, qui nasquès de la Verge gloriosa per gracia de Sant Espirit!* Tant som vensut e sobrat per sobre animositat, que no puc tenir en secret nulla cosa qui sia de mes amors ni contraria a mes amors; car sobre voler me fa dir e revelar e significar mon prepòsit e mos pensaments quim venen damor, e sobre voler me fa maldir les coses qui son contraries al acabament de mon proposament e al cumpliment de mos enamoraments. ✠ 20. Dia e nit treball, *Sènyer,* e som en pensament com mes amors e mos volers e mos desirers sien majors e mellors que no son, e tots aquests treballs e afanys son en mi per so car la mia coratgía vol de mi so qui no es en mi; car tota la mia anima e tot lo cors li he donat a amar e a voler e a desijar, e ella vol so[1] que més li do. On, com jo no li pusca donar més,[2] doncs debades treballa mi pus que tot mi ha en sí e sots sí. ✠ 21. Enaxí com la furmiga qui per sobre gran voler porta major cors quel seu, enaxí, *Sènyer,* la mia coratgía me fa tant amar e voler esta art de CONTEMPLACIO en vos a amar e contemplar e honrar e loar e servir,[3] que sobre les forses de la mia anima e del meu cors me fa treballar e maltrer. On, com mos treballs sien molt grans e molt perillosos, e com la mia coratgía nom vulla dar null repòs ni null asseguramení, per assò jo, *Sènyer,* recorre a vos qui sots repòs e remey e segurtat de tots aquells qui per vos treballen, e prec vos que vos asuavets e aleugets mes languors e quem guardets de totes errors.

22. *Loat Senyor sobre totes laors, honrat Senyor sobre tots honraments!* Enaxí com home dolorós per greus dolors

---

1. E,B, manca *so.*—2. E,B, mes donar.—3. E, en uos a amar e a honrar e a lausar e a seruir: B, en uos a amar e a honrrar e a lloar e a seruir.

e tribulat per grans tribulacions crida e reclama e plany, enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor crida e complany de les greus dolors els grans afanys que li dona sa sobre animositat qui li vol fer remembrar so que no pot caber en son remembrament e li vol fer entendre so que no pot caber en son enteniment e li vol fer voler so que no pot caber en son voler. ✠ 23. On, enaxí com hom per sospita turmenta alcún home que reta so que no ha emblat o que diga so que no sab, enaxí tant es compresa damor la mia animositat, que tot diam turmenta per so car no li do so que no li puc donar e so que no he e so que no sé, e car jo nom puc defendre damar ni no puc donar a amor so quem demana, per assò som molt fortment turmentat e treballat confiant en lo vostre socors[1] e en les vostres valors. ✠ 24. Amor menaga em dona animositat, *Sènyer,* que jo vaja murir per loar vostres honraments, e car jo no sia digne de morir a mort tan preciosa, e com jo no aja en ma forsa ni en mon poder de murir per la vostra amor, doncs ¿per que, *Sènyer,* amor me reprèn em treballa com no muyr per vos pus que no som digne ni pus que no es de ma forsa? ni per que mon sobre voler me fa voler so on no es digne de voler?

25. *Gloriós Senyor sobre totes glories, vertuós sobre totes vertuts!* Com la coratgía que jo he en vos a amar no venga de mi ni per mi, enans venga de vos e per vos, doncs la coratgía, *Sènyer,* ¿per que demana lo multiplicament damor a mi e nol demana a vos? ni perque turmenta mi com no do creximent a mes amors qui no poden crèxer per mi mas per vos? ✠ 26. Si la mia coratgía vulía, *Sènyer,* que jo multiplicás mes amors en aquelles coses qui son de ma natura a amar per corrupcio de peccat, jo multiplicaría mes amors a amar vanagloria e luxuria e vans delits e coses de peccats,[2] car daitals amors poría jo crèxer mos

1. E, los uostres socors.—2. E, de peccat.

volers; mas la mia coratgía no vol amar nulla daitals amors males,[1] ans vol amar les amors vertuoses qui venen de vos. ✠ 27. On, com assò sia enaxí, doncs tots los treballs els afanys que sobre fervor ni voler me donen per so car no us am pus fortment, me son, *Sènyer*, donats per vos qui no multiplicats mes amors de egual quantitat on son les mies sobre grans fervors; car pus mes amors fossen eguals ab mes fervors, aitant sería gran mon remembrar en so que amaría e mon enteniment en so que entendría, com mon voler en so que vulría; e pus que enaxí fos, la mia animositat no auría nulla occasio per quem turmentats,[2] car la mia memoria remembraría el meu enteniment entendría tot so que mon sobre voler vulría.

28. *Ah Senyor creador de tot quant es!* Aquells qui an major fervor e major animositat en vos servir e honrar, *Sènyer*, que no es lur poder, aquells son trists e plorosos e concirosos com no poden a tant complir com lur voler lur dona animositat de vos honrar e servir, e per assò son bonahuirats de vos com donen a lur voler tots lurs poders e com desijen aver tant de poder qui pogués bastar e cumplir a lur gran voler. ✠ 29. Aitant, *Sènyer*, com los homens son pus coratjosos e pus volenterosos de vos honrar e servir, aitant son pus bonahuirats; e aitant com hom sesforsa pus fortment e pus ferventment a cumplir sa gran animositat e aitant com hom ha major poder de cumplir sa animositat en vos servir e la cumplex, aitant es pus bonahuirat. On, com assò sia enaxí, doncs los pus bonahuirats e los pus agraciats homens qui son, son aquells qui fervor los fa desijar a murir per vos e poder complex los acabaments de sos volers. ✠ 30. On, com assò sia enaxí, doncs malahuirats son aquells e aquelles qui an lur animositat e lur fervor en los vans delits temporals a posseír e a aver, e aitant com lur animositat es major a aquestes coses, aitant

1. E, nula daytals males amors: B, nulla re daytals males amors.— 2. J, turmentas.

més, *Sènyer,* es major lur dampnacio e la absencia que an de lur Senyor Deus.

¶ Cap. 221. *Com hom pren art e[1] manera per la qual pot vivificar o mortificar sa coratgía e sa fervor.*

Oh *Deus dreturer jutge acabat savi cumplit de tots bens!* Qui vol vivificar o mortificar sa coratgía ni sa fervor, covénse, *Sènyer,* que la sua potencia ymaginativa meta en .xiij. qualitats ymaginant aquelles, les quals son memoria enteniment volentat sensualitat entellectuitat potencia actualitat finalitat infinitat occasio ventura entencio primera entencio segona. ✠ 2. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car com hom mena sa ymaginacio per les .xiij. coses damundites adoncs ymaginant aquelles pot hom vivificar o mortificar sa coratgía segons la manera e la disposicio que sa ymaginativa ymaginará aquelles, ni segons ques mudará duna en altra a ymaginar, ni segons que será sa perseveracio en ymagenar aquelles. ✠ 3. Car enaxí com lo metge qui dona al malaute sanitat ab atemprament de ses qualitats e ses compleccions, enaxí, *Sènyer,* la ymaginativa com atrempadament es ymaginant en les .xiij. coses damundites, dona a hom coratgía e fervor atemprada e ordonada; e axí com lome es malaute per raó de desegualtat de humors[2] e de qualitats e de compliccions, enaxí la ymaginativa dona animositat en les unes coses per longa perseveracio estant ymaginant en aquelles,

1. A, o.—2. E, de omors.

e dona defalliment de animositat per poca perseveracio en les coses ymaginades en poca quantitat.

4. *Oh vos, Sènyer, qui sots solàs e deport dels homens amadors de saber!* Qui es trop coratjós damar los delits temporals e les vanitats daquest mon, si vol, *Sènyer,* vensre e mortificar sa sobre animositat, esforsse aitant com pusca de ublidar les coses massa remembrades e remembre aitant com pusca les coses qui son per sa memoria remembrades en poca quantitat. ✠ 5. Car com la ymaginativa,[1] *Sènyer,* ymagena les coses massa membrades, adoncs per lo sobre remembrament e per la continua ymaginacio crex la animositat e la fervor en home. On, qui vol mortificar la animositat, cové que partesca lo remembrament e la ymaginativa daquelles coses massa remembrades e ymaginades e de totes les coses semblants delles en proprietat ni en forma ni en natura. ✠ 6. Qui ha poca fervor ni poca animositat en alcuna cosa, si vol crèxer ni multiplicar sa animositat ni sa coratgía, cové, *Sènyer,* que sa ymaginativa continuament e perseveranment sia en lo remembrament daquelles coses les quals vol molt amar, e cové que tot so qui sia bo ni bell ni plaent a remembrar ni a ymaginar en aquella cosa que vol amar, queu ymagén e ho remembre, e que si tant es que alcuna cosa sia leja ni malestant en aquella cosa, que no la ymagén ni la remembre, mas que la ublit; car aitant com aquella es remembrada e ymaginada, aitant lo remembrament e la ymaginacio embarguen e empatxen lo creximent de la coragía.

7. *Sènyer Deus qui exoíts los vostres amadors com pregants*[2] *vos son en lagremes e en plors!* Com hom ha massa gran coratgía e massa gran voler de entendre alcuna cosa que no pot entendre ni saber, si vol, *Sènyer,* mortificar sa animositat, cové que ymagén les terminacions de son enteniment qui es fenit e termenat, per la qual fi e per la

1. E, Cor en la ymajenativa: B, Cor la ymaginatiua.—2. E, preguen.

qual terminacio no pot atènyer ni bastar a entendre ni a saber totes coses. ✠ 8. On, aitant com la ymaginativa entendrá, ymaginant los termens e les fins per los defalliments del enteniment, aitant la ymaginativa mortifica la animositat; car tota hora, *Sènyer,* es la animositat mortificada que la ymaginativa ymagén los defalliments que lenteniment ha a entendre so que lo sobre voler vol entendre. ✠ 9. Qui vol, *Sènyer,* crèxer ni multiplicar sa animositat ni sa coratgía a entendre e a saber alcuna cosa, covénse que sa ymaginativa ymagén la vertut e la gracia que vos avets donada a enteniment dome, e cové que hom ymagén la art e la manera per la qual enteniment entén e per la qual lenteniment no ha cumpliment a entendre; car ymaginant la manera per la qual entén e la manera per la qual no entén, es multiplicant la animositat a entendre les coses qui son possibols de esser enteses e sabudes.

10. *Rey qui sots resplandor de totes resplandors e lugor de totes lugors!* Qui ha volentat de crèxer sa coratgía en vos a voler e a amar, ajust, *Sènyer,* tot son voler ab tota sa ymaginacio en tal manera que tot son voler sia en amar vos e tota sa ymaginacio sia en ymaginar la vostra bonea e la vostra vertut el vostre acabament, e si en esta manera hom acompanya e ajusta e concorda son voler e sa ymaginativa, adoncs crexerá e multiplicará la animositat e la coratgía en vos a amar e servir. ✠ 11. Car com tota la volentat del home, *Sènyer,* es en vos a voler, tota la ymaginativa es en ymaginar les coses ab les quals hom vos pusca amar e servir, e dementre que tot lo voler del home es en vos amar e servir, nulla altra ymaginacio no cab en la ymaginativa sino en la ymagenacio de vos a amar e a servir; ni com la ymaginativa es tota en vos a amar e a servir, null altre voler no pot caber en la volentat mas lo voler de vos a amar e a servir. ✠ 12. Qui es *Sènyer,* massa coratjós de luxuria o de menjar o de beure o de fer alcún peccat, si vol mortificar ni minvar sa coratgía, covése que

la ymaginativa departesca del voler el voler de la ymaginativa, e que en altra cosa qui no sia del lynatge de les coses massa volgudes, mut son voler e sa ymaginativa ublidant e innorant les coses damundites massa volgudes e massa ymaginades.

13. *Desijat Senyor per tots los homens qui de vos esperen gloria e benediccio!* Com hom es massa valenterós ni coratjós per raó de la potencia sensitiva de la qual vé e diriva la sobre animositat que hom ha de les coses sensuals, qui vol, *Sènyer*, mortificar ni delir aquella gran animositat, ymagén la vil natura que la potencia sensitiva ha reebuda per corrupcio de peccat, e ymagén com la potencia racional es digna de esser dona de la potencia sensitiva. ₭ 14. On, si home[1] ymagena la potencia sensitiva en aquelles coses en les quals es vil e culpable davols obres e davols fets, e hom ymagena, *Sènyer*, la noblea de la potencia racional, adoncs aurá hom en oy e en avorriment e en menyspreu la potencia sensitiva e amará hom les obres de la potencia racional, e menyspreant la sensitiva e amant la racional potencia, es lome mortificant la animositat e la coratgía qui li vé de part la potencia sensitiva. ₭ 15. Mas, car nosaltres som, *Sènyer*, per peccat caûts en la servitut de la potencia sensitiva, per assò no ymaginam los vicis nils defalliments qui son en ella e ublidam les vertuts els acabaments qui son en la potencia racional, e per raó dassò la potencia sensitiva mena la nostra ymaginacio on se vol, e on més se fa dona de nostra ymaginacio, pus fortment som fervents e coratjosos de servir e dobeír la potencia sensitiva en tots sos manaments.

16. *Acabat Senyor en vertuts e en tots honraments!* Com hom es coratjós de les coses entellectuals,[2] qui vol, *Sènyer*, multiplicar sa coratgía en les coses entellectuals covénse que fassa sa ymaginativa serva de les coses entellectuals a

1. E,B, si lome.—2. B, sensuals.

remembrar e a entendre e a voler, e que la leu de les coses sensuals per tal que remembrant ni entenent ni volent no sien ymaginades. ⁜ 17. Qui es massa treballat en les coses entellectuals per sobre coratgía e per sobre animositat de cogitar e de remembrar e de entendre e de voler aquelles, si vol mortificar sa sobre animositat, cové que mut la sua ymaginativa en ymagenar les coses sensuals per tal que per la ymaginacio sien remembrades e enteses e volgudes, e per lo remembrament e lenteniment e la volentat que aurá delles, aurá en ublit les coses entellectuals, e per lo ublidament que aurá delles será mortificada sa sobre animositat en amar les coses entellectuals. ⁜ 18. *Gloriós Deus!* Aitant com les coses invisibles son pus greus dė remembrar e dentendre e de voler a home que no son les coses vesibles, aitant la anima ha major dafany e de treball en ymaginar les coses entellectuals que les coses sensensuals; e per assò, *Sènyer,* com la anima es massa treballada de ymaginar les coses entellectuals per sobre volentat e per sobre fervor, qui sa anima vol reposar, ymagén les coses sensuals; mas car los meus reposaments sien en los treballs de ymaginar les coses entellectuals, per assò los meus majors treballs son com la animas reposa en ymaginar les coses sensuals per lassedat de sobre ymaginar les coses entellectuals.

19. *A vos,*[1] *Sènyer Deus, sia gloria e honor per tots temps e a tot quant de vos es!* Car qui vol mortificar o vivificar sa fervor ni sa coratgía, covése que aya conexensa de les coses qui son potencialment ni actualment;[2] car per aital conexensa es hom poderós de mortificar o de vivificar sa animositat totes les vegades ques vulla. ⁜ 20. Si hom es, *Sènyer,* sobre coratjós en amar o en parlar o en veer o en oir o en qual que cosa sia, si vol minvar ni delir ni mortificar sa coratgía, remova sa ymaginativa de la actualitat en que

1 A, O uos.—2. E, altualment.

es e fassala estar en potencia; car lo privament de la ymaginativa en la actualitat, es lo mortificament de la animositat per so car la ymaginativa no ha subject actualment on les[1] ymagén. ✠ 21. Qui ha poca de fervor ni de animositat, *Sènyer,* en amar o en qual que cosas sia, si vol crèxer ni multiplicar sa coratgía, covénse que la ymaginativa aduga de potencia en actu; car aitant com la ymaginativa persevera en ymaginar les coses de les quals vol hom[2] esser amable, aitant mes crex la coratgía.

22. *Senyor gloriós en lo qual nos confiam ens esperam daver gracia e benediccio!* Qui es sobre coratjós ni volenterós en amar les coses fenides si vol mortificar ni minvar sa sobre volentat, ymagén, *Sènyer,* a aquelles coses la fi els termens qui son en elles, e remembre e entena les coses infinides durables per tal que la sua ymaginativa les ymagén. ✠ 23. Natura es, *Sènyer,* de ymaginacio que ymaginant [les coses que son sens][3] fi ha en menyspreament les coses avent terme e fi, e natura es que[4] ymaginacio que ymaginant les coses qui son senes fi perdurables en tots temps, que les ama: car enaxí com ymaginacio ymagena a granea noblea e honrament e a poquea defalliment e viltat, enaxí ymaginacio ymagena en les coses fenides defalliment e en les coses infinides acabament, e per assò ymaginant fi se mortifica la animositat damar les coses fenides, e ymaginant les coses sens fi crex la animositat en amar les coses infinides. ✠ 24. Mas, car los homens qui son amadors de les coses fenides e an gran fervor en amar aquelles, no an, *Sènyer,* art ni manera de ymaginar a aquelles lur fi e lur terminacio ni no saben ymaginar a les coses infinides lur durabletat, per assò no saben aver art ni manera de minvar ni de mortificar la gran animositat que an en amar les

1 E, los.—2. E,B, hom uol.—3. E,B,J, manquen els mots: *les coses que son sens.* En el m.s. A, están afegides al marge posteriorment. La llissó de la clausula en M, es: *Naturæ est animæ imaginanti res infinitas et perdurabiles,* Domine, *contemnere res habentes finem et terminationem.*—4. J, de.

coses fenides, per la qual granea de animositat son catíus e servus[1] de les vanitats mundanes qui leugerament trespassen e delexen.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui defenets e salvats los vostres servidors de les mans de lurs mortals enemics!* Qui ha poca fervor ni poca de volentat en alcuna cosa, si vol, *Sènyer,* crèxer sa fervor ni multiplicar, fassa anar la[2] ymaginativa per la causa final ymaginant aquella cosa de la qual es desijós[3] damar e de voler; e qui ha sobre coratgía e la vol minvar, traga sa ymaginativa de la causa final e fassala anar ymaginant a aventura en alcuna cosa. ✱ 26. Car enaxí, *Sènyer,* com multitut de lenya es occasio a crèxer la flama del foc, enaxí, com la ymaginativa va per la causa final ha occasio a crèxer la animositat del home en aquella cosa que ymagena. On, com assò sia enaxí, doncs qui la coratgía vol minvar, fassa sa pensa anar ymaginant a aventura sens nulla occasio; car la ymaginativa no ha tan gran forsa com va ymaginant a aventura, com ha com va occasionadament.[4] ✱ 27. Car enaxí com al foc es occasio que sia de poca quantitat per la poca quantitat de la lenya, enaxí a la ymaginacio es occasio que sia de poca quantitat com es anant ymaginant a aventura; e enaxí com la poca quantitat de la lenya es occasio al foc que no do gran calor, enaxí, *Sènyer,* a la ymaginativa es la aventura per on va occasio que no do gran fervor ni gran animositat.

28. *Ah poderós Senyor qui vivificats e mortificats quius volets!* Qui vol crèxer o minvar sa coratgía e sa fervor aja, *Sènyer,* art e manera e industria com sapia alterar e mudar sa ymaginacio de la primera entencio a la segona o de la segona entencio a la primera; car per aital art e manera pot hom crèxer o minvar sa animositat e son sobre voler. ✱ 29. Si hom vol crèxer sa animositat, ymagén per la primera entencio les coses que vol amar; car natura es, *Sè-*

1. E,B, sers.—2. E,B, sa.—3. E,B, desiros: J, desitjos.—4. E,J, com ua ymajenant occasionadament.

nyer, de la ymaginativa e de la primera entencio que tota ora multipliquen la coratgía e la crexen[1] e la enfortexen que van ensems en qual que cosas sia. On, com assò sia enaxí, doncs qui es sobre coratjós e vol mortificar sa animositat, doncs fassa anar sa ymaginativa per la segona entencio; car natura es, *Sènyer,* que ymaginacio e segona entencio delesquen la sobre animositat que hom ha en les coses massa amades, car per so car hom muda la primera entencio en segona, se muda la animositat en poca quantitat. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,* sia tota gloria e tota laor; car per esta art e per esta manera damundita pot tot home crèxer o minvar sa coratgía e sa fervor ab que sapia menar sa ymaginativa per les .xiij. coses damundites e que la ymaginativa sapia mudar de les unes qualitats a les altres. On, com lo vostre servidor, *Sènyer,* sia poc coratjós en vos amar e servir, mercèus clama com li donets gracia e benediccio com aja molt gran animositat de donar gloria e laor de son Senyor Deus.

1. B; e la creensa.

¶ CAP. 222. *Com hom ha gran coratgía e gran fervor contemplant en nostre Senyor Deus.*

DEUS *gloriós, singular Senyor,*[1] *en tots bens abundós!* Com home es molt fortment coratjós e fervent contemplant en vos, adoncs, *Sènyer,* la volentat vol e requer e demana a la memoria que remembre e al enteniment que entena part los termens on an termenament e fi, e car la memoria ni lenteniment no poden donar a la volentat tot so que demana, per assò la volentat per sobre animositat no seguex manera en la contemplacio. ✠ 2. On, enaxí com a home quax exit de son seny e com a home empatxat e embarbesclat, home, *Sènyer,* qui es ben comprés de animositat e de fervor en contemplacio no parla sino quax a home sens enteniment, car enaxí com la amor que ha li fa passar manera, enaxí les paraules que parla no seguexen[2] ordonament ni manera. ✠ 3. On, beneyts son, *Sènyer,* los homens qui per esta manera aital son contemplant en la vostra bonea; car molt major amor vos an que aquells qui en lur contemplacio e en lurs paraules seguexen ordonadament manera, car aquells qui seguexen ordonadament manera,[3] lur voler no forsa ni costreny lur remembrar ni lur entendre per sobre animositat de volentat; mas los homens qui no seguexen orde ni manera per sobre gran voler que an, lur volentat vol forsar e constrènyer lo remembrament a més remembrar que no pot membrar e lenteniment[4] a més entendre que no pot entendre.

1. B, Deus glorios Deus singular Senyor glorios.—2. E, no segex.—3. E,B, ordenadament e manera.—4. A, e al enteniment.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui enlumenats e ornats e embellits mos ulls de lagremes e de plors e mon cor de veres amors!* Tant es la mia gran volentat coratjosa e fervent de contemplar en la vostra simple trinitat[1] e en la vostra una unitat, que a la memoria vol fer remembrar e al enteniment entendre tota la vostra unitat e tota la vostra trinitat per tal que ella pusca voler tot vos en tota la vostra unitat e trinitat. On, per so, *Sènyer,* com la volentat vol cosa impossíbol, per assò per sobre voler la volentat vol que sia remembrat e entés so qui es impossíbol a esser remembrat e entès. ✠ 5. Sobre gran volentat, *Sènyer,* me vol fer remembrar e entendre qual cosa ne qui sots vos en vos metex, e assò vol mon voler per so que per lo remembrament e lenteniment pusca amar la cosa que vos sots. On, com assò sia impossíbol a remembrar e a entendre, doncs ¿per que, *Sènyer,* mon voler per sobre animositat treballa ma anima a remembrar so que no pot membrar ni a entendre so que no pot entendre de la vostra essencia? ni per que mon sobre voler ama tant totes vostres obres que totes les vol fer membrar e entendre a la anima qui no les pot totes compendre a remembrar ni a entendre? ✠ 6. Com la mia memoria nil meu enteniment no pusquen cumplir a la mia volentat son sobre voler, doncs ¿per que, *Sènyer,* lo meu sobre voler torba ne turmenta mon vensut remembrament e enteniment? Car enaxí com lo meu remembrament defall a remembrar tota la vostra totalitat el meu enteniment hi defall a entendre, enaxí ma volentat ha defalliment a voler tot vos. Doncs si mon voler turmenta ma memoria per so car tot nous remembra e turmenta lenteniment per so car tot nous entén, doncs la memoria e lenteniment ¿per que no turmenten ma volentat per so car tot nous pot voler? Car tant es major vostra totalitat que mon voler, que tot vos no pot ma volentat voler.

---

1. E,B, unitat.

7. *Sènyer qui sanats e mundats mi avent pietat e mercè de mi!* Tant fortment son esdevenguts de potencia en actu los meus senys entellectuals per gran fervor e per gran animositat de contemplar, que tots los senys sensuals me fa estar, *Sènyer*, ma gran coratgía quax en potencia, enaxí que mon cors está enaxí com forma de fust o de pera en la qual priva vida. ✠ 8. Tant es comprès e embegut lo meu cors de la gran fervor e de la gran animositat que la mia anima ha en contemplar en vos, que no pot sostenir los treballs nils afanys nils languiments que la anima li dona, e per assò, *Sènyer*, lo meu cors vulría més murir que sostenir les languors que sofer; e per so com lo meu cors no mor, suspira lo cor e ploren los ulls per raó dels treballs dels quals lo cors se complany per sobre abundancies damors. ✠ 9. *Amable Senyor!* Per so com [1] la mia anima vol crèxer e multiplicar sa coratgía e sa fervor en contemplar en vos, e car les coses sensuals qui venen de part lo cors la embarguen e la empatxen a contemplar en vos, per assò la mia anima se vulría departir del cors per tal que acabadament pogués en vos gloriejar e contemplar; e car la anima nos pot partir del cors, per assò turmenta e languex lo cors ab enamoraments e ab desigs de la vostra gloriosa essencia a veer e a loar e a honrar e a servir.

10. *Ah Senyor Deus gloriós al qual van los meus remembraments e los meus pensaments e les mies volentats!* Tant es encès e desirós lo vostre servidor de esser contemplant en los vostres honraments e en les vostres laors, que nit e dia saparta e sasola es lunya de les gents per tal que pus fortment e pus ferventment pusca contemplar en vos. Mas ¿que li val, *Sènyer*, pus que sa sobre animositat apodera e vens tan fortment son remembrar e son entendre e son voler, que sobre forsa damor lo fa estar empatxat a contemplar segons la gran fervor que volía contemplar? ✠ 11. Car

1. E,B, cor

enaxí, *Sènyer,* com home qui per gran paor que hom li fa sobtosament ix de son seny, enaxí com lo vostre servidor es apartat e es en los locs agrests, adoncs li vé tan gran fervor[1] de esser contemplatíu en vos, que la sua memoria e son enteniment e son voler perden lur vertut per sobre gran animositat e está enaxí com a home esperdut e embarbasclat[2] qui no es membrant ni entenent ni volent en la art ni en la manera per la qual hom es[3] contemplatíu en vos acabadament. ✠ 12. Aitant com lo meu poder defall a cumplir lo sobre voler, aitant, *Sènyer,* lo voler turmenta e costreny mon poder, e on mon poder es pus forsat e costret, més es afrevolit e minvat, e on més es minve e defallent, pus fortment crex mon voler a crèxer mon poder, e on pus mon voler pus vol crèxer mon poder, pus fortment[4] minva mon poder per sobre voler. On, com assò sia en axí, doncs ¿qual treball es semblant a aquest que mon sobre voler me fa aver per defalliment de mon poder qui no pot dar so a mon sobre voler que vol aver?

13. *Misericordiós Senyor del qual esperam gracia e benediccio!* So per que la mia animositat e la mia fervor me turmenta em malmena, es per so car vol en est mon la mia anima contemplar en vos tan ferventment com fan les animes en laltre seggle en presencia de la vostra gloriosa essencia divina. On com sia cosa impossíbol que en est mon anima ic pusca aver tan fervent remembrament ni tan entenent enteniment ni tan ardent voler com en lautre, doncs, *Sènyer,* ¿per que la mia anima me turmenta sobre so que yo no puc aver ni ella no pot compendre en est mon? ✠ 14. Aytant com la mia anima, *Sènyer,* per[5] forsa danimositat pus fortment es contemplativa en vos, aitant més sacosta a vos es lunya del cors, e com pus fortment se lunya del cors e sacosta a vos, pus fortment vivifica en vos ses entellectuitats, e en lo lunyament que fa del cors mortifica les

1. A,E, furor(?): J, sudor.—2. E, enbarblascat.—3. E, per la qual es.—4. B, fort.—5. B, pert.

sensualitats de mon cors, e on pus fortment la anima vivifica les [1] intellectuitats, més dona contemplant a mon cors treballs e afanys e languiments. ✠ 15. Enaxí com lescolá qui ha gran sciencia e ha gran fervor dapendre, aitant [2] com més aprèn menys cuida saber, enaxí la mia animositat, *Sènyer*, on pus me fa contemplar en vos, menys me dona vijarès de esser contemplatíu en vos, e on pus me dona vijarès que ma contemplacio es poca, més me fa esser desirós de esser contemplatíu en les vostres laors e en los vostres honraments. On, com assò sia enaxí, doncs ¿que fará lo meu cors mesquí lo qual fa més de poder per mon sobre voler qui no vol conèxer son treball ni son frèvol poder?

16. *Pare celestial del qual la mia anima no sublida!* De la mia volentat me lou a vos, *Sènyer*, per so car no ha nulla cosa en amor sino vos, e si agués tan gran poder de voler e damar vos com es lo vostre poder en voler e en amar mi, clamaram, *Sènyer*, de mon voler si no volgués tant vos com vos volets mi. On, pus que mon enteniment entén que vos sots pus poderós de voler que jo no som, doncs mon enteniment ¿per que no baxa mon sobre voler qui vol que mon remembrar remembre més que no pot membrar e mon enteniment entena més que no pot entendre? ✠ 17. *Gloriós Deus!* La mia volentat es molt fortment clamant del meu enteniment e del meu remembrament; car lo meu enteniment entén e la mia memoria remembra que la mia volentat nous vol nius ama segons la gran volentat e la gran amor on vos sots digne de esser volgut e amat per nosaltres, e per assò la memoria e lenteniment cuidense que ma volentat nous aja tan gran voler ni tan gran amor com puría, e car ma volentat vos ama eus vol de tot son poder, per assò es clamant del enteniment qui no entén e del remembrament [3] qui no remembra com ella vos vol eus ama de tot son poder. ✠ 18. Enaxí, *Sènyer*, com lome pres

1. E, ses. — 2. E, e aytant. — 3. B, del meu enteniment qui no enten e del meu remembrament.

e encarcerat es molt coratjós que exís e passás fora los termens de sa presó e de son carcre,[1] enaxí la mia coratgía se té per presa e per encarcerada en est seggle, e nos té per pagada de son remembrament e de son enteniment ni de son voler per so com an tam poc de poder e tan frèvol en contemplar los vostres honraments e les vostres vertuts e les vostres obres acabades glorioses.

19. *Dreturer Senyor vertader dous e piadós!* Lo vostre servidor el vostre benvolent, *Sènyer,* está molt fortment treballat enfre son voler e son plaer; car on més vos vol eus ama, pus fortment crexen e multipliquen ses languors e ses dolors, e on pus fortment son crexents ni multiplicants sos treballs, pus fortment son crexents sos plaers e ses amors e sos pagaments. ✠ 20. On, com assò sia enaxí, doncs abundancia danimositat e de fervor en vos a servir e a loar e a beneyr fa, *Sènyer,* crèxer mos treballs e mos plaers; car lo meu repós el meu plaer es en los grans treballs quem dona[2] mos volers qui vol vos, e los meus treballs son plaers de mos volers. ✠ 21. On pus som, *Sènyer,* obedient a la mia volentat, pus fort crex[3] ma animositat en vos a servir e a amar e a honrar, e on pus es crexent ma animositat, majors son los treballs qui de vos e per vos me venen, e com som desobedient a ma volentat per abaxar mon sobre voler quim fa sobre coratgía aver, pus fortment som treballat e turmentat per so car ma volentat se minva de vos a voler. On com assò sia enaxí, doncs no sé qual consell me prenga, car en totes maneres som turmentat per mon sobre voler, lo qual turment es plaer de mon voler.

22. *Honrat Senyor sobre tots honraments, amat Senyor sobre totes amors!* Tant me fa amor vos membrar e entendre e voler, que la mia coratgía me fa desijar e voler com muira[4] per abundancia damor e de plaer, e car no es qui refrèn

1. E, carssre: J, carcer.—2. B, que dona.—3. E, crexs.—4. E, moyra.

ni embarc mon sobre voler per so com[1] adès no muir, ha y[2] pesar e mal saber com[1] nos complex la gran fervor de so don me languex sobre voler. ✠ 23. On pus fortment e pus angoxosament amor e fervor me treballen, *Sènyer,* en los plaers que vos me fets voler, pus forment som loador e benvolent de ma gran animositat quim fa tant vos amar e voler; car on més me fa amar e voler, més crex la noblea e la vertut damor[3] e de mon voler, e on major es e pus alt lur vertut, pus deg esser amador e loador de mon bonahuirat voler. ✠ 24. Venga, *Sènyer,* animositat e fervor en mi aitanta com se vulla ab que sia en vos amar e voler, car on més nauré e més ne reebré, més madurán de plaers e de reposaments; car molt major sent mon plaer e mon repós en abundancia de fervor e de animositat, que no fas en aleujament de mos treballs per privament de fervor e de animositat, car lo creximent de la animositat me dona plaer e lo minvament desconort e mal saber.

25. *Oh vos, Senyor Deus, qui sots tota nostra vida e tota nostra salut!* Lo vostre servidor es tant comprès de vos a voler, que com la fervor li vé de vos a amar e a voler, tanta dabundancia ha danimositat e de coratgía, que lo voler que ha en un temps tant solament bastaría e cumpliría a molts altres temps, e car tot mon voler ni ma fervor no poden caber, *Sènyer,* en sol un temps ni en sola una hora, per assò lo vostre servidor es comprès e costret e treballat per son sobre voler. ✠ 26. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* ha donats tots sos .v. senys[4] sensuals e tots sos .v. senys entellectuals a son voler e a sa animositat per tal que servesquen e obeesquen a la fervor e a la ardor que ell ha a[5] contemplar en vos. Mas ¿que val, *Sènyer,* com[6] mon sobre voler vol encara més aver que no pot caber en totes mes sensualitats ni en totes mes entellectuitats? E car no ho pot aver, per assò me treballa en totes mes sensualitats e en

1. E,B, cor.—2. B, e ay.—3. E,B, de ma amor.—4. A,J, seynals: M, *sensus*.—5. E, en.—6. E, cor: B, que.

totes mes entellectuitats. ✠ 27. Pus que lo meu sobre voler ni la mia sobre animositat no pot aver ni atrobar cumpliment en mes sensualitats ni en mes entellectuitats, doncs, *Sènyer,* ¿per quem turmenta en elles ni per que no enserca mon sobre voler e ma ardent animositat en vos tota vertut e tota dretura e tot acabament pus que vos sots font e rayl de tots bens e de tot acabament?

28. *Liberal Senyor sobre totes liberalitats, savi Senyor sobre totes savièes!* Per sobre gran fervor e gran animositat es gran contrast e gran batalla enfre mon voler e mon plaer ab mon poder e ab mon bon saber; car mon voler e mon plaer son majors que mon poder ni mon saber, car més vol mon voler que no pot mon poder aver ni entendre mon saber, e major es mon plaer[1] en sostenir los mals quem dona mon sobre voler que no pot sostenir mon poder ni entendre mon saber. ✠ 29. Tots los treballs els maltrets[2] quem dona, *Sènyer,* ma sobre animositat, es per so car vol passar los termens de mon poder e de mon saber. On, com gran voler ni gran plaer no pusquen caber dintre poc poder ni poc saber, per assò lo meu sobre voler e lo meu gran plaer fan injuria a mon poc poder qui no pot e a mon poc saber qui no sab tot so que vol mon voler ni tot so que desija mon plaer. ✠ 30. Com aquest LIBRE DE CONTEMPLACIO sia ajustat e compost de diverses raons e de novelles les quals son ordonades e escrites per donar fervor e devocio e demostracio de veritat a les gents per tal que sien loadors e amadors e servidors de vos, *Sènyer,* doncs qui volrá crèxer e multiplicar sa fervor ni sa amor ni son saber, sia contemplant en est LIBRE a gloria e a honrament de son Senyor Deus.

1. B, mon sa plaer.—2. E, mals treyts.

¶ CAP. 223. *Com hom ha gran coratgía e gran fervor de veer son Senyor Deus.*

AH *Deus gran sobre totes granèes amable de misericordia e de mercè!* Qui vol esser ardent ni fervent de vos a veer, *Sènyer,* a fer li cové que tota la sua memoria e lo seu enteniment e la sua volentat meta en .ix. coses, les quals son fermetat unitat trinitat infinitat eternitat subirán bé encarnacio mort gloria. ✠ 2. Com home qui es volenterós, *Sènyer,* de vos a veer met tot son remembrament e tot son enteniment e tota sa volentat en estes .ix. coses damundites e les remembra e les entén e les vol remembrant e entenent e volent vos, adoncs es veent vos, e com més ni pus fortment remembra e entén e vol les .ix. coses damundites remembrant e entenent e volent vos, pus fortment es fervent e ardent son remembrament e son enteniment e son voler de veer vos. ✠ 3. *Piadós Senyor!* En axí com forma sensual es object a vista sensual, enaxí los ulls entellectuals, los quals son memoria e enteniment e volentat, veen vos en les .ix. coses damundites, les quals son sobject entellectual en lo qual sots vist entellectualment.

4. *Ah Sènyer Deus qui sabets totes nostres cogitacions e totes nostres ymaginacions!* Qui es coratjós ni volenterós de vos a veer, meta[1] vos en son remembrament e en son enteniment e en son voler; car membrant e entenent e volent es hom vos veent entellectualment, membrant e entenent e volent que vos avets esser e que sots e fos e serets. ✠ 5. Totes les vegades que hom aferm alcuna cosa esser en esser e totes les vegades que hom la[2] remembra e la en-

1. A, metas.— 2. A,J, lo.

tena e la vulla, es hom veent aquella ab vista entellectual, la qual vista es molt pus plaent e pus agradable e pus amorosa que no es vista sensual, car moltes de vegades veu hom sensualment alcuna cosa que la anima no la remembra ni la entén ni la vol; mas totes les vegades, *Sènyer,* que la anima vos remembra eus entén eus vol, vos veu amant remembrant entenent e volent. ✠ 6. *Homil Senyor!* Tant es gran la vertut qui es en la anima com vos veu entellectualment, que son remembrar e son eneniment e son voler crexen en animositat e en fervor de vos a veer, e on la anima pus fortment es coratjosa de vos a veer,[1] pus fortment crex la vertut de son remembrar e de son entendre e de son voler, e on pus fortment la anima crex en ses vertuts, pus fortment crex sa vista en vos a veer.

7. *Honrat Senyor en saber e en poder e en voler e en totes altres dignitats!* Com hom remembra e entén e vol que vos tan solament sots un deu sens par e sens companyó e egual, e com hom, *Sènyer,* vos ama de tota la forsa de son remembrar e de son entendre e de son voler, per assò vos veu hom contemplant, la qual vista contemplativa es mellor e pus gloriosa que nulla altra vista. ✠ 8. On, com la beneyta anima ha plena, *Sènyer,* sa memoria e son eneniment e sa volentat de la vostra unitat per vista de contemplacio, adoncs ha gran fervor e gran ardor e gran animositat en vos a veer amant e honrant vostra gloriosa unitat; car aitant com la memoria pot remembrar e aitant com lenteniment pot entendre e aitant com la volentat pot voler, aytant la memoria e lenteniment e la volentat volen vos veer. ✠ 9. Car enaxí com hom senamora dalcuna cosa a veer sensualment per la bellea daquella forma sensual, enaxí, *Sènyer,* e molt pus fortment la anima senamora de vos a veer on pus fortment es contemplativa en la vostra bonea e en los vostres honraments acabaments.[2]

1. A, auert.—2. J, e acabaments.

10. *Gran Senyor sobre totes granèes, vertuós Senyor sobre totes vertuts!* Com hom es remembrant e entenent e volent la vostra gloriosa sancta trinitat, adoncs, *Sènyer*, es hom veent vos entellectualment, car verament[1] vos sots aquell qui es vera sancta trinitat. ✠ 11. Com hom veu, *Sènyer*, contemplant la vostra beneyta trinitat, adoncs la memoria remembra la persona del Pare e la persona del Fill e la persona del Sant Espirit, e remembra que lo Pare no es lo Fill nil Sant Espirit, nil Fill no es lo Pare nil Sant Espirit, nil Sant Espirit no es lo Pare nil Fill; e lenteniment entén per fe o per raó que lo Pare engenra el Fill el Fill reeb generacio del Pare, e entén que lo Sant Espirit ix del Pare e del Fill; e la volentat ama lo Pare per so car enjenra lo Fill e dona processio al Sant Espirit, e ama lo Fill per so car ix del Pare e dona processio al Sant Espirit, e ama lo Sant Espirit per so car ix del Pare e del Fill. ✠ 12. On, com la anima[2] es contemplant e veent vostra vertuosa trinitat, *Sènyer*, en esta manera, adoncs ha la anima molt gran exaltacio e molt gran excellencia en veer vostra gloriosa trinitat, e per lo exalsament que pren e reeb de vos a veer, per assò crex e muntiplica sa animositat e sa coratgía de vos a veer remembrant e entenent e volent.

13. *Ah Senyor beneyt en lo qual som esperants e confiants de dons e de perdons e de benediccions!* Com anima dome es remembrant e entenent e volent infinitat, adoncs, *Sènyer*, es vos veent; car segons vera veritat no es nulla cosa en esser qui de ver en ver sia infinida sino vos tan solament. ✠ 14. On, com anima dome sia cosa fenida e aja son remembrament e son enteniment e sa volentat fi e terminacio, com se esdevé, *Sènyer*, que la anima ha son remembrament e son enteniment e sa volentat en la vostra infinitat, adoncs ha la anima molt gran amor e molt

1. B, cor de ueritat.—2. E, com la anima del home: M, *cum anima hominis*.

gran plaer de veer vostra infinitat; car molt gran plaer deu aver la cosa fenida com es exaltada per gracia a veer la cosa infinida. ✠ 15. Car com la cosa fenida es esguardant e veent la cosa infinida, adoncs veu son acabament e son cumpliment; car la vostra infinitat, *Sènyer,* es cumpliment e acabament de les coses fenides. On, per so car infinitat es cumpliment de finitat,, per assò crex la animositat e la fervor en les coses fenides com veen ni esguarden entellectualment la vostra infinitat.

16. *Misericordiós Senyor ple de dousor e de plaer!* Com la beneyta anima es remembrant e entenent e volent la vostra sancta eternitat,[1] adoncs es veent vos; car vos e vostra eternitat una cosa son e nulla cosa de ver en ver no es eternal sino vos, car totes coses an comensament de vos enfora. ✠ 17. On, com la anima remembra e entén que son remembrament ni son enteniment ni son voler no son eternals, emperò sí veen vostra eternitat remembrant e entenent e volent, adoncs, *Sènyer,* crex e multiplica la fervor en la anima de veer vostra eternitat; car[2] remembrant e entenent coses avents comensaments[3] senamora e sensén la anima a veer cosa eternal sens null comensament. ✠ 18. En axí, *Deus gloriós,*[4] com hom ha greuge e pesar com veu alcuna cosa sensualment e no la veu en aitantes maneres com veer la vol, enaxí per contrari seny ha la anima del home molt gran plaer de veer vostra eternitat; car si en home crex animositat de veer alcún defalliment en cosa sensual, doncs ¡quant més, *Sènyer,* deu esser crexent la animositat que la anima deu aver de veer en vostra eternitat son acabament e sa vertut!

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots en tots locs tot e per tot e per totes dresseres e fora los termens lurs!* Com la anima del home es remembrant e entenent e volent e amant en lo subirá bé, adoncs es la anima veent vos e contemplant

1. B, trinitat.—2. A, com.—3. E, auent comensament: J, auent comensaments.—4. E,B, glorios deus.

en vos; car nulla cosa no es subirá bé ni sobirana bonea sino vos tan solament. ✠ 20. On, com la anima remembra e entén e vol subirán poder e subirana dretura e subirana misericordia e subirana saviea e subirana vertut, adoncs, *Sènyer*, la anima es veent vos, car vos tan solament sots aquell on es subirán poder e subirana justicia e subirana misericordia e subirana saviea e subirana vertut e humilitat e amor. ✠ 21. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*: car enaxí com a home crex fervor e animositat de veer en les coses sensuals les coses qui son belles a veer e novelles e estranyes a veer e qui son bones e profitables, enaxí e molt mills es plaent e agradable a la anima com entellectualment veu vostre gran poder e vostra gran justicia e vostra beneyta misericordia e les altres vertuts qui son en vos.

22. *Senyor gloriós del qual no devalla ni vé enjuria ni tort!* Com la anima dome remembra e entén e vol la vos-vostra sancta sanctificada gloriosa encarnacio, adoncs, *Sènyer*, es la anima veent vos; car vos sots aquell senyor qui trametès[1] la persona del Fill savi gloriós pendre carn humana en la verge gloriosa nostra dona Sancta María. ✠ 23. On, a vos, *Senyor Jhesu Christ*, sia donada gloria e laor per tots temps: car remembrant e entenent e volent la anima dome en vos dues natures, natura divina et natura humana, es hom veent vos, car vos tan solament sots aquell on son ajustades abdues les natures. ✠ 24. On, enaxí com los homens an gran coratgía de veer alcunes coses estranyes o alcunes novelletats, enaxí, *Sènyer*, som obligats a esser molt coratjosos e fervents de veer remembrant e entenent e volent lajustament de la natura divina e de la natura humana a esser ensemps .j. Jhesu Christ, lo qual es la major estranyetat que esser pusca.[2]

1. E,B, trameses.—2. E, lo qual es lo major e la melor estraynedat e noueletat qui esser pusca: B, la qual cosa es la major e la mellor estraynedat e novelletat qui esser pusca.

25. *Oh Senyor*[1] *savi al qual no son amagades nulles coses!* Com la sancta anima no ublida les dolors ni les langors nils grans treballs ni la greu mort que la vostra sancta humanitat sostenc per nosaltres peccadors a salvar, adoncs, *Sènyer,* es veent vos qui totes estes coses sostinguès e portàs per salvar vostre[2] poble. ✠ 26. On, enaxí, *Sènyer,* com la anima veu vostra deitat remembrant e entenent e volent major poder e major amor e major bonea e major gloria, enaxí la anima veu vostra humana natura com remembra e entén los majors mals e les majors penes e les majors langors e la pus greu[3] mort qui sia ni esser pusca; car nulla creatura ni totes creatures no agren ni an ni aurán en est mon tanta de pena com lo vostre cors gloriós sostenc en la sancta crou preciosa. ✠ 27. Enaxí com a bon combatedor e a bon vasall qui ha gran animositat de murir per son bon senyor qui murí[4] per son poble a defendre, enaxí, *Sènyer,* lo vostre servu el vostre sotsmès es molt coratjós de murir per la vostra amor per so com[5] veu vos entellectualment en la crou que murís per amor dell.

28. *Creador Senyor del cel e de la terra e de tot quant es!* Com jo som remembrable e entenent e volent en la gran gloria qui es en vos e en la gloria que los sants de parays reeben de vos, adoncs som, *Sènyer,* veent vos entellectualment; car vos sots la vostra gloria metexa, e vos sots aquell senyor del qual reeben gloria e bonahuiransa los sants de parays. ✠ 29. Enaxí com lome quis mira en lo mirall vertader veu sa forma e ses faysons[6] veent lo mirall, enaxí, *Sènyer,* veu hom vos com remembra la gloria de paradís; car vos sots gloria de parays en so que en nulla altra cosa hom no reeb gloria sino de vos e en vos e per vos. On, com assò sia enaxí, doncs ¡quant deu hom esser coratjós de vos a veer en gloria pus que vos sots to-

1. E,B, A seynor.—2. E, lo uostre.—3. E, gran.—4. E,B, qui mor. —5. E,B, cor.—6. A, faycons: J, fayçons.

ta gloria e tota la nostra[1] gloria! ✠ 30. Totes les vegades que hom remembra e entén les greus penes infernals, es hom, *Sènyer,* veent vos; car vos sots aquell senyor qui les podets donar o tolre a quius volets, e vos sots vist entellectualment totes les ores que hom remembra e entén sos peccats penident e confessant e plorant, car vos sots aquell senyor quils perdonats els delits pus que hom se confía devotament en la vostra amorosa piadosa gloriosa misericordia divina.

¶ Cap. 224. *Com hom ha gran coratgía e gran fervor de honrar son Senyor Deus.*

Oh *Deus*[2] *gloriós liberal savi vertuós cumplit abundós*[3] *de tots bens!* Qui ha fervor ni ardor de vos honrar,[4] cové que tres qualitats entellectuals meta dintre .ix. qualitats entellectuals, les quals .iij. qualitats son, *Sènyer,* poder voler saviea; e les quals .ix. qualitats son fe laor obediencia amor temor pregueres esperances[5] gracia oracio. ✠ 2. On, beneit siats vos, *Sènyer Deus:* car com les .iij. qualitats son espandides en lur totalitat tota[6] dintre tota la totalitat de les .ix. calitats, adoncs es l ome molt fervent e molt coratjós de vos honrar. On, com assò sia enaxí, doncs aquesta es la art e la manera de multiplicar sa[7] animositat en vos a honrar, so es a saber, que hom compona les .iij. qualitats ab les .ix. per donar laor e honor de vos. ✠ 3. *Gloriós Deus!* Enaxí com les formes son molt

1. E, e tota nostra.—2. E,B, A Deus.—3 E, e aondos: B, e abundos.—4. B a honrar.—5. E, esperansa.—6. E, en tota lur totalitat: B, en lur totalitat.—7. B, la.

més en la materia potencialment que actualment, enaxí, *Sènyer,* molt més sots vos digne de esser honrat que no pot esser coratjós home de vos honrar; mas enaxí com la materia defall a esser sobject que no pot reebre en un temps tantes formes actualment com fa potencialment, en axí, lo poder e la saviea e la volentat del home no poden aver tant de cumpliment en honrar vos com pertany al vostre gloriós honrament.

4. *Eternal Senyor perdurable en tots temps sens nulla alteracio e null mudament!* Qui es coratjós ni volenterós de honrar vos, necessaria cosa li es que meta tota la forsa que sa anima ha en son poder e en son saber e en son voler en creure e en aver fe que vos sots en esser. ✠ 5. Car com la benahuirada anima, *Sènyer,* creu que vots sots en esser e creu que vos sots un deu e que sots en trinitat de persones e creu que vos ajustás la divina natura ab la humana en nostra dona Sancta María en la qual prenguès[1] carn della, adoncs vos fa hom molt donrament e molt de plaer per so com la anima aferma so que son enteniment no pot entendre ni saber. On, major honrament vos fa hom, *Sènyer,* com hom vos creu, que no fa com vos sab,[2] car la anima pus fortment fa son poder per fe que no fa per saber; e assò es per so car fe es fora dels termens de son enteniment, e saber es dintre sos termens. ✠ 6. On, qui molt vos vol honrar, *Sènyer,* mortific[3] en vera fe lo poder e lo saber e lo voler que anima ha en entendre, e fassa li creure de vos so qui es de vos en vos[4] e per vos; car aitant com la anima es constreta que no la lexa hom entendre e la forsa hom a creure so qui está en fe e no en enteniment, aitant es lo poder el saber e la volentat de la anima en mortificacio per vivificacio de fe vera.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots .j. en unitat e trienc en trinitat!* Qui es coratjós ni fervent de honrar vos,[5] fassas

1. E, preses.—2. B, con hom uos sab.—3. E,B, doncs mortific.—4. E, e en uos.—5. E, a honrar uos.

a avant, *Sènyer,* e do laor de vos a aquells qui nous loen nius honren nius creen, e meta tota la forsa de son poder e tota la saviea de son saber e tota la volentat de son voler en loar vos. ✠ 8. Car per loar vostra unitat e vostra trinitat e vostra encarnacio e les vostres vertuts e les vostres bonèes e les vostres obres es hom, *Sènyer,* honrant vos, e on pus fortment hom met son poder e son saber e son voler en loar vos, pus fortment es hom honrant vos. ✠ 9. Aquells qui no an paor ni reguart de mort ni de malautía ni de fretura ni de pobrea ni playen[1] a lexar lurs riquèes ni lurs amics nils delits temporals e van, *Sènyer,* donar laor de la vostra sancta trinitat e de la vostra sancta passio, aquells son honrants vos de tota la forsa e de tota la saviea e de tota la volentat de lur anima, e aquells an acabada animositat; mas aquells qui nous gosen loar en vostra trinitat ni en vostra encarnacio ni mort per paor de mort e no volen lexar lurs riquèes ni lurs delits, aquells no fruen en vos honrar de tota la forsa de lur anima ni de tota la saviea ni la volentat que lur anima ha en potencia, e per assò, *Sènyer,* defallen en aver coratgía e fervor de vos a honrar[2] e a servir. On, com vos siats tan digne de esser honrat e ajats nosaltres crestians tan fortment encarregats de vos honrar, doncs molt deuen esser vergunyosos aquells qui nous gosen honrar nius volen loar.

10. *Digne Senyor de tot bé e de tot honrament e de tota laor!* Null vassall no pot més honrar son bon senyor com fa si met tota la forsa de son poder e de son saber e de son voler en obeyr a son senyor en tots sos manaments. On, qui es coratjós ni fervent, *Sènyer,* de honrar vos, esforsse aitant com pusca que de tota la forsa de son poder e de son saber e de son voler sia obedient al vostre gloriós voler e als vostres dreturers manaments. ✠ 11. *Gloriós*

---

1. J, planyen. — 2. E, defalen de auer coratgia e de freuor en uos a honrar: B, defallen en aver coratgía e de feruor en uos a honrar.

Deus! Enaxí com lo feel vassall honra son bon senyor demostrant la senyoría que son senyor ha en ell, la qual senyorías demostra en lo obeyment quel vassall fa a son senyor, enaxí, *Sènyer,* creatura honra son creador com obeex a son voler e a son manament, e aitant com la creatura més usa de son poder e de son saber e de son voler en obeyr a son creador, aitant més es honrat son creador e son benfactor e son senyor. ✠ 12. Com lo vostre servidor el vostre vassall, *Sènyer,* per defalliment danimositat no[1] aya sà a enrere mès tot son poder e son saber e son voler en obeyr vos e per assò no sia estat honrable vos,[2] per assò, *Sènyer,* daquí avant[3] preposa a donar tota la forsa de sa anima en obeyr als vostres manaments; car per gracia vostra creguda e multiplicada es la mia animositat en vos a honrar obedient en tots vostres volers.

13. *Creador senyor benfactor plen de dousor e damor!* Quius vol fer gran honrament ni gran honor, meta tot son poder e tot son saber e tota sa volentat en amar vos; car per nulla manera nous pot hom més honrar com fa per molt vos amar. ✠ 14. Com[4] lo feel servidor, *Sènyer,* ama son bon senyor de tot son poder e de tot son saber e de tot son voler, adoncs posseex son senyor totes les forses de sa anima, e per assò es honrat per son vasall en tots los majors honraments que fer li pot. Doncs qui molt es coratjós ni fervent donrar vos, esforsse, *Sènyer,* aytant com poder ni saber ni voler li bast a amar vos. ✠ 15. Qui es molt coratjós ni fervent donrar vostra sancta trinitat ni vostra sancta encarnacio, cové que la am de tot son poder e de tot son saber e de tot son voler, e si vostra trinitat e vostra sancta encarnacio ama, *Sènyer,* de tot son poder e de tot son saber e de tot son voler, doncs irá loar e honrar[5] vostra trinitat e vostra encarnacio a aquells qui no la creen ni no la amen ni no la honren, e si noy poden anar trame-

1. A,E, el mot *no* está afegit ab posterioritat: en el m.s. B, falta.— 2. E,B, a uos.—3. E,B, a auant.—4. A,J, E com.—5. B, honrrar e lloar.

táni, e si noy saben parlar apendrán lo lenguatge com hi pusquen parlar; car totes o qual que qual daquestes coses, es dintre la potencia de la anima en aver poder e saber e voler.

16. *Ah Sènyer Deus qui sabets e podets e jutjats tot quant es!* Com lo vassall tem son senyor de tot son remembrament e de tot son enteniment e de tot son voler, adoncs es honrat son senyor; car totes vegades[1] que hom tem son senyor lonra hom. Doncs qui es, *Sènyer*, coratjós ne desijós[2] donrar vos, temaus de tots los poders de la sua anima. ✠ 17. On, com assò, *Sènyer*, sia enaxí, doncs lo vostre servidor el vostre sotsmès vol tembre vos per tal que sia honrant vos. On, aitant com la mia anima es poderosa en remembrar e en entendre mos greus peccats mortals e venials, aitant vol tembre vostra gran justicia e vostre maravellós poder, e aquesta temor vol aver, *Sènyer*, lo vostre servidor per tal que tement vos e honrant vos[3] reeba de vos gracia e misericordia e perdons. ✠ 18. On, enaxí com a mi es molt fortment gran necessitat donrar vos, enaxí mes, *Sènyer*, molt gran necessitat que sia tement de vos; e enaxí com mes molt gran necessitat que sia de vos paorós e tement, enaxí mes molt necessaria[4] cosa que sia molt coratjós de esser molt tement e paorós de vos per tal que per la gran paor sia honrant vos.

19. *Oh vos, Sènyer gloriós, del qual reebem gracies e benediccions!* Qui es coratjós ni fervent donrar vos, covénse que tota la forsa ni la vertut que sa anima ha en remembrar e en entendre e en voler, meta en pregar vos com li donets gracia e benediccio de honrar vos; car com hom, *Sènyer*, vos prega de tot son remembrament e de tot son enteniment e de tota sa volentat de coses[5] on vos siats honrat, adoncs vos fa hom reverencia e honrament e honor. ✠ 20. Com lo vostre servidor, *Sènyer*, es remembra-

1. E,B, totes les uegades.—2. E, desiros.—3. A, vol.—4. E,B, mes necessaria.—5. B, de totes coses.

ble que vos sots en esser e que sots misericordiós e humil e dous e plaent e suau e acabat en tots bens, e com lo vostre servidor es remembrant sos greus falliments e les coses a ell necessaries de la vostra misericordia e dels vostres dons e perdons, adoncs es molt coratjós de pregar vos per tal que sia honrant vos, per lo qual honrament fassa a vos reverencia e honor e reeba de vos los bens qui son necessaris a sa gloria e a sa salut. ✥ 21. On beneit siats vos, *Senyor Deus:* car lo vostre servidor en presencia del vostre autar gloriós vos prega eus reclama eus demana dons e perdons e amors e gracies e benediccions per so car es volenterós de honrar vos. On, pus que ell sesforsa de tota sa animositat donrar son senyor e son creador e son restaurador e son benfactor e son benvolent, doncs vos, *Sènyer,* no ajats en ublit mi qui us prec a jonollons en plorant tinent mon cor e ma pensa en los vostres honraments.

22. *Rey dels cels e de la terra e de tot quant es!* Qui vos vol honrar aja ferma esperansa en vos; car confiant hom en vos es hom honrant e honorant vos, e com la anima del sant home, *Sènyer,* de tota la forsa de son remembrament e de son enteniment e de sa volentat se confía e sespera en vos, adoncs es molt coratjosa e molt fervent donrar vos. ✥ 23. On, beneyt siats vos, *Sènyer dreturer e gloriós:* car molt vos fa hom gran honor e gran honrament com hom nos confía en son saber ni en son poder ni en sa riquea ni en ahuyrs ni en sorts ni en sos amics ni en nulles coses sino tan solament en vostra dretura e en vostra saviea e en vostra misericordia e en vostre poder e en la vostra beneyta volentat. ✥ 24. On, com assò sia enaxí, doncs lo vostre servidor, *Senyor Deus,* es a vos clamant molt fortment de la sua anima qui nos confía totes les vegades en vos que es remembrant e entenent son frèvol poder e saber e sa poca vertut e sa gran pobretat; car tot assò li esdevé per so car no es remembrable ni entenent

ni volent totes vegades en lo vostre poder e en la vostra riquea e en la vostra misericordia e en la vostra dretura. On, totes vegades[1] que la mia anima erra en esta manera, es injuriosa e culpable al vostre honrament al qual es ubligada e sotsmesa donrar de totes ses forses.

25. *Creador Senyor de totes creatures, vertader Senyor en totes coses!* Enaxí com lo malvat vasall desonra son bon senyor com no li ha grat[2] ni li fa gracies del bé que reeb dell, enaxí lo bon vasall honra son bon senyor totes les vegades que li ret gracies e totes les vegades que ha conexensa del bé que reeb dell.[3] On, qui es, *Sènyer,* coratjós ni volenterós de vos honrar, sia de tota sa sciencia e de tot son poder e de tota sa volentat feent gracies e mercès a vos del bé que ha reebut ni reeb ni espera a reebre de vos. ✠ 26. On, com lo vostre servidor, *Sènyer,* nous aja fetes gracies nius aja aút grat dels grans bens que ha reebuts e reeb e reebrá de vos, doncs es injuriós e culpable al vostre honrament e a les vostres honors. On, com assò sia estat enaxí, doncs lo vostre servidor sesforsa aitant com es son poder e son saber e son voler en fer a vos gracies e mercès, les quals gracies e mercès vos fa, *Sènyer,* per honrar vos. ✠ 27. On, per so, *Sènyer,* com vos donats al vostre sotsmès los bens daquest mon per gracia e no per sos merits, e per so car li donats penes e treballs e afanys per ses culpes a punir, per assò lo vostre servidor vos fa gracies e mercès aitam bé de les penes e dels treballs com dels bens: car enaxí com fets agraír[4] per los bens que donats per gracia, aitam bé fets agraír per los mals que donats per justicia. On, com assò sia enaxí, doncs aitán fort fets a honrar per los mals com per los bens e per los bens com per los mals; per que jo, *Sènyer,* vos ret gracies e mercès de tots los bens els afanys quim venen de vos per tal que sia honrant vos.

---

1. E,B, totes les uegades.—2 A,J, com no ha grat.—3. A, manca *dell.* —4. a grair(?)

28. *Consolador Senyor ple de conort e de confort e de plaer de nosaltres peccadors en vos confiadors!* Qui es coratjós ni fervent de fer reverencia e honor a son Senyor Deus, honrel per oracio e aor vos loant e glorificant e amant e contemplant ab lo cors enclinat e ab lo cor enamorat e ab los ulls plorosos e ab la anima remembrant e entenent e volent en les vostres altèes e en los vostres honraments. ✠ 29. *Gloriós*[1] *Senyor!* Com la beneyta anima vos aora remembrant e entenent e amant e es tota contemplant en la vostra sancta essencia divina e en la vostra glorificada humanitat, adoncs vos honra eus fa reverencia e honor per so car es contemplativa en la vostra sancta unitat e en la vostra gloriosa trinitat e en les vostres beneytes proprietats e qualitats divines e en la vostra anima beneita e en lo vostre cors gloriós qui près mort per nosaltres peccadors. ✠ 30. On, com assò sia enaxí, *Sènyer,* doncs lo vostre servidor se fa servu e sotsmès de oracio ab devocio; car oracio sens devocio no val re per so car la anima no sapodera en aver animositat ni fervor en honrar per oracio son gloriós Deu.

¶ CAP. 225. *Com hom ha gran coratgía e gran fervor danar a nostre Senyor Deus.*

AH[2] *Deus gran maravellós alt e excellent e poderós!* Qui es coratjós ni fervent danar ni de venir a vos, aja sa pensa e son enteniment en .ix. qualitats entellectuals, les quals son, *Sènyer,* veritat amor justicia misericordia saviea humilitat paciencia sanctetat mort.

1. E,B: O glorios: M, *Oh gloriose.*—2. E,B, A: M, *Ah.*

✠ 2. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com cors movable va dun loc en altre per raó de son moviment, en axí la anima del bonahuyrat com es coratjosa danar a vos, vé a vos com té sa pensa[1] en les .ix. qualitats damundites en aquella manera ques cové nis pertany a santa vida. ✠ 3. Car enaxí com son .vj. dresseres sensuals per les quals poden esser movables les coses corporals, enaxí son a la anima .ix. coses per les quals pot pervenir a vos; mas enaxí, *Sènyer,* com les coses corporals no poden esser anants per les .vj. dresseres menys de moviment, enaxí hom no pot pervenir a vos menys que sa pensa ordonadament no tenga en vos.

4. *Ajudable Senyor ple de gracia e de mercè!* Com vos, *Sènyer Deus,* siats font e rayl e fundament[2] de veritat, doncs qui es coratjós ni volenterós de venir a vos, sia amador de veritat e sa pensa no la tenga sino en veritat a creure e en veritat parle e diga tot quant diga e no am nulla re qui sia falsa ni contraria a veritat. ✠ 5. Qui pensa, *Sènyer,* ni cogita ni aferma que vos sots un Deu tan solament lo qual es en trinitat el qual es creador de tot quant es el qual es tot poderós e misericordiós e dreturer e humil e dous e suau e ple de tots bens, adoncs es vinent a vos; car la veritat en que sa anima contempla en vos, es la carrera e la via per la qual va e pervé a vos. ✠ 6. *Gloriós Deus!* En axí com lo cors[3] encontinent que es compost de materia e de forma comensa a venir e pervenir[4] a fi e a corrumpiment e a departiment de forma e de materia, so es a la mort, enaxí per contrari seny la anima sempre que met sa pensa en veritat, comensa a pendre vida e fortificament e gracia e benediccio en veritat: car enaxí, *Sènyer,* com la materia corporal elemental es contra la forma sempre que la ha presa[5] e per continuacio de temps pervé a corrum-

1. B, com a tota sa pensa.—2. E, fondament.—3. E, lo cors humanal: B, lo cors huma: M, *corpus humanum.*—4. E,B, e a peruenir.—5. A, la ha apresa.

piment daquella, enaxí la veritat sempre que la pensa del home está en ella, pervé e mena aquella a la vostra presencia e a la vostra gloriosa gloria.

7. *Ah Jhesu Christ Sènyer qui nasquès de la Verge gloriosa!* Com vos siats tot e per tot amor, doncs qui es, *Sènyer,* coratjós ni volenterós de venir a vos, meta sa pensa en amor e fassala esser serva e sotsmesa damor e am pensar e cogitar en amor en .v. maneres, les quals son amar vos, e[1] amar totes les coses que vos amats, amar tots aquells[2] qui vos amen, amar aquells qui amen so que vos amats, amar aquells qui amen aquells qui vos amen. ☙ 8. On, enaxí, *Sènyer,* com lo vostre cors recreà nosaltres per les .v. nafres on fo nafrat a la mort, enaxí, com la pensa del home senamora de vos per les .v. maneres damor damundites, es la pensa vinent a vos; car tota ora que la pensa ama per aquelles .v. maneres, vé a vos. ☙ 9. On, enaxí com á cors humá son donats .ij. peus per anar e al anament del home son abastants .ij. peus e non ha necessaria .iij. ni més ni ha cumpliment menys de .ij., enaxí, *Sènyer,* es necessari[3] a la anima del home si vol anar a vos, que am vos en les .v. maneres damundites, les quals son .v. carreres per les quals cové pervenir a vos, e sens elles noy pot esser vinent ni anant.

10. *Honorificat e sanctificat Senyor per tots los pobles!* Qui a vos vol venir, sia sa pensa en justicia e en dretura; car vos sots vera dretura e acabament de justicia. On, com la pensa del home es dreturera e atribuex e dona a vos tota noblea e tota vertut e tot honrament, e a home tota frevoltat e tota mesquinea, adoncs la benahuirada anima qui enaxí cogita e pensa va e pervé a vos. ☙ 11. On, beneyt siats vos, *Senyor Deus:* car enaxí com home no pot anar per sí metex sino ab dos[4] peus levant la .j. e posant lautre, enaxí la anima del home no pot anar a vos sino ab

1. E,B, manca *e.*—2. B, totes les coses.—3. E,B, necessaria.—4. B, dues.

dues coses, so es saber, que aja en sí tanta de dretura que los bens e les vertuts atribuesca a vos, els mals e los pecats e les culpes a home per so car dell venen e en ell son e están. ✠ 12. Enaxí com home qui va entràs[1] va per desordonat anament es lunya de les coses qui li son davant e sacosta a les coses qui li son detràs, enaxí, *Sènyer*, com la anima no ha sa pensa en dretura, va a entràs e acostas a sos defalliments e lunyas dels vostres acabaments; enaxí[2] com lome qui va a enrere no veu la carrera per la qual passa, enaxí, com la anima no ha en sí justicia ni dretura, adoncs no veu per les vies on va, car totes les sues carreres son en tenebres e en culpes.

13. *Misericordiós Senyor ple de pietat e de dolsor!* Qui ha fervor ni devocio de venir a vos, aja tota sa pensa en misericordia; car vos, *Sènyer*, sots tot ple de misericordia e de mercè. On, com assò sia enaxí, doncs enaxí com misericordia fo la via e la carrera per la qual vos tramès[3] lo fill pendre carn humana per recrear lumanal lynatge, en axí misericordia es la carrera per la qual cové que hom pervenga a vos, car sens ella hom noy poría pervenir. ✠ 14. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car totes les vegades que la anima del home ha en sí misericordia remembrant e entenent e volent pensant e ymaginant la vostra misericordia e pensant e ymaginant com sia misericordiós als pobres e als forfets per amor de vos, totes aquelles vegades es la anima anant e vinent a vos. ✠ 15. *Honrat Senyor amable!* Enaxí com hom pervé al cap del flum per continuat moviment a amunt, enaxí per cotinuadament esser remembrable e entenent e volent en misericordia, pervé hom, *Sènyer*, a vos qui sots font[4] de misericordia, en la qual font son purificats e lavats e mundats e sanats tots los peccadors[5] qui amen misericordia e quis confíen en ella.

1. E, a entras.—2. E, et enaxí.—3. B, trameses.—4. E,B, la font.—5. E, peccats.

16. *Liberal Senyor sobre totes liberalitats, honrat sobre tots honraments!* Qui es coratjós ni volenterós de venir a vos, aja sa pensa en sciencia e en saviea: car enaxí com per vista corporal es lo cors enluminat e endressat danar vas qual part se vol, enaxí, *Sènyer,* sciencia e saviea son ulls[1] de la anima per los quals pot venir[2] a vos; e enaxí com menys de vista corporal hom no sab anar per les vies sensuals, enaxí menys de vista entellectual hom no sab anar per vies entellectuals. ✱ 17. On, com vos, *Sènyer,* siats acabada saviea e vos siats font e endressament e enluminament de tota saviea, doncs totes les vegades que la pensa humana pensa ni tracta de saviea, es vinent a vos e es ab vos e en vos. ✱ 18. On, com assò, *Sènyer,* sia enaxí, doncs qui es coratjós de esser ab vos ni de venir a vos, vaja sa pensa per les carreres de saviea; car saviea es la via per la qual home pervé a vos e es ab vos e en vos e de vos. On; com jo, *Sènyer,* per colpa e per vicis e per peccats me sia tant lunyat de vos, som ho per so car la mia pensa no anava per vies ni per carreres de saviea, enans pensava e cogitava de les vies per les quals hom pervé a perdurables penes.

19. *Plaent Senyor del qual los bonahuirats an gloria e plaer!* Com humilitat sia la via e la carrera per la qual hom pervé a vos e vé a vos, doncs qui vol venir a vos sia, *Sènyer,* sa pensa en humilitat: car enaxí com tota la especia humana fo lunyada de vos per ergull adoncs com Adam e Eva peccaren, enaxí per humilitat es hom vengut a vos e en vos. ✱ 20. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car tota hora que la bonahuirada anima aja son pensament e sa cogitacio e son remembrament e sa volentat en humilitat, vé a vos e es en vos e vos sots ab ella e ella reeb de vos gracia e benediccio; car com hom remembra la gran humilitat qui es en vos, e com hom se humilía als vostres manaments e a la vostra dreturera volentat, adoncs aquella humilitat

1. E, los huls.—2. E, pot peruenir.

adúu hom e amena a vos e en vos. ☙ 21. On, com lo vostre servidor moltes vegades sia estat enemic dumilitat e aja, *Sènyer*, menada sa pensa per les vies de ergull e de vanagloria plenes, e com ell per aytals carreres se sia lunyat de vos moltes de vegades, daquí en avant preposa que la sua pensa ne la sua memoria nil seu enteniment ni la sua voluntat no vaja sino per vies dumilitat, per tal que humilitat lo fassa pervenir a la vostra beneyta gloria.

22. *Primer Senyor a tots comensaments, ordonador de tots ordonaments!* Paciencia es la carrera per la qual vos anàs e passàs dementre que fos enfre nos en est mon, e paciencia es la carrera per on van aquells qui perdonen e aquells quis refrenen de lur ira e qui graexen a vos los treballs que sostenen per vos, e paciencia es la carrera per on passen tots aquells qui son endressats en les vostres amors. ☙ 23. On, qui es, *Sènyer*, coratjós ni volenterós de esser ab vos, aja tota sa pensa en paciencia a remembrar e a entendre e a voler e a amar; car paciencia li fará aver abundancia e abastament de vertuts e de merits, per les quals vertuts e merits será digne de esser a vos e en vos: car enaxí com lo foc qui purifica laur en la fornal, enaxí paciencia deneja hom de tots vicis e de tots peccats e endressa hom a aver[1] subiranes vertuts. ☙ 24. On, com vos siats, *Sènyer*, tot pacient e tot amorós e dous e simple e suau, doncs tota anima qui no aya sa pensa en paciencia e sia impacient, doncs aquella es lunyada de vos per so com no va per les vies per les quals hom pervé a les vostres glorioses glories e als vostres subirans bens.

25. *Rey dels reys e Senyor dels senyors!* Com vos, *Sènyer*, siats tota sanctetat e tota nedeetat e tota purificacio, qui es coratjós ni volenterós de venir a vos, aja tota la vertut e la forsa de sa pensa en remembrar e en entendre e en voler sanctetat de vida e nedetat[2] e guartse aitant com

1. A, a ueer.—2. B, e de nedetat.

pusca de tota corrupcio de peccat.[1] ✠ 26. On, enaxí com per aigua hom nedeja e purifica e emblanquex e embelleex les coses ensutzades e enlegeydes, enaxí la pensa del home com ama nedeetat de bona vida, embelleex e purifica la anima de corrupcio de peccat. ✠ 27. On, com la mia pensa sia estada en tan gran sutzetat remembrant e entenent e amant les glories mundanes, les quals son ensutzament e enlegiment de la anima, e en les demés coses del cors, doncs, *Sènyer,* si la mia pensa vol mi menar a vos, necessaria cosa li es que sia en remembrar e en entendre e en voler la nedeetat per la qual hom vé e pervé a vos.

28. *Ab Senyor Deus qui sots vera vida*[2] *de la qual viuen los bonahuirats qui en gloria gloriejen!* Qui vol esser molt coratjós ni volenterós de venir a vos, aja sa pensa en remembrar e en cogitar en la vostra greu angoxosa avilada mort; car si bé mena son pensament e son remembrament en la greu mort que vos sostenguès, adoncs li crexerá, *Sènyer,* animositat e fervor e ardor de venir a vos e de esser ab vos. ✠ 29. Qui es coratjós e volenterós de venir a vos, aja son pensament en remembrar e en entendre e en voler com pusca murir per amor de vos a loar e a honrar e a servir; car per aital mort pervé hom enans a vos e pus honradament e pus gloriosament, que per nulla autra manera. On, com lo vostre servidor sia molt coratjós e desirós de venir a vos e de esser ab vos, per assò es molt coratjós e desirós com pusca murir per les vostres laors a loar e per los vostres honraments a honrar. ✠ 30. *Gloriós Deus!* Enaxí com per la mort sensual se lunya la anima del cors, enaxí per mort entellectual la anima se lunya de vos;[3] e enaxí com per mort[4] entellectual la anima se lunya de vos, enaxí, *Sènyer,* per mort sensual com hom la sosté per amor de vos, sacosta la anima a vos. On, com assò sia enaxí, doncs qui es coratjós de venir a vos, aja son pensa-

1. A, e de peccat.—2. E, uida uera.—3. E,B, enaxí per la mort entellectual se luyna la anima de uos.—4. E,B, per la mort.

ment enamorat e desijós com lo cors muira per amor de son gloriós Deu.

¶ CAP. 226. *Com los termens de coratgía e de fervor dome crestiá poden esser majors e mellors en amar Deu, que los termens de la coratgía e de la fervor dels altres homens en amar Deu.*

DEUS *eternal gloriós en tots temps! A vos, Sènyer, sia feta reverencia e honor en tots honraments.* Com amor se deveesca en .v. terminacions de les quals es la prima[1] com hom ama vos per raó de vos metex, la segona com hom ama so que vos amats, tersa com hom ama aquells que vos amen, quarta com hom ama aquells qui amen so que vos amats, quinta com hom ama aquells qui amen cells qui vos amen; coratgía e fervor, *Sènyer,* cové ques deveesca per .v. terminacions en les quals es deveída amor. ✠ 2. Car pus que tota amor que hom aya, qual que sia, vaya per estes .v. terminacions, tota coratgía e tota fervor en amar cové esser termenada e finida per les .v. terminacions damor; e enaxí com coratgía e fervor termena dintre les .v. terminacions, enaxí, *Sènyer,* la amor que hom ha a vos o a altra cosa, cové fenir e termenar dintre les termenacions on la nostra coratgía e fervor fenex e es termenada. ✠ 3. *Gloriós Deus!* Tant son una cosa e .j. ajustament amor e coratgía e tant es ensemps adoncs com lom

1. E,J, primera.

es amable, que la una no pot esser menys de lautra en un temps ni major que lautra. Mas es ver que poden aver contrari subject com lome es airable; car moltes coses aíra hom coratjosament e ferventment en un sobject, e alcunes coses ama hom en altre ab animositat e fervor.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui salvats e guiats e endressats en via de veritat los vostres benvolents!* Enaxí com un cors es de major quantitat que altre, enaxí la animositat e la fervor que hom ha es major en una cosa que en altra; e enaxí com per la granea del cors sestenen los termens de la quantitat, enaxí la animositat crex o minva segons que es gran la amor o poca. ✠ 5. Car los homens qui més amen son pus animats e pus fervents que aquells qui poc amen, e on més amen majors son lurs animositats e lurs fervors,[1] e on majors son lurs fervors majors son los termens daquella animositat e fervor; e enaxí com amor cau en home, *Sènyer,* substancialment e accidentalment, enaxí animositat e fervor se termena dintre los termens substancials o accidentals. ✠ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com la coratgía de los animals inracionals es pus fortment termenada que la dels animals racionals per so car es menor, enaxí la coratgía ni la fervor que los crestians an en amar vos, ha pus estesos sos termens que la dels homens qui no creen vostra trinitat ni vostra encarnacio: car enaxí com per la vertut de la potencia racional la animositat del home se forma en major quantitat que la animositat dels inracionals, enaxí per vertut de la creensa que los crestians an en la vostra gloriosa trinitat e en la sancta encarnacio, crex e multiplica lur animositat e lur fervor en vos a honrar e a amar e a servir.

7. *Perdonable Senyor misericordiós en tots temps!* La primera terminacio on determena la amor del home, es en amar vos per raó de vos metex. On, en[2] esta terminacio,

1. A, feruos.—2. B, manca *en*.

Sènyer, aitant com los jueus nils sarrayns poden estendre a lur animositat e a lur fervor sa termenacio en vos a amar per gracia vostra,[1] aitant e molt més encara la poden estendre los crestians. ✠ 8. Car si los jueus e los sarraíns, *Sènyer,* an occasio de multiplicar e de créxer lur animositat en vos amar[2] e a servir creent que vos sots un Deu creador e tot poderós tot savi e tot bo[3] tot acabat, los crestians poden assò metex créxer e multiplicar en lur animositat e en lur fervor; car assò metex creen de vos que sots .j. Deu creador tot poderós tot savi tot bo tot acabat. ✠ 9. Mas car los crestians creeguen que vos sots en trinitat de persones divines e creen que vos prenguès[4] carn humana e murís per nosaltres peccadors a salvar, per assò, *Sènyer,* an los crestians major raó e major occasio de multiplicar[5] e de créxer lur animositat e lur fervor en amar vos per raó de vostra bonea, que no an aquells qui en la vostra trinitat no creen ni en la encarnacio[6] que prenguès de nostra dona Sancta María. On, com assò sia enaxí, doncs per esta raó an major libertat los crestians de créxer e de examplar lur animositat e lur fervor en vos a amar per vostra bonea, que no an nulls altres homens.

10. *Sènyer ver Deus qui guardats e salvats lo vostre poble!* Lo segón terme on la animositat del home se determena, es com hom ama so que vos amats. On, aitant com nulls homens qui no sien crestians pusquen créxer ni multiplicar lur animositat a amar so que vos amats, aitant e encara més, *Sènyer,* la poden créxer e multiplicar los crestians en esser coratjosos e fervents en amar totes aquelles coses que per vos son amades ni volgudes. ✠ 11. Car si los infeels an fervor ni animositat en amar justicia e misericordia e saviea e paciencia e humilitat e continencia e castedat e virginitat e veritat e les altres vertuts, los cres-

1. E,B,M, manca *per gracia vostra.*—2. E,B, a amar.—3. E, .j. deu creador tot poderos tot saui tot bo.—4. E, preses *(forma usual).*—5. E, montiplicar.—6. B, ni en la uostra encarnacio.

tians, *Sènyer,* an egual raó e molt major de esser enamorats e animats e fervents en amar totes les raons[1] damun dites per so car saben que vos les amats. ✠ 12. On, com los crestians, *Sènyer,* no sien segons lig poderosos daver mas una muller, per assò es a ells mills significada vostra dretura que no es als qui segons lur opinió ne poden aver més duna; e com los crestians segons lur lig son obligats a amar lur enemic, per assò es a ells més significada la vostra misericordia que no es a negú altre poble qui no aja entencio que sia ubligat a amar son enemic; e assò metex se seguex de les altres vertuts. On, aitant, *Sènyer,* com als crestians son mills significades vostres vertuts que a nulls altres homens, aitant més es a ells significat que vos sots amador de vertuts, e on ells més vos veen amar major occasio an damar les vertuts, e on major es lur occasio més crex lur fervor en amar so que vos amats.

13. *Ah Sènyer ver Deus qui crexets e multiplicats mes amors e mes fervors en donar laor de vos!* La tersa determenacio[2] on determena coratgía, es com hom es amable a aquells quius amen. On, aitant com los jueus nils sarrayns nils altres infeels poden esser coratjosos ni fervents en amar aquells qui vos amen, aytant e més encara poden esser coratjosos e fervents los crestians en amar aquells qui vos amen. ✠ 14. Car molt més, *Sènyer,* an los crestians aparellada lur animositat a esser fervents damar los infeels qui vos amen, que no an los infeels a amar los crestians qui vos amen; e assò esdevé per raó de la vostra sancta encarnacio e de la greu vostra[3] passio, la qual sostenguès per nosaltres peccadors; car per so com los crestians creen en vostra encarnacio e passio e los infeels la menyscreen, per assò an major avinentea de amar aquells qui vos amen que no an nulles altres gents. ✠ 15. Car com los crestians, *Sènyer,* remembren que vos per home a salvar e

1. E, uertuts.—2. E,B,J, termenaçio.—3. B, de la uostra greu.

a desliurar dels mals infernals volguès esser home e volguès que vostra gloriosa humanitat fos pobra e turmentada e venuda e desemparada e crucificada e donada, adoncs crex e multiplica lur animositat[1] en amar tots aquells qui vos amen; mas aquells qui innoren e menyscreen vostre aveniment e vostra passio, aquells, *Sènyer*, no an remembrament quils do conpunccio ni devocio ni animositat a amar acabadament aquells qui vos amen.

16. *Dreturer Senyor dels homens justs e de los homens injuriosos!* La quarta termenacio de la animositat[2] es com hom ama aquells qui amen aquells homens qui amen aquelles coses que vos amats. On, aitán[3] gran espay e aitán[4] gran aparellament, *Sènyer*, com an los sarrayns els jueus els altres infeels en aver gran animositat damar los homens qui amen aquells homens qui amen les coses que vos amats, aitán gran espay e aitán gran animositat e molt major encara nan les crestians damar los homens qui amen aquells homens qui amen so que vos amats. ✠ 17. Si los jueus els sarraíns, *Sènyer*, son coratjosos ni volenterosos damar aquells qui amen cells qui son amables en les coses que vos fets e creats e donats e volets, quals que sien, los crestians qui creen que vos sots vertaderament Deu e home e sots mort per home, aquells an major moviment a amar tots aquells qui amen cells qui amen paciencia e dons e gracies e perdons e dretures e misericordia e mercè e humilitat, que no an nulls altres homens; e tot assò esdevé per raó de la gran vertut que an reebuda en la fe e en la creensa de la vostra gloriosa encarnacio e de la vostra beneyta passio. ✠ 18. Car tant es gran, *Sènyer*, lo remembrament e lenteniment que los crestians an creent vostra homil encarnacio e vostra gran[5] passio, que del gran remembrament e enteniment pot exir major volentat e major animositat en amar tots los homens qui amen aquells[6]

1. animozitat *(passim)*. — 2. E,B, de animositat. — 3. B, atant. — 4. A, atan: J, tant. — 5. E,B, greu. — 6. A,J, tots los.

homens qui son amadors de so que vos amats, que no es la volentat ni la animositat que ix del remembrament e del enteniment dels homens qui no creen en la vostra encarnacio ni en la vostra passio.

19. *Eternal Senyor sens nulla alteracio e sens null comensament!* La .v. termenacio danimositat es com hom es amador daquells homens qui son amables los homens qui vos amen, enaxí com los crestians qui amen aquells qui son amadors dels sants prophetes e dels sants apostols [1] qui son vostres amadors. On, aitant, *Sènyer,* com los infeels son animats [2] e fervents en amar aquells qui amen los prophetes els apostols, aitant e molt més encara los crestians an deliberacio e oportunitat damar tots aquells qui amen los sants pares e los sants homens. ✠ 20. Car per so com los crestians creen que vos per amor dome fos encarnat e mort, per assò, *Sènyer,* los crestians an major fervor e major ardor en amar los homens qui onren e loen e servexen los prophetes qui denunciaren lo vostre aveniment e la vostra mort, e los sants apostols e los martirs qui morts son per honrar vostra humanitat, que no son aquell qui innoren e descreen vostra passio jassía so que ells amen aquells homens qui amen los prophetes e los sants pares e los apostols. ✠ 21. E que assò sia veritat, *Sènyer,* sensualment e manifestament se prova per so car nulles gents no amen tant ni honren los clergues e los homens religiosos com fan los crestians per so car son loadors e amadors dels prophetes e dels apostols e dels martirs e dels confessors, e per amor dells a honrar dejunen e fan solemnitats [3] e oracions e dons e almoynes e daltres coses dest semblant per so car ells foren en est mon amadors vostres.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui re avets creat de no re!* En axí com lome qui es orb e sort per privacio de vista e doyr ha innorancia en les coses sensuals e per la innoran-

1. E,B, dels apostols.—2. B, coratjosos.—3. A, sollempnitats.

cia que ha de les coses sensuals ha innorancia, *Sènyer,* de les coses entellectuals, enaxí los homens qui innoren e menyscreen la vostra sancta trinitat e encarnacio an innorancia en les vostres obres, e per la innorancia que an en les vostres obres, an lur animositat e lur fervor termenada dintre pus poc espay entellectual que no an los crestians qui an creensa en la vostra trinitat e encarnacio. ✠ 23. On, enaxí com lome qui per la conexensa que ha de les coses sensuals munta e exalsa son enteniment a conèxer les coses entellectuals, enaxí, *Sènyer,* lo feel crestiá per la fe e per la creensa[1] que ha de la vostra trinitat e de la vostra encarnacio, exalsa e muntiplica sa devocio e sa fervor a gran remembrament e enteniment e volentat en molt a membrar e a entendre[2] e voler[3] la vostra sancta deitat e la vostra gloriosa humanitat. ✠ 24. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car enaxí com lo lapidari ha major amor e major volentat e major animositat a comprar la pera preciosa on pus fortment es conexent de sa gran vertut, enaxí los homens on pus fortment son conexents de la vostra gran bonea e dels vostres excellents honraments, pus fortment crex lur animositat en vos a amar e a honrar e a servir.[4]

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots en tots temps e ans de temps e aprés temps!*[5] Qui vol examplar ni alongar ni apregonar los termens entellectuals de sa animositat e de sa fervor, aya, *Sènyer,* tot son remembrament e tot son enteniment e tota sa volentat en vos servir e honrar e amar e loar;[6] car per aital remembrament e enteniment e voluntat es crexent e multiplicant la animositat e la coratgía del home més que per nulla altra manera. ✠ 26. Car enaxí com per innorar e per ublidar e per malvolensa fenex e delex e minva en home animositat e fervor damar aquelles coses que oblida ne innora ne desama, enaxí, *Sè-*

1. E,B, e la creensa.—2. E,B, e entendre.—3. J, e amar.—4. B, e honrar e servir.—5. B, e apres de temps.—6. B, en uos a seruir e a honrar e a amar e a loar.

nyer, per assiduós remembrament e enteniment e voler crex a hom animositat e fervor damar aquelles coses que assiduosament e continuament[1] remembra e entén e vol. On, com assò sia enaxí, doncs lo multiplicament de animositat e de fervor se pren de continuat remembrament e enteniment e de assiduosa voluntat. ✠ 27. On, com los crestians ajen major occasio e major oportunitat daver lur remembrament e lur enteniment e lur voler en la vostra essencia divina e en la vostra humana natura que no an nulls altres homens, e assò es, *Sènyer,* car[2] més de coses creen e saben en vos que no fan nulls altres homens, doncs qui es volenterós daver gran coratgía e gran fervor de vos a amar e a loar e a servir, venga reebre la sancta fe catolica e obeesca als manaments daquella de tota la forsa de son remembrament e de son enteniment e de sa volentat.[3]

28. *Vertader Senyor amable e honrable a tots los vostres loadors!* Enaxí com aquestes dues contrarietats, les quals son endressament e empatxament, son enfre les coses sensuals e les entellectuals,[4] enaxí, *Sènyer,* endressament e empatxament son enfre amor e amor, e enfre animositat e animositat, e enfre amor e animositat. On, aitant com lo endressament es major enfre membrar e entendre e voler que no es lo empatxament, aitant son majors los termens damor e de animositat; e aitant com pus fortment lo remembrament e lenteniment el voler es empatxat, aitant més es menor la amor e la animositat dintre ses terminacions. ✠ 29. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car aitant com vos per vostra misericordia e per vostra dousa pietat avets endressat al vostre servidor son remembrament e son enteniment e sa volentat per gracia de Sant Espirit, aitant més lavets desempatxat e desenlassat de esser amador daquestes vanitats mundanes qui re no valen; e aitant

1. E, que assi e continuament.—2. A,J, e asso es seyner com: E, e ayso seyner cor.—3. B. e sa uolentat.—4. B, e entellectuals.

com lo seu remembrar[1] el seu entendre el seu voler ha restrets e abreviats los termens de sa coratgía e de sa fervor en amar los delits daquest mon, aitant més, *Sènyer*, los avets vos esteses en esser amador dels subirans bens los quals son posseyts en la vostra gloria. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus gloriós*, sia donada gloria e laor: car enaxí car[2] per la vostra ajuda e per la vostra gracia e per los vostres dons lo vostre servidor ha creguda e animada sa coratgía e sa fervor en vos a loar e a honrar e a servir, enaxí per ajuda e per gracia vostra ha acabada aquesta distinccio; e enaxí com per gracia vostra lo vostre servidor ha aduit a fi e a acabament lo ters libre, enaxí, *Sènyer*, lo vostre sotsmès se confía en vos molt fortment que vos li donets gracia e ajuda com pusca adur a acabament los altres libres a gloria e a laor e a honrament e a exaltament[3] de la sancta fe romana e de son gloriós Senyor Deus.

¶ *Acabat es lo segón volum del* LIBRE DE CONTEMPLACIO, *lo qual volum es dels .v. senys sensuals e dels .v. senys entellectuals, a gloria e a laor e a reverencia e a honor[4] de nostre Senyor Deus. Amen.*[5]

1. E, remembrament.—2. E,B, com.—3. e exalsament.—4. E,B, e honor.—5. E,B,M, manca *Amen*.

Mostra d'escriptura

Com a mostra de l'escriptura del sig. XIII (any 1280), trasncrivim tres capítols del m.s. E, presos d'ensá y enllá.

La copia está feta materialment, però suplint les abreviatures. La *m* y la *n* sovint se suplexen ab una retxa horitzontal sobre la lletra qui la precedex, axí: *sō*, *cō*, *sēblant*= *som, com, semblant*. En els casos en que el m.s. conserva la lletra, s'hi nota tendencia a preszindir de la *m* sustituintla per la *n*. v g. *con*, *senblant*, *enbargar*. No obstant, hem suplida la abreviatura segons el sistema actualment seguit emprant la *n* o la *m* tal com s'empra en l'escriptura dels nostres dies

Comensa lo segon uolum en lo ters libre.
De la .xx.iij. distincions qui tracta de ueser.
Com hom se pren guarda de lentrament e liximent que home fa en est mon.

CIII Deus glorios uertuos. a uos seyner sia donada e coneguda tota gloria e tot honrament e tota honor. qui demostratz á nostres huls corporals la uiltat e la sutzetat de la materia qui ix del home mascle en la fembra. de la qual materia seyner senjenra es compon lome en lo comensament. que comensa a entrar. en est segle. ¶ Sil rey seyner ol noble princep com entra en la ciutat. ue uestit seyner de nobles draps e de nobles uestirs. e atroba seyner totes les carreres de la ciutat enpaljades e encortinades de draps daur e de seda. lome seyner com entra en est mon e nex de la fembra. ue uestjt seyner de fort sutza uestidura. e ix seyner del pus sutze e del pus ujl loc quj es en la fembra. ¶ lentrament de nos altres seyner adoncs com uenjm en est mon. tot lo ueg seyner ple de dolors. e de plors. e de grans angoxes. Cor la mare plora e crida e playn. per les greus dolors que sent. e per lacostament de la mort que li es prop. e lenfant que nex seyner ueg que plora e crida per lo gran costreyniment que sent. e per la gran dolor que soste a son nexer.

O rey dels reys ó seynor dels seynors ó glorios sobre totes glories. Nos uesem seyner que neguna creatura no entra en est mon tan caytiuament nj tan mesquina com home. Cor home seyner nex tot nuú e tot paubre e tot despoderat. e les besties e les aus seyner nexen ab cuyr a ab pel e ab plomes e an major forsa que hom no á a sa natiujtat. ¶ Encara uesem seyner que les besties nj les aus com nexen que no nexen ab colpa nj ab peccat. Mas de nos altres seyner no es enaxj. cor tuyt nexem en peccat. e en colpa per lo primer peccat del primer pare. ¶ Nos uesem seyner que com les besties nj les aus nexen en est mon. que senpre que son nades an forsa e sertea. de percassar so don prenen uida. Cor senpre se leuen les besties e uan a la mamela de lur mare. e les aus senpre uan pelucant les semens de que ujuen. Mas de nos altres seyner no es enaxj. cor com som natz moriem si la mamela nons metien en la boca. e si nons bolcauen seyner e nons amjnistrauen nostres mares moriem.

Seynor misericordios áondos en totz bens. nos uesem seyner. que los infans com son natz que senpre son totz plens de tiyna e de royna e de tota sutzetat cor en lo bressol on jaen e en

los draps en que son enbolcatz. en tot pixen e en tot fan legeses e sutzetatz. doncs pus uil es nostra natiujtat seyner que de nula altra creatura. cor les altres creatures no uesem que ajen tanta de royna. nj no uesem que la on jasen fassen tantes de sutzetatz com nos altres fem. ¶ lentrament que nosaltres fem seyner en est mon. tot lo ueg ple seyner de fam e de set e de calt e de fret. e tot lo ueg ple de defalimens. e tot lo ueg ple de malauties e de innorancies. e de pegeses e de mesqujneses. ¶ Apres que som natz seyner e som .j. poc cregutz ens comensam a regonexer. senpre seyner comensam a jugar e a corre e a trebalar. e fem causes don nos segex negu profit. On enaxj com nosaltres deuriem comensar a lausar e a benesir uos qui auetz donat esser. E nosaltres seyner fem e desim tals causes qui re no ualen.

Vertader seynor sauj en totes sauieses noble en totz honramens. nos uesem seyner quels infans apres que son .j. poc cregutz. que usen més de la natura de la potencia sincitiva que de la natura de la potencia racional. E per ayso seyner fan causes sens raso. e sens profit. de les quals nos segex negun be. ¶ Nos uesem seyner que com hom es peruengut a la edat on hom porja segir la natura de la potencia racional. que primerament en sa juuentut comensa hom a segir les ujes de peccat e usa hom de la raso en obres de peccat. e aclina hom la raso a la sensualjtat. ¶ Nos uesem seyner quels homens daquest mon que dentro a .xl. ans crex e muntipljca lur edat e lur natura. Mas de .xl. ayns a ámunt seyner comensa hom a declinar e a enuelir e a tornar lo cors a la terra. On enaxj com uesem seyner que pujam per juuentut. enaxj seyner uesem que casem e quens bexam per uelesa.

A seynor sant a seynor gracios a seynor ple de uertut e de forsa. nos uesem seyner que en est mon los uns jc moren jouens. e los altres jc moren uels. On tujt uenjm en est mon crexens de grau en grau. mas tuyt no ixim d aquest mon seyner deualans de grau en grau. ¶ En aquest mon seyner enaxj com jc intram ab plors e ab lagremes e ab trebals e ab angoxes. e ab dolors. Enaxj ueg seyner que tuyt ixim daquest mon ab plors e ab dolors e ab trebals e ab angoxes de la mort. ¶ Si lentrament que nosaltres fem seyner en est mon es ujl e paubre e mesqui. si ses seyner lixjment. cor axj com nul hom no ue ab riqueses nj ab uestimens en est mon. Enaxj seyner nul hom com se mor no sen porta neguna riquesa daquestz bens temporals. enans los lexa totz. Enaxj seyner com hom nex meyns dentenjment e menys de raso. Enaxj seyner com hom es en lo punt de la mort. mor hom meyns dentenjment e de raso.

Seynor sent seynor fortz seynor noble. al dia de la mort ueg plorar e playner los parens els amjcs del home mort. Mas á pocs de dies seyner que lome es mort. senpre los ueg jugar a rjure e tenjr solas. e no an neguna membransa daquel per qui plorauen nj playnien, ¶ Dementre que som seyner en est mon. nos confiam ens amam los uns ab los altres. Mas apres la mort. negu no á amics.

nj negu seyner no aten al mort re de so que li a promes. enans fa hom seyner tot lo contrarj de so que hom lur a promes. ¶ Sempre que hom seyner es mort es oblidat per totz sos amics. e senpre la ámor que hom solia auer al mort pausa hom en los homens ujus. E sil home mort seyner tornaua uju e uenja a sos fils o á sos parens. ja nol conexerien nj ia nol metrien en lur alberch nj ja no lj satisfarien ad ayso que li fos mester.

A seyner ver deus perdurable en totz temps. en lo qual contemplant son agraciatz los benahuiratz de parays. Nos uesem seyner que lome mort qui sera gras e gros e rog e frech. que en .j.ª poca dora lo metra hom dejus la terra. e soterrar la hom. per tal que no do pudor a les jens. cor si soterrat no era no porja hom durar denant el. ¶ Qual causa porja seyner esdeuenjr en major viltat nj en major mesquinesa que lo cors dome. qui torna tot en legesa e en pudor. e nos mou nis mena enans esta a senblansa de causa despoderada. e corumpuda e podrjda. ¶ Que ual seyner al home mort son paratje nj sa riquesa nj son honrament. pus que son cors se compodrex e pert ses faysons e entra dejus la terra. e es menjat de uermens e de cucs.

O uos seyner deus qui sotz digne de esser deu e seynor e creador e ordenador de tot quant es. Con los homens seyner entren en est mon ab plors e ab dolors. e ab plors e ab dolors seyner los ueg jxir daquest mon. On ue ayso seyner que hom se dona en est mon uana glorja. nj don ue ayso seyner que hom sen ergula en est mon. pus que tan uilment ic entra hom e ic ix. ¶ Tot hom seyner qui en est mon sia alegre nj pagat de les uanjtats daquest mon. deuria cogitar e remembrar la uiltat e la mesquinesa e la dolor e la pena ab que hom ue en est mon. e ab que hom ix daquest mon. ¶ Aquels seyner qui en est mon son ujls e de uils obres. en totes maneres seyner son uils e mesquins. Cor ab ujltat uenen en lo mon. e ab ujltat estan en lo mon. e ab uiltat ixen del mon.

A uos seyner deus sia donada lausor e gloria e benediccio. E nosaltres seyner siam conegutz per esser causes ujls e mesquins e paubres. Cor enaxj com nosaltres seyner som ujstz esser uils per lo ujl entrament e jxjment que fem en lo mon. Enaxj seyner los nostres huls de la anima uesen uos esser noble e honrat. per so cor sotz seynor eternal glorios sens nula corombcio. ¶ En axj seyner com nosaltres som uils e caytjus per so com auem comensament e fj. Enaxj seyner sotz uos seynor alt e noble per so cor sotz sens comensament e fj. ¶ Beneset siatz uos seyner deus. cor nosaltres no tan solament som ujls e mesquins per so cor auem comensament e fj. que si som seyner per so cor nostre comensament e nostra fj. es comensament e fj de gran pudor e de gran dolor e de gran ujltat.

Seyner uer deus qui sotz gran sobre totes graneses e qui sotz honrat sobre totz honramens. malahuyratz son seyner aquels e aqueles qui ixen daquest mon sens bones obres que noyc an fey-

tes. Cor si l entrament que fan seyner en est mon es greus e doloros. molt pus greu e pus doloros es seyner l entrament que fan en l autre segle. per so cor entren en pena e en dolor perdurable, ¶ Totz aquels e aqueles seyner deus qui ixen daquest mon en estament de gracia. e de penetencia. son benahuyratz e benahuyrades. Cor jasiayso que lentrament e l jximent que fan en est mon sia ujl e doloros. l entrament que fan seyner en lautre segle es molt beneset e molt glorios. ¶ lo uostre serujdor seyner deus. el uostre sotzmes. uos clama merce seyner, que uos lo fassatz cogitar e perpensar en lo ujl entrament e en lo angoxos ixjment daquest mon. per tal que sesfors e sauigor. com gloriosament e benahuyradament entre en lautre segle. en presencia de la uostra gloriosa essencia diujna.

Deus glorios ab entencio de donar gloria e lausor de uos comensam lo ters uolom el quart libre del libre de contemplacio. De la .xxxª.iijª. distincio en larbre qui tracta de esser e de nesessaria e de priuatio. Con es tractat de esser en la potencia e en la actualitat e en la possibilitat e en la impossibilitat.

CCXXVII A Deus gran marauelos a uos seyner sia feyta reuerencia e honor per totz temps e a tot quant de uos es cor enaxí seyner com lo natural enserca les obres de natura en les .iiij. causes. les quals son seyner faedor. e materia. e forma. e causa final. Enaxi seyner lo uostre seruidor enserca esser en .iiij. causes. les quals son seyner. potencia. actualitat. possibilitat. impossibilitat. les quals .iiij. causes enserca seyner en cascuna de les .iiij. causes. On aquest ensercament seyner sia feyt en esta manera. doncs la primera branca el primer ram daquest ensercament farem seyner sobrel faedor ensercant en el esser en les .iiij. causes damunt dites. ¶ Amoros seynor uos sabetz que com en .p. es feent alcuna causa. adoncs seyner es a el possibol causa so que fa. Cor si possibol causa no li era no la faria. On en so que la fa es possibol causa seyner que so que fa sia en actu. E com lo maestral seyner no obra de so qui es de sa art. adoncs seyner es sa obra en potencia la qual potencia es possibol causa a uenir en actu. ó a estar en potencia. Axi com an .p. qui es ferrer. a qui es possibol causa fer coutel si be nol fa. e com lo fa possibol causa li es que nol fassa. ¶ Glorios deus enaxi com per causes concordans en proprietatz e en natura l esser de possibilitat cau e esdeue en lo maestral en actualitat o en potencia. Enaxí seyner en lo maestral

per priuacio e per causes descordans e contrarians en proprietat e en natura. impossibilitat cau en actu ó en potencia. axí com al escriua a qui es impossibol causa escriure é no escriure ensems. O inpossibol causa escriure dementre que escriure es causa possibol estant en la potencia. O inpossibol causa al escriua escriure meyns de haines. O impossibol causa es actualment escriure a qui no sap escriure. e axi de les altres causes dest semblant.

Rey dels reys. seynor dels seynors sant dels sants. lesser de possibilitat no poria esser seyner en la materia meyns del esser de potencia e de actualitat. Cor segons cors natural no seria seyner causa possibol en la materia que la engenras forma. Cor si primerament la forma no era en potencia no porja esdeuenir en actu. E pus que forma no fos en actu en materia. materia no porja resebre forma segons cors natural. Mas es uer seyner que fora cors natural es possibol causa en materia esser actualment forma sens que la forma no sia estada primerament in potencia. axi com la forma dadam qui fo en actu en la materia sens que dabans no fo en potencia segons cors natural en la materia don la forma fo engenrada. e de eua atretal . en la materia dadam. en la qual fo actualment e no potencialment per obra de mjracle. ¶ Honrat seynor uos sabetz que materia es sobject al esser de possibilitat adoncs com la forma es en potencia e no en actu. Cor per so cor a la forma qui es en potencia es possibol causa que sia en la materia actualment. per ayso seyner enans que la forma sia en actu ja es la materia subiecta a la forma qui es en potencia. Cor si subiecta no li era no porja esdeuenjr la forma en actu. E com la forma seyner es esdeuenguda de potencia en actu. adoncs la materia es sobject al esser de la possibilitat. lo qual esser es seyner lo poder per lo qual la forma á poder de esser en actu. On com ayso sia seyner enaxi. doncs la materia elemental es sobject a la possibilitat en .ij.es maneres diuerses .i.a en quant potencia. lautra en quant actualitat. ¶ Deus glorios uos sabetz seyner. que la materia elemental es subiecta a esser de impossibilitat en .iiij. maneres. la primera es seyner que impossibol causa es en materia que en ela sia engenrada nj corrompuda nula causa meyns de forma e meyns de priuacio. la segona es com es impossibol que en materia sia nula causa engenrada nj corrompuda sens potencia qui sia estada dabans la generacio o la corrompcio. la tersa manera es seyner com es impossibol causa que materia obserue e tenga perdurablament sens nula alteracio nula forma qui sia esdeuenguda de potencia en actu. la quarta manera es com es impossibol causa a materia que pusca contrastar á nula forma que uos uulatz engenrar ó corrompre ó obseruar en ela.

Vertuos seynor acabat en totz ácabamens glorios en totes glories. vos sabetz seyner que la possibilitat qui es seyner en la forma qui esta en la materia potencialment que es en .ij.es maneres. la primera es com a la forma es possibol causa que sia en actu en la

materia. la segona es seyner com es possibol causa a la forma qui es en potencia que sia priuada en la materia de forma potencial per rao de processio feyta en materia de forma actual. On enaxi seyner com la possibilitat es en .ij.es maneres en la potencia enaxi seyner es en .ij.es maneres en la actualitat, En so que possibol causa es que la forma actual torn en la forma potencial. e possibol causa es a la forma actual que materia no li sia subiect actual. ¶ Vertader seynor enaxí com segons cors natural possibilitat cau en la forma segons que damunt es dit. Enaxi contra cors natural lo uostre glorios poder fa esser possibilitat en la forma qui es contra cors natural. axi com la forma del primer cors e del primer animal e del primer vejetable qui fo enjenrada contra cors de natura. E encara es seyner possibol causa a forma esser contra cors natural. axi com a los homens a qui sera possibol causa durar apres lo dia de la resurreccio per miraculos poder. e per dreturer uostre uoler. ¶ Sentificat seynor impossibilitat cau seyner en forma en .ij.es maneres. la .j.a es seyner segons cors natural. lautra es fora cors de natura. la impossibilitat quj es en forma segons cors de natura. es seyner axi com a forma es impossibol causa que sia potencialment nj actualment meyns de materia a ela subiecta. la impossibilitat qui cau seyner en forma contra cors natural es seyner com es impossibol causa que les formes qui son creades fossen priuades de la uostra sciencia e de la uostra saujesa. jas fos so que eles e lur subject no fos en esser ladoncs com nula re no era sino uos tan solament. On aquesta imposibilitat é les autres senblans á aquesta es seyner per raso de lo uostre acabat saber. qui sab e sabia totes les formes ans que fossen en esser.

Singular seynor sens par e sens companyo. segons lordenament e lendressament qui es feyt seyner enfre lo faedor e la materia e la forma. es seyner la causa final en potencia o en actu ó en possibilitat ó en impossibilitat. Cor segons que es lo cors de les .iij.es causes damunt dites en concordansa e en conuenjencia e en aparelament. segons aquel cors seyner esdeue la causa final acabament de les .iij.es causes. ¶ Glorios seynor enaxi com per priuacio dordenacio e de desconujnentea e daparelament en les .iij.es causes sesdeue impossibilitat en forma que no poden esdeuenjr totes les formes qui son potencialment en actu. Enaxi seyner per ordenament e per endressament e per aparelament feyt enfre lo faedor e la materia e la forma. esdeue la causa final acabament e compliment de les .iij.es causes. Cor enaxi com per lo contrast qui es enfre lo faedor e la materia e la forma. la forma qui es potencialment en la materia no pot esser en actu. Enaxi per la concordansa de lo faedor e de la materia e de la forma. esdeue la forma de potencia en actu. e pren ácabament en la final occasio. ¶ On com ayso sia seyner enaxi doncs lesser de la possibilitat e de la impossibilitat es en la causa final segons que la forma á possibilitat ó impossibilitat en la actualitat ó en la potencia. Cor per aquesta possibilitat ó impossibi-

litat sesdeue que totes les formes no poden peruenjr a la causa final. Cor si o fahien tota la richea e tot lo tresor que hom ajusta e totes les causes que hom fa per la causa final totes sacabarien es complirien. E ayso es fals seyner cor moltz tresors son aiustatz qui re no profiten a aquels quils ájusten. e moltes causes fa hom qui no uenen á aquela entencio per la qual hom la fa.

Misericordios seynor ple de pietat e de dousor. Significat e demostrat es seyner a la humana discrecio que lesser de potencia no es tan noble nj tan vertuos com es lesser de actualitat. per so cor lesser de actualitat es pus prop de la causa final que no es lesser de la potencia. Cor lesser potencial no pot peruenjr a la causa final dementre que sia en potencia. E lesser actual en continent que es en actu es coniunt e aiustat ab la causa final. ¶ Humil seynor enaxi com lesser de actualitat es pus noble esser que lesser de potencia per so cor es pus prop a la causa final. Enaxi seyner no es lesser de possibilitat es pus noble esser e melor e pus uertuos que lesser de impossibilitat. E ayso esdeue seyner per so cor lesser de possibilitat es pus prop de la causa final que no es lesser de impossibilitat. Cor maiorment e pus frequentment seyner esdeue la causa final en ácabament per possibilitat que no fa per impossibilitat. E cor impossibilitat es pus acostada causa a no esser que no es á esser. e possibilitat es pus prop de esser que no es de no esser. per ayso seyner la causa final á major participacio e maior ácostament ab les causes qui son possibols que no á ab les impossibols. ¶ Amoros senyor jassia que nos digam que melor causa sia possibilitat que impossibilitat en peró seyner no negam que no uala molt mes sens tota comparació la impossibilitat qui es en uos que la possibilitat qui es en creatura. Cor molt melor causa es impossibol causa esser a uos fer peccat que no es á home possibol causa fer peccat. Cor la impossibilitat per la qual es a uos impossibol fer peccat. aquela es seyner en uos ácabada possibilitat dacabat poder. E la possibilitat qui es en home de fer peccat. aquela seyner ue de defaliment de possibilitat e de defaliment dacabat poder.

O uos seyner deus qui saluatz e gardatz los uostres benuolens. Entallectualment es seyner sertificat e demostrat e significat que esser á concordansa e acostament ab acabament e no esser ab defaliment. Cor enaxi seyner com no esser ue de defaliment. axi esser ue dacabament. On con ayso sia enaxi doncs esser e ácabament an egual esgardament segons relacio de no esser e defaliment. E no esser e defaliment an egual esgardament segons relacio de esser e dacabament. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. Cor manjfestament sentim e entenem. que en les creatures sensuals e en les creatures entallectuals a esser defaliment potencialment e actualment. en so que les creatures defalen de moltes causes. e falexen e eren en moltes causes. On com ayso sia enaxi doncs demostrat es e significat es que esser de defaliment es en lesser de les creatures sensuals e entallectuals. Cor les sensuals an defaliment per corrompcio

de materia en la qual se corromp la forma. E en les entallectuals a defaliment per innorancia e per priuament de uertutz e de posessio de ujcis. ¶ Con sia seyner prouat e demostrat e significat que en substancia sensual e entallectual á defaliment e priuacio dacabament. Doncs significat e demostrat es seyner que alcuna substancia es en esser acabadament. Cor pus que defaliment es en esser. doncs significat e demostrat es que acabament sia en esser. Cor si acabament no era en esser. doncs seria significat e demostrat que defaliment e priuacio agessen major concordansa e major proprietat ab esser que ab no esser. E acabament ages maior concordansa e maior ácostament ab priuacio que ab esser. E ayso es seyner causa falsa e causa impossibol. que no esser sia de acabament e esser sia de defaliment.

Benahuyrat seynor del qual prenem gracia e benediccio. Moltes de uegades sesdeue que les causes possibols son subiectes a les causes impossibols. e ayso sesdeue seyner per la disuarjacio qui es enfre les causes qui son potencialment e les causes qui son actualment. E per ayso la possibilitat es en la impossibilitat. e la impossibilitat es en la possibilitat moltes deuegades. axi com en .p. menjant al qual es possibol menjar. la qual possibilitat es actualment. E si en .p. menuga massa e degasta la ujanda per sobre. menjar. aquela possibilitat es subiecta a la impossibilitat. qui es en potencia. Cor per sobre meniar esdeuendra en .p. impossibol causa menjar. per so cor no aura que menuc per raso de la ujanda que á gastada. o sera malaute per sobre menjar. ¶ On com ayso sia seyner enaxi. doncs segons ayso es signjfieat e demostrat que les causes impossibols esdeuenen en esser per les causes possibols. On enaxi seyner com per les causes qui son possibols esdeuenen en esser les causes impossibols. Enaxi seyner per les causes impossibols esdeuenen en esser moltes uegades les causes possibols. axi con an .p. malaute a qui es impossibol causa menjar com no á que menuc. ó com la malautia li ueda meniar. e per la impossibilitat ensanira. e per la sanjtat sera lj possibol causa meniar com aura que menuc. ¶ Vos seyner deus sabetz que anima humana so que li es impossibol causa en .j. temps li es possibol en altre. E so que li es impossibol causa en alcuna causa. es a ela possibol causa altra causa. axi com a la anima den .p. a qui es impossibol causa membrar nj entendre ni uoler diuerses causes ensems en .j. temps axi com causes que no an natura ni proprietat les unes ab les altres. Mas com membra e enten e uol causes ácostades en natura e en proprietat. adoncs se segex en alcunes que es possibol causa que ensems les membre e les entena e les uula. Axi com les .ij.es preposicions e la conclosio [don es compost argument les quals .ij. preposicions e conclusio] pot hom remembrar e entendre e uoler en .j. temps. per so cor son senblantz ab la memorja e ab lentenjment e ab la uolentat en generacio e en prosessio. Cor axi com lentenjment es engenrat per la memorja. Enaxi la segona

IIII

preposicio es engenrada de la primera. e axí com la uolentat es ixent de la memorja e del entenjment. Enaxi la conclosio es ixent de ab.ij.es les preposicions. E com la anima per sa uertut es remembrant e entenent e uolent en .j. temps. Con atroba causa a ela senblant en generacio e processio. per ayso a uertut de remembrar en .j. temps .iij. causes diuerses.

Liberal seynor qui sotz larc en donar totes benahuyrances. So per que es dit seyner que en la uostra gloriosa substancia diujna no cau potencia. mas tot so qui es ela es actualment. es seyner per so cor la uostra substancia no es forma nj materia. e per ayso forma no esta en ela actualment nj potencialment. pus que uos no sotz materia nj forma. On com uos seyner no siatz materia nj forma. per ayso seyner es dit que so qui es en uos possibol e impossibol es tot actualment e no es segons la possibilitat nj la impossibilitat qui es en les creatures. en les quals possibilitat e impossibilitat esta actualment e potencialment per rao del temps qui cau en eles. ¶ Piados seynor gloria e lausor sia a la uostra eternal actualitat. Cor la uostra actualitat seyner no es senblant ab la actualitat qui es en les creatures. Cor no salterega njs mou nj ua a potencia axi com fa la actualitat de les creatures. cor en .j. temps son les creatures en .j. actualitat e en altre en altra. e alcunes de les creatures en .j. temps son en potencia e en altre temps son en actu. Mas la uostra santa actualitat no es enaxi seyner. Cor perdurablament e eternal es sens nula alteracio e nul mudament. ¶ Glorios seynor. so qui es en uos possibol ó impossibol no es segons la possibilitat nj la impossibilitat qui es en les creatures. Cor la uostra possibilitat e la impossibilitat son .j.a causa tan solament la qual es acabat poder. Mas la possibilitat e la impossibilitat qui es en les creatures aquela no es la .j.a causa lautra ans an defaliment e diuersitat enfram.ij.es On com ayso sia enaxi doncs lo uostre sant poder nos muda de possibilitat a impossjbilitat nj de impossibilitat a possibilitat. enans es eternalment .j.a causa sens mes e sens meyns. Encara seyner es causa manifesta que moltes causes son impossibols a les creatures actualment e potencialment. per so cor la possibilitat no esta en eles actualment nj potencialment. axi com a home uolar e a bestia escriure. la qual possibilitat no es en esser actual nj en esser potencial.

Quos seyner Deus qui a lo uostre serujdor remembratz les uostres lausors e los uostres honramens. Con a home sia seyner possibol causa potencialment e actualment parlar e dir que uos sotz poderos de crear re de non re e de resucitar los mors e de pendre carn de la uerge gloriosa. doncs segons la possibilitat que home á seyner en son parlar e en son pronunciar es significat e demostrat que uos sotz poderos de fer tot so qui es a home possibol causa de parlar nj de dir. Cor si no o eretz seria significat seyner que la possibilitat dome fos maior que lo uostre poder. e ayso es seyner causa impossibol. ¶ Enpero seyner. possibol causa es a ho-

me parlar e dir que uos sotz peccador. Mas per tot ayso nos segex que a uos sia possibol causa peccat. Cor moltes causes pot parlar de uos home qui li son possibols de parlar per son defaliment. les cals causes son á uos seyner impossibols de fer. per rao del uostre acabament. Cor enaxi seyner com es per rao de uostre ácabament a uos impossibol causa peccat. Enaxi es a home per rao de son defaliment possibol causa parlar e a dir que uos sotz peccador. la qual possibilitat seria seyner á home impossibilitat si auja ácabament en son parlar e en son pron3onsiar. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. cor enaxi com es impossibol causa que per fer peccat sia hom bo e per fer be sia hom peccador. Enaxi seyner. es possibol causa que per fer mal sia hom peccador. e per fer be sia hom en sentetat. On com ayso sia enaxi. doncs la possibilitat que hom a de dir mal de uos. es a hom impossibol causa de be. e la possibilitat que hom á a dir be de uos es a hom impossibol causa de mal.

Rey dels reys e seynor dels seynors. Vos sabets seyner que per defaljment e per acabament es possibol causa a les causes qui son potencialment que esdeuengen en actu. Cor si defaliment no era seyner en les causes qui son potencialment ja no uendrien ab peccat ni ab colpa en la actualitat ladoncs com lo peccat esdeue de potencia en actu. En so metex sesdeue seyner dacabament. Cor si lo be qui esta potencialment no estaua ab ácabament. ja no puria esdeuenir de potencia en actu. Cor lacababent es seyner aquela causa per que lo be á possibilitat de esdeuenir de potencia en actu. ¶ Glorios deus tot so qui es en uos possibol es uostre ácabament e tot so qui es uostre acabament es so qui es en uos possibilitat. la qual possibilitat es seyner ácabat poder. On com hom contempla seyner en la uostra sancta encarnacio. adoncs deu hom remembrar lo uostre poder e lo uostre acabament. Cor per lo remembrament que hom á del uostre poder. e del uostre acabament enten hom seyner. que possibol causa fo á uos pendre carn per rao del uostre poder. e per rao del uostre acabament qui son .j.ª causa egal en uertut e en sentetat. Mas si hom seyner remembraua que a uos fos possibol causa pendre carn. e que aquela possibilitat no fos acabada en uertut nj en dretura. adoncs entendrja hom que la uostra possibilitat es major que lo uostre ácabament. E ayso es seyner causa impossibol que nul home pusca en uos entendre nula qualitat nj nula uertut major que altra. Cor si o eren no seria la .j.ª lautra unida en esser diujnal. ¶ On aquels seyner qui dupten que uos siatz deu e home ensems. si uolen esser sertificatz de so en que dubten. Couese seyner que primerament enserquen si es a uos possibol causa que siatz poderos de esser deu e home ensems. E si atroben seyner que siatz poderos de esser deus e home ensems. Couese seyner que enserquen si aquel poder es en uos de part[de]acabament o de part defaliment. E si atroben que sia de part acabament es digna causa que sien sertificatz que uos sotz

uerament deu e home. Cor tot acabament uos deu hom atribujr. E si atroben uertaderament que lajustament de uostra deitat e de uostra humanitat uenga de part de defaliment. adoncs es rao que negen e descreen uostra humanjtat. Cor nul defaljment no deu esser atribujt nj donat nj conegut a la uostra gloriosa hesencia diujna.

Comensa lo .v. libre. de la .xxx.ªix.ª distinccio damor.
Con nostre seyner deus á amor á si metex.

CCLXIX A Deus glorios sobre totes glories. gran sobre totes graneses. A uos seyner sia feyta honor e reuerensia per totz temps. Cor qui uol entrar seyner en lensercament per lo qual es atrobada e coneguda la ámor que uos seyner auetz a uostra gloriosa hesencia. Coue seyner que la enserc ab .iiij.ᵉ qualitatz. so es assaber la uostra gran saujea e lo uostre remembrament e entenjment e uoler. Cor resebent hom seyner los significatz daquestes .iiij.ᵉ qualitatz. á hom conexensa de la gran amor que uostra gloriosa hesencia diuina á a si metexa. ¶ On com aso seyner sia enaxi. doncs coue que la nostra anima de tota la forsa de son remembrament remembre e de son entenjment entena e de son uoler uula la uostra sancta hunitat e trenjtat e les uostres glorioses qualitatz. Cor aytant seyner com lo nostre remembrament pora remembrar. nj lenteniment entendre nj la uolentat amar. D aytant se formara gran la conexensa que la nostra anima aura de la ámor que uos auetz a uos metex. E aytant com aquela amor conexera gran. daytant sera en la nostra anima gran lo nostre remembrament e lo nostre entenjment. ¶ Mas cor la nostra memoria e enteniment e uolentat sien causes creades e comensades e termenades e fenides. E com la amor que uos seyner auetz á uos metex sia amor eternal infenida sens nula fi e sens nul comensament. per ayso coue seyner a la nostra anima que remembra e entena que molt maior es la ámor que uos auetz á uos metex. que no es la ámor que la anima pot remembrar nj entendre nj amar en uos.

Perdurable seynor en totz temps acabat e aondos en totz bens. Sensualment sentim seyner e entallectualment entenem que la uostra anima á poder de remenbrar e de entendre que lo cors de lome es cors elementat compost de .iiij.ᵉ elemens. E per ayso seyner la anima á remembrament e entenjment daquela causa que lo cors es. Mas cor la anima seyner uol remembrar e entendre la anima que es en si metexa. Adoncs seyner la anima remembra e enten que son remembrament no basta á remembrar nj son entenjment á

entendre. aquela causa que la anima es en sj metexa. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. cor jassia ayso que la anima remembre e entena so quel cors es. e no pusca membrar nj entendre so quela es en si metexa. per tot ayso no roman que la anima no am mes sj metexa que lo cors. On com ayso sia enaxí. doncs per ayso es significat e demostrat seyner al humanal entenjment que molt mes ual áquela causa que es la anima. que no fa so que es lo cors. pus que la uolentat ama mes so que no pot remembrar la memoria. nj entendre lentenjment. que no fa so que la memorja remembra e lentenjment enten. ¶ Sensualment sentim e entallectualment entenem seyner. que home á molt gran amor á moltes causes sensualment e entallectualment. On com la uostra gloriosa hesencia sia seyner melor sens tota comparacio. que no son totes les creatures. E com hom seyner am mes les causes nobles on major conexensa a d eles. E com la uostra sauiea sapia mils sens tota comparacio si metexa que nos no fem nula causa. Doncs qui es seyner qui poges aestmar nj ymajenar la gran eccellent amor que uos auetz á uos metex. per rao de la gran bonea que uos auetz. e per rao de la gran conexensa que auetz de uos metex.

O uos seyner deus qui sotz amor e esperansa del uostre serujdor. Entallectualment entallectueja seyner la anima del uostre scrujdor que sa memoria remembra e son entenjment enten. que uos sotz .i. deu eternal infenjt sobira en totz bens. noble sobre totes nobleses. On aytant seyner com la memorja pot remembrar e lenteniment entendre. la uostra gran bonea njl uostre eccellent acabament. daytant la uolentat se pot fermar e engranir del remembramemt e entenjment en uoler e amar la uostra gran bonea e noblea e honrament. ¶ On com lo meu remembrament e uoler sien en menor quantitat a remembrar e a entendre e a uoler la uostra bonea segons la relacio de la conexensa que uos auetz de uostra bonea. que no es seyner .j. punt á esguart de tota la quantitat del mon. Doncs qual remembrament es seyner qui pusca remembrar. nj entenjment qui pusca entendre. la gran amor que uos seyner auetz á uos metex. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. Cor enaxi com es causa molt coujnent e raónable que uos ametz uos metex daxi gran amor com es la uostra bonea coneguda per la uostra infenjda saujea. Enaxi es seyner causa molt coujnent e raónable que lo nostre remembrament e entenjment qui son causes caytiues e mesquines e fenjdes e termenades no pusquen compendre tota la ámor que uostra hesencia á a si metexa.

A seyner deus qui totes causes inueronatz e comprenetz dintre uostra gran granea. la anima seyner aytant com es gran en son remembrar e entendre e uoler la uostra infinjtat e eternjtat e uida. aytant remembra e enten e uol de uostra infinjtat e eternjtat e ujda. ¶ On com en la uostra gloriosa substancia sia molt major la infinjtat e eternjtat e uida. per ayso seyner es significat al meu remembrament e entenjment que la mia uolentat es molt poca á

amar la uostra substancia. pus que la memorja poc remembra el entenjment poc enten en la granea que la uostra substancia á en sa infinjtat e eternjtat e ujda, ¶ On com ayso sia seyner enaxi. doncs per la poca quantitat en la qual ma anima remembra e enten e ama la uostra eccellent substancia en sa infinjtat e eternjtat e ujda. per aquela seyner aferma e remembra e enten que molt es gran e marauelosa causa la ámor que uos auetz a la uostra gloriosa hesencia. Com sia causa que la uostra bonea e la uostra sciencia sia aytan gran com la uostra substancia es gran en sa infinjtat e eternjtat e uida. On com ayso seyner sia enaxi doncs la uostra gran amor ador e lou e contemple. e a ela coman la mia ámor. e a ela la do per á amar e a honrar e a loar e a servir son glorios deu.

Ljberal seynor qui lo meu cor aondatz damor e los meus huls bastatz de lagremes e de plors. Con la anima del uostre serujdor seyner remembra com gran be li es son remembrar. e com enten com bona causa li es entendre. Adoncs seyner son uoler áma aytant lo remembrament e l entenjment com la anima remembra e enten la noblea el be el profit que á per son remembrar e per son entendre. ¶ On com la anima seyner se remembra e senten e sama en si metexa per esta manera. Adoncs se remembra e senten que ela sama tant que per tot lo mon ela no uolria esser priuada de son remembrament nj de son entenjment nj de sa uolentat. Cor no es nula causa qui li o ualges. cor sj de les .iij. uertutz priuaua no seria so que es. e si de la .j.ª e de les .ij.es priuaua sis faria de totes .iij.es ¶ On com la anima seyner á a si metexa tan gran ámor que per tot lo mon nj si eren. M. Mª. segles totz los en rebujarja que ela no darja .j.ª de ses uertutz. Doncs qui es seyner qni poges aestmar la gran amor que la uostra sancta hunjtat á a sa gloriosa trenjtat. hunida de .iij persones. les quals son melors e pus nobles sens tota comparacio que no son totes les creatures. nj si éren. M. Mª. mons e puxes atretans. e que fossen infinjtz en quantitat enfre totz seyner no valrjen tant com fa sola la .j.ª de les .iij. persones diujnes. On com ayso seyner sia enaxi. doncs tujt de tota la forssa de la nostra anima som seyner obligatz á amar la uostra trenjtat gloriosa. qui es tant amada amant si metexa. que no es remembrament nj entenjment nj nula causa creada quei poges bastar a membrar nj á entendre la gran amor que uos auetz á uos metex.

A seyner deus qui sotz ácabada ujda. de la qual totes ujdes reseben gracia e benediccio. En egual quantitat seyner que la memoria engenra lentenjment en aquela egaltat metexa. enten lentenjment e en aquela egaltat metexa remembra la memorja. Et en aquela egaltat metexa ama la uolentat. ixent de la memorja e del entenjment. On com ayso sia enaxi doncs per aquesta comparacio e senblansa entallectual podem pujar la gran amor qui es en la uostra sancta trenjtat. ¶ Cor enaxi seyner com infinjdament es gran la jeneracio. que la persona del fil. reseb del pare. Et enaxi com eternalment lo fil es enjenrat del pare. Enaxí lo sant esperit

infinjdament e eternalment es jxent del pare. e del fil. On com la uostra saujea e la uostra sciencia aia conexensa seyner desta infinjtat e eternjtat. en totes .iij. les persones. Qui es qui poges áestmar nj albirar la gran ámor qui es en les .iij. persones diujnes. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. cor tota uostra gloriosa hesencia es amor. On enaxi com uos sotz seyner gran en hesencia. enaxi sotz gran en amor. E aytant com cascuna de uostres persones es gran en noblea e en bonea e en saujea e en poder e en dretura e misericordia. Enaxi es gran en ámor. On tot quant es amor en uos es uos. e tot quant sotz uos es uostra amor. On com tantes nobleses e tantes bonéés e tantes eccellencies aia en uostra hunjtat e trenjtat. Doncs quant es gran seyner la uostra ámor gloriosa.

Mjsericordios seynor ple de pietat e de merce. Entallectualment entenem seyner que com la memoria enjenra lentenjment e dona iximent a la uolentat que adoncs la memoria remembrant so que fa ama la anima si metexa e so que fa la memoria. E lenteniment com reseb ieneracio de la memoria e dona iximent a la uolentat. Adoncs entenent si metex e so que reseb e so que dona. Adoncs áma la anima si metexa amant la memoria e lentenjment la uolentat. E la uolentat com reseb iximent de la memoria e del entenjment. Adoncs ama si metexa e so don es ixent. ¶ On com ayso sia molt gran ámor. per esta amor seyner podem contemplar la sobirana amor qui es en les uostres persones. la qual es amor sobre totes amors. Cor enaxi seyner com per la gran unjo e coniunccio qui es enfre les .iij.es uertutz. cascuna de les .iij.es uertuts es amant lautra. husant cascuna de sa natura e de sa propietat. Doncs quant mes cascuna de les uostres persones. es amant lautra. com lur hunjo sia hunjo infinjda eternal acabada en totz ácabamens. ¶ On beneyt siatz uos seyner deus. cor tant es gran la hunjtat de uostres .iij. persones que tot so que la .j.ª de les persones ama amen les .ij.es e tot so que les .ij.es amen ama la .j.ª e tot so que totes .iij. amen es amat per les .ij.es e per la .j.ª e tota la amor qui es en eles es .j.ª amor tan solament. On tant es gran seyner la amor qui es enfre eles que qui .j.ª de les uostres persones ama. totes les .iij.es persones ama. e qui les .ij.es ama sis fa la tersa. E qui .j.ª de les persones desama. totes .iij.es les persones desama.

O uos seyner deus en lo qual salegren les mies cogitacions e los meus enamoramens. Sensualment sentim seyner e entallectualment entenem que la nostra anima remembra e enten en si metexa poder e saber e uoler. e moltes daltres qualitatz. on totes aqueles qualitatz uertuoses que membra e enten en si metexa áma seyner de molt gran amor. jassiayso que les qualitatz sien en ela fenjdes e termenades en quantitat e en uertut. On com la anima qui es creatura am seyner de molt gran amor qualitatz fenides. Doncs quant es gran la ámor que uos seyner auetz a les uostres qualitatz infenjdes. cor enaxi con les uostres qualitatz son infinjdes en granea e en trenjtat. Enaxi seyner son dignes que sien ámades ab amor infe-

njda e eternal. e enaxi com la uostra amor es seyner infinjda en granea e en eternjtat. Enaxi es digna causa que so que ama en uos sia infinjt en granea e en durabletat. Et enaxi com la uostra amor es gran en infinjtat e en durabletat. Enaxi es de sa natura e de sa proprietat que sia amant causa gran infinjda eternal. On com ayso sia enaxi. doncs qui poria aestmar la granea de la ámor que uos áuetz a uos metex. ¶ On enfre les altres raons per que la nostra anjma es obligada seyner á mes loar e ámar les uostres qualitatz que les sues metexes. Es per so cor les uostres qualitatz son infinjdes e eternals e son ámades per amor infinjda eternal. E les qualitatz qui son en anima racional son seyner fenjdes e termenades en quantitat e en temps. per la qual fj e quantitat no son dignes que sien tant amades nj tant loades com les uostres glorioses qualitatz. ¶ On com ayso sia enaxi. doncs benahuyratz son los homens qui mes amen e mes loen e mes honren uostre poder e saber e uoler e les altres qualitatz que les qualitatz dels metexs. E malahuyratz son seyner los homens qui pus souin loen e amen lur poder e saber e uoler e les altres qualitatz que les uostres. On com ayso seyner sia enaxi. doncs lo uostre serujdor en presencia del uostre glorios altar fa a uos donacio de son remembrament e entenjment e uoler. per amar e loar e honrar e seruir uostres glorioses qualitatz sobre totes altres qualitatz.

Celestial seynor qui sotz font de mos plors e amor de mes amors. Com la anima del uostre seruidor seyner uos uol ueser entallectualment remembrant e entenent. Adoncs reseb gracia e benediccio de uos segons que a gran son rememembrament en uos á remembrar e son entenjment en uos á entendre. e sa uolentat en uos a amar. ¶ On com la mia anima seyner cresca en noblea e en uertut e en gloria segons que es creguda sa memoria e son entenjment e son uoler en uos a membrar e entendre e uoler. Doncs per aquest crexement aytal aperseb seyner lo nostre entenjment la granea damor que uos auetz á uos metex. Cor si la mja anima infinjda e eternal memorja e entenjment auja. aurja amor infinjda. Mas cor la sua memorja el seu entenjment sien creatures e causes fenjdes. Doncs no pot auer amor infinida en granea nj en eternjtat jassia que sia la anima causa durable. no priuada del esser que a resebut per creacio. ¶ On beneita sia seyner deus la uostra amor gloriosa. Cor tant es seyner eccellent e nobla e alta e marauelosa. que nul hom qui dela uula contemplar no nes digne si doncs no es tot enamorat e tot enses e abrasat e aflamat damar ela. On com ayso sia enaxi. doncs lo uostre serujdor seyner umple e complex tot son remembrament e son entenjment e son uoler. de la gran amor qui es en uos. per tal que la sua amor ujua contemplant en la uostra amor gloriosa graciosa uertuosa.

Demostrador seynor de mjracles e de maraueles als uostres pobles. Si en home seyner qui es creatura mesquina freuol a esguar de son creador es seyner tan nobla e tan uertuosa causa amor. Doncs

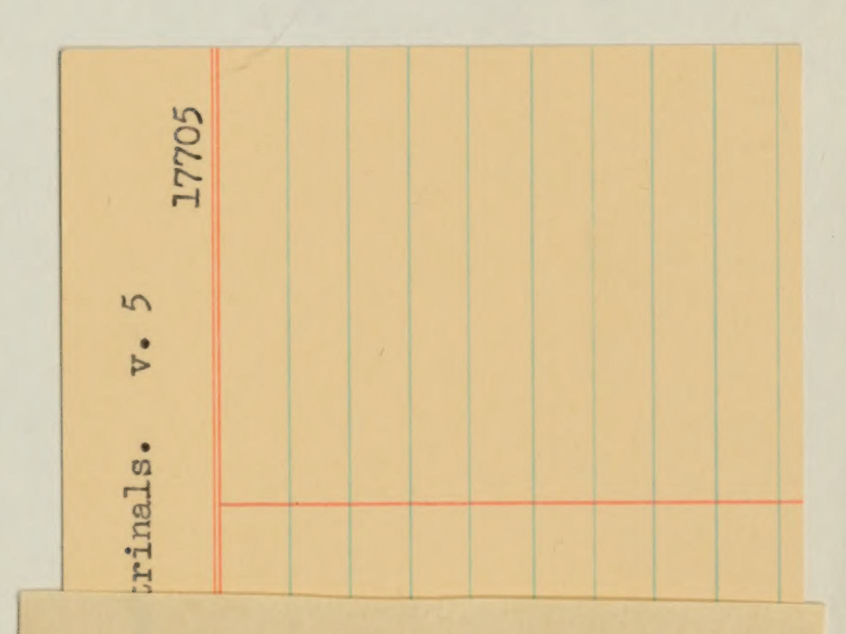
quant mes es en uos seyner amor gran causa e nobla. E si en home seyner es tan gran causa la dretura e la misericordia e la bonea que a en si metex. Doncs quant mes la uostra sauiea sab gran e nobla la uostra bonea e dretura e misericordia. ¶ On com ayso sia enaxi sabut per uostra saujea. doncs qual remembrament nj qual entenjment poria bastar a remembrar nj á entendre la gran amor que uos auetz a uos metex. Ni qual uolentat dome poria uoler nj amar nj contemplar tant la uostra amor com ela es gran. On beneyta sia seyner la uostra gran amor. Cor daytant som uos sotz major que lo nostre remembrament nj entenjment nj uoler. Daytant es major la ámor que uos auetz a uos metex. que no es la ámor a la qual la nostra anima pot bastar á remembrar e á entendre e a uoler. ¶ On gloria e reuerensia e honor sia feyta per totz temps seyner a la uostra gran amor. Cor tant es seyner amor gran e alta e noble e eccellent. que totes les nostres sensualitatz e entallectuitatz son en molt gran obligament damar e donrar e de seruir e de loar la uostra gloriosa amor de tota la nostra forsa sensual e entallectual. la qual forsa sensual no pot bastar seyner a pronunciar nj á escriure. nj la entallectual a remembrar nj á entendre nj á amar la totalitat de la amor que la uostra hesencia á a si metexa amant son esser diujnal.

TAULA

rinals. v. 5
17705

